

AMASYA CAMİLERİNDE AHŞAP BİNDİRME TAVAN

Neslihan KORKMAZ

(Doktora Tezi)

Şubat, 2016

AMASYA CAMİLERİNDE AHŞAP BİNDİRME TAVAN

Neslihan KORKMAZ

DOKTORA TEZİ

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Erol ALTINSAPAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2016

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Neslihan KORKMAZ'ın "Amasya Camilerinde Ahşap Bindirme Tavan" başlıklı tezi 05 Şubat 2016 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Sanat Taribi Anabilim Dalında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Erol ALTINSAPAN
Üye : Prof.Dr.Canan PARLA
Üye : Prof.Dr.Candan ÜLKÜ
Üye : Doç.Dr.Mehmet Mahur TULUM
Üye : Yrd.Doç.Dr.Şener YILDIRIM

Prof.Dr.Kemal YILDIRIM
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doktora Tez Özü

AMASYA CAMİLERİNDE AHŞAP BİNDİRME TAVAN

Neslihan KORKMAZ

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2016

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Erol ALTINSAPAN

Bu tez kapsamında Amasya merkez, ilçe ve köylerinde en erken tarihlisi 1426 yılına ait ahşap bindirme tavanlı otuz bir cami tespit edilmiş, yapıların tavan örtüleri kuruluş ve biçimlerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Tavanların ikisi kirişlemeleri üstten kaplamalıyken; diğer tüm tavanlar kirişlemeleri alttan kaplamalıdır. XV-XX. yüzyılın son çeyreği arasında inşa edilen bu camiler içerisinde XVI. yüzyıla ait bindirme tavanlı herhangi bir örnek bulunmamaktadır. XVII. yüzyıla ait iki, XVIII. yüzyıla ait bir, XIX. yüzyıla ait altı camide ahşap bindirme tavan bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak Cumhuriyet Dönemi'ne tarihlenen örneklerle karşılaştırılması dikkat çekicidir. XX. yüzyıl ilk yarısına ait iki, ikinci yarısının ilk çeyreğine ait on beş, ikinci yarının son çeyreğine ait dört camide ahşap bindirme tavan bulunmaktadır.

Ahşap tavan, Anadolu'da eski çağlardan bu yana daha çok kare ya da kareye yakın dikdörtgen, nadiren dairesel tabanlı mekân boşluklarının örtülmesinde kullanılagelen oldukça ekonomik bir örtü biçimidir. Ahşap kirişler yardımıyla genellikle mekânı bölen herhangi bir taşıyıcıya gerek duyulmaksızın çok değişik biçim ve tekniklerde mekân boşluğu kolayca geçilerek örtülebilmektedir. Altan kaplamasız ahşap kırma tavan ve türevleri dışında genellikle düz ve bindirmeli olmak üzere başlıca iki teknikte yapılırlar. Hem ahşap hem kârgir malzemede uygulanabilen bindirme tekniği, özellikle tavan kuruluşlarında değişik biçimlerin elde edilmesine imkân vermekte ve kolay statik çözümler sağlar. Bu nedenle çok eski tarihlerden bu yana mimaride mekân örtüsü olarak sevilerek kullanılmışlardır.

Bindirme tekniğinin, taşıyıcı tavan kirişlerinin kuruluşuna göre her biri kendi içinde alt başlıklara ayrılabilen, biri paralel taşıyıcı kiriş, diğeri köşeli bindirilen kiriş esasına dayanan başlıca iki uygulama biçimi vardır. Amasya camilerinin ahşap bindirmeli tavanlarında her iki türün de örnekleri görülmektedir. Amasya Merzifon

ilçesi II. Murad Camii, Amasya merkez Üçler Camii, Amasya merkez Kaleköy Camii ve Kızılkışlacık Köyü Camii'nde ana tavan kirişlemeleri birbirine paraleldir.

Amasya Camilerinin kirişleri köşeli birleşen tavan örnekleri, döner eksenli bindirme ve iç içe bindirmeli tavan olmak üzere başlıca iki grupta toplanabilmektedir. Hanife Hatun Camii, İlyasköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, Sarılar Köyü Camii, Dadı Köyü Camii ve Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii tavanı olmak üzere Amasya camilerinin sekizinin örtüsünde döner eksenli bindirme tekniği kullanılmıştır. Eyüp Çelebi Camii, Büyük Hacı Hasan Camii, Yukarı Baraklı Köyü Camii, Akyazı Köyü Camii, Şıhlar Köyü Camii, Ortaova Köyü Camii, Çavuş Köyü Camii, Kayabaşı Mahallesi Camii, Yıldız Köyü Camii, İpekköy Camii, Yeşilören Köyü Camii, Karasenir Mahallesi Camii, Serçoban Mahallesi Tamlar Camii, Karakise Köyü Camii, Köprübaşı Camii, Aktarla Köyü Camii, Kızılca Köyü İstasyon Camii, Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'nden oluşan on sekiz cami yapısının tavan örtüsü ise iç içe bindirmelidir.

Bu çalışmanın en önemli sonucu Asya'dan Anadolu'ya uzanan geniş bir coğrafi alanda, köklü bir tarihi geçmişi bulunan ahşap bindirmeli tavan tipinin, özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde olmak üzere Amasya dahilinde de uygulandığının tespiti olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Amasya, bindirme, tavan, ahşap, kiriş.

Abstract

THE WOODEN OVERLAPPING CEILINGS OF THE MOSQUES IN AMASYA

Neslihan KORKMAZ

Department of History of Art

Anadolu University, Institute of Social Sciences, February 2016

Adviser: Prof. Dr. Mehmet Erol ALTINSAPAN

In the scope of this thesis, thirty one mosques, the earliest of which dates to 1426, with wooden overlapping ceilings were determined in the city center of Amasya, its districts and villages and they were classified and studied considering the construction and styles of their ceiling covers. While the joistings of two ceilings are covered above, the joistings of all the other ceilings are covered below. Among these mosques which were built between 15th century and the last quarter of the 20th century, there are no mosques dated to 16th century with an overlapping ceiling. There are overlapping ceilings in two mosques dated to 17th century, one mosque dated to 18th century and six mosques dated to 19th century. It is noticable that they are compared mainly to the mosques dated to the Republic Period. There are wooden overlapping ceilings in two mosques dated to the first half of the 20th century, five in the third quarter, and four in the last quarter of the 20th century.

A wooden ceiling is a kind of quite economical covering which has been used in Anatolia since the ancient times to cover spatial spaces in the form of mainly a square or a rectangular which is almost a square and the spaces rarely in the form of a circle. With the help of wooden joistings, spatial spaces are easily covered using a variety of styles and techniques needing no support dividing the space. They are built using mainly two techniques called straight and overlapping with the exception of the technique of wooden folding ceiling without a cover below and its derivatives. The overlapping technique which can be applied using both wood or bricks to make it possible to obtain various styles mainly in the construction of the ceilings and it provides easy static solutions. For this reason, since the ancient times it has been widely used in architecture to cover spaces.

The overlapping technique has mainly two application styles based on the joistings which are parallel supporting joisting and cornered overlapped joisting and both of these two styles are also divided into sub-titles with respect to the construction of the supporting ceiling joistings. It is possible to see the examples of these two styles of wooden overlapping ceilings in the mosques of Amasya. The main ceiling joistings are parallel to one another in Murad II Mosque in Merzifon, a district of Amasya, The Üçler Mosque in the city center of Amasya, Kaleköy Mosque in the city center of Amasya and the Mosque in the Village of Kızılkışlacık.

The examples of ceilings with joistings that have cornered joints in the mosques of Amasya can be put into two groups called overlapping ceiling with revolving axis and nested overlapping ceiling. The technique of overlapping ceiling with revolving axis were used in the following mosques: Hanife Hatun Mosque, İlyasköy Mosque, Belmebük Village Mosque, Aydınca Village Mosque, Mahmatlar Village Mosque, Sarılar Village Mosque, Dadı Village Mosque, and Mahmatlar Village Roadside Mosque. The ceiling covers of the following eighteen mosques are nested and overlapping. These are the mosques of Eyüp Çelebi Mosque, Grand Haji Hasan Mosque, Upper Baraklı Village Mosque, Akyazı Village Mosque, Şıhlar Village Mosque, Ortaova Village Mosque, Çavuş Village Mosque, Kayabası Neighbourhood Mosque, Yıldız Village Mosque, İpekköy Village Mosque, Yeşilören Village Mosque, Karasenir Neighbourhood Mosque, Serçoban Neighbourhood Tamlar Mosque, Village Mosque, Köprübaşı Mosque, Aktarla Village Mosque, Kızılca Village Station Mosque, and Sarıyar Village Aşağıova Mosque.

The most important outcome of this study is that it has determined that the style of wooden overlapping ceiling with its rooted historical background has been used in a large geographical area extending from Asia to Anatolia including Amasya especially during the Republic Period.

Key Words: Amasya, overlapping, ceiling, wooden, joisting

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Neslihan KORKMAZ

Önsöz

Bindirme tavan uygulamasını Amasya ve çevresini temel alarak ele aldığımız bu çalışmada yerinde inceleme yapmak suretiyle tespit edilen yapılar ışığında bir katalog oluşturulmuştur. İncelenen yapıların tavan özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmeleri yapılmaya çalışılmıştır.

Bugüne kadar çok az sayıda araştırmaya konu olmuş bindirme tavan tekniğinin Amasya örneklerini yerinde giderek tespit etmek çok uzun bir süreç gerektirmiştir. Arazi çalışması ve kütüphane araştırmaları sonucunda tespit edilen yapıların yerinde ölçüleri alınarak plan çizimleri yapılmış, katalog oluşturulmuş ve karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmam boyunca yerinde tespitleri, akılcı yönlendirmeleri ve zengin bilgi birikimleri sayesinde ilerlememi sağlayan, motiveleri ile sürekli beni kamçılayan, vazgeçmemeyi öğütleyip desteklerini benden esirgemeyen sevgili ve çok saygıdeğer tez danışmanlarım Sayın Prof.Dr. Mehmet Erol ALTINSAPAN ve Prof.Dr. Canan PARLA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Arşiv belgelerini okuyan Yrd.Doç.Dr. Samettin BAŞOL'a, çalışma arkadaşlarıma, proje desteği sağlayan Gaziosmanpaşa Üniversitesi yönetimine, Amasya Valiliği'ne, İl Özel İdaresi'ne, müftülük çalışanlarına, teşekkür ederim.

Benimle alan çalışmasına katılıp yardımlarını esirgemeyen eşime, maddi ve manevi yardımlarını benden esirgemeyen sevgili anneme, babama ve abime, varlığıyla beni aydınlatan sevgili oğlum Emre'ye çok teşekkür ederim.

İçindekiler

Jüri ve Enstitü Onayı.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	v
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi	vii
Önsöz.....	viii
Özgeçmiş	ix
Tablo ve Harita Listesi	xv
Arşiv Vesikaları Listesi	xvii
Çizim Listesi	xviii
Fotoğraf Listesi	xxiii
Kısaltmalar Listesi	lxi
1. Giriş.....	1
2. Amasya Kentinin Coğrafi Konumu ve Kısa Kent Tarihçesi	12
3. Bindirme Tavan ve Ahşap Bindirme Tavan Türleri	21
4. Katalog.....	31
4.1. Kiriş ve Bindirmeleri Paralel Olanlar.....	31
4.1.1. Kirişleri kuzey-güney doğrultulu tavanlar.	31
4.1.1.1. Kirişlemesi üstten kaplamalı tavanlar	31
4.1.1.1.1. Amasya Merzifon ilçesi II. Murad Camii tavanı.....	31

4.1.1.1.2. Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii tavanı	42
4.1.1.2. Kirişlemesi alttan kaplamalı tavanlar.....	50
4.1.1.2.1. Amasya merkez Üçler Camii.....	50
4.1.1.2.2. Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii tavanı.....	55
4.2. Kirişleri Köşeli Birleşen Tavanlar.....	65
4.2.1. Döner eksenli bindirme tavanlar.....	65
4.2.1.1. Dört yönden kirişe oturan-iki kat bindirmeli tavanlar.....	65
4.2.1.1.1. Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii tavanı	65
4.2.1.1.2. Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanı.	68
4.2.1.1.3. Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanı.	71
4.2.1.1.4. Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii tavanı.	74
4.2.1.1.5. Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavanı. .	77
4.2.1.1.6. Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii tavanı.	80
4.2.1.1.7. Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii tavanı.....	82
4.2.1.1.8. Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavakhağıl Mezrası Camii tavanı.....	85
4.2.1.2. Bir yönden duvara üç yönden kirişe oturan-beş kat bindirmeli tavanlar.	87

4.2.1.2.1. Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii	
tavanı.	87
4.2.2. İç içe bindirmeli tavanlar.	91
4.2.2.1. Tek kat bindirmeliler.	91
4.2.2.1.1. Dikdörtgen tabanlılar.....	91
4.2.2.1.1.1. Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü	
Camii tavanı	91
4.2.2.1.1.2. Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü	
Camii tavanı.....	93
4.2.2.1.1.3. Amasya merkez ilçe Kayabaşı	
Mahallesi Camii tavanı	99
4.2.2.1.1.4. Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü	
Camii tavanı.....	102
4.2.2.1.1.5. Amasya merkez ilçe İpekköy Camii	
tavanı	103
4.2.2.1.1.6. Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören	
Köyü Camii tavanı	105
4.2.2.1.1.7. Amasya merkez Karasenir Mahallesi	
Camii tavanı.....	107
4.2.2.1.1.8. Amasya merkez Karasenir Mahallesi	
Serçoban Tamlar Camii tavanı.....	112
4.2.2.1.1.9. Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü	
Aşağıova Camii tavanı	114

4.2.2.1.2. Kare tabanlılar.	117
4.2.2.1.2.1. Amasya merkez ilçe Karakise	
Köyü Camii tavanı	117
4.2.2.1.3. Ortası kubbeliler.....	119
4.2.2.1.3.1. Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı	
Köyü Camii tavanı.	119
4.2.2.2. İki kat bindirmeliler	126
4.2.2.2.1. Dikdörtgen tabanlılar.....	126
4.2.2.2.1.1. Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü	
Camii tavanı.....	126
4.2.2.2.1.1. Amasya merkez Köprübaşı Camii	
tavanı	130
4.2.2.2.2. Sekizgen tabanlılar	134
4.2.2.2.2.1. Amasya Merzifon ilçesi Aktarla	
Köyü Camii tavanı	134
4.2.2.3. Üç kat bindirmeliler	137
4.2.2.3.1. Dikdörtgen tabanlılar.....	137
4.2.2.3.1.1. Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü	
Camii tavanı.....	137
4.2.2.3.1.2. Merkeze bağlı Büyük Kızılca Köyü	
İstasyon Camii tavanı.	140
4.2.2.3.2. Sekizgen tabanlılar	148

4.2.2.3.2.1. Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanı.	148
4.2.2.4. Dört kat bindirmeliler.	154
4.2.2.4.1. Sekizgen tabanlılar	154
4.2.2.4.1.1. Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavanı	154
5. Karşılaştırmalı Değerlendirme.	159
6. Sonuç.	218
Ekler.	220
Kaynakça	558

Tablo ve Harita Listesi

Tablo. 1 Amasya camilerinde kiriş ve bindirmeleri paralel olup, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı, mihraba dik üç sahınlı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu tavanlar.....	159
Tablo. 2 Amasya camilerinde kiriş ve bindirmeleri paralel olup, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi alttan kaplamalı, mihraba dik üç sahınlı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu tavanlar.....	160
Tablo: 3 Ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, mihraba dik üç sahınlı, kirişlemesi üstten kaplamalı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu benzer kuruluşlu tavan örtüsüne sahip yapıların planları ve tavan fotoğrafları.....	165
Tablo: 4 Ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, kirişlemesi üstten kaplamalı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu, çok sahınlı, benzer kuruluşlu tavan örtüsüne sahip yapıların planları ve tavan fotoğrafları	170
Tablo: 5 Ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, mihraba dik üç sahınlı, kirişlemesi alttan kaplamalı, benzer kuruluşlu tavan örtüsüne sahip yapıların planları ve tavan fotoğrafları.....	175
Tablo. 6 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, döner eksenli, dört yönden kirişe oturan, iki kat bindirmeli tavanlar	180
Tablo. 7 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, döner eksenli, bir yönden duvara, üç yönden kirişe oturan, beş kat bindirmeli tavanlar	184
Tablo. 8 Döner eksenli, ikiden fazla bindirme katına sahip ahşap tavanlı benzer yapıların planları ve tavan fotoğrafları	188
Tablo. 9 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar	195
Tablo. 10 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, kare tabanlı tavanlar	200
Tablo. 11 Bindirme katı tek, bindirmeleri dörtgen biçimli ahşap tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları	202
Tablo. 12 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, kare tabanlı, ortası kubbeli tavanlar.....	204
Tablo. 13 İç içe bindirmeli, ortası kubbeli ahşap tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları	205

Tablo. 14 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen iç içe iki kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar	206
Tablo. 15 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen iç içe iki kat bindirmeli, sekizgen tabanlı tavanlar.....	207
Tablo. 16 Bindirme katı birden fazla, bindirmeleri dörtgen biçimli tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları.....	208
Tablo. 17 Bindirme katları bir ve birden fazla, bindirmeleri sekizgen biçimli tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları	210
Tablo. 18 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe üç kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar	212
Tablo. 19 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe üç kat bindirmeli sekizgen tabanlı tavanlar.....	213
Tablo. 20 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe dört kat bindirmeli, sekizgen tabanlı tavanlar.....	214
Harita: 1 Amasya İli Haritası	217
Harita: 2 Amasya'daki ahşap bindirme tavana sahip camilerin yer aldığı yerleşimleri gösteren harita	218

Arşiv Vesikaları Listesi

Belge: 1 B.O.A. Cevdet Evkaf 5863 No'lu arşiv belgesi	201
Belge: 2 B.O.A. Cevdet Evkaf 6116 No'lu arşiv belgesi	202
Belge: 3 B.O.A. Cevdet Evkaf 13673 No'lu arşiv belgesi	203
Belge: 4 B.O.A. DH. MKT. 0137 No'lu arşiv belgesi	204
Belge: 5 B.O.A. DH. MKT.1799 No'lu arşiv belgesi	205
Belge: 6 B.O.A. MKT 80 No'lu arşiv belgesi	206

Çizim Listesi

Çizim: 1 Su Nuraxi Barumini (İtalya) restitüsyon çizimi	207
Çizim: 2 Gavurkale’de bindirme tavanlı gömüt odasının çizimi	207
Çizim: 3 Belevi mezar binasının ön odasının çizimi	208
Çizim: 4 Mudanya mezar binasının çizimi.....	208
Çizim: 5 Kırklareli Mezek Kurtkale mezar yapısının planı	209
Çizim: 6 Kırklareli Mezek Kurtkale mezar yapısının ön odasının çizimi.....	209
Çizim: 7 Eskişehir Sarıcakaya İğdır mezarı planı.....	210
Çizim: 8 Tun Huang Mabedi’nin krokisi	210
Çizim: 9 Aydın Nysa (Sultanhisar) antik kentindeki bir yapının tonozu.....	211
Çizim: 10 Aksaray Melik Mahmud Gazi Hanikâhı ikinci katının planı	211
Çizim: 11Çanakkale Behramkale Hüdavendigâr Camii planı.....	212
Çizim: 12 Milas Firuz Bey Camii planı	212
Çizim: 13 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii planı.....	213
Çizim: 14 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii planı	214
Çizim: 15 Amasya merkez Üçler Camii planı	215
Çizim: 16 Amasya merkez Üçler Camii mahfil kotundan planı	216
Çizim: 17 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii planı.....	217
Çizim: 18 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii planı	218
Çizim: 19 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii planı.....	219
Çizim: 20 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii planı.....	220
Çizim: 21 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii planı.....	221
Çizim: 22 Amasya merkez ilçe Sarılar (Yeniköy) Camii planı.....	222
Çizim: 23 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii planı	223
Çizim: 24 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii planı.....	224
Çizim: 25 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklağıl Mezrası Camii planı.....	225
Çizim: 26 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii planı	226
Çizim: 27 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfil kotundan planı..	227
Çizim: 28 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii planı	228
Çizim: 29 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii planı.....	229
Çizim: 30 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii planı.....	230

Çizim: 31 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii planı	231
Çizim: 32 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii planı.....	232
Çizim: 33 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii planı	233
Çizim: 34 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii planı	234
Çizim: 35 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil kotundan planı...	235
Çizim: 36 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii planı .	236
Çizim: 37 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii planı.....	237
Çizim: 38 Amasya merkeze bağlı Karakise Köyü Camii planı	238
Çizim: 39 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii planı.....	239
Çizim: 40 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii mahfil kotundan planı.....	240
Çizim: 41 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii planı	241
Çizim: 42 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfil kotundan planı...	242
Çizim: 43 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal planı	243
Çizim: 44 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki planı.....	243
Çizim: 45 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii planı	244
Çizim: 46 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii planı	245
Çizim: 47 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mahfil kotundan planı.....	246
Çizim: 48 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii planı.....	247
Çizim: 49 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii planı.....	248
Çizim: 50 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii planı.....	249
Çizim: 51 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii mahfil kotundan planı	250
Çizim: 52 Merzifon ilçesi II. Murad Camii planı	159
Çizim: 53 Merkez ilçe Kaleköy Camii planı.....	159
Çizim: 54 Merkez Üçler Camii planı	160
Çizim: 55 Merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii planı	160
Çizim: 56 Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii planı.....	165
Çizim: 57 Konya Höyük Köşk Camii planı	165
Çizim: 58 Ankara Örtmeli Mescit planı	165
Çizim: 59 Ankara Sabuni Mescit planı.....	165
Çizim: 60 Ankara Susuz Köyü Camii planı	165

Çizim: 61 Ankara Ayaş Ulu Camii planı.....	165
Çizim: 62 Konya Kadınhanı Hacı Mehmetli Camii planı	166
Çizim: 63 Konya Doğanhisar Ulu Camii planı	166
Çizim: 64 Kayseri Yanıkoğlu Camii planı.....	166
Çizim: 65 Kastamonu Tosya Geyikli Camii planı	166
Çizim: 66 Kayseri Hasinli Camii planı	166
Çizim: 67 Konya Kadınhanı Çavundur Camii planı.....	166
Çizim: 68 Yozgat Yerköy Sarayköyü Çapanoğlu Camii planı.....	167
Çizim: 69 Konya Höyük Kireli Yeni Camii planı	167
Çizim: 70 Konya Selçuklu Tepeköy Merkez Camii planı.....	167
Çizim: 71 Konya Yukarı Çiğil Kasabası Büyük Mahalle Camii planı.....	167
Çizim: 72 Konya Beyşehir Yenidoğan Büyük Camii planı.....	167
Çizim: 73 Konya Meram Dikmeli Köyü Camii planı.....	167
Çizim: 74 Konya Ilgın Yukarı Çiğil Fazıl Camii planı.....	168
Çizim: 75 Konya Meram Hatunsaray Merkez Camii planı	168
Çizim: 76 Konya Kızılören Büyük Camii planı.....	168
Çizim: 77 Konya Beyşehir İsaköy Camii planı	168
Çizim: 78 Konya Tuzlukçu Konarı Köyü Camii planı.....	168
Çizim: 79 Konya Karatay (Kenan Dede) Yanık Camii planı	168
Çizim: 80 Denizli Bekilli Çoğuşlı Köyü Camii planı.....	169
Çizim: 81 Konya Çumra Dedemoğlu Köyü Camii planı.....	169
Çizim: 82 Konya Derbend Saraypınar Camii planı	169
Çizim: 83 Ankara Arslanhane Camii planı	170
Çizim: 84 Afyon Ulu Camii planı	170
Çizim: 85 Ankara Ahi Elvan Camii planı	171
Çizim: 86 Denizli Baklan Tekke Camii planı.....	171
Çizim: 87 Konya Meram Gökyurt (Kilistra) Camii planı	172
Çizim: 88 Yozgat Çayıralan Çandır Şahruh Bey Mescidi planı	175
Çizim: 89 Konya Seydişehir Muallimhane Camii planı.....	175
Çizim: 90 Konya Beyşehir Emen Camii planı.....	175
Çizim: 91 Karaman Kâzımkarabekir Kızılkuyu Camii planı.....	175
Çizim: 92 Denizli Acıpayam Yazır Kasabası Çarşı Camii planı	175

Çizim: 93 Konya Beyşehir Eğirler Köyü Camii planı	175
Çizim: 94 Konya Kızılören Büyük Camii planı	176
Çizim: 95 Konya Küçük Muhsine Köyü Yukarı Camii planı	176
Çizim: 96 Konya Yeşildere Köyü Merkez Camii planı	176
Çizim: 97 Konya Ahırh Merkez Camii planı	176
Çizim: 98 Denizli Çivril Savran Köyü Camii planı	176
Çizim: 99 Konya Bozkır Akçapınar Camii planı.....	176
Çizim: 100 Konya Bozkır Karacaardıç Köyü Camii planı	177
Çizim: 101 Konya Çumra Alemdar Köyü Camii planı.....	177
Çizim: 102 Konya Karatay Araplar Köyü Camii planı	177
Çizim: 103 Denizli Baklan Çataloba Köyü Camii planı.....	177
Çizim: 104 Denizli Kale Cafer Paşa Camii planı	177
Çizim: 105 Yozgat Paşaköy Bucağı Tokmak Hasan Paşa Camii planı	177
Çizim: 106 Konya Meram Ayanbey Camii planı	178
Çizim: 107 Konya Meram Gazezler Camii planı	178
Çizim: 108 Eskişehir Mihalççık İlçesi Dinek Beldesi Cuma Camii planı.....	178
Çizim: 109 Konya Seydişehir Kuran Köyü Camii planı.....	178
Çizim: 110 Merkez ilçe İlyasköy Camii planı	180
Çizim: 111 Merkez ilçe Belmebüük Köyü Camii planı	180
Çizim: 112 Merkez ilçe Aydınca Köyü Camii planı	181
Çizim: 113 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii planı	181
Çizim: 114 Merkez ilçe Sarılar Köyü Camii planı.....	182
Çizim: 115 Merkez ilçe Dadı Köyü Camii planı	182
Çizim: 116 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii planı	183
Çizim: 117 Merkez ilçe Kavaklağıl Mezrası Camii planı	183
Çizim: 118 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii.....	184
Çizim: 119 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfil kotundan planı.....	184
Çizim: 120 Erzurum İspir Çarşı (Tuğrulşah) Camii planı	188
Çizim: 121 Tokat Zile Şeyh Eylük Türbesi planı.....	188
Çizim: 122 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Tekkesi Meydanevi planı	189

Çizim: 123 Sivrihisar Akdoğan Camii planı	189
Çizim: 124 Erzurum Yukarı Mumcu Camii planı	190
Çizim: 125 Erzurum Cedid Camii planı.....	190
Çizim: 126 Erzurum Ulu Camii planı.....	191
Çizim: 127 Bayburt Konursu Ulu Camii planı	191
Çizim: 128 Tokat Reşadiye Kızılcaören Camii planı	192
Çizim: 129 Kırşehir Çarşı Camii planı	192
Çizim: 130 Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii planı.....	195
Çizim: 131 Merkez ilçe Çavuş Köyü Camii planı.....	195
Çizim: 132 Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii planı	196
Çizim: 133 Merkez ilçe Yıldız Köyü Camii planı	196
Çizim: 134 Merkez ilçe İpekköy Camii planı.....	197
Çizim: 135 Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii planı	197
Çizim: 136 Merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil kotundan planı	198
Çizim: 137 Merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Aşağı Tamlar Camii planı ...	198
Çizim: 138 Merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii planı	199
Çizim: 139 Merkez ilçe Karakise Köyü Camii planı.....	200
Çizim: 140 Taşova Yukarı Baraklı Camii planı	204
Çizim: 141 Taşova Yukarı Baraklı Camii mahfil kotundan planı.....	204
Çizim: 142 Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii planı	206
Çizim: 143 Merkez Köprübaşı Camii planı	206
Çizim: 144 Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii planı.....	207
Çizim: 145 Merkez ilçe Akyazı Köyü Camii planı.....	212
Çizim: 146 Merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü Camii planı	212
Çizim: 147 Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii planı	213
Çizim: 148 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii planı.....	214
Çizim: 149 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii mahfil kotundan planı	214

Fotoğraf Listesi

Fot: 1 Ggantija Tapınağı'ndan (Malta) görünüm	269
Fot: 2 Mnajdra Tapınağı'ndan (Malta) görünüm	269
Fot: 3 Talayot (İspanya Balaeric Adaları)	270
Fot: 4 Su Nuraxi Barumini (İtalya) bindirme kubbesinden görünüm	270
Fot: 5 Boğazköy'de bindirme tekniğinde yapılmış tonozlu poterne	271
Fot: 6 Milas Gümüşkesen mezar yapısının tavanından görünüm	271
Fot: 7 Kore An-Ak'daki 3 No'lu mezar yapısının tavanından görünüm	272
Fot: 8 Orta Asya'da Miragram'dan XIX. yüzyıla tarihlenen Ubeydullah'a ait evin tandirevinden görünüm.....	272
Fot: 9 Tun Huang Mabedi'nin orta bölümünün tavanından görünüm.....	273
Fot: 10 Bamyān (Afganistan) kaya tapınaklarının birinden tavan görünümü.....	273
Fot: 11 Bamyān (Afganistan) kaya tapınaklarının birinden tavan detayı	274
Fot: 12 Kızıl kaya tapınağı tavanından görünüm.....	274
Fot:13 Kaşmir (Padrethan) Siva Tapınağı'nın tavanından görünüm	275
Fot: 14 Trigavera (Jonog) Siva Tapınağı'nın tavanından görünüm.....	275
Fot: 15 Ladakh Stupası'nın (Alchi) tavanından görünüm.....	276
Fot: 16 Yemen San'a Ulu Camii'nin mihrap önü bölümünün tavanından görünüm.....	276
Fot: 17 Gemlik Theotokos H. Aberkios Manastırı Kilisesi apsis yarım kubbesinden görünüm.....	277
Fot: 18 Sivrihisar Hamamkarahisar Köyü Camii son cemaat yeri tonozundan görünüm.....	277
Fot: 19 Sivrihisar Ulu Camii tavanından görünüm.....	278
Fot: 20 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kitabesi	278

Fot: 21 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii onarım öncesi harimden batı girişinin görünümü.....	279
Fot: 22 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrabının onarım öncesi görünümü	279
Fot: 23 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii onarım sonrası harimden batı girişinin görünümü.....	280
Fot: 24 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minaresinden görünüm.....	280
Fot: 25 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey cephedeki kapı açıklığından görünüm.....	281
Fot: 26 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey cepheden genel görünüm.....	281
Fot: 27 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	282
Fot: 28 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı cephesinden genel görünüm.....	282
Fot: 29 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney cephesinden genel görünüm.....	283
Fot: 30 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerindeki görevli odası.....	283
Fot: 31 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin tavanından görünüm	284
Fot: 32 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin üst katına çıkışı sağlayan merdiven.....	284
Fot: 33 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin üst katından görünüm	285
Fot: 34 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii harimin kuzey duvar eksenindeki kapı açıklığı	285
Fot: 35 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	286

Fot: 36 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mahfile çıkışı sağlayan kuzeybatı köşedeki merdiven.....	286
Fot: 37 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mahfil balkonundan görünüm.....	287
Fot: 38 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mahfil tavanından görünüm.....	287
Fot: 39 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven	288
Fot: 40 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrabından genel görünüm.....	288
Fot: 41 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minberi	289
Fot: 42 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii vaaz kürsüsü	289
Fot: 43 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii harimden genel görünüm.....	289
Fot: 44 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii desteklerin üzerindeki yastıklar	290
Fot: 45 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii orta sahnı örten yükseltilmiş tavandan genel görünüm	290
Fot: 46 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batıdaki sahnın tavanı.....	291
Fot: 47 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey kapısının kanatları.....	291
Fot: 48 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısı.....	292
Fot: 49 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısının önceki hali	293
Fot: 50 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısı kanatları ..	293
Fot: 51 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısındaki yazı .	294
Fot: 52 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısındaki yazıdan detay	294

Fot: 53 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısından	
detay	295
Fot: 54 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı kapısı.....	295
Fot: 55 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarından detay	
.....	296
Fot: 56 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarından	
detay	296
Fot: 57 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarında	
görülen altı kolu yıldız motifleri	297
Fot: 58 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihraptan detay	297
Fot: 59 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrap kavsarası.....	298
Fot: 60 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minber aynalığı.....	298
Fot: 61 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzeybatı köşedeki üst	
pencereden görünüm	299
Fot: 62 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı kapısı kemer	
yayındaki bezeme	299
Fot: 63 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısı kemer	
yayındaki bezeme	300
Fot: 64 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki yazı..	300
Fot: 65 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki kalem işi	
bezemeler	301
Fot: 66 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii Osman Radiyallahü Anh	
yazısı	301
Fot: 67 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki kitap	
şeklindeki yazı	302
Fot: 68 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney duvarındaki Allah	
ve Muhammed yazıları	302
Fot: 69 M Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney duvarındaki	
Ömer Radiyallahü Anh yazısı.....	303

Fot: 70 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu duvarındaki rulo şeklindeki yazı	303
Fot: 71 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minaresinden görünüm	304
Fot: 72 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin güneybatı köşesinden görünüm	304
Fot: 73 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin batısı.....	305
Fot: 74 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin batı sınırındaki destekler	305
Fot: 75 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii imam odasından görünüm	306
Fot: 76 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey cepheden görünüm.....	306
Fot: 77 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu cepheden görünüm	307
Fot: 78 M Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney cepheden görünüm.....	307
Fot: 79 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvarında yer alan Roma steli.....	308
Fot: 80 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harime girişi sağlayan kapı açıklığı	308
Fot: 81 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfilinden görünüm	309
Fot: 82 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven	309
Fot: 83 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfiline girişi sağlayan kuzey duvarındaki kapı açıklığı	310
Fot: 84 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfilinin balkon kısmı...	310
Fot: 85 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki desteklerden birinin başlığı.....	311
Fot: 86 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven	311
Fot: 87 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki kapı ve pencere açıklıkları.....	312

Fot: 88 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabı.....	312
Fot: 89 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabındaki Arapça yazı	313
Fot: 90 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minberi.....	313
Fot: 91 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii vaaz kürsüsü.....	314
Fot: 92 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii tavanından görünüm	314
Fot: 93 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harime girişi sağlayan kapıdan detay görünüm.....	315
Fot: 94 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii desteklerin başlıkları altındaki süslemeler	315
Fot: 95 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimindeki bir destek başlığı üzerindeki bezemeden görünüm.....	316
Fot: 96 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimindeki desteklerden birinin başlık yan yüzündeki bezeme.....	316
Fot: 97 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimin kuzey duvarına saplanan desteklerden birinin başlığındaki bezemeden görünüm	317
Fot: 98 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minberin doğu aynalığının görünümü	317
Fot: 99 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabın kavsarasından görünüm.....	318
Fot: 100 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrap nişinin alt kısmındaki bezemeler	318
Fot: 101 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrap nişini çevreleyen silmelerdeki bezemelerden görünüm	319
Fot: 102 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii tavanın hemen alt seviyesinde yer alan kalem işi bezemeler.....	319
Fot: 103 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvar yüzeyindeki kalem işi bezemeler	320
Fot: 104 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvar yüzeyindeki yazılardan görünüm.....	320

Fot: 105 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki pencere kenarlarındaki kalem işi bezemeli bordürlerden detay	321
Fot: 106 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabın üst kısmındaki yazılardan görünüm.....	321
Fot: 107 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki Ebubekir Radiyallahü Anh yazısı.....	322
Fot: 108 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki Ömer Radiyallahü Anh yazısı.....	322
Fot: 109 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki Lâ İlâhe İllallah Muhammedur Resulullah yazısı.....	323
Fot: 110 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarının doğu köşesindeki bezeme.....	323
Fot: 111 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu duvarındaki yazılar	324
Fot: 112 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu duvarındaki bezeme	324
Fot: 113 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki bezeme.....	325
Fot: 114 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarının batı köşesinde bugün var olmayan bezemenin kalıntısı	325
Fot: 115 Amasya Merkez Üçler Camii yapılış tarihini günümüz rakamlarıyla gösteren kitabe	326
Fot: 116 Amasya Merkez Üçler Camii haziresi	326
Fot: 117 Amasya Merkez Üçler Camii minaresi.....	327
Fot: 118 Amasya Merkez Üçler Camii doğu cephesindeki avlu	327
Fot: 119 Amasya Merkez Üçler Camii doğu cepheden genel görünüm.....	328
Fot: 120 Amasya Merkez Üçler Camii kuzey cepheden genel görünüm	328
Fot: 121 Amasya Merkez Üçler Camii güney cepheden genel görünüm.....	329
Fot: 122 Amasya Merkez Üçler Camii batı cepheden genel görünüm	329
Fot: 123 Amasya Merkez Üçler Camii harimde yer alan serbest destekler.....	330
Fot: 124 Amasya Merkez Üçler Camii harimdeki desteklerin taşıdığı ana girişler	330

Fot: 125 Amasya Merkez Üçler Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	331
Fot: 126 Amasya Merkez Üçler Camii mahfile çıkışı sağlayan merdiven.....	331
Fot: 127 Amasya Merkez Üçler Camii kadınlar mahfilinin batı sınırındaki destekler.....	332
Fot: 128 Amasya Merkez Üçler Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven.....	332
Fot: 129 Amasya Merkez Üçler Camii mahfilin doğusundaki küçük odaya açılan kapı.....	333
Fot: 130 Amasya Merkez Üçler Camii mihrabı.....	333
Fot: 131 Amasya Merkez Üçler Camii minberi	334
Fot: 132 Amasya Merkez Üçler Camii vaaz kürsüsü	334
Fot: 133 Amasya Merkez Üçler Camii harimin batı duvarındaki sonradan kapatılan pencere açıklığı	335
Fot: 134 Amasya Merkez Üçler Camii orta sahnının girişlemesi alttan kaplamalı, iç içe tek kat bindirmeli tavanı	335
Fot: 135 Amasya Merkez Üçler Camii minberinin batı yüzü.....	336
Fot: 136 Amasya Merkez Üçler Cami mahfil merdiveni altındaki bölümün kapı kanatları.....	336
Fot: 137 Amasya Merkez Üçler Camii doğu duvarındaki odunluğa bakan pencere	337
Fot: 138 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii genel görünümü	337
Fot: 139 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm.....	338
Fot: 140 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yeri tavanından görünüm.....	338
Fot: 141 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin batı sınırı.....	339
Fot: 142 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin yarı yıkık kuzey sınırı.....	339
Fot: 143 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin	

tabanı.....	340
Fot: 144 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kuzey cepheden	
görünüm.....	340
Fot: 145 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğu cepheden	
görünüm.....	341
Fot: 146 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii batı cephesinde sonradan kapatılan pencere açıklıkları	341
Fot: 147 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harime girişi sağlayan kapı açıklığı.....	342
Fot: 148 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harimin kuzeyindeki depo olarak kullanılan bölüm	342
Fot: 149 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kadınlar mahfilinden	
görünüm.....	343
Fot: 150 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mahfil tabanından	
görünüm.....	343
Fot: 151 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mahfili taşıyan burmalı desteklerden biri	344
Fot: 152 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harim tavanından	
görünüm.....	344
Fot: 153 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mihrabı	345
Fot: 154 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberi	345
Fot: 155 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii vaaz kürsüsü	346
Fot: 156 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harimin batı duvarında yer alan nişler.....	346
Fot: 157 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kapı kanatları.....	347
Fot: 158 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kapısından detay.....	347
Fot: 159 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minber kapısı.....	348
Fot: 160 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberin batı yüzü	348
Fot: 161 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberinin	

süpürgeliği	349
Fot: 162 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minber süpürgeliğinden detay	349
Fot: 163 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minber külahı.....	350
Fot: 164 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii orta sahnın tavan göbeği	350
Fot: 165 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğudaki sahnın tavan göbeği	351
Fot: 166 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii batıdaki sahnın tavan göbeği	351
Fot: 167 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii batı duvar yüzeyindeki kalem işi bezeme.....	352
Fot: 168 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kuzey duvar yüzeyindeki kalem işi bezeme.....	352
Fot: 169 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kuzey duvar yüzeyindeki kalem işi bezeme.....	353
Fot: 170 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğu duvar yüzeyindeki kalem işi bezeme.....	353
Fot: 171 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mihrabındaki kalem işi bezemeler	354
Fot: 173 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii minaresinden görünüm	354
Fot: 174 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii son cemaat yerinden genel görünüm.....	355
Fot: 175 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii kuzey cepheden genel görünüm....	355
Fot: 176 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii doğu cepheden genel görünüm	356
Fot: 177 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii batı cepheden genel görünüm	356
Fot: 176 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii güney cepheden genel görünüm ...	357
Fot: 178 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii kadınlar mahfilinden görünüm	357
Fot: 179 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii mihrabı	358

Fot: 180 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii minberi.....	358
Fot: 181 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii tavanından görünüm	359
Fot: 182 Amasya merkeze bağlı Belmebük Köyü Camii minaresi.....	359
Fot: 183 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii son cemaat yeri kuzey cephesinden görünüm.....	360
Fot: 184 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	360
Fot: 185 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	361
Fot: 186 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	361
Fot: 187 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	362
Fot: 188 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mahfilin tabanı.....	362
Fot: 189 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mahfilin kuzeyindeki ek bölümden görünüm.....	363
Fot: 190 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mihrabı	363
Fot: 191 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii minberi	364
Fot: 192 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanından görünüm.....	364
Fot: 193 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii minaresinden görünüm	365
Fot: 194 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii son cemaat yerinin batısından görünüm.....	365
Fot: 195 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii son cemaat yerinin doğusundan görünüm.....	366
Fot: 196 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii doğu cepheden genel görünüm.....	366
Fot: 197 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii batı cepheden genel görünüm.....	367
Fot: 198 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii batı ve güney cephelerden	

görünüm.....	367
Fot: 199 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii kadınlar mahfilinden	
görünüm.....	368
Fot: 200 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii kadınlar mahfilinin tabanı..	368
Fot: 201 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii mihrabı	369
Fot: 202 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii minberi.....	369
Fot: 203 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanından görünüm	370
Fot: 204 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanın eksen kenarlarındaki süslemeler	370
Fot: 205 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavan göbeği	371
Fot: 206 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii minaresi	371
Fot: 207 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii son cemaat yerinden genel görünüm.....	372
Fot: 208 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii kuzey cepheden	
görünüm.....	372
Fot: 209 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii doğu ve güney cephelerden görünüm.....	373
Fot: 210 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii batı ve güney cephelerden görünüm.....	373
Fot: 211 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	374
Fot: 212 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii orijinal minareye çıkışı sağlayan merdiven	374
Fot: 213 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii mihrabı	375
Fot: 214 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii minberi	375
Fot: 215 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii vaaz kürsüsü	375
Fot: 216 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii tavanından görünüm.....	376
Fot: 217 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii bindirme tavanın eksen kenarlarındaki bugün var olmayan bordürden parça	376

Fot: 218 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii minaresi	377
Fot: 219 Amasya Merkeze bağlı Sarılar Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm merkez ilçe	377
Fot: 220 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii batı ve güney cephelerden görünüm.....	378
Fot: 221 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii doğu cepheden görünüm	378
Fot: 222 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	379
Fot: 223 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii mihrabı.....	379
Fot: 224 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii minberi.....	380
Fot: 225 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavanından görünüm	380
Fot: 226 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavan göbeği.....	381
Fot: 227 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm .	381
Fot: 228 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	382
Fot: 229 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	382
Fot: 230 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	383
Fot: 231 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	383
Fot: 232 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii mihrabı	384
Fot: 233 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii minberi.....	384
Fot. 234 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii vaaz kürsüsü.....	385
Fot: 235 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii tavanından genel görünüm	385
Fot: 236 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii doğu duvarındaki pencere kenarı bezemesi	386

Fot: 237 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii eksen kenarlarındaki süslemeler	386
Fot: 238 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii minaresi.....	387
Fot: 239 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii son cemaat yerinden genel görünüm.....	387
Fot: 240 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	388
Fot: 241 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	388
Fot: 242 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii batı cephesinden genel görünüm.....	389
Fot: 243 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	389
Fot: 244 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii mihrabı.....	390
Fot: 245 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii minberi	390
Fot: 246 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii mahfil tavanından görünüm	391
Fot: 247 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii harim tavanından görünüm	391
Fot: 248 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii son cemaat yerinden genel görünüm.....	392
Fot: 249 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	392
Fot: 250 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii batı cephesinden genel görünüm.....	393
Fot: 251 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii güney cephesinden genel görünüm.....	393
Fot: 252 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	394
Fot: 253 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	394

Fot: 254 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii mihrabı ve vaaz kürsüsü.....	395
Fot: 255 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii minberi	395
Fot: 256 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii mahfil tavanından görünüm	396
Fot: 257 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii harim tavanından görünüm	396
Fot: 258 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii tavan göbeği	397
Fot: 259 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii minaresi.....	397
Fot: 260 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii batı cephesinden genel görünüm Amasya	398
Fot: 261 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii güney cephesinden genel görünüm.....	398
Fot: 262 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	399
Fot: 263 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii son cemaat yeri tavanından görünüm.....	399
Fot: 264 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii harimin doğusunda yer alan desteklerden görünüm.....	400
Fot: 265 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu girişler.....	400
Fot: 266 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	401
Fot: 267 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii son cemaat yerini mahfile katılan bölümü	401
Fot: 268 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfilin kuzeyi.....	402
Fot: 269 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfilin tavanından görünüm.....	402
Fot: 270 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mihrabı.....	403

Fot: 271 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii minberi.....	403
Fot: 272 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii harim tavanından görünüm.....	404
Fot: 273 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavandaki çarkıfelek motifi	404
Fot: 274 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavandaki geometrik bezemeler	405
Fot: 275 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii minaresi	405
Fot: 276 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm.....	406
Fot: 277 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinin doğusundaki bölüm.....	406
Fot: 278 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinin tavanı.....	407
Fot: 279 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	407
Fot: 280 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii mihrap ve minber	408
Fot: 281 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii tavanından görünüm	408
Fot: 282 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii minaresi	409
Fot: 283 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii son cemaat yerine geçişi sağlayan kuzey kapısı	409
Fot: 284 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii son cemaat yerine geçişi sağlayan doğu kapısı.....	410
Fot: 285 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	410
Fot: 286 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	411
Fot: 287 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	411

Fot: 288 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii son cemaat yerinden genel görünüm.....	412
Fot: 289 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	412
Fot: 290 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabı.....	413
Fot: 291 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii minberi	413
Fot: 292 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii tavanından görünüm.....	414
Fot: 293 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin kuzey duvarındaki bezemeler	414
Fot: 294 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin kuzey duvarındaki bezemeler	415
Fot: 295 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin batı duvar yüzeyindeki yıldız kompozisyonu	415
Fot: 296 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin batı duvar yüzeyindeki bezeme.....	416
Fot: 297 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Hasan Radiyallahü Anh yazısı.....	416
Fot: 298 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Ali Radiyallahü Anh yazısı.....	417
Fot: 299 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Ebubekir Radiyallahü Anh yazısı	417
Fot: 300 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvarındaki vazo içinden çıkan çiçekler.....	418
Fot: 301 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ahşap destek üzerindeki bezeme.....	418
Fot: 302 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrap üzerindeki yazı.....	418
Fot: 303 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabın iki anındaki bezemeler	419

Fot: 304 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ibrikten çıkan çiçek demetleri	419
Fot. 305 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii soyut bitki tasviri	420
Fot. 306 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii Allah Celle Celâlihü yazısı	420
Fot. 307 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii Muhammed Aleyhisselam yazısı	421
Fot. 308 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii vazo içinden çıkan çiçek tasvirleri	421
Fot. 309 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabındaki haşhaş tasviri ...	422
Fot. 310 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabındaki vazo ve kandil tasviri	422
Fot. 311 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrap kavsarası	423
Fot. 312 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrap sütunceleri üzerindeki gülbezekler	423
Fot: 313 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ahşap tavan eteği	424
Fot: 314 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii minaresi	424
Fot: 315 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii son cemaat yerinden görünüm	425
Fot: 316 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii doğu cephesinden görünüm	425
Fot: 317 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii batı cephesinden görünüm	426
Fot: 318 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii güney cephesinden görünüm	426
Fot: 319 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii kadınlar mahfilinden görünüm	427
Fot: 320 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii mihrabı	427

Fot: 321 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii minberi.....	427
Fot: 322 Amasya Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii tavanından görünüm	428
Fot: 323 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii minaresi	428
Fot: 324 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm ..	429
Fot: 325 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii batı cephesinden görünüm.....	429
Fot: 326 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii doğu cephesinden görünüm	430
Fot: 327 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii güney cephesinden görünüm ..	430
Fot: 328 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	431
Fot: 329 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii mihrabı	431
Fot. 330 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii minberi.....	431
Fot. 331 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii tavanından görünüm	432
Fot: 332 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii minaresi.....	432
Fot: 333 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii son cemaat yerinden görünüm.....	433
Fot: 334 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii doğu cephesinden görünüm.....	433
Fot: 335 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii batı cephesinden görünüm	434
Fot: 336 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii güney cephesinden görünüm.....	434
Fot: 337 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	435
Fot: 338 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii mihrabı.....	435
Fot: 339 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii minberi	435
Fot: 340 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii tavanından görünüm.....	436
Fot: 341 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii minaresi	436
Fot: 342 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm.....	437
Fot: 343 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii batı cephesinden görünüm.....	437

Fot: 344 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii doğu cephesinden görünüm.....	438
Fot: 345 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii güney cephesinden görünüm.....	438
Fot: 346 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	439
Fot: 347 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mahfile ve minareye çıkışı sağlayan merdiven	439
Fot: 348 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mahfilden görünüm	440
Fot: 349 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mihrabı ve minberi	440
Fot: 350 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii tavanından görünüm ...	441
Fot: 351 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minaresi.....	441
Fot: 352 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii son cemaat yerinden görünüm.....	442
Fot: 353 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii doğu cephesinden görünüm.....	442
Fot: 354 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii batı cephesinden görünüm.....	443
Fot: 355 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii güney cephesinden görünüm.....	443
Fot: 356 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii son cemaat yerinin güneyindeki bölüm.....	444
Fot: 357 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	444
Fot: 358 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minareye çıkışı sağlayan kapı açıklığı	445
Fot: 359 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil katından görünüm.....	445

Fot: 360 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfilin güneyindeki bölümde bulunan yastıklar	446
Fot. 361 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfilin güneyindeki bölümün tavanından görünüm	446
Fot: 362 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mihrabı.....	447
Fot: 363 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minberi.....	447
Fot: 364 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii tavanından görünüm	448
Fot: 365 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii pencere kenarlarındaki süslemeler	448
Fot: 366 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii minaresi	449
Fot: 367 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii son cemaat yerinden görünüm.....	449
Fot: 368 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii batı ve güney cephesinden görünüm.....	450
Fot: 369 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii doğu cephesinden görünüm.....	450
Fot: 370 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii kadınlar mahfilinden görünüm	451
Fot: 371 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii mahfil tabanından görünüm	451
Fot: 372 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii mihrabı ve vaaz kürsüsü	452
Fot: 373 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii minberi.....	452
Fot: 374 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii tavanından görünüm.....	453
Fot: 375 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii minaresi	453
Fot: 376 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii son cemaat yerinden görünüm.....	454

Fot: 377 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii batı cephesinden görünüm.....	454
Fot: 378 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii güney cephesinden görünüm.....	455
Fot: 379 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii doğu cephesinden görünüm.....	455
Fot: 380 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	456
Fot: 381 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii mahfil tabanından görünüm.....	456
Fot: 382 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii mihrabı	457
Fot: 383 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii minberi	457
Fot: 384 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii tavanından görünüm.....	458
Fot: 385 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii bindirme tavanın eksen kenarlarındaki süslemeler	458
Fot: 386 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm.....	459
Fot: 387 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	459
Fot: 388 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	460
Fot: 389 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	460
Fot: 390 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	461
Fot: 391 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii mihrabı, minberi ve vaaz kürsüsü.....	461

Fot: 392 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii tavanından görünüm.....	462
Fot: 393 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kitabesinden görünüm.....	462
Fot: 394 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minaresi	463
Fot: 395 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	463
Fot: 396 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	464
Fot: 397 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	464
Fot: 398 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	465
Fot: 399 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven	465
Fot: 400 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven	466
Fot: 401 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii son cemaat yeri tavan göbeği	466
Fot: 402 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii son cemaat yeri tavanındaki giriş	467
Fot: 403 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii harime geçişi sağlayan kapı açıklığı	467
Fot: 404 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	468
Fot: 405 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii mahfil tabanından görünüm.....	468
Fot: 406 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii mahfil katından görünüm.....	469
Fot: 407 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii mihrabı	469
Fot: 408 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minberi	470

Fot: 409 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii harimin kuzey duvarındaki niş	470
Fot: 410 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii harimin doğusundan görünüm.....	471
Fot: 411 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii orijinal ahşap tavandan görünüm.....	471
Fot: 412 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kitabeden detay görünüm.....	472
Fot: 413 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kapı sövesindeki süslemeden detay.....	472
Fot: 414 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kapısından süsleme detayı.....	473
Fot: 415 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kapısından süsleme detayı.....	473
Fot: 416 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kapısından süsleme detayı.....	474
Fot: 417 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii kapısından süsleme detayı	474
Fot: 418 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber tacı	475
Fot: 419 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber korkuluğu..	475
Fot: 420 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber aynalığından süsleme detayı.....	476
Fot: 421 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber süpürgeliğinden detay.....	476
Fot: 422 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber süpürgeliğinden detay.....	477
Fot: 423 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber süpürgeliğinden detay.....	477
Fot: 424 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber süpürgeliğinden detay.....	478
Fot: 425 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber köşkü altından	

detay	478
Fot: 426 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii minber köşkü	479
Fot: 427 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii bindirme tavanın eksen kenarlarındaki süslemeler.....	479
Fot: 428 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii bindirme tavanın köşelerindeki süsleme	480
Fot: 429 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii tavan göbeği	480
Fot: 430 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii tavanındaki kalem işinden detay	481
Fot: 431 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii tavanındaki kalem işinden detay	481
Fot: 432 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii tavanındaki kalem işinden detay	482
Fot: 433 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii minaresi.....	482
Fot: 434 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm.....	483
Fot: 435 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii son cemaat yerindeki desteklerden detay	483
Fot: 436 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kuzey cephedeki kapı açıklığı.....	484
Fot: 437 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	484
Fot: 438 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	485
Fot: 439 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm.....	485
Fot: 440 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	486
Fot: 441 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	486
Fot: 442 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfil tabanından	

görünüm.....	487
Fot: 443 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfile çıkışı sağlayan merdiven	487
Fot: 444 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven	488
Fot: 445 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfilden harime bakış...	488
Fot: 446 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavanından görünüm	489
Fot: 447 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mihrabı.....	489
Fot: 448 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii minberi.....	490
Fot: 449 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii batı duvarındaki yazılar ..	490
Fot: 450 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii pencere kenarındaki bezemeler	491
Fot: 451 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfil desteklerinden görünüm.....	491
Fot: 452 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii eksen kenarlarındaki süslemeler	492
Fot: 453 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavan göbeği.....	492
Fot: 454 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii bindirme tavanın köşesindeki hilâl ve yıldız motifi.....	493
Fot: 455 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının kuzey cephesinden görünüm.....	493
Fot: 456 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının batı cephesinden görünüm.....	494
Fot: 457 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının ana kirişten görünüm.....	494
Fot: 458 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının harimden doğu duvarına bakış.....	495
Fot: 459 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının kadınlar mahfilinden görünüm.....	495

Fot: 460 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının batı duvarındaki pencere açıklıkları.....	496
Fot: 461 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının mihrabı.....	496
Fot: 462 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının minber kalıntısı	497
Fot: 463 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minaresi	497
Fot: 464 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının genel görünümü	498
Fot: 465 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının harimin doğu duvarındaki kapatılan pencere açıklığı	498
Fot: 466 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının kuzey cephesinden genel görünüm	499
Fot: 467 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının batı cephesinden genel görünüm	499
Fot: 468 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının kadınlar mahfilinden görünüm	500
Fot: 469 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minareye çıkışı sağlayan merdiveni	500
Fot: 470 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının mihrabı	501
Fot: 471 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minberi	501
Fot: 472 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının tavanından görünüm.....	501
Fot: 473 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii minaresi	502
Fot: 474 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	502
Fot: 475 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii kuzey ve batı cephelerinden görünüm.....	503
Fot: 476 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	503
Fot: 477 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm.....	504

Fot: 478 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii son cemaat yerinden mahfile çıkış.....	504
Fot: 479 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii son cemaat yerinin üst katından görünüm	505
Fot: 480 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	505
Fot: 481 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii mihrabı	506
Fot: 482 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii minberi.....	506
Fot: 483 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii tavanından görünüm	507
Fot: 484 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii orijinal yapıdan görünüm	507
Fot: 485 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii minaresi	508
Fot: 486 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii doğu cephesinden görünüm ..	508
Fot: 487 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii son cemaat yerinin üst katına çıkışı sağlayan merdiven	509
Fot: 488 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm.	509
Fot: 489 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii batı cephesinden görünüm	510
Fot: 490 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii güney cephesinden görünüm	510
Fot: 491 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm.....	511
Fot: 492 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	511
Fot: 493 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii harimi çevreleyen galeriden görünüm.....	512
Fot: 494 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mahfilin kuzeyindeki bölümden görünüm.....	512
Fot: 495 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mihrabı, minberi ve vaaz kürsüsü.....	513
Fot: 496 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavanından görünüm	513

Fot: 497 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii pencere kenarındaki	
bezemeler	514
Fot: 498 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii bindirme tavanın eksen	
kenarındaki bezeme	514
Fot: 499 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavan göbeği.....	515
Fot: 500 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minareleri....	515
Fot: 501 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii orijinal	
minareden görünüm	516
Fot: 502 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii kuzey	
cephesinden görünüm.....	516
Fot: 503 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii doğu	
cephesinden görünüm.....	517
Fot: 504 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii batı cephesinden	
görünüm.....	517
Fot: 505 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii güney	
cephesinden görünüm.....	518
Fot: 506 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat	
yerinin doğu bölümü.....	518
Fot: 507 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat	
yerinin batı bölümü	519
Fot: 508 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat	
yerinin tavanı.....	519
Fot: 509 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii kadınlar	
mahfilinden görünüm.....	520
Fot: 510 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii harimin kuzey	
duvarındaki üst pencere açıklığı	520
Fot: 511 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii mahfilin	
kuzeyindeki bölümden görünüm.....	521
Fot: 512 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii mihrabı.....	521
Fot: 513 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minberi	521
Fot: 514 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii tavanından	

görünüm.....	522
Fot: 515 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii ahşap kapı	
kanatları.....	522
Fot: 516 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minber tacı ..	523
Fot: 517 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minber	
aynalığı.....	523
Fot: 518 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii doğu	
duvarındaki yazılar.....	524
Fot: 519 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın dışında kalan yan kısımlar	524
Fot: 520 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın güney yüzündeki yazı.....	525
Fot: 521 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın güney yüzündeki yazı.....	525
Fot: 522 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın güney yüzündeki yazı.....	526
Fot: 523 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın doğu yüzündeki yazı	526
Fot: 524 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın doğu yüzündeki yazı	526
Fot: 525 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın doğu yüzündeki yazı	527
Fot: 526 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın kuzey yüzündeki yazı.....	527
Fot: 527 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın kuzey yüzündeki yazı.....	527
Fot: 528 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın kuzey yüzündeki yazı.....	528
Fot: 529 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme	
tavanın batı yüzündeki yazı	528

Fot: 530 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanın batı yüzündeki yazı	528
Fot: 531 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanın batı yüzündeki yazı	529
Fot: 532 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii aplike altı kollu yıldız ve gülbezek motifi	529
Fot: 533 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii ikinci bindirme katın bezemeleri	530
Fot: 534 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın kenarındaki bezemeler	530
Fot: 535 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın köşelerindeki bezemeler	531
Fot: 536 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın kenarındaki ışınsal kollar	531
Fot: 537 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii tavan göbeği	532
Fot: 538 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii yıkılan minareden görünüm.....	532
Fot: 539 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minberin önceki durumu	533
Fot: 540 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minaresi	533
Fot: 541 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kuzey cephesinden görünüm.....	534
Fot: 542 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii batı cephesinden görünüm.....	534
Fot: 543 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii doğu cephesinden görünüm.....	535
Fot: 544 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii güney ve batı cephelerden görünüm	535
Fot: 545 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii son cemaat yerinin batısı.....	536

Fot: 546 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kadınlar mahfilinden görünüm.....	536
Fot: 547 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii mahfil katından görünüm.....	537
Fot: 548 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven	537
Fot: 549 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii mihrabı.....	538
Fot: 550 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minberi	538
Fot: 551 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii harim tavanından görünüm.....	538
Fot: 552 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavandaki konsollardan görünüm.....	539
Fot: 553 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kademeli yükselen tavan göbeği.....	539
Fot: 554 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanın kuzeyindeki bölüm.....	540
Fot: 555 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minber aynalığı.....	540
Fot: 556 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavan göbeğindeki kalem işi bezemeler	541
Fot: 557 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanındaki altı kollu yıldız motifi	541
Fot: 558 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii eksen kenarlarındaki kalem işi bezemeler	542
Fot: 559 Amasya Merzifon İlçesi Büyük Hacı Hasan Camii eksen kenarındaki yazı.....	542
Fot: 560 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii günümüz harfleriyle yazılmış kitabesi	543
Fot: 561 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii batı cephedeki çeşme	543
Fot: 562 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii çeşmenin kitabesi.....	544

Fot: 563 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minaresi	544
Fot: 564 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii batı cephesinden genel görünüm.....	554
Fot: 565 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii güney cephesinden genel görünüm.....	545
Fot: 566 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii doğu cephesinden genel görünüm.....	546
Fot: 567 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey cephesinden genel görünüm.....	546
Fot: 568 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven	547
Fot: 569 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii son cemaat yerinden görünüm.....	547
Fot: 570 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harim girişinin güneyindeki pencere açıklıkları.....	548
Fot: 571 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harimin kuzeyindeki destekler	548
Fot: 572 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harimin doğusundaki destekler.....	549
Fot: 573 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfilinin balkon kısmından görünümü	549
Fot: 574 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii son cemaat yerinin üst katının mahfil katına dahil edilen kısmı	550
Fot: 575 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm.....	550
Fot: 576 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minareye çıkışı sağlayan ahşap paravanla çevrelenmiş merdiven.....	551
Fot: 577 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii mihrabı	551
Fot: 578 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minberi	551
Fot: 579 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavanından görünüm.....	552

Fot: 580 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavan göbeğindeki kalem işi bezeme.....	552
Fot: 581 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii bindirme tavanın üçüncü katının eksen kenarındaki bezeme	553
Fot: 582 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey cephedeki çift kanatlı ahşap kapı.....	553
Fot: 583 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey kapısındaki kalem işi bezeme kalıntıları.....	554
Fot. 584 Merzifon ilçesi II. Murad Camii tavanından genel görünüm	159
Fot. 585 Merkez ilçe Kaleköy Camii tavanından genel görünüm	159
Fot. 586 Merkez Üçler Camii tavanından genel görünüm.....	160
Fot. 587 Merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii tavanından genel görünüm.....	160
Fot: 588 Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii tavanından görünüm	166
Fot: 589 Konya Höyük İlçesi Köşk Camii tavanından görünüm	166
Fot: 590 Ankara Örtmeli Mescid tavanından görünüm	166
Fot: 591 Ankara Sabuni (Karanlık) Mescidi tavanından görünüm.....	166
Fot: 592 Ankara Susuz Köyü Camii tavanından görünüm	166
Fot: 593Ankara Ayaş Ulu Camii tavanından görünüm	166
Fot: 594 Konya Kadınhanı Hacı Mehmetli Camii tavanından görünüm.....	167
Fot: 595 Konya Doğanhisar Ulu Camii tavanından görünüm	167
Fot: 596 Kayseri Yanıkoğlu Camii tavanından görünüm.....	167
Fot: 597 Kastamonu Tosya İlçesi Geyikli Camii tavanından görünüm	167
Fot: 598 Kayseri Hasinli Camii tavanından görünüm	167
Fot: 599 Konya Kadınhanı Çavundur Camii hariminden görünüm	167
Fot: 600 Yozgat Yerköy Sarayköyü Çapanoğlu Camii tavanından görünüm	168
Fot: 601 Konya Höyük İlçesi Kireli Yeni Camii tavanından görünüm	168
Fot: 602 Konya Selçuklu İlçesi Tepeköy Merkez Camii tavanından görünüm	168

Fot: 603 Konya Yukarı Çiğil Kasabası Büyük Mahalle Camii tavanından görünüm.....	168
Fot: 604 Beyşehir Yenidoğan Büyük Camii tavanından görünüm	168
Fot: 605 Konya Meram İlçesi Dikmeli Köyü Camii tavanından görünüm	168
Fot: 606 Konya Ilgın İlçesi Yukarı Çiğil Fazıl Camii tavanından görünüm.....	169
Fot: 607 Konya Meram İlçesi Hatunsaray Merkez Camii tavanından görünüm.	169
Fot: 608 Konya Meram İlçesi Kızılören Büyük Camii tavanından görünüm	169
Fot: 609 Konya Beyşehir İlçesi İsaköy Camii tavanından görünüm	169
Fot: 610 Konya Tuzlukçu Konarı Köyü Camii tavanından görünüm.....	169
Fot: 611 Konya Karatay Kenan Dede (Yanık) Camii tavanından görünüm	169
Fot: 612 Denizli Bekilli Çoğuşlı Köyü Camii tavanından görünüm.....	170
Fot: 613 Konya Çumra İlçesi Dedemoğlu Köyü Camii tavanından görünüm.....	170
Fot: 614 Konya Derbent İlçesi Saraypınar Camii tavanından görünüm	170
Fot: 615 Ankara Arslanhane Camii tavanından görünüm.....	171
Fot: 616 Afyon Ulu Camii tavanından görünüm	171
Fot: 617 Ankara Ahi Elvan Camii tavanından görünüm	172
Fot: 618 Denizli Baklan Tekke Camii tavanından görünüm.....	172
Fot: 619 Konya Meram İlçesi Gökyurt Kilistra Camii tavanından görünüm	173
Fot. 620 Merkez ilçe İlyasköy Camii tavanından genel görünüm.....	180
Fot. 621 Merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanından genel görünüm.....	180
Fot. 622 Merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanından genel görünüm.....	181
Fot. 623 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii tavanından genel görünüm	181
Fot. 624 Merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavanından görünüm.....	182
Fot. 625 Merkez ilçe Dadı Köyü Camii planı	182
Fot. 626 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii tavanından genel görünüm.....	183

Fot. 627 Merkez ilçe Kavaklıağıl Mezrası Camii tavanından genel görünüm.....	183
Fot. 628 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavanından genel görünüm.....	184
Fot: 629 Erzurum İspir İlçesi Çarşı (Tuğrul Şah) Camii tavanından görünüm .	188
Fot: 630 Tokat Zile Şeyh Eylük Türbesi tavanından görünüm.....	188
Fot: 631 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Tekkesi Meydanevi tavanından görünüm ...	189
Fot: 632 Sivrihisar Akdoğan Camii tavanından görünüm	189
Fot: 633 Erzurum Yukarı Mumcu Camii tavanından görünüm	190
Fot: 634 Erzurum Cedid Camii tavanından görünüm.....	190
Fot: 635 Erzurum Ulu Camii mihrap önü üst örtüsünden görünüm	191
Fot: 636 Bayburt Konursu Ulu Camii tavanından görünüm	191
Fot: 637 Tokat Reşadiye İlçesi Kızılcaören Camii tavanından görünüm.....	192
Fot: 638 Kırşehir Çarşı Camii tavanından görünüm	192
Fot. 639 Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii tavanından genel görünüm	195
Fot. 640 Merkez ilçe Çavuş Köyü Camii tavanından genel görünüm	195
Fot. 641 Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii tavanından genel görünüm	196
Fot. 642 Merkez ilçe Yıldız Köyü Camii tavanından genel görünüm.....	196
Fot. 643 Merkez ilçe İpekköy Camii tavanından genel görünüm	197
Fot. 644 Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii tavanından genel görünüm	197
Fot. 645 Merkez Karasenir Mahallesi Camii tavanından genel görünüm	198
Fot. 646 Merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Aşağı Tamlar Camii tavanından genel görünüm.....	198
Fot. 647 Merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii tavanından genel görünüm	199
Fot. 648 Merkez ilçe Karakise Köyü Camii tavanından görünüm	200
Fot: 649 Samsun Şeyh Habil Camii tavanından görünüm	202
Fot: 650 Isparta Kavaklı (Peygamber) Camii tavanından görünüm.....	202
Fot: 651 Trabzon Çaykara Uzuntarla Köyü Camii tavanından görünüm.....	202

Fot: 652 Samsun arşamba Porsuk Köyü Camii tavanından görünüm.....	202
Fot: 653 Rize İncesu Maribudam Camii tavanından görünüm	202
Fot: 654 İshak Kalesi (Romanya) Mahmud Yazıcı Camii tavanından görünüm.....	202
Fot: 655 Artvin Aşğı Maden (A. Hod) Camii tavanından görünüm	202
Fot: 656 Dzce Akakoca Hemşin Ky Camii tavanından grnm	202
Fot: 657 Rize ayeli Erenler Ky Camii tavanından grnm	202
Fot. 658 Taşova Yukarı Baraklı Camii tavanından genel grnm.....	204
Fot: 659 Rize Hemşin Yaltkaya Ky Papager Camii tavanından grnm	205
Fot: 660 Balıkesir Burhaniye Şahinler Ky Camii tavanından grnm.....	205
Fot: 661 Rize Hemşin Nurluca Ky Camii tavanından görünüm.....	205
Fot: 662 Artvin Orta Hopa Camii tavanından görünüm	205
Fot: 663 Artvin Oruçlu Camii tavanından görünüm	205
Fot. 664 Göynücek ilçesi Şihlar Köyü Camii tavanından genel görünüm.....	206
Fot. 665 Merkez Köprübaşı Camii tavanından genel görünüm	206
Fot. 666 Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii tavanından genel görünüm	207
Fot: 667 Erzurum Olur Tavusker (Çataksu) Köyü Camii tavanından grnm	208
Fot: 668 Rize Güneyce Şimşirli Camii tavanından grnm	208
Fot: 669 Artvin Borka İlesi Dzky Merkez Camii tavanından grnm.....	208
Fot: 670 Trabzon Dernekpazarı İlesi Günebakan Ky Camii tavanından grnm.....	208
Fot: 671 Samsun Havza Sivrikise Ky Camii tavanından grnm	208
Fot: 672 Artvin Yusufeli Kılıkaya Ky Camii tavanından grnm	208
Fot: 673 Artvin Borka Fındıklı Camii tavanından grnm	210
Fot: 674 Artvin Şavşat Cevizli Camii tavanından grnm.....	210
Fot: 675 Trabzon aykara Taşren Ky Camii tavanından grnm.....	210

Fot: 676 Trabzon Sürmene İlçesi Gültepe Yukarı Mahalle Camii tavanından görünüm.....	210
Fot: 677 Artvin Arhavi İlçesi Ortacalar Merkez Camii tavanından görünüm.....	210
Fot: 678 Romanya Maglaj Şûkiye Çarşı Camii tavanından görünüm	210
Fot: 679 Rize Kalkandere Hüseyin Hoca Köyü Köprübaşı Camii tavanından görünüm.....	210
Fot: 680 Trabzon Araklı Os Köyü Camii tavanından görünüm	210
Fot: 681 Rize Güneyce Hacı Şeyh Camii tavanından görünüm	210
Fot. 682 Merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavanından genel görünüm	212
Fot. 683 Merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü Camii tavanından görünüm.....	212
Fot. 684 Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanından genel görünüm...	213
Fot. 685 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavanından genel görünüm	214

Kısaltmalar Listesi

A.Ü.	: Atatürk Üniversitesi
Abd. Yp. İş. Dai. Bşk. Arş. Araştırmaları	: Abide ve Yapı İşleri Daire Başkanlığı
A.K.M.B.	: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
Bkz.	: Bakınız
B.O.A.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Çev.	: Çeviren
DH. MKT.	: Dâhiliye Nezareti Mektubi Kalemi
Fot.	: Fotoğraf
GOP	: Gaziosmanpaşa
H.	: Hicri
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
M.	: Miladi
MKT	: Mektubi Kalemi
M. Ö.	: Milattan önce
M. S.	: Milattan sonra
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
OMÜ	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TOEM	: Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
VBM	: Vakıflar Bölge Müdürlüğü
Vd.	: ve diğerleri
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
y.y.	: Yüzyıl

1. Giriş

Ahşap bindirme tavanlı camilerin, Amasya merkez, ilçe ve köylerinde yer alan örnekleri, bu doktora tezi kapsamında araştırılmıştır. Kendi içinde yapısal kuruluşlarına ve biçimsel özelliklerine göre sınırlandırılabilen ahşap bindirme tavan örneklerinin, cami mimarisindeki uygulamalarının çok fazla araştırılmamış olması ve bu tür tavanlı Amasya camilerinin topluca ele alındığı bir çalışmanın bulunmayışı konunun seçilmesinde etkili olmuştur. Çalışma alanı olarak Amasya'nın seçilmesinin en önemli nedenlerinden biri de ülkemizin ahşap malzemeye kolay ulaşılabilir, Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alan bu şehrin, dini ve sivil yapılarında düz ya da bindirmeli ahşap tavan örtü türlerinin yaygın oluşudur. Örneklerin çoğunlukla Cumhuriyet dönemine tarihleniyor olması dikkat çekmektedir.

Amasya camilerinde uygulanan ahşap bindirme tavan örnekleri üzerinden, bölgesel ve yerel üslupların tespit edilmesinin ve bir tipoloji oluşturulmasının amaçlandığı bu çalışma kapsamında tarih sınırlandırılmasına gidilmemiştir. Amasya merkez ve ilçelerinde yoğun bir araştırma sonucu bu çalışma kapsamına giren otuz bir ahşap bindirme tavanlı cami tespit edilmiştir. Yapıların beşi şehir merkezinde, on yedisi merkeze bağlı köylerde, yedisi Merzifon ilçesinde, biri Göynücek ilçesinde, biri Taşova ilçesinde bulunmaktadır. Gümüşhacıköy, Hamamözü ve Suluova ilçelerinde ahşap bindirme tavanlı cami bulunamamıştır.

Anadolu dışında bazı türleri M.Ö. III. yüzyıldan itibaren takip edilebilen, Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada yaygın olarak kullanılmış ve kullanılmakta olan ahşap bindirme tavanların, Anadolu Türk mimarisinde nasıl ve ne şekilde uygulandığını gösteren çalışmaların yetersizliği ve bu tür tavanların henüz tam olarak envanterlenememiş oluşu büyük bir sorundur.

Çalışma kapsamında öncelikli olarak literatür taraması yapılmıştır. Amasya ve ahşap tavan ile ilgili olarak yapılan yayınlar ayrıntılı bir şekilde araştırılmıştır. Kütüphanelerde (Milli Kütüphane, Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Kütüphanesi, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, GOP Üniversitesi Kütüphanesi, İTÜ Kütüphanesi, OMÜ Kütüphanesi) ve internet ortamında detaylı araştırma yapılmıştır. Amasya ve konuyla ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. BOA'de araştırma yapılmış, yapılarla ilgili kayıtlar

incelenmiştir. Çalışmamızda yararlandığımız arşiv belgelerinin transkripsiyonu gerçekleştirilmiştir. VGM ve VBM’ünde yapılarla ilgili dosyalar incelenmiştir. Amasya Müftülüğü’ne ve ilçe müftülüklerine gidilerek cami kütük defterleri incelenmiş; kayıtlarda ahşap tavanlı olarak geçen camiler belirlenmiştir. Ancak, kayıt defterlerinin güncellenmemiş olması, bize, çoğu yapının, yıkılmış olmasına rağmen var olduğunu düşündürmüş, bu durum da çalışmayı güçleştirmiştir. Yerinde gerçekleştirdiğimiz alan çalışmaları sırasında, birçok yapının yıkılmış olduğu ve yerine, aslına uygun olmayan biçimde yenisinin yapıldığı tespit edilmiştir. Ahşap malzemenin bakımının zor olması, zaman içindeki yıpranmalara karşı koruyucu önlem alınmaması ve yörede yaşayanların ne yazık ki koruma bilincinin gelişmemiş olması gibi sebeplerle pek çok yapı için yıkım kararı alındığı ve uygulandığı görülmektedir. Yıkılan yapılarla ilgili olarak kayıt tutulmamış olması, yapıların tavanlarının biçimleriyle ilgili herhangi bir görüşte bulunmayı imkânsızlaştırmaktadır. Tescil edilmeyen yapıların korunamamış olması, tescilli yapıların bazılarının kaderine terk edilmiş olması ya da onarımlar sonrasında özgünlüklerini yitirmeleri, çalışmamızı zorlaştıran etkenlerden birkaçıdır.

Çalışmamızda ikinci aşama yapıların yerinde tespiti olmuştur. Amasya’nın merkezi, merkeze bağlı köyleri ve Göynücek, Gümüşhacıköy, Hamamözü, Merzifon, Suluova, Taşova olmak üzere, Amasya’nın sahip olduğu altı ilçesinde ve köylerinde yerinde araştırma yapılmıştır. Arazinin dağlık olması, alan çalışmasının süresinin uzamasına neden olmuştur. Konumuz kapsamına giren yapıların ölçüleri alınarak, rölöveleri çıkarılmış; fotoğrafları çekilmiş; orada yaşayan halktan edinilen bilgiler kayıt altına alınmıştır. Rölövesi alınan yapıların planlarının çizimi Auto Cad programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılarda yer alan kitabelerin, Osmanlıca ve Arapça yazıları transkribe edilmiştir.

Tezimizin içeriğinde ‘Giriş’, ‘Amasya Kentinin Coğrafi Konumu ve Kısa Kent Tarihçesi’, ‘Bindirme Tekniği ve Ahşap Bindirme Tavan Türleri’, ‘Katalog’, ‘Karşılaştırmalı Değerlendirme’ ve ‘Sonuç’ başlıkları altında belirli bir düzen takip edilmiştir. Girişten sonraki bölümde Amasya’nın genel coğrafi özellikleri hakkında bilgi verilmiş; köklü bir geçmişe sahip olan, şehzadeler şehri olarak da anılan kentin tarihi de yine bu bölümde kronolojik olarak anlatılmıştır.

Üçüncü bölüm, Bindirme Tekniğine ve Ahşap Bindirme Tavan Türlerinin yapısal ve biçimsel özelliklerinin açıklanmasına ayrılmıştır.

Dördüncü bölüm katalog kısmından oluşmaktadır. Katalogda yapılar tavan özellikleri doğrultusunda ‘Kiriş ve Bindirmeleri Paralel Tavanlar’ ve ‘Kirişleri Köşeli Birleşen Tavanlar’ başlıkları altında iki ana gruba ayrılmıştır. Bu gruplar da kendi içlerinde alt başlıklara ayrılmıştır. Katalog bölümünde, yapıların bulunduğu mahalle, köy vs. hakkında kısa açıklayıcı dipnotlar verilmiş; yapıların tarihi, varsa geçirdiği onarımlar, plan düzeni, cepheler, iç mekân, tavan, malzeme-teknik ve süsleme özellikleri hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Arşiv belgeleri ekte verilmiş, planlar çizimler bölümünde toplanmıştır. Yapıların fotoğrafları, ele alınan yapı restorasyon geçirmişse onarım öncesi ve sonrası durumlarıyla birlikte, varsa arşivlerdeki eski fotoğraflarından da yararlanılarak, günümüzdeki durumlarıyla birlikte derlenmiştir.

Beşinci bölümde karşılaştırmalı değerlendirme yapılmıştır. Tavanlar kirişlerinin gösterdiği özelliklere göre gruplandırılmıştır. İlk ana taşıyıcı kirişler baz alınmış ve kirişlerin karşılıklı iki duvara atılış yönlerine göre bir sınıflandırma yapılmıştır. Örneklerin hepsinde kirişlerin kuzey-güney doğrultulu oldukları tespit edilmiştir. Karşılıklı duvarlar üzerine doğu-batı doğrultusunda atılmış herhangi bir örnekle karşılaşılmasıdır. İkinci olarak kirişlemelerin kaplamalarına göre bir grup oluşturulmuştur. Kirişlemeler üstten ya da alttan olmak üzere iki şekilde kaplanmaktadır. Kirişlerin birleşme durumlarının ortaya çıkardığı, döner eksenli bindirme tavanlar ve iç içe bindirmeli tavanlar biçiminde iki ayrı grup daha belirlenmiştir. İç içe bindirmeli tavan tipi ayrıca kendi içinde, iç içe bindirmeli ortası kubbeli bir alt grup daha oluşturmuştur. Döner eksenli bindirme tavanlar kat sayılarına ve kirişlerin duvarlara ya da doğrudan kirişlere oturma durumları dikkate alınarak ayrıca sınıflandırılmıştır. Buna göre ele alınan örneklerde kirişlerin bir yönden duvara üç yönden kirişe ve dört yönden duvara oturtulduğu iki tür belirlenmiş; bunlar da kat sayılarına göre iki kat ve beş kat biçiminde ayrılmışlardır. İç içe bindirmeli tavanlar da bindirme kat sayılarına ve katların oluşturduğu alanın biçimine göre alt gruplarda ele alınmıştır. Bu şekilde tek kat, iki kat, üç kat ve dört kat olarak sınıflandırma yapmak mümkün olmuştur. Bindirme katlarının taban biçimlerine göre kare, dikdörtgen ve sekizgen olmak üzere üç tip belirlenerek bir değerlendirmede bulunulmuştur. Çalışmamız sonuç ve kaynakça bölümleriyle nihayetlenmektedir.

Çalışma boyunca oldukça fazla sayıda yayından yararlanılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Amasya’nın coğrafyası ve tarihiyle ilgili olarak Amasya’nın ünlü

araştırmacılarından Abdizade Hüseyin Hüsameddin'in toplamda on iki cilt olan "Amasya Tarihi" adlı eserinin, Amasya Belediyesi tarafından yayınlanmış ilk beş cildinden büyük ölçüde faydalanılmıştır.¹ İyi eğitilmiş, kadılık görevi yapmış Amasyalı Abdizade Hüseyin Hüsameddin'in söz konusu eserinin ilk cildinde Amasya isminin kökeni, kentin kuruluşu ve mimari eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci ciltte Amasya'nın İlhanlı devrine kadar olan tarihi hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Üçüncü ciltte Beylikler devrinden itibaren Celâli isyanlarına kadar olan süreç anlatılmış, bu süreçteki önemli kişilerin biyografilerine de yer verilmiştir. Dördüncü ciltte Amasya'da görev yapan önemli mertebelerdeki kişiler, Amasya'nın önde gelen aileleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. Beşinci cilt "dördüncü cildin zeyli" olarak geçmektedir. Bu ciltte yine Amasya'nın önde gelen kişilerinin biyografilerinden bahsedilmektedir.

Amasya'nın şehir tarihiyle ilgili olarak yapılmış ilk çalışma, Amasya'da müftülük görevinde de bulunmuş olan Mustafa Vazıh Efendi'nin, "Belâbilü'r-Râsiye Fî Riyâz-ı Mesâilü'l-Amâsiyye" adlı yazma eseridir. Bu yazma eser 2011 yılında Amasya Belediyesi tarafından "Amasya Fetvaları ve İlk Amasya Tarihi" olarak sadeleştirilmiştir.² Eserde Amasya ile ilgili fetvalar, Amasya'nın tarihi, mimari eserleri ve banileri hakkında kısa açıklayıcı bilgiler bulunmaktadır.

Amasya tarihiyle ilgili olarak yararlandığımız bir diğer kaynak Osman Fevzi Olcay'ın Amasya'nın tarihi ve eserleriyle ilgili bilgi verdiği "Amasya Şehri" adlı kitabıdır.³ Orijinalinde el yazma olan eser 2010 yılında Amasya Belediyesi tarafından sadeleştirilerek basılmıştır. Eserde Amasya'nın coğrafi özelliklerine değinilmiş, tarihçesi hakkında bilgiler verilmiştir. Önemli şahsiyetlerin biyografilerinden bahsedilmiş, bazı mimari eserlerin kitabelerinin transkripsiyonuna da yer verilmiştir.

Ali Tuzcu'nun Amasya'ya seyahat etmiş olan seyyahların gözünden kentin anlatıldığı bölümlerden oluşan "Seyahatnamelerde Amasya" adlı kitabından;⁴ Adnan Gürbüz'ün sosyal ve ekonomik yönden XVI. yüzyıl Amasya'sını anlattığı "Toprak-

¹ Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007). *Amasya Tarihi 1-5*. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

² Mustafa Vâzıh Efendi (2011). *Amasya Fetvâları ve İlk Amasya Şehir Tarihi*. (Edt. A. R. Ayar ve R. O. Özel). Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

³ O. F. Olcay (2010). *Amasya Şehri*. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

⁴ A. Tuzcu (2007). *İlçeğlardan Cumhuriyete Seyahatnamelerde Amasya*. Kayseri: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyılda Amasya" adlı doktora tezinden;⁵ Hüseyin Güneş'in Amasya'nın belli bir dönemini ele aldığı "Lâle Devrinde Amasya" başlıklı doktora tezinden;⁶ "Amasya İl Yıllığı"ndan⁷ ve Ahmet Demiray'ın "Resimli Amasya"⁸ adlı eserinden de yararlanılmıştır.

Amasya kenti ve yapılarıyla ilgili yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerinden de yararlanılmıştır. Kâni Kuzucular'ın "Amasya Kentinin Fiziksel Yapısının Tarihsel Gelişimi" adlı doktora tezinde Amasya'nın Türk-İslâm öncesi ve Türk-İslâm dönemi kent yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.⁹ Kent dokusunun kronolojik gelişimi ve değişimi hakkında, mimari eserlerin durumu arşiv belgeleri ışığında çizelgeler ve haritalarla detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Gediz Urak'ın "Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinde şehir merkezindeki yapılar ele alınmıştır.¹⁰

Amasya'nın ilçeleriyle ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri de yardımcı olan kaynaklar arasındadır. Murat Çerkez'in "Merzifon'da Türk Devri Mimarisi" adlı doktora tezi ortak yapıları ele almamız sebebiyle yol gösterici olmuştur.¹¹ Tezde Merzifon'da bulunan konut ve çeşme dışındaki tüm mimari eserler dâhil edilmiştir. Fahriye Bayram'ın "Amasya'nın Gümüşhacıköy İlçesi ve Gümüş Nahiyesindeki Türk Devri Mimarlık Eserleri" başlıklı yüksek lisans tezinde ilçe merkezindeki ve Gümüş nahiyesindeki mimari eserler incelenmiştir.¹²

Amasya'nın ilçeleri ya da köylerini konu edinen yörenin araştırmacıları tarafından yapılan çalışmalar da dikkate alınmıştır. Bu yayınlar arasında Aziz Taşan'ın "Dünden Bugüne Merzifon" adlı eseri, Merzifon'u her yönüyle tanıtmaya çalışan önemli bir çalışmadır.¹³ Gümüşhacıköylü üç emekli öğretmen olan Ahmet Ankaralı- Sedat Cin- A.

⁵ A. Gürbüz (1993). *Toprak Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. yüzyılda Amasya Sancağı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

⁶ H. Güneş (2001). *Lale Devrinde Amasya (XVIII. Yüzyıl İkinci Çeyreği)*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Samsun: OMÜ.

⁷ ____ (2007). *Amasya İl Yıllığı*. (Edt. Y. Bayram). Ankara: Amasya Valiliği.

⁸ A. Demiray (1954). *Resimli Amasya*. İstanbul: Güney Matbaacılık.

⁹ K. Kuzucular (1994). *Amasya Kentinin Fiziksel Yapısının Tarihsel Gelişimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

¹⁰ G. Urak (1994). *Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

¹¹ M. Çerkez (2005). *Merzifon'da Türk Devri Mimarisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

¹² F. Bayram (1994). *Amasya'nın Gümüşhacıköy İlçesi ve Gümüş Nahiyesindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

¹³ A. Taşan (1979). *Dünden Bugüne Merzifon*. Merzifonlular Derneği.

Galip Tuncay'ın hazırladığı özel basım olan "Dünden Bugüne Gümüşhacıköy" adlı eser de Gümüşhacıköy ilçesini sosyal, kültürel, tarihi ve ekonomik yönüyle ele almaktadır.¹⁴ Amasya merkeze bağlı Akyazı köyünden, öğretmen olarak görevini sürdüren Metin Tekin'in hazırladığı "Asırlık Yazımız" adlı çalışması, Akyazı köyünün tüm yönleriyle tanıtıldığı bir eserdir.¹⁵

Amasya'nın şer'iyye sicilleriyle ilgili yapılan tezler de özellikle mahalle, köy ve yapı adlarıyla ilgili bilgi vermesi açısından yararlı olmuştur. Bu şer'iyye sicilleri arasında Yılmaz Karadeniz'in "H. 1182 Şer'iyye Siciline Göre Amasya'nın İdari, sosyal, Siyasi ve İktisadi Yapısı" adlı yüksek lisans tezi;¹⁶ Selim Yolcu'nun "Amasya'nın 2191 numaralı Şer'iyye Sicili (1054/1059-1645/1650)" adlı yüksek lisans tezi;¹⁷ Ahmet Erdoğan'ın "71 No'lu Amasya Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi" adlı yüksek lisans tezi;¹⁸ Yakup Tuncel'in "Amasya Şer'iyye Sicili" başlıklı 8-9 Numaralı şer'iyye sicilini tanıttığı yüksek lisans tezi;¹⁹ Birol Bayram Güngör'ün "H. 1226-1229 (M. 1811-1814) Tarihli Şer'iyye Sicil Defterine Göre Amasya'nın İdari, İçtimai ve İktisadi Durumu" başlıklı yüksek lisans tezi;²⁰ Ergin Baş'ın "62 Numaralı Amasya Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi²¹ bulunmaktadır.

Ahşap tavanlı camilerle ilgili yayınlanmış az sayıda yayın bulunmaktadır. Bunların çoğu, bir veya birkaç yapıyı tanıtan makalelerden ibarettir. Ahşap tavanla ilgili olarak yayınlanmış kitaplar arasında bulunan Rüçhan Arık'ın "Batılılaşma Dönemi Türk Mimarisi Örneklerinden Anadolu'da Üç Ahşap Cami" adlı çalışmasında Soma Hızır Bey Camii, Yozgat Cevahir Ali Efendi Camii, Yozgat Başçavuşoğlu Camii

¹⁴ A. Ankaralı-S. Cin-A. G. Tuncay (Yılı yok). *Dünden Bugüne Gümüşhacıköy*.

¹⁵ M. Tekin (2004). *Asırlık Yazımız Akyazımız*. İstanbul: Marifet Yayınları.

¹⁶ Y. Karadeniz (1996). *H. 1182 Tarihli Şer'iyye Siciline Göre Amasya'nın İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

¹⁷ S. Yolcu (2001). *Amasya'nın 1 Numaralı Şer'iyye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

¹⁸ A. Erdoğan (2010). *71 No'lu Amasya Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: OMÜ

¹⁹ Y. Tuncel (2001). *Amasya Şer'iyye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

²⁰ B. B. Güngör (2000). *H. 1226-1229 (M. 1811-1814) Tarihli Şer'iyye Sicil Defterine Göre Amasya'nın İdari, İçtimai ve İktisadi Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

²¹ E. Baş (2008). *62 Numaralı Amasya Şer'iyye Sicil Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

incelenmiştir.²² Halit Çal'ın "Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler ve Mescitler" adlı eseri Niğde şehir merkezindeki, ahşap tavana sahip tüm yapıları ele aldığı bir çalışmadır.²³ Yılmaz Can'ın "Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler" başlıklı çalışması dışında kitap olarak basılmış herhangi bir yayın bulunmamaktadır.²⁴ Yılmaz Can'ın kitabında Samsun ve civarındaki çantı tekniğiyle inşa edilmiş, ahşap tavanlı yapılar incelenmiştir.

Ahşap tavan geleneği hakkında bilgi edinebilmek amacıyla yararlanılan kaynaklar arasında Yılmaz Önge'nin "Selçuklularda ve Beyliklerde Ahşap Tavanlar" başlıklı makalesinde, ahşap tavanların belli başlı üç grupta ele alındığı görülmektedir.²⁵ Orhan Cezmi Tuncer'in "Selçuklularda Ahşap Örtü" başlıklı makalesinde Selçuklu devrinde karşımıza çıkan ahşap örtü sisteminin üç tipe ayrıldığı görülmekte ve çok sayıda örnek verilmektedir.²⁶ Aptullah Kuran'ın "Anadolu'da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi" başlıklı makalesi, Selçuklu devrine ait ahşap direkli mimari örneklerin derlendiği yol gösterici bir çalışma olmuştur.²⁷

Ahşap tavan geleneği içerisinde ayrı bir grubu oluşturan bindirme tavanlarla ilgili olarak yapılmış yayın sayısı ise çok azdır. Günkut Akın'ın hazırladığı "Asya Merkezi Mekân Geleneği" adlı kitabı bindirme tavanının bir türü olan döner eksenli tavanlarla ilgili olarak erken örnekleri bulabildiğimiz bir kaynak durumundadır.²⁸ Yine Günkut Akın'ın "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Tarihsel Ev Tiplerinde Anlam" başlıklı doktora tezi,²⁹ yine Günkut Akın'ın "Tüteklikli Örtü Geleneği: Anadolu Cami ve Tarikat Yapılarında Tüteklikli Örtü" başlıklı makalesi döner eksenli ahşap bindirme tavanların örneklerle anlatıldığı yol gösterici bir çalışma olmuştur.³⁰ Yılmaz Önge yukarıda zikrettiğimiz çalışmasında, döner eksenli bindirme tavan tipine de değinmiştir.

²² R. Arık (1973). *Batılılaşma Dönemi Türk Mimarisi Örneklerinden Anadolu'da Üç Ahşap Cami*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

²³ H. Çal (2000). *Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

²⁴ Y. Can (2004). *Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler*. Samsun: Etüt Yayınları.

²⁵ Y. Önge (1975). Selçuklularda ve Beyliklerde Ahşap Tavanlar. *Atatürk Konferansları V 1971-1972*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, ss.179-195.

²⁶ O. C. Tuncer (1979). Selçuklularda Ahşap Örtü. *Ulusal Kültür*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (6), ss. 152-162.

²⁷ A. Kuran (1993). Anadolu'da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi. *Malazgirt Armağanı*. Ankara: TTK Yayınları, ss. 180-186.

²⁸ G. Akın (1990). *Asya Merkezi Mekân Geleneği*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

²⁹ G. Akın (1985). *Doğu ve Güneydoğu'daki Tarihsel Ev Tiplerinde Anlam*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İTÜ.

³⁰ G. Akın (1991). Tüteklikli Örtü Geleneği: Anadolu Cami ve Tarikat Yapılarında Tüteklikli Örtü. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (22), ss. 323-354.

Bunun dışında asıl yol gösterici kaynak, bindirme tavanının kökeni, tipleri hakkında bilgi veren, Canan Parla'nın "Sivrihisar Bindirme Tavanlı Camiler" başlıklı kitabı olmuştur.³¹ Gülsüm Aktürk'ün "Eskişehir'in Mahmudiye İlçesindeki Döner Eksenli Bindirme Tavanlı Camiler ve Döner Eksenli Bindirme Tavanlı Cami Geleneği" adlı yüksek lisans tezi bu konuyla ilgili yapılmış tek tez olma özelliğindedir.³² Son zamanlarda bu konuyla ilgili yapılmış iki yayın bulunmaktadır. Biri, Canan Parla'nın "Eskişehir Beylikova İlçesi'nin Döner Eksenli Ahşap Bindirme Tavanlı Camileri" başlıklı makalesi;³³ diğeri, Sunah Choi'nin "Bindirme Tavan: Asya'dan Anadolu'ya Bir Örtü Biçiminin Tarihi Evrim Süreci Üzerine Bazı Düşünceler" başlıklı makalesidir.³⁴ Makalede döner eksenli bindirme tavanla ilgili olarak Çin'den Anadolu'ya uzanan geniş bir coğrafya üzerinde örneklerle yer verilmiştir.

Araştırmamız kapsamında yapılarımızın tavanlarıyla karşılaştırma yapabilmek adına benzer örnekleri tespit etmek için detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu anlamda monografik çalışmalar, makaleler, tezler, kültür envanterleri taranmış, internet ortamı üzerinden geniş bir araştırma yapılmıştır. Anadolu'daki benzer yapıları tespit etmek amacıyla yararlandığımız monografik çalışmalar arasında Gönül Öney'in "Ankara'daki Türk Devri Eserleri" adlı çalışması;³⁵ Haşim Karpuz'un Konya kentini ele aldığı, üç ciltlik "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42" adlı çalışması³⁶ özellikle girişleri kuzey-güney doğrultulu camilere benzer örnekleri bulabildiğimiz önemli iki kaynak olmuştur. Bunun dışında E. Altınsapan ve C. Parla'nın "Eskişehir Selçuklu ve Osmanlı Yapıları I" adlı kitabı;³⁷ Haşim Karpuz'un Karaman kentini ele aldığı "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Karaman 70" adlı çalışması;³⁸ Osman Aytekin'in "Ortaçağ'dan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler" başlıklı

³¹ C. Parla (2005). *Sivrihisar Bindirme Tavanlı Camiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

³² G. Aktürk (2006). *Eskişehir'in Mahmudiye İlçesi'ndeki Döner Eksenli Bindirme Tavanlı Camiler ve Döner Eksenli Binidirme Tavanlı Cami Geleneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

³³ C. Parla (2013). Eskişehir Beylikova İlçesinin Döner Eksenli Ahşap Bindirme Tavanlı Camileri. *Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2, ss. 645-666.

³⁴ S. Choi (2012). Bindirme Tavan: Asya'dan Anadolu'ya Bir Örtü Biçiminin Tarihi Evrim Süreci Üzerine Bazı Düşünceler. *I. Uluslararası Avrasya Türk Sanatları Kongresi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Türk Sanatı Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi, ss. 177-184.

³⁵ G. Öney (1971). *Ankara'da Türk Devri Dini ve Sosyal Yapıları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

³⁶ H. Karpuz (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri 42 1-2-3*. Ankara: TTK Yayınları.

³⁷ E. Altınsapan ve C. Parla (2004). *Eskişehir Selçuklu ve Osmanlı Yapıları I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

³⁸ H. Karpuz (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Karaman 70*. Ankara: TTK Yayınları.

kitabı,³⁹ Y. Özbek ve C. Arslan'ın üç ciltlik "Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri" başlıklı kitabı⁴⁰ yararlanılan kaynaklar arasındadır.

Kitaplar dışında çok sayıda makale incelenmiştir. Bu makaleler arasında Ara Altun'un "Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi Bir Deneme" başlıklı makalesi Kütahya'daki yapılar hakkında geniş bilgi vermektedir. Hakkı Acun'un Yozgat ve Yöresi Türk Devri Yapıları" başlıklı makalesi;⁴¹ Necati Demir'in "Trabzon ve Yöresinde Ahşap Camiler" adlı makalesi;⁴² Mustafa Denктаş'ın Pınarbaşı/Uzunyayla'daki Ahşap Direkli Camiler" adlı makalesi; Yaşar Erdemir'in "Tokat Yöresindeki Ahşap Camilerin Kültürümüzdeki Yeri" başlıklı çalışması;⁴³ Kerim Türkmen'in "Talas'ta Türk Devri Yapıları" adlı makalesi;⁴⁴ Ali Osman Uysal'ın "Tokat'taki Osmanlı Camileri" başlıklı makalesi⁴⁵ yardımcı olan kaynaklar arasındadır.

Yüksek lisans ve doktora tezleri de benzer yapıları tespit etmede yararlı olmuştur. Bu tezler arasında Şakir Çakmak'ın "Denizli İlindeki Türk Anıtları" adlı yüksek lisans tezi,⁴⁶ Ayben Durmuş'un "Giresun ve İlçelerindeki Türk Devri Eserleri" adlı yüksek lisans tezi;⁴⁷ N. Esra Dişören'in "İstanbul'daki Ahşap Cami, Mescit ve Tekkeler" adlı yüksek lisans tezi;⁴⁸ Sultan Topçu'nun "Develi'deki Türk Eserleri" adlı yüksek lisans tezi;⁴⁹ Hidayet Arslan'ın "Osmanlı Mimarisinde Ahşap Tavan Göbekleri" başlıklı

³⁹ O. Aytekin (1999). *Ortaçağ'dan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

⁴⁰ Y. Özbek ve C. Arslan (2008). *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri 1-2-3*. Ankara: Kayseri Büyükşehir Belediyesi.

⁴¹ H. Acun (1981). Yozgat ve Yöresi Türk Devri Yapıları. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: VGM Yayınları, (13), ss. 635-715.

⁴² N. Demir (2004). Trabzon ve Yöresinde Ahşap Camiler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (29). <http://www.necatidemir.net/images/demir/bkosem/acami.pdf> (Erişim Tarihi: 21.05.2012)

⁴³ Y. Erdemir (1987). Tokat Yöresindeki Ahşap Camilerin Kültürümüzdeki Yeri. *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu 2-6 Temmuz 1986*. Ankara: Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, ss. 295-312.

⁴⁴ K. Türkmen (1997). Talas'ta Türk Devri Yapıları. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (26), ss. 153-192.

⁴⁵ A. O. Uysal (1987). Tokat'taki Osmanlı Camileri. *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu 2-6 Temmuz 1986*. Ankara: Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, ss. 313-364.

⁴⁶ Ş. Çakmak (1991). *Denizli İli'ndeki Türk Anıtları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

⁴⁷ A. Durmuş (2000). *Giresun ve İlçelerindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

⁴⁸ N. E. Dişören (1993). *İstanbul'daki Ahşap Cami, Mescit ve Tekkeler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

⁴⁹ S. Topçu (2005). *Develi'deki Türk Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

yüksek lisans tezi;⁵⁰ Mehmet Ekiz'in "Nevşehir'de Türk Dönemi Eserleri" adlı doktora tezi⁵¹ sayılabilir.

Anadolu dışındaki benzer örnekleri tespit ederken yararlandığımız kaynaklar arasında Ekrem Hakkı Ayverdi'nin "Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri I-II-III" adlı üç ciltlik kitabı;⁵² Oktay Aslanapa'nın "Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri" kitabı;⁵³ Ahmet Çaycı'nın "Ürdün'de Osmanlı Mimarisi" kitabı;⁵⁴ Nusret Çam'ın "Yunanistan'daki Türk Eserleri" kitabı⁵⁵ bulunmaktadır. Bunların dışında yüksek lisans ve doktora tezlerinden de yararlanılmıştır. Yüksek lisans tezleri arasında Bekim Çeko'nun "Balkanlardaki Osmanlı Camileri" çalışması;⁵⁶ Gissou Mahmudi'nin "Tebriz'deki İslâm Mimari Eserleri" çalışması;⁵⁷ Sevil Osmani'nin "XIV.-XIX. Yüzyıllar Arasındaki Makedonya'daki Dini Yapılar" çalışması⁵⁸ yer almaktadır. Doktora tezlerinden Kadir Pektaş'ın "Tunus'ta Osmanlı Dönemi Mimarisi";⁵⁹ Yüksel Sayan'ın "Türkmenistan'daki Mimari Eserler" adlı çalışması;⁶⁰ Kemal Hakan Tekin'in "Halep'teki Osmanlı Dönemi Dini Eserleri" başlıklı⁶¹ çalışmaları yararlanılan diğer kaynaklar arasındadır.

Bindirme tavan konusu üzerine çok fazla araştırma yapılmamış olması, bu tavan tipinin çeşitleri üzerinde bir terminoloji birliğine varılamadığını göstermiştir. Özellikle döner eksenli bindirme tavan türü üzerine yoğunlaşmış olması; bindirme tavanların

⁵⁰ H. Arslan (2005). *Osmanlı Mimarisinde Ahşap Tavan Göbekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

⁵¹ M. Ekiz (2004). *Nevşehir'de Türk Dönemi Eserleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

⁵² E. H. Ayverdi (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Romanya Macaristan I*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti. E. H. Ayverdi (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Yugoslavya II*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti. E. H. Ayverdi (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Yugoslavya III*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

⁵³ O. Aslanapa (1996). *Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri*. Ankara: Türksoy Yayınları.

⁵⁴ A. Çaycı (2010). *Ürdün'de Osmanlı Mimarisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

⁵⁵ N. Çam (1999). *Yunanistan'daki Türk Eserleri*. Ankara: TTK Yayını.

⁵⁶ B. Çeko (2009). *Balkanlardaki Osmanlı Camileri ve Prizren Sinan Paşa Camii Örneğinde Koruma Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi.

⁵⁷ G. Mahmudi (1993). *Tebriz'deki İslâm Mimari Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

⁵⁸ S. Osmani (2001). *XIV.-XIX. Yüzyıllar Arasındaki Makedonya'daki Dini Yapılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi.

⁵⁹ K. Pektaş (1997). *Tunus'ta Osmanlı Dönemi Mimarisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

⁶⁰ Y. Sayan (1998). *Türkmenistan'daki Mimari Eserler*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

⁶¹ K. H. Tekin (2008). *Halep'teki Osmanlı Dönemi Dini Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

sadece bir türü olan döner eksenli bindirme tavan tipiyle değerlendirilmesine yol açmıştır. Çalışmamızın bu alandaki eksiği gidermeye yardımcı olacağını ümit ediyoruz.

2. Amasya Kentinin Coğrafi Konumu ve Kısa Kent Tarihçesi

Amasya, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde yer almakta olup, yaklaşık 34°57'-36°31' doğu boylamları ile 41°04'-40°16' kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Toplam 5701 km²lik yüz ölçüme sahip Amasya, doğuda Tokat, güneyde Tokat ve Yozgat, batıda Çorum ve kuzeyde Samsun illeri ile komşudur (Harita:1).⁶² Amasya, deniz seviyesinden 400 m yükseklikte, Yeşilırmak'ın açtığı iki tarafı yüksek kayalıklarla çevrili dar bir vadide kurulmuştur.⁶³ Amasya il sınırları içinde bulunan belli başlı dağlar Buzluk Dağı, Karadağ, Çakırdağı, Eğerlıdağ, İnegöl Dağı, Tavşan Dağı, Sarıtaş Dağı, Sakarat Dağı, Akdağ, Karaömer Dağı ve Canik Dağları'nın bir kısmıdır.⁶⁴ Amasya'nın Göynücek, Gümüşhacıköy, Hamamözü, Merzifon, Suluova ve Taşova olmak üzere altı ilçesi bulunmaktadır.

Amasya'nın 2013 nüfus sayımlarına göre nüfusu 321.977 olarak belirlenmiştir.⁶⁵ Amasya'nın merkeze bağlı 100 köyü, Merzifon'a bağlı 70 köyü, Suluova'ya bağlı 40 köyü, Gümüşhacıköy'e bağlı 44 köyü, Göynücek'e bağlı 38 köyü, Taşova'ya bağlı 56 köyü, Hamamözü'ne bağlı 17 köyü olmak üzere toplam 365 köyü bulunmaktadır.⁶⁶

Amasya'da Karadeniz iklimi-Kara İklimi arasında bir geçiş iklimi hüküm sürer. Yazları Kara İklimi kadar kurak, Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Kışları ise Karadeniz iklimi kadar ılıman, Kara iklimi kadar sert değildir. Bu bölgede Karadeniz ardı iklimi etkili olmaktadır.⁶⁷

Amasya ilinin en önemli akarsuyu Yeşilırmak'tır. Amasya ili sınırları büyük oranda Yeşilırmak Havzası'nda yer alırken, Gümüşhacıköy ilçesinin bir kısmı Kızılırmak Havzası'nda yer alır.⁶⁸ Çekerek Irmağı Sivas kuzeyinde Yıldız Dağı'nın batı etekleriyle Çamlıbel'in güney eteklerinden iner; Akdağ ve Karadağ eteklerinden inen kollarla büyüyerek Artıkova'yı meydana getirir ve Amasya topraklarına girer. Kayabaşı civarında Tokat Çayı ile birleşir. Tersakan Çayı Havza'nın Lâdik gölünden doğar. Kuzeye doğru akmayıp tersine güney doğrultusunda akar ve Amasya'nın kuzey

⁶² F. Aylar (2007). Amasya'nın Genel Coğrafya Özellikleri. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayınları, s. 19.

⁶³ İ. Şahin ve F. Emecen (1991). Amasya. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: T.D.V. Yayınları, c.3, s.1.

⁶⁴ Aylar (2007), s. 26.

⁶⁵ TÜİK, *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013*. Ankara: 2014, s. 11 www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id= (Erişim Tarihi: 23.03.2015)

⁶⁶ www.amasya.web.tr/koyumuhtar.html (Erişim Tarihi: 23.03.2015)

⁶⁷ <http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR,59460/iklim.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2012)

⁶⁸ Aylar (2007), s. 37.

yönünden tren yoluna paralel olarak il sınırlarına girer. Yüzbey Köyü'nün batısında Gümüş Çayı'nı da alarak Ziyaret Köprüsü'nü geçer ve Yeşilırmak'a karışır.⁶⁹ Amasya'nın önemli sorunları arasında ırmak taşmaları da bulunmaktadır. Bu taşkınlardan en önemlisi 1952 yılında gerçekleşmiştir. Yeşilırmak ve kolları yükselerek Kayabaşı, Karasenir, Yazıbağları, Ovasaray, Kızılca, Karaköprü, Sıraböcekhan, Ormanbağları, Amasya İstasyonu, Hacılar Meydanı ve bazı mahalleleri sular içinde bırakmış, 646 eve zarar vermiştir.⁷⁰

Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer alan Amasya, tarih boyunca pek çok deprem geçirmiştir. Tarihsel kayıtlardaki ilk deprem M.S.236 yılında yaşanmıştır. Kayıtlardaki ikinci deprem M.S.509 yılına aittir. Hakkında detaylı bilgi edinilen ilk deprem, Osmanlı Mühimme Defterleri'nde kaydı tutulmuş olan 1579 yılında yaşanmış olan depremdir. Bu depremde Hızır Paşa Camii, II. Bayezid Külliyesi'nin imaret ve medresesi hasar görmüştür. 1647-1648 yılları arasındaki depremlerde Hacı Hamza Mescidi, Fethiye Camii, Halifet Gazi Medresesi zarar görmüştür. 16 Ağustos 1668 tarihinde yaşanmış olan depremde II. Bayezid Camii'nin kubbeleri, minareleri, Amasya Kalesi'nin duvarları, kâgir konutlar, Bedesten'in birçok yeri yıkılmıştır. 14 Ekim 1684 tarihindeki depremde II. Bayezid Camii'nde hasar oluşmuş; 1734 yılında meydana gelen depremde ise Beyler Sarayı hasar görmüş ve depremten sonra tekrar tamir edilememiştir.⁷¹

Coğrafi ve stratejik konumu itibarıyla pek çok medeniyetin geçiş noktası üzerinde bulunan Amasya, bu açıdan önemli bir kent durumundadır. Yapılan arkeolojik araştırmalar ve kazılardan elde edilen veriler ışığında, kentin tarihi Kalkolitik Çağ'a (M.Ö. 5500-M.Ö.3800) kadar uzanmaktadır.⁷²

Eskiçağ 'da Anadolu'daki pek çok şehrin kurucu tanrısı veya kahramanı bulunurdu. Benzer biçimde, Roma imparatoru Septimus Severus (M.S.193-211) dönemine ait bir Amasya sikkesi üzerinde yer alan EPMHC KTICAC THN ΠΟΛΙΝ

⁶⁹ Demiray (1954), s. 157.

⁷⁰ Demiray (1954), s. 157-158.

⁷¹ Yakın tarihte 1939, 1942, 1996, 1997, 2001 ve 2002 yıllarında depremler meydana gelmiştir, bkz. Demiray (1954), s. 25-26.

⁷² _ _ _ _ (1987). Amasya. *Yurt Ansiklopedisi*, 1, İstanbul: Anadolu Yayıncılık, s.419.

yazıtından hareketle Roma mitolojisindeki Zeus'un oğlu Hermes'in Amasya kentinin kurucu tanrısı olduğu kabul edilmektedir.⁷³

Kentin adı ilk kez Hititler dönemindeki yazılı belgelere 'Hakmış' veya Hakpiş olarak geçmiştir.⁷⁴ Frig, Med ve Pers dönemleri ile ilgili olarak kesin bilgiler bulunmamakla birlikte, Amasya ismi ilk defa yazılı olarak Helenistik Dönem'de şehir sikkeleri üzerinde yer almıştır.

M.Ö. II. y. y. son çeyreğinde IV. Mithridates zamanında Amasya kenti adına basılan sikkeler üzerinde Amaseia-Amassia, yine M.Ö.65 yılında basılmış olan ve halen Amasya Müzesi sikke seksiyonunda kayıtlı olan sikkelerde 'Amasseias' yazıları okunmaktadır. Yine Roma döneminde adına darp edilen sikkelerde kentin bu ismini koruduğu ve hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelebildiği anlaşılr.⁷⁵ Zaten coğrafyacı Strabon da Amasya için Amaseia sözcüğünü kullanmaktadır.⁷⁶

Amaseia sözcüğü 'Ana' anlamına gelen ve özellikle 'Ana Tanrıça'yı kasteden 'Ana' ve onun çeşitlemesi olan 'Mâ' ibaresi ile bağlantılıdır.⁷⁷ Bu nedenle Amaseia isminin, Persler zamanındaki asıl söyleniş şeklinin Helen ağzına uydurulmuş biçimi olduğu iddia edilir.⁷⁸ Yani 'Ana Tanrıça Mâ'nın şehri' anlamına gelmektedir. Roma döneminde Amaseia adı fazla bir değişikliğe uğramadan Amacıac olarak kullanılmıştır. Domitian'dan Severus Alexander'a kadar kentte sikke darp edilmiştir. Sikkelerin üzerinde Amacıac adı görülmektedir. Bazı sikkelerde Amasya'nın genel görünümüne yer verilmiştir.⁷⁹ Bizans devrinde de Amasia adının değişmeden devam ettiği bilinmektedir.⁸⁰

Amasya adı Danişmendliler zamanında Amasiyye ve Şehr-i Haraşna olarak anılmıştır.⁸¹ Selçuklu, İlhanlı, Beylikler ve Osmanlı devirlerinde Amasya adı, kullanılmaya devam etmiş ve günümüze de bu şekilde gelmiştir.

⁷³ M. Doğanbaş (2007). Tarihte Amasya İlk Dönemlerden Türk Fethine Kadar. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayınları, s. 149.

⁷⁴ A. M. Dinçol ve J. Yakar (1974). Nerik Şehrinin Yeri Hakkında. *Belleten*, 38(152), s.565.

⁷⁵ _____(2011). *Tarihin Tanığı Amasya*. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları, s. 11.

⁷⁶ Strabon (1993). *Antik Anadolu Coğrafyası*. (Çev: A. Pekman), İstanbul: Arkeoloji Sanat Yayınları, s.39-40.

⁷⁷ B. Umar (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, s. 57, 59.

⁷⁸ Umar (1993), s. 59

⁷⁹ M. Arslan (1992). Roma Dönemi Pontus- Paphlagonia Bölgesi Şehir Sikkeleri. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1990 Yıllığı*. Ankara: Dönmez Ofset, s. 77
<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/Pdf/1990.pdf> (Erişim Tarihi: 23.05.2014)

⁸⁰ Doğanbaş (2007), s. 150.

⁸¹ N. Demir (2004). *Danişmendname*. Ankara: Akçağ Yayınları, s. 59.

Yabancı kaynaklarda da Amasya isminin Amazis, Amazus/Amizus⁸², Amasa/Amîsa, Masa⁸³, Amaza⁸⁴ gibi farklı kullanışlarına rastlanmaktadır. Geçmişte, sahip olduğu önem itibarıyla de şehri yücelten isimlerin de kullanıldığı görülür.⁸⁵ Medinetül Hükemâ (akıl ve hükümet şehri), Bağdadü'r Rûm (Bilâd-ı Rûm yani Anadolu diyarının Bağdad'ı)⁸⁶, Rûmiyye-i Suğrâ (Küçük Roma), Ermeniyye-i Kübrâ (Büyük Armanyak Şehri), Hısnü'l-Mir'ât (Aynalı Hisâr), Kubbetü'l- ulemâ (Ulemanın merkezi), Türbetü'l- Evliyâ, Dârü'n-Nasr (Nusret ve Zaferin Hanesi)⁸⁷, Dârü'l-İzz (İzzet ve saadetin merkezi), Dârü'l-Fütûh (Fütühatın/Geleceğin Mazharı), Kasrû's-Selâtin (Padişahların köşkü).⁸⁸

Amasya'da özellikle Suluova ilçesinde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda ilk yerleşimlerin Kalkolitik Çağa (M.Ö.5500-3000) kadar uzandığı görülmektedir.⁸⁹ Amasya sınırları içerisinde bu çağa ait önemli yerleşimler arasında Ovasaray Köyü Hamam Tepesi Höyüğü, Sarımeşe Köyü Kümbet Höyük, Keşlik Köyü Koşapınar Höyük⁹⁰ ve Ayvalıpınar Köyü Ayvalıpınar Höyüğü⁹¹, Gümüşhacıköy ilçesinde Karacaören Köyü Höyüğü, Hacıpınarı (Karacaören II) Höyüğü ve Niyaz Baba höyükleri⁹²; Hamamözü Höyük ve Bademli Köyü Kartalkaya Höyükleri⁹³; Aşıtepe Höyüğü ile Suluova ilçesi Kanatpınar Köyü Devret Höyük ve Deveci Köyü Yoğurtçu Baba Höyükleri bulunmaktadır.⁹⁴

İlk Tunç Çağı devrinde (M.Ö.3000-2500) Amasya'da yoğun bir yerleşme olduğu görülmektedir. Bu döneme ait yerleşim yerleri arasında Leğenkaya⁹⁵, Alakadı Köyü

⁸² Hüsameddin (2007), 1, s. 8.

⁸³ Hüsameddin (2007), s. 8.

⁸⁴ Dernschwam (1992), s. 82.

⁸⁵ Hüsameddin (2007), 1, s. 11.

⁸⁶ Hüsameddin (2007), 1, s. 11.

⁸⁷ Hüsameddin (2007), 1, s. 12.

⁸⁸ Hüsameddin (2007), 1, s. 13.

⁸⁹ ———_Yurt Ansiklopedisi (1987). s. 419.

⁹⁰ Ş. Dönmez (1999). Sinop-Samsun-Amasya İlleri Yüzey Araştırması, 1997. *XVI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2, s. 519.

⁹¹ M. Özsait (1991). 1989 Yılı Göynücek ve Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. *VIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 48.

⁹² M. Özsait. (1990). 1988 Yılı Gümüşhacıköy Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. *VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 368-369.

⁹³ Özsait (1990), s. 369-370.

⁹⁴ M. Özsait (1988). 1987 Yılı Amasya-Suluova Tarih Öncesi Araştırmaları. *VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 288-289.

⁹⁵ M. Özsait (1987). 1986 Yılı Amasya- Ladik Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2, s. 240.

Türkmenlik Tepe Höyüğü ve Taşlıyurt Köyü Bekçitepesi Höyüğü⁹⁶, Gümüşhacıköy’de Kadimpınarı/Kıdimpınar, Selçuk ve Asarcık (Çaltepe) Höyükleri⁹⁷, Göynücek’te Kocamantepe, Şıhlar Köyü Toplutepe Höyüğü ve Cinlitepe Höyükleri⁹⁸ bulunmaktadır.

Amasya Orta Tunç Çağı’nda (M.Ö.2500-2000) Mezopotamya yazılı belgelerinde ‘Hatti Ülkesi’ olarak bilinen uygarlığın sınırları içerisinde kalmıştır. Amasya’da Hattilere ait önemli yerleşmelerden biri de merkeze bağlı Mahmatlar Höyüğü’dür. Höyük 1949 yılında kaçak kazı yapan defîneciler tarafından tahrip edilmiştir.⁹⁹ Höyükten çıkan Hitit Uygarlığı’na ait altın, gümüş ve bronzdan oluşan eserler resmi makamlarca ele geçirilmiştir.¹⁰⁰

Anadolu’daki Hatti egemenliğine son vererek beylikler düzeninden merkezi bir imparatorluğa geçen Hititlerin kurdukları Anadolu Konfederasyonunda¹⁰¹ bulunan on üç Hitit sitesinden biri de Amasya idi. Hitit devrinde ticari açıdan stratejik bir konumda bulunan kent, hızlı bir gelişme göstermiş, kentte imar faaliyetleri yoğunlaşmıştır.¹⁰² Amasya merkeze bağlı Doğantepe (Zara) beldesi Hititlerin önemli merkezlerinden biridir. Burada bulunmuş olan önemli bir eser de M.Ö.1400-1200 yıllarına tarihlendirilen Hitit Fırtına Tanrısı Teşup’a ait olan bronz heykeldir.¹⁰³ Heykel günümüzde Amasya Müzesi’nde sergilenmektedir.

Hititler M.Ö. 1190 civarında Kaşgalar tarafından egemenliklerini yitirmişlerdir. Anadolu’da yeni bir dönem, Demir Çağı başlamıştır.¹⁰⁴ M.Ö. VIII. y. y.’ın ortalarında güçlü bir devlet olarak ortaya çıkan Frigler, Kral Midas (M.Ö.725-695/675) döneminde sınırlarını genişletmiş ve Amasya da bu dönemde Frig hâkimiyetine geçmiştir.¹⁰⁵ M.Ö. 696 yıllarında Kimmer saldırısına uğrayan başkent Gordion’un yakılıp yıkılmasından sonra Frigler güçlerini kaybetmiş ve yıkılmışlardır.¹⁰⁶ Kimmer hâkimiyetine giren

⁹⁶Özsait (1988), s.289.

⁹⁷Özsait (1990), s: 369.

⁹⁸Özsait (1991), s: 46-47.

⁹⁹E. Akurgal (1997). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, s. 27-30.

¹⁰⁰ Akurgal (1997), s. 28. Ayrıca bkz. H. Koşay- M. Akok (1995). Amasya Mahmatlar Köyü Definesi. *Belleten*. 14(55), s. 482.

¹⁰¹ V. Sevin (2003). *Eski Anadolu ve Trakya Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar*, İstanbul: İletişim Yayınları, s.136.

¹⁰² ——— *Yurt Ansiklopedisi*, s. 419

¹⁰³ S. Alp (1961/1962). Amasya Civarında Zara Bucağında Bulunan Hitit Heykeli ile Diğer Hitit Eserleri, *Anatolia*. Ankara, (6), s. 198, 213-214.

¹⁰⁴ V. Sevin (1999). *Anadolu Arkeolojisi (Başlangıcından Perslere Kadar)*. İstanbul: Der Yayınları, s.157.

¹⁰⁵ Sevin (1999), s.190.

¹⁰⁶ Sevin (1999), s.191.

Amasya’da bu döneme ait eserler Gümüşhacıköy’de bulunan bir kurgandan ele geçen buluntulardan ibarettir. Kaçak kazılarla tahrip edilen kurgandan madeni savaş aletleri çıkarılmış ve eserler Amasya Müzesi’ne getirilmiştir. Kimmer egemenliğinin sona ermesinden sonra Amasya bir süre İskit hâkimiyetinde kalmıştır.¹⁰⁷

M.Ö. 585’te Lidya ve Med’lerin arasındaki savaşın son bulması üzerine Amasya Medlerin sınırları içerisinde kalmıştır.¹⁰⁸

Med egemenliğinden sonra Amasya, M.Ö.547/546 tarihinde Pers İmparatorluğu’nun Lidya’yı yenmesi üzerine Pers idaresi altına girmiştir. Persler fethettikleri yerleri yirmi satraplık halinde paylaştırarak buralara birer vali atamışlardır. Bu dönemde Amasya yaklaşık olarak iki yüz elli yıl boyunca Kapadokya satraplığı olarak bilinen bölgenin doğu sınırları içinde kalmıştır.¹⁰⁹

M.Ö. 333 yılında meydana gelen İssus Savaşı’nda, Perslerin Büyük İskender’e yenilmesiyle Amasya’nın da içinde bulunduğu Kuzey Kapadokya Bölgesi dışında Anadolu’nun büyük bir kısmı Makedonya Krallığı’nın egemenliğine girmiştir. Büyük İskender’in ölümü üzerine (M.Ö.323) Anadolu’da birlik sağlanamamış ve imparatorluk krallık denilen çeşitli mahalli hâkimiyetlere bölünerek dağılmıştır. Bu gelişmeler sırasında M.Ö.301 yılında Pers kökenli Mithridates Ktistes, Amasya’yı da içine alan bir bölgede Pontus hâkimiyetini kurarak Amasya’yı yönetim merkezi yapmıştır.¹¹⁰

Amasya, V. Mithridates Euergetes (M.Ö.150-120) döneminde Pontus yönetiminin merkezinin Sinop’a nakledilmesine kadar büyük bir imar faaliyetine sahne olmuş ve özellikle Mithridates Eupator döneminde şehir bir kültür merkezi haline gelmiştir.¹¹¹

Mithridates Eupator döneminde (M.Ö.111-63) Roma İmparatorluğu ile uzun süreli Mithridates Savaşları yapılmıştır. M.Ö.63’de Mithridates Eupator ile Romalı General Pompeius’un orduları arasında yapılan savaşta Eupator’un yenilmesi üzerine Amasya, Roma askerleri tarafından işgal edilmiştir. Bundan sonra Amasya ve civarı Roma hâkimiyetine girmiştir.¹¹²

¹⁰⁷ M. Taner Tarhan (1984). Eski Anadolu Tarihinde Kimmerler. *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, s.117.

¹⁰⁸ Tarhan (1984), s. 116

¹⁰⁹ Doğanbaş (2007), s. 153.

¹¹⁰ Doğanbaş (2007), s. 153

¹¹¹ Doğanbaş (2007), s.153.

¹¹² Doğanbaş (2007), s. 154; bkz. C. Texier (2002). *Küçük Asya*. Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayını, 3, s. 170.

Parthların Karia'ya kadar olan bölgeyi işgal etmeleri üzerine Roma İmparatoru Antonius, Parthları yenerek Anadolu'dan çıkmalarını sağlamıştır. Antonius Parthların olası saldırılarını engellemek amacıyla tampon bir bölge oluşturmak için vasal krallıklar kurdurmuştur. Bu krallıklardan biri de II. Pharnakes'in oğlu Darius'a verilen içinde Amasya'nın da bulunduğu Pontus bölgesi olmuştur.¹¹³ Bu dönemde Amasya Pontus Galaticus eyaletinin metropolisi konumundadır. M.Ö.32 yılında bu eyalet Galatia eyaletinin sınırlarına dahil edilmiştir.¹¹⁴ Roma İmparatorluğu döneminde Amasya eyaletler arası yol güzergâhının merkezi durumundadır.¹¹⁵

Roma İmparatorluğu'nun doğu ve batı olarak ikiye ayrılmasından sonra Amasya, Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans) sınırları içinde kalmıştır.

Bizans İmparatoru Justinianus devrinde, Amasya'da meydana gelen bir depremle şehir yıkılmış¹¹⁶; depremten zarar gören kiliseler onarılmış¹¹⁷ ve VIII. y. y. dan itibaren kent Bizans'ın askeri vilayetlerinden (thema) olan Armeniakon Kaleleri arasında yer almıştır.

Amasya, Bizans açısından Hristiyanlığın yayılması için önemli bir merkez durumundadır. Bizans'ın beş patriğinden biri olan Amasya'da yönetim işlerine bakan prefektüs bulunmaktaydı. En ünlü patrik İmparator Fokas da tahta geçmeden önce uzun süre Amasya'da bulunmuştur.¹¹⁸

VIII. y. y.da Amasya topraklarına ilk Arap akınları yapılmaya başlanmıştır. 708'de Arapların eline geçen kent, 709'da tekrar Bizans hâkimiyetindedir. 798'e kadar kent Araplarla Bizanslılar arasında sürekli el değiştirmiştir.¹¹⁹

Amasya, Oğuzlar'ın Anadolu'ya yaptığı akınlar sonucu 1068 yılında Türkler'in eline geçmiştir. Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'da ortaya çıkan yerel yönetimlerden biri olan Danişmendli Beyliği'nin, 1075 yılında hâkimiyetine giren Amasya için bu beyliğin önemi büyüktür.¹²⁰

¹¹³ Doğanbaş (2007), s. 154.

¹¹⁴ M. A. Kaya (2005). Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi. *Tarih Araştırmaları Dergisi*. (38), s. 20.

¹¹⁵ D. H. French (1987). Küçük Asya Roma Yolları ve Miltaşları. *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 192-193.

¹¹⁶ Prokopius (2014). *Bizans'ın Gizli Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, s: 118

¹¹⁷ A. Işık (2001). *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*. Ankara: TTK Yayını, s: 105

¹¹⁸ _____ *Yurt Ansiklopedisi*, s. 422-423.

¹¹⁹ _____ *Yurt Ansiklopedisi*, s. 423.

¹²⁰ Y. Zeyrek (2007). Amasya'nın Türkler Tarafından Fethi ve Türk Yönetiminin Kurulması. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği, s. 157.

Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan ölümünden önce ülkeyi oğulları arasında paylaştırarak Amasya'yı Nizameddin Argun Şah'a vermişse de daha sonra Tokat Beyi olan diğer oğlu Rükneddin Süleyman şehri kendisine bağlamıştır.¹²¹

Amasya Selçuklu döneminde birkaç deprem geçirmiş ve büyük hasar görmüştür. Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubad, şehri yeniden onartmıştır.¹²² Selçuklu zamanında Amasya, Anadolu'nun en önemli şehirlerinden biriydi. Bir kültür merkezi konumunda olan kente Darü'l-İzz (İzzet şehri) unvanı verilmiştir.

XIII. y. y.da Moğol baskısıyla batıya yönelen Harzem Türkleri'nin reisi olan Bereket'e kent, timar olarak verilmiştir.¹²³

Amasya tarihinin önemli olaylarından biri de Baba İshak isyanıdır. Anadolu'da Türkmenleri etrafına toplayan Baba İshak adlı derviş, II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında ayaklanarak bir isyan başlatınca, Sultanın gönderdiği ordu, Amasya'da bulunan Baba İshak'ı yakalayıp idam etmiş ve isyanı bastırmıştır.¹²⁴

1243 yılındaki Köseadağ Savaşı sonrasında Anadolu'da zayıflayan Selçuklu otoritesinin yerini İlhanlı hâkimiyeti aldı. İlhanlı döneminde Amasya Valiliği'ne Seyfeddin Torumtay getirilmiştir. Seyfeddin Torumtay tarafından kentte 1267 yılında Gökmedrese¹²⁵, 1308-1309 tarihleri arasında İlhanlı Sultanı Olcaytu'nun eşi İldus Hatun adına Bimarhane¹²⁶ yaptırılmıştır.

1336 yılında İlhanlı Devleti dağılınca Amasya 1341 yılında Eretna Beyliği'nin hâkimiyetine girmiştir. Anadolu'daki karışıklıktan faydalanan Amasya emiri Hacı Şadgeldi kısa süreli de olsa bağımsız bir Amasya Beyliği kurmayı başarmıştır. Ancak Kadı Burhaneddin tarafından alınan şehir, 1392 yılında tamamen Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.¹²⁷

Amasya, Timur tehlikesine karşı Şehzade sancağı olarak düzenlenmiş; 1386-1566 yılları arasında toplam 12 şehzade Amasya'da valilik yapmıştır. Bunlardan I. (Yıldırım) Bayezid (1389-1402; 1402-1413); I. (Çelebi) Mehmet (1413-1421); II. Murat (1421-

¹²¹ A. Sevim ve E. Merçil (1995). *Selçuklu Devletleri Tarihi*. Ankara: TTK Yayını, s. 445-446.

¹²² Zeyrek (2007), s. 162.

¹²³ Zeyrek (2007), s. 162.

¹²⁴ İ. Kayaoğlu. (1952). Mevlana'nın Çağdaşı Derviş Tarikatları, Babalar, Kalenderiler ve Diğerleri. A.Ü. Dergisi, 31(1), s. 147-148 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/775/9904.pdf> (Erişim Tarihi: 15.06.2014)

¹²⁵ O. Aslanapa (1993). *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 166.

¹²⁶ G. Cantay (1992). *Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Darüşşifaları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 67.

¹²⁷ K. Göde (1994). *Eratnahlar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, s. 67,77,139.

1444); Fatih Sultan Mehmet (1444-1446; 1451-1481); II. Bayezid (1481-1512) ve III. Murat (1574-1595) daha sonra padişah olmuşlardır.¹²⁸ 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra Osmanlı'nın parçalanması sırasında Amasya, Yıldırım Bayezid'in oğullarından Çelebi Mehmet'e bırakılmıştır.¹²⁹ Fetret devrindeki karışıklığın yanı sıra 1415 yılında meydana gelen depremle birlikte kent zor günler geçirmiştir. Amasya zaman zaman çeşitli ayaklanmalara da maruz kalmış; özellikle Baba Zünnun ve Baba Celal isyanları Amasya ve çevresine önemli zarar vermişlerdir. Bu kargaşalar nedeniyle eyalet merkezi Amasya'dan Sivas'a taşınırken Amasya Sivas'a bağlı sancak merkezi haline gelmiştir.¹³⁰ Kanuni Sultan Süleyman devrinde 1555 yılında kentte İran ile Amasya antlaşması imzalanmıştır.¹³¹

XVI. y.y. sonlarında nüfus artmış, ancak şehrin fiziki yapısında büyük gelişme görülmemiştir. Evliya Çelebi şehirde kırk sekizi Müslüman, beşi gayri Müslim olmak üzere toplam elli üç mahalle bulunduğunu kaydeder ve nüfusunu 5000 hane olarak verir.¹³² XVIII. y.y.'da durumunu koruyan şehrin XIX. y.y.'da da fiziki olarak pek gelişmemekle birlikte nüfus açısından biraz daha kalabalıklaştığı görülür.

Milli Mücadele döneminde 12 Haziran 1919'da Amasya'ya geçen Mustafa Kemal ve beraberindekiler 22 Haziran 1919'da Amasya Tamimi'ni imzalayarak; 26 Haziran 1919'da şehirden ayrılmışlardır. 20-22 Ekim 1919'da Mustafa Kemal Paşa ve Ali Rıza Paşa arasında Amasya Görüşmeleri gerçekleşmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında da Sivas Vilayeti'ne bağlı bir sancak merkezi olan Amasya Milli Mücadele döneminde bu konumunu sürdürmüştür.

20 Nisan 1924 Vilayetler Kanunu gereğince Amasya, Merzifon, Mecitözü, Köprü, Havza, Lâdik, Osmancık ve Gümüşhacıköy ilçelerini kapsayan bir il olmuştur. 24 Aralık 1952'de Lâdik, Köprü ve Havza Amasya'dan alınarak Samsun'a bağlanmıştır. Taşova ilçesi de Tokat'tan alınarak Amasya'ya bağlanmıştır. 19 Haziran 1957'de Suluova ilçesi kurulmuş; böylece Amasya ili merkez ilçeyle birlikte Merzifon, Taşova, Suluova, Göynücek, Gümüşhacıköy'den oluşan beş ilçeye sahip olmuştur. Günümüzde bu ilçelere Hamamözü de eklenmiştir.

¹²⁸ S. Akşin (1988). *Türkiye Tarihi 2 Osmanlı Devleti 1300-1600*. İstanbul: Cem Yayınevi, s. 347.

¹²⁹ Akşin (1988), s. 56-57.

¹³⁰ A. Gürbüz (2007). Osmanlı Klasik Döneminde Amasya. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği, s. 165-166.

¹³¹ G. R. Garthwaite (2011). *İran Tarihi Pers İmparatorluğu'ndan Günümüze*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, s. 155.

¹³² Evliya Çelebi (1999). *Seyahatname*. (Çev. Z. Kurşun-S. A. Kahraman-Y. Dağlı). İstanbul: YKY, s. 69.

3. Bindirme Tekniği ve Ahşap Bindirme Tavan Türleri

Ahşap tavan, Anadolu’da eski çağlardan bu yana kullanılagelen oldukça ekonomik bir örtü biçimidir. Tavanların şekli bunların örttüğü hacimlerin plan şemaları ve üst yapılarıyla ilgili olmasına karşın, tam olarak bunlara bağılı değildir. Ahşap tavan sistemi daha çok kare veya kareye yakın dikdörtgen planlı mekânların, nadiren de dairesel alanların örtülmesinde kullanılmış; mekânı bölen taşıyıcılara gereksinim duymadan da alanı örtme imkânı sağlamış bir sistemdir.¹³³ Ahşap kirişler yardımıyla genellikle mekânı bölen herhangi bir taşıyıcıya gerek duyulmaksızın çok değişik biçim ve tekniklerde mekân boşluğu kolayca geçilerek örtülebilmektedir. Oldukça ender görülen alttan kaplamasız iki yana kırma tavan ve türevleri dışında ahşap tavanlar genellikle düz ve bindirmeli olmak üzere başlıca iki teknikte yapılırlar. Bindirme terimi, aynı yapısal ögenin tekrarından oluşan yapısal bileşimlerde, bir alttaki ögenin üzerine biraz daha ileri çıkacak biçimde yerleştirilen diğer öge ya da ögelerin birlikteliğinden oluşan,¹³⁴ bir alttakinin bir üstündeki ögeyi taşıdığı yapısal kuruluşları ifade etmekte; bir yandan biçimi diğer yandan uygulanan yöntemi açıklamaktadır. Bindirme terimi ayrıca, *bir duvarda cumba, çıkma, gibi taşkın ve altı boş olarak yapılan ve bindirmelik*¹³⁵ ya da *destek üzerinde taşınan yapı parçası* olarak da tanımlanmaktadır.¹³⁶

Bindirme tekniğinin yapıların duvar örgüsünden, tavan örtüsüne kadar hemen her bölümünde basitten karmaşığa uzanan geniş bir yelpazede uygulanabilir oluşu, insanoğlunun en erken tarihlerden bu yana bu teknikle kâgir ve ahşap malzeme kullanarak yapılar oluşturmaya imkân vermiştir. Malta Adası’nda M.Ö. 3. binden itibaren ortaya çıkan anıtsal tapınaklardan Ggantija ve Mnajdra Tapınaklarının dairesel tabanlı yan mekânlarının duvar örgülerinde her sırada biraz içeriye taşırılmak suretiyle üst üste bindirilmiş taşların kullanıldığı; duvar örgüsünün bindirmeli ancak oldukça basit bir teknikle yükseltilmesiyle mekânların duvarlarıyla örtüleri arasında belirgin bir

¹³³ Önge (1975), s. 181.

¹³⁴ M. Sözen ve U. Tanyeli (2011). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 55’de bindirme terimi, *aynı yapısal ögenin bir diğeri üzerinde biraz daha ileri çıkacak biçimde yerleştirilmesi yönteminin uygulanması* biçiminde açıklanmıştır.

¹³⁵ Dışarıya taşan bina bölümlerini tutmak için altlarına üst üste bindirmeli olarak konulan konsol şeklinde taş veya ağaç desteklerden her biri, bkz. D. Hasol (1998). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, s. 90.

¹³⁶ Hasol (1998). s. 89.

ayrım oluşturulmaksızın giderek kubbemsi konik örtülerle kapatıldıkları grlr ¹³⁷ (Fot.1-2). Aynı uygulama, İspanya Balaer Adalarının zgn yapı tipi olan *talayotlar* da mevcuttur ¹³⁸ (Fot.3). Bindirme tekniğinin basit uygulamalarına verilebilecek en iyi örneklerden bir diğeri Avrupa Sardunya Adası'nın M.Ö. 1500-1000 tarihleri arasında savunma amaçlı yapılmış, *muragi* adı verilen yapıları arasında bulunan kesik koni biçimli 20 m yükseklikteki Su Nuraxi Barumini (M.Ö. 1470) yapı kompleksi oluşturur. Kompleksin kule biçiminde yükselen daire tabanlı yapıları, her sırada biraz içeriye taşırılmak suretiyle st üste bindirilmış taşlarla örülmüş cephe duvarlarına sahiptir. Bir kaç katlı olabilen kulelerde katların duvar örgülerinde her sırada biraz içeriye taşırılmak suretiyle st üste bindirilmış taşların kullanıldığı ve sonuçta duvar-örtü ayrımı oluşturulmaksızın giderek kubbemsi konik örtülerle kapatıldıkları grlr ¹³⁹ (Fot.4, izim:1). Anadolu'da Hititlere ait Boğazköy'n ikinci sur duvarına açılan poternin uzun kenarları boyunca birbiri üzerine bindirilen taşlarla oluşturulmuş, duvar-örtü ayrımı göstermeyen üçgen kesitli bindirmeli tonozu ¹⁴⁰ (Fot.5); Gavurkale'de yer alan bindirmeli taşlarla kapatılmış gömüt odası (izim: 2), bu tekniğın basit uygulamalarıdır.

Bindirme tekniğinin, basit uygulamalarından oluşan kubbemsi konik örtülerin dışında, kâğır ve ahşap malzemeyle gerekleştirilmış yapısal kuruluş ve biçim olarak belirgin, mekânın duvarlarıyla tavanının kesin olarak ayrıldığı daha karmaşık uygulamaları bulunmaktadır. Bindirme tekniğın her türlü malzemede uygulanabilmesi tavan kuruluşlarında değişik statik kuruluşların ve biçimlerin elde edilmesine imkân vermekte ve kolay statik çözümlerler sağlamaktadır. Bindirme tekniğinin, taşıyıcı tavan kirişlerinin kuruluşuna göre her biri kendi içinde alt başlıklara ayrılabilen başlıca iki uygulama biçimi vardır. Bunlardan ilki, paralel taşıyıcı kiriş; diğeri, köşeli bindirilen taşıyıcı kiriş esasına dayanır.

Paralel taşıyıcı kiriş esasına dayananlar, birbirine paralel ana taşıyıcı kirişlerin üzerlerine doksan derecelik açılarla yerleştirilen kiriş ve kiriş katlarından oluşmaktadır. Ahşap malzemeden taşa oranla çok daha uzun kiriş elde edilebilmesi, paralel taşıyıcı kiriş esasına dayanan bindirmeli tavanlarda ahşap malzemenin kullanılmasına neden

¹³⁷ Akın (1985), s.14

¹³⁸ Akın (1985), s. 14.

¹³⁹ Akın (1985), s. 14.

¹⁴⁰ Poterne eski Anadolu uygarlıklarının kalelerden kaçış yolu olarak yaptıkları tneldir, bkz. Sözen ve Tanyeli (2011), s. 194.

olmuştur. Paralel taşıyıcı kirişlerin aşağıdan desteklenerek uç uca eklenmek suretiyle uzatılabilmesi, tavan kuruluşunu örtölmek istenen açıklığın büyüklüğüne bağı kalmaktan kurtardığından ayrıca, büyük ekonomi ve kolaylık sağlarlar.

Birbiri üzerine köşe (açı) oluşturacak biçimde bindirilen taşıyıcı kiriş esasına dayanan tavan kuruluşları, üst üste bindirilmiş kapalı geometrik biçimli katlara sahiptirler. Duvarlardan mekânın merkezine doğru giderek küçölen, tek merkezli kademeli kare ya da çokgen yüzeyler meydana getirecek şekilde ahşap ya da kâgir kirişlerin,¹⁴¹ birbirleri üzerlerine bindirilmeleri suretiyle oluşturulurlar.¹⁴² Örtcekleri mekânların büyüklükleri ve kullanılan malzemeye bağı olarak kirişlerin yerleştirilmesinde ve yükseltilmesinde kuruluş ve biçim farklılıkları gösterirler. Kirişleri köşeli birleşen taşıyıcı kiriş esasına dayanan bu tür tavanlar, tavan katlarının birbiri üzerindeki dizilişlerinde oluşturdukları biçimlere göre, kat kirişlerinin kiriş eksenlerinin birbiri üzerine gelmeyecek biçimde döndürölerek yerleştirildiğı, döner eksenli bindirme tavanlar ve iç içe bindirmeli tavanlar olmak üzere başlıca iki sınıfta toplanabilmektedir. Kat kiriş eksenlerinin birbiri üzerine döndürölerek yerleştirildiğı tür, hem kâgir hem ahşap malzemeye yaygın kullanım alanı bulmuştur. Buna rağmen, kâgir örneklerin malzemenin özelliğı nedeniyle daha ziyade mezar mekânları gibi daha küçük alanları örttükleri ve sınırlı kullanım alanı buldukları görölür. Buna karşın, daha uzun ömürlü olan kâgir örneklerin günümüze gelebilmiş örnekleri ahşap örneklere nazaran çok daha en erken tarihlidir. Bu teknikte yapılan tavanlar, en üstteki bindirme katının açık bırakılmasından ötürü araştırmacılar tarafından farklı adlarla isimlendirilmişlerdir. En yaygın olarak kullanılan terimler tüteklikli kubbe, kırlangıç kubbe veya tüteklikli tavan şeklindedir. Prof. Dr. Canan Parla, kırlangıç kubbe, tüteklikli kubbe veya tüteklikli tavan olarak isimlendirilen bindirmeli tavanlarla aynı biçim ve teknik kuruluşta olduklarını belirttiğı bu tür tavanları, tavan katlarının kare, altıgen, sekizgen ya da daire biçimli alt yapıya oturtuluşları ve kat biçimlerine göre sınıflandırmakta ve *döner eksenli*

¹⁴¹ Kiriş, boyu doğrultusundaki eksenine dik kuvvetlerin etkisi altında bulunan çubuk; döşemeden gelen yükleri düşey taşıyıcılara aktaran, eğilmeye dayanıklı ströktür ögesidir, bkz. Hasol (1998), s. 264. Sözen ve Tanyeli'nin kiriş tanımı da şu şekildedir: Döşeme ya da tavanı taşıyan ahşap, metal ya da betonarmeden yapılmış yatay inşaat ögesi, bkz. Sözen ve Tanyeli (2011), s. 132. Kirişleme, ahşap döşeme kirişlerinin eşit aralıklı olarak yan yana dizilmesiyle yapılmış taşıyıcı ızgara, bkz. Sözen ve Tanyeli (2011), s. 132

¹⁴² Parla (2005), s. 221.

bindirme tavan biçiminde adlandırmaktadır.¹⁴³ Bu tez çalışmasında da bu tür tavanları kuruluş olarak daha iyi ifade ettiği için döner eksenli bindirme tavan terimi kullanılmıştır.

Döner eksenli bindirme tavanların en yaygın kullanılan tipinde katlar, kare ve sekizgen tabanlıdır. Kare tabanlılarında çapraz köşe kirişleri arasında oluşan kat boşluğu kare çerçeveli, kat tabanı kare olmaktadır. Bu kare altyapılı katın üzerine her katta 45° döndürülerek atılan kiriş katlarıyla tavan kurgusu tamamlanmaktadır.¹⁴⁴ Düzgün sekizgen tabanlılarda ise çapraz atılan kirişlerin sınırladığı kat boşluğu sekizgen çerçeveli, kat tabanı sekizgen olmaktadır. Giderek çapı küçülen kirişler köşelerdeki ilk dört çapraz kirişin boylarının yarısı kadardır.¹⁴⁵ Bu tür tavanların düzgün altıgen alt yapıya sahip örneklerinde çapraz köşe kirişleri dikdörtgenin dar kenarlarına 30°'lik; kısa kenarlarına 60°'lik bir açıyla yerleştirilir. Altıgen biçimi oluşturmak için ilk aşamada dört kiriş; daha üstteki katlarda altı kiriş kullanılır. İkinci bindirme katında kirişlerin uçları alttaki kirişlerin ve duvarların kenarortaylarına yerleştirilir. Daha sonraki katlar da aynı şekilde devam eder.¹⁴⁶

Döner eksenli bindirme tavan örtüleri, genelde kare ya da kareye yakın mekânların örtülmesinde kullanılmıştır. Kirişler, karşılıklı duvarlar arasındaki mesafeyi geçmekte yetersiz kalınca, ilk aşamada köşelerin önüne çapraz birer kiriş yerleştirilerek açıklıkların küçültülmesi sağlanmakta, bir sonraki aşamada, köşe kirişlerinin üzerine bu kez duvarlara paralel kirişler atılarak, konstrüksiyon, duvarlara çapraz ve duvarlara paralel atılan kirişlerin birbirleri üzerine oturtulmasıyla istenen boyutta açıklığa ulaşıncaya kadar işlem tekrarlanmaktadır.¹⁴⁷

Vitruvius Anadolu'da ahşap bindirme tavanlı oldukları bilinen ilk evleri M.Ö. I. yüzyıla kadar geri götürebilmektedir.¹⁴⁸ Ancak bu evlerin hangi tür bindirme tavanla örtülü olduğu hakkında bilgi vermemektedir. Tüteklikli teriminin kullanılması soğuk yörelerde tüteklikli konutlarda karşımıza çıkan, en üst kısımdaki duman deliği olarak kullanılan açıklıktan kaynaklanmakta, tavandaki bu açıklık farklı biçim ve kuruluşlarda

¹⁴³ Parla (2005), s. 221.

¹⁴⁴ Akın (1991), s. 324.

¹⁴⁵ Akın (1991), s. 324.

¹⁴⁶ Aktürk (2006), s. 8-9.

¹⁴⁷ Akın (1991), s. 323.

¹⁴⁸ Vitruvius (1993). *Mimarlık Üzerine On Kitap*. (Çev. S. Güven). İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, s.27-28.

olabilmektedir.¹⁴⁹ Bunlardan biri de fenerli örtüdür. Batı dillerinde geçen *fenerli örtü* terimi, bazı anıt nitelikli örneklerde de gözlenen aydınlatma fonksiyonuna; *tüteklikli örtü* terimi ise, konutta kullanıma özgü olan duman deliği fonksiyonuna gönderme yapar.¹⁵⁰ Bu iki örtü türü birbirinden tamamen farklı mimari kuruluşta oldukları gibi belli bir örtü türüne de bağlı değildirler. İster ahşap, ister kâgir tonozlar ya da kubbeler olsun; düz ahşap ya da betonarme tavanlar olsun her türden tavanda uygulanabilirler.

Chmelnizkij ise tüteklikli kubbe biçimini kasetli veya kirişli kubbe olarak adlandırmakta; kuruluş biçimini benzer şekilde anlatarak, çok sayıda kare basamaktan oluşan bir piramit olarak tanımlamaktadır.¹⁵¹ Bu örtü tipinin kuruluşu ilkin duvar köşelerine çapraz yerleştirilen kirişlerle bağlanmaktadır. Günümüzde Azerbaycan'da 'karadam', Ermenistan'da 'asaraşen', Gürcistan'da 'gwigini', Tacikistan'da 'rusan' ve 'chorchona' adlarıyla anılmaktadır.¹⁵² Bazı araştırmacılar tarafından 'tun', 'Glhatun' olarak da adlandırıldıkları görülmektedir.¹⁵³

Anadolu'da bu tür örtü tipi için kullanılan terim 'kırlangıç kubbe'dir. Bu terim özellikle Erzurum evlerinde tandirevi olarak adlandırılan bölümün üst örtü biçimini ifade etmektedir. Yöre halkı tarafından 'karlanguş' denilmektedir.¹⁵⁴ Bu tür bindirme tavanlar çok eski tarihlerden beri kullanılan bir örtü sistemi olmuştur. Bu tipin başlangıcı konut mimarisine dayanmaktadır. Yere gömülü olarak inşa edilen Neolitik öncesi 'çukur evin' tüteklikli evlerin özel tarihi için başlangıç oluşturabileceği varsayımı bulunmaktadır.¹⁵⁵ Ancak yere gömülü evlerin, başlangıçtan beri bindirme tavanla örtülü olabileceğini gösteren kesin kanıtlar mevcut değildir.¹⁵⁶ Xsenophon'a dayanarak tüteklik deliği bulunan tavanla örtülü konutlar M.Ö. V-IV. y. y.'a kadar geriye götürülebilmektedir.¹⁵⁷ Kâgir malzemeye oluşturulmuş bu tarz tavan örneklerini Antik devir mimarisinde de görmek mümkündür. Selçuk yakınındaki Belevi

¹⁴⁹ Akın (1991), s. 324.

¹⁵⁰ Akın (1991), s. 323-324.

¹⁵¹ S. Chmelnizkij (1997). Orta Asya Mimarisinde Kaybolan Bir Form Üzerine. *Sanatın Ortaçağı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, s. 16.

¹⁵² Chmelnizkij (1997), s. 16.

¹⁵³ H. Karpuz (1984). *Türk İslâm Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 29.

¹⁵⁴ Karpuz (1984), s. 25.

¹⁵⁵ Akın (1991), s. 325.

¹⁵⁶ Parla (2005), s. 222.

¹⁵⁷ Xsenophon, misafir olduğu Ermeni bir ailenin evinden bahsederken, evlerin yeraltında olduğundan ve sadece tavanında bulunan bir kuyu ağzı gibi dar, alt tarafı geniş bir açıklık bulunduğunu belirtmektedir, bkz. Xsenophon (1962). *Anabasis*. (Çev: H. Örs). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s. 170.

tümülüsünün mezar odalarından birini örten bu tarz örtünün Anadolu’da bilinen en erken tarihli tavan olduğu düşünülmektedir (M.Ö. VI. Yüzyıl, Çizim: 3).¹⁵⁸ Anadolu’nun başka bölgelerinde de İlkçağlardan günümüze gelebilen birçok mezar yapısında bu örtü biçiminin uygulandığı görülür. Mudanya Mezar binası (M.Ö. IV. yüzyıl, Çizim: 4),¹⁵⁹ Ankara Karalar C tümülüsü (M. Ö. IV. yüzyıl),¹⁶⁰ Kırklareli Kurtkale Mezarı (M.Ö. IV. yüzyıl, Çizim: 5-6),¹⁶¹ Eskişehir Iğdır Köyü’ndeki mezar (M.Ö. IV. yüzyıl, Çizim: 7),¹⁶² Gordion’daki mezar ve ön hücre (M.Ö. IV.-II. yüzyıl),¹⁶³ Milâs Gümüşkesen mezar yapısının M.Ö. I. y. y.’a ait tavanı bu tür tavanların erken tarihli örnekleridir (Fot.6).¹⁶⁴

Asya’da da döner eksenli bindirme tavan uygulamaları bulunmaktadır. Çin’de M. S. 132 yılına tarihlenen Ci-Goucun’daki mezar yapısının arka hücre, I-nan’daki M. S. III-IV. yüzyıllara ait bir mezar yapısının hücreleri, Chang-Lı adlı sarnıçta bulunan ve Doğu-Han dönemine ait olduğu düşünülen Tümülüs, Kore’de M. S. IV-V. yüzyıllar arasına tarihlenen An-Ak’daki 3 No’lu mezar yapısı (Fot. 7) örnek verilebilir.¹⁶⁵

Orta Asya’da bu örtü tipinin farklı mimari örneklerde uygulandığı bilinmektedir. Saray mimarisinde erken dönem örneği olarak, Part krallarının taht salonu olduğu varsayılan ve M. Ö. III.-M.S. II. yüzyıllar arasına tarihlenen Nisa’daki (Türkmenistan) kerpiç yapı gösterilebilir.¹⁶⁶ Pencikent’teki (Özbekistan) M. S. V-VI. yüzyıla tarihlenen varsıl evlerinin kabul salonlarında, Ermeni patriğinin VII. yüzyıla tarihlenen Dvin’deki sarayında, Şahr-i Sabz’da (Keş) bulunan ve XIV. yüzyılın sonuna tarihlenen Aksaray adlı Timur sarayındaki kulelerin en üst mekânlarında da döner eksenli bindirme tavan kullanılmıştır.¹⁶⁷ Orta Asya’da Miragram’da XIX. y.y.’a tarihlenen bir evin tandirevinde de bu örtü sisteminin kullanıldığı A. Stein’in verdiği bir fotoğrafta açıkça görülmektedir (Fot. 8).¹⁶⁸

¹⁵⁸ A. M. Mansel (1943). *Trakya- Kırklareli Kubbeleri Mezarları ve Sahte Kubbe ve Kemer Problemi*. Ankara, s.27.

¹⁵⁹ A. M. Mansel (1946). Mudanya Mezar Binası. *Belleten*. Ankara: TTK Basımevi, 10(37), s. 1-12.

¹⁶⁰ Mansel (1943), s. 25-26

¹⁶¹ Mansel (1943), s. 27.

¹⁶² Mansel (1943), s. 25-26.

¹⁶³ Akın (1991), s. 328.

¹⁶⁴ Akın (1991), s. 328.

¹⁶⁵ Choi (2012), s. 180.

¹⁶⁶ Akın (1985), s. 34.

¹⁶⁷ Akın (1985), s. 34.

¹⁶⁸ H. Karpuz (1993). *Türk-İslâm Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 144

Hun devrinden 4-5. yüzyıla ait olduğu sanılan Tun-Huang mabedinin orta bölümü döner eksenli, ortası kubbeli bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 9, Çizim: 8).¹⁶⁹ M. S. 6-8. yüzyıllara tarihlenen Doğu Asya'daki bazı Budist kaya tapınakları da bu örtü sistemine öykünen tavanla örtülüdür.¹⁷⁰ Bamyân'da (Afganistan) bu tür tavanlı tapınaklar bulunmaktadır (Fot.10-11).¹⁷¹ Uygurlara ait olduğu düşünülen Simsim, Kızıl (Fot. 12) ve Kiriş'teki kaya tapınakları,¹⁷² Kaşmir bölgesinin VIII.-XVIII. yüzyıllar arasına tarihlenen Budist tapınakları da yine döner eksenli bindirme tavanlıdır.¹⁷³ Padrethan'daki VIII.-IX. yüzyıla tarihlenen Kaşmir Siva Tapınağı (Fot. 13), X. yüzyıla tarihlenen Jonog'daki Trigare'vara Siva Tapınağı (Fot. 14), Alchi'deki XI. yüzyıldan kalma Ladakh stupası (Fot. 15) döner eksenli bindirme tavanların diğer örnekleri arasındadır.¹⁷⁴

Erken dönem İslâm mimarisinde bindirme tavanla örtülü en erken yapı Yemen'in San'a kentindeki Ulu Cami'dir. Caminin mihrap önü bölümü, alabastrdan yapılmış beş küçük kâgir döner eksenli bindirme tavanla örtülüdür (M.S. 879 veya 999-1002) (Fot. 16).¹⁷⁵ Emevi Dönemi'nde Amman yakınlarındaki Harana Kasrı'nın tonozlarında, karelere ayrılmış birimlerinde iki katlı, döner eksenli bindirmeli kâgir örtü uygulanmıştır.¹⁷⁶

Anadolu'da kuruluş olarak birbiri üzerine köşeli bindirilen kiriş esasına dayanmayan ancak görünüş olarak döner eksenli bindirme izlenimi veren kâgir tavanlara Aydın'ın Nysa (Sultanhisar) antik kentinde bulunan tiyatro yanındaki bir yapının tonozunda¹⁷⁷ (Çizim: 9) ve Bizans eseri Gemlik Theotokos H. Aberkios Manastır Kilisesi'nde apsis yarım kubbesinde rastlanır (Fot. 17).¹⁷⁸ Türk döneminde de bu tarz uygulamalar yapılmıştır. En erken tarihli Sivrihisar'ın Hamamkarahisar Köyü

¹⁶⁹ A. C. Soper (1947). The Dome of Heaven In Asia. *The Art Bulletin*. New York: College Art Association, 4(29), http://www.jstor.org/stable/3047142?seq=1#page_scan_tab_contents (Erişim Tarihi: 31.08.2015), s. 225-246.

¹⁷⁰ Akın (1985), s. 34.

¹⁷¹ Akın (1985), s. 34.

¹⁷² Akın (1985), s. 34.

¹⁷³ Parla (2005), s. 198.

¹⁷⁴ Choi (2012), s. 181.

¹⁷⁵ Parla (2005), s. 199.

¹⁷⁶ Parla (2005), s. 199.

¹⁷⁷ İ. A. Kolay (1999). *Batı Anadolu XIV. Yüzyıl Beylikler Mimarisinde Yapım Teknikleri*. Ankara: AKMB Yayınları, s. 85-86.

¹⁷⁸ E. Karacan (2009). *Bursa ve Çevresindeki Bizans Dini Mimarisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, s. 21-24.

Camii'nin son cemaat yerinin orta bölüm tonozunda görülür (1259, Fot. 18).¹⁷⁹ Bu tür bindirme izlenimi veren sahte uygulamaların bir diğeri, Aksaray Melik Mahmud Gazi Hanikâhı'nın (XIII. yüzyıl)¹⁸⁰ ikinci katında, giriş bölümünün üstünde yer alan kuzey-güney doğrultulu dikdörtgen planlı bölümde yer alır (Çizim: 10). Behramkale'deki Hüdavendigâr Camii'nin (1360-1389)¹⁸¹ son cemaat yerinin doğu ve batı yan birimlerinin¹⁸² tonoz örtüleri de beş katlı döner eksenli bindirme tavan izlenimi vermektedir (Çizim: 11). Anadolu'da kâgir olarak, kesin bir biçimde, döner eksenli bindirme tavanın uygulandığı tek yapı örneği¹⁸³ Yıldırım Bayezid devri eseri olan Milas Firuz Bey Camii'dir (1396).¹⁸⁴ Milas Firuz Bey Camii'nin orta sofa bölümü bindirmesi dört katlı, döner eksenli bindirme tavanla örtülmüştür (Çizim: 12).

Paralel taşıyıcı kiriş esasına dayanan ahşap bindirme tavanlara dönüldüğünde, bu tür tavanların en gösterişlilerinin bulunduğu görülür. Doğrudan doğruya bir sıra şeklinde dizilen ahşap direkler, bir yandan kalın ana kirişlerle birbirine bağlanıp sahnınları ayırırken, diğer yandan da bu ana kirişlere bindirilen ara kirişlerle oluşturulan tavanı taşırlar.¹⁸⁵ Ahşap direklerde genelde taşıyıcı kesiti arttırmak amacıyla başlıklar kullanılmakta, bu başlıkların üzerine yerleştirilen yastıklarla da ara kirişler desteklemektedir. Üst kirişlerin daha iyi oturabilmesi için çift yapılan ana kirişlerin üstüne çıkmalı kirişlerin bindirilmesiyle ara kirişlerin arasındaki açıklığının daraltılması sağlanmak suretiyle harim örtülünce, oluşturulan ahşap tavan, yanlara akıntı verilmesi de gözetilerek üstten çoraklaştırılmış kil ile eksende dolgu toprak daha kalın tutularak kaplanarak korunmaktadır.¹⁸⁶ Tezin karşılaştırmalı değerlendirme bölümünde ayrıntılı bir biçimde tanıtılan bu tür tavanların Anadolu'daki en erken tarihli iki örneği Anadolu

¹⁷⁹ Parla (2005), s. 187-192.

¹⁸⁰ B. Deniz (1996). Belgeler Işığında Aksaray Melik Mahmud Gazi Hanigâhı veya Darphane Diye Bilinen Yapının Tarihlendirilmesi. *Sanat Tarihi Dergisi*. (8), İzmir: Ege Üniversitesi, s. 33-44 http://www.sanattarihidergisi.ege.edu.tr/index_html_files/STD%20VIII-Deniz,%20Bekir.pdf (Erişim Tarihi: 23.10.2014). Ayrıca bkz. B. Deniz (2002). Aksaray Melik Mahmud Hanigâhı (Darphane) Kazısı 2001. 24. *Kazı Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, s. 185-196.

¹⁸¹ A. Yavaş (2008). Ayvacık Tuzla ve Behramkale'deki Hüdavendigâr Eserleri. *Ayvacık Değerleri Sempozyumu*. Çanakkale: ÇOMÜ Yayınları, s. 179-183

¹⁸² Yapının Akın'ın makalesindeki planında (Akın, 1985: 325) kâgir bindirme tavan uygulaması görünürken, bazı çalışmalarda son cemaat yerinin doğu ve batı yan mekânlarında örtü sistemi kubbe olarak gösterilmiştir, bkz. A. Yavaş (2008), s. 173-201.

¹⁸³ Parla (2005), s. 197.

¹⁸⁴ Parla (2005), s. 197.

¹⁸⁵ Tuncer (1979), s. 158.

¹⁸⁶ Tuncer (1979), s. 158-160'de yapıya ek yük getiren bu durumun orta sahnın yüksek tutulmasıyla çözüldüğü, bunun için de ana kirişlerin üstüne yeni kirişler bindirilerek adeta ikinci bir tavan oluşturulduğu belirtilmektedir.

Selçuklu eserlerinden Afyon Ulu Camii (1272)¹⁸⁷ ve Sivrihisar Ulu Camii'nde bulunmaktadır (1274).¹⁸⁸ Afyon Ulu Camii'nde harim mihraba dik altı sahnalı; Sivrihisar Ulu Camii'nde ise harim, mihraba paralel altı sahnalıdır. Afyon Ulu Camii'nde orta sahnın ana kirişlere bindirilen tek kat çıkmalı kirişlerle; Sivrihisar Ulu Camii'nde ikinci, üçüncü ve dördüncü sahnın, ana kirişlere bindirilen tek kat çıkmalı kirişler vasıtasıyla diğer sahnılardan daha yüksek tutulmak suretiyle örtülmüştür (Fot.19). Paralel taşıyıcı kiriş esasına dayanan ahşap bindirmeli tavan örtüsü, Anadolu'da ve Balkanlar'da dini mimaride yaygın bir biçimde kullanılmıştır. Benzer tavan örneklerinin Konya ve Ankara civarında yoğunlaştığı görülmektedir. Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1296)¹⁸⁹ ve özellikle Ankara Arslanhane Camii (1289-1290)¹⁹⁰ paralel taşıyıcı kiriş esasına dayanan ahşap bindirme tavanların en özel örneklerine sahiptir.

Döner eksenli ahşap bindirme tavanlı cami örneklerine dönüldüğünde, ahşap malzemenin dayanıksızlığı nedeniyle, camilerin inşalarıyla tavanlarının inşaları arasında büyük tarih farklılıkları bulunduğu, tavanların çok daha geç tarihli olabildikleri görülmektedir. Anadolu'da Selçuklu devrinden günümüze gelebilmiş kesin tarihli döner eksenli ahşap bindirme tavan örneği bilinmemektedir.¹⁹¹ 1220-1225 yılları arasına tarihlenen 1910 yılında yenilenmiş İspir ilçesi Tuğrulşah Camii¹⁹² ile 1920 yılında yenilenen XV. y. y.'a tarihlenen Sivrihisar merkez ilçedeki Akdoğan Camii'nin tavan örtülerinin özgününde de aynı biçimde oldukları kabul edilirse, söz konusu camilerin döner eksenli bindirme tavanlarının en erken tarihli örnekler olabilecekleri düşünülebilir.¹⁹³ Yılmaz Önge, en erken örnek olarak XV. y.y.'a tarihlendirdiği Kırşehir'deki Hacı Bektaş Tekkesi meydan evinin tavan örtüsünü göstermektedir.¹⁹⁴ Akok ise meydan evinin mimarini özelliklerini göz önüne alarak XVIII. y.y.'dan önceye tarihlenemeyeceğini belirtmektedir.¹⁹⁵ Kendisi erken tarihli¹⁹⁶ olduğu halde 19. yüzyılda

¹⁸⁷ O. Aslanapa (2007). *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi*. Ankara: AKMB Yayınları, s. 63-64.

¹⁸⁸ A Kuran (1993), s. 182.

¹⁸⁹ A. Çaycı (2008). *Eşrefoğulları Beyliği Mimari Eserleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, s. 24-56.

¹⁹⁰ G. Öney (1990). *Ankara Arslanhane Camii*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 1-18.

¹⁹¹ Önge (1975), s. 187.

¹⁹² Akın (1985), s. 34.

¹⁹³ Parla (2005), s. 224.

¹⁹⁴ Önge (1975), s. 187.

¹⁹⁵ M. Akok (1968). Hacıbektaş Veli Mimari Manzumesi. *Türk Etnografya Dergisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, (10), s. 32

http://www.kulturvarliklari.gov.tr/sempozyum_pdf/turk_etnografya/10.turk.etnografya.pdf

(Erişim Tarihi: 23.10.2014)

döner eksenli ahşap bindirme tavanla örtülen mihrap önü bölümüne sahip Erzurum Ulu Camii (1185-1190), yapı ile tavan örtüsünün tarih uyumsuzluğuna verilebilecek en iyi örneklerden biridir.¹⁹⁷ Erzurum Ulu Camii'nin döner eksenli ahşap bindirme tavanının önemli özelliklerinden biri de tüteklikli olmasıdır.¹⁹⁸

XVI. y.y.'a tarihlenen yapılar arasında Bilecik Osmaneli ilçesindeki Rüstem Paşa Camii (1516)¹⁹⁹, Kastamonu Talipler Köyü'ndeki Rüstem Paşa Camii,²⁰⁰ Kastamonu Ferhat Paşa Camii (1559),²⁰¹ Kastamonu Hasan Efendi Camii (1588),²⁰² Merzifon merkezde bulunan Eyüp Çelebi Camii (XVII. y.y.) döner eksenli ahşap bindirme tavanlıdır. XVII. y.y. da, cami yapıları haricinde Sivas Ulu Camii civarındaki eski ahşap tekkesinde olduğu gibi tekke ve dergâhlarda da döner eksenli ahşap bindirme tavan örtüsüne rastlanmaktadır. Araştırmalar, döner eksenli ahşap bindirme tavanların kullanımının XVIII.-XIX. ve XX. yüzyılda da sürdürüldüğünü göstermektedir.

¹⁹⁶ H. Karamağaralı (1981). Erzurum Ulu Cami. *Yıllık Araştırmalar Dergisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü Yayınları, s.153 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/70/1757/18632.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2015)

¹⁹⁷C. Parla (2005), s. 221. Y. Önge, Erzurum Ulu Camii'nin mihrap önü kubbesinin orijinal olmadığını, mihrap önü kubbesinin yıkılınca yerine yapılmış olan döner eksenli bindirme tavan örtüsünün XVIII.-XIX. yüzyıla ait olduğunu belirtmektedir, bkz. Önge (1975), s. 187. O. Aslanapa da orijinal örtünün kubbe olduğundan bahsetmektedir, bkz. Aslanapa (2007), s. 21-22.D. Kuban da mihrap önündeki kare planlı açıklığın köşelerinde pandantiflerin olduğunu, bu pandantiflerin orijinal kubbeden kaldığını, ahşap örtünün bir tamir esnasında örtü yükünü hafifletmek için yapıldığını belirtmektedir, bkz. D. Kuban (2008). *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 117-118. Ayrıca bkz. İ. H. Konyalı (1961). Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi. İstanbul: Erzurum Tarihini Araştırma ve Tanıtma Derneği Yayınları, s. 260-261. Bkz. R. H. Ünal (1974). Erzurum İli Dâhilindeki İslami Devir Anıtları Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, (6), Erzurum, s. 51-52.

Ancak G. Akın her ne kadar yenilikler yapılsa da orijinalinde bu örtü sisteminin kullanıldığını söylemektedir, bkz. G. Akın (1985), s. 34.

¹⁹⁸ Erzurum Ulu Camii dışında tüteklik açıklıklı döner eksenli ahşap bindirme tavanı bulunan cami yapısı bilinmemektedir. Tüteklik açıklığı çoğunlukla konut mimarisinde, özellikle Erzurum evlerinde tandır evi olarak adlandırılan mekânların örtülerinde görülmektedir.; XVI. y.y.'da Anadolu'yu gezen seyyah H. Dernschawn, bu gezisi sırasında Amasya'ya da uğramış ve eserinde Aşağı Saray'ın bulunduğu bölgede gördüğü köy yerleşimlerinden evlerinin tepelerinde bulunan açıklıklardan bahsetmiştir. Bkz; H. Derscham (1992). *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü*. (Çev. Y. Önen). Mersin: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.296.

¹⁹⁹ Yapı Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı Rüstem Paşa tarafından, Mimar Sinan'ın kalfası Yüzgeç Mehmet Paşa'ya yaptırılmıştır bkz. A. Okuyucu (2011). *Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 62.

²⁰⁰ Önge (1975), s. 187.

²⁰¹ Parla (2005), s. 225.

²⁰² Parla (2005), s. 225.

4.Katalog

4.1. Kiriş ve Bindirmeleri Paralel Olanlar

4.1.1. Kirişleri kuzey-güney doğrultulu tavanlar

4.1.1.1. Kirişlemesi üstten kaplamalı tavanlar

4.1.1.1.1. Amasya Merzifon ilçesi II. Murad Camii (Çelebi Sultan Mehmed veya Medrese Önü Camii) Tavanı

Merzifon ilçe merkezinde, Camii Cedid Mahallesi'nde²⁰³, Çelebi Sultan Mehmed Medresesi'nin²⁰⁴ güneydoğusunda yer almaktadır.²⁰⁵

Yapı, harime açılan kuzey girişin üzerinde yer alan, taşa oyulmuş, dikdörtgen kartuş içerisindeki, celî sülüs yazı ile yazılmış tek satırlık kitabeden anlaşıldığına göre Çelebi Sultan Mehmet'in oğlu II. Murad²⁰⁶ tarafından H.830/M.1426 yılında yaptırılmıştır (Fot. 20). Halk arasında Çelebi Mehmet vakfına²⁰⁷ kayıtlı olduğundan Çelebi Mehmed Camii olarak da anılmaktadır.²⁰⁸ Ayrıca Çelebi Mehmed Medresesi'nin yanında yer aldığından Medrese Önü Camii diye de anılmaktadır.²⁰⁹

Kitabe metni şu şekildedir:

"Emera bi binâ-i hâze'l- mescidi'l-câmi' es-Sultânu'l- A'zam Sultân Murâd bin Muhammed Hân hullide mülkuhû fî târîhi senete selâsîne ve semânimie²¹⁰"

Tercümesi:

²⁰³ Mahallenin adı Cami'i- Cedid olarak H.921/M.1515 yılında yapılmış olan tahrir defterinde Müslim mahallesi olarak geçmektedir, bkz. M. Çolak (1991). XVI .y. y. *Başlarında Merzifon Kazâsı*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun, s. 28. Bkz. Gürbüz (1993), s. 89.

²⁰⁴ Kitabesine göre Çelebi Mehmed'in emri ile H.817/M.1414'te yapımına başlanmış ve H.820/M.1417'de Umur bin Ali Bey tarafından tamamlanmıştır, bkz. O. Aslanapa (2004). *Osmanlı Devri Mimarisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi. s. 41.

²⁰⁵ Yapı, 30-27A-a pafta, 381 ada, 4 parseldedir, bkz. C. Özdemir ve diğerleri.(2007). *Amasya Kültür Envanteri*. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları. s. 460.

²⁰⁶ 1404-1451 tarihleri arasında yaşamıştır. Babası I. Mehmed, annesi Dulkadiroğulları beyi Muhammed Bey'in kızı Emine Hatun'dur. Bazı kaynaklar annesinin Amasyalı Divittar Ahmed Paşa'nın kızı Şehzade Hatun olabileceğini de belirtirler. N. Sakaoğlu. (1999). Murad II. *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2, s.235-238.

²⁰⁷ 1515 tahririnde Hırka, Saru ve Samadolu köylerinin malikânesi bu caminin vakfı olarak kaydedilmiştir, bkz. Çolak (1991), s. 31.

²⁰⁸ Yapının halk arasında hem bu isimle hem de Cami'i- Cedid olarak anıldığı; hatta caminin bulunduğu mahalleye de ismini verdiği belirtilmektedir, Çolak (1991), s. 31. Bazı kaynaklarda Ulu Camii veya Türkçe adı ile Eski Camii olarak da geçmektedir, bkz. S. Bayram (1990). Merzifon Ulu Camisinin Yeri ve Merzifon'da Türk İslam Eserleri. *Kültür ve Sanat*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, (5), s.72.

²⁰⁹ Taşan (1979), s. 29.

²¹⁰ R. Gün (1993). *Amasya ve Çevresindeki Eserlerde Yazı Kullanımı*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. s.31.

"Bu Cami Sultan Mehmed'in oğlu büyük Sultan Murat Han'ın emriyle yapılmıştır. Allah mülkünü bâki kılsın. Sene: 830, M.1426."²¹¹

Uzun yıllar askeri depo olarak kullanılan²¹² yapı, muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçirmiştir. İç mekânda orijinal özelliklerini büyük ölçüde koruyan yapının cephe duvarlarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Son cemaat yeri daha sonradan eklenen yapının, tavanı aşı boyaları ile bezeliyken tamirlerde tavan değiştirilmiş; birkaç giriş üzerinde nakış kalmıştır.²¹³ Kadınlar mahfili sonradan eklenmiştir.²¹⁴ 1951 yılında yapılan tamirde sıvalı duvarlar üzerine çeşitli biçimlerde kaligrafik yazılar yazılmıştır.²¹⁵ 2007 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından küçük çaplı bir onarım geçirmiştir. Bu onarıma dair onarım öncesi fotoğraflar incelendiğinde taşıyıcı desteklerin gövde kısmının altın yaldızlı olarak boyandığı; mihrabın²¹⁶, minberin hemen batısında yer aldığı; harimden batıya açılan girişin pvc ile kapatıldığı görülmektedir (Fot. 21). Ayverdi, caminin içinin epeyce doldurulmasından dolayı mihrap seviyesinin azaltılmış olmasından bahsetmektedir. Kitabında bulunan fotoğrafta bu durum açıkça görülmektedir (Fot. 22). Ayrıca mihrabın rengârenk boyandığını ve tam dokuz rengin kullanıldığını, bu durumdan duyduğu rahatsızlığı belirtmektedir. Onarım sonrasında yaldızlı boyalar kazınmış; mihrap seviyesi düzeltilmiş; minber harimin güneybatı köşesine taşınmış; harimdeki batıya açılan girişin pvc'leri çıkartılarak basamaklar eklenmiş ve orijinal giriş görünür hale getirilmiştir (Fot. 23). Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı; dışa taşkın saçaklı, alaturka kiremit kaplı kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim:13).²¹⁷ Yapının kuzeybatı köşesinde, çatı seviyesinden itibaren, silindirik gövdeli, tek şerefeli ahşap minare yükselmektedir (Fot. 24). Dikine ahşap parçaların birleştirilmesiyle oluşan minare gövdesinde, ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çitalar çakılmıştır. Minare

²¹¹ Taşan (1979), s.29.

²¹² Taşan (1979), s.29. Ayverdi yapının uzun yıllar asker işgalinde kaldığını belirterek, H. 1366/M. 1947 yılında tamir edildiğini ve batı kapısında bu tarihin yazılı olduğunu söylemektedir. Ancak günümüzde kapı üzerinde böyle bir tarih görülmemektedir, bkz. E. H. Ayverdi. (1972). *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri (1403-1451)*. İstanbul: İstanbul Fatih Cemiyeti, s. 527.

²¹³ Nakışlarla ilgili olarak tavanda yapılan değişikliğin tam olarak tarihi belirtilmemiş, genel bir ifade kullanılmıştır. Mahfilin ne zaman eklendiği hakkında bilgi verilmemiştir, bkz. S. Erken (1983). *Türkiye'de Vakıf ve Abidevi Eski Eserler I*. Ankara: VGM Yayınları, s. 311.

²¹⁴ Ayverdi (1972), s. 311.

²¹⁵ Gün (1993). s. 32.

²¹⁶ Bkz. Ayverdi (1972), s. 526. Mihrabın günümüzde zemin seviyesi indirilmiştir.

²¹⁷ Ayverdi yapının orijinalinde toprak damlı olduğunu belirtmektedir, bkz. Ayverdi (1972), s. 526.

şerefesinin hemen altında ince ahşap bir bilezik gövdeyi dolanmaktadır. Şerefe altı kademeli olarak genişletilmiş dışbükey parçalardan oluşmaktadır. Şerefe korkuluğu demir ferforjelidir. Kurşun kaplı konik külah bir alemle sonlanmaktadır.

Arazinin güneye doğru meyilli olmasından dolayı yapının kuzey ve doğu cepheleri yüksek bir platform niteliğindedir.²¹⁸ Yapının kuzey cephesine doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen biçimli son cemaat yeri dayanmaktadır. Sonradan eklenen bu kısım kapalı bir mekân durumundadır. Kuzey cephe ekseninde yer alan, dikdörtgen çerçeveli iki kanatlı ahşap kapı ile son cemaat yerine girilmektedir (Fot. 25). Girişin doğusunda altta iki adet; batısında bir adet kare çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır. Girişin hemen üzerinde kareye yakın dikdörtgen çerçeveli bir adet; doğusunda üstte bir adet enine dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 26). Pencere açıklıkları demirden yapılmış lokma parmaklıklara sahiptir. Girişin üzeri alaturka kiremit kaplı bir sundurma ile basit biçimde düzenlenmiştir.

Yapının doğu cephe ekseninde bulunan sivri kemerli, çift ahşap kanatlı girişle harime geçiş sağlanmaktadır (Fot. 27).²¹⁹ Arazi meylinde dolayı yüksek tutulmuş platform niteliğinde olan bu cephedeki girişe üç basamaklı bir merdivenle çıkılmaktadır. Girişin güneyinde ve kuzeyinde alt kısımda sivri kemerli, boyuna dikdörtgen çerçeveli, büyük boyutlu iki adet pencere bulunmaktadır. Üstte ise girişin güneyinde bir adet, kuzeyinde iki adet olmak üzere, sivri kemerli daha küçük boyutlu dikdörtgen çerçeveli toplam üç adet pencere açıklığı görülmektedir.

Yapının batı cephe ekseninde sivri kemerli, çift ahşap kanatlı giriş yer almaktadır (Fot. 28). Alaturka kiremit kaplı basit bir sundurma ile örtülen girişin kuzeyinde ve güneyinde alt sırada yine sivri kemerli, enine dikdörtgen çerçeveli iki büyük pencere açıklığı bulunmaktadır.²²⁰ Üst sırada iki adet sivri kemerli dikdörtgen çerçeveli pencere

²¹⁸ S. Bayram 1927 yılından önceye ait bulduğu bir fotoğrafta minarenin olmadığından bahsetmektedir, bkz. S. Bayram (2012). *Tarihte Merzifon*. Ankara: Önder Matbaası. s. 91.

²¹⁹ Ayverdi bu doğu kapısının H. Edhem'in TOEM'de yayınlanmış olan 'Merzifon'da Süleyman Mu'inüddin Nâmina Bir Kitabe' makalesine dayanarak sonradan açılmış olduğunu belirtmektedir, bkz. Ayverdi (1972), s. 524. M. Çerkez de tezinde bu kapının pencere olarak kullanıldığını söylemektedir, Çerkez (2005), s. 194. S. Bayram'ın yaptığı bir çalışma ile durum kesinlik kazanmıştır. 1927 yılından önce çekilmiş bir fotoğrafta doğu kapısının görülmediğini, burada pencere açıklığının bulunduğunu belirtir. Pencere üzerinde Cumhuriyet Bayramı ile ilgili eski yazının bulunmasından ötürü bu fotoğrafın harf devriminden önceye tarihlenebileceğini söylemektedir, bkz. Bayram (2012), s. 91.

²²⁰ Ayverdi yapıdaki pencerelerin sonradan genişletildiğini; batı ve doğu cephedeki kapıların da sonradan açıldığını belirtmektedir. Buna dayanak olarak da mihrap duvarındaki iki üst pencereyi ve mevcut dolapları göstermektedir. Ancak günümüzde yapıda herhangi bir dolap görünmemektedir. Ayverdi planında batı cephesindeki kuzey duvarına yaklaştırılmış olan günümüzde pencere olarak kullanılan açıklığı niş şeklinde göstermiştir, bkz. Ayverdi (1972), s. 526. M. Çerkez tezinde bu kısmın konuta ait

açıklıkları giriş ile diğer büyük pencere açıklıklarının aralarına gelecek biçimde yerleştirilmiştir. Alttaki pencereler demirden yapılmış lokma parmaklıklıdır. Batı cephesinin kuzeyi, kuzey cepheden güneye doğru uzatılan yüksek platform sebebiyle tam olarak görülememektedir.

Yapının güney cephesinde altta daha büyük boyutlu olmak üzere sivri kemerli iki adet; üstte ikisi sivri kemerli üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 29). Alttaki ve üstteki sivri kemerli pencereler aynı hizadadır. Üstte ortada kalan pencere açıklığı ise kare çerçeveli basit bir düzendedir.

Kuzey cephede yer alan sonradan yapılmış olan son cemaat yerinin giriş hizası, zeminde bırakılarak doğu ve batı kısmı bir basamak yükseltilmiş ve bir platform oluşturulmuştur. Batı kısmındaki platformun yarısından fazlası kapatılarak görevli odası şeklinde hazırlanmıştır (Fot. 30). Son cemaat yeri, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı tavan ile örtülmüştür (Fot. 31). Son cemaat yerinin kuzeydoğu köşesinde yer alan on üç basamaklı ahşap merdivenle, sonradan eklenmiş olan son cemaat yerinin üst katını oluşturan ve kadınlar mahfiline ek olarak yapılan bölüme çıkılmaktadır (Fot. 32). Bu bölümün güney duvarında doğu ve batı köşelere yaklaştırılmış, dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 33).

Harime son cemaat yerinden geçilerek, harimin kuzey duvarı ekseninde bulunan beşik kemerli kapı açıklığından girilmektedir (Fot. 34). Harimin, doğu ve batı duvarlarının kuzeyinde bulunan pencerelerin biraz güneyinden geçen doğu-batı hattı üzerine, ortadakiler daire kesitli, serbest ve daha geniş olmak üzere toplam dört adet destek yerleştirilmiştir. Bu desteklerden doğu ve batıdaki kare kesitli iki destek duvara saplanmıştır. Ortadaki kalın desteklerin üzerine kenarları profilli büyük ve genişçe yastıklar yerleştirilmiştir. Duvara saplanmış destekler üzerinde bu yastıklar yarım bırakılarak uygulanmıştır. Bu yastıkların üzerine doğu-batı doğrultulu kalınca bir kiriş atılmıştır. Bu desteklerin 167 cm güneyinden geçen doğu-batı hattı üzerinde aynı hizada dört adet destek daha bulunmaktadır. Bu desteklerden ortadaki iki serbest desteğin hizasında harimin kuzey duvarına saplanmış iki destek daha yer almaktadır. En güneydeki serbest iki desteğin üzerinden atılan kuzey-güney doğrultulu birer kiriş, kuzey duvarındaki bu iki desteğe saplanmaktadır. Bütün bu destekler ve kirişler harimin kuzeyinde kalan kadınlar mahfilini taşımaktadır (Fot. 35). Mahfilin tabanı kirişlemesi

avlu duvarının perdelemesi nedeniyle dışarıdan görülemediğinden bahsetmektedir. Günümüzde kuzeyden güneye doğru uzatılmış bir platform görülmektedir.

alttan kaplamalıdır. Mahfili taşıyan ortadaki iki ana destek dışındaki tüm destekler kare kesitlidir. Mahfile çıkış harim zemininden yedi basamakla yükseltilmiş bir platform üzerinde, harimin kuzeydoğu ve kuzeybatı köşesinde yer alan on dokuzar basamaklı ahşap merdivenle sağlanmaktadır (Fot. 36). Mahfili taşıyan ana kirişler arasında kalan kısım harime doğru çıkıntı yapacak şekilde güneye taşırılmıştır (Fot. 37). Mahfil korkulukları altta ve üstteki birer yatay kiriş arasına dikey ahşap parçaların yan yana birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Mahfili taşıyan ortadaki iki ana desteğin arasında kalan kısım, desteklerin üzerine atılan kuzey-güney doğrultulu sık aralıklı kirişlerle; doğuda ve batıda kalan kısımlar bu kirişlerin üzerine atılan doğu-batı doğrultulu sık aralıklı kirişlerle birbirine bağlanarak mahfilin tavanını meydana getirmiştir (Fot. 38). Mahfil kirişlemesi üstten kaplamalı tavan biçimindedir. Mahfilin kuzey duvarında kuzeydoğu köşeye yaklaştırılmış olan tek kanatlı ahşap kapı minareye çıkışı sağlamaktadır (Fot. 39).

Harimin güney duvar ekseninde dört dar yüzeyden oluşan mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 40). Harime doğru çıkıntı yapacak şekilde taşırılan mihrap kütsel bir görünümündedir. Mihrabın batısında, güneybatı köşede dokuz basamaklı minber yer almaktadır (Fot. 41). Güneydoğu köşede beş basamaklı vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Fot. 42). Cephelerin pencere ve kapı biçimleri yapının içine aynen yansımıştır.

Harim, karşılıklı olarak yerleştirilmiş beşer ahşap sütunun üzerine atılan ana kirişlerle mihraba dik üç sahna ayrılmıştır (Fot. 43). Ortada kalan serbest sekiz destek çokgen gövdeliyken, mihrabın iki yanında duvara saplanmış olan destekler kare kesitlidir. Destekler üstten alta doğru daraltılmış başlıklara sahiptir. Başlıkların üzerine birer yastık yerleştirilmiş; bu yastıkların üzerine de kuzey-güney doğrultulu kalın birer kiriş atılmıştır. Yastıklar ayrı parçalar şeklinde yapılmamış; uzun ahşap parçalar yontularak yastık haline getirilmiştir (Fot. 44). Daha sonra bu parçalar birleştirilmiş, böylece hem yastık hem de kiriş oluşturulmuştur. Orta sahnın üzerini örten tavan; desteklerin üzerine atılan kirişlerden hafifçe biri batıya, biri doğuya doğru taşırılmış, sık aralıklı konsollarla yan sahnılardan yükseltilmiştir (Fot. 45). Bu kısım doğu-batı doğrultusunda uzanan kirişlerle üstten kaplanmıştır. Yan sahnılar da yine doğu-batı doğrultulu kirişlerin üstten kaplanmasıyla örtülmüştür (Fot. 46).

Yapının beden duvarları beyaz badanalı olduğundan tam olarak kullanılan malzeme anlaşılamamaktadır. Orijinal girişteki kemerde renkli mermer; kemer

üzerindeki yazı kartuşunda taş; mihrapta alçı malzeme kullanılmıştır. Yapının son cemaat yeri girişi, tavanı ve tabanı; son cemaat yerinin üst kadını oluşturan mahfilin tavanı; harime girişi sağlayan çift kanatlı kuzey, doğu ve batı kapılarında; kapılara çıkışı sağlayan merdivenlerde; pencerelerin tümünün çerçevelerinde; harimi örten tavanda; desteklerde; mahfil tabanı, tavanı ve korkuluklarında; minberde; vaaz kürsüsünde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapının harime açılan girişi beyaz mermer ve kahverengi düzgün kesme taşla hareketlendirilmiş basık kemerlidir. Kilit taşının her iki yanında kahverengi taşların üzerinde mermerin ‘C kıvrımlı olarak kesilmesiyle iki parçalı şekilde yapılmış bir bezeme görünmektedir. Üzengi taşlarından içe doğru ‘S’ profilli konsollar çıkıntı yapmaktadır. Orijinal giriş kapısı çift kanatlıdır. Kanatların her birinde aynı süsleme programı uygulanmıştır. Kanatlar alttaki ve üstteki daha dar enine dikdörtgen; ortadaki daha geniş boyuna dikdörtgen olmak üzere üç pano biçimindedir. Panolar yanlarda dikine, aralarda yatay ahşap çıtalarla çerçevelenmiştir. Bu çıtalar kapı yüzeyine üstte küçük kabaralar teşkil edecek biçimdeki metal parçaların mihlanmasıyla tutturulmuştur (Fot. 47). Panoların her birinde eşkenar dörtgen biçiminden meydana gelen ahşap parçaların merkezde küçük kabara görünümünde olacak şekilde mihlanarak birleştirilmesiyle alttaki ve üstteki panolarda sekizgenler; ortadaki panoda ise altıgenler meydana getirilmiştir. Altıgenler içinde sekiz kollu yıldız; sekizgenler içinde ise dört kollu yıldız motifi oluşturulmuştur. Kapının binisi soldaki kanada bitişik vaziyettedir. Bini altta ve üstte giderek daraltılan kenarları pahlanmış üçgen formundadır. Üçgenin uç kısmının yerinde daire formunda oyulmuş, ortasında küçük kabaranın çakıldığı bir bezeme bulunmaktadır. Aynı form kilit kısmının yerleştirildiği bölümde de kullanılmıştır. Yarım silindir formunda devam eden bini; üstte ve altta daha küçük boyutlu dairesel süslemeye sahiptir. Bunların ortasında da küçük kabareli çiviler çakılmıştır.

Giriş açıklığının üzerinde yer alan kitabe enine dikdörtgen bir kartuş içerisinde celi sülüsle tek satır halinde mermere kabartma olarak yazılmıştır.²²¹ Yazının etrafı siyah renkli ince bir bordürle çevrelenmiştir. Yazının sol ve sağ köşeleri ‘S’ ve ‘C’ kıvrımlarıyla hareketlendirilmiştir.

²²¹ Gün (1993), s. 63.

Yapının doğu kapısı ²²² zengin süslemesiyle dikkat çekicidir (Fot. 48). Ağaoğlu'nun 1938'de yapmış olduğu çalışmada yer alan fotoğrafa bakıldığında kapının şu anki halinden biraz daha farklı olduğu görülmektedir (Fot. 49).²²³ Pencere açıklığı girişe dönüştürülünce buraya yerleştirilen kapının, altından ve üstünden kesildiği görülmektedir.²²⁴ Alttan bezemesiz olan enli tahtalar; üstte de kitabeli olan kemerin üst kısmına kadar kesilmiştir. Kapının binisi orijinal değildir. Çakma tekniği ile yapılan kapı, oyma tekniği ile bezenmiştir. Çift kanatlı kapının kanatları simetriktir (Fot.50). Üstte basık kemerli bir kuşak içinde sağ tarafta Arapça: ' Bismillahirrahmanirrahim udhulûha bi selâmin âminîn', sol tarafta: Ve inne'l-mesâcide li'llâhi felâ tedu me'allâhi hadâl' yazılıdır.²²⁵ Sağ taraftaki yazının Türkçesi: 'O Rahman ve O rahim olan adıyla'; sol taraftaki yazı Besmele ve Hicr suresinin 46.ayetidir (Fot. 51).²²⁶ Ayet şu şekildedir: 'Selametle, güven içinde oraya girin'.²²⁷ Alttaki kemerli kuşak daha küçük boyutludur ve yazı kuşağı şeklindedir (Fot. 52). Burada yine Arapça Cin Suresi'nin 18.ayeti yazılıdır.²²⁸ Anlamı şu şekildedir: 'Muhakkak mescitler hep Allah içindir. O halde

²²²Bu kapı ile ilgili olarak yapılan ilk çalışma M. Ağaoğlu'na aittir. Ağaoğlu çalışmasında H. Edhem'in makalesini kaynak göstererek kapıyı Selçuklu devrine tarihlemekte; kapı kanatlarının 1264 tarihli kitabesi olan ve banisinin Mu'inüddin Süleyman Pervane olduğu Cami'i-Atik'e(Eski Camii) ait olduğunu, 1902'de çıkan bir yangında caminin yandığını ve kapılarının II. Murad Camii'ne nakledildiğini belirtmektedir, bkz. M. Ağaoğlu (1938). Unpublished Wooden Doors of The Seljuk Period. *Parnassus*. New York: College Art Association, 1(10) s. 24 <http://proxy2.gop-elibrary.com:9797/MuseSessionID=021050cks/MuseProtocol=http/MuseHost=www.jstor.org/MusePath/stable/pdf/771575.pdf?acceptTC=true> (Erişim Tarihi: 23.11.2014) Bazı kaynaklarda Ulu Camii veya Türkçe adı ile Eski Camii olarak da geçmektedir, bkz. Bayram (1990), s. 72. Ancak Ağaoğlu H. Edhem'i yanlış yorumlamıştır. İ. Bilgin de yaptığı bir çalışmada H. Edhem'in sözlerine yer vermiş ve kapı kanatlarının Çelebi Sultan Mehmed'in yaptırdığı camiden Çelebi Mehmed Camii olarak bilinen ancak II. Murad tarafından yaptırılan şimdiki camiye nakledildiğini belirterek; benzer örneklerle kapıyı karşılaştırarak kapının XIV. y. y. sonu-XV. y. y. başına tarihlenebileceğini söylemektedir, bkz. İ. Bilgin (1988). Merzifon'da Bulunan Bir Çift Ahşap Kapı Kanadı. *İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 412. Ancak Ayverdi Eski Cami'nin Çelebi Sultan Mehmed döneminde tamir edilmiş olabileceğini; çünkü vakıf kayıtlarında Merzifon'da bir Çelebi Sultan Mehmed Camii'ne rastlamadığını ifade etmektedir, bkz. Ayverdi (1972), s. 524. Dolayısıyla kapı 1902 tarihli yangından sonra Eski Cami'den II. Murad Camii'ne getirilmiş; 1946-1950 yılları arasındaki onarıma kadar cami içinde muhafaza edilerek onarımdan sonra doğudaki pencerenin kapı hâline dönüştürülmesiyle buraya nakledilmiştir, bkz. Bayram, (1990), s. 91.

²²³ Kapının boyutları bugün 156x215 cm'dir. Kesilmeden önce yaklaşık 170x250 cm. civarındadır, bkz. R. Bozer (2002). *15. Yüzyılın Ortasına Kadar Anadolu Türk Sanatında Ahşap Kapılar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, s. 226.

²²⁴ İ. Bilgin kapının bu fotoğrafına bakarak kapıyı yapan sanatçının imzasına rastladığını söylemektedir. Sağ kanadın, sol ortalarına rastlayan bir yerde 'Amel-i Ömer bin' yazısının zorlukla okunduğunu söylemektedir, bkz. Bilgin (1988), s. 414.

²²⁵ Gün (1993), s. 31.

²²⁶ Bozer (2002), s. 227.

²²⁷ Elmalılı Hamdi Yazır (2012). *Kur'an-ı Kerim Meali*. İstanbul: Asır Yayıncılık. s. 265.

²²⁸ Bozer (2002), s. 227.

Allah'ın yanında başka birine dua etmeyin'.²²⁹ Bu yazı kuşağının ve kapı kanatlarının hemen altında kalan kısımlarda demirden yapılmış levhalar büyükçe vidalarla mihlanmıştır. Arada kalan kısımlar uzunlamasına dikdörtgen iki pano şeklindedir. Bu panolar içlerinde rûmilerin sarmal olarak sıralandığı bir kuşakla çevrelenmiştir. Arada kalan kısmın ortasında büyükçe bir madalyon görülmektedir (Fot. 53). Madalyonlar üstte ve altta su damlası biçimli küçük madalyonlarla birleşirler. Madalyon merkezde bulunan altı kollu yıldız motifinden gelişmeye başlamıştır. Palmet ve rûmi motifinin, aralarda bitkisel kompozisyonların girift olarak yerleştirilmesiyle madalyonun iç kısmı tamamlanmıştır. Su damlası biçimindeki küçük madalyonlarda da bu girift bezeme programı uygulanmıştır. Madalyonların dışında kalan köşelerde de yine rûmi ve palmetlerden meydana gelen süslemeler mevcuttur. Madalyonların çevresinde kabara başlıklı çiviler sırayla çakılmıştır.

Yapının batı kapısı ahşaptan çift kanatlıdır (Fot. 54). Altta ve üstte enlemesine dikdörtgen; ortada boylamasına dikdörtgen üçer pano şeklindedir. Panolarda herhangi bir bezeme yoktur.

Yapıda sütunların yastık kısımları üstteki kirişler bir bütün halinde olup kirişler yontularak yastıklar oluşturulmuştur. Yastıkların uçlarında oyma tekniği ile yapılmış on iki kollu yıldız motifi meydana getirilmiştir (Fot. 55). Bu kısmın altında kalın konturlar oyularak dalgalı bir görünüm verilmiştir. Sütunların başlık kısmında kuzey ve güney yüzlerinde bezeme varken doğu ve batı yüzler sade bırakılmıştır. Bezemeli kısımlar içi oyulmuş üçgenlerin yan yana ve alt alta sıralanmasıyla oluşan altıgenlerden meydana gelmiştir (Fot. 56). Bazı başlıklarda üçgenlerin içi oyulmadan bırakılarak merkezde ortada altıgen, altıgenin çevresinde altı kollu yıldız motifi oluşmuştur (Fot. 57).

Mihrap üç yönden dıştan içe doğru dar, geniş ve daha geniş üç şeritle ters 'U' biçiminde çevrelenmiştir. Şeritlerin alt kısmında kalınca bir bordür içinde rûmi ve palmetler sarmal olarak bezenmiştir. En dıştaki çerçevede, ortada yarım silindir formunda bir silmenin bulunduğu sade bir düzenleme söz konusudur (Fot. 58). İkinci ve üçüncü şerit alçı malzemeye kalıplama tekniğinde yazılan 'Kelime'i Tevhid'in tekrarından meydana gelmiştir (Fot. 59).²³⁰ Mukarnaslı kavsaraya sahip mihrap nişinin üst kısmındaki kavsara köşeleri, ortada küçük bir kabaranın bulunduğu on iki kollu yıldız motifinin tekrarından oluşmaktadır. Aynı bezeme mihrap nişinin dört yüzünde de

²²⁹ Elmalılı Hamdi Yazır (2012), s. 574.

²³⁰ A. Tüfekçioğlu (2001). *Erken Osmanlı Mimarisinde Yazı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, s. 195.

uygulanmıştır. Bu yıldız motiflerini çepeçevre meandr motifli bir bordür dolanmaktadır. Kavsaranın altında köşelerde başlığı ve kaidesi mukarnaslı, birer sütünce yer almaktadır. Sütuncelerin gövdesinde rûmi ve palmetlerin girift olarak düzenlendiği görülmektedir.

Minber orijinal değildir. 1953 yılında Ferhat Kılıçoğlu adlı usta tarafından yapılmıştır.²³¹ Aynalık kısmında, köşk ve köşk külahında ahşap oyma tekniği ile bezemeler mevcuttur. Aynalık kısmında kabartma şeklinde duran iri rûmi motiflerinin girift bir düzenlemesi uygulanmıştır (Fot. 60). Bu bezemeyi düz satırlı üç çerçeve sınırlandırmıştır. Bunun dışında ise kıvrım dalların sıralanmasından oluşan ince bir bordür bulunmaktadır. Süpürgelik kısmı altta büyükçe uzunlamasına dikdörtgen, üstte küçük enlemesine dikdörtgen, bezemesiz, dış çerçevesi oyularak kabartma bir görünüm sergileyen sade bir düzenlemeye sahiptir. Köşk kısmının yanlarında hazır kesilmiş dairesel parçalar cam üzerine monte edilmiştir. Köşk külahı armudi formda olup alt kısmı yuvarlak kemerli küçük açıklıklarla hareketlendirilmiştir. Külah bir alemle sonlanmaktadır.

1946-50 yıllarında onarım gördüğü sırada aşı boyalı süslemeleri kaybolan yapının; beden duvarlarındaki hatlar, eski orijinaline uygun olarak yine 1946-50 yıllarında hattat ve şair olan İskender Hâki tarafından kalem işleriyle birlikte yenilenmiştir.²³² Süslemeler özelliklerine bakıldığında XVIII. y. y. özelliği göstermektedir.²³³

Batı duvarında güney duvarına yaklaştırılmış olan alt pencerede; üst pencerelerin kenarlarında, batı kapısının kemer yayında ve üstünde kalem işi bezemeler görülmektedir. Kuzeybatı köşeye yaklaştırılmış olan üst pencerenin kemer yayı iki ince siyah çizgi ile belirlenmiş bir bordüre sahiptir. Bu bordür içinde lâle ve altı yapraklı çiçek motifleri sıralı olarak yerleştirilmiştir. Bordürün kenarlarında ‘S’ ve ters ‘S’ kıvrımlarından oluşan ince bir şerit görülmektedir. Pencerenin yan kenarlarında oldukça silik görünümde olan ters lâle, beş yapraklı çiçek ve karanfil motifleri seçilmektedir (Fot. 61). Yapının tüm üst pencerelerine aynı bezeme uygulanmıştır. Batı kapısının kemer alnını çevreleyen kalınca bir bordürde alternatif olarak sıralanmış, kemerin üst kenarları dilimli, sarı renkli, üçgen formlar içerisine yerleştirilen beyaz renkli rûmi ve

²³¹ Çerkez (2005), s. 203.

²³² Bayram (2012), s. 90.

²³³ Çerkez (2005), s. 200.

palmetlerden oluşan bir kompozisyon bulunmaktadır (Fot. 62). Kemerin tepe noktasının üzerinde yer alan kısımda lale formunda iri yapraklı bir çiçek motifi; bu motifin altından geçen bir yay üzerine işlenmiş karşılıklı ikişer küçük nergis çiçeği yer almaktadır. Bu yay iki lâle motifi ile sonlanmaktadır. Nergisler altta iki adet rûmi ile taşınarak kemerle birleşmektedir. Altta köşelerde testere dişli yapraklar işlenmiştir. Üstteki köşelerde ikişer adet mavi renkli ‘C’ ve ters ‘C’ formu yer almaktadır. Bu kalın bordür üstte ince mavi bir çizgiyle çevrenmiştir. Bu çizginin üst kısmında farklı renkte nergis çiçeklerinden oluşan ince bir kuşak yer almaktadır. Bunun tepe noktasında penç motifi, üstünde dilimli yapraklı bir bezeme ve alemle son bulmaktadır. Aynı süsleme programı doğu kapısında da uygulanmıştır. Bu bezemenin üstünde kenarları siyah konturlarla çevrili, enine dikdörtgen içi şu anda bezemesiz olan bir pano yer almaktadır (Fot. 63).²³⁴ Güney duvarına yaklaştırılmış olan üst pencere ile bu bezeme arasında kalan kısımda merkezde iç içe iki ongen bordür içerisinde ‘Hasan Radiyallahü anh’ yazılıdır (Fot. 64). Bu bordürü rûmi ve palmetlerden ve muhtelif bitkisel bezemelerden oluşan bir kuşak çevrelemektedir. Bu kuşağın üstünde ve altındaki kısımlarda vazo benzeri bir süsleme görülmektedir. Altta süsleme ortada bir bilezikle çevrilmiştir. Mavi renkli uçları kıvrımlı bir hat bu alanı bir şerit gibi sağlı sollu dolanmaktadır. Şeridin üstünde kalan bölümü penç motifi, kıvrım dal ve kıvrımlı bir saptan çıkan lale motifi alternatif bir sırayla çevrelemektedir. Duvarlardaki tüm yazılarda aynı bezeme programı uygulanmıştır. Güney duvarına yakın üst pencerede de diğer üst pencereyle benzer bir süsleme programı uygulanmıştır. Ancak yıpranan renklerden dolayı tam olarak motifler seçilememektedir. Sadece kenarlardaki bordürde uygulanan sarmal lâle motifleri görülebilmektedir. Güney duvarına yaklaştırılmış olan alt pencerenin kemer alnını çevreleyen köşelerde mavi konturlarla belirlenmiş üçgen bir alan meydana getirilmiştir. Bu köşelerde çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bir düzenleme söz konusudur. Köşeleri üç yönden dolanan kalınca bir bordür içinde iki rûminin kıvrılarak oluşturduğu dairesel bezeme alternatif olarak sıralanmıştır. Bu bordürün üstünde ortada, solda ve sağda olmak üzere üç adet vazo içinden çıkan çiçek motifleri bulunmaktadır (Fot. 65). Ortadaki vazo diğerlerinden büyüktür. Altta dilimli bir form üste doğru daralmakta, daha sonra yukarı doğru genişleyerek yanlarda daha açık, ortalarda daha dar, dilimli bir forma dönüşmektedir. En tepede ince bir vazo içinden çıkan nergis çiçekleri ve lâleler

²³⁴ Çerkez (2005), s. 201.

yapraklarla bütünleşerek canlı bir görüntüye kavuşturulmuştur. Ortada kalan dilimli formu kıvrık dallar çevrelemekte; bu kıvrık dallar yanlardan sarkarak diğer vazo motiflerinin tabanına kadar ilerleyerek spiral bir görüntüyle son bulmaktadır. Yandaki vazolarda da aynı çiçek motifleri vazoun küçültülmesi ve çiçeklerin büyütülmesiyle dekoratif bir görünüm sergilemektedir. Bu pencerede kullanılan bezeme programı doğu cephenin güney duvarına yakın olan penceresinde de uygulanmıştır. Bu pencerenin güneyinde üstte ‘Osman Radiyallahü Anh’ yazılıdır (Fot. 66). Yazının hemen altında Kur’an sayfası şeklinde açılmış iki yaprakta Arapça ayet yazılıdır (Fot. 67). Burada altta H.1371 rakamı okunmaktadır. 1951 tarihine denk gelmektedir.

Güney duvarında minberin üstünde ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’ yazılıdır. Mihrabın hemen üzerinde sağ üstte ‘Allah Celle Celalühu’ ve sol üstte ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazıları yer almaktadır (Fot. 68). Bu iki yazının arasında kalan kısımda vitrayla süslenmiş küçük uzunlamasına dikdörtgen bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu açıklığın alt kısmından başlayarak yukarı doğru tek daldan çıkan sağlı sollu çiçek demeti, pencerenin üst kısmında sonlanmaktadır. Güney duvarının doğu köşesine yaklaştırılmış olan üst pencerenin yanında ‘Ömer Radiyallahü Anh’ (Fot. 69) yazılıdır. Doğu duvarının güney köşesine yakın bir yerde üstte Ali Radiyallahü Anh’ yazılıdır. Bunun altında kenarları rulo haline getirilmiş koyu yeşil zemin üzerine sarı renkle iki yaprak halinde Arapça yazı görölmektedir (Fot. 70). Doğu kapısının güneyinde üstte ‘Hüseyin Radiyallahü Anh’ yazılıdır.

4.1.1.1.2. Amasya merkez ilçe Kaleköy²³⁵ Camii Tavanı

Amasya merkeze 30 km uzaklıktaki Kaleköy’de yer almaktadır. Tapu kayıtlarına göre 1902-1903 parselde, 10 cilt, 1899 sayfada kayıtlı; 117,60 m² yüzölçümlü, köy tüzel kişiliği adına kayıtlıdır.²³⁶

Yapının yapılış tarihine dair herhangi bir kitabe bulunmamaktadır.²³⁷ Valiliğin yayınladığı bir durum raporunda yapının tarihi 1870 olarak verilmiştir. Ancak tarihlenmenin dayandırıldığı herhangi bir kaynak belirtilmemiştir.²³⁸ Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 12.12.2000 tarih ve 26163 sayılı raporunda yapının süsleme özelliklerine bakarak XVI. veya XVII. y. y.da; Amasya Kültür Envanteri’nde ise XVIII. y. y. sonu-XIX. y. y. başında inşa edilmiş olabileceği belirtilmektedir. Yapının süsleme özellikleri de dikkate alındığında XIX. y. y.’da inşa edilmiş olması daha mümkün görünmektedir.

Eser Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 06.04.2001/157 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.²³⁹ Köye başka bir caminin yapılmasından ve yerleşimin çevreyolunun kenarına kaymasından ötürü günümüzde kullanılmamaktadır. Yapı yarı yıkık durumdadır.²⁴⁰ Çatı örtüsünde yer yer çökmeler meydana gelmiş ve çürümeler oluşmuştur. Ahşap bir payandayla destek verilen minare harap durumda olup, yıkılmak üzeredir. İç mekânda sütunların bir kısmı

²³⁵ Resmi olarak Kaleköy şeklinde, halk arasında Yukarı Kaleköy olarak geçmektedir. Köy ismini Roma devrinden kalma kaleden almaktadır, bkz. M. Tektaş (1984). Amasya’da Unutulmuş Bir İlkçağ Kenti: Kaleköy. *Türkiyemiz*, (43), s.19-23. Kâmil Şahin, köyün Bizans döneminde ilk önceleri adının Milkis olduğunu; daha sonra Tamasun adında bir papazın köye yerleşmesi ve onun adına nispetle köye Tamasun dendiğini belirtmektedir. Danışmendliler tarafından köyün fethinden sonra köyün adının Danışmendli olarak anıldığını; daha sonra ise tarihi kalesine nispetle Kaleköy denildiğini söylemekte; hatta İltekin Gazi’nin anne tarafından Kaleköylü olduğunu belirtmektedir, bkz. K. Şahin. (2007). Amasya’nın Danışmendliler Tarafından Fethi ve Amasya’da Yapılan İlk Çevre Düzenlemesi. *I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu*, s. 146. Caminin batı duvarında devşirme malzeme olarak kullanılan Roma devrine ait bir mezar steli köyün geçmişinin izleri hakkında bilgi veren somut bir örnek niteliğindedir, bkz. Olcay (2010), s. 169. Köyün adına şer’iye sicillerinde de rastlanmıştır. Şer’iye sicillerinde ‘Kale köy’ olarak geçmektedir, bkz. F. Yılmaz (1987). *Amasya’nın Bir Numaralı Şer’iye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, s. 52.

²³⁶ Özdemir vd. (2007), s. 120, bkz. Amasya Vakıflar Şube Müdürlüğü’nün 28.07.2004 tarih, B.02.1.VGM.123,05-791 sayılı raporu.

²³⁷ Şahin yapıyı Danışmendli devrine kadar tarihlemektedir. Ancak yapının mimari ve süsleme özellikleri dikkate alındığında bu mümkün görünmemektedir, bkz. Şahin (2007), s. 151.

²³⁸ *Amasya Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü 2005 Çevre Durum Raporu* (2006). Amasya: Amasya Valiliği Yayınları, s.68.

²³⁹ Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 05.00.02.01 sayılı yazısı.

²⁴⁰ Amasya Vakıflar Şube Müdürlüğü’nün 28.07.2004 tarih ve B.02.1.VGM.1.23.05-791 sayılı raporunda yapının acil olarak rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanarak onarımının sağlanması gerektiği belirtilmiş; ancak bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

başlıklarından ayrılmış; duvarlardaki boyalar rutubet ve nemden etkilenecek yer yer dökülmüştür. Pencere kırık ve hasarlıdır.

Kuzey-güney yönünde oldukça meyilli bir arazi üzerinde bulunan yapı, doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen biçimli bir alana oturmaktadır (Çizim: 14). Dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatı ile örtülü olan yapının kuzeybatı köşesinde çatı seviyesinden itibaren yükselen tek şerefeli ahşap minare yükselmektedir (Fot. 71). Ahşap gövde enli tahtaların birbirine dikine çakılmasıyla oluşturulmuştur. Daire şeklindeki sacların, tahtaların birleştiği noktalara çakılmasıyla bu kısımlar kapatılmıştır. Şerefesi yarı yıkık olan minarenin külahı sacdan yapılmıştır.

Yapının kuzey cephesi dağ yamacına dayanmakta, batısında kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerinin, yapıya sonradan eklendiği, yapının güneybatı köşesinden açıkça görülen duvar farkından anlaşılmaktadır (Fot. 72). Tabanı beton zeminle kapatılan son cemaat yerinin tavanı doğu-batı doğrultusunda uzanan ahşap kirişlerin üstten bindirilmesiyle kaplanmıştır (Fot. 73). Son cemaat yerinin batı sınırını belirleyen kuzey-güney hattına düzensiz aralıklı yerleştirilmiş, en kuzeydeki diğerlerine oranla daha büyük daire kesitli; diğerleri kare kesitli üç ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 74). Ortadaki direk serbest, diğerleri duvara dayalıdır. Güney sınırını belirleyen doğu-batı hattına ise küçük, kare kesitli, duvara dayalı üç ahşap destek yerleştirilmiştir. Doğu sınırını belirleyen kuzey-güney hattında ortada kare kesitli bir ahşap destek bulunmaktadır. Bu desteğin üzerine kuzey-güney doğrultulu bir yastık yerleştirilmiştir. Direklerin üstündeki kuzey-güney doğrultulu tek ahşap kiriş son cemaat yerinin tavanını oluşturan kirişleri taşımaktadır. Bütün bu destekler ve kirişler aynı zamanda, son cemaat yerinin üstüne sonradan eklenmiş olan imam odasının tabanını taşımaktadır (Fot. 75). İmam odasının kapısı kilitli olduğundan içeriye girilememiştir. İmam odasına kuzeydeki tek kanatlı kapı açıklığıyla girilmektedir. Girişin 1,5m kuzeyinde ve 2m doğusunda oluşturulan duvarla bir hol meydana getirilmiştir. Bu mekân kuzeydeki dağ yamacına yaslanmıştır. Odanın batı ve güney cephesinde ahşap enine dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı görülmektedir.

Yapının kuzey cephesi yamaca yaslanmış vaziyettedir. Bu cephede batı duvarına yaklaştırılmış tek kanatlı ahşap kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 76). Bu açıklığın biraz doğusunda boyuna dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı görülmektedir.

Yapının doğu cephe ekseninde dikine dikdörtgen çerçevesi bir pencere açıklığı; bu eksenin güneyinde saçak hizasına yakın, alt pencereden daha küçük boyutlu dikine dikdörtgen çerçevesi bir pencere açıklığı daha yer almaktadır (Fot. 77). Üstteki pencerede içten ve dıştan birbirine dik olarak yerleştirilen ahşap diyagonal parçaların yerleştirilmesiyle pencere kafesi oluşturulmuştur.

Güney cephede alt seviyede dikine dikdörtgen çerçevesi iki; üst seviyede üç pencere açıklığı mevcuttur (Fot. 78). Altındaki pencerelerden biri güneybatı köşeye, biri güneydoğu köşeye yaklaştırılmıştır. Üstteki pencerelerden ortada yer alan pencere altındaki pencerelerin ortasına denk düşmektedir. Diğerleri altındaki pencerelerin yaklaşık olarak üstünde yer almaktadır.

Yapının batı cephesinde güneybatı köşeye yaklaştırılmış, Roma stelinden alınmış Latince bir yazıt devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Fot. 79).²⁴¹ Diğer cephelerden daha kalın duvara sahip batı cephenin, kuzeybatı köşesine doğru, basık kemerli, çift kanatlı ahşap kapıyla harime geçiş sağlanmaktadır (Fot. 80).

Harim kuzey-güney doğrultusunda uzunlamasına dikdörtgen planlıdır. Harim, ortada iki serbest daire kesitli destek ve güney- kuzey duvarına dayandırılmış iki kare kesitli destekle üç sahna ayrılmıştır. Ortadaki iki serbest destek ve kuzey duvarına dayandırılmış olan iki destek, üzerlerine atılan doğu-batı doğrultulu kalın bir ahşap kirişi, bu kiriş de doğu batı doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir tabanı bulunan kadınlar mahfilini taşımaktadır (Fot. 81). Söz konusu kiriş üzerinden kuzey duvarına bağlanan, kuzey-güney doğrultulu daha kısa boyutlu kirişler üstten kaplanarak kadınlar mahfilinin tabanını oluşturmuştur. Mahfile iki ayrı yerden çıkış sağlanmaktadır. Biri, harim girişinin kuzeyine yerleştirilmiş sekiz basamaklı ahşap merdiven (Fot. 82); diğeri kuzey duvarına açılmış tek kanatlı kapı açıklığıdır (Fot. 83). Mahfil güneyden parmaklıklı ahşap korkulukla çevrelenmiştir. Ahşap korkuluğu, mahfilin tabanını taşıyan ana kirişten harime doğru çıkma yapan küçük konsollar taşımaktadır. Mahfilin batı duvarına dayanan kısmı, doğuya doğru 201cm kaydırılmış ve harime doğru çıkıntı yapacak şekilde düzenlenmiştir (Fot. 84). Bu kısmın tabanı da diğeri konsollara göre daha uzun olan konsollar tarafından taşınmaktadır. Konsolların alt kısmında; uçta ve kirişle birleştiği yerde ince oyuklarla yapılmış kavisler bulunmaktadır. Uçları pahlanan konsollar ve mahfil korkulukları yağlıboya ile boyanmıştır. Mahfilin çıkıntı yapan

²⁴¹ Olcay (2010), ,s.169.

bölümündeki korkulukların dört köşesinde yüzeyleri prizmatik olarak pahlanmış korkuluk başları yer almaktadır. Yapıdaki tüm destekler tavana kadar yükselmektedir. Alttaki serbest destekler diğer desteklere oranla büyük boyutludur. Mahfilin altında kalan kısımları beyaz yağlıboya ile boyanmış olan bu desteklerin, mahfilin üzerinde orijinal haliyle bırakıldığı görülmektedir. Desteklerin başlıkları enine dikdörtgen ahşap parçaların doğu ve batı uçlarının yukardan aşağıya doğru pahlanmasıyla elde edilmiştir. Başlıkların desteklere nasıl oturtulduğunu kuzey duvarındaki kapı açıklığının doğusuna dayandırılan destekte açıkça görmek mümkündür (Fot. 85). Başlığın ortasına açılan delik, desteğin ortasındaki ahşap mile oturtulmaktadır. Başlıkların üzerine uçları kıvrımlı ahşap yastıklar yerleştirilmiştir. Mahfilin kuzeybatı köşesinde ahşap çıtalarla oluşturulmuş, kare bir bölüm içinde minareye çıkış sağlanmıştır (Fot. 86). Minare harimin içinde, girişin kuzeyinde sabitlenmiş ahşap bir destek sayesinde yükselmektedir. Bu destek zeminden başlayarak çatıya kadar yükseltilmiş ve ahşap minare merdivenleri bu desteğe dayandırılmıştır. Minare girişinin doğusunda kuzey cepheden mahfile girişi sağlayan tek kanatlı ahşap kapı açıklığı bulunmaktadır. Bu açıklığın doğusunda da iki pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 87). Pencerelerden doğuya yaklaştırılmış olan; duvara dayandırılan destekle birleşmiştir.

Doğu duvarındaki üst pencere hariç tüm pencerelerde, dikey ve yatay iki çitanın birbirine çakılmasıyla oluşturulmuş çerçeveler kullanılmıştır. Doğu duvarındaki üst pencerede ise alçı şebeke ile hazırlanmış bir çerçeve kullanılmıştır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım dörtgen kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 88). Mihrabı güney duvarına dayandırılan iki ahşap destek sınırlandırmaktadır. Malakârî tekniğiyle alçıdan yapılan mihrabın üzerinde Arapça bir ayet dört kez tekrar edilmiştir (Fot. 89). Yazı okunamamıştır. Mihrabın batısında yedi basamaklı minber bulunmaktadır (Fot. 90).

Doğu duvarının alt seviyesindeki pencerenin yanında ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır (Fot. 91). Vaaz kürsüsü ahşap çıtaların birleştirildiği basit bir düzende dikdörtgen formdadır. Kürsünün iki köşesindeki korkuluk başlıkları, prizmatik yüzeyler oluşturacak biçimde üç kademeli olarak yapılmıştır.

Harim, ortada ikisi serbest, ikisi kadınlar mahfilini taşıyan, ikisi kuzey duvarına saplanmış toplam altı desteğin taşıdığı, kuzey-güney doğrultulu ana kirişlerle ve doğu-batı duvarına aynı yönde dayandırılan, daire kesitli kirişlerin üstten kaplanmasıyla

örtülmüştür (Fot. 92). Orta sahnı örten kirişler, desteklerin taşıdığı ana kirişin doğusundan, batısından, güneyinden ve kuzeyinden taşırılan konsollarla bir kademe yükseltilmiştir. Bu konsollar alt kısmı pahlanmış kavisli bir görünümde dir.

Yapının dış cephelerinde zemin seviyesinde moloz taş kullanılmış; üst kısımlar ise hımış tekniği ile örülmüştür. Duvarlar içte ve dışta sıvalıdır. Son cemaat yerinin tavanında ve desteklerinde, minare gövdesinde, harim tavanında, kadınlar mahfilinin tabanında, minare merdivenlerinde, minberde ve vaaz kürsüsünde, mihrap nişinin tabanında, pencere çerçevelerinde ve kapı kanatlarında, tavanı taşıyan desteklerde, mahfile çıkışı sağlayan merdivende ahşap malzeme kullanılmıştır. Doğu cephedeki üst pencereye alçı malzemeye çerçeve yapılmıştır.

Yapıda ahşap, kalem işi, maden, alçı ve vitrayla yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Harime girişi sağlayan çift kanatlı ahşap kapının kanatlarında üç kademeli bir bezeme programı uygulanmıştır. En altta ve en üstte kare, ortada dikine dikdörtgen formlar oyulmuş; bu formların içinde, yine aynı formda daha küçük boyuttaki parçalar kabartma olarak oyulmadan bırakılmış ve hareketli bir görünüm elde edilmiştir. Kare formların ortasında bir; altında ve üstünde beşer adet büyükçe çiviler mihlanmıştır (Fot. 93). Ortadaki dikdörtgen formun merkezinde kenarları dilimli daire formunda madeni kilit bulunmaktadır. Ortasında altı adet boşluğun yer aldığı kilidin tokmak kısmı çember şeklinde olup, üzerinde kesik çizgilerin yer aldığı bir bezemeye sahiptir. Kanatları birleştiren enine kalın bir ahşap parça sağdaki kanada iki demir kenetle sabitlenmiş biçimdedir. Kuzey cephedeki kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan tek kanatlı kapı açıklığında kenarları dışbükey hale getirilmiş, dikine iki dikdörtgen alt alta sıralanarak sade bir biçimde işlenmiştir.

Harimi taşıyan desteklerden ortadaki iki serbest destekte ve kuzey duvarına dayandırılmış desteklerde bezeme görülürken; güney duvarına dayandırılan iki desteğin yağlıboya ile boyanmasından ötürü bezeme olup olmadığı anlaşılamamıştır. Ancak benzer bezemelerin bu desteklerde de yapılmış olmalıdır. Desteklerin gövdeleri ortadaki destekler hariç düz satırlıdır. Ortadaki desteklerin üst kısımlarında başlıkların biraz altında, ince iki dairesel oyukla yiv açılmıştır. Bu yivlerin biraz üzerinde ince bir yiv daha açılmış ve bu yiv alt kenarı oluşturacak şekilde dört adet üçgenle çevrelenmiştir (Fot. 94). Desteklerin hepsinde başlıklar bezemelidir. Başlıkların hemen alt kısmı dışbükey şekilde pahlanarak hareketlendirilmiştir. Ortadaki desteklerin başlıklarında

geniş olan yan yüzlerde kırmızı renkte bir daire içinde altı kollu yıldız motifi ve merkezde haçvari bir kompozisyon yer almaktadır (Fot. 95). Bu bezemenin kenarlarında basitçe yapılmış çift yapraklı süslemeler bulunmaktadır. Bu bezemelerden anlaşıldığı üzere bu kısımlar tam olarak bitirilmemiştir. Dar olan yan yüzlerden mahfile bakan tarafta oyma tekniği ile yapılmış altı kollu yıldız motiflerinin alternatif olarak sıralanmasından oluşan bir düzenleme tüm yüzeye uygulanmıştır. Motiflerin oturduğu zemin beyaz renkte; motifler kırmızı renktedir (Fot. 96). Harime bakan yüzde ise ince oyuklarla merkezde altı kollu yıldız motifi altıgen içine alınmış; bu altıgenler tüm yüzeyi kaplayacak biçimde giderek genişletilmiştir. Farklı renklerle boyanan bu altıgenlerin içlerinde de küçük oyuklar oluşturulmuştur. Kuzey duvarına dayandırılan desteklerden mahfile girişin batısında yer alan desteğin başlığında, altı kollu yıldız motifinin sadece kollarının oyulmasıyla oluşturulan bir bezeme programı görülmektedir (Fot. 97). Oyulan kısımlar siyah renkle boyanarak derinlik sağlanmıştır. Diğer destekte de yine oyma tekniği ile altı kollu yıldız motifi oluşturulmuştur.

Ahşap minberin batı yüzü, kapısı ve külahı yeşil boya ile boyalıyken doğu yüzü ahşap haliyle bırakılmıştır. Her iki yüzde de aynalık kısımlarında farklı bezeme programı uygulanmıştır. Batıdaki aynalık kısmı içte küçük, kenarları pahlanarak kabartmalı bir görünüm verilen kareler ve onları çevreleyen daha büyük karelerin birleşmesinden meydana gelmiştir. Doğudaki aynalık kısmında ise kare içinde kenarları pahlanmış, dikey veya yatay küçük iki dikdörtgenin alternatif olarak sıralanmasından oluşan bir bezeme bulunmaktadır (Fot. 98). Enli bir ahşap parçanın yatay olarak aynalık kısmının altına çakılmasından meydana gelen süpürgelik kısmında, herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Yapıdaki alçı süslemeler mihrapta ve doğu duvarındaki üst pencerenin şebekelerinde karşımıza çıkmaktadır. Mihrap süsleme açısından zengindir. Dilimli formdaki mihrap kavsarası ve kavsara altındaki kısım, üç ayrı bezemenin sıralanmasından meydana gelmektedir. En üstte göz motifine benzer bir motif; ortada ters üçgenler ve altlarında ters 't' motifleri; altta ise bordo, mavi ve yeşil renklerden oluşan küçük kemer dizilerinden oluşan motifler uygulanmıştır (Fot. 99). Bu kısmın altında dört kollu yıldızlardan oluşan bir dizi bulunmaktadır. Bu diziyi altta on iki kollu yıldızların girift bir düzenlemesi takip etmektedir (Fot. 100). Aynı bezeme mihrap nişinin en alt kısmında yeşil renge boyanmış olarak yer almaktadır. Bu iki bordürü

birbirinden, daha ince kuşakta yer alan zencirek motifleri ayırmıştır. Kavsara köşeleri yeşil, sarı ve turuncu renklerle boyanarak, ince siyah konturlarla birbirinden ayrılmış parçalı bir görüntü oluşturmuştur. Üç ayrı ince silme mihrabı çevrelemektedir. Dıştaki bordo renkli ve içteki yeşil renkli silmede zikzak motifi; ortadaki silmede laleye benzer bir çiçek motifi bulunmaktadır (Fot. 101)). Dıştaki silmeyi takip eden bordürde zencirek motifine yer verilmiş; bu bordürü de balıksırtı biçimli biri gri, biri yeşil renkli iki silme sınırlandırmıştır. Bu silmeleri, çevreleyen enli ikişer bordür bulunmaktadır. Bordürler, üst kısım hariç, yanlarda ince renkli silmelerle sınırlandırılmıştır. Dıştaki bordürlerde merkezde küçük altı yapraklı çiçek motifi altıgen bir çerçeve içine alınmıştır. Bu altıgeni daha büyük bir altıgen çevrelemektedir. Bu altıgenin ikişer kenarını kapsayacak şekilde üç adet kazayağı motifi uygulanmış ve bunlar da kendi şekillerine göre çerçeve içine alınmıştır. Bu kompozisyon tüm bordür boyunca girift olarak tekrar edilmiştir. Yanlarda içteki ve mihrabın üstündeki ikinci bordürde on iki kollu yıldız motifinden oluşan bir bezeme yer almaktadır. Bordürleri sınırlandıran silmelerden en dıştakinde bordo renkte zencirek motifi uygulanmıştır. Diğer silmede ise yıprandığı için tam olarak seçilemeyen, kabartmalı bir süsleme görülmektedir. Mihrabın üstündeki ilk bordürde bir yazı kuşağı yer almaktadır.

Yapıda harim duvarlarını süsleyen oldukça fazla kalem işi süsleme görülmektedir. Tavanın hemen altındaki kısma denk gelen kuzey duvarı hariç tüm duvar yüzeyi üzerinde ince bir şeritte aynı bezeme farklı renklerle yer almaktadır. Bu bezemede kurtağzı motifinin stilize edilerek gri ve kırmızı renklerle sıralandığı görülmektedir (Fot. 102). Bu şeridin hemen altından ters lâle motifleri ve goncaları sarkıtılmıştır. Aralara yine bu şeritten sarkıtılan vazo içinden sağlı sollu çıkan çiçek demetleri ve stilize yapraklar tasvir edilmiştir. Batı duvar yüzeyinde, kadınlar mahfilinin olduğu kısımda ve zeminden yaklaşık 1,5 m yükseklikteki yüzey üzerinde bugün renkleri solmuş vaziyetteki çiçek dizileri yukardan aşağıya şeritler halinde görülmektedir (Fot. 103). Aynı çiçek dizileri doğu duvarında ve kuzey duvarının mahfil altında kalan kısmında da karşımıza çıkmaktadır. Güneybatı köşedeki çiçek dizileri ve vazo tasvirleri arasında kalan kısımda, madalyon içinde ‘Ali Radiyallahü Anh’ ve ‘Hüseyin Radiyallahü Anh’ yazılıdır (Fot. 104). Güney duvarında yer alan pencerelerin kenarlarında yaprak motiflerinden oluşan bir bezeme bulunmaktadır (Fot. 105). Mihrabın üzerindeki pencerenin sağında ve solunda madalyon içinde ‘Allah Celle Celalühu’ ve

‘Muhammed Aleyhisselam’ yazılıdır. Pencerenin üzerinde dikdörtgen kartuş içinde ‘Küllemâ dehale aleyhâ zekeriyyal mihrabe’ yazılıdır (Fot. 106). Mihrabın doğusundaki üst pencerenin sağında ve solunda ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’ ve ‘Ömer Radiyallahü Anh’ yazılıdır (Fot. 107-108). Pencerenin alt kısmında dikdörtgen çerçeve içinde siyah renkle ‘Lâ İlâhe İllallah Muhammedur Resulullah’ yazılıdır (Fot. 109). Yazının hemen altında güneydoğu köşeden, mihrabın doğusundaki alt pencerenin hizasına kadar olan kısımda korkuluk benzeri bir tasvir gerçekleştirilmiştir. Tasvirde kenarları dışbükey ve içbükey korkuluk başları ve aralarında kıvrık dallar arasında çiçekler yer almaktadır (Fot. 110). Aynı bezeme harimin doğu duvarında köşeden alt pencere hizasına kadar devam ettirilmiştir. Bu bezemenin üzerinde dikdörtgen kartuş içinde Arapça yazılmış bir hadis ‘Re’sul hikmete mehâfetullah’ yazısı bulunmaktadır. Anlamı: ‘*Hikmetin başı Allah korkusudur*’ şeklindedir. Alttaki ve üstteki pencerenin kenarları, ince dikdörtgen çerçeve içinde rûmi ve palmetlerle çevrelenmiştir. Pencerenin üzerindeki dikdörtgen çerçeve içinde alınmış ‘Besmele’ yazısı okunmaktadır (Fot. 111). Çerçeve iki ince siyah çizgiyle oluşturulmuştur. Köşelerinde rûmi ve palmetlerden girift bir düzenleme bulunmaktadır. Güneydoğu köşede, bu yazının hemen sağında madalyon içinde, ‘Osman Radiyallahü anh’ yazılıdır. Doğu duvarının kuzey köşesinde büyükçe dikdörtgen bir çerçeve içinde bezeme bulunmaktadır. Çerçevenin kenarlarında penç ve kıvrık yaprakların alternatif olarak sıralandığı bir bordür yer almaktadır. İçte kalan dikdörtgenin köşelerinde sarı renkle boyanmış çeyrek daireler yer almaktadır (Fot. 112). Merkezde daire içine alınmış büyük bir penç motifi bulunmaktadır. Motifin dışında kalan alan mavi renkle boyanmıştır. Kuzey duvarının doğu köşesinde de yine büyük dikdörtgen içinde bir bezeme görülmektedir. Çerçeve kenarı ve dikdörtgenin köşeleri, diğer süslemeyle aynı biçimde yapılmıştır. Tek fark merkezde yer alan bezemedir. Siyah konturlu eşkenar dörtgen; içte ‘s’ kıvrımıyla oluşturulmuş ince bir kontur yer almaktadır (Fot. 113). Alttaki ve üstteki köşelerde ikişer lâle motifine yer verilmiştir. Lâle motiflerinin arasında kalan kısımda sağlı sollu ikişer yaprak motifi; bu motifin dört köşesinde iç içe iki yıldız motifi yer almaktadır. Kuzey duvarının batı köşesinde bugün mevcut olmayan, kalem işi bezeme olduğu anlaşılmaktadır (Fot. 114).

4.1.1.2. Kirişlemesi alttan kaplamalı tavanlar

4.1.1.2.1. Amasya merkez Üçler²⁴² Camii Tavanı

Amasya şehir merkezinde, Üçler Mahallesi'nde²⁴³ bulunan yapının orijinal hali günümüze gelememiştir. 1961'de yanan yapının yerinde, günümüzdeki cami inşa edilmiştir.²⁴⁴ Orijinal yapı, Üçler olarak tanınan Sofu Bâyezid, Feyzullah ve Yakup Çelebiler'den, Feyzullah Çelebi tarafından 15.y.y.'da ahşap olarak yaptırılmıştır.²⁴⁵ H.1011/M.1602-1603 yıllarında çıkan yangında ilk yapı yanmış; H.1018/M.1609-1610 yılında Sa'di Çelebi²⁴⁶ tarafından tavanı ve minaresi ahşap olmak üzere kâgir olarak

²⁴² Üçler lâkabı, halk tarafından Çelebi Sultan Mehmed devrinde yaşamış, Sultanın Hocası Sofu Bayezid, amcası Feyzullah ve Yakup Çelebiler için kullanılmıştır. 1413 yılına kadar aynı mahallede yaşamış olan bu kişilere Üçler dendiğinden mahalle de aynı adla anılmıştır. Sofu Bayezid, Feyzullah ve Yakup Çelebiler bu mahallede bir hane içinde gömülmüşlerdir. Yine bu mahallede Şehzade Ahmet'in valiliği sırasında, 1512 yılına kadar şehzadeye nüfuz eden Kutbettin Ahmed, Kutbeddin İsa ve Kudbeddin Mahmud adındaki üç İranlı oturmuş. Halk bu kişilere de 'Kutublar' veya 'Üçler' dediğinden bu isim iyice yerleşmiştir, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 61. Ayrıca bkz. Demiray (1954), s. 126.

²⁴³ Mahalle, Sultan Beyazıd Camii'nin kible tarafında, Alishir mahallesinin (Amasya uleması Selçuk Bey bin Aydoğdu Bey'in oğlu olan Alâeddin Alishir Bey'e dayanmaktadır. Üçler Mahallesi'nin bir kısmında şimdiki Kanlı Pazarı'nın yerine Alishir Bahçesi adı verilmiş; oğlu Gazi Bey zamanında bu yerlere Alishir mahallesi denilmiştir) yerinde olup, doğuda Devehane, batıda Receb Mahallesi ile güneyde mezarlık ile Küpceğiz mahallesi, kuzeyde şose ile yolu sınırlıdır, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 61. Ayrıca bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 2, s. 232. H.929/M. 1523 tarihli ve 387 no'lu tapu tahrir defterinde mahallenin ismi Üçler-i Kibar, H.984/M.1576 tarih ve 26 no'lu tapu tahrir defterinde Üçler olarak geçmektedir, bkz. Kuzucular (1994), s. 76, 83. Mahallenin adı şer'iyye sicillerinde 'Üçler' olarak geçmekte ve gayri Müslim nüfusun bulunmadığı belirtilmektedir. Şer'iyye sicilleri için bkz. Karadeniz (1996), s. 27. Bkz. H. A. Yavuz (1999). 56. ve 57. *Şer'iyye Sicillerine Göre 1777-1780 Yılları Arasında Amasya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, s. 25. Bkz. Güngör (2000), s. 24. Bkz. Tuncel (2001), s. 125. Bkz. Yolcu (2001), s. 19. Bkz. Y. Özdemir (2003). *H. 1109-1110/M. 1697-1699 Tarihli ve 22 No'lu Amasya Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Tahlili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 261. Bkz. H. Kılınç (2005). 72 *Numaralı Amasya Şer'iyye Sicili (M. 1825-1827/H. 1241-1243)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, s. 89. Bkz. M. Kök (2006). *H. 1200-1201 (M. 1785-1787) Tarihli Şer'iyye Siciline Göre Amasya'nın İdari, Sosyal ve İktisadi Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 62. bkz. Erdoğan (2010), s. 175. Bkz. A. Şahin (2010). 62 *No'lu (H. 1200-1201/M. 1785-1787) Amasya Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, s. 106. Mahallede 1520 tarihli tapu tahrir defterinde bir imam; 1576 tarihli tapu tahrir defterinde ise bir imam ve bir müezzin nüfusa kayıtlıdır, bkz. F. Er (2009). *XV. ve XVI. Yüzyılda Amasya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 77-78. Mahallede XIX. yüzyılda 106'sı vergi mükellefi olmak üzere toplam 530 nüfusun olduğu belirtilmektedir, bkz. A. C. Çatal (2009). *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Amasya Şehrinin Demografik Yapısı ve İskân Siyaseti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi, s. 71.

²⁴⁴ Yapı, Üçler Mahallesinde 25 pafta, 557 ada, 1 parselde bulunmaktadır. Bkz. Amasya İl Müftülüğü'nde bulunan 0500/811-024/05100203 no'lu cami kütük defteri.

²⁴⁵ Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007),1, s. 61.

²⁴⁶ Kaynaklarda rastladığımız ilk Sâdî Çelebi, Tâcîzâde Sâdî Çelebi olarak geçen H.922/M.1516 yılında vefat etmiş olan, Amasya'da doğmuş, Şehzade Beyazıd'ın defterdarı olarak hizmet etmiş ve Amasya seraskerliği görevinde bulunmuş olan şair, münşi ve hattat Tâcî Bey'in oğludur. Tâcîzâde Câfer Çelebi'nin kardeşidir. H.897-906/M.1492-1501 yılları arasında Bursa'da bulunmuştur. H.909/M.1503 tarihli bir kayıтта Ali Paşa Müderrisi diye bahsedilmektedir. Hayatının sonuna kadar İstanbul'da kaldığı

yeniden inşa edilmiştir. Sâdî Çelebi bu caminin yanında bir mektep, bir çeşme ve dersane inşa ettirmiştir. Sâdî Çelebi H.1039/M.1629-1630 yılında, Üçler Mahallesi'nde iki evini, dükkânını, Kurşunlu Mahallesi'nde üç hanesini, bu yapıların tamiri ve çalışanları için vakfetmiştir.²⁴⁷ B.O.A. kayıtlarına bakıldığında Üçler Camii ve mahalle ile ilgili olarak biri berat olmak üzere dört adet kayda rastlanmıştır.²⁴⁸ Bu kayıtlar H.1227/M.1812-1813²⁴⁹(Belge 1), H.19 Rebiü'l ahir 1229/M.10 Nisan 1814²⁵⁰ (Belge 2), H. 10 Cemaziyel Ahir/M.30 Mayıs 1814²⁵¹(Belge 3) ve H.19 Cemâziye'l-evvel sene 1263/M. 5 Mayıs 1847²⁵² tarihli dir. Bu kayıtlardan 1609-1610 yıllarında yapılmış olan ikinci caminin XIX. yüzyıl ilk yarısında ibadete açık durumda olduğu, vakıf gelirlerinin devam ettiği anlaşılmaktadır.

Günümüzdeki yapı Sâdî Çelebi'nin yaptırdığı yapının 1961'de yanmasından ötürü inşa edilmiştir. Yapının doğu cephesinde, mermer üzerine günümüz rakamlarıyla H.1018 tarihi yazılmıştır (Fot. 115). Yapıda, 2004 yılında basit onarım kapsamında bazı tadilatlar yapılmıştır. Kalorifer odasının yanındaki abdest alma kısmının bir bölümü kapatılarak odunluk yapılmış; geri kalan abdest alma mahallinin beton olan zemini mermer kaplanmış; minarenin camiye olan bağlantıları sağlamlaştırılmış; çürümüş ahşap kaplamalarının bazıları değiştirilerek yeniden verniklenmiştir.²⁵³ 2002 yılında

ve vefatında Balat'ta inşa ettirdiği Sıbyan mektebinin bahçesine gömüldüğü belirtilmektedir, bkz. İ. E. Erünsal (2011). Tacizade Sadi Çelebi. *İslâm Ansiklopedisi*, 39, s. 356. M. Aslan, Sâdî Çelebi'nin Balat Semti'ndeki Sultan Selim Camii yanındaki kendi binası olan Nişancı Mescidi avlusunda kardeşi Cafer Çelebi ile kabirlerinin bulunduğunu belirtmektedir, bkz. M. Arslan (2007). Amasyalı Hattatlar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic*. 2(4). <http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi6/9arslanmustafa.pdf> (Erişim Tarihi: 24.03.2013) Yapının banisi olarak geçen Sâdî Çelebi muhtemelen Tâcizâde Sâdî Çelebi'nin soyundan gelmektedir. Hüseyin Hüsameddin Sâdî Çelebi'nin Üçler Mahallesi'nde cami ve Sultan Beyazid Camii önünde köprü yaptırdığından, vefat ettikten sonra vakfını kölesi ve damadı Handan Ağa'nın idare ettiğinden bahsetmektedir, bkz. A. H. Hüsameddin (2007), 4, s. 40.

²⁴⁷ Bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin, (2007),1, s. 61. S. Bayram Amasya vakıflarıyla ilgili yaptığı çalışmada 2295 numaralı Vakfiye fihristinde Amasya merkezde 333 adet vakfın bulunduğunu belirtmektedir. Bu evrakın tasnifinden çıkan vakıf adlarında Üçler Camii vakfı da görülmektedir, bkz. S. Bayram (2003). Amasya Vakıflarına Genel Bir Bakış. *Amasya Sempozyum'unda* sunulmuş bildiri. <http://www.sadibayram.com/?page=makaleler&mid=243&id=3> (Erişim Tarihi: 13.01.2012).

²⁴⁸ B.O.A. Cevdet Evkaf 5863, 6116 ve 13673 No'lu kayıtlar, MKT 80 No'lu kayıtlar. Kayıtların metni ve transkripsiyonu ektedir. Arşivdeki bu belgeleri okuyan Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Samettin Başol'a kıymetli vaktini ayırdığı için teşekkür ederim.

²⁴⁹ Bu kayıt cami imamının vefat etmesi sebebiyle imamlık maaşının tevcihiyle ilgilidir (Belge:1).

²⁵⁰ Bu kayıt mescit vakfından imamlık maaşının düzenlenmesiyle ilgilidir (Belge: 2).

²⁵¹ Bu kayıt Mustafa isimli imamın vefatı üzerine verilen berat ve mescit vakfından adına maaş tahsis edilmiş olan imam Mehmet ile ilgilidir (Belge: 3).

²⁵² Bu kayıt mahallede çıkan yangın sonrasında, yangını söndürmek için çalışmış amelelere 250 kuruş ücret ödenmesi ve Amasya Meclisi'nden gelen mazbatanın takdimi ile ilgili tezkeredir (Belge: 4).

²⁵³ V.G.M. 050001025 no'lu rapor.

tavan yağlıboya ile boyanmış; 2005 yılında halkın ve belediyenin yardımıyla küçük çaplı onarımlar gerçekleştirilmiştir.²⁵⁴ Sağlam ve ibadete açık durumda olan yapının kuzeybatı köşesinde bir hazire bulunmaktadır.²⁵⁵ Hazirede günümüze gelebilmiş üç adet mezar taşı bulunmaktadır (Fot. 116).

Batıdan doğuya, kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde, batı ve kuzey kenarı uzun, güney kenarı doğuya doğru daralan, doğu-batı doğrultusunda yamuk bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 15-16). Doğudaki ek bölüm gibi duran kısmın çatısı biraz daha alçak tutulmuştur. Yapının kuzeybatı köşesinde, gövdesi çatı üzerinden yükselen ahşap bir minare bulunmaktadır (Fot. 117). Kaidesi olmayan minarenin oldukça kısa tutulmuş altıgen gövdesi, altı adet dikmeye paralel çakılan enli tahtalardan oluşmaktadır. Şerefesi olmayan minarenin petek kısmı, sadece dikmelerin çevrelediği bir galeri biçimindedir. Petek kısmı ahşap üzerine sac kaplanmış; yassı çatı biçimindedir.

Yapının doğusunda yamuk planlı bir avlu bulunmaktadır. Avlu içinde sonradan eklenmiş şadırvan, odunluk ve WC bulunmaktadır (Fot. 118). Yapının doğu cephesinde altta dört adet, üstte biri ikiz pencere olmak üzere beş adet, dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı ve dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı görülmektedir (Fot. 119). Giriş doğu cepheden avluya doğru 295 cm taşırılmış durumdadır. Yapının kuzey cephesinde altta iki adet, üstte altı adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 120). Güney cephede herhangi bir açıklık mevcut değildir (Fot. 121). Batı cephede üst seviyede dört adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 122).

Yapının doğu cephesindeki çift kanatlı kapıyla giriş holü niteliğindeki 278x244cm ölçülerindeki bölüme girilmektedir. Son cemaat yeri bulunmayan yapının harimine, giriş holünün batısında, harimin de doğu duvarının kuzey köşesinde bulunan, dikdörtgen çerçeveli, tek kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimi zemin ve mahfil katı şeklinde iki ayrı planla değerlendirmek mümkündür. Harimin kuzey-güney ekseninin iki yanına, serbest şekilde ikişer ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 123). Bu desteklerin üzerinde dikdörtgen biçimli yastıklar bulunmaktadır. Yastıkların üzerine uçlarından kuzey ve güney duvarlarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu birer kiriş

²⁵⁴ Bilgiler imam Selim Şahin ile 23.03.2012 yılında yapılan görüşmeden elde edilmiştir.

²⁵⁵ Hazire Üçler Mahallesi, Torumtay Sok. 19 L IV pafta, 557 ada, 1 parseldedir, bkz. Kültür ve Turizm Bakanlığı Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 03.02.2009 tarihli 1994 no'lu karar.

atılmıştır (Fot. 124). Harim bu şekilde mihraba dik uzanan üç sahna ayrılmıştır. Kuzey duvarına yakın olan iki desteğin üzerine de uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 125). Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesindeki ters 'L' biçimli, on dört basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır (Fot. 126). Mahfili zemin katında, harimin kuzeyindeki, kuzey-güney ekseninin iki yanına yerleştirilen iki ahşap destek; mahfil katına çıkıldığında doğuda dört, batıda üç küçük kare kesitli ahşap destek taşımaktadır (Fot. 127). Bu şekilde mahfil harimi 'U' biçiminde dolanmaktadır. Mahfilin kuzey sınırının batı köşesi harime doğru dikdörtgen biçimli bir çıkıntı yapmaktadır. Mahfil ince ahşap çıtaların aralıklı olarak çakılmasıyla oluşturulan bir korkulukla çevrelenmiştir. Mahfilin kuzey sınırı pvc ile kapatılmıştır. Mahfilin kuzeybatı köşesinde ahşap paravanla kapatılmış olan minareye çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır (Fot. 128). Mahfilin doğusuna açılan bir kapıyla oda biçiminde küçük bir bölüme girilmektedir (Fot. 129). Bu bölümün güneyinde dışarıdan da buraya giriş çıkışı sağlayan dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı daha bulunmaktadır. Mahfil ve bu bölümün tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan biçimindedir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 130). Mermer mihrap sade bir düzendedir. Mihrabın batısında dokuz basamaklı bir minber (Fot. 131); doğusunda yarım daire kesitli küçük bir niş biçiminde güney duvarına taşırılmış vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Fot. 132). Mihrabın iki yanında güney duvarından harime doğru 30cm taşan mermer bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Mihraptan harime doğru 70cm taşan ayrı bir seki yer almaktadır. Harimin güney duvarı yerden yaklaşık 1.5m kadar üste mermer bloklarla kaplanırken; doğu, batı ve kuzey duvarları ahşap lambri ile kaplanmıştır. Harimin batı duvarında önceden pencere açıklığı olarak kullanılan açıklık kapatılarak niş haline dönüştürülmüştür. Batı duvarının kuzey köşesine yaklaştırılmış, orijinalinde ikiz pencere olan bu açıklık kitaplık olarak kullanılmaktadır (Fot. 133). Bu nişin güneyinde yer alan pencere açıklığı sonradan eklenen odunluk kısmına baktığı için âtil durumdadır. Harimin kuzeybatı köşesinde mahfile çıkışı sağlayan merdivenle bitişik vaziyette, kontrplakla kapatılmış, imam odası şeklinde bir bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümün güneyindeki merdiven altı yine ahşapla kapatılmıştır. Çift kanatlı ahşap bir kapıyla buraya giriş sağlanmaktadır.

Harimin orta sahnı kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dikdörtgenden oluşan tek kat bindirme tavanla örtülmüştür (Fot. 134). Yan sahnınlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülmüştür. Ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır. Tavanın tamamı mavi yağlıboya ile boyanmıştır.

Kâgir olan yapının tüm duvarları içte ve dışta sıvalı ve badanalıdır. Yapıda mahfilin tabanında ve tavanında, harimin tavanında, desteklerde, merdivende, minberde, korkulukta, kapı kanatlarında ve pencere çerçevelerinde, minarede ahşap; mihrapta, vaaz kürsüsünde ve sekide mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapı oldukça sade bir düzendedir. Tek süsleme unsuru ahşap minberde, mahfil merdiveni altında yer alan kapı kanatlarında ve işlevini göremeyen batıdaki pencere açıklığının ve doğu duvarındaki güneğe yaklaştırılmış olan pencerenin kanatlarında görülmektedir. Minberin doğu yüzündeki korkuluk kısmı ajur tekniği ile yapılmış geometrik geçmelerden oluşmaktadır. Aynı geometrik geçmeler köşk altında da uygulanmıştır. Aynalık ve süpürgelik bölümlerinde kare ve dikdörtgen panolar, ortalarında tablalar bulunmaktadır. Konik köşk külâhının alt kısmı ince ahşap çıtalarla çevrelenmiştir. Minberin batı yüzü dikdörtgen panolardan oluşan basit bir düzendedir (Fot. 135).

Mahfil merdiveni altındaki kapı kanatlarında oyma tekniği ile yapılmış geometrik motifler görülmektedir (Fot. 136). Beyaz yağlıboya ile boyanmış kapının binisinde beş yerde, ortada yanlardan dışa taşkın yarım daireler bulunmaktadır. Bunların altı ve üstü de içbükey oyularak şekil verilmiştir. Kapılar açıldığında arka yüzlerinin orijinal hali görülmektedir. Harimin batı duvarındaki pencere açıklığının kanatlarında yine oyma tekniği ile yapılmış altta ve üstte kare, ortada dikdörtgen tablalar görülmektedir. Aynı süsleme düzeni doğu duvarındaki güneğe yaklaştırılmış olan pencerenin kanatlarında da uygulanmıştır (Fot. 137).

4.1.1.2.2. Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü²⁵⁶ Camii Tavanı

Amasya merkeze 25 km. uzaklıktaki Amasya-Taşova karayolu güzergâhında, Kızılkışlacık Köyü'nde G36A21C2 pafta 146 ada 17 parselde yer alır.²⁵⁷

Herhangi bir kitabesi bulunmayan yapının Amasya Valiliği'nin çıkardığı bir raporda 1865 tarihinde yapıldığı öne sürülmüştür,²⁵⁸ Fakat bu tarihin hangi kaynağa dayanarak verildiği belirtilmemiştir. Araştırmamız sonucunda B.O.A.'nde Kızılkışlacık cami ile ilgili olarak iki belgeye rastlanmıştır.²⁵⁹ Bu belgelerden R.29 Kanun-ı sâni sene 1306/M.10 Şubat 1891 tarihli belgede Amasya Sancağının Akdağ nahiyesinde bulunan Kızılkışlacık karyesinin yeri çorak olduğundan civarındaki boş araziye nakledilmesi hususundan bahsedilmektedir (Belge 4).²⁶⁰ R.11 Eylül sene 1309/M.23 Eylül 1893 tarihli belgede ise kaymakta olan köyün yakındaki boş araziye nakli için fakir olanların evleriyle, cami ve mektep inşası için gerekli meblağın sarfına izin verilmesi hususundan bahsedilmektedir (Belge 5).²⁶¹ Bu belgelere dayanarak yapının inşasına başlama tarihini

²⁵⁶ Abdizade Hüseyin Hüsameddin'in eserinde köy Kışlacık nahiyesi olarak geçmektedir. Köyün güneybatısının Muhlis Paşa'nın çocuklarından Gıyaseddin Mehmed Çelebi'ye bu nahiye'nin kışlak olarak verildiği ve nahiye'nin Kışlacık karyesi olarak anıldığından ve bu nahiye'nin genelde ahalisinin Baba İlyas Horasanî'nin torunları olduğundan bahsetmektedir, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007),1, s. 232. Ayrıca 62 numaralı şer'iyye sicilinde köyün adı Kızıl Kışla(cık) şeklinde geçmektedir, bkz. Baş (2008), s. 56. H.1234-1237/M.1818-1821 yıllarına ait 71 No'lu şer'iyye sicilinde köy Akdağ nahiyesine bağlı Karye-i Kızılkışlacık şeklinde geçmektedir, bkz. Erdoğan (2010), s. 176. Ayrıca bkz. Yavuz (1999), s. 27. Bkz. Kılınç (2005), s. 220.

²⁵⁷ Özdemir vd. (2007), s. 121.

²⁵⁸ Amasya İli Stratejik Plân 2007-2011, s. 98.

²⁵⁹ B.O.A. Fon: DH. MKT. Dosya No:1799 Gömlek No:126. Fon: DH. MKT. Dosya No:137 Gömlek No:44.

²⁶⁰ Metnin orijinali için bkz. Ek:4. Metnin transkripsiyonu şu şekildedir:

Fi 7 Ağustos sene 1309

Fi 13 Rebiyülevvel sene 1311- Fi 11 Eylül sene 1309

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Sadaretpenahiye

Amasya sancağında Akdağ nahiyesinde kâin kızıl Kışlacık karyesinin mevkiî bataklık ve oynak olmasından nâşî beher sene yağmur oldukça yürüyüp ahalinin hanelerinin harap olmakta olduğundan mezkur karyenin civarında kâin arazi-i hâliyyeye nakli ve hanelerinin oraya inşası için Sivas vilayetine mezuniyet itâsı hususuna şura-yı devlet kararıyla bil-istizân irade-i seniyye-i hazret-i padişahî şeref-müteallik buyrulmuş olmasına binaen icra-yı icabı Sivas vilayet-i aliyyesine tebliğ kılınmış idi ... vilâyet-i müşarünileyhâdan bil-vürûd melfufâtıyla beraber takdim kılınan 25 Ağustos sene 309 tarihli tahriratta mezkur kışlacık karyesi iki yüz haneyi ve binden mütecâviz nüfus câmi' olup karyenin nakli halinde ahaliden bir takımı yeniden hane inşasına muktedirler ise de içlerinden kırk iki hâne kadar ahâlinin bi-kudret ve acze ... ibaret olduklarından bahisle bunlar için hane masrafı olarak yirmi bir bin ve bir câmi-i şerif ile bir bâb mektebin masârîf-ı inşaiyesi için dokuz bin ki cem'an otuz bin gurusun sarfına ve zî-kudret olanların dahi bulunan mahalle şimdiden nakillerine mezuniyet itâsı der-miyân kılınmış olmakla ifâ-yı muktezâsı merhûn müsaade-i aliye-i hazret-i sadaretpenâhîleridir. Ol babda. Metnin transkripsiyonunu gerçekleştiren Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Samettin Başol'a teşekkürlerimi sunarım.

²⁶¹ Metnin orijinali için bkz. Ek. 5. Metnin transkripsiyonu şu şekildedir:

Fi 29 Kanun-ı evvel sene 1306

29 Kanun-ı sâni sene 1306

kesin olarak söylemek mümkün olmuştur. Dolayısıyla yapı 1893-1894 yıllarına tarihlenebilmektedir.

Yapı köy halkı tarafından muhtelif onarımlar geçirdiyse de etraflıca bir onarım gerçekleştirilmemiştir. 15.11.2007 tarihinde Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun aldığı bir kararda yapı, kültür varlığı olarak tescillenmiş ve caminin taşınma talebinin uygun olmadığı belirtilmiştir.²⁶² Köy yerleşiminin yaklaşık olarak 30 yıl önce aşağıya kayması sonucu yapı ibadete kapanmış olduğundan bakımsız kalmıştır (Fot. 138). Günümüzde yarı yıkık durumda olan yapının kadınlar mahfilinin üstündeki çatı bölümü çökmüş durumdadır. Son cemaat yerinin taban döşemeleri yerinden çıkmış, beden duvarlarının sıvaları kalkmış, duvarlarda çatlaklar oluşmuştur. Son cemaat yerinin kuzeybatı köşesi dağ yamacına yaslandığından, zaman içerisinde meydana gelen toprak kaymasıyla bu bölüm moloz taşlarla dolmuştur.

Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, alaturka kiremitle kaplı kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 17). Minaresi bulunmayan yapının kuzey cephesi dağ yamacına dayanmakta, batısında kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerinin batı sınırını belirleyen kuzey-güney hattına düzensiz aralıklı beş kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 139). Bu desteklerin üzerlerine kuzey-güney doğrultulu, kenarları yuvarlatılmış birer yastık yerleştirilmiştir. Yastıkların taşıdığı, kuzey-güney doğrultulu paralel iki kirişin üzerlerine atılan, doğu-batı doğrultulu daha kısa boyutlu kirişler, saçak kısmını da oluşturmak üzere son cemaat yerinin batı sınırını belirleyen ana kirişten yaklaşık 50 cm daha dışa taşırılmıştır. Üstten kaplanan söz konusu kirişlemeler son cemaat yerinin tavanının oluşturmuşlardır (Fot. 140). Ayrıca yapının batı cephe duvarının güneyine kare kesitli iki ahşap destek dayanmıştır (Fot. 141). Bu desteklerin üzerine doğu-batı doğrultulu birer kiriş atılmış; bu kirişleri de son cemaat yerinin güneyindeki iki destek karşılamaktadır. Son cemaat yerinin dağ

Sivas vilayet-i aliyyesine

Amasya sancağında Akdağ nahiyesinde kâin Kızıl Kışlacık karyesinin mevkiî çorak ve oynak olmasından nâşî be-her sene yağmur oldukça yürüyüp ahâlinin hanelerini harap etmekte olduğundan ahâli-i mahalliye şu tehlikeden kurtarılma üzere mezkûr karyenin civarında kâin arazi-i hâliye nakli ve hânelerinin oraya inşası için vilâyet-i aliyyelerine me'zûniyet itâsı hususuna şûrâ-yı devlet kararıyla bil-izti'zân irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişâhî şeref- müteallik buyrularak maliye nezaret-i celilesine ma'lûmât verilmiş olmakla ifâsı muktezasına himem-i aliyyeden masrûf buyrulmak bâbında. Metnin transkripsiyonunu gerçekleştiren Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Samettin Başol'a teşekkürlerimi sunarım.

²⁶² Kültür ve Turizm Bakanlığı Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 15.11.2007 tarih ve 1446 No'lu alınmış karar.

yamacına yaslanan kuzey sınırı yarı yıkık durumda bulunduğundan dolayı burada duvara sabit herhangi bir destek olup olmadığı anlaşılamamıştır (Fot. 142) . Son cemaat yerindeki beş ahşap destekten ikisinin kaideleri taştan yapılmıştır.

Günümüzde harap durumda olan, son cemaat yerinin tabanında ve tavanında ahşap çıtalar kullanıldığı görülmektedir. Tavan ve tabandaki ahşap çıtaların büyük bir bölümü yerinden çıkarılmış, geriye tabandaki toprak zemin döşemesi kalmıştır (Fot. 143). Tabandaki ahşap döşemelerin doğu-batı doğrultusunda dik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Yapının kuzey cephesinde küçük, dikdörtgen biçimli bir üst pencere açıklığından başka hiç bir açıklık bulunmamaktadır (Fot. 144). Doğu cephe ekseninin güneyinde altı üstlü ikişer, güney cephe ekseninin iki yanında altı üstlü ikişer, dikdörtgen biçimli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 145). Yapının batı cephesinde kalın ahşap çıtaların birbirine çakılması suretiyle kapatılmış pencere izleri görülmektedir (Fot. 146).

Yapının diğer cephe duvarlarından daha kalın tutulmuş batı cephe duvarının kuzey köşesine yakın, düzensiz sivri kemerli bir açıklık içerisine yerleştirilmiş dikdörtgen biçimli iki kanatlı bir kapıyla harime girilmektedir (Fot. 147). Girişin hemen kuzeyinde başlayan doğu batı doğrultulu muhtemelen sonradan örülmüş bir duvarla, yapının içinde ayrı bir mekân oluşturulmuştur. Depo olarak kullanılan bu dar ve uzun mekâna, söz konusu duvarın ekseninin biraz batısına kaydırılmış bir kapıyla girilmektedir (Fot. 148). İçerisi odun ve çeşitli malzemelerle dolu olduğundan buraya girilememiştir.

Giriş açıklığının 71cm güneyinden geçen doğu-batı hattına yerleştirilen biri batı duvarına dayanan diğer beşi serbest, düzensiz aralıklı, daire kesitli ahşap direkler, üzerlerine, doğrudan atılan doğu-batı doğrultulu kalın bir ahşap kirişi, bu kiriş de doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir tabanı bulunan kadınlar mahfilini taşımaktadır (Fot. 149). Söz konusu kiriş üzerinden kuzey duvarına bağlanan kuzey-güney doğrultulu daha kısa boyutlu kirişler üstten kaplanarak kadınlar mahfilinin tabanını oluşturmuşlardır (Fot. 150). Kadınlar mahfili güneyden parmaklıklı bir ahşap korkulukla çevrelenmiştir. Altaki serbest desteklerden batıdan ikincisi ile dördüncüsü, öndeki burmalı, arkadaki düz satırlı olarak bırakılmış iki desteğin birleşmesiyle oluşmuştur (Fot. 151). Kadınlar mahfilinden ayrıca söz konusu desteklerin üzerine yerleştirilen birer daire kesitli destek tavana kadar yükselmektedir. Desteklerin hepsinde

kaideler ve başlıklar kare biçimindedir. Başlıklar alt kısımlarının dört köşesinin de pahlanmasıyla oluşturulmuştur. Kadınlar mahfilini taşıyan desteklere dik olarak yerleştirilmiş ahşap konsol, üç kalın ahşap kirişin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu konsolu, lokma parmaklıklı ahşap korkuluk çevrelemektedir. Mahfilin tabanı kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalıdır. Kadınlar mahfilinin tavanının kirişlemesi üstten kaplamalıdır. Mahfilin altında, mahfili taşıyan desteklerden batıdaki üçüncü destekten itibaren doğu duvarına kadar, aynı destekten kuzeye doğru depo duvarına kadar ters 'L' biçimli bir korkuluk yer almaktadır. Deponun güneyinde yer alan, korkuluğun hizasındaki bu doğu-batı hattı bir basamak yükseltilmiştir. Kadınlar mahfiliyle ilgili olarak yapıdaki hasardan dolayı çıkılamadığından fazla detay elde edilememiştir. Harimde mahfile çıkışı sağlayan herhangi bir merdiven bulunmadığından, harimin kuzeyindeki depo olarak kullanılan mekânın kuzeybatı köşesine yerleştirilmiş bir merdiven olabileceği kanaatindeyiz.

Kadınlar mahfilinin tavana kadar yükselen desteklerinden geçen kuzey-güney hatları ile yaklaşık olarak doğu duvarında bulunan iki pencerenin arasından geçen doğu-batı hattının kesiştikleri yerlere daire kesitli birer serbest destek yerleştirilmiş ve söz konusu destekler, üzerlerine atılan kuzey-güney doğrultusundaki birer kirişle hem kadınlar mahfilindeki serbest desteklere hem de harimin güney ve kuzey duvarlarına bağlanmışlardır. Böylelikle harimin kadınlar mahfilinin güneyinde kalan bölümü kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen biçimli üç birime ayrılmış ve mihrap önü bölümünü oluşturan ortadaki birimin güney kesimi kare alt yapıya oturan kirişlemesi alttan kaplamalı, tek katlı döner eksenli ahşap bindirme tavanla örtülmüştür (Fot. 152). Harimin güney duvar ekseninde yuvarlak kemer içerisine alınmış yarım daire kesitli mihrap nişi yer alır (Fot. 153). Mihrabın iki yanında güney duvarından harime doğru 30cm taşan ve tüm güney duvarı boyunca uzanan bir seki bulunmaktadır. Mihrabın batısında on basamaklı minber yer almaktadır (Fot. 154). Mihrabın doğusunda çeyrek daire kesitli, ahşap bir vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Fot. 155).

Harimde alt pencereler yuvarlak kemer biçimli, üst pencereler cephelerde olduğu gibi dikdörtgen çerçevelidir. Tüm pencereler mazgal pencere biçimindedir. Harimin batı duvar ekseninin güneyinde altlı üstlü ikişer niş bulunmaktadır. Alttaki nişler yuvarlak kemer içerisine alınmış, üstteki nişler dikdörtgen çerçeve içerisinde ve daha küçük

boyuttur (Fot. 156). Bu nişler orijinalinde pencere açıklığıdır ancak sonradan kapatılmıştır.

Zemin kısmında moloz taş, beden duvarlarında kerpiç ve ahşap kullanılan yapının son cemaat yerini taşıyan desteklerde, tabanında ve tavanında; kapısında; pencere sövelerinde; kadınlar mahfilini taşıyan desteklerde, döşeme ve korkuluklarında; minberde ve vaaz kürsüsünde; harimin tabanında; harimi örten üst örtü sisteminde ve bu sistemi taşıyan desteklerde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapıda ahşap ve kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Yapının harime girişi sağlayan kapısında, minberinde, vaaz kürsüsünde, tavanında ahşap süslemeler; kuzey, güney, doğu ve batı duvar yüzeyleri üzerinde, mihrapta kalem işi süslemeler görülmektedir. Yapının çift kanatlı açık yeşile boyanmış ahşap kapısı, her bir kanadının üzerinde üst üste sıralanmış dört kare panoya ayrılmıştır (Fot. 157). Panoların arasında yatay ve dikey kayıtlar bulunmaktadır. Bu kayıtların ortasında yer alan kare panolarda oyma tekniğiyle yapılmış motifler görülmektedir. Kare bölüm içinde bir eşkenar dörtgen oluşturulmuş, bu eşkenar dörtgenin dışında kalan dört dik üçgen içinde ve eşkenar dörtgenin içinde bezemeler görülmektedir (Fot. 158). Dik üçgenler içinde köşelerden gelen uçları 'c' kıvrımıyla sonlandırılmış iki motif ortada birleşmiştir. Eşkenar dörtgenin orta noktasında biri kuzey yönüne, biri güney yönüne doğru indirilmiş uçları kıvrımlı altışar bezeme bulunmaktadır. Bunların doğusuna ve batısına oyulmuş yarım daire formundaki 'c' kıvrımına sahip içbükey barok tarzı süslemelerin birleşmesiyle tam daireye yakın bir motif oluşmuştur.

Yapının ahşap minberinde aynalık, korkuluk ve süpürgelik kısmı sarı boyalı; köşk kısmı koyu yeşil, köşk altı ise açık yeşil renkle boyalıdır. Minberin aynalıkları farklı şekilde tasarlanmıştır. Minberin kapısı iki burmalı sütunleyle hareketlendirilmiştir (Fot. 159). Aynalıklardan doğudaki daha detaylı ahşap işçiliğine sahipken, batıdaki aynalık oldukça sade bırakılmıştır (Fot. 160). Minberin doğu yüzündeki aynalık kısmı uzunlamasına yerleştirilmiş altı ahşap parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. En baştaki parça diğer parçaların yarısı kadardır. Minberin korkuluğunda 'c' formundaki süslemelerin aşağı ve yukarı olarak alternatif sıralanmasıyla oluşturulmuş bir düzenleme görülmektedir. Giriş kapısında eşkenar dörtgenler içinde yer alan motiflerin tekrarı niteliğindedir. Korkulukta yer alan motifler birbirinin tekrarı gibi görünse de farklılıklar vardır. Kapıda ve aynalıkta görülen kıvrımlar burada motifleri birbirinden ayırmak ve

biraz daha hareketlilik katmak amacıyla kullanılmıştır. Aralarda sırasıyla aşağıdan yukarıya doğru tek merkezden çıkan uçları kıvrımlı motifler; haç formu oluşturacak biçimde düzenlenmiş motifler; çiçek motifi; ışınsal kollar uygulanmıştır. Minberin süpürgelik bölümü baştaki, ortadaki ve sondaki aynı süsleme kompozisyonuna sahip beş parçadan oluşmaktadır (Fot. 161). Her bir parçanın etrafını minberin korkuluk ve aynalık kısmında gördüğümüz ‘c’ kıvrımları çevrelemektedir. Baştaki ve sondaki kısımlarda sadece bu düzenleme yer almakta; bu kıvrımların aşağıda birleştiği noktada yarım rozet motifi bulunmaktadır. Ortadaki parçanın sağındaki ve solundaki bölümlerde aynı çerçeve içine alınmış bezemelerin içinde yer alan küçük rozetler farklılık göstermektedir (Fot. 162).

Minberin batı duvarına bakan aynalık kısmı kalın ahşap parçalarla birbirinden ayrılan karelerden oluşmaktadır. Bu bölümdeki tek bezeme korkuluk kısmında bulunan oyma tekniğiyle yapılmış ‘c’ kıvrımlarının ters ve düz olarak sıralanmasıyla oluşturulmuş bezemedir. Koyu yeşil ve kırmızı tonlarda boyanmış minberin köşk kısmında küçük, uçları hafif kıvrılmış ahşap parçaların karşılıklı çakılmasıyla yerleştirilmiş geometrik bir düzenleme görülmektedir. Armudi formdaki külah kısmı bir alemle son bulmaktadır (Fot. 163). Köşk altı, yeşil yağlı boya ile boyanmış, kalın ahşap çıtalarla ayrılmış dört bölüm halindedir. Üstteki iki bölüm ve en alttaki kısım sade bir düzenleme gösterirken, ortada kalan kısımda simetrik olarak yerleştirilmiş biri düz biri ters iki büyük ‘S’ kıvrımının arası alınarak, boşluk oluşturulmuştur.

Harimi örten ahşap tavan üzerinde oyma tekniği ile yapılmış üç ayrı göbek yer almaktadır. Mihrap önünde bulunan çıtaların enine ve boyuna çakılmasıyla kafesli bir bezemenin yapıldığı, bindirme tavanın ortasındaki göbek, diğerlerinden daha süslemelidir (Fot. 164). Tavan göbeğinin merkezinde küçük kabarık bir rozet, ‘s’ kıvrımlarının birleşmesiyle oluşturulmuş bir süsleme çevrelemektedir. Bu süslemenin etrafı düz küçük çıtalarla sınırlandırılmıştır. Tavan göbeği bundan sonra üç kademe şeklinde bir devamlılık göstermektedir. İçten dışa doğru sıralandığında ilk kademe sekiz adet ‘c’ kıvrımının ters ve düz olarak karşılıklı birleştirilmesiyle oluşturulmuş barok tarzı süsleme bulunmaktadır. İkinci kademe aynı kıvrımlar içlerine küçük oyuklar açılması suretiyle tekrar edilmiş, ancak ortalarında sekiz kollu yıldız formuna ve küçük ‘c’ kıvrımlarına yer verilmiştir. Üçüncü kademe ise ilk kademedeki süsleme kompozisyonunun tekrarı söz konusudur. Harimin doğudaki sahnının üzerini örten

tavandaki göbek diğerlerine göre biraz daha sadedir (Fot. 165). Göbeğin merkezindeki rozet ve etrafını çevreleyen çıtalar ortadaki göbekte aynı süsleme programına sahiptir. Bundan sonra iki kademe daha vardır. İlk kademedeki karşılıklı olarak iki 'c' kıvrımının birleştirilmesiyle on dört bezeme yer alırken, üçüncü kademedeki karşılıklı olarak ikişer 'c' kıvrımının birleştirilmesi söz konusudur. Göbeğin bu bezemeli kısmını çıtaların dikey ve yatay şekilde çakılmasıyla oluşturulmuş kafes düzenlemesi takip etmektedir. Kafesi de bir dairesel bir bordür sınırlandırmıştır. Bu bordürün kenarları tırnak benzeri küçük oyuklarla hareketlendirilmiştir. Harimin batısındaki sahnı örten tavan üzerinde yer alan göbeğin merkezinde diğerlerinden daha farklı bir bezeme tercih edilmiştir (Fot. 166). Merkezde yirmi yedi ışınal kol; bu kolların çevresinde iki kademeli bir kuruluş görülmektedir. İlk kademedeki ortadaki göbekte yer alan 'c' kıvrımlarıyla yapılan süsleme tekrar edilmiş; ikinci kademedeki aynı 'c' kıvrımları ikişerli olarak karşılıklı yerleştirilmiş içleri basit iki 'c' kıvrımıyla hareketlendirilmiştir.

Ahşap vaaz kürsüsü çeyrek yarım daire şeklinde olup, güneydoğu köşe zemininden çıkan bir merkezden yukarıya doğru genişleyen bir form gösterir. Koyu kahverengi ahşap zemin üzerine dikey ve kenarları pahlanmış ince ahşap çıtaların çakılmasıyla hareketli bir görünüm sağlanan vaaz kürsüsünü üç bölümde incelemek mümkündür. En altta kalan kısımda dikey yerleştirilmiş ince çıtaları yatay bir oyma zencirek bordürü kuşatmıştır. Gövde üzerinde, korkuluk altındaki yeşile boyanmış, ince, küçük ahşap parçalar dikine yerleştirilmiştir. Korkuluk kısmı kenarları dalgalı kıvrımlara sahip parmaklıklardan oluşmaktadır.

Yapı kalem işi süsleme açısından da oldukça zengindir. Girişin bulunduğu batı duvar yüzeyi üzerinde, girişin hemen güneyinde dikdörtgen bir çerçeve içine yerleştirilmiş büyük boyutlu kalem işi süsleme dikkat çekmektedir (Fot. 167). Çiçek, palmet ve eşkenar dörtgen motiflerinden oluşan üçlü düzenleme siyah bir çerçeve şeklindedir. Palmetler iki yandan kıvrımlı çizgilerle sınırlandırılmıştır. Bu çerçevenin içinde merkezde içi kırmızı boyalı gülbezek motif; onun etrafında dört katman halinde büyüyen, ortaları mavi, köşeleri siyah boyalı üçgen formlu on altı kollu yıldız motif bulunmektedir. Zemin beyaz olan yıldız motifini kahverengi ince bir bordür dairesel olarak çevrelemektedir. Dairenin dışında kalan bütün zemin dikdörtgen çerçevenin köşeleri hariç düz bir şekilde maviye boyanmıştır. Köşeler çeyrek daire şeklinde düzenlenmiş olup sarıya boyanmış; içleri kahverengi boyayla ince fırça

darbeleriyle gelişigüzel hareketlendirilmiştir. Bu süslemenin aynısı tam karşısına denk gelen doğu duvar yüzeyi üzerinde tekrar edilmiştir.

Harimin batı duvarında yer alan iki nişten girişe yakın olanı iki yönden, diğeri üç yönden kalem işli bordür ile çevrelenmiştir. Her ikisinde de bordo renkli çiçek, yaprak ve kıvrık dal kompozisyonuyla oluşturulan bir süsleme programı izlenmiş, bu bordürü ince hatlı yeşil bir çizgi sınırlandırmıştır. Nişlerin üstünde yer alan dikdörtgen yazı bordüründe besmele okunmaktadır. Güneybatı köşedeki duvar yüzeyi üzerinde zemini yeşil, yazıları siyah olan bordürde ‘Re’sul Hikmeti Mehafetullah’ hadisi şerifi okunmaktadır. Anlamı: ‘*Hikmetin başı Allah korkusudur*’, şeklindedir. Bu yazı bordürünün üst kısmında sarı renkli bir madalyon içinde ‘Osman Radiyallahü anh’ yazmaktadır.

Harimin kuzeyinde depo olarak kullanılan mekânın harime bakan duvar yüzeyi üzerinde birbirine benzeyen iki kalem işi süsleme görülmektedir. Depoya girişin hemen doğusunda yer alan süslemede dikdörtgen bir çerçeve içine alınmış, merkezde beyaz zemin üzerine siyah ile boyalı şemse motifi; onun etrafında düz maviye boyanmış bir zemin; dikdörtgenin köşelerinde de çeyrek daire formunda yine beyaz zemin üzerine siyah noktalarla hareketlendirilmiş bezemeler bulunmaktadır (Fot. 168). Kuzeydoğu köşeye yakın olan süslemede ise yine dikdörtgen çerçeve içinde merkezde içi krem renk boyalı, beyaz zemin üzerine siyah boyalı şemse motifi; çevresi düz açık yeşil zemine boyanmış, köşeleri çeyrek daire formunda lacivert zemin üzerine siyah noktalarla bezenmiştir (Fot. 169).

Harimin doğu duvarı üzerinde alttaki iki pencerenin kenarlarında, kuzeydoğu köşesinde kadınlar mahfilinin hemen altındaki kısımda, bu süsleme ile kuzeydoğuya yakın olan pencere arasında kalan duvar yüzeyinde kalem işi süslemeler dikkati çekmektedir. Kuzeydoğu köşedeki kalem işi süsleme desen olarak bakıldığında diğer kalem işi süslemelerle benzer, ancak renk olarak daha canlıdır. Dikdörtgen çerçeve içinde merkezde ortası kırmızı çiçek motifi, etrafı kahverengi sekiz kollu yıldızla sarmalanmış; bu kolların dördüne siyah çerçeveli tek palmet motifi; diğer dördüne kırmızı renkte üst üste iki palmet motifi yerleştirilmiştir (Fot. 170). Bu sekiz palmet düzenlemesi dıştan siyah konturla çevrelenerek büyük bir sekiz kollu yıldız meydan getirmiş ve bir madalyon içine alınmıştır. Madalyonun çevresi düz kırmızı bir boya ile boyanmış; köşeler çeyrek daire formunda, açık yeşil ile renklendirilmiş, içleri siyah

noktalarla hareketlendirilmiştir. Pencereleden kuzeydoğu duvarına yaklaştırılmış olan pencerenin kenarlarında kalem işi süsleme olduğu kalan izlerden anlaşılmaktadır. Güneydoğu köşeye yaklaştırılmış dar pencerenin kenarları mavi zemin üzerine beyaz renkte yapılmış çifte rûmillerle doldurulmuş bir bordürle bezenmiştir. Aynı süsleme güney duvarındaki pencere kenarlarında da görülmektedir. Doğu duvarının üst pencereleri arasında dikdörtgen çerçeve içinde yer alan, yeşil zemin üzerine siyah ile Fetih Sûresi'nin ilk ayeti olan 'İnna fetahna leke fethan mübinen' ayeti yazılmıştır.

Anlamı: '*Gerçekten Biz, sana apaçık bir fetih, ihsan ve ikram ettik*' şeklindedir. Güneydoğu duvarının üst kısmında madalyon içinde, sarı zemin üzerine siyah ile 'Ali radiyallahü' yazılmıştır.

Harimin güney duvarı üzerinde pencere kenarlarında, duvar yüzeyi üzerinde yazı kartuşları ve mihrapta kalem işi süslemeler görülmektedir. Pencereleden minberin doğusunda kalan üç pencerenin kenarında bezeme varken, minberin batısında kalan pencerenin kenarında bezeme yoktur. Dikkatli incelendiğinde burada da bezemenin olduğu ancak zaman içerisinde kaybolduğu gözlenmektedir. Pencere kenarlarındaki süslemeler, doğu duvarında pencere kenarlarında görülen süslemelerle aynıdır. Mihrabın dışa taşkın yan duvarlarında perde motifi dikkati çekmektedir (Fot. 171). Perdenin kenarları kahve ve sarı tonlarında diyagonal bordürlerden oluşmaktadır. Perdenin üst kısmı altta koyu kahverengi üstünde yeşil tonunda altı tane yarım daire ile hareketlendirilmiştir. Mihrap nişinin üst kısmında kalıntı halinde bezeme izleri bulunmaktadır. Bu izlerden nişin üstünü, yine kahverengi çizgilerle sınırlandırılmış yarım daireler, bunların içinde kahverengi üçgenler ve bu üçgenlerin etrafında mavi beneklerden oluşan bir bezemenin kapladığı anlaşılmaktadır. Mihrap nişinin merkezi iki kademeye ayrılmıştır. Alttaki kademede, ortasında sekizgen bir yıldızın bulunduğu sarkıtılmış bir kandil motifi merkezde yer almaktadır. Kandilin iki yanına perde motifinin kenarlarının bir kısmı yerleştirilmiş ve yoğun bir kırmızı kullanılarak dikkatin bu noktaya çevrilmesi sağlanmıştır. Üstteki kademede ise geometrik bir düzenleme söz konusudur. Üst üste dört sıra halinde giderek azalan sayılarla üçgenler birer bordür oluşturmaktadır. Alttan üste doğru yeşil, kırmızı ve mavi renklerde mihrap nişinin üst kısmını dolduran bu bordürlerde, üçgenlerin arasında kalan boşluklar fırça darbesi şeklinde gelişigüzel süslenmiştir.

Güney duvarı diğer cephelere göre mihrabın burada olmasından dolayı daha süslemelidir. Güneybatı köşede vaaz kürsüsünün üstünde kalan duvar yüzeyi üzerinde sarı bir madalyon içinde siyah ile ‘Ömer Radiyallahü anh’ yazılıdır. Mihrabın batısında kalan iki pencerenin arasındaki duvarda üstte, yine aynı biçimde düzenlenmiş sarı madalyon içinde ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazılıdır. Mihrabın üstünde bulunan dikdörtgen kartuş, geometrik süslemelerle düzenlenmiş bir bordürle çevrelenmiştir. Kartuş içinde Âli İmran Sûresi’nin 37. Ayetinden bir bölüm ‘Küllema dehalet aleyhâ Zekeriyyal mihrâbe’ yazılıdır. Ayetin tamamı şu şekildedir:

‘Fe tekabbelehâ rabbuhâ bi kabûlin hasenin ve enbetiha nebâten hasenen ve keffelehâ Zekeriyya kullema aleyhâ Zekeriyyal mihrâbe, vecede indehâ rızkâ(rızkan), kâle yâ meryemu ennâ leki hâzâ kâlet huve min indillâh (indillâhi), innallâhe yerzuku men yeşâu bi gayri hisâb (hısâbın).’

Anlamı:

‘ Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu ve onu güzel bir şekilde yetiştirdi. Zekeriya’yı da onun bakımıyla görevlendirdi. Zekeriya, onun bulunduğu bölmeye her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu. "Meryem, bu sana nereden geldi" derdi. O da "Bu, Allah katından" diye cevap verirdi. Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir²⁶³.’

Güneydoğu köşede duvar üzerinde dikdörtgen kartuş içinde, yeşil zemin üzerine siyah ile Kelime-i Tevhid ‘Lâ ilâhe illâllah Muhammedur Resûlullah’ yazılıdır. Bu kartuşun üzerinde minberin doğusunda kalan üstteki küçük pencerenin ekseninde sarı madalyon içerisinde siyah renk ile ‘Ebubekir Radiyallahu anh’ yazılıdır.

²⁶³Bkz. <http://mushaf.diyaret.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.02.2015)

4.2. Kirişleri Köşeli Birleşen Tavanlar

4.2.1. Döner eksenli bindirme tavanlar

4.2.1.1. Dört yönden kirişe oturan-iki kat bindirmeli tavanlar

4.2.1.1.1. Amasya merkez ilçe İlyasköy²⁶⁴ Camii tavanı

Amasya merkeze 16 km uzaklıktaki Amasya-Tokat karayolu üzerinde bulunan İlyasköy 'de yer alan yapı 1960 tarihinde köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Muhtelif zamanlarda köy halkı tarafından çeşitli onarımlar geçiren yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Yapı, doğudan batıya ve doğudan güneye doğru alçalan meyilli bir arazi üzerinde; kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturmaktadır (Çizim: 18). Yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatıyla örtülüdür. Kuzeybatı köşesinde son cemaat yerini batısından kapatarak sınırlayan minare yer almaktadır. Kareye yakın dikdörtgen kesitli minare kaidesi, güney kenarından yapının kuzeybatı köşesine değmektedir (Fot. 172). Minare kaidesi hafif dışa taşkın düz bir silmeyle sonlanmaktadır. Kaide üzerinde prizmatik gövdeli pabuçluk kısmı yer almaktadır. Pabuçluk kısmından minarenin silindirik gövdesine bir bilezikle geçilmektedir. Kesme taştan örülmüş silindirik gövdede şerefe altında bir bilezik daha

²⁶⁴ Köyün geçmişteki ismi Çat Köyü'dür. Günümüzde İlyas köy olarak bilinmektedir. Köyün geçmişi XIII. yüzyılda Anadolu Selçukluları devrinde Horasan'dan geniş bir Türkmen kitlesi ile birlikte Anadolu'ya gelen Baba İlyas'a kadar dayanmaktadır. Baba İlyas Abu'l Vafâ al-Bağdadi'nin talebesiydi ve kendisine hürmet eden Alâeddin Keykubad devrinde Anadolu'ya geldi ve bugün de türbesinin bulunduğu Amasya'nın Çat (İlyas) Köyü çevresine yerleşerek burada bir zaviye kurdu. Zaviyede Vefâi şeyhi olarak faaliyetlerini sürdürdü. Alâeddin Keykubad'ın, oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından zehirlenip öldürülmesinden sonra Türkmenler ile Selçuklu yönetimi arasındaki ilişkilerin bozulması sonucunda ortaya çıkan Babailer Ayaklanması esnasında müritleri ile Amasya, Diyarbakır, Antalya, Konya taraflarında mücadele etti. Ayaklanma esnasında 1240 yılında öldürülmüş ve cesedi de Amasya Kalesi'ne asılmıştır. Baba İlyas'ın ölümünden sonra kendisi için yaptırılan türbesi, Babailer hareketi açısından çok önemli bir tarihsel mekân olan Amasya'nın eski ismiyle Çat, yeni ismiyle İlyas köyündedir. Baba İlyas'ın mezarı, daha sonra en küçük oğlu olan Muhlis Paşa tarafından XIII. yüzyıl sonlarında türbeye dönüştürülmüştür. Önemli bir kişi olmasına rağmen Baba İlyas halk tarafından pek bilinmez ve türbeye Sarılık Evliyası ya da Sarılık Yatırı gibi isimler verilmiştir, bkz. H. Yıldız (2011). Amasya Yöresi Örneğinde Alevi/Bektaşî Kültüründe İnanç Merkezleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (16), s. 475. Ayrıca bkz. C. Cahen (1953). Baba İshak, Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), s. 197. Bazı kaynaklarda da Baba İlyas'ın ayaklanma sonrasında öldürülmediği, Gıyaseddin Keyhüsrev'in kendisini affederek, İlyasköy'deki çiftliğinde yaşamasına müsaade ederek emri altına soktuğu belirtilmektedir, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin. (2007), 2, s.229-231. 71 No'lu Şer'iyye sicil defterinde köy Ezinepazarı nahiyesine bağlı Karye-i İlyas olarak geçmektedir, bkz. A. Erdoğan (2010), s. 177. 62 numaralı şer'iyye sicil defterinde ise İlyasköy olarak karşımıza çıkmaktadır, bkz. A. Şahin (2010), s. 108. 1 Numaralı Amasya şer'iyye sicil defterinde geçen bir dava kaydında da İlyas köy olarak geçmektedir, bkz. Yılmaz (1987), s. 148. Bkz. Yavuz (1999), s.27. Bkz. Özdemir (2003), s. 263.

bulunmaktadır. Tek şerefeli minarenin şerefe altı dört sıra mukarnas benzeri bir düzenlemeyle çevrelenmiştir. Dilimli formdaki şerefe korkuluğunun altında iki sıra köşeli silme yer almaktadır. Silindirik gövdeli peteği üstte sacdan yapılmış konik külah örtmekte ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabana oturan son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer kare kesitli dört adet ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 173). Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi, köşelerdeki destekler ise kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Bu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarı taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda altta ve üstte birer; batısında üstte bir adet pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 174). Doğu ve batı cephelerde altta ve üstte üçer adet pencere açıklığı (Fot. 175-176); güney cephede altta ve üstte ikişer adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 177). Alttaki pencereler dikdörtgen çerçeveli, üstteki pencereler biraz daha küçük boyutlu ve yuvarlak kemerlidir. Pencereler dıştan kesme taşla çevrelenerek hafif çıkıntılı olarak görünmektedir.

Yapıya son cemaat yerinden geçilerek, kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin batı duvarındaki kuzey pencerenin ekseninden ve doğu duvarındaki kuzey pencerenin güney kenarından geçen doğu-batı hattının tam ortasına, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 178). Destekler tavana kadar yükselmektedir. Mahfilin tabanı ve tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan şeklindedir. Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesindeki 'L' biçimli on iki basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin altında kalan, desteklerin doğusundaki ve batısındaki bölümler camekânla kapatılmıştır. Batıdaki camekânlı bölümün yaklaşık ortasından itibaren, harime doğru çıkıntı yapan ve batı duvarına saplanan, 2x2mlik, bir basamak yükseltilmiş korkuluklu kısım müezzin mahfiline dönüştürülmüştür.

Harimin, güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 179). İstiridye kabuğu biçiminde mihrap nişini üç yönden enli panolar çevrelemektedir. Güneybatı köşede ahşap minber (Fot. 180), güneydoğu köşede ise kare kesitli vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30cm taşan ve 30cm yüksekliğindeki bir ahşap seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim yaklaşık olarak ortada kuzey-güney doğrultusunda kareye yakın dikdörtgen tabana oturan, kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki katlı bindirme tavanla örtülmüştür (Fot. 181). Bu bölümün dışında kalan yan kısımlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür.

Moloz taşla örülmüş olan yapının duvarları içten sıvalı ve badanalıdır. Minarede kesme taş kullanılmıştır. Kapıda, tavanlarda, desteklerde, kadınlar mahfilinin tabanında, merdivende, korkuluklarda, minberde ve vaaz kürsüsünde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapıda, mihrapta kalıp tekniği ile yapılmış süslemeler; tavanda ahşap; duvarlarda kalem işi süslemeler görülmektedir. Alçı mihrapta istiridye kabuğu biçimli kavsarayı çevreleyen enli bordürlerde gülbezek, rozet, ay-yıldız motiflerine ve geometrik şekillere yer verilmiştir. Üst kısımdaki bordürde ‘Küllema dehale aleyha Zekerıyyal Mihrabe’ yazısı kabartma olarak yapılmıştır.

Harim duvarlarında madalyon içine alınmış yazılar yer almaktadır. Tüm madalyonlarda siyah zemin üzerine beyaz renkte Arapça yazılar iç içe üç daire ile çevrelenmiştir. Batı duvar yüzeyinde kuzeyde ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’, ortada ‘Osman Radiyallahü Anh’, güneyde ‘Ömer Radiyallahü Anh’ yazısı; güney duvar yüzeyinde mihrabın batısında ‘Allah Celle Celalühu’, mihrabın doğusunda ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazısı; doğu duvar yüzeyinde güneyde ‘Ali Radiyallahü Anh’, ortada ‘Hüseyn Radiyallahü Anh’, kuzeyde ‘Hasan Radiyallahü Anh’ yazıları okunmaktadır. Harimin döner eksenli tavanında eksenlerin kenarlarında oyma tekniği ile yapılmış bordürler bulunmaktadır. Dıştan içe ilk bordürde yarım daire formu birbirine bitişik vaziyettedir. İkinci bordürde aynı düzen tam daire formu için uygulanmıştır. Tavanın göbeğinde dört dilimli yarım daire formu, bu yarım dairelerin içinde soyut bitkisel bezemeler yer alırken, alt kısımlarından bir daireyle kesişmektedirler.

4.2.1.1.2. Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanı

Amasya merkeze 15 km uzaklıkta, Amasya-Çorum karayolu üzerindeki Karaköprü Köyü'nde bulunan yapı 1963 yılında köy halkı tarafından Mehmet usta adlı yerel köy ustasına yaptırılmıştır.²⁶⁵

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim. 19).

Batı cephesinin kuzey köşesine kare tabanlı minare kaidesi dayanmaktadır. Harimin batı duvarı ile minare kaidesinin doğu duvarı aynı hat ve düzlemde yer alırlar. Kaidenin alt yüzeyi yerden yaklaşık 1 m kadar yükseklikte mermer bloklarla kaplanmıştır. Minarenin dıştan bir girişi bulunmamaktadır. Minarenin tuğladan yapılmış silindirik gövdesi dıştan beyaz sıva ile kaplanmıştır (Fot. 182). Gövdenin güneye bakan yüzeyinde, üç adet, ikisi aynı eksen üzerinde; en üstteki biraz daha doğuya kaydırılmış olan küçük, kare biçiminde açıklık görülmektedir. Minarenin tek şerefesinin, gövde kısmıyla birleştiği bölümde ve bunun alt tarafında birer bilezik bulunmaktadır. Şerefe altı dört sıra testere dişlidir. En alttaki sırada boyutları diğer kademelerdeki örneklerle göre çok daha küçük olmak üzere testere dişleri yerleştirilmiştir. Kalan üç sırada daha büyük boyutlardaki testere dişlerinin her bir katını birer düz halka ayırmaktadır. On ikigen şerefe korkuluğunun her bir kenar yüzeyinde ters 's' kıvrımı görülmektedir. Petek sacdan yapılmış konik külahla örtülüdür ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephesine sonradan eklenmiş olan son cemaat yeri kapalı bir mekân durumundadır (Fot. 183). Son cemaat yerinin kuzey cephe ekseninde yer alan giriş açıklığının hemen üzerinde yuvarlak kemerli tek pencere açıklığı; girişin doğusunda ve batısında ise yine yuvarlak kemerli, altlı üstlü ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır. Son cemaat yerinin doğu ve batı cephelerinde altta ve üstte birer pencere açıklığı vardır. Son cemaat yerinin güneyinde yapının kuzey duvarı ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı, bu kapının doğusunda ve batısında dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı bulunmaktadır.

Yapının doğu ve batı cephelerinde üçer pencere açıklığı (Fot. 184-185); güney cephede iki pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 186). Doğru cephesinin güney

²⁶⁵ Bilgi Amasya Müftülüğü'ndeki 0500/811-1107/05100129 numaralı cami kütük defterinden alınmıştır.

köşesinde on yedi basamaklı betonarme merdivenle, son cemaat yerinin üstündeki kadınlar için ayrılmış mekâna çıkışı sağlanmıştır.

Harime son cemaat yerinden geçilerek kuzey cephe ekseninde bulunan çift ahşap kanatlı dikdörtgen biçimli kapıdan girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin güney kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu sayede harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 187). Kadınlar mahfiline, harimin kuzeybatı köşesinde yer alan 'L' biçimli on altı basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Mahfili taşıyan destekler arasında kalan kısım, desteklerden yaklaşık olarak 45°lik bir açıyla güneye doğru uzatılarak balkon biçiminde taşırılmıştır. Alttaki ana kirişlerle harimin kuzey duvarı arasına sık aralıklı, kuzey-güney doğrultulu kirişler atılmıştır. Alttan kaplanan bu kirişler kadınlar mahfilinin tabanını taşırlar (Fot. 188). Kadınlar mahfili balkon kısmı da dâhil olmak üzere güneyinden bir korkulukla sınırlanmıştır. Korkuluklar lokma parmaklık şeklindedir. Mahfilin dayandığı, harimin kuzey duvar eksenine açılan tek kanatlı demir kapıyla, mahfilin kuzeyine sonradan eklenmiş olan ve son cemaat yerinin üst katını oluşturan bölüme bir geçiş bulunmaktadır. Betonarme olan bu bölümün üstü alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür (Fot. 189).

Harimin güney duvar ekseninde beş dar yüzeyden oluşan, mukarnaslı kavsarası bulunan mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 190). Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30 cm taşan yaklaşık 30 cm yüksekliğinde bir ahşap seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Harimin güneybatı köşesinde on basamaklı ahşap minber (Fot. 191); güney doğu köşesinde ise sekiden üç basamakla çıkılan zeminden yukarıya doğru genişleyen kare formulu ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır.

Harim, ortada kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki kat bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 192).

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıva ve badanalıdır. Duvarlar, cephelerde zeminden yaklaşık 1 m yüksekliğe kadar mermer bloklarla kaplanmıştır. Harimin ve tavanında, mahfil tabanında, desteklerde lambri; minberde ahşap, mihrapta alçı, minarede tuğla malzeme kullanılmıştır.

Harimi örten döner eksenli bindirme tavanın eksenlerinde makine kesimiyle yapılmış, sıralı, tepe noktası aşağı sarkan üçgenlerle oluşturulmuş bir düzenleme mevcuttur. Aynı üçgenler kadınlar mahfilinin taban kenarlarında da uygulanmıştır. Üçgenlerin birleşme noktaları dairesel formlarla nihayetlenmiştir. Aynı süsleme kadınlar mahfilinin tabanının, harime bakan yüzündeki kenarlarında da kullanılmıştır. Tavan göbeğinde boyama tekniği ile yapılmış iç içe geçen dairesel bordürler bulunmaktadır. Eksen kenarlarında görülen süsleme en içteki bordürde kullanılmış ve bunun etrafı koçboynuzu motifinin tekrarıyla çevrelenmiştir. Bunun dışındaki bordürde tepe noktası aşağıya bakan üçgenlerin birleşmesinden meydana gelmiştir. Tavana sonradan çakılan göbek kısmının kenarlarında, eksenlerde görülen düzenlemenin benzeri uygulanmıştır.

Mihrap nişi iki yönden üç bordürle çevrilmiştir. En dıştaki bordürde, kenarları pahlanmış üçgenler ve aralarındaki yıldızlardan oluşan bezeme tüm yüzey boyunca tekrar edilmiştir. Bu bordürden sonra altın yaldıza boyanmış düz bir sütunce bulunmaktadır. İçe doğru üçüncü bordür gri yağlıboya ile boyanmıştır. Bu bordürde altı kenarlı, oval bir çerçeve içine alınmış rûmi ve palmetlerden oluşan bir düzenleme görülmektedir. Alt alta iki daireye sarmal olarak yerleştirilmiş rûmiler girift durumdadır. Bu iki dairenin birleştiği noktada bir palmet bulunmaktadır. Mihrap nişi on sıra kavsaralıdır. Kavsara köşelerinin altına gelen kısımlarda iki burmalı sütunce gri yağlı boyalıdır. Sütuncelerin üst kısımları altın yaldız renginde olup yukarıya doğru daralarak ortada bir bilezikle çevrelenmiştir. Bu bilezikten itibaren bu sefer yukarı doğru genişleyerek devam etmiştir. Kavsara köşeleri zikzak bir çerçeve içine alınmıştır. Bu çerçeve içinde en üstteki mukarnas hizasında sağlı sollu yerleştirilmiş olan kabara şeklindeki çiçek motifinin etrafı, sarmal kıvrık dallarla çevrelenmiştir. Kıvrık dalların başında ve sonunda lâle motifi görülmektedir. Mihrap çerçevesi en üstte düz bir silmeyle sonlandırılmıştır.

Ahşap olan minberin süpürgelik kısmı dışa taşkın, yedi dikdörtgen çerçeve içine siyah renge boyanmıştır. Aynalık kısmı iç içe iki dik üçgenin, açık ve koyu olarak kahverengine boyanmasından meydana gelmiştir.

Duvar yüzeylerinde madalyonlar içinde kalem işi ile yazılmış Arapça yazılar bulunmaktadır. Batı duvar yüzeyinde kuzeyden güneye doğru sırasıyla ‘Hasan Radiyallahü Anh’, ‘Osman Radiyallahü Anh’, ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’ yazılıdır. Mihrap kavsarası üzerinde dikdörtgen kartuş içinde ‘Küllema dehale aleyha Zekeriiyyal

mihrabe' yazısı okunmaktadır. Mihrabın batısında duvar yüzeyinde madalyon içinde 'Allah Celle Celalühu' ve doğusunda 'Muhammed Aleyhisselam' yazısı yer almaktadır. Doğu duvar yüzeyinde yine madalyonlar içinde, kuzeyden güneye doğru sırasıyla 'Hüseyin Radiyallahü Anh', 'Ali Radiyallahü Anh' ve 'Ömer Radiyallahü Anh' yazıları bulunmaktadır. Açık sarı zemin üzerine siyah renkle yazılar yazılmış ve siyah bir daire ile çevrelenmişlerdir. Bu dairenin etrafında mavi renkle çevresi siyah konturlu palmet motifleri sıralanmıştır.

4.2.1.1.3. Amasya merkez ilçe Aydıncı Köyü²⁶⁶ Camii tavanı

Amasya-Tokat karayolu üzerinde Amasya'ya 43,7km uzaklığındaki Aydıncı mahallesinde bulunan cami 11.7.1964 tarihinde²⁶⁷ Beldağı Köyü'nden yerel bir ustaya yaptırılmıştır.²⁶⁸

Köy halkı tarafından muhtelif zamanlarda onarımlar geçiren yapının hasar gören minaresi 1982 yılında tamir edilmiştir.²⁶⁹ Orijinalinde alçı olan mihrabı yıkılarak, 2009 yılında mermer olarak yenilenmiş; mahfil pvc ile kaplanmış, destekler ve harimin kuzey duvarının batı kısmı tamamen lambri ile mahfile çıkışı sağlayan merdivenler ve zeminden yaklaşık 1m yukarısı yine lambri ile kaplanmıştır. 2012 yılında kadınlar girişinin yeri değiştirilerek, giriş harim içinden değil, kuzey duvarında açılan kapı ile sağlanmıştır. Son cemaat yeri tamamen camekânla kapatılmıştır. Ayrıca son cemaat yerinin ekseninin doğusundaki destekten itibaren kuzey duvarına kadar, camekânla kapatılarak imam odası tarzında bir mekân oluşturulmuştur.²⁷⁰ Yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alan oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 20). Kuzeydoğu köşede dikdörtgen tabana oturan minare yer almaktadır. Minarenin kaidesi dışarıdan bakıldığında, batı cephesinin son cemaat yerine dayanmasından; güney, kuzey ve doğu cephelerinin evlerin arasında kalmış olmasından ötürü görülememektedir (Fot.

²⁶⁶ Aydıncı 2012 yılında 6360 sayılı kanunla Belediyesi kapatılarak Amasya merkeze bağlı bir köy konumuna dönüştürülmüştür.

²⁶⁷ Yapının tavanında tam tarih yazılıdır.

²⁶⁸ Bilgiler 30.07.2014 tarihinde cami imamı Ahmet İnan ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

²⁶⁹ Bilgi Amasya Müftülüğü'ndeki 0500/811-1001 numaralı cami kütük defterinden alınmıştır.

²⁷⁰ Bilgiler 30.07.2014 tarihinde cami imamı Ahmet İnan ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

193). Dikdörtgen bir tabana oturan minare kaidesi üzerinde tuğla örgülü silindirik gövde yükselmektedir. Tek şerefeli minarenin şerefe altında ince bir bilezik dolanmaktadır. Bunun hemen üstünde başlayan şerefe altında yine ince bir bilezik ve bunun altındaki çeyrek daire kesitli, yeşil boyalı tuğlaların sıralı olarak yerleştirildiği görülmektedir. Aynı sistem hemen üstte bir kez daha tekrar edilmiştir. Bunun üzerinde beş sıralı dışbükey kabartmalı, giderek genişleyen bir sıra beyaz, bir sıra yeşil boyalı bir kuruluşla şerefe altı tamamlanmıştır. Şerefe korkuluğu yine tuğla malzeme ile üst üste birleştirilmiş iki altıgen formun ajurlu bir görüntüye kavuşturulmasıyla meydana getirilmiştir. Altıgenlerin arasında kalan kısımlarda yeşil renkli dikey iki sıra tuğla görülmektedir. Minarenin silindirik gövdeli peteği üstte konik külahlı saca örtülmüş ve bir alemle sonlandırılmıştır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 194-195). Desteklerin arasında kalan boşluklar camekânla kapatılınca son cemaat yeri kapalı bir mekân durumuna dönüştürülmüştür. Bu destekler, doğu-batı doğrultulu bir kirişi, köşelerdeki destekler ayrıca, kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Söz konusu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından taşan, kirişlemesi alttan kaplamalı tavanı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda mazgal bir pencere açıklığı; batısında kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan, sonradan açılmış olan dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı bulunmaktadır. Yapının doğu ve batı cephelerinde altta ve üstte üçer adet (Fot. 196-197); güney cephesinde üstte iki pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 198). Pencerelerin tümü dikdörtgen çerçevelidir.

Harime, son cemaat yerinin güneyinden, kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen biçimli, çift kanatlı, ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin, doğu ve batı duvarlarının kuzeydeki alt pencerelerinin güney kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey güney ekseninin iki yanına, kare kesitli birer destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Kirişler alttan başlayarak tavana kadar devam etmektedir. Böylece harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur

(Fot. 199). Üstteki destekler uçları doğu ve batı duvarlarına oturan doğu-batı doğrultulu tavan kirişini taşımaktadır. Alttaki ana kirişle kuzey duvarı arasına sık aralıklı kuzey-güney doğrultulu kirişler atılmıştır. Alttan kaplanan bu kirişler mahfilin tabanını taşımaktadır (Fot. 200). Mahfilin iki serbest destek arasında kalan kısmı, harime doğru desteklerden başlayarak 45°lik bir açıyla daraltılmış ve bir balkon oluşturulmuştur. Balkon kısmı da dâhil olmak üzere mahfil güneyinden bir korkulukla sınırlandırılmıştır. Korkuluk ince çitelerin sıralanmasından meydana getirilmiştir. Kadınlar mahfilinin harimden olan orijinal çıkışı lambri ile kapatılarak harimle bağlantısı kesilmiştir. Mahfile on üç basamaklı bir merdivenle çıkılmaktadır.

Harimin güney duvar ekseninde yedi köşeli mihrap nişi (Fot. 201), batısında on iki basamaklı minber (Fot. 202), doğusunda kare tabana oturan vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30cm taşan ve yaklaşık 30cm yüksekliğindeki mermer bir seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim güneye biraz daha yaklaştırılmış, kareye yakın dikdörtgen tabana oturan, kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki katlı bindirme tavanla; bu bölümün dışında kalan yan kısımlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülüdür (Fot. 203).

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıva ve badanalıdır. Harimde kadınlar mahfilinin alt kısmına kadar olan duvarlarda, zeminden yaklaşık 1m yüksekliğe kadar mermer bloklar kullanılırken; mahfilin altında kalan kısımda zeminden 1m yüksekliğe kadar duvarlar lambri ile kaplanmıştır. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsünde mermer; tavanlarda ve mahfil tabanında, kapı kanatlarında, pencere çerçevelerinde, desteklerde, korkuluklarda ahşap; minare gövdesinde tuğla malzeme kullanılmıştır.

Yapıdaki tek süsleme unsuru döner eksenli üç katlı bindirme tavanın eksenlerindeki oyma tekniği ile yapılmış bordürlerde (Fot. 204) ve tavan göbeğindedir (Fot. 205). Dıştaki ilk bordürde bir kırmızı, bir yeşil renkli yarım daire şeklinde geometrik oymalar ard arda sıralanmış ve ortalarında küçük yarım dairelere yer verilmiştir. İkinci bordürde tek fark oyukların tam daire şeklinde oluşudur. Tavan göbeği merkezde küçük bir daire ve bu daireye çakılmış küçük geometrik ahşap parçaların mavi, yeşil ve kırmızı renklerle boyanmasıyla oluşturulmuştur. Bu motiflerin yer aldığı dairenin de daha büyük bir daireye çakılmış; aralarda kalan boşluklar yine aynı renklerle boyanmış dokuz adet ters 's' kıvrımı ile doldurulmuştur. 's' kıvrımlarının

üstünde aralarda hilal ve yıldız şeklinde ahşap parçalar görülmektedir. Bu büyük dairenin etrafı iç içe iki yarım daire formu parçaların alternatif olarak sıralanmasıyla çevrelenmiştir.

4.2.1.1.4. Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü²⁷¹ Camii tavanı

Amasya merkeze 22 km uzaklıkta, Amasya-Tokat karayolu üzerindeki Mahmatlar Köyü'nde²⁷² bulunmaktadır. 1965 yılında Hüsnü Kürkçü ve Dursun Buşkun adlı yerel köy ustaları tarafından inşa edilmiştir.²⁷³ 2010 yılında köy halkı tarafından onarılmıştır. Bu onarım esnasında orijinal minare yıkılmış, yerine yeni bir minare yapılmış; yapının son cemaat yeri yenilenmiş, iç mekânın ahşap örtü sistemi orijinal ahşap kaplamaların üzerine lambri çakılmak suretiyle yenilenmiştir. Mihrap ile mekânın tüm duvarları zeminden yaklaşık 1m yüksekliğe kadar lambri çakılarak kaplanmıştır. Mekânın kuzeydoğu köşesine kadınlar mahfilinin balkon kısmının da altına gelecek biçimde camekânlı bir bölüm yapılmıştır. Doğu, batı ve güney cepheleri yaklaşık 1 m yüksekliğe kadar mermer panolarla kaplanan yapı günümüzde sağlam ve ibadete açıktır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı bir kırma çatı ile örtülüdür (Çizim: 21). Batı cephesinin kuzey köşesine dışarıdan düzensiz boyutlarda beş kenarlı, düzensiz prizma biçimli minare kaidesi dayanmaktadır (Fot. 206). Harimin kuzey cephe duvarı ile minare kaidesinin kuzey duvarı aynı hat ve düzlemde yer alırlar. Minareye kaidesinin kuzey cephesinde bulunan dikdörtgen biçimli kapıdan dirilmektedir. Minarenin kaide ile pabuç kısmını dışa taşkın düz bir silme ayırır. Pabuç kısmının gövdesi tepeleri aşağı ve yukarıya bakan üçgen yüzeylerle hareketlendirilmiştir. Minarenin silindirik gövdesinin alt ve üst kısımlarında

²⁷¹ Şer'iyye sicillerinde köyün ismi Ezinepazar nahiyesine bağlı, Mahmudlar ya da Mahmadlar Köyü olarak geçmektedir. Bkz. Tuncel (2001), s. 127. bkz. Baş (2008), s.53. bkz. Şahin (2010), s. 108. Bkz. Yılmaz (1987), s. 155. 71 No'lu Şer'iyye sicil defterinde köy Karye-i Mahmadlar olarak geçmektedir, bkz. Erdoğan (2010), s. 177. 56. ve 57. Şer'iyye sicil defterinde de 'Mahmutlar' şeklinde geçmektedir, Bkz. Yavuz (1999), s. 28. Bkz. Özdemir (2003), s. 264.

²⁷²Köyle ilgili olarak 1950 yılında Akok'un yaptığı bir makale, köyün geçmişinin çok eskiye dayandığını göstermektedir. Köyde daha sonraları 'Mahmatlar Köyü Definesi' olarak anılan bir define bulunmuştur. Buluntular eski bronz bakır çağına aittir. Köylülerin Toprakkale adını verdikleri tümülüstten altın kaplar, gümüş külçeler, bronz baltalar çıkarılmıştır. Ayrıca Tekne-kaya denilen ve eskiden taş ocağı olarak kullanılan yerden mezar lahitleri çıkarılmıştır, bkz. Koşay ve Akok (1995), s. 481-485.

²⁷³ Bilgi Amasya Müftülüğü'ndeki 0500/811-1030/05100146 numaralı cami kütük defterinden alınmıştır. Ayrıca köyde usta Hüsnü Kürkçü ile tanışmak mümkün olmuştur. Ancak ustanın alzheimer rahatsızlığı sebebiyle eşiyle görüşülerek bilgi edinilmiştir. Hüsnü Kürkçü usta-çırak ilişkisi içerisinde ustalığı öğrenmiştir.

birer bilezik yer alır. Şerefe altı, sıvayla oluşturulmuş dört sıralı ilginç bir düzenlemeye sahiptir. Alt sırada, yan yana sıralanmış dikdörtgen yüzeyler oluşturulmuş, bu yüzeylerin içlerine iki diklemesine oyuk açılmıştır. Daha üstteki üç sıranın dikdörtgen yüzeyleri içerisine alt ve üstteki köşeleri dik çubuklarla birleştirilen düzgün altıgenler oyulmuştur. Üçüncü sıranın bittiği dördüncü sıranın başladığı hatta aralarda ikişer altıgen oyuntulu dikdörtgen birim bırakarak birer sarkıt yerleştirilmiştir. Şerefe korkuluğu üstte yarım daire biçimli dilimlerle nihayetlenir. Korkuluğun bu dilimlerin altında kalan bölümlerinin ortalarına içlerinde ızgara biçimli şebekeler bulunan eşkenar dörtgen biçimleri oyulmuştur. Korkuluğun, eşkenar dörtgenlerin üst ve alt köşelerinde kalan bölümlerine ayrıca küçük birer yuvarlak delik açılmıştır. Minarenin silindirik gövdeli peteği üstte, içlerine iki diklemesine oyuk açılan yan yana sıralanmış bir sıralı dikdörtgen yüzeylerle nihayetlenmektedir. Petek konik külahla örtülüdür.

Yapının kuzey cephesi önüne, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri eklenmiştir (Fot. 207). Son cemaat yeri doğu, batı ve ekseninde boş bırakılan geçiş bölümü haricinde kuzeyinden alçak bir duvarla çevrelenmiştir. Kuzey çevre duvarının doğu ve batı köşeleri ile eksenin iki yanında kare kesitli birer ahşap destek dikilmiştir. Bu destekler üzerine doğu-batı doğrultusunda bir kiriş atılmış, kuzey cephe duvarına söz konusu kirişe paralel ve onun hizasında bir kiriş atılmıştır. Köşe destekleri ayrıca, üzerlerine atılmış kuzey-güney doğrultusunda birer kirişle yapının kuzey cephe duvarına bağlanmışlardır. Diğer cephelere nazaran daha taşkın yapılmış kirişlemesi alttan kaplamalı kuzey cephe saçağı, son cemaat yerinin ahşap destekleri ve onların taşıdıkları kirişler üzerinden de kuzeye taşarak son cemaat yerinin tavanını örtmektedir. Son cemaat yerinin kuzeyinde, eksenin iki yanına ayrıca birer kare kesitli ahşap destek yerleştirilmek suretiyle dikdörtgen alt yapılı bir sundurma oluşturulmuştur. Son cemaat yeri çatısından daha alçak tutulan sundurmanın iki yana eğimli ahşap çatı sistemi üstten şingil ile kaplanmıştır.

Son cemaat yerinin güneyinde yapının kuzey duvarı ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı, bu kapının iki yanında altlı üstlü ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 208). Alt pencereler dikdörtgen, üst pencereler kare biçimlidir. Doğru, batı ve güney cephe eksenlerinin iki yanında büyük boyutlu dikdörtgen biçimli birer pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 209-210). Bu cephelerde üst pencere yoktur. Yapının cephe

duvarları minare kaidesini de saracak biçimde yaklaşık 1 metre yükseklikte mermer malzeme ile kaplanmıştır.

Yapıya son cemaat yerinden geçilerek kuzey cephe ekseninde bulunan iki ahşap kanadı bulunan dikdörtgen biçimli kapıdan girilmektedir. Harimin yaklaşık olarak doğu ve batı duvarlarının kuzey pencereleri ile kuzey köşeleri arasındaki duvar eksenlerinden geçen doğu-batı hattının tam ortasına, kuzey güney eksenin iki yanına kare kesitli birer serbest destek yerleştirilmiştir. Söz konusu desteklerden doğu duvarına yakın olanın güneyine, yaklaşık olarak destekle kuzey duvar arasındaki mesafe kadar uzağa kare kesitli bir serbest destek daha yerleştirilmiştir. Kuzeydeki iki serbest destek üzerine uçları doğu ve batı duvarlarına oturan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmış ve bu kiriş üzerine destekler üzerine denk gelecek biçimde tavana kadar uzanan kare kesitli birer serbest destek daha yerleştirilmiştir. Üstteki destekler uçları doğu ve batı duvarlarına oturan doğu-batı doğrultulu tavan kirişini taşımaktadır. Kadınlar mahfili ayrıca, daha güneyde kalan ve köşe oluşturan destek üzerinden atılan kuzey duvarına saplanan kuzey-güney ve doğu duvarına saplanan doğu-batı doğrultulu kirişlerin taşıdığı, harime doğru balkon biçiminde taşırılmıştır (Fot. 211). Alttaki ana kirişlerle kuzey duvarı arasına sık aralıklı kuzey-güney doğrultulu kirişler atılmıştır. Alttan ve üstten kaplanan bu kirişler kadınlar mahfilinin tabanını taşırlar. Kadınlar mahfili balkon kısmı da dahil olmak üzere güneyinden bir korkulukla sınırlanmıştır. Balkon kısmının altında kalan bölüm kuzey duvarına kadar camekânla kapatılmıştır.

Kadınlar mahfiline harimin kuzeydoğu köşesine yapılmış on bir basamaklı bir ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin üst kolunun sekizinci basamağı hizasında batı duvarına açılmış üst köşeleri yuvarlatılmış basit dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Tek kanatlı ahşap kapıyla örtülen bu açıklıktan bugün yerinde olmayan orijinal minareye geçilmekteydi (Fot. 212).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi (Fot. 213), batı köşesinde on basamaklı ahşap minber (Fot. 214), güneydoğu köşede çeyrek daire tabanlı ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır (Fot. 215). Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30 santim taşan yaklaşık 30 santim yüksekliğinde bir ahşap seki güney duvar boyunca uzanmaktadır.

Harim tam ortada kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen tabana oturan kirişlemesi alttan kaplamalı döner eksenli bindirme tavan, bu bölümün dışında kalan

yan kesimlerde kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür (Fot. 216). Döner eksenli iki katlı ahşap bindirme tavan örtülüdür.

Betonarme yapının duvarları içten ve dıştan sıva ve badanalıdır. Duvarlar, cephelerde zeminden yaklaşık 1m yüksekliğe kadar mermer bloklarla kaplanmıştır. Yapının tavanında, kadınlar mahfili döşeme ve korkuluklarında, desteklerde, minber, vaaz kürsüsü, mihrap, merdiven, kapı ve pencere kasaları, kapı kanatlarında ahşap kullanılmıştır.

Yapının orijinalinde döner eksenli tek katlı bindirme tavanının eksenlerinde ahşap oyma tekniğinde yapılmış geometrik bordürler kullanılmış, ancak son yapılan tamirde bu bordürler kaldırılmıştır (Fot. 217)²⁷⁴ Ahşap minberde iri baklava desenleriyle, oyma tekniğiyle yapılmış süslemeler bulunmaktadır.

4.2.1.1.5. Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü²⁷⁵ (Yeniköy) Camii

tavanı

Amasya merkeze 6 km uzaklıkta, Amasya-Taşova yolu üzerinde bulunan Sarılar Köyü'nde yer alan yapı, 1968 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Köy halkı tarafından muhtelif zamanlarda küçük onarımlar geçiren yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açıktır.

Doğudan batıya doğru alçalan meyilli bir arazi üzerine, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı; cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremit kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 22). Kuzeybatı köşesinde son cemaat yerini batısından kapatarak sınırlayan minare yer almaktadır (Fot. 218). Kare kesitli minare kaidesinin güney duvarı, yapının kuzeybatı köşesine değmektedir.

Minare düzgün kesme taştan örülmüş kaide üzerinde, silindir gövdeli ve tek şerefeli olarak yükselmektedir. Şerefe altı dört sıra mukarnaslıdır. Mukarnasların iki sırasında bir, beş kademeli dışbükey küreler yer almaktadır. Şerefe korkuluğu enli ve tek kademelidir. Üzerinde sekiz kollu yıldızlar kabartma biçimindedir. Petek sacdan yapılmış konik külahla örtülüdür ve bir alemle sonlanmıştır.

²⁷⁴ Yapıyı incelediğimiz 01.10.2011 tarihinde köylüler tarafından orijinal süslemeden kalan bir parça gösterilmiştir.

²⁷⁵ Köyün adı 62 No'lu Amasya Şer'iyye Sicili'nde, Akdağ nahiyesine bağlı 'Sarular' köyü olarak geçmektedir, bkz. Baş (2008), s. 56. 71 No'lu şer'iyye sicilinde de köy Karye-i Sarular olarak geçmektedir, bkz. Erdoğan (2010), s. 176. Bkz. Yavuz (1999), s. 27.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere, kare kesitli dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 219). Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi, köşedeki destekler ayrıca, kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Söz konusu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı; kapının iki yanında dikdörtgen biçimli birer pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapının batı ve güney cephelerinde kuzey cephede olduğu gibi ikişer pencere açıklığı bulunurken (Fot. 220); doğu cephede herhangi bir açıklık görülmemektedir (Fot. 221).

Harime, son cemaat yerinin güneyinden, kuzey cephe ekseninde bulunan çift kanatlı, ahşap, dikdörtgen biçimli kapıyla girilmektedir. Harimin batı duvarının kuzey penceresi ile doğu duvarının da aynı hizadaki kuzey köşeleri arasındaki duvar eksenlerinden geçen doğu-batı hattının biraz güneyine; kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer serbest destek yerleştirilmiştir. Destekler alttan başlayarak üstte tavana kadar uzanmaktadır. Bu desteklerin üzerine, uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Böylelikle harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 222). Desteklerin yaklaşık olarak yarısından itibaren üzerlerine doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılarak kadınlar mahfilinin tabanı taşınmaktadır. Mahfilin tabanı ve tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı olarak düzenlenmiştir. Mahfilin harime bakan güney sınırında, destekler arasında kalan kısım, yaklaşık olarak yarım daire şeklinde harime doğru balkon biçiminde taşırılmıştır. Mahfil balkon kısmı da dâhil olmak üzere güneyinden ahşap çıtaların aralıklı olarak yerleştirildiği bir korkulukla sınırlandırılmıştır. Mahfilin altındaki doğuda kalan bölüm, desteği de kapsayacak şekilde camekânla kapatılmıştır. Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesine yapılmış on dört basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 223). Mihrap nişi de dâhil olmak üzere harimin tüm duvarlarında yerden yaklaşık 1m yukarıya kadar lambri kaplanmıştır. Harimin güneybatı köşesinde dokuz basamaklı

ahşap minber bulunmaktadır (Fot. 224). Güneydoğu köşede ise kare tabanlı vaaz kürsüsü yer almaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30 cm taşan yaklaşık 30cm yüksekliğinde ahşap bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Harim güneye doğru biraz daha yaklaştırılmış, kare tabana oturan, kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki katlı ahşap bindirme tavanla; bu bölümün dışında kalan yan kısımlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülüdür (Fot. 225).

Yapının duvarları moloz taş ile örülü olduğu güney ve batı cephelerin çıplak görünüşünden anlaşılmaktadır. Kuzey ve doğu cepheler beyaz sıva ile badanalıdır. Doğu cephenin yerden yaklaşık 1m üstü betonla sıvanmıştır. Minarenin tüm yüzeyinde düzgün kesme taş kullanılmıştır. Harimin tüm duvarları beyaz badanalıdır. Mahfile çıkışı sağlayan merdivenin korkulukları, bindirme tavanın yan yüzleri turkuaz renginde boyanmıştır. Ahşap destekler, desteklerin taşıdığı kirişler, döner eksenin ikinci katı ve merkezdeki göbek kısmı mavi yağlıboya ile döner eksenin üçüncü katı krem rengi yağlıboya ile boyanmıştır. Mihrap çerçevesi siyah boya ile boyalıdır. Yapıda ahşap malzeme desteklerde, kapı kanatlarında, tavanlarda ve kadınlar mahfilinin tabanında, mahfili taşıyan merdivende, minberde, vaaz kürsüsünde, korkuluklarda kullanılmıştır. Yapıda çok fazla süsleme unsuru görülmemektedir. Tavanda ahşap süslemeye ve duvarlarda ve pencere kenarlarında kelem işi bezemeye yer verilmiştir. Harimde sadece batı ve güney duvarlarındaki pencerelerin kenarlarında kalem işi bezeme görülmektedir. Simetrik olarak yapılmış kıvrımlı iki motif arasında üç dilimli bir formun sürekli tekrarından oluşan süsleme; pencerelerin üç kenarında da uygulanmıştır. Tüm pencerelerde aynı bezemeye yer verilmiştir. Batı duvarında iki pencere arasında kalan duvar yüzeyinde dikdörtgen kartuş içinde ‘Lâ İlâhe İllallah Muhammedur Resulullah’ yazılıdır. Kartuşun köşelerinde siyah boya ile rûmi ve kıvrımlı dalların, ‘c’ kıvrımının kullanıldığı görülmektedir. Güney cepheye yaklaştırılmış olan pencerenin üst kısmında iki yanda, madalyon içinde ‘Osman Radiyallahü Anh’ ve ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’ yazılıdır. Madalyonların kenarlarında lâleye benzer motifler tekrar edilmiştir. Tüm madalyonların çevresinde aynı düzenleme söz konusudur. Güney duvarında batıya yaklaştırılmış pencerenin üst kısmında madalyon içinde ‘Allah Celle Celalühu’; doğuya yaklaştırılmış olan pencerenin üst kısmında ise ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazılıdır. Mihrap kavsarasının üst kısmında dikdörtgen kartuş içinde ‘Küllema de hale aleyha Zekeriyyal mihrabe’ yazılıdır. Doğu duvarında yine madalyon içinde ‘Ali Radiyallahü

Anh' ve 'Hüseyin Radiyallahü Anh' yazılıdır. Ahşap minberde tek süsleme unsuru korkuluk kısmındaki oyma tekniği ile yapılmış kenarları kıvrımlı kafesler ve kapının tacındaki ajur tekniği ile yapılmış süslemelerdir. Aynalık kısmı açık kahve renkli kalın çıtalarla kenarların oluşturulduğu, koyu renkte bir dik üçgen ve altta biri yarım üç dikdörtgenden oluşmaktadır. Süpürgelik kısmı da yine kenarlarında çıtaların olduğu üç adet dikdörtgenden meydana gelmektedir. Döner eksenli üç katlı ahşap bindirme tavanın her katının eksenlerinde oyma tekniği ile yapılmış siyah renkli bordürler kullanılmıştır. Dıştaki ilk bordürde 'c' ve ters 'c' kıvrımlarının tekrarı görülmektedir. İkinci bordürde bu 'c' kıvrımları üst üste yerleştirilmiş, aralardaki kısımlarda dört kollu yıldız motifi meydana getirilmiştir. Tavanın merkezindeki kare göbeğin kenarlarında tamamen siyaha boyanmış kıvrımlı bordür kullanılmıştır. Göbekte merkezde beş kollu yıldız motifi; bu motifin dışında elips formuna yakın geometrik on iki parça dizilmiştir (Fot. 226). Bir daire içindeki bu alanın dışındaki dört köşede kandile benzer motifler bulunmaktadır. Mavi zemin üzerinde yer alan tüm motifler siyah renk ile boyanmıştır.

4.2.1.1.6. Amasya merkez ilçe Dadı Köyü²⁷⁶ Camii tavanı

Amasya-Çorum karayolu üzerinde Amasya merkeze 14km uzaklıktaki Dadı Köyü'nde bulunan yapı 1979 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Köy ahalisi tarafından muhtelif zamanlarda çeşitli onarımlar geçiren yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 23). Kuzeybatı köşede, son cemaat yerini batısından kapatarak sınırlayan minare yer almaktadır. Kareye yakın dikdörtgen kesitli minare kaidesi güneydoğu köşesinden yapının kuzeydoğu köşesine değmektedir.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere kare kesitli dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 227). Bu destekler doğu-batı doğrultulu

²⁷⁶ Köyün adı şer'iyye sicillerinde Ezinepazar nahiyesine bağlı Dadı köyü olarak geçmektedir, bkz. Baş (2008), s. 54. Bkz. Şahin (2010), s. 108. 1 Numaralı Amasya şer'iyye sicilinde geçen bir dava kaydında Dadı Camii hatibinden bahsedilmektedir. Günümüzdeki caminin bahsi geçen cami alanı üzerine inşa edilmiş olması muhtemeldir, bkz. Yılmaz (1987), s. 96.

bir kirişi; köşelerdeki destekler de kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Söz konusu kirişler, son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının iki yanında alttakiler dikdörtgen biçimli, üsttekiler yuvarlak kemerli olmak üzere ikişer pencere açıklığı yer almaktadır. Doğu, batı ve güney cephelerde de pencere açıklıkları aynen tekrar edilmiştir (Fot. 228-229-230).

Harime, son cemaat yerinin güneyinden geçilerek, kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen biçimli, çift kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Harimin doğu duvarının kuzey penceresinin ortasından ve batı duvarının kuzey penceresinin kuzey kenarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Kirişler tavana kadar yükselmektedir. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 231). Üstteki destekler uçları doğu ve batı duvarlarına oturan doğu-batı doğrultulu tavan kirişini taşımaktadır. Mahfilin tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülüdür. Altteki destekler de kuzey-güney doğrultulu kirişlemesi üstten kaplamalı mahfil tabanını taşımaktadır. Mahfilin destekler arasında kalan kısmı harime doğru yarım daire biçiminde çıkıntı teşkil etmektedir. Kadınlar mahfili balkon kısmı da dâhil olmak üzere güneyinden bir korkulukla sınırlandırılmıştır. Korkuluk dikey ve yatay çıtaların birleştirilmesiyle oluşturulan kafes görünümündedir. Mahfilin altında kalan kuzeydoğu köşe destekten kuzeye doğru camekânla kapatılmıştır. Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesine yapılmış on iki basamaklı ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır.

Harimin güney duvar ekseninde dikdörtgen kesitli mihrap nişi harime doğru çıkıntı yapacak biçimde taşırılmıştır (Fot. 232). Mermerden yapılan mihrap orijinal değildir. Harimin güneybatı köşesinde on bir basamaklı ahşap minber (Fot. 233); güneydoğu köşesinde kare tabanlı mermer vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Fot. 234). Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30cm taşan yaklaşık 30cm yüksekliğindeki mermer bir seki tüm duvar boyunca uzanmaktadır.

Harim yaklaşık olarak tam ortada kuzey-güney doğrultusunda kareye yakın dikdörtgen bir tabana oturan kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki katlı bindirme tavanla; bu bölümün dışında kalan yan kısımlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülüdür (Fot. 235).

Betonarme yapının duvarları içten ve dıştan sıva ve badanalıdır. Kuzey duvarı zeminden yaklaşık olarak 1m yüksekliğe kadar kahverengi yağlıboya ile boyanmıştır. Yapıda tavanlarda, desteklerde, kadınlar mahfilinin tabanında, merdivende, korkuluklarda, minberde ahşap malzeme; mihrapta ve vaaz kürsüsünde mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapıda kalem işi ve ahşap süsleme görülmektedir. Kalem işi süsleme tüm pencerelerin kenarlarında uygulanmıştır. Yapıdaki tüm üst pencerelerde aynı bezeme programı bulunmaktadır. Siyah çerçeve içine alınmış olan simetrik 's' ve ters 's' kıvrımları arasında yaprak motiflerine yer verilmiştir. Doğu ve batı duvarındaki kuzey köşeye yaklaştırılmış olan alt pencerelerin kenarlarında, dört yapraklı stilize bitkisel bezeme; güney köşeye yaklaştırılmış olan alt pencerelerin kenarlarında da simetrik yerleştirilmiş koçboynuzu motifi ve aralarda oluşan kalp motifi görülmektedir (Fot. 236). Güney duvarındaki her iki pencerenin kenarlarında da kıvrımlı hatlı stilize bitkisel bezeme bulunmaktadır.

Döner eksenli tavanın eksenlerinde yer alan bordürlerde ahşap süsleme görülmektedir (Fot. 237). Dıştan içe ilk bordürde oyma tekniği ile yapılmış, yeşil ve mavi renkle boyalı üçgenler ve üstlerinde yay şeklinde kırmızıya boyanmış ahşap parçalar yer almaktadır. İkinci bordürde içinde karşılıklı birleşmiş iki üçgenin yer aldığı daire formları sıralı vaziyettedir. Bu bordürün üzerinde kalan eksenin kenarlarında ortada mavi renkli palmet motifi alttaki iki ucu, devam ettirilerek yukarıya doğru kendi etrafını saracak şekilde çevrelenmiştir.

4.2.1.1.7. Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yolkenarı Camii

tavanı

Amasya merkeze 22 km uzaklıkta, Amasya-Tokat karayolu üzerinde Mahmatlar Köyü'nde bulunan cami 1983 tarihinde, Hüsnü Kürkçü adlı yerel köy ustası tarafından

yapılmıştır. Köy halkı tarafından muhtelif zamanlarda çeşitli onarımlar geçiren yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı cephelerden dışa taşkın saçaklı kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 24). Kuzey batı köşesinde son cemaat yerini batısından kapatarak sınırlayan minare yer alır (Fot. 238). Kare kesitli, dikdörtgen prizma gövdeli minare kaidesi güneydoğu köşesinden yapının kuzeybatı köşesine değmektedir.

Minare kaidesi dışa taşkın bir sıra düz silmeyle nihayetlenir. Kaide üzerinde ortası şişkin üst kısmı dar silindirik gövdeli pabuç kısmı yer alır. Pabuç kısmından minarenin silindir biçimli gövdesine bir bilezikle geçilir. Minare gövdesinin üst kısmındaki bilezik üzerinden üç sıra taş örgü yükselmekte, bu örgülerden sonra Mahmatlar Köyü Camii'nde olduğu gibi beş sıralı ilginç kuruluşlu şerefe altı başlamaktadır. Sıralardan her birinde yan yana sıralanmış dikdörtgen yüzeyler oluşturulmuş, bu yüzeylerin içlerine diklemesine ikişer oyuk açılmıştır. Çok cepheli şerefe korkuluğunun cephe ortalarına içlerinde ızgara biçimli şebekeler bulunan eşkenar dörtgen biçimleri oyulmuştur. Korkuluğun, eşkenar dörtgenlerin üst ve alt köşelerinde kalan bölümlerine ayrıca küçük birer yuvarlak delik açılmıştır. Minarenin silindirik gövdeli peteği üstte, içlerine iki diklemesine oyuk açılan yan yana sıralanmış bir sıralı dikdörtgen yüzeylerle nihayetlenmektedir. Petek konik külahla örtülüdür.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere kare kesitli dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 239). Bu destekler, doğu batı doğrultulu bir kirişi, köşelerdeki destekler ayrıca, kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Söz konusu kirişler, son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının iki yanında alttakiler dikdörtgen biçimli, üsttekiler yuvarlak kemerli olmak üzere ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 240). Doğu, batı ve güney cephelerde de pencere açıklıkları aynı şekilde tekrar edilmiştir (Fot. 241-242).

Harime, son cemaat yerinin güneyinden kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen biçimli kapıyla girilmektedir. Harimin, doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin güney kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş, bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Böylelikle harimin doğu-batı kiriş hattın kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 243). Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesinden yer alan L biçimli on üç basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır.

Harimin, güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 244). Mihrabın nişi, kademeli beş sıradan oluşan kavsarası ve etrafını çevreleyen dikdörtgen biçimli pano dahil olmak üzere tümüyle ahşap lambri kaplamalıdır. Güneybatı köşede yüzeyi alçı sıvalı ahşap minber (Fot. 245), güneydoğu köşede kare tabanlı vaaz kürsüsü bulunur. Mihrap nişinin iki yanında güney duvarını, duvardan 30 santim dışarıya taşan bir seki dolanmaktadır.

Harimin tavanı kadınlar mahfili ve mahfilin güneyinde kalan olmak üzere başlıca iki bölüme ayrılabilir. Kadınlar mahfili kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülüdür (Fot. 246). Harim yaklaşık olarak tam ortada kuzey-güney doğrultusunda kareye yakın dikdörtgen bir tabana oturan kirişlemesi alttan kaplamalı, döner eksenli iki katlı bindirme tavanla; bu bölümün dışında kalan yan kısımlar kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülüdür (Fot. 247).

Betonarme olan yapının tüm duvarları cephelerde ve içte sıvalı ve beyaz badanalıdır. Son cemaat yerinin üst örtüsünde, harimin tavanında kadınlar mahfilinin döşeme ve korkuluklarında, desteklerde, mihrap ve vaaz kürsüsünde, kuzey, doğu, güney ve batı cephelerde yer alan üstteki pencere açıklıklarının kasalarında, kapı kanatlarında ahşap kullanılmıştır.

Yapıdaki tek süsleme unsuru bindirme tavanın eksenlerinde, ahşap oyma tekniği ile yapılmış geometrik bordürlerde; kadınlar mahfilini taşıyan iki ahşap destek arasına tavanla birleşecek biçimde yerleştirilmiş olan ahşap bordürde bulunur.

4.2.1.1.8. Amasya merkez ilçe İlyasköy²⁷⁷ Kavaklıağıl Mezrası Camii

tavanı

Amasya merkeze 16 km uzaklıktaki, Amasya-Tokat karayolu üzerinde bulunan İlyasköy'ün Kavaklıağıl mezrasında bulunan yapı, 1992 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Muhtelif zamanlarda küçük çaplı onarımlar geçiren yapının orijinal minaresi yoktur. Yapının kuzeybatı köşesine, yapıdan bağımsız demir merdivenle çıkılan bir minare eklenmiştir. Yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır. Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde kuzey-güney doğrultulu dikdörtgen bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma bir çatıyla örtülüdür (Çizim: 25).

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere kare kesitli dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 248). Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi, köşelerdeki destekler de kuzey duvarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadırlar. Bu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan, kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 249). Yapının batı, güney ve doğu cephelerinde alttakiler kareye yakın dikdörtgen biçimli; üsttekiler yuvarlak kemerli ve daha küçük boyutta olmak üzere ikişer pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 250-251-252).

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin 52cm kuzeyinden geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer ahşap destek yerleştirilmiştir. Bu desteklerin üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 253). Mahfilin tabanı kirişlemesi alttan kaplamalıdır. Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesinde bulunan on yedi basamaklı ahşap 'L' biçimli bir merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin ortadaki iki destek arasında kalan kısmı harime doğru dikdörtgen bir çıkıntı teşkil etmektedir.

²⁷⁷ Köyün geçmişi hakkında İlyasköy Camii anlatılırken bilgi verilmiştir.

Mahfilin tamamı içbükey dışbükey hareketlendirilmiş ahşap parçaların sıralanmasıyla oluşturulmuş bir korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin güney duvar ekseninde dikdörtgen kesitli, mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 254). Mihrabın batısında, mermerden on basamaklı minber (Fot. 255); doğusunda dikdörtgen tabanlı mermer vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında güney duvarından harime doğru 44cm taşan bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Mihrabın hizasından harime doğru 90cm taşan 152cm genişliğinde bir seki daha bulunmaktadır. Harimin tüm duvarları yerden 1m kadar üste doğru lambri ile kaplanmıştır.

Harimin tavanı kadınlar mahfili ve mahfilin güneyinde kalan kısım olmak üzere iki bölüme ayrılabilir. Kadınlar mahfili kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden oluşan tek kat bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 256). Bindirme tavanın kuzey kenarı harimin kuzey duvarına dayanmaktadır. Harimin kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülü güney bölümünün ortasında doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen alt yapıya oturan, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri dönüşlü, iki kat bindirme tavan bulunmaktadır (Fot. 257). Bu iki kat bindirme tavanın bulunduğu kısım beyaza boyanmıştır. Ahşap parçaların birleştiği kısımlara ince çitalar çakılmıştır.

Moloz taş zemin üzerine betonarme olarak inşa edilen yapının duvarları içten ve dıştan beyaz badanalıdır. Son cemaat yerinin üst örtüsünde, harimin tavanında, mahfilin tavanında ve tabanında, mahfil korkuluğunda, desteklerde, kapı kanatlarında, merdivende ahşap; mihrap, minber ve vaaz kürsüsünde, sekide mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapıdaki tek süsleme unsuru harimin bindirme tavanının eksen kenarlarındaki bordürler ve göbektedir. Bordürlerde ahşap oyma ile yapılmış yarım daire biçimli geometrik şekiller sıralanmıştır. Tavan göbeğinde merkezde altı taç yapraklı çiçek motifi; bunun altına da 21 kollu çiçek motifi aplike edilmiştir (Fot. 258).

4.2.1.2. Bir yönden duvara üç yönden kirişe oturan-beş kat bindirmeli tavanlar

4.2.1.2.1. Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesinde, ilçe merkezinin Nusratiye Mahallesi'nde bulunan yapının, batısında Bağlar, kuzeyinde Aşık ve güney kenarına yakın Tabakhane Sokak uzanır.²⁷⁸ Halk arasında 'Tabakhane Camii' adıyla da bilinen yapı, Cami-i Cedit olarak da geçmektedir.

Yapı tavanındaki tarihe göre H.1212/M.1826 yılında inşa edilmiştir.²⁷⁹ 1953 yılında yapılan onarım sırasında caminin tavanı askıya alınmış; dış duvarlar tamamen yenilenmiş, kuzeybatısına da bir minare eklenmiştir. Yapının orijinalinden geriye tavanı ve mahfil direkleri kalmıştır.²⁸⁰

Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 26-27). Batı cephesinin kuzey köşesine yerleştirilen minare, çatı seviyesinden itibaren beden duvarlarının üzerinde yükselmektedir (Fot. 259).²⁸¹ Kaidesi bulunmayan minarenin pabuçluk kısmı tepeleri aşağı ve yukarıya bakan üçgen yüzeylerle hareketlendirilmiştir. Pabuçluk ince, dışa taşkın bir bilezikle sonlanmaktadır. Tuğladan silindirik minare gövdesi tek şerefelidir. Şerefe altı dört sıra testere dişlidir. Alçı kabartmalı şerefe korkuluğu çokgen biçimlidir. Silindirik petekle külâhı bir bilezik ayırmaktadır. Sacdan konik külâh bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının batı cephesinde kuzey köşesine yaklaştırılmış dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Açıklığın güneyinde dikdörtgen çerçeveli bir; üstte yuvarlak kemerli iki pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 260). Güney cephede altta iki, üstte dört (Fot. 261); doğu cephede üstte iki pencere açıklığı bulunurken kuzey cephede herhangi bir açıklık görülmemektedir (Fot. 262). Alt pencerelerin tümü dikdörtgen biçimli; üst pencerelerin tümü yuvarlak kemerlidir.

Yapının batı cephesinde bulunan demir kapıyla son cemaat yeri niteliğindeki bölüme girilmektedir. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bu bölümde,

²⁷⁸ Yapı, 30-30T-c pafta, 133 ada ve 4 parseldedir, bkz. Özdemir vd. (2007), s. 452.

²⁷⁹ Çerkez (2005), s. 289

²⁸⁰ Bkz. V.G.M. Abd. Yp. İş. Dai. Bşk. Arş. 05.04./20 no'lu 26.4.1995 tarihli rapor.

²⁸¹ Yapının orijinal minaresi ahşapken, 1970 yılında yerine tuğla minare yaptırılmıştır, bkz. Özdemir dv. (2007), s. 452.

girişin kuzey kenarından harimin batı duvarı hizasına kadar duvar örülmüştür. Duvarın batısına açılan tek kanatlı kapıyla girilen bu kısımda kontrplakla yapılmış bir mihrap bulunmaktadır. Son cemaat yeri kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür (Fot. 263).

Harime batı duvarında açılmış dikdörtgen çerçeveli, tek kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Kapının kuzeyinde dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Harimi zemin kat ve mahfil katı olmak üzere iki ayrı planda ele almak gerekmektedir. Zemin katta harimin doğu duvarından 250cm, kuzey duvarından 345cm harime doğru çekilmiş kuzey-güney ve doğu-batı hattında; doğu ve kuzey duvarlarına paralel, kare kesitli, üçer ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 264). Desteklerin yarı hizasından itibaren üzerlerine, kenarları pahlanmış ve alt yüzleri dışbükey, içbükey hareketlendirilmiş birer yastık yerleştirilmiştir. Bu yastıkların üzerine doğu-batı ve kuzey-güney doğrultulu atılan birer kiriş bulunmaktadır (Fot. 265). Kuzey-güney doğrultulu atılan kiriş, bir ucundan güney duvarına saplanırken, kuzey ucundan doğu-batı doğrultulu kirişe saplanmıştır. Doğru-batı doğrultusunda atılan kirişin bir ucu batı duvarına saplanırken, diğer ucundan da kuzey-güney doğrultulu kirişin kuzey ucuna saplanmıştır. Bu şekilde harimi alt katta 'L' biçiminde dolanan kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 266). Mahfilin tabanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir. Mahfile harimin kuzeybatı köşesinde bulunan on üç basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Mahfil katına gelindiğinde yapının batısında bulunan son cemaat yerinin üst kısmının da mahfile dahil edildiği, dolayısıyla mahfilin genişletildiği görülmektedir (Fot. 267). Alt katta mahfil tabanını taşıyan destekler mahfil katında tavana kadar yükselmektedir. Bu katta mahfilin batı sınırını oluşturan kısma da batı duvarına paralel üç adet, kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir. Desteklerin tümünün üzerinde alttaki desteklerde kullanılan yastıkların aynısı görülmektedir. Batı sınırında bulunan bu desteklerin üzerine kuzey-güney doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Kiriş bir ucundan güney duvarına saplanırken, bir ucundan da doğu-batı doğrultulu kirişin batı köşesinden devam ederek, mahfil katının kuzeybatısındaki çokgen biçimli tek serbest desteğe saplanmıştır. Yine mahfil katında kuzey-güney doğrultulu kiriş uçlarından kuzey ve güney duvarına saplanmaktadır. Bu şekilde harimin üst seviyesinde mahfil 'U' biçiminde düzenlenmiştir. Mahfil katının kuzey sınırında kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerinde diğerleriyle aynı

biçimde her iki desteği de kapsayan bir yastık bulunmaktadır. Bu destekler arasında kalan kısım harime doğru dikdörtgen bir çıkıntı teşkil edecek biçimde taşırılmıştır (Fot. 268). Mahfilin tamamı lokma parmaklığa benzer bir korkulukla çevrelenmiştir. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür (Fot. 269).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 270). Mihrap tamamen ahşaptan yapılmıştır. Mihrabın batısında yedi basamaklı ahşap minber bulunmaktadır (Fot. 271). Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru taşırılmış 60 cm genişliğinde, 60 cm yüksekliğinde bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harimin kirişlemesi alttan kaplamalı tavanı kademeli bir kuruluş göstermektedir. Tavan eksenleri dönüşlü, iç içe dörtgen ve sekizgenlerden oluşan, beş katlı bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 272). Tavan dıştan içe doğru dörtgen; kuzey-güney ve doğu-batı kenarları uzun, köşeleri dar kenarlı olan sekizgen; kuzey-güney, doğu-batı kenarları kısa, köşeleri uzun kenarlı sekizgen ve tekrar dörtgenden oluşmaktadır. Tavanın en dıştaki kademesi dahil, dışta kalan alanlar ahşap lambri ile kaplanmıştır.

Orijinali kerpiç olan yapının şu anki beden duvarları betonarmedir.²⁸² Yapının son cemaat yerinin tavanında, harim tavanında, mahfil tabanı ve tavanında, desteklerde, yastıklarda, korkulukta, merdivende, mihrapta, minberde ahşap malzeme, minarede tuğla malzeme kullanılmıştır.

Yapıdaki süsleme tavanda bulunmaktadır. Tavanın merkezine sarı, kırmızı ve yeşil renklerle boyanmış on iki kollu çarkıfelek motifinin bulunduğu dairesel göbek çakılmıştır (Fot. 273). Kolların kenarları dilimlidir. Göbeğin bulunduğu kare çerçevenin kenarlarına siyah zemin üzerine kırmızı benekler yapılmıştır. Karenin içinde ince çıtaların birbirine paralel ve dik olarak yerleştirilmesiyle küçük kareler oluşturulmuştur. Siyah, kırmızı ve yeşil renklere boyanmış olan kareler tavana hareketlilik kazandırmıştır. Bu kare çerçeveyi ince çıtalar çakılarak sınırlandırılan iç içe iki, enli bordür takip etmektedir. Bu bordürlerin içinde kırmızı çapraz çizgilerle oluşturulmuş baklava motifleri bulunmaktadır. Bu motiflerin yer aldığı dörtgen tabanlı kademenin kenarlarında koyu yeşil zemin üzerine kırmızı, sarı ve siyah benekler görülmektedir. Bu kademenin devamındaki sekizgenin köşelerinde yeşil ve kırmızı renklere boyanmış enli

²⁸² Çerkez (2005), s.289.

ahşap parçalar bulunmaktadır (Fot. 274). Bu kademenin kenarlarında stilize bitkisel motifin tekrarı söz konusudur. Aynı düzen üçüncü kademedede de uygulanmıştır.

4.2.2. İç içe bindirmeli tavanlar

4.2.2.1. Tek kat bindirmeliler

4.2.2.1.1. Dikdörtgen tabanlılar

4.2.2.1.1.1. Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii

tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı, Amasya'ya 54km, Merzifon'a 8km uzaklıktaki Ortaova Köyü'nde bulunan yapı 1943²⁸³ yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır.

Yapıda muhtelif zamanlarda çeşitli onarımlar yapılmıştır. Kapalı bir mekân konumundaki son cemaat yeri yapıya sonradan eklenmiştir. Minare, minber ve mihrap orijinal değildir.²⁸⁴ Yapının dış ve iç sıvalarında dökülmeler, ahşap tavanda parçalanmalar göze çarpmaktadır. Yapı günümüzde sağlam durumda ve ibadete açıktır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 28). Batı cephesinin kuzey köşesine yaklaştırılmış minare kaidesi yaklaşık olarak kare bir tabana oturmaktadır (Fot. 275). Betonarme olan minare kaidesi üzerinde farklı boyutlarda, düzensiz prizma biçimli pabuçluk kısmı yer almaktadır. Pabuçlukla gövdeyi ince bir bilezik ayırmaktadır. Silindirik minare gövdesi düzgün kesme taşla örülmüştür. Gövdeyle şerefe altı yine bir bilezikle ayrılmaktadır. Tek şerefeli minarenin, şerefe altı üç sıra testere dişlidir. Testere dişleri arasındaki boşluklarda küçük küreler görülmektedir. Şerefe korkuluğu üzerinde 'Allah' ve 'Muhammed' yazan dikdörtgen panoların birleşmesinden meydana gelmiştir. Silindirik petek kısmı beton sıvalı konik bir külahla kapatılmış ve bir alemle sonlandırılmıştır.

Yapının kuzey cephesi önüne, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri, üç yönden duvarla çevrelenerek kapalı bir mekân konumuna getirilmiştir (Fot. 276). Son cemaat yerinin kuzey cephe ekseninde bu mekâna girişi sağlayan dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Girişin doğusunda bir, batısında bir olmak üzere iki adet pencere açıklığı yer almaktadır. Batıdaki pencere açıklığının neredeyse bitişiğinde sonradan açılmış olan kapıdan girilerek, on basamaklı

²⁸³ Yapılış tarihi ile bilgi Merzifon Müftülüğü'nde bulunan 0503/811-1040 no'lu cami kütük defterinden alınmıştır.

²⁸⁴ Bilgiler köy muhtarı Nimet Bilgin ile 28.08.2012 yılında yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

merdivenle mahfile çıkış sağlanmaktadır. Son cemaat yeri girişinin ve pencerelerin üzerinde alt pencerelerden daha küçük boyutlu üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Batı cephede bir; güney cephede iki adet alt pencere; doğu cephede bir adet üst pencere açıklığı görülmektedir. Kuzey cephedeki alt pencereler yuvarlak kemerli; diğer tüm pencereler dikdörtgen çerçevelidir.

Kuzey cephedeki yuvarlak kemerli, çift kanatlı ahşap kapı ile son cemaat yerine girilmektedir. Girişin doğu köşesinden başlayarak güneye doğru örülen duvar, harimin kuzey duvarıyla birleşerek, ayrı bir bölüm oluşturulmuştur (Fot. 277). Bu bölüme girişin batısında açılan tek kanatlı bir kapıyla sağlanmaktadır. Bu bölümün doğu duvarından ve kuzey duvarından mekânın içine doğru 30cm genişliğinde bir seki yapılmıştır. Doğü duvarındaki sekinin yüksekliği yaklaşık 1m kadarken, kuzey duvarındaki sekinin yüksekliği yaklaşık 20cm kadardır. Kuzey cephenin doğusundaki pencereden güneye doğru ahşap bir paravan harimin kuzey duvarına saplanarak, mahfile çıkışı sağlayan merdivenler son cemaat yerinden ayrılmıştır. Girişin batı ucundan başlayarak paravana kadar mekânın içine doğru yaklaşık 15cmlik 30cm yüksekliğinde bir seki uzanmaktadır. Aynı seki paravanın da yarı hizasına kadar devam etmektedir. Son cemaat yeri, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi alttan kaplamalı tavan ile örtülüdür (Fot. 278).

Son cemaat yerinin güneyinden, yapının kuzey duvarı ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığıyla harime giriş sağlanmaktadır. Kapının iki yanında dikdörtgen biçimli birer pencere açıklığı bulunmaktadır. Harimin kuzey duvarından 180cm güneye doğru alınmış doğu-batı hattında; kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek; bu hattın batı duvarına saplandığı yerde kare kesitli bir destek daha yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı hattının kuzeyinden kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 279). Bu desteklerin orta kısmından atılan doğu-batı doğrultulu bir kirişle mahfilin tabanı taşınmaktadır. Mahfilin tabanı kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı biçimde, tavanı da kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan biçimindedir. Mahfilin destekler arasında kalan kısmı harime doğru çıkıntı yapacak şekilde uzatılmıştır. Düz ahşap çitaların sıralanmasından oluşan korkuluk tüm mahfili çevrelemektedir. Mahfil, aynı zamanda son cemaat yerinin üst katını da oluşturmaktadır.

Harimin kuzeydoğu köşesine yakın, doğu duvarındaki desteğin bitişiğinde açılan yuvarlak kemerli bir kapıyla minareye çıkış sağlanmaktadır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi; mihrabın batısında yedi basamaklı ahşap minber; doğusunda kareye yakın dikdörtgen kesitli, kenarları yuvarlatılmış vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Fot. 280);. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru biri 20cm, diğeri 30cm taşan iki seki görülmektedir. 20cmlik seki yaklaşık 1m yüksekliğinde, diğer seki 20cm yüksekliğindedir. Bir seki de batı duvarındaki pencere ekseninden başlayarak kuzeye doğru 2m uzanmaktadır. Bu seki de 1m yüksekliğinde 30cm genişliğindedir.

Harim, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe doğu-batı doğrultusunda uzanan iki dikdörtgenden oluşan tek kat bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 281).

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıva ve badanalıdır. Yapının desteklerinde, tavanlarında, mahfil tabanında, korkuluklarında, minberde, kapı kanatlarında ve pencere çerçevelerinde ahşap malzeme; mihrapta alçı malzeme kullanılmıştır.

Yapıda süsleme mihrapta ve tavanın eksenlerinde görülmektedir. Dilimli formdaki mihrap kavsarasında çiçek motifleri bulunmaktadır. Eşkenar dörtgenlerin dizilmesinden meydana gelen bir bordür kavsarayı çevrelemektedir. Bu bordürün dışında yer alan enli bir başka bordürde çiçek demetlerinden oluşan bir düzenleme ve aralarda karşılıklı iki hilâl bir yıldız motifi tüm mihrap çevresinde uygulanmıştır. Bunu takip eden en dıştaki bordürde lâle motifi ve yapraklardan oluşan bir süsleme görülmektedir.

Tavanda eksenlerde oyma tekniği ile yapılmış iç içe yarım halkalardan oluşan bir bordür hattı bulunmaktadır.

4.2.2.1.1.2. Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii tavanı

Amasya-Çorum karayolu üzerinde Amasya'ya 40km uzaklıkta bulunan Çavuşköy'ünde bulunan yapı, 1945-1946 yıllarında köy halkı tarafından Şükrü Usta adlı

bir ustaya yaptırılmıştır.²⁸⁵ Yapım tarihi harime girişi sağlayan kapı açıklığının üzerine H. 1365 olarak kalem işi ile yazılmıştır.

Köy halkı tarafından muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçiren yapı günümüzde sağlam ve ibadete açıktır.²⁸⁶

Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde; kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 29). Kuzeybatı köşesinde minare yer almaktadır (Fot. 282). Minarenin güney duvarı son cemaat yerinin kuzeybatı köşesine değmektedir. Moloz taşla örülmüş kare tabanlı minare kaidesi dışa taşkın düz bir silmeyle nihayetlenmektedir. Kaide üzerinde kırmızı renge boyanmış çokgen görünümlü pabuçluk kısmı üste doğru daralmakta ve bir bilezikle sınırlanmaktadır. Beyaz sıvalı, silindirik gövde tek şerefelidir. Şerefe kısmı da pabuçlukla aynı renktedir. Şerefe altı beş sıra testere dişlidir. Çok cepheli şerefe korkuluğunda dörtgen biçimleri oyulmuştur. Silindirik petek sacdan yapılmış konik külahla örtülüdür ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yeri doğu, batı ve güney cephelerinden duvarlarla; kuzey yönden de harim duvarıyla çevrelenerek kapalı bir mekâna dönüştürülmüştür. Son cemaat yerinin kuzey cephe ekseninde mekâna girişi sağlayan dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 283). Kapının çevresine sonradan yapılan bir eklentiyle basık kemer görüntüsü verilmiştir. Kapının iki yanında birer pencere açıklığı yer almaktadır. Doğusundaki pencere açıklığı dikdörtgen çerçeveli; batısındaki pencere açıklığı daha küçük boyutlu kare çerçevelidir. Son cemaat yerinin doğu cephesinin kuzey köşesinde dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı daha yer almaktadır (Fot. 284).

Yapının batı cephesinde bir (Fot. 285); doğu (Fot. 286) ve güney cephelerinde (Fot. 287) ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencereilerin tümü dikdörtgen çerçeveli ve aynı boyuttadır.

Son cemaat yerine girildiğinde batı duvarının buradaki kapı açıklığına kadar olan duvar yüzeyinde zeminden yaklaşık 1m kadar üstü; batı duvarının zeminden yaklaşık

²⁸⁵ Usta ismi Amasya Müftülüğü'ndeki 0500/811-1054/05100140 numaralı cami kütük defterinden alınmıştır. Defterde yapım yılı 1949 olarak verilmiştir

²⁸⁶ Köy muhtarı Ahmet Şahinle yapılan 17.06.2014 görüşme sonucu köy halkı tarafından çeşitli tamirlerin ve eklemelerin yapıldığı bilgisi alınmıştır.

yarısının lambri ile kaplandığı görülmektedir. Son cemaat yerinin kuzeybatı köşesi ile batısındaki pencere arasında kalan kısımda minareye çıkışı sağlayan, dikdörtgen çerçeveli, tek ahşap kanatlı kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 288). Son cemaat yerinin tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan ile örtülmüştür.

Harime, son cemaat yerinin güneyinden, kuzey cephe eksenindeki dikdörtgen biçimli, çift kanatlı, ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin kuzey duvarından 284cm güneye doğru alınmış doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu hattın mahfil katında, batı ve doğu duvarına saplanan dikdörtgen kesitli birer destek daha bulunmaktadır. Bu desteklerden ortadaki iki desteğin üzerine profilli yastıklar yerleştirilmiştir. Bunların üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 289). Kuzey cephe eksenini iki yanındaki desteklerin ortasından atılan doğu batı doğrultulu bir kirişle de mahfilin tabanı taşınmaktadır. Mahfilin tabanı ve tavanı kirişlemesi alttan kaplamalıdır. Kadınlar mahfiline harimin kuzeydoğu köşesinde bulunan on bir basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Mahfili taşıyan ortadaki iki destek arasından mahfil harime doğru çıkıntı yapmaktadır. Oluşturulan bu balkon kısmı da dâhil olmak üzere tüm mahfil korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 290). Mihrabın batısında yedi basamaklı minber (Fot. 291); doğusunda kareye yakın dikdörtgen tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 55cm taşan yaklaşık 30cm yüksekliğindeki seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Harimin tüm duvar yüzeyleri zeminden 1m kadar yüksekliğe kadar lambri ile kaplanmıştır.

Harim kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, kareye yakın iç içe iki dikdörtgenden oluşan, tek kat bindirmeli tavanla örtülüdür (Fot. 292).

Zeminden yaklaşık 1m kadar üzeri moloz taşla örülmüş olan yapının duvarları içten ve dıştan sıvalıdır. Yapının tavanlarında, kapı çerçevelerinde, minberde ve mihrapta, vaaz kürsüsünde, merdivende, mahfil tabanında, desteklerde, korkuluklarda ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapı süsleme açısından oldukça zengindir. Yapının duvarlarında kalem işleri; mihrabında ahşap süsleme bulunmaktadır. Harimin giriş kapısının üzerinde dikdörtgen çerçeve içerisinde, kısa kenarları dilimli bir kartuş bulunmaktadır. Muhtemelen içerisine yazı yazılacak olan bu kartuşun zemini siyah renge boyanarak boş bırakılmıştır. Dikdörtgen çerçevenin hemen üzerinde ince siyah bir çizgi, kenarlarında kıvrımlı rûmi motifleriyle nihayetlenmiştir. Bu kısmın hemen üzerinde H. 1365 yılı kalem işiyle yazılmıştır.

Harimin kuzey duvarının girişin batısındaki kısmında beyaz zemin üzerine siyah renklerle yapılmış servi ağaçları ve salkım söğüt tasvirleri yer almaktadır (Fot. 293). Girişin doğusundaki duvar yüzeyinde kestane ağacına benzer bir ağaç dallarıyla yayılmış biçimde tasvir edilmiştir (Fot. 294). Aynı tasvir batı duvarının kuzey köşesinde ve pencerenin hemen yanındaki duvar yüzeyinde; doğu duvarının da buna karşılık gelen bölümünde tekrar edilmiştir. Harimin batı duvarında yer alan kalem işi süslemeleri iki kısımda incelemek mümkündür. Alt seviyede lambri kaplama, üst kısımda pencerenin hemen üzerinde yer alan siyah ince bir konturla sınırlandırılan alan üzerinde iki büyük pano şeklinde bezeme görülmektedir. Pencerenin güneyinden minber hizasına kadar olan bölüm üç yönden siyah renkli bir çerçeve içine alınmıştır. Çerçevenin dört köşesinde bir kökten çıkan ikişer kıvrık dal aralarından ve ortasından çıkan sümbül benzeri çiçeklerle hareketlendirilmiştir (Fot. 295). Bu kıvrık dallar birbiriyle nergis çiçeklerinden oluşan birer diziyle birleşmişlerdir. Panonun merkezinde on sekiz kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Her bir kol ayrı ayrı gri, turuncu, yeşil, açık ve koyu mavi tonlarında boyanmıştır. Yıldız kollarının içinde birer nergis çiçeği yapraklarıyla merkeze doğru uzanmaktadır. Kolların arasında kalan boşluklarda açık pembe renkli birer nergis çiçeği yer almaktadır. Mihrap hizasından doğu duvarının güney köşesine kadar devam eden duvar yüzeyinde ki pano da üç yönden siyah bir konturla çevrelenmiştir. Panonun köşelerinde kırmızı ve yeşil tonlarında kıvrık dal ve yapraklar; merkezinde büyükçe yapılmış beş yapraklı çiçek motifi yer almaktadır (Fot. 296). Batı duvarının konturun üstünde kalan alanında madalyon içine alınmış yazılar bulunmaktadır. En kuzeydeki madalyon içinde ‘Hasan Radiyallahü anh’ (Fot. 297), ortadaki madalyonda ‘Ali Radiyallahü anh’ (Fot. 298), güneydeki madalyon içinde ‘Ebubekir Radiyallhü anh’ (Fot. 299) yazılıdır. Tüm madalyonlarda yazıların altında kalan bölümden başlayan kıvrık iki dal, madalyonun yarı hizasına kadar helezonik

biçimde yayılarak devam etmektedir. Kıvrık dalların iki tarafta bittiği noktada her iki tarafında da vazo içinden çıkan yapraklar ve nergis çiçekleri görülmektedir (Fot. 300). Madalyonların üst kısmında ise nergis çiçekleri ve yapraklarından oluşan bezeme hilâl biçiminde madalyonu çevrelemektedir. Batı duvarının kuzeyinde, mahfilî taşıyan desteklerden batı duvarına saplanan desteğin üzeri sütun görüntüsü oluşturacak biçimde boyanmıştır (Fot. 301). Kenarları içbükey olan sütun başlığının üzerinde çiçek motifleri bulunmaktadır. Bu sütun bezemesinin hemen yanında büyükçe bir vazo içinden çıkan çiçek motifleri görülmektedir. Aynı bezeme doğu duvarına saplanan destekte de karşımıza çıkmaktadır.

Güney duvarında, minberin köşk kısmının başladığı hizadan itibaren ince siyah bir kontur tüm duvar boyunca uzanmakta ve bu şekilde güney duvarı bezeme açısından iki kısma ayrılmaktadır. Mihrabın hemen üzerinde dikdörtgen çerçeve içerisine alınmış, kısa kenarları dilimli bir kartuş içinde ‘Küllema dehale aleyha Zekerıyyal mihrabe’ yazısı okunmaktadır (Fot. 302). Mihrabı üç yönden çevreleyen bordür içinde çiçek motifleri aralarda dolanan yapraklarla birlikte sıralanmıştır. Alt seviyede mihrabın iki yanında, pencerelerle mihrap arasında kalan boşlukta, büyükçe bir vazo içinden çıkan çiçek motifleri yer almaktadır (Fot. 303). Mihrabın batısında yer alan bezemede, kıvrımlı iki ayağa sahip olan vazo içinden sağlı sollu yayılan nergis çiçekleri görülmektedir. Aynı bezeme güney duvarının doğu köşesindeki pencere ile duvar arasında kalan boşlukta bir ibrikten çıkar şekilde uygulanmıştır (Fot. 304). Mihrabın doğusunda yer alan bezemede kaidesi zemine oturmuş görünen ince gövdeli, geniş ağızlı vazo içinden soyut bir bitki tasviri yükselmektedir (Fot. 305). Tek kökten çıkan ve yanlara doğru genişleyen ikişer dal su damlası formunda nihayetlenir. Bu dalların arasından devam eden bir kök bulunmakta; kök üzerinde de altı kollu yıldız formu içinde küçük daireler yer almaktadır. Dairelerin içinde serbest fırça darbeleriyle renklendirme sağlanmıştır. Üst seviyede mihrabın hemen doğusunda ve batısında madalyon içinde ‘Allah Celle Celalühu’ (Fot. 306) ve ‘Muhammed Aleyhisselam’ (Fot. 307) yazıları okunmaktadır. Duvarlardaki tüm madalyonlarda sadece renk farklılıklarıyla, aynı bezeme programı uygulanmıştır. Mihrabın hemen üzerinde kalan boşlukta yine helezonik kıvrık dallar ve yapraklar iki yana doğru yayılmış; ortada ve yanlarda küçük vazo içlerinden çiçek motifleri çıkarılmıştır. Ortadaki vazanın

tabanından yanlara doğru çapraz şekilde uzatılan çiçek demeti yanlardaki vazoların üst kısmına değmektedir (Fot. 308).

Doğu duvarında da diğer duvarlarda uygulanan bezeme programı karşımıza çıkmaktadır. Pencereilerin üst seviyesinden itibaren tüm duvara çekilen ince konturla duvar yüzeyi iki bölüme ayrılmıştır. Alt seviyede, güneydeki pencere ile duvar arasında kalan kısımda bir ibrikten çıkan çiçek motifleri etrafa yayılmıştır. Duvardaki iki pencere arasında kalan alan mavi renkli ince bir çerçeveye sınırlandırılmıştır. Çerçevenin köşelerinde aynı kıvrık dallar yer almaktadır. Dalların uçlarına dört yönden çiçeklerden oluşan bir demet değmektedir. Merkezde iç içe beş dörtgen yer almaktadır. En dıştaki dörtgenin köşelerinde rûmi motifleri kullanılmıştır. Bunu takip eden iki dörtgende üst üste dizilerek devam eden ikili kıvrık dallar yer almaktadır. İçteki dörtgende ise nergis çiçekleri ve yapraklarından oluşan bir bezeme bulunmaktadır. Doğu duvarının üst seviyesinde üç madalyon içinde kuzeyden güneye sırayla 'Hüseyin Radiyallahü Anh', 'Osman Radiyallahü Anh' ve 'Ömer Radiyallahü Anh' yazılıdır.

Ahşap mihrap nişi yarım daire kesitlidir ancak niş içinde dikine kahverengi ile boyalı konturlar nişin sanki altı yüzü varmış gibi görünmesine sebep olmuştur. Nişin üç yüzünde haşhaş bitkisi aralarda yapraklarla sıralanmıştır (Fot. 309). Diğer üç yüzde ise iki ince ayak üzerinde, şişkin gövdeli ve ince boyunlu vazo içinden çıkan çiçekler, üst kısımda bir kandile değmektedirler (Fot. 310). Kandiller boğumlu kaideli, şişkin gövdeli, 's' kıvrımlı kulplara sahip ve bu kulplara bağlanan iki zincirle asılmış vaziyettedir. Bezemeli bu altı yüzün hemen üzerinde enine bir şerit içinde küçük eşkenar dörtgenler sıralanmıştır. Mihrap kavsarası dört dilimli kemer formundadır (Fot. 311). Dilimlerin birleşme yerlerine ve kavsaranın merkezine gülbezek motifleri yerleştirilmiştir. Bordo, krem ve siyah renklerin bir arada kullanıldığı kavsaranın yanlarında üst üste iki sütünce bulunmaktadır. Alttaki sütuncelerin silindirik gövdesi yarım daire kesitli bir başlıkla sonlanmıştır. Bu sütuncelerin başlığı üzerine üçgen formlu bir başka sütünce oturmaktadır. Sütuncelerin üzerinde alttaki daha büyük olmak üzere üst üste iki gülbezek motifi yer almaktadır (Fot. 312). Bu sütunceleri üst kısımda yatay bir silme sınırlandırmaktadır. Ahşaptan yapılmış penç motifi iri yapraklarla çevrelenerek silmenin sol ve sağ köşelerine yerleştirilmiştir. Ahşaptan yapılmış alt kısmı dilimli, her bir dilimin üzerinde beş yapraklı bir çiçek motifinin yer aldığı bordür harimin tüm duvarlarını, tavanla birleştiği kısımdan itibaren dolanmaktadır (Fot. 313).

Harimin tavanı duvarlardaki bezemeler göz önüne alındığında oldukça sade bir görünümündedir. Eksenlerin kenarlarında ahşaptan yapılmış zikzaklı bir bordür görülmektedir. Sekizgen tavan göbeği iç kısmında çıtalarla bölünerek sekiz adet üçgen oluşturulmuştur. Üçgenlerden aralıklı olarak dördü koyu kahverengine boyanmış ve bir hareketlilik sağlanmıştır.

4.2.2.1.1.3. Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi²⁸⁷ Camii

tavanı

Amasya-Çorum karayolu üzerinde bulunan Kayabaşı Köyü'nde bulunan yapı 1956 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçiren yapının, kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdivenin bulunduğu kuzeydoğu köşesi duvarla örülerek, ayrı bir giriş sağlanmıştır. Harimde merdivenin sadece üst basamaklarının olduğu merdiven tabanı görülmektedir. Yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 30). Kuzeybatı köşede, son cemaat yerinin batısından girişi bulunan minare yer almaktadır (Fot. 314). Kareye yakın dikdörtgen bir alana oturan minare kaidesi, kuzeydoğu, kuzeybatı ve güneybatı kenarları kısa bırakılmış çokgen biçimlidir. Kısa kenarların üst seviyesinde, kesme taş boyutunda, üç adet yarım silindir formdaki küçük pilastr yer almaktadır. Ortadaki biraz daha geniş, yanlardaki dar olan pilastrlardan, dar olanların alt ve üst kısmında; geniş olanın ortası yivlerle hareketlendirilmiştir. Minare kaidesinin geniş olan kenarlarında kaidenin yaklaşık 1m üstündeki alan bir çerçeve şeklindedir. Bu çerçevenin köşelerinde kenarları kıvrımlı, içinde kalıp tekniği ile yapılmış, içinde kıvrımların bulunduğu çeyrek daire kesitli motifler yer almaktadır. Çerçevenin

²⁸⁷ Abdizade Hüseyin Hüsameddin'in verdiği bilgiye göre köyün geçmişi Selçuklu 'ya kadar dayanmaktadır. Babai Ayaklanması sırasında Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in ayaklanmayı bastırmak için Cezire-i Kubad üzerinden Çatbükü (İlyasköy)'e geçtiği ve Cezire-i Kubad'ın, Yeşil ve Çekerek ırmakları arasında bulunan Kayabaşı olduğu belirtilmektedir bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 2, s. 231. Köyün adına 8-9 numaralı şer'iyye sicil defterinde Kayabaşı Mahallesi olarak rastlanmıştır, bkz. Tuncel (2001), s. 123. 69 numaralı şer'iyye sicilinde Emir Karabay'ın çiftliğinin burada olması sebebiyle 'Karabay Çiftliği' denilen yerin daha sonraları 'Kaya Başı' olarak adlandırıldığından bahsedilmektedir, bkz. Güngör (2000), s. 22. 72 numaralı Şer'iyye sicil defterinde Kayabaşı Köyü olarak geçmektedir, bkz. Kılınç (2005), s. 197. XIX. Yüzyılda mahallenin 68 vergi mükellefi olmak üzere toplam 340 nüfusa sahip olduğu belirtilmektedir, bkz. Çatal (2009), s. 71.

merkezinde, köşelerdeki motifin dört âdetinin birleştirilmesinden meydana gelen bir bezeme bulunmaktadır. Çerçevenin üst kısmında karşılıklı hilâl ve ay yıldız görülmektedir. Kaide silindirik gövdeden ince bir silme ile ayrılmaktadır. Şişkin gövdeli pabuçluk kısmını silindirik gövde takip eder. İki şerefeli minare gövdesinde sarı ve beyaz renklerle boyanmış üçgenler tüm gövdede tekrar edilmiştir. İlk şerefe altı içbükey formda bezemesizdir. Şerefe korkuluğunda sarı renkte dörtgenlerin sıralanmıştır. İkinci şerefede, şerefe altında profilli konsollar yer almaktadır. Bu konsollara oturtulan şerefeyi, ilk şerefedeki gibi bir korkuluk çevrelemiştir. Silindirik peteği, alt kısmı iç bükey dışbükey olarak hareketlendirilmiş armudi formdaki külah örtmekte ve minare bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere ve eksenin iki yanına birer olmak üzere kare kesitli dört ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 315). Ortadaki iki desteğin üzerinde kenarları pahlanmış tek bir yastık yerleştirilmiştir. Destekler, doğu-batı doğrultulu bir kirişi; köşelerdeki destekler ayrıca kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu bir kirişi taşımaktadır. Bu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının üstünde ve batısında dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı; doğusunda mahfile çıkışı sağlayan sonradan açılmış olan, dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı yer almaktadır. Yapının doğu (Fot. 316), batı (Fot. 317) ve güney cephelerinde (Fot. 318) dikdörtgen biçimli ikişer pencere açıklığı görülmektedir.

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, iki kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin kuzey kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek; doğu ve batı duvarlarına da kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Ortada kalan iki desteğin üzerine kenarları profilli tek bir yastık oturtulmuştur. Bu yastığın üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 319). Desteklerin yarı hizasından itibaren atılan doğu-batı doğrultulu bir kirişle de mahfilin tabanı taşınmaktadır. Mahfil tabanı kirişleri kuzey-

güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalıdır. Kadınlar mahfiline harimin kuzeydoğu köşesinde bulunan on altı basamaklı 'L' biçimli merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin ortadaki iki destek arasında kalan kısmı harime doğru çıkıntı yapmaktadır. Tüm mahfil bu balkon kısmı da dahil olmak üzere, ince çıtaların yan yana getirilmesiyle oluşturulan bir korkulukla çevrelenmiştir. Mahfilin tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavan biçimindedir.

Harimin, güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 320). Mihrabın batısında on bir basamaklı minber (Fot. 321); doğusunda kare kesitli vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 50cm taşan ve 30cm yüksekliğindeki seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim, ortada doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabana oturan, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden oluşan tek bindirmeli tavanla örtülüdür (Fot. 322). Bindirme tavanı doğu ve batı kenarlarında, üzerlerinde kuzey-güney doğrultulu birer yastık bulunan, iki kare kesitli ahşap destek taşımaktadır. Tavan tamamen sıvanmış durumdadır.

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıvalı ve badanalıdır. Yapının tavanlarında, desteklerde, yastıklarda, mahfil tabanında, merdivende, minberde, vaaz kürsüsünde ahşap; mihrapta alçı; minare kaidesinde düzgün kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapıda mihrapta alçı ve duvarlarda kalem işi süsleme bulunmaktadır. Minber sade bir işçilik göstermektedir. Mihrap nişi beş kademedan oluşan bir kavsaraya sahiptir. En alttaki kademede kenarları dilimli üçgen formlar içinde penç motifleri; üstteki kademede yarı prizmatik bir düzenleme; arada kalan kademelerde mukarnas benzeri bir düzenleme görülmektedir. Kavsara köşeleri sade bir düzendedir. Mihrap nişinin iki yanında küçük birer sütünce bulunmaktadır. Sütunceler üst kısımları alttan ortaya doğru daralmış, bir bilezikle sınırlandırılmış; bilezikten yukarıya doğru genişleyerek üste yerleştirilmiş bir küreyle sonlandırılmıştır. Mihrabı enli iki bordür üç yönden kuşatmıştır. İki bordür birbirinden testere dişli ince bir silmeyle ayrılmıştır. İçteki bordür kıvrık dal ve küçük küreciklerle; dıştaki bordür ise vazo içinden çıkan kıvrık dallar yanlarda hilâl ve yıldız motifleriyle bezenmiştir.

Batı duvarında madalyon içinde kuzeyden güneye doğru sırayla 'Hasan Radiyallahü anh', 'Ömer Radiyallahü anh', 'Ebubekir Radiyallahü anh' yazıları; güney

duvarında ‘Allah Celle Celalühu’ ve ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazıları; doğu duvarında ‘Osman Radiyallahü anh’, ‘Ali Radiyallahü anh’ ve ‘Hüseyin Radiyallahü anh’ yazıları okunmaktadır.

4.2.2.1.1.4. Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii tavanı

Amasya merkeze 19km uzaklığındaki, Amasya-Çorum karayolu üzerindeki Yıldızköy’de bulunan yapı, 1956 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Köy halkı tarafından muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar gören yapının içten tüm duvarları, yerden yaklaşık 1m yükseklikte lambri ile kaplanmıştır. Günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerine, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir tabana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 31). Yapının kuzeybatı köşesinde minare yer almaktadır (Fot. 323). Kare kesitli betonarme minare kaidesi, dışa taşkın düz bir silmeyle nihayetlenir. Çok yüzlü pabuçluk kısmını, tek şerefeli, silindirik gövdeli minare kaidesi takip etmektedir. Şerefe altı beş sıra mukarnaslıdır. Çok cepheli şerefe korkuluğunun her bir cephesinde üst üste kabartma çiçek motifleri bulunmaktadır. Silindirik peteği, sacdan konik külah örtmekte ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının son cemaat yeri bulunmamaktadır. Yapının kuzey cephesinde dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda ve batısında altı üstlü birer pencere yer almaktadır (Fot. 324). Batı cephede bir alt bir üst olmak üzere iki pencere açıklığı (Fot. 325); doğu cephede iki pencere açıklığı (Fot. 326); güney cephede bir pencere açıklığı (Fot. 327) görülmektedir. Altaki pencereler dikdörtgen çerçeveli ve yuvarlak kemer alınlıklıdır. Üstteki pencereler yuvarlak kemerli ve daha küçük boyuttadır. Altaki pencerelerin alınlık kısımları, üstteki pencerelerin kemerleri tuğla ile örülüdür.

Harime kuzey cephedeki çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin doğu-batı duvarlarının kuzey penceresinin 108 cm güneyinden geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde

kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 328). Mahfilin tabanı kirişlemesi alttan kaplamalıdır. Kadınlar mahfiline kuzeydoğu köşedeki dokuz basamaklı merdivenle çıkılmaktadır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 329). İstiridye kabuğu görüntüsü verilmiş mihrap kavsarası, altta enli bir silmeyle sınırlandırılmıştır. Mihrabın iki yanında kavsara köşelerine kadar uzanan sütunceler yer almaktadır. sütuncelerin üzerinde sekiz yapraklı çiçek motifi bulunmaktadır. sütuncelerin üzerinde yatay, dışa taşkın bir silme uzanmaktadır. Mihrabı en dışta üç yönden sade bir çerçeve çevrelemektedir. Mihrabın doğusunda minber (Fot. 330), batısında dikdörtgen tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 30cm taşan, yaklaşık 30cm yüksekliğinde bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden oluşan tek kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 331). Tavanın tamamı beyaz yağlıboya ile boyanmıştır.

Moloztaşla örgülü yapının duvarlarında kuzey duvarının dıştan sıvalı ve badanalı olduğu görülmektedir. Yapının tavanında, desteklerde, mahfil tabanında, merdivende, korkuluklarda, minberde ve vaaz kürsüsünde, kapı kanatlarında ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapıda tavanın göbeğindeki ve kapıdaki ahşap süsleme dışında bezeme yoktur. Dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı, yeşil yağlıboya ile boyanmış ahşap kapının her bir kanadı kare üç panoya bölünmüştür. Bu panoların merkezinde iç içe iki dairenin içleri oyularak kabartmalı bir görünüm verilmiştir. Ahşap kapı binisi sade bir düzendedir. Panoların en üstünde ve altında aralıklı olarak yerleştirilen iri başlı çiviler mihlanmıştır.

4.2.2.1.1.5. Amasya merkez ilçe İpekköy Camii tavanı

Amasya merkeze 6 km uzaklıktaki, Amasya-Tokat karayolu üzerindeki İpekköy’de bulunan yapı, 1960 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. 2000 yılında çeşitli onarımlar geçiren yapının son cemaat yeri düzenlenmiş, yapının tavanları,

destekleri, merdiveni, mihrabı ve minberi, vaaz kürsüsü tamamen ahşap lambri ile kaplanmıştır.²⁸⁸ Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Doğudan batıya doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatı ile örtülüdür (Çizim: 32). Yapının kuzeybatı köşesinde, dikdörtgen tabanlı minare kaidesi bulunmaktadır (Fot. 332). Kaidenin doğusu yapının batı duvarına değmektedir. Minare kaidesi dışa taşkın üst üste iki düz silmeyle nihayetlenmektedir. Kaide üzerinde düzensiz prizma biçimli pabuç kısmı yer almaktadır. Pabuçla gövdenin kesiştiği yerin biraz üzerinde bir bilezik dolanmaktadır. Aynı bilezik gövdeyle şerefe arasında kalan kısımda da görülmektedir. Düzgün kesme taştan çok cepheli olarak yapılmış minare gövdesi tek şerefelidir. Şerefe altı dört kademedan meydana gelmektedir. Çok cepheli şerefe korkuluğunun her bir cephesinde ajur tekniğiyle yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Gövdeyle aynı biçimdeki petek kısmını, sacdan konik külâh kapatmaktadır. Külâh bir alemle sonlanmıştır.

Yapının kuzey cephe önündeki son cemaat yerine dört basamaklı ‘u’ biçimli merdivenle çıkılmaktadır. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına, köşelere ve eksenin iki yanına birer destek yerleştirilmiştir (Fot. 333). Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi; köşelerdeki destekler ayrıca kuzey duvarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Bu kirişler, son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının iki yanında dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı yer almaktadır. Doğu ve batı cephelerde üst seviyede dört adet dikdörtgen çerçeveli, alt seviyede ise iki adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı (Fot. 334-335); güney cephede iki üst pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 336). Pencerelerin tümü dikdörtgen çerçeveli; üstteki pencereler alttakilere oranla daha küçük boyuttadır.

Harime son cemaat yerinden geçilerek, kuzey cephe ekseninde bulunan çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının üst kuzey pencerelerinin güney kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve

²⁸⁸ Bilgiler 10.08.2014 tarihinde imam Şükrü Karaböcek ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde doğu-batı hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 337). Desteklerin yarısından itibaren yine doğu-batı doğrultusunda atılan bir kiriş de mahfilin tabanını taşımaktadır. Mahfil tabanı ve tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir. Mahfile harimin kuzeybatı köşesinde bulunan ters 'L' biçimli on iki basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin, iki destek arasında kalan kısmı yanlardan 45°lik açıyla daraltılmış, harime doğru çıkıntı yapan bir balkona sahiptir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 338). Mihrap tamamen lambri ile kaplanmıştır. Mihrabın batısında yedi basamaklı minber (Fot. 339); doğusunda dikdörtgen tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 30 cm taşan, 30 cm yüksekliğinde sahip bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Harimin tüm duvarlarında zeminden 1m kadar yukarıya doğru lambri kaplama görülmektedir.

Harimin tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden oluşan, tek katlı bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 340). Betonarme olan yapının tüm duvarları cephelerde ve içte sıvalı, badanalıdır. Duvarlar dışta zeminden 1m üste kadar mermerle kaplanmıştır. Son cemaat yerinin üst örtüsünde, harimin tavanında, kadınlar mahfilinin döşeme ve korkuluklarında, desteklerde, mihrapta, minberde, vaaz kürsüsünde, kapı ve pencere çerçevelerinde, kapı kanatlarında, mahfile çıkışı sağlayan merdivende ahşap; son cemaat yerinin tabanında ve merdiveninde mermer; minarede kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

4.2.2.1.1.6. Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii

tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı, Merzifon'a 13km uzaklıktaki Yeşilören Köyü'nde bulunan yapı, 1965 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Yapı muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçirmiştir. Mahfilin altında kalan batıdaki bölüm camekânla kapatılmıştır. Günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Güneyden kuzeye doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle

kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 33). Kuzeydoğu köşede yer alan minareye çıkış harimden sağlanmaktadır. Minare kaidesinin çatıdan çok az bir bölümü görülebilmektedir. Silindirik pabuçluk kısmı beyaz badanalıdır ve doğu yönünde küçük bir delik bulunmaktadır. Tuğladan, silindirik minare gövdesi tek şerefelidir (Fot. 341). Şerefeyle gövdeyi ince bir bilezik ayırmaktadır. Şerefe altı on dört ince kademedan meydana gelmektedir. Silindirik şerefe korkuluğunda herhangi bir özellik görülmemektedir. Tuğla örgülü, silindirik pabuç kısmını sacdan konik bir külah örtmekte ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzeyi, basit bir demir sundurma sacı kapatılarak son cemaat yeri gibi düzenlenmiştir (Fot. 342). Yapının kuzey cephe ekseninin batısında dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kuzey ve batı cephede herhangi bir pencere açıklığı yoktur (Fot. 343). Güney ve doğu cephede ikişer alt, ikişer üst pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 344-345). Alt pencereler dikdörtgen çerçeveli, üst pencereler yuvarlak kemerli ve daha küçük boyuttadır.

Harime kuzey cephe ekseninin batısında bulunan ahşap, tek kanatlı kapı açıklığından girilmektedir. Harimin kuzeyinden 168cm güneye doğru, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 346). Bu kiriş mahfilin tabanını desteklemektedir. Mahfil tabanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir. Mahfil bu desteklerden harime doğru 180cm ilerde tutulmuştur. Kadınlar mahfiline harimin kuzeydoğusunda bulunan, merdivenle çıkılmaktadır. Bu merdiven aynı zamanda minareye çıkışı sağlamaktadır (Fot. 347). Merdiven, etrafı duvarla çevrelenerek harimin kuzeydoğusunda 181x187cmlik bir alanı kaplamıştır. Mahfile çıkıldığında yaklaşık olarak kuzey-güney ekseninin iki yanına denk gelen iki kare kesitli destek bulunmaktadır. Bu desteklerden batıdaki alttaki destekle yaklaşık olarak üst üste gelirken; doğudaki destek alttaki desteğin biraz daha batısına düşmektedir. Bunlar mahfil katında bindirme tavanı desteklemektedir (Fot. 348). Kadınlar mahfili kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür. Mahfilin tamamı ahşap çıtaların sıralanmasından oluşan bir korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 349). Mihrap ara ara beyaz ve mavi renge boyanmıştır. Mihrap, kavsarasına kadar

ve yanlarda zeminden 1m üste doğru lambri ile kaplanmıştır. Mihrap üç ayrı bölümde ele alınabilir. Mihrap kavsarası kenarları dilimli kemer formundadır. Kavsaranın üstünde bir yanlarda ikişer çiçek motifli ahşap parçalar aplike edilmiştir. Kavsara üç yönden silmeyle çevrelenmiştir. Üstteki silme düz, yanlardaki silmeler yarı piramidal formdadır. Mihrap en dışta içbükey bir girinti yapan bordürle sonlanmaktadır. Bu bordürün üst kısmında, iki yanda çapraz biçimde aplike edilmiş, mavi boyalı palmet motifi bulunmaktadır. Mihrabın batısında yedi basamaklı minber yer almaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 30cm taşan ve 30cm yüksekliğindeki ahşap bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harimi kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden meydana gelen tek kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 350). Kirişlerin birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır. Mahfil katındaki iki ahşap destek bu bindirme katını desteklemektedir. Tavan beyaz yağlıboya ile boyanmıştır.

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıvalı ve badanalıdır. Yapının tavanında, desteklerde, minberde, mahfil tabanında, korkulukta, kapı kanadında, saçak altında ahşap; minarede tuğla; mihrapta alçı malzeme kullanılmıştır.

Yapıda mihrapta aplike edilmiş çiçek motifleri dışında herhangi bir süsleme unsuru görülmemektedir.

4.2.2.1.1.7. Amasya merkez Karasenir Mahallesi²⁸⁹ Camii

tavanı

Amasya merkeze 11km uzaklıktaki Karasenir Mahallesi'nde bulunan yapı 13.3.1966 tarihinde köy halkı tarafından, Ahmet Biçer adlı ustaya yaptırılmıştır.²⁹⁰ Yapının 2000-2002 yıllarında geçirdiği onarım sonucu orijinal son cemaat yeri yıkılarak yenisi yapılmıştır. Orijinalinde ahşap desteklerin bulunduğu son cemaat yeri bugün

²⁸⁹ Mahalle Amasya'nın güney-batı tarafında olup, burası Emir Seyfeddin Kara Sungur Çiftliği olarak adlandırılmışken daha sonraları yanlışlıkla 'Kara Senir' denilmiştir, bkz. Güngör (2000), s. 21-22. Abdizade Hüseyin Hüsameddin eserinde 'Karasenir' mahallesinin İltekin Gâzi'nin vakfı olduğunu, H.1160/M.1747-1748 yılına kadar babadan oğula geçmek suretiyle idare edildiğini belirtmektedir, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 49. Ayrıca Kara Sungur Bey'in mahallede kendi adı ile anılan bir cami ve mektep yaptırdığı da belirtilmektedir, bkz. Hüsameddin (2007), s. 102. Günümüzdeki caminin Kara Sungur Bey'in yaptırdığı caminin yerinde yapılmış olması kuvvetle ihtimaldir. 62 No'lu şer'iyye sicilinde de mahalle 'Kara Senir' mahallesi olarak geçmektedir, bkz. Şahin (2010), s. 107. XIX. yüzyılda mahallede, 48'i vergi mükellefi olmak üzere toplam 240 kişinin yaşadığı bilinmektedir, bkz. Çatal (2009), s. 71.

²⁹⁰ Bilgi 11.08.2013 tarihinde, imam Hüseyin Uslu ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

duvarlarla çevrelenerek kapalı bir mekân durumundadır. 2008 yılında yapının pencere kenarlarında bulunan kalam işi süslemelerden bir kısmı boyanarak kapatılmıştır.²⁹¹ Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 34-35). Yapının kuzeybatısına kareye yakın dikdörtgen kesitli minare kaidesi dayanmaktadır. Kaidenin batı yüzünün yerden yaklaşık 1m kadar üstü mermerle kaplanırken; kuzey yüzü yaklaşık olarak yarısına kadar seramik karo ile kaplanmıştır. Moloz taş ile yapılmış kaidenin üzerinde üst kısmı kesilmiş piramidal bir pabuçluk bulunmaktadır. Pabuçluğun üzerinde yükselen silindirik gövde tek şerefelidir (Fot. 351). Gövde beyaz ve kırmızı renklerle dikey şeritlerle boyanmıştır. Şerefe altı dört kademelidir. Çok cepheli alçı şerefe korkuluğunda ajurlu geometrik bezemeler yer almaktadır.

Yapının kuzey cephe önünde doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yeri bulunmaktadır (Fot. 352). Son cemaat yerinin kuzey cephe ekseninin iki yanına ve köşelere yakın, kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi; köşelerdeki destekler de kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Söz konusu kirişler, son cemaat yerini de örtecek biçimde, yapının kuzey cephesinden ve son cemaat kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi üstten kaplamalı saçağı desteklemektedir. Son cemaat yerinin güneyinde, yapıya sonradan eklenmiş olan ayrı bir bölüm bulunmaktadır. İki katlı olarak düzenlenmiş bu bölümün kuzey cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı; kapının doğusunda ve batısında ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır. Üst seviyede daha küçük boyutta, altı adet pencere açıklığı görülmektedir. Batısında ters 'L' biçimli on altı basamaklı bir merdiven, bir kapı ve bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu merdiven kadınlar mahfiline ek olarak yapılmış kısma çıkışı sağlamaktadır. Doğusunda altta ve üstte birer pencere açıklığı yer alır. Yapının doğu ve batı cephelerinde altı üstlü üçer (Fot. 353-354); güney cephesinde altı üstlü ikişer pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 355). Yapıdaki tüm pencereler yuvarlak kemer biçimli; alttaki pencereler büyük; üstteki pencereler daha küçük boyuttadır.

²⁹¹ Bilgi 11.08.2013 tarihinde, imam Hüseyin Uslu ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir.

Son cemaat yerinin güneyinde, yapının kuzey cephesinde yer alan dikdörtgen biçimli demir kapıyla harimin kuzeyinde kalan, yapıya sonradan eklenmiş olan bölüme girilmektedir. Bu bölümün doğusu, doğudaki ilk pencerenin hizasından; batısı da batıdaki ilk pencerenin hizasından itibaren güneye doğru camekânla kapatılmıştır (Fot. 356). Harime buradan geçilerek, kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Kapının iki yanında altlı üstlü birer pencere açıklığı bulunmaktadır. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin kuzey kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına ve doğu-batı duvarlarına saplanmış, birer kare kesitli destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 357). Mahfilin kuzeybatı sınırı harime doğru dikdörtgen bir çıkıntı teşkil etmektedir. Mahfil, tamamı lambriyerlerle kapatılmış bir korkuluğa sahiptir. Mahfil girişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür. Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatı köşesinde bulunan on üç basamaklı, ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Merdivenin son basamağı hizasında batı duvarına açılmış minareye geçişi sağlayan, dikdörtgen çerçeveli, tek kanatlı ahşap kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 358).

Mahfilin kuzeyinde kalan, yapıya sonradan eklenmiş olan bölüme, mahfil katından, harimin kuzey cephe ekseninde bulunan kapı açıklığıyla girilmektedir (Fot. 359). Doğru-batı doğrultulu dikdörtgen biçimli bir alana sahip olan bu bölümün kuzey duvarının köşelerindeki ve kuzey cephe ekseninin iki yanında yer alan çıkıntıların üzerinde ahşap yastıklar görülmektedir (Fot. 360). Bu yastıkların orijinal son cemaat yerinin ahşap desteklerinden kaldığı anlaşılmaktadır. Kenarları pahlanmış yastıklar krem rengi yağlıboya ile boyanmıştır. Bu bölümün tavanı üç bölüme ayrılmıştır. Yanlarda kalan kısımlar girişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülmüştür. Ortada kalan kısım yine girişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dikdörtgenden oluşan tek katlı bindirme tavan biçimindedir (Fot. 361).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 362) beş dilimli kemer formundaki mihrap kavsarasının köşelerinde sekizgen form içinde çiçek ve onu çevreleyen sekiz kollu yıldız motifi yer almaktadır. Kabartma olan bu motiflerin altında girift dairelerden meydana gelen bir bezeme görülmektedir. Mihrap kavsarasını üstte enli bir bordür sınırlamaktadır. Mihrap nişinin hemen

yanlarında zeminden başlayarak yaklaşık 1m kadar üste, harime doğru çıkıntı yapılmıştır. Kare formulu bu çıkıntının yanlarında kum saatine benzer, üstten ve alttan boğumlu plastrlar yer almaktadır. Karenin merkezinde kenarları dilimli çerçeve içinde merkezinde küçük bir küre bulunan, kıvrık yaprak formlarından meydana gelen bir bezeme bulunmaktadır. Kare formulu bu çıkıntının üzerinde içbükey ve dışbükey hareketlendirilmiş, kademeli iki silme sınırlandırmaktadır. Bu silmelerin üzerinde ikişer sütünce kavsara hizasına kadar yükselmektedir. Sütuncelerin alt ve üst kısımları plastrlarda olduğu gibi düzenlenmiştir. Kavsaranın üstünde yer alan enli bordürü üç bölümde incelemek mümkündür. En alttaki bölümün her iki yanında merkezde gülbezek motifinin kıvrık yapraklarla çevrenmesinden oluşan süslemeler bulunmaktadır. Ortada kalan kısımda püsküllü perde motifi uygulanmıştır. Ortada kalan bölümde altı taç yapraklı çiçek motifleri sıralanmıştır. En üstteki bölümde yarım yuvarlak form içinde ‘Küllema de hale aleyha Zekerıyyal mihrabe’ yazı kuşağı görülmektedir. Yazı kuşağının solunda yapının yapılış tarihi, sağında da Arap rakamlarıyla yapılış yılı yazılmıştır.

Mihrabın batısında on bir basamaklı minber (Fot. 363); doğusunda kare tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 100cm taşan 20cm yüksekliğindeki bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim girişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden meydana gelen tek katlı bindirme tavan ile örtülmüştür (Fot. 364). İçteki dörtgenin doğu ve batı kenarlarının ortasına, üst kısımlarından saplanan, kare kesitli iki destek tavanı desteklemektedir. Desteklerin üzerine kenarları profilli yastıklar yerleştirilmiştir. Destekler yukarıya doğru daralan dört kenarlı, düz kaidelere oturmaktadırlar. Bindirme tavanın tek katı krem rengi; dışta kalan kısımlar ve destekler mavi renge boyanmıştır.

Kuzey cephesi hariç beden duvarları moloz taş olan yapının, kuzey cephesi yarı hizasına kadar, diğer cepheler zeminden 1m üste kadar mermer bloklarla kaplanmıştır. Yapının harimi örten tavanında, mahfilin kuzeyinde kalan bölümün tavanında, desteklerinde, mahfil korkuluğunda, minberde ve vaaz kürsüsünde, merdivende ahşap; mihrapta alçı malzeme kullanılmıştır.

Yapının orijinalinde harimdeki tüm pencerelerin kenarlarında kalem işi süsleme yapılmışken, bunların bir kısmı halkın isteğiyle kapatılmış, günümüzde sadece doğu ve batı duvarlarının üst pencerelerinde; güney duvarının alt ve üst pencerelerinin

kenarlarında kalem işi süsleme bulunmaktadır (Fot. 365). Tavanın hemen duvarla kesiştiği kısımda, içlerinde küçük dairesel boşlukların yer aldığı simetrik kalp motiflerinin sıralandığı ince bir bordür yer almaktadır. Batı ve doğu duvarında aynı bezeme programı uygulanmıştır. Pencere kenarlarını mavi zemin üzerine beyaz renkte stilize bitkisel bezemelerin yer aldığı ince bir bordür dolanmaktadır. Batı duvarındaki pencerelerin yanlarında kuzeyden güneye doğru sırayla, madalyon içinde ‘Hasan Radiyallahü anh’, ‘Osman Radiyallahü anh’, ‘Ebubekir Radiyallahü anh’ yazılıdır. Doğu duvarındaki pencerelerin yanlarında ise kuzeyden güneye doğru ‘Hüseyin Radiyallahü anh’, ‘Ali Radiyallahü anh’, ‘Ömer Radiyallahü anh’ yazıları okunmaktadır. Güney duvarında alt pencerelerin kenarlarını, rûmi ve kıvrık yapraklar arasındaki altı taç yapraklı çiçek motiflerinden oluşan bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürün üzerinde kenarları dilimli bir taç görülmektedir. Mihrabın batısındaki pencerede, tacın ortasına ‘Allah Celle Celalühu’; doğusundaki pencerede tacın ortasına ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazılmıştır. Tacın yan kısımlarında helezonik yapraklar; ortasındaki bölümde kıvrık dal ve yapraklardan oluşan bir bezeme bulunmaktadır. Üst pencerelerin kenarlarını testere dişli yapraklardan oluşan bir bordür dolanmaktadır. Mihrabın üstündeki pencerenin batısında ve doğusunda armudi formda bir bordür içinde ‘Allah Celle Celalühu’ ve ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazıları okunmaktadır. Bordürün alt kısmı ortada bir bilezikle boğumlanmış demet şeklindedir. Bordürde kıvrık dal ve yaprak motifleri, ‘s’ ve ‘c’ kıvrımları bulunmaktadır.

Yapının ahşap minberinde dörtgen panolardan oluşan bir düzenleme görülmektedir. Köşk altında ince ahşaplarla kafesli bir görünüm oluşturulmuştur. Konik külahlı köşk kısmı bir alemle sonlanmıştır. Oldukça sade biçimde olan yapının ahşap tavanındaki tek bezeme, kenarları dilimli dairesel göbek kısmıdır. Aynı dilimli süsleme bindirme tavanın kenarlarında da uygulanmıştır.

4.2.2.1.1.8. Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban²⁹² Tamlar Camii tavanı

Amasya merkeze 11km uzaklıktaki Karasenir Mahallesi'nde bulunan yapı 1974 yılında halk tarafından yaptırılmıştır. Yapı muhtelif tarihlerde küçük çaplı onarımlar geçirmiştir. Son cemaat yeri ve minare kaidesi yenilenmiştir. Yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye ve batıdan doğuya doğru meyilli bir tepe üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 36). Kuzeybatı köşesinde son cemaat yerini batısından kapatarak sınırlayan minare yer almaktadır (Fot. 366). Dikdörtgen prizma gövdeli minare kaidesi güney kenarından yapının kuzeydoğu köşesine değmektedir. Kaide dışa taşkın, düz bir silme ile nihayetlenmektedir. Pabuç kısmının gövdesi tepeleri aşağı ve yukarı bakan üçgen yüzeylerle hareketlendirilmiştir. Pabuçla minare gövdesini dışa taşkın bir bilezik birbirinden ayırmaktadır. Tuğla örgülü, silindirik minare gövdesi tek şerefelidir. Şerefe altı dört sıra testere dişlidir. Dış kısmı alçı olan şerefe korkuluğunda kalıpla şekillendirilmiş, kırmızıya boyanmış, kabartma bitkisel bezemeler bulunmaktadır. Silindirik petekle külahı tek sıra testere dişi ayırmaktadır. Sacdan yapılmış konik külah bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephesi önünde doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerinin kuzey sınırına köşelere betonarme birer destek yerleştirilmiştir (Fot. 367). Üst kısımda, bu destekler tarafından taşınan bir balkon oluşturulmuştur.

Yapının kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda ve batısında, üst seviyede birer pencere açıklığı yer alır. Yapının batı cephesinde kuzey köşeye yaklaştırılmış mahfile girişi sağlayan,

²⁹² Amasya menkıbelerinde rastladığımız Serçoban, Amasya'da tanınmış bir evliyadır. Şeyh Safiüddin Mahmut'un çobanlık ile geçimini sağlayan kardeşi Serçoban, Amasya'nın bir mahallesi konumunda olan Karasenir Köyü'ne yerleşmiştir. Hakkında anlatılan çeşitli menkıbeler bulunmaktadır. İsmiyle ilgili olan menkıbesi şu şekildedir: Koyunlarını otlatırken hiç kimsenin bağına, bahçesine girmemesi konusunda çok titiz davranması sebebiyle kendisine halk tarafından baş çoban anlamına gelen 'Serçoban' denilmiştir. Bir başka menkıbesinde ise sefere giden askerlere yiyecek vermesiyle ilgilidir. Kendisi için olan azıklarını diğer askerlerle paylaşmak isteyince kumandanın sofrayı sermesi anlamında 'ser çoban' demesi üzerine bu lakapla anılmıştır. Serçoban öldüğünde inanışa göre sürüdeki hayvanların her biri bir ağaca dönüşür ve bir orman oluşur. Mezarının bulunduğu mevki kendi adı ile anılır ve adak yeri olarak ziyaret edilmektedir. Türbesi 1878'de Karasenirli Hasan Paşa tarafından yaptırılmış ancak tahrip olması sonucunda 2001 yılında Amasya Belediyesi tarafından yenilenmiştir, menkıbelerle ilgili detaylı bilgi için bkz. A. Durma (2008). *Evliyalar Şehri Amasya*. Ankara: Yenigün Matbaacılık, s. 7-9.

dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı ve bir üst pencere; güney cephede iki üst pencere (Fot. 368); doğu cephede altta ve üstte üçer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 369). Yapıdaki tüm alt pencereler dikdörtgen çerçeveli; tüm üst pencereler de daha küçük boyutlu ve basık kemerlidir. Yapının doğu cephesi ile batı cephesi arasında epey bir kot farkı olduğu görülmektedir. Bu kot farkından dolayı batı cephedeki pencere açıklığı dıştan alt seviyedeymiş gibi görünmektedir.

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Harimin kuzey duvarından 226 cm güneye çekilmiş doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına, doğu ve batı duvarlarına da saplanan birer kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir. Bu ahşap desteklerin üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu ahşap bir giriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı giriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 370). Atılan bu giriş mahfilin tabanını taşımakta, tavana kadar çıkmamaktadır. Mahfil tabanı bu girişe dik olarak yerleştirilen kuzey-güney doğrultulu girişlerin üstten kaplanmasıyla oluşturulmuştur (Fot. 371). Ortadaki desteklerden doğudaki destekten duvara kadar olan mahfilin altında kalan bu kısım camekânla kapatılmıştır. Mahfil tamamen lambri ile kaplanmış bir korkulukla sınırlandırılmıştır. Mahfile girişin batısında yer alan on bir basamaklı ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Mahfil girişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür.

Harimin güney duvar ekseninde dikdörtgen kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 372). Mermer mihrap orijinal değildir. Mihrabın batısında tamamen lambri ile kaplanmış on basamaklı minber (Fot. 373); doğusunda dikdörtgen tabanlı, mermer vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 43cm taşırılmış, 30cm yüksekliğinde mermerden bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Harimin tüm duvarlarında yerden 1m yüksekliğe kadar ahşap lambri kaplanmıştır.

Harimin tavanı girişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dikdörtgen oluşan, tek kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 374). Ahşap parçaların birleştiği kısımlar ince çıtalar çakılarak gizlenmiştir. Tavan tamamen sıvanmış durumdadır. Tek kat bindirme tavanın kapsadığı alan kırmızıya boyanmıştır.

Betonarme olan yapının tüm duvarları, cephelerde ve içte sıvalı ve beyaz badanalıdır. Yapının tavanında, mahfil tabanında, minberinde, korkulukta ahşap; mihrap, vaaz kürsüsü, minare kaidesinde mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapıda süsleme olarak pencere kenarlarına yapılan stilize motiflerin tekrarı ve duvarlarda madalyonlar içinde yer alan yazılar karşımıza çıkmaktadır. Batı duvarında ‘Hasan Radiyallahü anh’, ‘Osman Radiyallahü anh’, ‘Ebubekir Radiyallahü anh’; güney duvarında ‘Allah Celle Celâlühu’, ‘Muhammed Aleyhisselam’; doğu duvarında ‘Ömer Radiyallahü anh’, ‘Ali Radiyallahü anh’ ve ‘Hüseyin Radiyallahü anh’ yazıları okunmaktadır.

4.2.2.1.1.9. Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova

Camii tavanı

Amasya-Tokat karayolu üzerinde, merkeze 36km uzaklıktaki Sarıyar Köyü’nde bulunan yapı 1986 yılında Ali oğlu Gazi Yağmur tarafından yaptırılmıştır. Muhtelif zamanlarda, küçük çaplı onarımlar geçiren yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Batıdan doğuya doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultulu dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 37). Yapının kuzeybatı köşesinde yapıdan bağımsız minare yer almaktadır (Fot. 375). Orijinal olmayan minare çokgen kaideye oturmaktadır. Çokgen gövdeli, tek şerefeli minare sacdan konik külahla kapatılmıştır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yerine üç basamaklı mermer merdivenle çıkılmaktadır. Son cemaat yerinin batısı ve kuzey sınırının batı köşesi bir duvarla kapatılmıştır. Son cemaat yerinin kuzey sınırına eksenin iki yanına, doğu ve batı köşelerine birer kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 376). Bu destekler doğu-batı doğrultulu bir kirişi, köşelerdeki destekler kuzey duvarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu birer kirişi taşımaktadır. Bu kirişler son cemaat yerini de örtecek biçimde yapının kuzey cephesinden ve son cemaat yerinin kuzey sınırından dışarıya taşan kirişlemesi alttan kaplamalı saçağı desteklemektedir. Destekler lambri ile kaplanmıştır.

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninin biraz doğusunda dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Yapının batı cephesinde güney köşeye yaklaştırılmış dikdörtgen çerçeveli bir üst pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 377). Güney ve doğu cephelerde cephe eksenlerinin iki yanında, altlı üstlü birer

pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 378-379). Bu cephelerde yer alan üst pencereler yuvarlak kemerli, alt pencereler dikdörtgen biçimlidir.

Harime kuzey cephe ekseninin doğusunda yer alan tek kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Harimin kuzey duvarından 167cm güneye çekilmiş doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Desteklerin yarı hizasından itibaren aynı şekilde atılan bir kiriş daha bulunmaktadır. Bu şekilde harimin doğu-batı hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 380). Mahfilin tabanı kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı biçimdedir (Fot. 381). Mahfile harimin kuzeybatı köşesinde bulunan 'L' biçimli, on bir basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Mahfili taşıyan desteklerin alt kısmı lambri ile kaplanırken, üst kısımlar orijinal haliyle durmaktadır. Mahfilin ortadaki iki destek arasında kalan kısmı, yanlardan daralarak, harime doğru yarım çokgen formu bir çıkıntı yapmaktadır. Mahfilin tamamı ince çıtaların aralıklı olarak çakılmasıyla oluşturulmuş bir korkulukla çevrelenmiştir. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür.

Harimin güney duvar ekseninde dikdörtgen kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 382). Mihrabın tamamı lambri ile kaplanmıştır. Mihrabın batısında mermerden, sekiz basamaklı minber (Fot. 383); doğusunda dikdörtgen tabanlı, ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır. Mihrabın iki yanında, güney duvarından harime doğru 60cm taşırılan mermerden bir seki tüm güney duvarını dolanmaktadır. Harimin tüm duvarlarında yerden yaklaşık 1m kadar üstü lambri ile kaplanmıştır.

Harim, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dörtgenden oluşan, tek kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 384). Ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır. Tavanda herhangi bir boya bulunmamakta, orijinal halini korumaktadır.

Betonarme olan yapının tüm duvarları dışta yeşil, içte beyaz badanalıdır. Son cemaat yerinin üst örtüsünde, desteklerde, harimin tavanında, mahfil tabanında, merdivende, korkulukta, mihrapta, vaaz kürsüsünde ahşap malzeme; son cemaat yerinin tabanında, minberde, sekide mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapının son dönemde pencere kenarlarına yapılan stilize bezemeleri ve tavan göbeği dışında, orijinal tek süslemesi tavanın eksenlerinde bulunan bordürlerdir (Fot.

385). Ahşap oyma ile yapılan daire ve yarım daire kesitli geometrik bezemelerden oluşan bu bordürler tek kat bindime tavanın tüm kenarlarında uygulanmıştır.

4.2.2.1.2. Kare tabanlılar

4.2.2.1.2.1. Amasya merkez ilçe Karakise Köyü²⁹³ Camii

tavanı

Amasya merkeze 43km uzaklığındaki, Amasya-Taşova yolu üzerinde bulunan Karakise Köyü'nde bulunan yapı, 1957 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçiren yapı, günümüzde ibadete açık durumdadır. Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazide, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 38). Kuzeydoğu köşede yer alan minareye çıkış içeriden sağlanmıştır. Sacdan yapılmış silindirik gövdeye sahip minare basit bir düzendedir.

Yapının kuzey cephesi önünde, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri bulunmaktadır (Fot. 386). Son cemaat yeri doğu, batı ve kuzeyinden bir duvarla çevrelenmiş, kapalı bir mekân durumundadır. Kuzey cephe ekseninde son cemaat yerine girişi sağlayan dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Bu açıklığın üzerinde küçük kare çerçeveli bir; batısında daha büyük boyutlu, dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı; doğusunda yine aynı boyutlarda bir kapı açıklığı ve dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapının batı cephesinde kuzey duvarına yaklaştırılmış, dikdörtgen çerçeveli bir üst pencere ve güney duvarına yaklaştırılmış neredeyse birbirine bitişik konumda bulunan dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 387). Güney cephede dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 388). Doğu cephede herhangi bir açıklık görülmemektedir (Fot. 389).

Son cemaat yerinin güneyinden, yapının kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı ahşap kapıyla harime geçilmektedir. Kuzey duvarından güneye doğru 315 cm ilerdeki doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş; Bu şekilde harimin doğu-batı giriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 390). Desteklerin yarı hizasından itibaren desteklerin üzerinden kuzeye doğru atılan kuzey-güney

²⁹³ Köyün adı 71 No'lu şer'iyye sicilinde Akdağ nahiyesine bağlı Karye-i Karakise olarak geçmektedir, bkz. Erdoğan (2010), s. 176. 62 Numaralı şer'iyye sicil defterinde köy yine Akdağ nahiyesine bağlı 'Kara Kise' köyü şeklindedir, bkz. Şahin (2010), s. 110. 56. ve 57. Şer'iyye sicil defterinde Karakise köyü olarak geçmektedir, bkz. Yavuz (1999), s. 27. Ayrıca bkz. Kılınç (2005), s. 239. Bkz. Özdemir (2003), s. 263.

doğrultulu kısa birer kiriş de mahfilin tabanını taşımaktadır. Mahfil tabanı kirişleri doğu-batı doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı biçimdedir. Mahfile kuzeydoğu köşede bulunan on basamaklı ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin destekler arasında kalan kısmı harime doğru dikdörtgen bir çıkıntı yapmaktadır. Mahfilin tamamı korkulukla çevrelenmiştir. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür. Mahfil katında, kuzey-güney ekseninin hemen doğusunda merdivene çıkışı sağlayan minare yer almaktadır. Minare kuzey yönünden kuzey duvarıyla, batı, güney ve doğu yönlerinden ahşapla kapatılmıştır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 391). Mihrap ahşap çitaların birleşmesinden meydana gelmiştir. Mihrabın batısında yedi basamaklı minber; doğusunda dikdörtgen tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Minberin iki yanında harime doğru 30 cm taşan ve 30 cm yüksekliğinde ahşap bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim, kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri dönüşlü, iç içe iki dörtgenden oluşan, tek katlı bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 392). Kaplama tahtalarının birleştiği yerlere ince birer çita çakılmıştır.

Zeminde moloz taş üzerine, bağdadi teknikle inşa edilen yapının kuzey, doğu ve batı cepheleri boyanmışken, güney cephe sade bırakılmıştır. Tamamen ahşaptan inşa edilen yapının tavanında, desteklerde, mahfil tabanında, minberde, mihrapta ve vaaz kürsüsünde, kapılarda, pencere çerçevelerinde ahşap; minare gövdesinde sac malzeme kullanılmıştır.

Yapıdaki tek süsleme unsuru bindirme tavanın eksen kenarlarında karşımıza çıkan zikzaklı bordürdür.

4.2.2.1.3.Ortası kubbeliler

4.2.2.1.3.1. Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı²⁹⁴ Köyü

Camii tavanı

Amasya-Taşova karayolu üzerinde, Amasya'ya 48km uzaklıktaki Yukarı Baraklı Köyü'nde²⁹⁵ bulunmaktadır.

Yapının harime geçişi sağlayan giriş kapısının üzerinde yer alan kitabede H.1287/M.1870/1871 tarihi okunmaktadır (Fot. 393).²⁹⁶ 1985 yılında yapı ciddi bir değişikliğe uğramıştır. Yapının doğusuna ek bir bölüm inşa edilerek yapı genişletilmiştir. Orijinal son cemaat yeri ahşap direkli iken kâgır olarak kapalı bir mekâna dönüştürülmüştür. Orijinal ahşap minarenin yerine 1978 yılında yeni bir minare

²⁹⁴ Köyün adı XIII. y. y. da yaşamış olan Barak Baba'ya dayanmaktadır. Asıl adı bilinmeyen Barak Baba Babai hareketinin merkezlerinden olan Tokat yakınlarındaki bir köyde doğmuştur. Türkmen babası Sarı Saltuk'a mürit olan Barak Baba dervişliğe başladıktan sonra Anadolu'yu gezmiş, İran'a gitmiş ve İlhanlı hükümdarı Gazan Han ve oğlu Olcaytu Hüdabende döneminde itibar kazanmıştır. 1307 yılında Gilan bölgesine esir edilen İlhanlı kumandanı Kutluğ Şah'ı kurtarmaya gönderilen Barak Baba Gilanlılar'ın reisi Topaç Han tarafından öldürtülmüştür. Zamanımıza kadar gelen bir risalesi mevcuttur. Kelimat-ı Barak Baba adlı bu risale 1449 yılında Babai hareketinin merkezi olan Amasya'da çoğaltılmıştır, bkz. A. Y. Ocak (1992). Barak Baba. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5, s.61-62. Günümüzde Anadolu'da Barak adını taşıyan köyler bulunmaktadır: Afyon Evciler ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Adana Karaisalı ilçesine bağlı Barakdağı Köyü, Artvin Yusufeli ilçesine bağlı Barakbil Köyü, Bursa Keleş ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Bursa merkeze bağlı Barakfakı Köyü, Bolu Gerede ilçesine bağlı Baraklar Köyü, Çorum Bayat ilçesine bağlı Barak Köyü, Denizli Çivril ilçesine bağlı Barak(Bozdağ) Köyü, Edirne Keşan ilçesine bağlı Barağ Köyü, Antep Nizip ilçesine bağlı Barak Köyü, Antep Nizip ilçesine bağlı Barak bucağı, Kayseri Tomarza ilçesine bağlı Şıhbarak Köyü, Kırşehir Çiçekdağı ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Kırıkkale Delice ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Kırıkkale Keskin ilçesine bağlı Barak Köyü, Kırıkkale Keskin ilçesine bağlı Barakobası Köyü, Konya Ilgın ilçesine bağlı Barakmuslu Köyü, Kütahya Emet ilçesine bağlı Berağı Köyü, Nevşehir Hacı Bektaş ilçesine bağlı Aşağı Barak Köyü, Nevşehir Hacı Bektaş ilçesine bağlı Belbarak Köyü, Yozgat Sarıkaya ilçesine bağlı Baraklı Köyü.(Erişim Tarihi: 24.04.2015

<http://www.baraklikoyu.com/?pnum=8&pt=T%C3%9CRK%C4%B0YE+DEK%C4%B0+D%C4%B0%C4%9EER+++BARAKLAR>

²⁹⁵ 1 Ocak 1996 tarihinde Aşağı ve Yukarı Baraklı köylerinin birleşmesiyle Özbaraklı kasabası kurulmuştur. Belediye durumunda olan Özbaraklı kasabasının 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile belediyeliği kaldırılmıştır. Yukarı Baraklı köyünün geçmişi Helenistik Çağ'a kadar uzanmaktadır. Taşova'nın yaklaşık 30km güneybatısında bulunan Baraklı Beldesinin 2km güneyinde, 3-4m yüksekliğinde, 50x30m boyutlarında Yukarı Baraklı Tepesi yer almaktadır. bu tepe üzerinde bir manastıra ait olan çok gözlü bir yapı kalıntısı bulunmaktadır. Moloz taşlardan inşa edilen yapının zeminin bir höyük olduğu, tepenin yamaçlarında bulunan Helenistik Çağ çanak çömleğinden anlaşılmıştır, bkz. Dönmez (1999), s. 520-521.

²⁹⁶ Köy halkından 70 yaşındaki Dursun Esen'in belirttiğine göre caminin arsasını dedesi Koca Halil bağışlamıştır. Dursun Eken dedesinin 18 yaşında Çanakkale'ye gittiğini ve orada şehit düştüğünü ifade etmiştir. Ancak yapının kitabesiyle bu bilgiler örtüşmemektedir. Kitabede belirtilen tarihe göre arsanın bağışlandığını düşünürsek Koca Halil'in Çanakkale Savaşı'nda 48 yaş civarında olması gerekir. Dursun Eken Koca Halil'in babasının da Yemen'de şehit düştüğünü ifade etmiştir. Kitabedeki tarihe göre Koca Halil'in babasının bu arsayı bağışlamış olması daha mümkün görünmektedir.

yapılmıştır.²⁹⁷ 2001 yılında tavan ve destekler lambri ile kaplanmıştır.²⁹⁸ Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye, batıdan doğuya doğru meyilli bir arazi üzerinde, doğu batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen biçimli bir alan oturan yapı (Çizim: 39-40), dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür. Batı cephesinin kuzey köşesine dikdörtgen biçimli minare kaidesi dayanmaktadır (Fot. 394). Son cemaat yerinin batı cephe duvarı ile minare kaidesinin doğu duvarı aynı hat ve düzlemde yer almaktadır. Minarenin girişi son cemaat yerinin batısında bulunan kapı açıklığıyla sağlanmaktadır. Minarenin kaide ile pabuç kısmını dışa taşkın düz bir silme ayırır. Pabuç kısmının gövdesi tepeleri aşağıya bakan üçgen yüzeylerle hareketlendirilmiştir. Minarenin silindirik gövdesi düzgün kesme taşlarla örülmüştür. Tek şerefeli minarenin, şerefesinin biraz altında ince bir bilezik görülmektedir. Şerefenin herhangi bir özelliği bulunmamaktadır. Sacdan konik külah bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephesi önüne, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri eklenmiştir. Son cemaat yerinin kuzey cephesinde batı köşeye yaklaştırılmış, dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı, üst seviyede ise dikdörtgen çerçeveli beş adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 395). Zeminden başlayarak, pencerelerin alt seviyesine kadar 39cm kalınlıkta bir duvar örülmüş; son cemaat yerine girişi sağlayan kapı da bu duvar kalınlığından faydalanılarak açılmıştır.

Yapının batı cephesinde üst seviyede yuvarlak kemerli iki küçük pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 396). Bu cephede, 30cm genişliğinde bir seki tüm duvar yüzeyi boyunca taşırılmıştır.

Güney cephede altta dört, üstte dört adet olmak üzere sekiz adet pencere açıklığı mevcuttur (Fot. 397). Bu cephedeki pencere açıklıklarının farklı boyutları yapıya sonradan eklenen doğu bölümünü açıkça göstermektedir. Güney cephenin doğusunda kalan altı üstlü ikişer, enine dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığından üsttekiler biraz daha küçük boyutludur. Bu cephenin batısında kalan üstteki iki pencere açıklığı yuvarlak kemerli mazgal penceredir. Alttaki iki pencere açıklığı ise boyuna dikdörtgen çerçevelidir. Bu cephenin doğusundaki pencerelerin başlangıç hizasına kadar, zeminden 1m kadar yukarı, 49cm genişliğinde bir duvar örülmüştür.

²⁹⁷ Minare köy halkından Ahmet Derebey tarafından yaptırılmıştır.

²⁹⁸ Bilgiler Dursun Esen'den alınmıştır.

Doğu cephede altta ve üstte üçer olmak üzere altı adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır. Alttaki pencere açıklıkları üsttekilere göre biraz daha büyük boyutludur. Bu cephede de diğer tüm cephelerde olduğu gibi 30cm eninde bir seki tüm duvar yüzeyi boyunca dolanmıştır.

Yapının kuzey cephesinde bulunan çift kanatlı demir kapıyla son cemaat yerine girilmektedir. Son cemaat yerinin batı duvarı ekseninde açılan dilimli kemerli, tek kanatlı ahşap kapıyla minareye çıkış sağlanmaktadır (Fot. 399). Son cemaat yerinin doğu duvarının kuzey köşesinde bir kapı açıklığı daha bulunmaktadır. son cemaat yerinin doğusunda, kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan 'L' biçimli merdiven yer alır (Fot. 400). Son cemaat yerinin kirişlemesi alttan kaplamalı ahşap tavanının yaklaşık olarak ortasında, yeşil renge boyanmış, orijinalinde de olduğu anlaşılan bir tavan göbeği bulunmaktadır (Fot. 401). Son cemaat yerinin kuzey duvarının doğusunda yer alan ikinci pencerenin biraz batısından geçen, kuzey-güney hattında, harimin kuzey duvarından, son cemaat yerinin kuzey duvarına kadar saplanan bir kiriş atılmıştır (Fot. 402).

Harime son cemaat yerinin güneyinden, kuzey cephe ekseninin doğusunda ve batısında bulunan dikdörtgen biçimli, çift kanatlı iki ahşap kapıyla girilmektedir. Bu kapılardan batıdaki kapı orijinaldir (Fot. 403). Harimi zemin katı ve mahfil katı olmak üzere iki ayrı planla değerlendirmek mümkündür (Çizim: 40). Harimin doğu duvarının kuzey penceresinin güney kenarından geçen doğu-batı hattında kare kesitli, dört adet ahşap destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 404). Aynı kiriş desteklerin yarı hizasından itibaren yine atılarak, kadınlar mahfilinin tabanını taşıması sağlanmıştır. Mahfil tabanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir (Fot. 405). Mahfil katında harimin doğu duvarının kuzey üst penceresinin güney kenarından geçen doğu-batı hattında, biri batı duvarına saplanan diğerleri serbest yedi adet kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 406). Bu destekler üzerine atılan, doğu-batı doğrultulu kirişin bir ucu batıdaki desteğe, bir ucu doğu duvarına saplanmıştır. Bu yedi destekten, harimin kuzey-güney ekseninin hemen doğusunda yer alan büyük boyutlu ahşap desteğin üzerine, kuzey-güney doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu kiriş uçlarından kuzey ve güney duvarına saplanmakta ve aynı hizadan son cemaat yerinin kuzey duvarına kadar devam

etmektedir. Bu kirişin doğusunda kalan bölüm yapıya sonradan eklenen bölümdür. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı tavanla örtülmüştür. Mahfilin güney sınırı desteklerden itibaren 30cm taşırılmıştır. Mahfilin tamamı korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır. Orijinal olmayan mihrap sade bir düzendedir (Fot. 407). Orijinal mihrap güney duvarının batısında yer alan alt seviyedeki iki pencere açıklığının arasında bulunmaktaydı.²⁹⁹ Mihrap nişinin iki yanında, güney duvarından 30cm harime doğru taşan ahşap bir seki, tüm güney duvarını dolanmaktadır. Güneybatı köşede orijinal ahşap minber yer almaktadır (Fot. 408). Güneydoğu köşeye yakın ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır.

Harimin kuzey duvarının doğusunda pencereyken nişe dönüştürülmüş iki adet açıklık görülmektedir (Fot. 409). Bu açıklıklar dolap olarak kullanılmaktadır. Harimin orijinal giriş kapısının batısı, kapı hizasından itibaren; sonradan eklenen kapının doğusu da yine kapı hizasından itibaren desteklere kadar bir basamak yükseltilmiş ve bu bölümler birer korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin tavanını sonradan eklenen bölüm ve orijinal tavan olarak iki ayrı şekilde ele almak mümkündür. Sonradan eklenen bölüm kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülmüştür(Fot. 410). Orijinal tavan kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, ortasında ahşap kubbenin yer aldığı, iç içe iki dörtgenden oluşan tek kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 411).

Kâgir olan yapının tüm duvarları içte ve dışta badanalıdır. Çatı saçak eteklerinde ve altlarında, son cemaat yerinin ve harimin tavanında, mahfil tabanı ve tavanında, desteklerde, kapılarda, mahfile çıkışı sağlayan merdivende, minberde, sekide ahşap malzeme; minarede kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapının son cemaat yerinin tavanındaki göbekte, orijinal giriş kapısı, minberi ve tavanında oyma tekniği ile yapılmış ahşap süsleme; kubbesinde kalem işi bezeme yer almaktadır. Son cemaat yerini tavanındaki yeşil renge boyanmış, küçük göbeğin merkezinde on iki kollu işinsal bezeme; bunun etrafında beş adet ters 's' kıvrımlı motifi bulunmaktadır.

Yeşil yağlıboya ile boyanmış olan çift kanatlı ahşap kapının üst kısmında, kitabenin de bulunduğu dikdörtgen biçimli ahşap bir pano bulunmaktadır. Pano en dışta

²⁹⁹ Bilgi Dursun Esen'den alınmıştır.

üç yönden içbükey dışbükey hareketlendirilmiş üç ince ahşap çıtayla çevrelenmiştir. İri zencirek motifinin yer aldığı bir bordür yine üç yönden bu kitabeyi çevrelemektedir. Kitabenin doğusunda ve batısında hilâl motifi, motifin ortasında on altı kollu ışınsal bezeme yer almaktadır (Fot. 412). Hilâl motifinin uçlarında bu ışınsal bezemenin beş kollu örneği, daha küçük boyutlu olarak tekrar edilmiştir. Kapının sövelerinde 's' kıvrımlarıyla oluşturulmuş bir bezeme programı tekrar edilmiştir (Fot. 413). Çift kanatlı kapının her kanadı düşey ve yatay kayıtlarla üçer adet panoya ayrılmıştır. Panolardan üstteki ve alttaki birer pano boyuna dikdörtgen ortadaki panolar da kare biçimindedir. Dikdörtgen panolardan sağ kanattaki üst panosunda içte bir dikdörtgen çerçeve, bu çerçevenin üstteki kenarının ortasından yukarı doğru ters 'u' biçiminde bir çıkıntı uzatılmıştır (Fot. 414). Bu panonun içinde, üst kısımda karşılıklı düz ve ters iki 's' kıvrımı, bu kıvrımların altında helezonik iki kıvrım bulunmaktadır. Ters 'u' biçimindeki çıkıntının dışında kalan iki köşesinde ikişer küçük 's' kıvrımı altlı üstlü şekilde yer almaktadır. Sol kanattaki üst panoda 'u' biçimindeki çıkıntı hem üstte, hem de alt kısımda dikdörtgenin içine doğru taşırılarak yapılmıştır (Fot. 415). Üst köşelerde helezonik iki kıvrım; alt köşelerde ise iki büyük 's' kıvrımı yer almaktadır. Panonun ortasında karşılıklı iki ters 'c' kıvrımı, bunların üzerinde dört adet küçük 's' kıvrımı görülmektedir(Fot.) aynı bezeme programı alttaki iki dikdörtgen panoda tekrar edilmiştir. Sağ kanattaki ortadaki kare panoda çapraz olarak yapılmış 's' kıvrımlarının ortalarında kalan boşluklar ters ve düz 'u' biçiminde dört adet; çevresi düz çerçevelerle kuşatılmıştır (Fot. 416). Bu şekilde dört kollu yıldız motifine benzer bir form oluşturulmuştur. Aynı form sol kanadın ortasındaki kare panoda da karşımıza çıkmaktadır. Burada ortada iç içe iki ters 'c' kıvrımı; bunun çapraz köşelerinde birer adet 's' kıvrımına yer verilmiştir (Fot. 417).

Orijinal minber yeşil ve beyaz renkte yağlıboya ile boyanmıştır. Minber kapısının çevresi üç adet dışbükey içbükey silmeyle kuşatılmıştır. Minber tacı alt kısımda küçük yivlerle hareketlendirilmiş dört kademeye yükseltilmiştir (Fot. 418). Tac altta geniş, ortaya doğru daralan ve üstte tekrar genişleyen bir formdadır. Ajur tekniğinin kullanıldığı minber tacının alt kısmında düz ahşap parçanın kenarlarından çıkan helezonik kıvrımlarla yükselerek devam eder. Minberin korkuluğu lokma parmaklık biçimindedir (Fot. 419). Dört ahşap parçanın birleştirilmesiyle oluşturulan aynalık ve süpürgelik kısmı beyaz boyalıdır. Aynalık bölümünde küçük ve büyük 's' kıvrımları ve

kıvrık dal motifleriyle oluşturulan girift bir bezeme bulunmaktadır (Fot. 420). Süpürgelik kısmında giriş kapısında karşımıza çıkan dikdörtgen panoların tekrarı farklı bezeme programıyla karşımıza çıkmaktadır. Burada bulunan dört adet panoda sırayla kıvrık dallarla oluşturulan motif (Fot. 421); ters ve düz olarak yapılmış iki büyük 's' kıvrımı (Fot. 422); diğer iki panoda yerleri değiştirilerek uygulanmış kıvrık dallardan oluşan bir düzenleme söz konusudur (Fot. 423-424). Köşk altında ikisi içi boş olarak bırakılmış, ikisinde yine kıvrımlı bezemelerin yer aldığı dikdörtgen biçimli üç pano görülmektedir (Fot. 425). Köşk bölümü altta boşluğu bulunmayan lokma parmaklık biçiminde; bunun üzerinde yine lokma parmaklık şeklinde yapılmış korkuluk benzeri bir düzenleme yer almaktadır (Fot. 426).

Tek katlı bindirme tavanın eksen kenarlarında ahşap oyma tekniği ile yapılmış baklava ve zikzak motiflerinin yer aldığı bordürler bulunmaktadır (Fot. 427). Bordürler altta ve üstte dışa takın birer silmeyle kuşatılmıştır. Bu bordürlerin ortasında bu silmelerin biraz daha taşırıldığı, altta üç adet küçük üçgenin yer aldığı bir süsleme görülmektedir. Tavanın merkezinde yer alan kubbenin dışında kalan köşelerde aplik tekniği ile yerleştirilmiş, üçgen formunda, ajur tekniği ile yapılmış kıvrımlı bezemeler bulunmaktadır (Fot. 428). Tavanın kubbesinin merkezinde ahşap tavan göbeği yer almaktadır (Fot. 429). Tavan göbeği dairesel üç kademedan oluşmaktadır. Merkezde siyah ve kırmızı renklere boyanmış bir çiçek motifi bulunmaktadır. Bunu takip eden kademedde 'c' kıvrımı ve kıvrık dallardan oluşan bir bezeme yer alır. En dıştaki kademedde ters ve düz olarak yerleştirilmiş dört adet iri 'c' kıvrımının arasında küçük 's' kıvrımları bulunmaktadır. Göbeğin çevresini mavi renkli dalga motifleri sarmalamıştır. Bu göbekten yayılan sarı renge boyanmış dört kol kubbeyi dört bölüme ayırmıştır. Her bir bölümde birbirinin tekrarı olmayan vazodan çıkan çiçek demetleri tasvir edilmiştir. Bir bölümde küçük bir vazo içinden üç çiçek sapı çıkarılmış, ortada gül, yanlarda nergise benzer iki çiçek motifi bulunmaktadır (Fot. 430) Gül motifinin sağından ve solundan çıkarılan saplar üçer adet gül goncasına aittir. Ortadaki gül motifinin merkezinden yukarı doğru çıkarılan üç adet nergis çiçeği, yine bunların yanlarından gül goncaları çıkarılmıştır. En üstte üç adet gül goncası görülmektedir. Bir başka bölümde ise dilimli kaideye sahip, ortada dar, yanlara doğru giderek genişleyen formda bir vazo içinden üç adet gül motifi çıkmış; bunun üstünde, sağında ve solunda üçer adet goncagül yer almıştır (Fot. 431). Bu tasvirin aynısı hemen karşısına denk gelen bölümde

tekrar edilmiştir. Bir diğ er bölümde üç kademeli kaideye sahip, geniş gövdeli, yanlarda kulpları bulunan, ağız kısmına doğıru daralıp tekrar genişleyen formda, oldukça gösterişli bir vazo içinden çıkan üç adet g l motifi ve bunun üstünde ve yanlarında   l  olarak g l goncaları betimlenmiştir (Fot. 432). Vazo içinden çıkan    ek demetlerinin yer aldığı bu dört ayrı bölüm mavi renkte ince bir  eritle çevrelenmiştir. Bu  eritlerin alt seviyede yer alan iki köşesinde ortasından bir bilezikle boğıumlandırılmı  kıvrık iki dal ve ortada yaprak motifi i lenmi tir. Kubbe eteğinde açık ve koyu gri boyanarak yapılmış zikzaklı bir bordür yer almaktadır.

4.2.2.2. İki kat bindirmeliler

4.2.2.2.1. Dikdörtgen tabanlılar

4.2.2.2.1.1. Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü³⁰⁰ Camii

tavanı

Amasya'nın Göynücek ilçesine bağlı, Amasya merkeze 37km uzaklıktaki Amasya-Çorum karayolu üzerindeki Şıhlar (Şeyhler) Köyü'ndedir.³⁰¹

Yapıda herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Yapılış tarihi olarak bazı kaynaklarda 1924 tarihi olarak belirtilmiştir.³⁰² Mihrabın üzerindeki Arapça ayetin sonunda Arapça rakamlarla 1400 (Hicri ise tarih 1979, Rumi ise 1985) tarihi yazılıdır. Ancak bu tarih yapıdaki kalem işi süslemelerin yapıldığı tarih olmalıdır. Yapının malzeme ve tavan süsleme özellikleri de dikkate alındığında, yapı XIX. y. y. sonu-XX. y. y. başına tarihlendirilebilir. Yapıda hasarlar mevcuttur. Dıştaki ve içteki sıvalarda yer yer dökülmeler görülmektedir. Son cemaat yerini taşıyan desteklerden, doğuda ve batıda birer; kuzeyde dört tanesi eksiktir. Pencerelerin camları kırık, çerçeveleri hasarlıdır. Minberde dökülmeler, mahfile çıkışı sağlayan merdivende kırılmalar, minberde eksikler bulunmaktadır. Yapı günümüzde harap durumda ve ibadete kapalı durumdadır.

Yapı, kuzeyden güneye doğru alçalan meyilli bir arazi üzerinde inşa edilmiştir. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı kırma çatı ile örtülüdür (Çizim: 41-42). Yapının kuzeybatı köşesinde çatı seviyesinden yükselen minare bulunmaktadır (Fot. 433). Minare sacdan silindirik gövdeli, tek şerefelidir. Şerefe altı enli ahşap parçaların üzerine düzensiz aralıklı, dikine yerleştirilmiş ince çıtalar çakılmıştır. Ahşap şerefe korkuluğu alttan ve üstten testere dişli ince saclarla çevrenmiştir. Şerefe korkuluğunda oyma tekniği ile yapılmış bezemeler üç sıra halindedir. Ortada altı kollu yıldız motifi, üstte ve altta geometrik süslemeler görülmektedir. Silindir gövdeli sac petek konik külahla örtülüdür ve bir alemle sonlanmaktadır.

³⁰⁰ Köyün adına 1697-1699 tarihli şer'iyye sicil defterinde Amasya'nın Veray nahiyesine bağlı Şeyhler Köyü olarak rastlanmıştır, bkz. Özdemir (2003), s. 265.

³⁰¹ Yapı imar planına göre 863 parsel pafta 2'de kayıtlıdır. 1992 yılında Kültür Bakanlığı tarafından 15.5.1992 tarih ve 2398 numaralı kararla tescillenmiştir.

³⁰² Bu tarihin hangi kaynağa dayalı olarak verildiği belli değildir, bkz. *Amasya İli Stratejik Planı 2007-2011*, s. 98.

Yapının kuzey cephesi önüne doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir tabana oturan son cemaat yeri eklenmiştir (Fot. 434). Son cemaat yerinin doğusu, sonradan eklenmiş bir bina ile bitişik vaziyette olmasından ötürü kapanmıştır. Son cemaat yeri kuzey sınırına üçer; köşelere birer; doğu ve batı sınırlarına ikişer olmak üzere kare kesitli ahşap destekler yerleştirilmiştir. Destekler beşik kemerle birbirine bağlanmıştır. Kemerlerin birleşme yerlerinde kare kesitli yastıklar çakılmıştır. Bu yastıklara bağlanan desteklerin yan yüzlerinde üst kısımda ahşaptan yapılmış alttan üste doğru genişleyen beş boğumlu bir süsleme bulunmaktadır (Fot. 435).

Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı vardır (Fot. 436). Kapının iki yanında dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 437). Doğu ve batı cephelerde altta ve üstte ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 438-439). Güney cephede ise cephe ekseninin iki yanında altlı üstlü birer pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 440). Sadece bu cephede üstteki pencere açıklıkları alttakilerle aynı hizadadır. Tüm alt pencereler dikdörtgen çerçeveli; tüm üst pencereler daha küçük boyutlu yuvarlak kemer biçimlidir.

Harime, kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı, ahşap kapı ile girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin yaklaşık olarak 50cm kuzeyinden geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanında kare kesitli birer destek bulunmaktadır. Desteklerden doğudaki destek üzerine kenarları ‘s’ biçimli birer yastık yerleştirilmiştir. Desteklerin üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir giriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı giriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 441). Desteklerin oluşturduğu bu hat zemin seviyesinden bir basamak yüksek tutulmuştur. Kadınlar mahfilinin tabanı kuzey-güney doğrultulu girişlerin üstten kaplanmasıyla oluşturulmuştur (Fot. 442). Kadınlar mahfiline kuzeydoğu köşedeki dokuz basamaklı merdivenle çıkılmaktadır (Fot. 443). Mahfili taşıyan iki destek arasında kalan kısım harime doğru çıkıntı yapmaktadır. Mahfilin bu balkon kısmı da dâhil olmak üzere mahfil ve galeri kısmı tamamen ahşap korkulukla sınırlandırılmıştır. Korkuluk lokma parmaklık formundadır. Mahfilin kuzeybatı köşesinde minareye çıkışı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır (Fot. 444). Merdiven dikine, enli ahşap çitaların birleştirilmesinden meydana gelmiş bir paravanla çevrelenmiştir. Merdivenin tabanı mahfil katı ile birleşmiş durumdadır.

Doğu-batı ve güney yönlerinden yaklaşık 90cm kalınlığında duvarlarla sınırlandırılan harimin; mahfil katına gelindiğinde duvar kalınlığı 20cm'e düşürülmüştür. Geriye kalan 70 cm mesafeden yararlanılarak harim doğu-batı ve güney yönlerinden galeriyle çevrelenmiştir (Fot. 445). Galerinin dört köşesinde birer, güney ekseninde bir adet kare kesitli destek bulunmaktadır. Bu destekler alttan duvarlara oturmuş; üstten de kenarları pahlanmış yastıklar vasıtasıyla tavana saplanmış vaziyettedir. Harimdeki tüm desteklerin yerden yaklaşık 1m kadar üzeri kare kesitli; devam eden üst kısımları ise daire kesitlidir.

Yapının mahfil ve galeri kısmı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülüdür. Harim ise kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe dört dikdörtgenden oluşan üç katlı bindirme tavanlıdır (Fot. 446).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 447). Mihrabın batısında altı basamaklı ahşap minber (Fot. 448), doğusunda çeyrek daire tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 35cm taşan bir seki güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Yapıda moloz taş ve ahşap kullanılarak duvarlar örülmüş ve beton sıva ile kaplanmıştır. Yapının desteklerinde, tavanlarında, mahfil tabanında, minarede, merdivende, kapı kanatlarında ve pencere çerçevelerinde, korkuluklarda, minberde, vaaz kürsüsünde, girişten mahfili taşıyan desteklerin hizasına kadar zemin kısmında ahşap; mihrapta ve kapının çerçevesinde alçı, minare gövdesinde ve külahında sac malzeme kullanılmıştır.

Yapıda kalem işi, alçı ve ahşap süslemeler bulunmaktadır. Harime girişi sağlayan kapı açıklığının üzerinde dikdörtgen çerçeve içine alınmış 'Bismillahirrahmanirrahim' yazısı okunmaktadır. Batı duvarında sırasıyla kuzeyden güneye 'Hasan Radiyallahü Anh', 'Osman Radiyallahü Anh' ve 'Ebubekir Radiyallahü Anh' yazıları yer almaktadır (Fot. 449). Güneyde mihrabın üzerinde dikdörtgen çerçeve içinde Bakara Sûresi'nin 149. Ayetinden bir bölüm 'fevelli vecheke şatral mescidil harâm'³⁰³ yazılıdır. Güney duvarında üstteki iki pencere arasında madalyon içinde 'Allah Celle Celalühu' ve 'Muhammed Aleyhisselam' yazıları; güneybatı köşede dikdörtgen çerçeve içinde 'Lâ İlâhe İllallah'; güneydoğu köşede 'Muhammedur Resulullah' yazıları okunmaktadır.

³⁰³ Tercümesi: 'o zaman yüzünü Mescidi'l Harâm'a çevir' şeklindedir.

Doğu duvarında sırayla kuzeyden güneye doğru ‘Hüseyin Radiyallhü Anh’, ‘Ali Radiyallhü Anh’ ve ‘Ömer Radiyallhü Anh’ yazıları bulunmaktadır.

Harime girişi sağlayan dikdörtgen çerçeveli, yuvarlak kemerli, çift kanatlı kapının kemer köşelerinde ve tepe noktasında beyaz renkli gülbezek motifleri kabartma biçiminde bulunmaktadır. Bu motiflerin hemen dışında, motifleri ve kapıyı üç yönden çevreleyen firuze renkli ince bir silme yer almaktadır. Bu silmeyi de dışta bir başka silme çevrelemektedir. Aynı süsleme öğeleri mihrapta tek bir farkla kullanılmıştır. Mihrapta yer alan aradaki silme burma biçimindedir. Firuze ve yeşil renkler hem mihrapta hem de kapıda ara ara kullanılarak hareketlilik sağlanmıştır. Yapının çift kanatlı kapısının her bir kanadı dikdörtgen üç panoya ayrılmıştır. Panolardan en üstteki kemerin formuna uygun olarak kesilmiştir. Panolar birbirinden enli çıtalarla ayrılmıştır. Panolarda ortada koyu yeşil renkli baklava motifi uygulanmıştır. Motifin köşeleri firuze rengine boyanmıştır. Baklava motiflerinin merkezinde, kapının kemer köşelerinde görülen gülbezek motifleri yer almaktadır. Ortadaki panolardan solda yatay, sağda hem yatay hem de dikey metal parçaların varlığı, kalan izlerinden anlaşılmaktadır. Burma biçiminde yapılan kapı binisi soldaki kanat üzerindedir.

Harimde tüm alt pencerelerinin kenarlarında aynı kalem işi süsleme görülmektedir. rûmi ve palmetlerden oluşan bir bordür güney duvarındaki pencerelerde kırmızı zemin üzerine uygulanırken; kuzey, doğu ve batı pencerelerde mavi zemin üzerine uygulanmıştır (Fot. 450).

Yapının minber kapısının tacı kıvrımlı bir biçimde yapılmıştır. Tacın köşelerinde daire içinde oyma tekniği ile yapılmış altı kollu yıldız motifi görülmektedir. Kapıyı oluşturan iki dikme burgulu biçimde sonlanmıştır. Minber aynalığı çakma tekniği ile yapılmış ortasında gülbezek motifinin bulunduğu eşkenar dörtgenlerden meydana gelmiştir. Köşk kısmında kapı tacının oyulmamış hali sol yan yüzde karşımıza çıkmaktadır. Köşk prizmatik gövdeli bir külahla kapatılmıştır.

Harimdeki galeri kısmını ve mahfili oluşturan desteklerin alt bölümündeki kare kesitin bittiği yerde dört köşesi pahlanmış; silindir kesitin başladığı yerde sekiz dilimli bir bezeme oluşturulmuştur. Aynı bezeme yastık altında da uygulanmıştır. Yastıkla destegin birleştiği kısımda kare bir ahşap parça kullanılmıştır.

Yapının tavanındaki tüm eksenlerin kenarlarında altları dilimli süslemeler birbirine bitişik vaziyette tüm kenarları çevrelemektedir (Fot. 452). Tavanda bej, bordo,

sarı, kırmızı, koyu ve açık yeşil renkleri kullanılmıştır. Tavanın göbeğinde altı yapraklı bir çiçek motifinin etrafında on sekiz adet su damlası motifli ahşap parçalar dizilmiştir (Fot. 453). Bu göbeğin çevresinde biri düz, diğeri burgulu iki daire yer almaktadır. Merkezdeki bu göbek merkezden giderek yayılan otuz sekiz adet ışınsal kolla çevrelenmiştir. Kolların dışta kalan uç kısımlarında su dalgası biçiminde ince bir bordür bulunmaktadır. Işınsal kollar ince çıtalarla oluşturulan bir sekizgenle sınırlandırılmıştır. Sekizgenin dışında kalan üçgen biçimindeki dört köşede hilâl ve yıldız motifleri bulunmaktadır (Fot. 454). Bu üçgenlerin dışta kalan kenar birleşme noktalarında iç içe iki küçük kare formu görülmektedir.

4.2.2.2.1.1. Amasya merkez Köprübaşı³⁰⁴ Camii tavanı

Amasya merkezde Köprübaşı mahallesinde bulunan bugünkü yapı 1972 yılında, yıkılan orijinal yapının yerinde inşa edilmiştir. Orijinal yapı, Anadolu Valisi Ömer Paşa-zade el-Hacc Osman Bey³⁰⁵ tarafından H.1161/M.1748 yılında yaptırılmış, zamanla harap olan yapı H.1300/M.1882-83 yıllarında Amasya naibi Vidini-zade el-Hacc Mehmed Emin Efendi tarafından onarılmıştır.³⁰⁶

Orijinal yapının V.G.M.'ünden alınan fotoğrafları ve çizimleri incelendiğinde, Yapının batıdan doğuya, kuzeyden de güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey

³⁰⁴ Köprübaşı Amasya şehir merkezinde bulunan bir mahalledir. Mahalle, Alçak Köprü'nün güneyinde, doğuda Saraçhane, batıda Eski Kethüda, güneyde Kazancı Mahallesi ve kuzeyden Yeşilırmak ile çevrelenmiştir. Alçak Köprü'nün başında olması sebebiyle 'Köprübaşı' ismini almıştır. bkz. Abdizâde Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 93-94. Köprübaşı mahallesinin ismine şer'iyye sicillerinde de rastlanmıştır, bkz. Yavuz (1999), s. 24. bkz. Baş (2008), s. 52. Tuncel (2001), s. 119. L. Şahin (2008). *26 No'lu Amasya Şer'iyye Sicil Defterinin Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 71. Karadeniz (1996), s. 22, 28. Şahin (2010), s. 107. Y. Karadeniz'in tezinde mahallede gayrimüslim bir nüfusun da bulunduğu belirtilmektedir, bkz. Yılmaz (1987). *Amasya'nın Bir Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, s. 24. Bkz. Özdemir (2003), s. 262. Bkz. Kılınç (2005), s. 191. Ayrıca bkz. Kök (2006), s. 57. bkz. Güngör (2000), s. 24. Bkz. Erdoğan (2010), s. 175. H.929/M.1523 tarih ve 387 No'lu, H.984/M.1576 tarih ve 26 No'lu tapu tahrir defterlerinde mahalle adı Alçak Köprübaşı olarak; H.1099/M.1688 tarih ve 111 No'lu, H.1261/M.1845 tarih ve 3878 No'lu cizye defterlerinde mahallenin adı Köprübaşı olarak geçmektedir, bkz. Kuzucular (1994), s. 83,85,87-88. Abdizade Hüseyin Hüsameddin eserinde H.1088 senesinde Yeşilırmak'ın taşması sonucu meydanların, Sultan Beyazıd Camii'nin, Hacı İlyas, Eski Kethüda, Deve-hane, Köprübaşı Mahalle'sinde büyük hasarlar meydana geldiğinden bahsetmektedir, bkz. Hüsameddin (2007), 4, s.106.

³⁰⁵ Osman Bey bu mahallede ayrıca bir Dârü'l-Hadis, kütüphane ve çeşme yaptırmıştır. Medresenin dershanesi, kütüphanesi bulunmaktadır. Kâgır bir bina olan yapı H.1300/M.1882 yılında harap olmuş; H.1308/M.1890 yılında cephesi yıkılarak altına dükkânlar, üstüne odalar yapılmak suretiyle yenilenmiştir. Alaca Hamam ve İki Kapılı Han bu medreseye vakfedilmiştir. Mütevellisi Ebubekir Paşa sebebiyle Bekir Paşa Medresesi olarak anılan yapının banisi aslında Osman Bey'dir, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 93

³⁰⁶ Abdizâde Hüseyin Hüsameddin (2007), 1, s. 93-94.

kenarı güney kenarından, batı kenarı doğu kenarından uzun; doğu ve kuzey kenarları birbirine dik; batı kenarı ise güneybatı köşede geniş açılı ile birleşen doğu-batı yönünde yamuk planlı olduğu anlaşılmaktadır (Çizim: 43). Harap durumda görünen yapı dışı taşkın saçaklı, alaturka kiremit kaplı çatıyla örtülüdür.

Yapının kuzey cephesinde batı köşeye yaklaştırılmış, dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 455). Batı cephede altta iki, üstte üç adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı yer alır (Fot. 456). Güney cephede herhangi bir açıklık bulunmazken doğu cephenin kuzey köşesinde bir, eksende bir olmak üzere iki adet üst pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapı güney ve doğu cephelerden konutlarla birleşmiştir. Doğru cephedeki konut yapının yarı hizasındadır. Yapıda minare görülmemektedir.

Harime kuzey cephede yer alan dikdörtgen biçimli kapıyla girilmektedir. Harimin kuzey-güney ekseninde kare kesitli ahşap bir destek bulunmaktadır. Desteğin üzerinde kısa kenarları 's' kıvrımıyla hareketlendirilmiş bir yastık görülmektedir (Fot. 457). Yastığın üzerine uçlarından kuzey ve güney duvarlarına saplanan kalınca bir kiriş atılmıştır. Bu desteğe bitişik, yarı hizasına kadar ek bir başka destek daha yer alır. Aynı desteklerden doğu ve batı duvarlarına saplanmış birer destek daha bulunmaktadır (Fot. 458). Bu üç desteğin üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan bir kiriş atılmıştır. Bu kiriş harimin doğu-batı hattının kuzeyinde kalan bölümünde oluşturulan kadınlar mahfilinin tabanını taşımaktadır. Bu kirişin hemen üzerinde yer alan alt yüzleri 's' kıvrımlı çıkmalarla mahfil harime doğru taşırılmıştır (Fot. 459). Yaklaşık olarak doğu duvar ekseninde, duvara saplanmış kare kesitli ahşap bir destek daha bulunmaktadır. Bu desteğin üzerine kuzey-güney doğrultulu, doğu duvarına saplanmış bir kiriş atılmıştır.

Kadınlar mahfiline harimin kuzeybatısında bulunan dokuz basamaklı ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin tamamı lokma parmaklık şeklindeki korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin batı duvarında yer alan üst pencereler sivri kemer formu, diğer tüm pencereler dikdörtgen biçimlidir (Fot. 460).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 461). Mihrap duvardan yaklaşık 60cm kadar harime doğru taşırılmış dikdörtgen biçiminde kütleli bir görünümündedir. Sivri kemer formundaki mihrap kavsarası düz bir

silmeyle sınırlandırılmıştır. Kavşara köşelerinde rozet benzeri birer motif görülmektedir. kavsaranın üzeri, kenarları zikzaklı dilimlerle çevrelenmiştir. Mihrabın batısında minber kalıntısı görülmektedir (Fot. 462). Harimin tavanı kirişleri doğu-batı doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı tavanla örtülüdür.

Hıymış tekniği ile inşa edilen yapının beden duvarlarında zeminde moloz taş kullanılmıştır. Yapının tavanında, desteklerde, mahfil tabanında ve korkuluklarında, pencere çerçevelerinde, minberde ahşap; mihrapta ve pencere şebekelerinde alçı malzeme kullanılmıştır.

Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Yalnızca batı duvarındaki üst pencerelerin kenarlarında alçı şebekeyle yapılmış geometrik formlardan kalıntılar görülmektedir.

Günümüzdeki yapı alan olarak aynı alana oturmuştur. Ancak bazı farklılıklar bulunmaktadır (Çizim: 44). Yamuk planlı yapının, kuzeybatı köşesinde, çatı seviyesinden itibaren kaidesi bulunmayan, çokgen biçimli sacdan gövdeye sahip, tek şerefeli minare yükselmektedir (Fot. 463). Şerefe altı ve korkuluğu sade bir düzendedir. Petek, çevresi altı ince ahşap direk oluşturulan bir galeri biçimindedir. Ahşap direkler birbirine beş dilimli kemerle bağlanmıştır.

Yapı, güney ve doğu cephelerden konutlarla bitişik vaziyettedir (Fot. 464). Orijinalinde doğu cephedeki konutun yarı hizası olması sebebiyle bu cephede pencereler varken günümüzde konutun da camiyle aynı yükseklikte olması sebebiyle bu açıklıklar kapatılmıştır (Fot. 465). Yapının kuzey cephesinde altta üç, üstte iki dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 466). Yapının batı cephesinde altta iki, üstte üç dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 467). Harime giriş batı cephenin kuzey köşesindeki dikdörtgen biçimli, tek kanatlı kapıyla sağlanmaktadır.

Harimin kuzey duvarından yaklaşık olarak 270cm güneyinde uzanan doğu batı hattı doğrultusunda, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer betonarme destek yerleştirilmiştir. Bu destekler harimin kuzeyinde kalan kadınlar mahfilini taşımaktadır (Fot. 468). Mahfile harimin kuzeybatı köşesindeki on beş basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin iki destek arasında kalan kısmı harime doğru çok hafif bir şekilde çıkıntı yapmaktadır. Mahfilin doğusunda minareye çıkışı sağlayan merdiven yer almaktadır (Fot. 469) .

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi (Fot. 470); mihrabın batısında dokuz basamaklı ahşap minber bulunmaktadır (Fot. 471).

Harim kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan iç içe iki dörtgenden oluşan, iki kat ahşap bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 472). Yapı betonarmedir. Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

4.2.2.2.2.Sekizgen tabanlılar

4.2.2.2.2.1.Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii

tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı, Amasya'ya 60km, Merzifon'a 21km uzaklıktaki Aktarla Köyü'nde bulunan yapı 1968 yılında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Minare 1978 yılında yapılmıştır.³⁰⁷Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 45). Yapının doğu cephesinin kuzey köşesine yaklaştırılmış dikdörtgen tabanlı minare kaidesi dayanmaktadır. Düzensiz kesme taşlı kaideye siyah çizgiler boyanarak moloz taş görüntüsü verilmiştir. Kaidenin batı cephesi yapının doğu cephesine deşmektedir. Dışa taşkın yarım silindirik bir silme kaideyle pabuçluğu ayırmaktadır. Alttan üste daralan silindirik pabuçluk bir silmeyle nihayetlenir. Düzgün kesme taşla örülen silindirik minare gövdesi tek şerefelidir (Fot. 473). Şerefe altında ince bir bilezikle gövde sonlanır. Bileziğin üstündeki şerefe altı üç sıra testere dişlidir. Çokgen şerefe korkuluğu üzerinde sekizgenler içinde 'Allah', 'Muhammed' ve dört halifenin isimleri yazılmıştır. Silindirik peteği konik külah örtmekte ve bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının iki yanında altta ve üstte birer pencere açıklığı; kapının üstünde de bir pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 474). Batı cephede üst seviyede bir, altta (Fot. 475) iki; doğu ve güney cephede ikişer pencere açıklığı görülmektedir. Yapının üst pencereleri dikdörtgen çerçeveli; alt pencereleri yuvarlak kemerlidir.

Kuzey cephe ekseninde bulunan demir kapı açıklığıyla son cemaat yeri niteliğindeki kapalı bölüme geçilmektedir. Kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı bu bölümün kuzeydoğusundaki, on üç basamaklı 'L' biçimli merdivenle üst kata çıkılmaktadır (Fot. 478). Üst kat kadınlar mahfiline ek olarak yapılmıştır. Bu bölümün güneydoğu köşesine açılmış olan, dikdörtgen çerçeveli, tek kanatlı kapı açıklığıyla minareye çıkış sağlanmaktadır (Fot. 479). Bu bölümün güney

³⁰⁷ Minarenin üzerinde yapım tarihi yazılıdır.

cephesi harimin de kuzey cephesidir. Bu cephede dikdörtgen çerçeveli üç pencere açıklığı bulunmaktadır. Güneydoğu köşede kadınlar mahfiline girişi sağlayan, dikdörtgen çerçeveli, tek kanatlı ahşap kapı açıklığı yer almaktadır.

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı ahşap kapı açıklığından girilmektedir. Kapının iki yanında birer pencere açıklığı bulunmaktadır. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinden 80cm kuzeyden geçen doğu- batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına doğu ve batı duvarlarına saplanan kare kesitli birer destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 480). Mahfil tabanı kirişleri kuzey-güney doğrultulu kirişlemesi üstten kaplamalı biçimdedir. Mahfil uçları harime doğru yönelmiş konsollarla taşırılmıştır. Mahfilin ortadaki iki destek arasında kalan kısmı harime doğru çıkıntı yapmakta; bu kısmın altında yandaki çıkmalara göre daha uzun tutulmuş dört adet konsol bulunmaktadır. Mahfilin tamamı korkulukla çevrelenmiştir. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülmüştür.

Harimin güney duvar ekseninde çokgen kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 481). Alçı mihrap kütleli bir görünümündedir. Çokgen mihrap nişinin her bir yüzünde bir kompozisyon tekrar edilmiştir. Kompozisyonda alttan ve üstten yanlara doğru helezonik olarak kıvrımlanmış ikişer kol, ortada armudi bir gövde meydana getirmiştir. Kollar kıvrık yapraklarla hareketlendirilmiştir; alttaki kolların arasında gövdeden aşağı sarkan birer ters lâle, üstteki kolların arasında da iki lâle motifi bulunmaktadır. Armudi gövde içinde iki lâle, üstünde nergis benzeri iki çiçek motifi ve başak motifi görülmektedir. Nişin iki yanında birer sütünce yer almaktadır. Sütuncelerin alt ve üst kısmı kum saati formundadır. Mihrap kavsarası beş sıra mukarnaslıdır. Kavsara köşelerinde kıvrık dal ve rûmiler görülmektedir. Mihrabı üç yönden çevreleyen genişçe bir kuşak içinde ters lâle, lâle ve kıvrık yapraklardan oluşan bir bezeme tekrar edilmiştir. Mihrap üst kısmında dışa taşkın bir silmeyle sınırlandırılmış; bu silmenin üzerinde kenarları dilimli kemer formunda bir tac bulunmaktadır. Tacın içinde tek koldan yayılan helezonik yapraklar ve lâle goncaları yer almaktadır.

Mihrabın batısında alçıdan yapılmış, altı basamaklı minber görülmektedir (Fot. 482). Minberin aynalık kısmında merkezde küre formunda bir rozet; rûmi, yaprak ve

goncalardan oluşan bir bezeme bulunmaktadır. Korkuluk iç içe geometrik geçmelerden ve bu geçmelerin ortasındaki altı kollu yıldız motiflerinden oluşmaktadır. Üç gözlü süpürgelik kısmında gözlerin içinde zamanla kaybolmuş bitkisel bezemeler yer almakta; gözler birbirinden geometrik geçmelerden oluşan dikine, ensiz bordürlerle ayrılmıştır. köşk altında yine kıvrık yapraklarla oluşturulmuş bir kompozisyon görülmektedir. Köşk kısmı iki yanda düğüm motifinin tekrar edildiği birer bordürle çevrelenmiştir. Aynı bordürler minber kapısında da karşımıza çıkmaktadır. Bordürlerin arasındaki kalan kısım alçı şebekeli pencere şeklindedir. Dilimli formdaki minber kapısının tacı mihrabın üzerindeki taçla aynı formda ve süslemededir. Tek fark lâle motifinin kullanılmamış olmasıdır.

Mihrabın doğusunda dikdörtgen tabanlı vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında harime doğru 30 cm taşan 30 cm yükseklikteki, alçı sıvalı bir seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Harim kirişlemesi alttan kaplamalı, dikdörtgen taban içinde, iç içe sekizgenlerden oluşan, iki kat bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 483). Tavanda ahşapların birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır.

Betonarme olan yapının duvarları içten ve dıştan sıvalıdır. Harimde duvarlar zeminden başlayarak, yaklaşık 1m kadar yukarıya doğru lambri ile kaplanmıştır. Yapının tavanında, desteklerde, merdivende, mahfil tabanında ve korkuluklarında, harime girişi sağlayan kapı kanatlarında ahşap; mihrapta ve minberde alçı, minare gövdesinde düzgün kesme taş kullanılmıştır.

Yapı süsleme açısından oldukça sadedir. Mihrap ve minber dışında yapıdaki tek süsleme unsuru, sekizgen bindirme tavanın kat eksenlerinde görülen dilimli bordürlerdir.

4.2.2.3. Üç kat bindirmeliler

4.2.2.3.1. Dikdörtgen tabanlılar

4.2.2.3.1.1. Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü³⁰⁸ Camii

tavanı

Amasya merkeze 32 km uzaklıktaki Akyazı Köyü'nde³⁰⁹ bulunan yapı 1890 yılında yapılan caminin³¹⁰ orijinaline sadık kalınarak, 2000 yılında köy halkı tarafından tekrar inşa ettirilmiştir.³¹¹ Yapının orijinal ahşap minaresi³¹² yıkılmış (Fot. 484); yerine tuğla minare yapılmıştır. Yapı sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Güneyden kuzeye doğu alçalan meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 46-47). Kuzeydoğu köşesinde kareye yakın dikdörtgen kesitli minare kaidesinin güney kenarı son cemaat yerinin kuzey duvarına değmektedir (Fot. 485). Betonarme minare kaidesi dışa taşkın düz bir silmeyle nihayetlenmektedir. Kaide üzerinde şişkin gövdeli pabuçluk kısmı yer alır. Pabuçluk kısmıyla tuğla örgülü, silindirik gövdeyi ince bir bilezik ayırmaktadır. Tek şerefeli minarenin şerefe altı dışa doğru genişleyen üç kademededen oluşmaktadır. Çok cepheli şerefe korkuluğunda her bir cephede sekiz kollu yıldız motifi

³⁰⁸Köyün geçmişi XIX. y.y. a dayanmaktadır. 93 Osmanlı-Rus Harbi esnasında 1877 yılında Batum'un Hulo ilçesinin Bağlet ve Bozavri Köyleri'nden Anadolu'ya göç gerçekleşmiştir. Bu göç sonrasında yolculuk Zile'ye kadar varmıştır. Zile'de üç yıl kadar kalan kabile Amasya'nın Karaçam Mevkiindeki Akyazı'ya yerleşmişlerdir. İlk gelen kabile 7 sülale, 35 hane toplam 102 kişidir, ayrıntılı bilgi için bkz. Tekin (2004), s. 10-18.

³⁰⁹Köy doğuda Kervansaray Köyü, güneyde Elikteke Köyü, batıda Başpınar ve Çiviköy, kuzeyde Damudere Köyü ile komşudur.

³¹⁰Köye yerleştikten kısa bir süre sonra yapılan ilk caminin, köy evlerindeki gibi toprak damlı olduğu, iskeletinde çevreden kesilen karaağaçların kullanıldığı, duvarlarının kerpiç malzemeyle yapılmış oldukça sade bir görünümde olduğu belirtilmektedir. Birkaç yıl hizmet veren bu caminin köy halkı tarafından daha görkemli olarak yapılmasına karar verilmesinden sonra 1890'lı yılların başında ikinci cami yapılmıştır. Bu yapıda Sıraböcükhane Köyü'nden ağaçlar getirilerek camide kullanılmıştır. Caminin temelinde çevreden getirilen devşirme malzeme kullanılmıştır. Köydeki ahşap ustaları tarafından yapılan yapının şadırvanındaki taş da Ermeni ustalarca yaptırılmıştır. 2000 yılına kadar çeşitli onarımlar geçiren yapının tavanı ahşaptır, bkz. Tekin (2004): 38-40.

³¹¹2000 yıllarına doğru caminin temelinde meydana gelen kaymalar sonucunda köy halkı tarafından alınan bir kararla eski cami yıkılmıştır. Vakıflar Müdürlüğü denetiminde orijinal mimarisi ve ağaç işçiliği korunarak, tuğla ve betondan yeni cami inşa edilmiştir. Orijinal tavadan alınan parçalar yeni caminin tavanında kullanılmıştır. Günümüzdeki caminin tavanını Beldağlı Bilal (Cesur) usta yapmıştır, bkz. Tekin (2004): 40.

³¹²Orijinal ahşap minare 1970'li yıllara kadar hizmet vermiş; o yıllarda bugünkü minare yapılmıştır. Orijinal minarenin fotoğrafına bakıldığında ahşap silindirik gövdeli, tek şerefeli olduğu görülmektedir. Konik külahın alt kısmı geniş bir saçağa sahiptir, bkz. Tekin (2004): 39.

bulunmaktadır. Silindirik gövdeli petek konik külahla örtülmüş ve bir alemle sonlandırılmıştır.

Yapının kuzey cephe önündeki doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı son cemaat yeri kapalı bir mekân niteliğindedir. Son cemaat yerinin doğu cephesinin kuzey köşesinde dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı bulunmaktadır (Fot. 486). Bu kapı son cemaat yerinin üst katına çıkışı sağlamaktadır (Fot. 487). Doğu cephenin güney köşesinde son cemaat yerine girişi sağlayan dikdörtgen çerçeveli kapı açıklığı bulunmaktadır. Yapının doğu cephesinde altta dikdörtgen çerçeveli iki adet, üstte yuvarlak kemerli beş pencere açıklığı görülmektedir. Kuzey cephede üstte dikdörtgen çerçeveli tek pencere açıklığı (Fot. 488); batı cephede altta dikdörtgen çerçeveli üç adet, üstte yuvarlak kemerli beş adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 489). Yapının güney cephe ekseninin iki yanında altlı üstlü birer pencere açıklığı, eksenin saçak hattına yakın kısmında bir üst pencere daha yer almaktadır (Fot. 490). Alttaki pencereler dikdörtgen çerçeveli üsttekiler yuvarlak kemerlidir.

Son cemaat yerine doğu cephedeki çift kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Son cemaat yerinin güney, harimin kuzey duvarı ekseninde dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda ve batısında birer pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 491). Son cemaat yerinin güney, harimin de kuzey cephesinde bulunan kapı hizasından itibaren son cemaat yerinin kuzey duvarına kadar camekânla kapatılmıştır. Son cemaat yerinin üst katına çıkışı sağlayan merdivenin güneyi duvarla kapatılarak son cemaat yeriyle bağlantısı kesilmiştir.

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin, doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin kuzey kenarlarından geçen doğu-batı hattında, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli birer destek yerleştirilmiş, bu destekler uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin doğu-batı kiriş hattının kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 492). Doğu-batı doğrultulu atılan kiriş mahfilin tabanını taşımaktadır. Mahfil tabanı kirişlemesi alttan kaplamalıdır. Mahfile kuzeybatı köşede bulunan on dört basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Kuzey güney ekseninin iki yanındaki destek mahfil katında da devam ettirilmiştir. Mahfilin bu iki destek arasında kalan kısmı harime doğru çıkıntı yapmaktadır. Yapıda doğu-batı ve güney yönlerinden 53cm kalınlığındaki duvarlarla

sınırlandırılan harimin, mahfil katına gelindiğinde duvar kalınlığı 35cm'e düşürülmüştür. Arada kalan hem bu mesafeden hem de harimin alanından yararlanılarak harimi doğu-batı ve güney yönlerden çevreleyen bir galeri oluşturulmuştur (Fot. 493). Galeri, doğuda, batıda ve güneyde Bursa kemeriyle birbirine bağlanmış, dörder destekle taşınmaktadır. Güneydeki alanı dar, doğu ve batı alanları geniş olan galerinin ve mahfilin tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavan şeklindedir. Mahfilin ve galerinin tamamı korkulukla çevrelenmiştir. Mahfilin kuzey duvar ekseninde açılan bir kapıyla sonradan eklenmiş olan son cemaat yerinin üst katına girilmektedir. Kadınlar için yapılan bu ek mekân doğu ve batı duvarlarında yuvarlak kemerli ikişer pencere açıklığı; kuzey duvarında dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı ile aydınlatılmıştır (Fot. 494). Harimin güney duvar ekseninde çok cepheli mihrap nişi bulunmaktadır. Mihrabın batısında minber, doğusunda kare tabanlı vaaz kürsüsü yer alır (Fot. 495). Mihrabın iki yanında duvardan harime doğru 30cm taşan ve 30cm yüksekliğindeki mermer bir seki tüm duvar boyunca uzanmaktadır.

Harimin orijinal tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe üç dörtgenden oluşan iki katlı bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 496).³¹³ Günümüzde tavandaki değişiklik kat aralarının betonarme oluşudur. Orijinal tavan aynen kullanılmıştır.

Betonarme yapının tüm duvarları içten ve dıştan sıvalı, beyaz badanalıdır. Tavanlarda, desteklerde, mahfile çıkışı sağlayan merdivende, korkuluklarda, minberde ahşap; mihrapta, vaaz kürsüsünde ve sekide mermer malzeme kullanılmıştır.

Yapıda korkuluk kenarlarında ve tavanda ahşap, duvarlarda kalem işi süsleme görülmektedir. Harime girişi sağlayan kapının çevresinde ve tüm pencerelerin kenarlarında kalem işi ile yapılmış rûmi ve nergis çiçeğinden oluşan bir süsleme bulunmaktadır (Fot. 497) .

Harimin üst kısımda kuzey duvarında madalyon içinde 'Hasan Radiyallahü anh' ve 'Hüseyin Radiyallahü anh'; 'Osman Radiyallahü anh' ve 'Ebubekir Radiyallahü anh'; güney duvarında 'Allah Cellecelâlihü' ve 'Muhammed Aleyhisselam' yazıları okunmaktadır.

Yapının korkuluklarının alt kısmı tamamen üst üste iki zikzak motifinin yer aldığı motifi ile çevrelenmiştir. Tavanın ilk kat ekseninde pembe yağlıboya ile boyanmış 's'

³¹³ Orijinal tavanla ilgili bilgi, 08.10.2014 tarihinde Akyazı Köyü'nde görüştüğümüz 1961 doğumlu müsteşar Ahmet Yılmaz'dan alınmıştır.

kıvrımlarından oluşan bir bordür yer almaktadır (Fot. 498). Tavanın merkezindeki kabartmalı yapılmış göbekte, karşılıklı iki vazo içinden çıkan kıvrık dal ve yanlarda birer nergis çiçeği bulunmaktadır (Fot. 499) . Dallar üstte birer lâle motifiyle sonlanmakta; lâleler küçük bir dalla birbirine bağlanmıştır. Bu iki dal arasındaki boşlukta, merkezde küçük bir daire ve etrafında dışbükey içbükey ışınsal kolların yer aldığı bir motif bulunmaktadır. Göbekte sarı, yeşil ve pembe renkler kullanılarak tavana biraz hareket katılmıştır. Bu göbeğin çevresini, dairesel ahşap zemin üzerine, ince çitaların çakılmasıyla oluşturulmuş ışınsal kollar kuşatmıştır. Kare taban içerisinde yer alan bu dairenin dışında kalan köşelerinde simetrik iç içe iki kıvrık dal arasında bir adet nergis çiçeği yer alır. Kıvrık dalların alt kısmı elips formunda bir parçayla birbirine bağlanmış görünmektedir.

4.2.2.3.1.2. Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü³¹⁴

İstasyon Camii tavanı

Amasya merkeze 22 km uzaklıktaki Tokat-Amasya karayolu üzerinde bulunan Büyük Kızılca Köyü'nde bulunan yapının yapımına 01.03.1956 tarihinde başlanmış, 30.09.1958 tarihinde tamamlanmıştır.³¹⁵ Yapı, Zileli usta Mehmet Çavdar tarafından köy halkının katkılarıyla yapılmıştır.³¹⁶

Geçirdiği onarımlar sonucunda yapının kuzey yönüne kapalı bir mekân durumunda olan son cemaat yeri eklenmiştir. Orijinal minare korunmuş, eski minarenin kuzeyine yeni bir minare yapılmıştır.³¹⁷

³¹⁴ Abdizade Hüseyin Hüsameddin Kızılca, Boğa, Kerne, İltekin köylerinin Amasya'nın Simre nahiyesi dâhilinde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca H.917'de Şahkulu vakasında Simre nahiyesinin harap olduğundan bahsetmektedir. Dolayısıyla Kızılca Köyü'nün XV.-XVI. y. y.da varlığından söz etmek mümkündür, bkz. Abdizade Hüseyin Hüsameddin (2007), s. 244. Şer'iyye sicillerinde de köy Ezinepazar nahiyesine bağlı Kızılca-i Kebir olarak geçmektedir. Bkz. Baş (2008), s. 53. Bkz. Erdoğan,, s. 177. Ayrıca bkz. Karadeniz (1996), s. 44. Bkz. Kök (2006), s. 47. Bkz. Şahin (2010), s. 108. Bkz. Yavuz (1999), s. 28. Bkz. Özdemir (2003), s. 264. Bkz. Kılınç (2005), s. 222.

³¹⁵ Yapının yapımına ilişkin kesin tarih aralıkları bindirme tavanın ilk katının, doğu ve batı kenarları üzerine yazılmıştır.

³¹⁶ Bilgiler 16.07.2014 tarihinde 1938 doğumlu Necmettin Şahin ve 1943 doğumlu Fahrettin Sezikli adlı köylülerle yapılan görüşme sonrası edinilmiştir. Ayrıca harimi örten tavan üzerinde usta kendi ismini Arapça olarak yazmıştır. Amasya Müftülüğü'nün 0500/811-1012/0510074 numaralı cami kütük defterinde usta ismi Mehmet Çavdaroğlu şeklinde geçmektedir.

³¹⁷ 1995 yılında orijinalinde bulunmayan son cemaat yeri ve yeni minare köy halkı tarafından yaptırılmıştır. Bilgiler 03.08.2014 tarihinde görüştüğümüz 1938 doğumlu Necmettin Şahin ve 1943 doğumlu Fahrettin Sezikli adlı köylülerden edinilmiştir.

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan yapı, cephelerden dışa taşkın, saçaklı kırma çatıyla örtülüdür (Çizim: 48). Kuzeybatı köşesinde iki minare bulunmaktadır (Fot. 500). Orijinal minareye yapının kuzeybatı köşesindeki on dört basamaklı ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Orijinal minarenin kare kesitli kaidesinin doğu duvarı ile harimin batı cephe duvarı bitişik vaziyettedir (Fot. 501). Kaide bugün badanalı olduğundan malzemesi tam olarak anlaşılamamaktadır. Kaidenin pabuçlukla birleştiği kısımda, iç kısmı pahlanmış, yaklaşık 30 cm eninde dikdörtgen bir silme kaidenin çevresini dolanmaktadır. Pabuçluk kısmı beton sıvalı olup, sade bırakılmıştır. Tuğla malzemeden inşa edilen minare gövdesini, şerefe altında bir sıra testere dişi çevrelemiştir. Şerefe altı beş sıra testere dişlidir. Tuğlaların bir sıra tuğla bir sıra boşluk şeklinde dizilmesiyle şerefe korkuluğu oluşturulmuştur. Petek sacdan yapılmış konik külahlı örtülmüştür.

1995 yılında yapılmış olan onarımlar sonucu eklenen ikinci minareye çıkış, son cemaat yerinin kuzeybatı köşesinde açılan kapıyla sağlanmaktadır. Minare kaidesinin doğu duvarı ile yine bu onarımlar sonucu yapılmış olan son cemaat yerinin batı duvarı aynı düzlemde yer almaktadır. Kaidenin zeminden yaklaşık 1 m kadar yükseklikteki kısmı kırmızı badanalı olup, minare kaidesi kesme taştan yapılmıştır. Pabuçluk kısmı beton sıvalı olup, sade bir düzenlemeye sahiptir. Kesme taştan inşa edilen minare gövdesini, şerefe altında ince bir bilezik çevrelemektedir. Gövde kısmında aralıklı olarak aynı hizada açılmış beş adet oyuk bulunmaktadır. Şerefe beş sıra mukarnalıdır. Şerefe korkuluğu uzunlamasına dikdörtgen olarak yerleştirilmiş on iki kesme taşın birleşmesinden oluşmaktadır. Petek sacdan yapılmış konik külahlı örtülüdür.

Yapının kuzey cephe önünde bulunan sundurmalı, altı basamaklı bir merdivenle, doğu batı doğrultusunda dikdörtgen tabanlı, sonradan yapıya eklenmiş olan kapalı bir mekân durumundaki son cemaat yerine çıkılmaktadır. Son cemaat yerinin kuzey cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı; kapının batısında ve doğusunda altlı üstlü dikdörtgen çerçeveli birer; kapının üstünde de dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 502). Yapının doğu ve batı cephelerinde altta üç, üstte iki dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 503-504). Alttaki pencereler büyük, üstteki pencereler daha küçüktür. Güney cephede ise altta iki büyük, üstte daha küçük olmak üzere dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 505).

Son cemaat yerine kuzey cephesindeki çift kanatlı, ahşap kapıyla girilmektedir. Mekânın kuzeydoğu köşesinde, harime girişi sağlayan açıklığın hizasından itibaren kuzeye doğru duvar örülerek ayrı bir bölüm oluşturulmuştur (Fot. 506) . Bu bölüme örülen duvarın kuzeyinde açılan tek kanatlı kapı açıklığı ile girilmektedir. Son cemaat yerinin kuzeybatı köşesinde bulunan tek kanatlı ahşap kapı ile minareye çıkış sağlanmaktadır (Fot. 507). Son cemaat yeri, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, kirişlemesi üstten kaplamalı tavan ile örtülmüştür (Fot. 508).

Harime son cemaat yerinden geçilerek, bir basamak yükseltilmiş olan, kuzey cephenin doğu köşesine yaklaştırılmış, çift kanatlı, ahşap, dikdörtgen biçimli bir kapıdan girilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının güney kenarlarından geçen doğu batı hattına dört serbest, altları ve üstleri kare kesitli, orta kısımları kenarları pahlanarak çokgen forma dönüştürülen destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine doğrudan atılan doğu-batı doğrultulu kalın bir ahşap kirişi, bu kiriş de doğu-batı doğrultusunda kirişlemesi üstten kaplamalı, dikdörtgen bir tabanı bulunan kadınlar mahfilini taşımaktadır (Fot. 509). Tavanı ve tabanı ahşap olan mahfilin korkulukları ince çıtaların aralıklı olarak yerleştirilmesiyle oluşturulmuş sade bir biçimdedir. Mahfil tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı olarak düzenlenmiştir. Mahfilin tabanı, ana kiriş üzerine yerleştirilen profilli çıkmalarla biraz yükseltilmiş ve harime doğru kaydırılmıştır. Mahfilin orta kısmı harimden güneye doğru yarım daire şeklinde çıkıntı yapmaktadır. Bu çıkıntının başladığı doğu ve batı köşelerinde küçük boyutlu iki direk tavana kadar yükselmektedir. Bu kısmın altında kalan çıkmalar diğerlerine göre daha geniş tutulmuştur. Mahfile çıkış girişin kuzeybatı köşesine yerleştirilmiş olan ‘ters u’ biçimli sekiz basamaklı ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır. Merdiven basamakları yapıdaki özene karşı düzensiz bir biçimdedir. Mahfilin kuzey duvar ekseninde, harime girişin üst hizasına denk gelen kısımda, sonradan yapılmış mazgal pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 510).

Mahfilin kuzeyinde son cemaat yerinin üst kısmında yer alan mekân sonradan eklenmiştir. Bu mekâna giriş batı duvarındaki eski minareye çıkışı sağlayan merdivenle yapılmaktadır. Mekân, kirişleri doğu batı doğrultulu, kirişleri üstten kaplamalı tavan ile örtülüdür (Fot. 511).

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi yer almaktadır (Fot. 512). Mihrabın batısında on basamaklı minber (Fot. 513); doğusunda ise iki

basamakla çıkılan, aşağıda dar, yukarı doğru genişleyen dikdörtgen kesitli ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır.

Mihrabın iki yanında harime doğru 50cm taşan, yaklaşık 30cm yüksekliğinde lambri ile kaplanmış alçak bir seki tüm duvar boyunca uzanmaktadır. Harimin tüm duvarlarında yerden yaklaşık 1m kadar yükseklikte lambri kaplanmıştır. Harim tam ortada kareye yakın dikdörtgen tabana oturan, girişlemesi alttan kaplamalı, içi içe üç katlı bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 514). Bu bölümün dışında kalan dört yöndeki alan girişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülüdür. Tavanın tahtalarının birleşme noktalarında ince çıtalar çakılmıştır.

Betonarme olan yapının duvarları dıştan ve içten badanalıdır. Dışta zeminden yaklaşık 1m kadar yükseklikte duvarlar ve tüm pencerelerin söveleri kırmızı ile boyanmıştır. Harimin tavanında, kadınlar mahfilinin tabanında ve tavanında, korkuluklarında, minberde ve vaaz kürsüsünde, son cemaat yerinin tavanında ve tabanında, kapılarda, mahfil merdiveninde ahşap malzeme; orijinal minarede tuğla, yeni yapılan minarede kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapıda ahşap ve kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Harime girişi sağlayan kapıda, minberde ve özellikle tavanda ahşap süslemeler; duvarlarda, tavanda kalem işi süslemeler mihrapta yağlıboya ile yapılmış bezemeler yer almaktadır. Turkuaz renkte yağlıboya ile boyanmış çift kanatlı ahşap giriş kapısının her bir kanadı alttaki ve üstteki boylamasına dikdörtgen, ortadaki enlemesine dikdörtgen ve daha küçük boyutta üç panoya ayrılmıştır (Fot. 515). Üstteki iki panonun kenarları pahlanarak hafif piramidal bir form kazanmıştır.

Yapının minberinin kapısında, aynalıklarında, korkuluklarında, köşk ve köşk altında, süpürgeliklerinde bezemeler bulunmaktadır. Turkuaz renge boyalı kapının sütuncelerinin üzerinde bugün doğudaki sütuncede bulunmayan, sanki bir vazonun kenarı görünümünde, kıvrımlı bir mumluk görülmektedir. Kapı tacının iki yanında bulunan sütuncelerin üstünde 's' ve ters 's' kıvrımları üst üste yerleştirilmiştir. Altın yaldızlı olan bu kıvrımların üzerinde üç kademeli kare kaidesi olan bir mum tasviri yer almaktadır (Fot. 516). Tacın alt kısmında bulunan dikdörtgen pano içinde 'Lâ ilahe illallah Muhammedur Resulullah' yazısı yazılmıştır. Bu panonun üstünde tacın asıl süslemeli kısmı bulunmaktadır. Ajur tekniği ile yapılan bu bölümün alt kısmı dilimli formdadır. Üst kısım kaş kemer formuna benzer şekilde düzenlenerek, kenarları testere

dişı biçiminde kesilmiştir. Bu formun tepe noktasında altın yaldızlı bir alem yer almaktadır. Alemin alt kısmında, testere dişlerinin kesişme noktasında iki 'c' kıvrımının ters ve düz olarak simetrik biçimde yerleştirildiği görülmektedir. Bu kıvrımlar birbirine altlı üstlü ikişer yaprakla birleşmiştir. Kemer formu ve alttaki dilimli form arasında kalan alanın ortasında 'Maşallah' yazısı yer almaktadır. Yazının etrafı kıvrım dal ve yapraklarla çevrelenmiştir. Minberin aynalık kısmı pembe renkli düz ahşap zemin üzerine çakılan parçalardan oluşmaktadır. Aynalığın dış çerçevesini kalın bir bordür oluşturmaktadır (Fot. 517). Bu bordürde kalın tahtalar oyma tekniği ile bezenerek buraya çakılmıştır. Altın yaldızlı olan bu parçalarda altlı üstlü palmet motiflerinin her altı sırada bir yukarı aşağı yerleştirilmesiyle oluşturulmuş bir bezeme programı bulunmaktadır. palmetlerin alt kısmında çıkan iki kıvrım ortada birleşerek eşkenar bir dörtgen meydana getirmiştir. Bordürlerin birleşme noktalarında üst kısmı dar, alt kısmı geniş 's' formu simetrik biçimde birleşmiştir. Bu bordürden sonra içe doğru turkuaz renkte ince çıtalar birbirine bitişik olarak çakılarak ikinci bir bordür oluşturulmuştur. Bu çıtaların ortasında kalan ince hat açık kahve boya ile renklendirilmiştir. Aynalığın ortasında kalan alan pembe renkle boyanmış; bunun iç kısmına iç içe iki küçük dik üçgen yerleştirilmiştir. En içteki üçgen ve dıştaki üçgeni çevreleyen bezemeler altın yaldızlıdır. Tabanı yeşil olan bu üçgenlerden içtekinde oyma tekniği ile palmet motifi uygulanmıştır. Dıştaki üçgeni çevreleyen bordürde, üçlü girift yapraklar sağa ve sola dönük yerleştirilerek dekoratif bir görünüm kazandırılmıştır. Uzun kenarların birleştiği noktada çiçek motifi yer almaktadır. Minberin korkuluk kısmında aynalıktaki en dış bordürdeki bezeme ufak bir farkla tekrar edilmiştir. Palmetler altlı üstlü olarak değil kuzey-güney yönünde yerleştirilmiş dörtlü palmet şeklindedir. Bu palmetlerin birleştiği kısımlarda altta iki üstte iki daire bulunmaktadır. Minberin süpürgelik bölümünde dilimli kemer formunda yan yana beş niş yer almaktadır. Minberin konik köşk külahının tepesinde altın yaldızlı bir alem vardır. Külahın yüzeyine ajur tekniği ile hazırlanmış kıvrımlı parçalar çakılmıştır. Aynı parçalar vaaz kürsüsünün üst hizasında da uygulanmıştır. Köşkün dıştaki üst kısmını çepeçevre dolanan pembe renkli bir bordür bulunmaktadır. Bu bordür de köşk yüzeyine sonradan eklenmiştir. İki at nalı formundaki süslemenin ortasında çiçek motifinin yer aldığı bir bezemeye sahiptir. Köşk altında üstten alta doğru sırasıyla korkuluktaki bordürün devamı; enine dikdörtgen mavi zemin üzerine pembe renkte ortasında çiçek motifinin çakma tekniği ile yerleştirildiği

kenarları pahlanmış bir pano bulunmaktadır. Bunun altında boyuna dikdörtgen, soldan menteşe ile köşk altına tutturulmuş, sağdan ahşap küçük bir parça ile açılıp kapanabilen bir kapak tasarlanmıştır. Bu kapağın üzerinde ortasında çiçek motifinin bulunduğu, pembe renkli, eşkenar dörtgen formunda bir parça merkeze yerleştirilmiştir. Kapağın altında, üstteki enine dikdörtgen panonun tekrarı vardır.

Mihrabı yağlıboya ile yapılmış dıştan içe doğru beş bordür kuşağı çevrelemektedir. En dışta dışbükey formdaki bordürde, diyagonal olarak üst üste pembe, kahverengi, turkuaz ve koyu yeşil renklerde enli olarak boyanmış kısımlar bulunmaktadır. Bunu takip eden kısımda pembe renkte düz silme ve koyu yeşil renkte burmalı silme yan yana yer almaktadır. Daha sonraki bordürde üçgen biçimindeki zencireklerin arasında kalp motifine benzer bir motif görülmektedir. Bu bordürü beyaz, pembe ve turkuaz renkte düz üç silme takip eder. Kaş kemer formundaki mihrap kavsarası ters ve düz küçük üçgenlerin farklı renklere boyanarak bezenmiştir. Kavsaranın altına bordo renkli, altı saçaklı perde motifi uygulanmıştır.

Harimin batı ve doğu duvarının güneyine yaklaştırılmış, üst pencerelerin hemen altında üçer adet madalyon içinde hat yazıları bulunmaktadır. Batı duvarındaki madalyonların etrafı on üçer adet lâle motifi ile çevrelenmiştir. Batı duvarının kuzeyindeki madalyon içinde ‘Ebu Bekir Radiyallahu anh’; ortadaki ‘Osman Radiyallahu anh’; güneyindeki madalyonda ise ‘Hasan Radiyallahu anh’ yazılıdır. Mihrabın üst kısmında dikdörtgen bir kartuş içinde ‘Esselatu İmadüddin’, Türkçesi: ‘Namaz dinin direğidir’ yazılıdır. Mihrabın doğusunda ve batısında bulunan alt ve üst pencerelerin arasında yer alan iki madalyon içerisinde batıdaki ‘Allah Celle Celalühu ’; doğudaki ‘Muhammed Aleyhisselam’ yazısı okunmaktadır. Doğu duvarının kuzeyindeki madalyonun içinde ‘Hüseyin Radiyallahu anh’; ortadaki ‘Ali Radiyallahu anh’; güneyinde ise ‘Ömer Radiyallahu anh’ yazılıdır (Fot. 518).

Yapının asıl süsleme içeren ögesi harimi örten tavanıdır.³¹⁸ Üç katlı bindirme tavanın bu kademeli bölümünü çevreleyen, girişlemesi alttan kaplamalı düz tavan biçimindeki yan kısımlar, kök boya ile yeşil ve kırmızı tonlarında renklendirilmiştir (Fot. 519). On adet ahşap parçanın yan yana dizilmesiyle tasarlanan bu kısımlarda, beş

³¹⁸Köy halkı ile yapılan görüşmeler sonucunda tavanın Zileli usta Mehmet Çavdar tarafından beraberinde getirdiği bir usta ile birlikte yaptığı öğrenilmiştir. Köy halkının da yardımıyla inşa edilen yapının tavanı da yine imece usulü ile cami yakınında yapılan seyyar bir atölye ile yapılmıştır. Tavanda kullanılan renkler yine bu atölyede kök boyalar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

ve altıncı parçalarda kafes tekniği ile yapılan bir bezeme söz konusudur. Parçaların birleşme noktaları ince çıtalar çakılarak gizlenmiştir. Dıştan içe doğru bindirme tavanın ilk ekseninde bezemeli bir bordür bulunmaktadır. Bordür her ekseninde tek bir ahşap parçanın oyma tekniği ile lacivert, sarı ve kırmızı renkler kullanılarak bezenmesinden oluşmuştur. Alt ve üst kısımları dilimli formda, bir düz diğeri ters karşılıklı iki ‘c’ şeklindeki motifinin yer aldığı merkezde gülbezek motifinin bulunduğu motifler sıralı olarak devam etmiştir. ‘c’ motiflerinin alt kısımda birleştiği yerde yarım papatya motifi uygulanmıştır. Bu bordür tavanın tüm eksenlerinde aynı şekilde uygulanmıştır. Bu katın eksen kenarlarında, bordürün hemen üstünde siyah zemin üzerine beyaz renkle Arapça harflerle yazılmış yazılar bulunmaktadır. Güney yüzünde ‘Allah’, ‘Bismillahirrahmanirrahim’ ve ‘Muhammed’ yazıları (Fot. 520-521-522); doğu yüzünde ‘Ömer’, ‘1956.3.1.B’ ve ‘Ali’ (Fot. 523-524-525); kuzey yüzünde ‘Hasan’, ‘Mehmed Çavdar’ ve ‘Hüseyin’ (Fot. 526-527-528); batı yüzünde ‘Osman’, ‘1958.9.30’ ve ‘Ebubekir’ yazıları okunmaktadır (Fot. 529-530-531). Yazılar kısa kenarları dilimli, stilize bitkisel bezemeler bulunan bir kartuş içerisinde. İkinci katın oturduğu taban kenarları beş ahşap parçanın birleştirilmesinden meydana gelmiş ve birleşme yerleri ince çıtalarla kapatılmıştır. Ortada kalan bölüm yanlara göre daha enli tutulmuştur. Bu kısımda altta kalan ahşap parçanın üzerine yeşil renge boyanmış, köşelerinden ve ortasından oyulmuş başka bir parça çakılmıştır. Bu şekilde oyulan kısımların altında diğer ahşap parça görünmektedir ve bu görünen kısımda ara ara ayrıca parçalar şeklinde hazırlanarak buraya çakılan, ortasında gülbezek motifinin bulunduğu altı kollu yıldızlar yerleştirilmiştir (Fot. 532). İkinci katın kenarları diğer katlara göre daha geniş tutulmuştur. Bu katın eksen kenarlarında uzunlamasına dikdörtgen panolar yer almaktadır. Bir panoda ortasında penç motifi yapılmış ahşap parçalar çakılırken, bir pano sade olarak bırakılmış, sadece üst kısmında stilize bitkisel bezemeye yer verilmiştir. Bu panolar ardı sıra eksen kenarlarını dolanmaktadır. Kuzey ve güney eksen kenarının tam ortasına denk gelen panoda ise yine ayrıca yapıp buraya çakılan hilâl ve yıldız motifi bulunmaktadır (Fot. 533). Son bindirme katın oturduğu taban kenarları üç ahşap parçanın birleştirilmesinden meydana gelmiş; birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır. Bu üç parçadan yanlardakilerin üzerine, koyu yeşil renkte, kenarları dilimli formda ahşaplar çakılmıştır. Ortadaki parçanın üzerine ince yatay çıtaların çapraz olarak

çakılmasıyla baklava dilimleri oluşturulmuştur. Köşelerde penç motifli parçalar çakılmıştır (Fot. 534).

Tavanın en dikkat çekici süslemesine sahip olan son kademe, kareye yakın dikdörtgen biçimlidir. Köşelerde, üzerlerinde küçük yivlerin bulunduğu, iç içe beş adet çeyrek daire motifi bulunmaktadır (Fot. 535). Bu motiflerden içe doğru ahşap çıtalarla sekizgen bir alan; bu alanın içinde bir dörtgen oluşturulmuştur. Bu şekilde köşelerde oluşan boşluklara ince çıtalar dörtgenin kenar köşelerine degecek biçimde çakılmış; böylece dokuz adet mavi, sarı ve yeşil renklerle hareketlendirilmiş ışınsal kol meydana getirilmiştir (Fot. 536). Kolların uç kısımlarına çakılan çıtalarla küçük üçgenler oluşturulmuştur. Dörtgenin kenarlarında zencirek ve 'c', 'ters c' motiflerinden oluşan iki bordür görülmektedir. Dörtgenin merkezinde dışa doğru genişleyen, beş kademeli, dairesel, yüzeyleri yivli göbek bulunmaktadır. Göbeği penç ve hatayi motifleriyle doldurulmuş bir sekizgen çevrelemektedir. Yapının en süslü kısmını bu alan oluşturmaktadır. Pençlerin bir kısmı ve hatayiler ayrı ayrı yapılmış ve daha sonra tavana çakma tekniğiyle yerleştirilmiştir (Fot. 537). Sekizgenin dört köşesine kalem işiyle stilize bitkisel bezemeler yapılmıştır.

4.2.2.3.2. Sekizgen tabanlılar

4.2.2.3.2.1. Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan

Camii tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesinin merkezinde, Hacı Hasan Mahallesi'nde,³¹⁹ Dar Sokak'ta³²⁰ bulunan³²¹ yapının kitabesinden³²² H.1126/M.1714 yılında inşa edildiği ve Hacı Ali tarafından Hafız İmam Veli adlı bir ustaya H.1278/M.1861'de yenilettiirildiği belirtilmektedir.³²³ Yapıyla ilişkili bir kayıt da H.1181/M.1767 tarihli hurufat defteridir.³²⁴

Ahşap olan yapı 1861'de yenilenerek kâgir olarak yapılmıştır. Tavanı aşı boyalı iken sonradan boyanarak değiştirilmiştir.³²⁵ Vakıflarda yer alan bir rapora göre yapı 1935 yılında çatısı askıya alınmak suretiyle tekrar onarılmıştır.³²⁶ Rapora göre yapının minare peteği şerefe kısmıyla birlikte çatı üzerine yıkılarak son cemaat yerinin ve caminin çatısından bir bölümünü çökertmiştir (Fot. 538). Halk tarafından çatı tamiri

³¹⁹ Mahalle, Hacı Hasan mahallesinin tamamıyla, Hacı Ahmet Fakih ve Hacı Âdil mahallesinin birer kısmından kurulmuştur, bkz. Taşan.(1979), s. 43. Yapı bulunduğu mahalleye de ismini vermiştir. Ancak G. Eken yaptığı bir çalışmada yapının Bozacı mahallesinde bulunduğunu belirtmektedir, bkz. G. Eken. (2001). XIX. Yüzyılda Merzifon Vakıflarına Dair. *Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslararası Sempozyumu*. Ankara: Merzifon Vakfı Yayınları, s. 351.

³²⁰ Bazı kaynaklarda Doğan Sokak şeklinde geçmektedir. Bkz. Erken (1983), s. 309.

³²¹ Yapı 30-27A-b pafta, 255 ada, 14 parseldedir, bkz. Özdemir vd. (2007), s. 455.

³²² M. Çerkez kitabenin harim kapısı üzerine yerleştirildiğinden bahsetmektedir. Ancak günümüzde böyle bir kitabe görülmemektedir, bkz. Çerkez (2005), s. 274.

³²³ Kitabenin transkripsiyonu şu şekildedir:

1. Tamir 1278 Tarih-i bani-i merhum Fi senetin 1126
2. Hoşâ Ferhunde âsâr-ı hayr-ı'uzmâ — Zehî ferah ibâdetgâh-ı garâ
3. İdüb Hacı Ali tevsî'i tecdid — Erişdi feyzi hakle lutf-ı Mevlâ
4. Olub şâyeste gufran-ı bâri—İde pâdâş ona cennetde me'vâ
5. Didi tarihin eşref hâtif-î gayb—Güzel hayr-ı celîl ve câ-yı zibâ
6. Kılub ta'mir hafız imam Veli—Şefaât eylesün ol ism-i a'lâ
7. Üstâdına sad-hezârân âferîn—Gün gibi şevkini verdipür-ziyâ
8. Şöyle bil tarih-i cevher eyledim—Kıl nazar kayyum-ı kaydım câ-be-câ

S. Bayram, çalışmasında kitabenin Osmanlıca metninin, Konya eski Müzesi Müdürü Yusuf Akyurt tarafından hazırlanan eserinden Merzifon'la ilgili olan kısımlarının aynen alındığını ifade etmiştir, bkz. S. Bayram. (2001). Tarihî Derinliklerinde Merzifon. *Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslararası Sempozyumu 08-11 Haziran 2000*. Ankara: Merzifon Vakfı Yayınları. s. 494,511. Yapının 1861'deki tamiratına ilişkin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bir kaydında yanlışlıkla bu tarih H.1287/M.1871 olarak belirtilmiştir. S. Bayram'ın eklediği Yusuf Akyurt'un çalışmasında tarih doğru bir şekilde 1861 olarak yer almaktadır. Yanlışlıkla ilgili olarak bkz. Çerkez (2005), s. 274. Vakıflardaki kayıtlı ilgili bkz. V.G.M. Abd. Yp. İş. Dai. Bşk. Arş. 050401004-TF001.

³²⁴ Hurufat defterine göre Serçe Bıçak Hacı Mehmed Ağa para vakfetmiştir. Bu para ve gelirleri ile cami için hasır alınması, imam ve mütevellî için de günlük bir miktar akçe ödenmesi istenmektedir, bkz. Eken (2001), s. 351.

³²⁵ Bkz. V.G.M. Abd. Yp. İş. Dai. Bşk. Arş. 050401004-TF001 no'lu eski eser fişi.

³²⁶ V.G.M. Abd. Yp. İş. Dai. Bşk. Arş. 050401004-RP001.

gerçekleştirilmiştir. Yapının eski bir fotoğrafında minber mihrapla bitişik konumda görünmektedir (Fot. 539). Yapı, günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Yapı, kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde, kuzey-güney doğrultusunda, doğudan ve batıdan, güneye doğru genişleyen yamuk biçimli bir alana oturmaktadır (Çizim: 49). Yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür. Yapının kuzeybatı köşesinde, kaidesi ve gövdesiyle çatı üzerinden yükselen minare yer almaktadır (Fot. 540).³²⁷ Minare kareye yakın dikdörtgen bir tabana oturmaktadır. Mahfilden girişi sağlanan minarenin, kâgir kaidesi yeşile boyanmıştır. Silindirik beyaz boyalı gövde, ahşap üzerine sac kaplanarak oluşturulmuştur. Tek şerefeli minarenin şerefe altı dört sıra dışbükey ve içbükey olarak hareketlendirilmiş kademedan ibarettir. Şerefe korkuluğu ferforjedir. Gövdeyle benzer şekilde yapılan peteği konik külah kapatmaktadır. Külah bir alemle sonlanmaktadır.

Yapının kuzey cephesi önüne doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri eklenmiştir. Son cemaat yeri kuzey, doğu ve batı yönlerinden duvar örülerek kapalı bir mekâna dönüştürülmüştür. Yapının kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda ve batısında, altlı üstlü aynı hizada olmak üzere ikişer pencere açıklığı yer almaktadır (Fot. 541). Kapının üstünde dikdörtgen çerçeveli bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Kapının üstünde yer alan bu üç pencere açıklığının hemen üzerinde bir yüzüyle duvara saplanmış, doğu-batı doğrultulu bir giriş görülmektedir. Kirişin her iki ucu da çatının köşelerine değmektedir. Bu girişin üzerinde kuzey cephe ekseninde, kapı ile aynı boyutlarda, ortadaki geniş, yanlardaki dar olmak üzere yuvarlak kemerli üç pencere açıklığı yer alır. Bu pencereler çatı katını aydınlatmakta, harimden görülmemektedir. Kuzey cephenin doğu ve batı köşelerine yakın dikdörtgen çerçeveli birer kapı açıklığı bulunmaktadır. Batıdaki kapıyla mahfile çıkılmakta, doğudaki kapıyla depoya girilmektedir.

Yapının batı ve doğu cephelerinde sivri kemerli dörder pencere açıklığı (Fot. 542-543); güney cephesinde ise eksenin iki yanında sivri kemerli birer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 544). Doğru cephe yandaki konutlardan dolayı tam olarak görülememektedir.

³²⁷ Minare orijinal değildir. Minarenin gövdesinin yıkık olduğu eski bir fotoğrafında kaidenin yine çatı üzerinden yükseldiği, silindirik gövdenin tuğladan yapıldığı görülmektedir.

Son cemaat yerine kuzey cephe eksenindeki, çift kanatlı demir kapıyla girilmektedir. Son cemaat yerinin doğusu ve batısı girişin iki yanından itibaren, harimin kuzey duvarına kadar birer basamak yükseltilmiştir (Fot. 545). Yapıya sonradan eklenen bu bölümün tabanı mermerle kaplanmıştır. Kirişlemesi alttan kaplamalı düz tavanla örtülmüştür. Ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır.

Harimin kuzey duvar ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının iki yanında uzunlamasına dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı yer almaktadır. Çift kanatlı, demir kapıyla harime geçilmektedir. Harimin doğu ve batı duvarlarının kuzey pencerelerinin kuzey köşesinden geçen doğu-batı hattının ortasına, kuzey-güney ekseninin iki yanına kare kesitli serbest birer destek, yerleştirilmiştir. Aynı hat üzerinde doğu ve batı duvarlarına saplanan birer destek daha bulunmaktadır. Bu desteklerin üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin kuzeyinde, kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 546). Ortadaki iki desteğin üzerinde yanları kavisli yastıklar yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerinden kuzey-güney doğrultulu, bir ucundan kuzey duvarına saplanan birer kiriş atılmıştır. Kuzey duvarında bu kirişler burada da destek bulunduğunu gösteren yastıklar üzerindedir. Bu kirişler mahfilin kirişlemesi alttan kaplamalı tabanını taşımaktadır. Ortadaki serbest desteklerin hizasından harime doğru, mahfil dikdörtgen bir çıkıntı teşkil etmektedir. Bu çıkıntının güney sınırında köşelerden çatıya kadar yükselen iki küçük kare kesitli destek bulunmaktadır. Mahfile yapının kuzey cephesinin batı köşesindeki, on üç basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Mahfilin kuzeyindeki imam odasının güneybatı köşesi ile minareye çıkışın sağlandığı bölümün duvarının güneydoğu köşesi arasında kalan doğu-batı hattı üzerine yerleştirilen ikisi serbest, ikisi duvara saplanmış kare kesitli destekler bulunmaktadır (Fot. 547). Bu destekler üzerine doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Mahfilin batısında minareye çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır (Fot. 548). Mahfilin tamamı, oyma tekniği ile yapılmış 's' kıvrımlarının, ters ve düz şekilde sıralanmasından oluşan bir korkulukla çevrelenmiştir.

Mahfilin alt kısmında, yaklaşık olarak kapı hizasından, güneye doğru, doğudaki ve batıdaki desteklere yaklaştırılmış, doğu ve batı duvarlarına değen birer platform oluşturulmuştur. Platformlar birer korkulukla çevrelenmiştir. Harimin duvarları yerden yaklaşık olarak 1m üste kadar lambri ile kaplanmıştır.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 549). Mihrap yanlardan harime doğru taşırılmış, kütsel bir görünüme sahiptir. Mihrap nişi beyaz yağlıboya ile boyanmış, çevresinde, dış kenarlarında yarım daire şeklinde motiflere sahip pembe boyalı bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürün dışında kalan kavsara köşelerine, ortası sarı, yaprakları pembe renkli yıldız çiçeğine benzer birer motif yer almaktadır. Bordürün iki yanında içbükey ve dışbükey şekilde üç kademeli kaideye oturan birer sütünce görülmektedir. Silindirik gövdeli sütunceler dikey siyah ve beyaz şeritlere boyanmıştır. Sütuncelerin üzerinde yukarı doğru giderek genişleyen dışbükey ve içbükey bilezikler bulunmaktadır. Bu bileziklerin üzerinde pembe boyalı, kabartma beş adet yaprak motifi görülmektedir. Her iki sütuncenin üzerinde yatay olarak üst üste üç ince şerit yer alır. Aynı şeritler biraz yukarda tekrar edilmiş, bu şeritlerin yanlarına hafif dışa çıkıntılı dikey dikdörtgen panolar bulunmaktadır. Bunların oluşturduğu büyükçe dikdörtgen pano içinde merkezde, iç içe, üç adet elips formunda kabartma bordür yer alır. Sarı, pembe ve mavi renklerdeki bu bordürlerden, ortadaki bordür küçük dairesel kabartmalardan oluşmaktadır. En dıştaki bordürün yanlarından sarı renkle boyalı, akanthus yaprakları yanlara doğru açılmaktadır. Dikdörtgen panonun üst kısmında, ortada dairesel, üç bordür bulunmaktadır. Bu bordürlerin altından ve üstünden yanlara doğru taşırılmış akanthus yaprakları, mihrabın taç kısmını meydana getirmektedir. Akanthus yapraklarının kenarlarından aşağı doğru indirilen iki silme ile mihrap sınırlandırılmıştır. Mihrabın batısında dokuz basamaklı ahşap minber yer almaktadır (Fot. 550).

Harimin tavanı mahfil ve mahfilin güneyinde kalan kısım olmak üzere iki bölüme ayrılabilir. Mahfil, kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülmüştür. Ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalar çakılmıştır. Harimin kuzey-güney doğrultusunda, mihraba dik uzanan kirişlerin arasında kalan kısmın tavanı üç bölümde incelenebilir. Ortadaki bölüm kirişlemesi alttan kaplamalı, kareye yakın dikdörtgen tabana oturan, iç içe üç sekizgenden oluşan, iki kat bindirme tavan ile örtülüdür (Fot. 551). Bindirme tavanın ikinci katı, ilk katta bulunan, alt yüzleri 's' kıvrımlı, aralıklı olarak yerleştirilmiş konsollarla desteklenmiştir (Fot. 552). Merkezde, kademeli olarak daralan, kubbemsi bir göbek bulunmaktadır (Fot. 553). Bu sekizgenin güneyinde kalan, mihrap önündeki bölüm yine kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, iç içe iki dikdörtgenden oluşan, tek kat bindirme tavan ile örtülüdür.

Aynı uygulama sekizgenin kuzeyinde kalan, mahfil önündeki bölümde tek bir farkla uygulanmıştır. Burada ince ahşap parçalar bir dikdörtgen meydana getirerek bindirme tavan görüntüsü verilmiştir (Fot. 554). Tavanın tamamında kafes tekniği uygulanmıştır. Sekizgenin güneyinde ve kuzeyinde kalan kısımlarda, karelerin birleşme yerlerinde eşkenar dörtgenler görülmektedir. Harimin ortasındaki bu geniş alanın dışında kalan yan bölümlerin tavanında da kafes tekniği, farklı biçimlerle uygulanmıştır.

Kâgir olan yapı, içten ve dıştan sıvalı, badanalıdır. Son cemaat yerinin tabanı, yan duvarları mermerle kaplanmıştır. Son cemaat yerinin, harimin ve mahfilin tavanında, mahfilin tabanında, desteklerde, korkuluklarda, merdivende, minberde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapının minberinde ahşap süsleme, tavanında kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Minber kapısının yanları sade bir düzendedir. Minber tacında, ajur tekniği ile yapılmış, bitkisel bezemeler görülmektedir. Minberin korkuluk kısmı basit bir düzendedir. Aynalık kısımlarının Merzifon'daki Pervâne Muinüddin Süleyman'ın yaptırdığı, Çelebi Sultan Mehmed zamanında tamir gören Eski Cami'ye ait olduğu belirtilmektedir.³²⁸ 1902 yılında yanan caminin kapı kanatları II. Murad Camii'ne nakledilmiştir.³²⁹ Minberin de Hacı Hasan Camii'ne getirildiği, biraz kullanıldıktan sonra parçalara ayrıldığı ve aynalıkların da şimdiki minbere monte edildiği söylenmektedir.³³⁰ Gönül Öney'in '*tamamen rölyefli kündekâri tekniği*'³³¹ adını verdiği teknikte yapılmış olan bu aynalıklarda merkezde sekiz kollu yıldızların girift biçimde düzenlendiği görülmektedir (Fot. 555). Yıldız kollarının arasındaki boşluklarda rûmi ve palmetlerden oluşan girift bezemeler yer alır. Minberin süpürgelik kısmında enine ve boyuna dikdörtgen panolar bulunmaktadır. Üstteki panolar küçük enlemesine dikdörtgen; alttaki panolar boylamasına dikdörtgen ve daha küçük boyutludur. Minber köşkünün yanlarında ajur tekniği ile yapılmış stilize bitkisel bezemeler görülmektedir. Köşk külahı armudi formdadır.

Yapıdaki tavan süslemeleri dikkat çekicidir. Merkezdeki sekiz kademeli kubbede servi ağacı, lâle, nar, bahar açmış çiçek motifleri bulunmaktadır (Fot. 556). Yeşil,

³²⁸ V.G.M. Ya. İşl. Dai. 050401004-RP001 no'lu rapor. M. Çerkez çalışmasında süsleme özelliklerinin XV. y. y. ile uyuşmadığını; bu karakterdeki süslemelerin benzerlerine XV. y. y. örneklerinde rastlanmadığını, bu sebeplerden dolayı eserin XV. y. y. ilk yarısına ait olamayacağını belirtmektedir.

³²⁹ Bkz. tezin 27-38. sayfaları.

³³⁰ Çerkez (2005), s. 282-283.

³³¹ Bkz. Çerkez (2005), s. 283. Ayrıca bkz. G. Öney. (1970). Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Devri Ahşap Teknikleri. *Sanat Tarihi Yıllığı III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, s. 139-141.

kırmızı, sarı ve kahve tonlarının ağırlıkla kullanıldığı bu tasvirlerde renkler soluklaşmış, motifler belirsizleşmiştir. Merkezdeki bu sekizgen kubbenin ikinci kat bindirme tavana oturduğu kısımda sekizgen bordür dolanmaktadır. Bu bordürde karanfil, bahar açmış çiçek motifleri yer alır. İkinci kat yüzeyinde ince ahşap çıtaların dikey ve yatay, çapraz çakılmasıyla altı kolu yıldız motifleri oluşturulmuştur (Fot. 557). Yıldızlar birer altıgen çerçeve içine alınmıştır. Sarı, kırmızı ve siyah renklerle boyanan bu alan aynı zamanda bir petek görünümündedir. Bu alanda sekizgen bir bordürle çevrelenmiştir. Bordür karanfil, hatayi, gonca gül, penç ve kıvrık dallardan oluşmaktadır. Bu katın eksen kenarlarında dikine yerleştirilmiş enli ahşap parçaların üzerine üç sıra halinde uzanan motifler yerleştirilmiştir (Fot. 558). Alt ve üst sırada, palmet dizileri tepeleri üstte aşağı, altta yukarı bakacak şekilde dizilmiştir. Ortada kilimlerde sıklıkla görülen su yolu motifi tekrarlanmıştır. Yeşil zemin üzerine sarı, kırmızı ve siyah renklerle uygulanmıştır. İkinci katın taban kenarlarında, çıkmalar arasında kalan kısımlarda; kıvrık yapraklar palmet, karanfil, lâle, gonca gül ve yıldız çiçeği motifleri bulunmaktadır. İlk katın eksen kenarlarında iki ayrı motif grubu görülmektedir. Çıkmalar arasında kalan dikdörtgen bölümlerde rûmiler ve kıvrık dallar arasında karşılıklı, birer hatayi motifi yer almaktadır. Çıkmaların altında kalan her eksen kenarının ortasında birer yazı kartuşu bulunmaktadır. Kısa kenarları dilimli kartuşlar içindeki nesih yazılar tam olarak okunamamaktadır (Fot. 559). Yazıların yanlarında goncagüllerden oluşan bir sarmaşık görülmektedir.

4.2.2.4. Dört kat bindirmeliler

4.2.2.4.1. Sekizgen tabanlılar

4.2.2.4.2. Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii

tavanı

Amasya'nın Merzifon ilçesinin merkezinde, Gazi Mahbup Mahallesi'nde bulunan yapı,³³² halk arasında 'Camid Camii' veya 'Cami-i İyd'³³³ olarak da anılmaktadır.

Kitabesi bulunmayan yapının adına kayıtlı 1849 yılına ait bir vakıf kaydı mevcuttur.³³⁴ Yapının kalem işi süslemelerine bakılarak XVII. y. y.da³³⁵ yaptırıldığı belirtilmektedir. Batı cephesindeki kapı açıklığının üzerinde yer alan mermer kitabede günümüz harfleri ve rakamlarıyla H.1249 (M.1833-1834)³³⁶ ve 2007 tarihi yazılıdır (Fot. 560). Yapının batı cephesinin kuzey köşesinde duvara bitişik konumda bir çeşme

³³² Yapı 30-27A-a pafta, 184 ada ve 1 parselde yer almaktadır, bkz. Özdemir vd. (2007), s. 451.

³³³ Bayram (1990), s. 74-75. İyd' ismi Farsça 'bayram' anlamına gelmektedir., bkz. M. Kanar. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları. s. 1072. Bu isme en erken kayıt olarak H.8.Zilhicce 1085/M 16 Mart 1674'de Sultan Beyazıd Camii'ne müderris olan Merzifonî Bayram İydi-zade Efendi hakkında bilgi verilirken rastlanmıştır. Aynı kişi 1675 senesinde Amasya Müftülüğü 'ne getirilmiş, 1676'da İstanbul'a gelmiştir. İydi Bayram Efendi 04.05.1677'de tekrar Amasya Müftülüğü 'ne getirilmiş, 1687'de görevinden alınmıştır. Aynı isme 18.y.y.'da da rastlanmaktadır. 1717'de İydi-zade Bayram Efendi'nin oğlu Amasya Hızırpaşa müderrisi Akif Mustafa Efendi Amasya Müftüsü olmuş; 1722'de azledilmiş, 1731'de tekrar görevine dönmüştür. 1732'de tekrar azledilen Akif Mustafa Efendi, 1737'de Amasya Na'ibi olmuş, 1760 yılında Amasya'da vefat etmiştir, bkz. S. Bayram.(2005). *Merzifon Tarihinden Yapraklar*. <http://www.sadibayram.com/?page=makaleler&mid=320&id=3> (Erişim tarihi 02.04.2014) Bu kayıtlarda da görüldüğü gibi Amasya'da önemli bir konumda ve dini işlerle ilgili olarak önemli mertebelere gelmiş olan bu sülalenin, caminin ismiyle alakalı olması sebebiyle banisi olabileceği kanaati doğmuştur. Bu düşünceden hareketle yaptığımız araştırma sonucu, caminin Hacı Bayramlar tarafından yaptırıldığını ifade eden Sayın Sadi Bayram Hoca ile 02.04.2015 tarihinde bir görüşme yapılmıştır. Görüşmede, caminin kendi sülalesinden gelen İydzadeler tarafından yaptırıldığını ifade etmiştir.

³³⁴ Vakıf kaydı Eyüp Çelebi Camii adına camide çalışan görevliyle ilgili H. 02.01.1966/M.18.11.1849 tarihli bir belgedir, bkz. Bayram (2012), s. 88.

³³⁵ Bkz. C. Nemlioğlu (1989). *XV. XVI. ve XVII. Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Kalem İşleri*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. s. 42-44. Çalışmada yapının kalem işi süslemelerine bakılarak XVII. y. y.'da yapılmış olabileceği, kasetleme tavan örneklerinin Ankara yapılarında XVII. y. y sonu-XVIII. y. y başında yaygın olduğu belirtilmiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi yapının önemli bir şahsiyet olan, XVII. y. y sonunda yaşamış Bayram İyd-i zade Efendi veya onun oğlu tarafından yaptırılmış olduğunu söyleyebiliriz.

³³⁶ Çerkez, tezinde bu giriş açıklığının üzerinde yer alan mermer kitabede şimdiki yazıyla H.1111/M.1699 tarihinin yazılı olduğunu, yapının bu tarihte yapılmış olabileceğini ancak bunun kanıtlanamadığını belirtmektedir, bkz. Çerkez (2005), s. 252. Şu anki mermer kitabe 2007 yılında yapılan bir onarım sonrasına aittir. Ancak kitabedeki bu değişikliğin kaynağıyla ilgili bilgi edinilememiştir. Yapının batı cephesinin karşısında da bir çeşme bulunmaktadır. Kitabesine göre H.1111/M.1699 yılında yaptırılmıştır. Transkripsiyonu şu şekildedir:

İnşa haza el el-ayn

Eşme Hatun Sene 1111

Transkripsiyonu gerçekleştiren sevgili meslektaşım Yrd. Doç. Dr. Canan Hanoğlu'na çok teşekkür ederim.

bulunmaktadır (Fot. 561). Çeşmenin kitabesinde H.1245/M.1829 tarihi okunmaktadır (Fot. 562).³³⁷ Transkripsiyonu şu şekildedir:

Bu ayn-ı Ayişe hatun eyledi icra

Oğlu Mustafa ağaya ecrini ihda

Eylemekdir muradı heman dua

Fatiha ihsan ede ehl-i sehâ

Fi Ş sene 1245

Yapı muhtelif tarihlerde çeşitli onarımlar geçirmiştir. Bu onarımlara ilişkin herhangi bir bilgi edinilememiştir. Yapı 1967 yılında tavanı askıya alınmak suretiyle tamir edilmiştir.³³⁸ Mihrap ve minber orijinal değildir. Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Güneyden kuzeye, batıdan doğuya doğru meyilli bir arazi üzerinde yamuk planlı inşa edilen yapı dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür (Çizim: 50-51). Yapının kuzeybatı köşesinde beden duvarlarının üzerinde yükselen minare, ahşaptan silindirik gövdelidir. Tek şerefeli minarenin şerefe altında ahşaptan bilezikler bulunmaktadır. Korkuluk enli ahşap parçaların birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Birleşme yerlerine ince çitalar çakılmıştır. Minarenin petek kısmı galeri biçiminde düzenlenmiştir. Dilimli kemerler ince ahşap desteklere dayanmaktadır. Külahın başladığı yerde tek sıra testere dişi görülmektedir. Sacdan konik külâh bir alemle sonlanmaktadır (Fot. 563).

Yapının batı cephesinde kuzeye yaklaştırılmış, dikdörtgen biçimli kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapı açıklığının üzeri şingil ile örtülmüştür. Kapının güneyinde altta iki, üstte üç yuvarlak kemerli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 564). Güney cephede altta üç, üstte dört pencere açıklığı yer alır (Fot. 565). Üstteki pencerelerden eksende yer alanı diğerlerine göre küçük boyutlu ve kare çerçevelidir. Yapının doğu cephesinde üst seviyede üç yuvarlak kemerli pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 566). Kuzey cephede herhangi bir pencere açıklığı bulunmazken, cephe ekseninde dikdörtgen çerçeveli, mahfile girişi sağlayan bir kapı açıklığı görülmektedir (Fot. 567).

³³⁷ Çerkez, bu tarihin yapının o dönemde yapılmış onarımına ilişkin olduğunu ifade etmektedir, bkz. Çerkez (2005), s.252. Transkripsiyon için Anadolu Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Sayın Doç.Dr.Mehmet Mahur TULUM'a çok teşekkür ederim.

³³⁸ Nemlioğlu (1989), s. 42.

Yapıya batı cephesinde bulunan çift kanatlı, ahşap kapıyla girilmektedir. Son cemaat yeri niteliğindeki bu kısmın güneyi, girişten harimin batı duvarına kadar örülen bir duvarla ayrı bir bölüm oluşturulmuştur. Örülen duvarın batısına açılan tek kanatlı, ahşap kapıyla, bu bölüme giriş sağlanmaktadır. Son cemaat yerinin kuzeyinde yer alan on üç basamaklı bir merdivenle mahfile çıkılmaktadır (Fot. 568). Son cemaat yeri kirişlemesi alttan kaplamalı tavanla örtülüdür. ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalara çakılmıştır (Fot. 569)

Harimin batı cephesinin kuzey köşesine yaklaştırılmış dikdörtgen çerçeveli, çift kanatlı ahşap kapıyla harime girilmektedir. Kapının güneyinde dikdörtgen çerçeveli iki pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 570) . Harimin kuzey duvarı önünde, duvardan başlayarak harime doğru 37 cm taşan 45 cm yüksekliğinde bir seki tüm kuzey duvarı boyunca uzanmaktadır. Harimi zemin kat ve mahfil katı olmak üzere iki bölümde ele almak mümkündür. Zemin katta harimin kuzey duvarından güneye doğru 313 cm ilerden geçen doğu-batı hattında dört adet, kare kesitli, ahşap destek bulunmaktadır (Fot. 571). Aynı şekilde doğu duvarından harime doğru 267 cm ilerden geçen kuzey-güney hattında üçü serbest, biri güney duvarına sağlanmış dört adet, kare kesitli, ahşap destek bulunmaktadır (Fot. 572). Bu desteklerin üzerinde kenarları pahlanarak yuvarlatılmış yastıklar yer almaktadır. Doğru-batı hattındaki desteklerin üzerine, batı ucundan duvara saplanmış; doğu ucundan, kuzey-güney hattındaki kirişin kuzey ucuna saplanan bir kiriş atılmıştır. Kuzey-güney hattındaki desteklerin üzerine, güney ve kuzey duvarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Tavana kadar uzanan bu desteklerin üzerine yarı ve üst hizalarından itibaren atılan bu kirişler kadınlar mahfilinin tabanını ve tavanını taşımaktadırlar. Mahfil zemin katında harimi ‘L’ biçiminde dolanmaktadır. Mahfil tabanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir. Ahşap parçaların birleşme yerlerine ince çıtalara çakılmıştır. Mahfilin kuzey sınırı, kiriş üzerinden harime doğru çıkmalarla taşınmıştır (Fot. 573). Mahfilin bu sınırında kuzey-güney ekseninin iki yanına yerleştirilen destekler arasında kalan kısmı harime doğru dikdörtgen bir çıkıntı teşkil etmektedir. Mahfilin tamamı ince ahşap çıtalara aralıklı olarak çakılmasıyla oluşturulmuş bir korkulukla çevrelenmiştir. Mahfile, son cemaat yerinin kuzey köşesinde bulunan ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Mahfil katında son cemaat yeri harime dâhil edilmiştir. Batı duvarından harime doğru 347 cm ilerden geçen kuzey-güney hattına üç serbest, kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir (Fot. 574). Bu

destekler altta katta olduğu gibi yanları pahlanarak yuvarlatılmış yastıklara sahiptir. Yastıkların üzerine, bir ucundan güney duvarına, bir ucundan da kuzey duvarına saplanan, kuzey-güney doğrultulu bir giriş atılmıştır. Bu sayede mahfil, harimi ‘U’ biçiminde dolanmaktadır (Fot. 575). Mahfilin kuzeybatı köşesinde ahşap paravanla kapatılmış, minareye çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır (Fot. 576). Mahfil girişlemesi alttan kaplamalı tavanla örtülmüştür. Tavanda ince ahşap çıtaların dikey ve yatay olarak çakılmasıyla kaset³³⁹ tavan oluşturulmuştur.

Harimin güney duvar ekseninde yer alan dikdörtgen kütleli, yarım daire kesitli mihrap nişi harime doğru taşırılmıştır (Fot. 577). Tamamen beyaz sıvalı mihrabın herhangi bir süslemesi yoktur. Mihrabın batısında sekiz basamaklı ahşap minber bulunmaktadır (Fot. 578). Mihrabın iki yanında, duvardan harime doğru 35 cm taşan 45 cm yüksekliğindeki seki tüm güney duvarı boyunca uzanmaktadır.

Yapının orijinal olarak günümüze gelen tavanı şüphesiz ki yapının en özel yanıdır. Harim girişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan iç içe altı sekizgenden oluşan, beş katlı bindirmeli tavanla örtülmüştür (Fot. 579). Bindirme tavanın ikinci katında merkeze doğru taşan aralıklı olarak yerleştirilmiş, siyaha boyanmış çıkmalar bulunmaktadır. Tavanın üçüncü ve dördüncü katlarında kafes tekniği uygulanmıştır. Üçüncü katta da zemin siyah, diğer katlar kahverengi boyalıdır.

Moloztaşlı subasman üzerine oturan yapının beden duvarları içten ve dıştan sıvalı, beyaz badanalıdır. Yapının giriş bölümünün tavanında, merdivende, kapı kanatlarında, pencere çerçevelerinde, harimin tavanında, kadınlar mahfilinin tabanında ve tavanında, desteklerde, yastıklarda, korkulukta, minberde, minare merdivenini çevreleyen paravanda, minarede ahşap malzeme kullanılmıştır. Alt kattaki pencerelerin tamamında, üst pencerelerden sadece batı cephesinin kuzey köşesine yaklaştırılmış olan pencerede demir şebekeler bulunmaktadır.

Yapının tavanında bulunan kalem işi süslemeler orijinalliğini koruması açısından son derece önemlidir.³⁴⁰ Aş boyalarıyla yapılan tavan bezemesinde son bindirme katın yüzeyi kumaş üzerine uygulanmıştır (Fot. 580).³⁴¹ Bindirme tavanın üçüncü katında, eksen kenarlarındaki bordürde bitkisel bezeme bulunmaktadır. Rûmi, karanfil, yıldız

³³⁹ Birbiriyle kesişen giriş ya da kaburgaların oluşturduğu kare ya da çokgen biçimli, eş boyutlu strüktürel öğelerden her biri, bkz. Sözen ve Tanyeli (1999), s. 125.

³⁴⁰ Süslemeler için bkz. Nemlioğlu (1989), s. 43-44.

³⁴¹ Nemlioğlu (1989), s.43.

çiçeğinden oluşan kompozisyonun tekrarı tüm bordürü dolanmaktadır (Fot. 581). Dördüncü katın eksen kenarlarında ise zikzaklı bir bordür görülmektedir. Tavanın merkezinde on kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Bu yıldızın uçlarından çıkan beş kollu yıldız motifleri tüm yüzeye yayılmıştır. Merkezdeki yıldızın kolları arasında, diğer yıldızların ise merkezinde yıldız çiçeği motifleri yer almaktadır. On kollu yıldızın hemen dışında kalan boşluklarda hatayi, sekizgenin sınırını teşkil eden kısımda ise karanfil motifleri dikkati çekmektedir. Bu kompozisyon sekizgen içinde, zencirekli bordüre sahip bir daire ile sınırlandırılmıştır. Sekizgenin aralarında kalan üçgen boşluklarda da stilize bitki tasvirleri bulunmaktadır. Sarı, yeşil, kırmızı renkler tercih edilmiştir.

Yapıda ahşap süsleme kuzey cephedeki, mahfile girişi sağlayan çift kanatlı, yuvarlak kemerli kapıda görülmektedir. Kemer, serenlere saplanan yüzü sade bırakılmış, diğer yüzü mukarnaslı konsola oturmaktadır (Fot. 582). Konsolların altında ters olarak yerleştirilmiş palmet motifi bulunmaktadır. Kanatların her biri üçer panoya ayrılmıştır. Üstteki ve alttaki panolar kare, ortadaki panolar uzunlamasına dikdörtgen biçimlidir. Panoların merkezinde yine aynı formlarda tablalar bulunmaktadır. Tablaların merkezinde, yatay kayıtlarda ve binide çiçek motifli madeni süsleme parçaları mihlanmıştır. Ortadaki panonun tablasında kapı tokmağı biçiminde mihlanmış süsleme yer alır. Kapı binisi, ara ara kenarları dilimli bezemelerle hareketlendirilmiştir. Kapının mahfile bakan yüzünde kalem işi ile yapılmış bezemelerin kalıntıları görülmektedir (Fot. 583).

5. Karşılaştırmalı Değerlendirme

Amasya merkez ve ilçelerinde yer alan ahşap bindirme tavanlı camilere odaklanılan bu doktora tezi kapsamında Amasya merkez, beldeleri ve merkeze bağlı köylerine;³⁴² Merzifon ilçe merkezi ve köylerine;³⁴³ Gümüşhacıköy ilçe merkezi ve köylerine;³⁴⁴ Göynücek ilçe merkezi ve köylerine;³⁴⁵ Taşova ilçe merkezi ve köylerine;³⁴⁶ Hamamözü ilçe merkezi ve köylerine;³⁴⁷ Suluova ilçe merkezi ve köylerine³⁴⁸ gidilerek yerinde incelemelerde bulunulmuştur.³⁴⁹

³⁴² Abacı Köyü, Alakadı Köyü, Ağılönü Köyü, Aktaş Köyü, Akyazı Köyü, Avşar Köyü, Aydınca Köyü, Aydınlık Köyü, Aydoğdu Köyü, Bağlarüstü Köyü, Bayat Köyü, Beke Köyü, Beldağı Köyü, Belmebük Köyü, Boğaköy, Boğazköy, Böke Köyü, Bulduklu Köyü, Büyük Kızılca Köyü, Çavuşköy, Çengelkayı Köyü, Çiğdemlik Köyü, Çulpara Köyü, Dadıköy, Damudere Köyü, Değirmendere Köyü, Direkli Köyü, Duruca Köyü, Elikteke Köyü, Eski Kızılca Köyü, Gökdere Köyü, Gözlek Köyü, Hasabdall Köyü, İlyasköy, İpekköy, Kaleköy, Kapıkaya Köyü, Karakise Köyü, Karataş Köyü, Karsan Köyü, Kayabaşı Köyü, Kayacık Köyü, Kayrak Köyü, Keşlik Köyü, Kızılca Köyü, Kızseki Köyü, Küçükkızılca Köyü, Mahmatlar Köyü, Ormanözü Köyü, Ovasaray Köyü, Osa Köyü, Saraycık Köyü, Sarıalan Köyü, Sarıkız Köyü, Sarılar Köyü, Sarıyar Köyü, Saz Köyü, Sevincer Köyü, Şeyhsadi Köyü, Tatar Köyü, Tuzluçal Köyü, Uygur Köyü, Ümük Köyü, Vermiş Köyü, Yağcıbdal Köyü, Yağmur Köyü, Yavru Köyü, Yeşildere Köyü, Yeşilöz Köyü, Yeşiltepe Köyü, Yıkılğan Köyü, Yıldızköy, Yolyanı Köyü, Yuvacık Köyü, Yuvaköy, Ziyaret beldesi, Ezinepazar beldesi.

³⁴³ Akören Köyü, Aksungur Köyü, Aktarla Köyü, Akpınar Köyü, Alıcık Köyü, Balgöze Köyü, Çobanören Köyü, Çamlıca Köyü, Demirpınar Köyü, Derealan Köyü, Elmayolu Köyü, Eymir Köyü, Gümüştepe Köyü, Hacı Yakup Köyü, Hırka Köyü, Karamustafa Paşa Köyü, Kızıleğrek Köyü, Koçköy, Ortaova Köyü, Saraycık Köyü, Sarıbuğday Köyü, Yeşilören Köyü, Tellioğlu Köyü, Sazlıca Köyü, Selimiye Köyü, Uzunyazı Köyü, Yaylacık Köyü, Yenice Köyü, Yeşilören Köyü.

³⁴⁴ Aşağıovacık Köyü, Bacakoğlu Köyü, Bademli Köyü, Çiftçioğlu Köyü, Çitlibağlıca Köyü, Derbentobruğu Köyü, Doluca Köyü, Eslemez Köyü, Güplüce Köyü, İmirler Köyü, Kağnıcı Köyü, Karaali Köyü, Keçi Köyü, Kırca Köyü, Kızık Köyü, Koltuk Köyü, Konuktepe Köyü, Korkut Köyü, Köşeler Köyü, Kutluca Köyü, Kuzalan Köyü, Pusacık Köyü, Saraycık Köyü, Sarayözü Köyü, Sallar Köyü, Sekü Köyü, Ovabaşı Köyü, Yazıyeri Köyü.

³⁴⁵ Abacı Köyü, Alan Köyü, Ardıçpınar Köyü, Ayvalıpınar Köyü, Bektemur Köyü, Çaykışla Köyü, Damlaçimen Köyü, Harmancık Köyü, Hasanbey Köyü, Ilısu Köyü, Kavaklı Köyü, Kuyulu Köyü, Pembeli Köyü, Sığırcayı Köyü, Şeyhler Köyü, Şeyhoğlu Köyü, Tencirli Köyü, Terziköy, Yassıkışla Köyü, Yeniköy.

³⁴⁶ Akınoğlu Köyü, Alpaslan Köyü, Arpadere Köyü, Alçakbel Köyü, Ardıncönü Köyü, Borabay Köyü, Çakırsu Köyü, Çalkara Köyü, Çambükü Köyü, Çaydibi Köyü, Çılgır Köyü, Dereköy, Devreköyü, Dörtöy Köyü, Elmakırı Köyü, Geydoğan Köyü, Güngörmüş Köyü, Gürsu Köyü, Güvendik Köyü, Hacıbey Köyü, Hüsnüoğlu Köyü, Karabük Köyü, Karlık Köyü, Kavaloglu Köyü, Kırkharman Köyü, Korubaşı Köyü, Kumluca Köyü, Mercimek Köyü, Mülkbükü Köyü, Sepetli Köyü, Sofualan Köyü, Şahinler Köyü, Şeyhli Köyü, Tatlıpınar Köyü, Umutlu Köyü, Yaylasaray Köyü, Yenidere Köyü, Yeşiltepe Köyü, Yeşilyurt Köyü, Yolaçan Köyü.

³⁴⁷ Alandere Köyü, Arpadere Köyü, Çayköy, Damladere Köyü, Gölköy, Göçeri Köyü, Hıdırlar Köyü, Kızılcaören Köyü, Mağaraobruğu Köyü, Omarca Köyü, Sarayözü Köyü, Tekçam Köyü, Tepeköy, Yemişen Köyü, Yeniköy, Yukarıovacık Köyü.

³⁴⁸ Alabedir Köyü, Armutlu Köyü, Asmasız Köyü, Bayırlı Köyü, Derebaşalan Köyü, Eğribük Köyü, Karaağaç Köyü, Kılıçaslan Köyü, Kolay Köyü, Kurnaz Köyü, Kuzalan Köyü.

³⁴⁹ Ahşap bindirme tavan örneklerinin dışında kalan diğer ahşap tavan örnekleri, tez kapsamı dışında kaldıklarından incelemeye dâhil edilmemişlerdir. Amasya merkezde ahşap kubbeleri 1326 tarihli Gümüşlü Camii (günümüzdeki yapı 1721 yılındaki onarımla değişikliğe uğramıştır bkz. Urak (1994), s.72; XV. y. y.'a tarihlenen Hızırpaşa Camii (Ters T planlı yapının orijinali tonoz ve kubbe ile kapatılmışken, geç

Alan araştırması sonucunda Amasya merkezde beş; merkeze bağlı köylerde on yedi; Merzifon ilçe merkezinde dört, köylerinde üç; Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü'nde bir, Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü'nde bir olmak üzere toplamda otuz bir ahşap bindirme tavanlı cami ile ahşap tavanlı oldukları belirlenen günümüze gelemeyen bazı yapılar tespit edilmiştir.³⁵⁰ Günümüze gelemeyen bu yapıların tavanları ile ilgili herhangi bir belge, fotoğraf vs. bulunamamıştır.

Araştırmamız sonucunda ahşap bindirme tavanla örtülü olan otuz bir yapı tespit edilmiştir (Harita:2). En erken örnek 1426 tarihli II. Murad Camii'dir. XVI. yüzyıla ait herhangi bir yapı bulunmamaktadır. Üçler Camii ve Eyüp Çelebi Camii XVII. yüzyıla tarihlenen yapılardır. XVIII. yüzyılda inşa edilmiş Büyük Hacı Hasan Camii, bu yüzyıldaki tek örneği oluşturmaktadır. Kaleköy Camii, Kızılkışlacık Camii, Hanife Hatun Camii, Şıhlar Camii, Akyazı Köyü Camii, Yukarı Baraklı Köyü Camii XIX. yüzyıla ait olan yapılardır. Çalışmamız sonucunda ağırlıklı olarak Cumhuriyet Dönemi'ne tarihlenen örneklerle karşılaşmıştır. Ortaova Köyü Camii ve Çavuş Köyü

dönemde yapılan bir onarım sonrasında kirişleri üstten kaplamalı ahşap tavan ile örtülmüştür, bkz. Urak (1994), s.289. Amasya merkeze bağlı Ziyaret beldesindeki Ziyaret Merkez Cami (XVII. y. y.'a tarihlenen orijinal yapı 2003-2004 yıllarında yıkılarak, orijinaline uygun biçimde yeniden yapılmıştır, bkz. Özdemir vd., (2007), s. 122. Yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır); Gümüşhacıköy ilçe merkezinde XIX. y. y.'a tarihlenen Müftü Camii (kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavan ile örtülü olan yapı 1997 yılında restore edilmiştir, bkz. F. Bayram (1994). *Amasya'nın Gümüşhacıköy İlçesi ve Gümüş Nahiyesindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, s. 25, bkz. Özdemir vd. (2007), s. 371), Gümüş mahallesinde Darphane Camii (Yapı XIV-XV. y. y.'a tarihlendirilmekte ancak kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavan üzerinde yer alan kalem işi süslemeleri XVII. y. y.'a tarihlendirilmektedir, bkz. Nemlioğlu (1989), s. 42), Çilingir Sokak Mescidi (1836 yılına tarihlendirilen yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır, bkz. Bayram (1994), s. 47, Tepecik (Demircioğlu) Mescidi (Yapım tarihi bilinmeyen yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır) ; Merzifon ilçe merkezinde Buğdaylı Camii (1781 yılında yenilettiği belirtilen yapının orijinal yapısının ne zaman yapıldığı bilinmemektedir, bkz. Çerkez (2005), s. 284. Günümüzdeki yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır.), Dedeoğlu Camii (1828 tarihli orijinal yapı 1994 yılında yanınca V.G.M. tarafından aslına uygun olarak 1995 yılında yenden inşa edilmiştir, bkz. Çerkez (2005), s. 291. Yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır.), Yahya Baş Camii (1890 yılında yapıldığı belirtilen yapı 1965 yılında esaslı bir onarım geçirerek orijinallliğini kaybetmiştir, bkz. Çerkez (2005), s. 310. Yapı, kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır.), Çay (Ahçı Hüseyin Ağa) Camii (Kitabesi bulunmayan yapı araştırmacılar tarafından farklı şekilde tarihlendirilmiştir. Nemlioğlu XVI. yüzyıl sonu-XVII. yüzyıl başına tarihlerken, Çerkez XVII. y .y. sonu-XVIII. y. y. başına tarihlendirmektedir, bkz. Nemlioğlu (1989), s. 44; bkz. Çerkez (2005), s. 260. Yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır.), Piri Baba Camii (Orijinal yapıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Günümüzdeki yapı 1958 tarihli. Kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır). Akkaş Camii (1851 yılına tarihlenen yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır). Çorbacı Camii (1902 yılına tarihlenen yapı kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanlıdır.).

³⁵⁰ Amasya merkeze bağlı Kızseki Köyü Yukarı Mahalle Camii (Yap.T.1920-Yık.T.0500/811-1118/05100162 No'lu cami kütük defteri), Karsan Köyü Camii (Yap.T.1937-Yık.T.2006/ 0500/811-1084 No'lu cami kütük defteri), Merzifon Sarıbuğday Köyü Camii (Yap. T.1453-Yık. T.1999/ 0503/811-1005 No'lu cami kütük defteri), Merzifon Alıcık Köyü Camii (Yap. T.1850-Yık. T.1996/0503/811-1002 No'lu cami kütük defteri), Merzifon, Büyük Çay Köyü Camii(Yap. T.1893-Yık. T.1980?/ 0503/811-1047 No'lu cami kütük defteri),

Camii bu dönemin ilk yarısına tarihlenmektedir. Bu dönemin ikinci yarısının ilk çeyreğine tarihlenen yapılar Büyük Kızılca Köyü Camii, Yıldız Köyü Camii, Kayabaşı Köyü Camii, Karakise Köyü Camii, İpekköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, İlyasköy Camii, Yeşilören Köyü Camii, Karasenir Mahallesi Camii, Sarılar Köyü Camii, Aktarla Köyü Camii, Köprübaşı Camii, Serçoban Mahallesi Tamlar Camii'dir. Bu dönemin ikinci yarısının son çeyreğine tarihlenen yapılar Dadı Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii, Sarıyar Köyü Aşağıova Camii ve İlyasköy Kavaklağıl Mezrası Camii'dir.

Yapıların tavan kuruluşları ana kirişlerin yönüne ve kirişlerin kat oluşturması durumuna göre sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Paralel taşıyıcı kiriş esasına dayanan ana kirişleri doğu-batı doğrultusunda uzanan ahşap bindirme tavanla örtülü herhangi bir yapı bulunmazken; ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan ahşap bindirme tavanla örtülü dört yapı tespit edilmiştir (Tablo:1-2). Bu yapılar, Merzifon'da bulunan II. Murad Camii, Amasya merkezde bulunan Üçler Camii, Amasya merkeze bağlı Kaleköy Camii ve Kızılkışlacık Köyü Camii'dir.

Amasya'daki bu tip tavana sahip camiler arasında en erken tarihli olanı 1426 yılında inşa edilmiş II. Murad Camii'dir.³⁵¹ Kuzey-güney doğrultusunda, dikdörtgen planlı bir alana oturan yapının mihrap ekseninin iki yanında, desteklerle taşınan birer ana kiriş yer almaktadır. Bu kirişler tavanın yükünü taşımaktadır. Orta sahnin tavanı yanlarda yer alan çıkmalarla bir kat yükseltilmiştir. Tavanın tamamında kirişler üstten kaplamalıdır. II. Murad Camii'ne benzer şekilde mihraba dik üç sahınlı ve kirişlemesi üstten kaplamalı bir diğer örnek Kaleköy Camii'nin tavanıdır. Kaleköy Camii,³⁵² oturduğu alanın doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olması ve sahınlara daha geniş tutulması sebebiyle II. Murad Camii'nden ayrılmakta, orta sahninin geniş olması ve çıkmalarla tek kat yükseltilmesi sebebiyle de II. Murad Camii ile benzer özellik göstermektedir. Kızılkışlacık Köyü Camii³⁵³ ile Kaleköy Camii oturdukları alan itibarıyla birbirine benzer iki yapıdır. Ancak Kızılkışlacık Köyü Camii'nin tavanı, kirişlemesinin alttan kaplamalı olması ve orta sahnin iç içe tek kat bindirmeli sekizgen ahşap tavanla örtülü olması nedeniyle Kaleköy Camii'nden farklıdır. Üçler Camii'nin³⁵⁴

³⁵¹ Bkz. tezin 27-37. sayfası

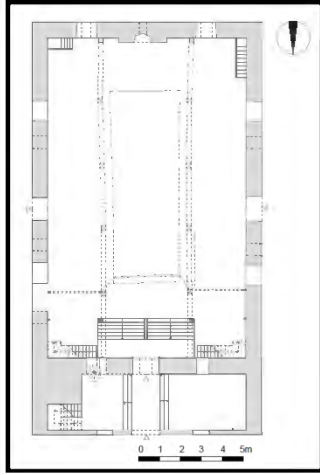
³⁵² Bkz. tezin 38-46. sayfası

³⁵³ Bkz. tezin 53- 62. sayfası

³⁵⁴ Bkz. tezin 47- 52. sayfası

tavanının da Kızılkışlacık Köyü Camii'nde olduğu gibi kirişleri alttan kaplamalıdır. Üçler Camii'nde orta sahnın, II. Murad Camii ile benzer şekilde bir kat yükseltilmiştir.

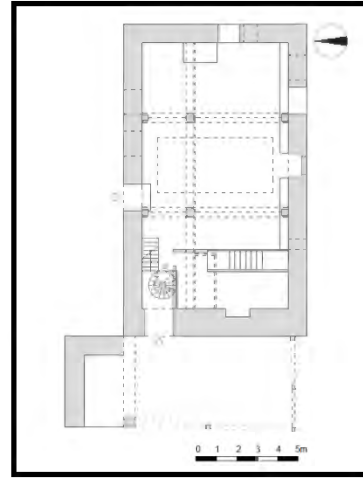
Tablo. 1 Amasya camilerinde kiriş ve bindirmeleri paralel olup, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, mihraba dik üç sahnınlı, kirişlemesi üstten kaplamalı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu tavana sahip olanlar

Çizim: 52 Merzifon ilçesi II. Murad Camii planı

Fot. 584 Merzifon ilçesi II. Murad Camii tavanından genel görünüm

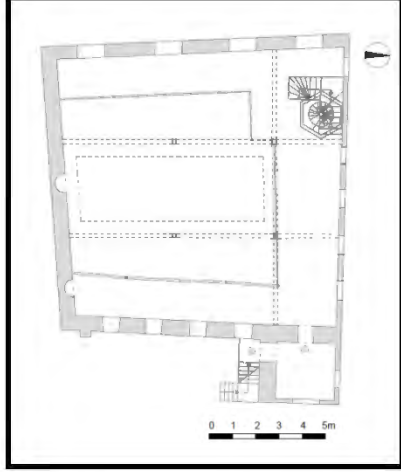

Çizim: 53 Merkez ilçe Kaleköy Camii planı

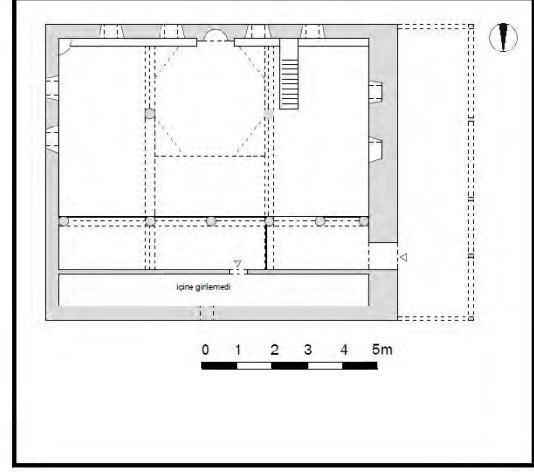

Fot. 585 Merkez ilçe Kaleköy Camii tavanından genel görünüm

Tablo. 2 Amasya camilerinde kiriş ve bindirmeleri paralel olup, kirişleri kuzey-güney doğrultulu, mihraba dik üç sahınlı, kirişlemesi alttan kaplamalı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu tavana sahip olanlar

Çizim: 54 Merkez Üçler Camii planı

Çizim: 55 Merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii planı

Fot. 586 Merkez Üçler Camii tavanından genel görünüm

Fot. 587 Merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii tavanından genel görünüm

Ahşap tavanlı cami geleneği içerisinde II. Murad Camii, Üçler Camii, Kaleköy Camii ve Kızılkışlacık Köyü Camii'nde olduğu gibi ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, mihraba dik, üç sahınlı benzer plan tiplerine sahip ahşap tavanlı yapılar arasında Ankara Örtmeli Mescit (XIV.-XV. yüzyıl),³⁵⁵ Ankara Sabuni Mescit

³⁵⁵ Bkz. Öney (1971), s. 35-37.

(XIV.-XV. yüzyıl),³⁵⁶ Konya Sarayönü Pir Hüseyin Bey Camii (1408)³⁵⁷, Niğde Şah Mescit (1413),³⁵⁸ Ayaş Ulu Camii (XV. yüzyıl),³⁵⁹ Konya Çavuş Camii (XV. yüzyıl), Çarşamba Ordu Köyü Camii (1420),³⁶⁰ Tokat Üzümlören Köyü Camii (1535),³⁶¹ Konya Doğanhisar Ulu Camii (1548),³⁶² Ankara İlyakutköy Camii (XV.-XVI. y. y.),³⁶³ Konya Beyşehir Emen Camii (1622),³⁶⁴ Kastamonu Tosya Geyikli Camii (1703-1704),³⁶⁵ Kayseri Yanıkoğlu Camii (XVIII. y. y.),³⁶⁶ Kayseri İncesu Bulgurlu Camii (1767),³⁶⁷ Denizli Baklan Boğaziçi Kasabası Eski Camii (1767-1768),³⁶⁸ Biga Gümüşçay Camii (1767),³⁶⁹ Isparta Kavaklı Camii (1782),³⁷⁰ Acıpayam Yazır Çarşı Camii (1802),³⁷¹ Konya Beyşehir Eğirler Köyü Camii (1802),³⁷² Konya Meram Kızılören Yukarı Mahalle Camii (1803),³⁷³ Kayseri Melikgazi Yazı Camii (1818),³⁷⁴ Konya Beyşehir Doğanbey Camii (1834),³⁷⁵ Tokat Almus ilçesi Ormandibi Camii (1835),³⁷⁶ Kayseri Sarıoğlu Ulu Camii (1858),³⁷⁷ Konya Beyşehir Yenidoğan Büyük

³⁵⁶ Bkz. Öney (1971), s. 38-39.

³⁵⁷ R. Duran (1988). Konya Sarayönü'nde Üç Ahşap Camii. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (20), s.48-50.

³⁵⁸ A. Kızıltan (1958). Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescitler. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi, s. 32-34.

³⁵⁹Bkz. M. K. Şahin (2004). *Anadolu'da Selçuklu Döneminde Dikine Planlı Camiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, s. 141-150. Bkz. A. Karaçağ (2010). Ayaş Ulu Cami. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi, 3(5). <http://edergi.akdeniz.edu.tr/index.php/akdenizsanat/issue/view/30> (Erişim Tarihi: 26.02.2015)

³⁶⁰ Samsun Valiliği (2011). *Samsun Ahşap Camiler*. Ankara, s. 28-36.

³⁶¹ H. Gündoğdu vd. (2006). *Tarihi Yaşatan İl Tokat*. Ankara: PYS Vakıf Sistem Matbaası, s.502-504.

³⁶² Harimin mihrap önü bölümünün dışında kalan tavanın tamamı kırıışmesi üstten kaplamalıyken, mihrap önü bölümü kırıışmesi alttan kaplamalı biçimdedir, bkz. Karpuz (2009), s. 1716-1720.

³⁶³ M. Çerkez (2007). Ankara Susuz Köyü Camii. *EKEV Akademi Dergisi*, (32), s. 215. http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D01777/2007_32/2007_32_CERKEZM.pdf (Erişim Tarihi: 09.07.2013).

³⁶⁴ Karpuz (2009), s. 1428-1430.

³⁶⁵ Y. Can'ın yaptığı çalışmada yapının tarihiyle ilgili olarak H.1207 tarihi yanlış şekilde M.1292-1293 olarak verilmiştir. H. 1207 tarihi M. 1703-1704 tarihine denk gelmektedir. Yapı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Y. Can (2003). Kastamonu ve Sinop Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler. *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (14-15) http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/556668329_200315040152.pdf (Erişim Tarihi: 27.05.2014)

³⁶⁶ Özbek ve Arslan (2008), s. 153-156.

³⁶⁷ Özbek ve Arslan (2008), s. 1028-1030.

³⁶⁸ Çakmak (1991), s. 29.

³⁶⁹ G. Çetin (2011). *Biga İlçesi Osmanlı Dönemi Yapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, s. 41-44.

³⁷⁰ B. Çok (2010). *Isparta ve İlçeleri Camii Süslemeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, s. 38-43.

³⁷¹ Çakmak (1991), s. 62-71.

³⁷² Karpuz (2009), s. 1425-1427.

³⁷³ Karpuz (2009), s. 874-875.

³⁷⁴ Özbek ve Arslan (2008), s. 261-263.

³⁷⁵ Karpuz (2009), s. 1422-1424.

³⁷⁶ Gündoğdu vd. (2006), s. 574.

³⁷⁷ ——— (2009), *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, s. 372.

Camii (1863),³⁷⁸ Konya Sarayönü Küçük Ali Oğlu Camii (1864-1865),³⁷⁹ Konya Çumra Tahtalıköy Camii (1865),³⁸⁰ Konya Meram Dikmeli Köyü Camii (1867),³⁸¹ Konya Selçuklu Yükselen Hacı Mehmet Ali Camii (1867),³⁸² Konya Meram Yeşildere Köyü Merkez Camii (1869),³⁸³ Konya İçeri Çumra Esat Paşa Camii (1882),³⁸⁴ Konya Bozkır Karacaardıç Camii (1884),³⁸⁵ Konya Meram Hatunsaray Merkez Camii (1887),³⁸⁶ Konya Meram Kızılören Büyük Camii (1889),³⁸⁷ Konya Bozkır Akçapınar Camii (1892),³⁸⁸ Kayseri Develi Tirem Camii (1894),³⁸⁹ Konya Çumra Alemdar Köyü Camii (1899),³⁹⁰ Karaman Kâzımkarabekir Sinci Köyü Camii (XIX. y. y.),³⁹¹ Konya Sarayönü Hatib Camii (XIX. y. y.),³⁹² Konya Selçuklu Küçük Muhsine Atik Köyü Camii (XIX. y. y.),³⁹³ Konya Selçuklu Küçük Muhsine Köyü Yukarı Camii (XIX. y. y.),³⁹⁴ Konya Ahırlı Merkez Camii (XIX. y. y.),³⁹⁵ Konya Ahırlı Kuruçay Köyü Camii (XIX. y. y.),³⁹⁶ Konya Beyşehir Avdancık Köyü Camii (XIX. y. y.),³⁹⁷ Konya Beyşehir Çukurağıl Camii (XIX. y. y.),³⁹⁸ Konya Cihanbeyli İnsuyu Eski Mescid (XIX. y. y.),³⁹⁹ Eşmekaya Ulu Camii (XIX. y. y.), Konya Selçuklu Hoca Cihan Aşağı Mahalle Camii (XIX. y. y.),⁴⁰⁰ Giresun Çamoluk Sarpkaya Köyü Camii (XIX. y. y. ilk yarısı), Konya Meram Gökyurt Kara İmam Mescidi (XIX. y. y. sonu),⁴⁰¹ Konya Meram Kızılören Köyü Aşağı Camii (XIX. y. y. sonu),⁴⁰² Konya Bozkır Karacaardıç Köyü Çeşme Mahallesi Camii

³⁷⁸ Karpuz (2009), s. 1437-1440.

³⁷⁹ Duran (1988), s. 50-51.

³⁸⁰ Karpuz (2009), s. 1629-1631.

³⁸¹ Karpuz (2009), s. 853-854.

³⁸² Karpuz (2009), s. 914-916.

³⁸³ Karpuz (2009), s. 906-909.

³⁸⁴ Karpuz (2009), s. 1619-1622.

³⁸⁵ Karpuz (2009), s. 1519-1521.

³⁸⁶ Karpuz (2009), s. 864-866.

³⁸⁷ Karpuz (2009), s. 870-873.

³⁸⁸ Karpuz (2009), s. 1493-1494.

³⁸⁹ Topçu (2005), s. 67-70.

³⁹⁰ Karpuz (2009), s. 1599-1602.

³⁹¹ Karpuz (2009), s. 613-614.

³⁹² Duran (1988), s. 51-53.

³⁹³ Karpuz (2009), s. 879-880.

³⁹⁴ Karpuz (2009), s. 881-883.

³⁹⁵ Karpuz (2009), s. 1133-1137.

³⁹⁶ Karpuz (2009), s. 1153-1156.

³⁹⁷ Karpuz (2009), s. 1409-1411.

³⁹⁸ Karpuz (2009), s. 1419-1421.

³⁹⁹ Karpuz (2009), s. 1571-1572.

⁴⁰⁰ Karpuz (2009), s. 167-169.

⁴⁰¹ Karpuz (2009), s. 859-860.

⁴⁰² Karpuz (2009), s. 867-869.

(XIX. y. y. sonu),⁴⁰³ Kayseri Develi Kayaaltı Camii (XIX. y. y son çeyreği),⁴⁰⁴ Konya Karatay Araplar Camii (1907),⁴⁰⁵ Konya Meram Ayanbey Camii (XX. yüzyıl başı),⁴⁰⁶ Konya Bozkır Sorkun Aşağı Mahalle Camii (XX. yüzyıl),⁴⁰⁷ Konya Meram Gazezler Mescidi (XX. yüzyıl başı),⁴⁰⁸ Eskişehir Mihaliçcik Dinek Beldesi Cuma Camii (1925),⁴⁰⁹ bulunmaktadır.

II. Murad Camii ve Kaleköy Camii'nde olduğu gibi girişlemesi üstten kaplamalı, ana girişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu benzer yapılar arasında Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1296);⁴¹⁰ Ankara Arslanhane (Ahi Şerafeddin) Camii (XIII. yüzyıl başı);⁴¹¹ Afyon Ulu Camii (1272),⁴¹² Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii (1366),⁴¹³ Ankara Ahi Elvan Camii (XIV. yüzyıl sonu);⁴¹⁴ Ankara Susuz Köyü Camii (XIV. yüzyıl sonu-XV. yüzyıl başı),⁴¹⁵ Ankara Örtmeli Mescid (XIV.-XV. yüzyıl);⁴¹⁶ Ayaş Ulu Camii (XIV.-XV. yüzyıl);⁴¹⁷ Burdur Çavdır Dengere Köyü Camii (XV.-XVII. yüzyıl),⁴¹⁸ Aksaray Böğet Köyü Ulu Camii, Kayseri Yanıkoğlu Camii (1657),⁴¹⁹ Isparta Keçiborlu İncesu Köyü Camii (1692?),⁴²⁰ Kayseri Hasinli Camii (1714),⁴²¹ Yozgat Yerköy Sarayköyü Çapanoğlu Camii (1749),⁴²² Kayseri Germir Yukarı Mahalle Camii (XVIII. yüzyıl sonu-XIX. yüzyıl

⁴⁰³ Karpuz (2009), s. 1522-1524.

⁴⁰⁴ Topçu (2005), s. 59-61.

⁴⁰⁵ Karpuz (2009), s. 111-113

⁴⁰⁶ Karpuz (2009), s. 119-121.

⁴⁰⁷ Karpuz (2009), s. 1525-1527.

⁴⁰⁸ Karpuz (2009), s. 148-150.

⁴⁰⁹ Altınsapan ve Parla (2004), s. 169-174.

⁴¹⁰ Kızıltan (1958), s.36-47. Yapının orta sahnının ortasında karlık adı verilen bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümün tavan kısmının orijinal formu değiştirilerek, iki sahnın uzunluğa kadar büyütülerek tonozla kapatılmıştır, bkz. Çaycı (2008), s. 24-56.

⁴¹¹ Öney (1990), s. 1-15.

⁴¹² O. Aslanapa (1984). *Türk Sanatı II*. İstanbul: Kervan Yayınları, s. 72-73.

⁴¹³ Kızıltan (1958), s. 55-61.

⁴¹⁴ Öney (1971), s. 25-29.

⁴¹⁵ M. Çerkez (2007). Ankara Susuz Köyü Camii. *EKEV Akademi Dergisi*, (32) s. 209-224. http://ktp.isam.org.tr/pdfdr/D01777/2007_32/2007_32_CERKEZM.pdf (Erişim Tarihi: 09.07.2013)

⁴¹⁶ Öney (1971), s. 35-37.

⁴¹⁷ Karaçağ (2010), s. 95-115.

⁴¹⁸ S. Eroğlu (2013). Burdur- Dengere Köyü Cami'sinin Ahşap Üzerine Kalem İş Bezemeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (25), s. 233-248 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt6/cilt6sayi25_pdf_ozelsayi/eroglu_sureyya.pdf (Erişim Tarihi: 14.08.2015).

⁴¹⁹ Özbek ve Arslan (2008), s. 153-156.

⁴²⁰ — — — (2010). *Isparta Kültür Envanteri 2*. Ankara: Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, s: 55.

⁴²¹ Özbek ve Arslan (2008), s. 183-188.

⁴²² Acun (1981), s. 641-642.

başı),⁴²³ Denizli Baklan Tekke Camii (XVIII.-XIX. yüzyıl),⁴²⁴ Denizli Bekilli Çoğuşlı Köyü Camii (XIX. yüzyıl),⁴²⁵ Konya Karatay Kışla (Saray) Camii (1820),⁴²⁶ Konya Selçuklu Tepeköy Merkez Camii (1852),⁴²⁷ Yozgat Sarıkaya-Pınarkaya (Şeyhler) Köyü Camii (XIX. yüzyıl ilk yarısı),⁴²⁸ Konya Beyşehir İsaköy Camii (XIX. yüzyıl),⁴²⁹ Konya Karatay Kenan Dede (Yanık) Camii (XIX. yüzyıl),⁴³⁰ Konya Çumra Dedemoğlu Köyü Camii (XIX. yüzyıl sonu),⁴³¹ Konya Çumra Küçükköy Camii (1903),⁴³² Konya Beyşehir Karabayat Camii (XX. yüzyıl başı),⁴³³ Akşehir Karabulut Köyü Camii (1941),⁴³⁴ bulunmaktadır (Tablo: 3-4).

⁴²³ Özbek ve Arslan (2008), s. 195-196.

⁴²⁴ Çakmak (1991), s.99-102.

⁴²⁵ Çakmak (1991), s. 95-98.

⁴²⁶ Karpuz (2009), s. 214-217.

⁴²⁷ Karpuz (2009), s. 901-903.

⁴²⁸ H. Acun (2005). *Bozok Sancağı'nda (Yozgat İli) Türk Mimarisi*. Ankara: TTK Yayınları, s. 558-562.

⁴²⁹ Karpuz (2009), s. 1431-1433.

⁴³⁰ Karpuz (2009), s. 209-211.

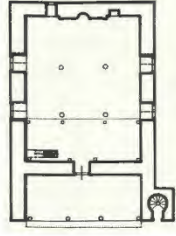
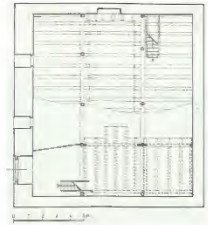
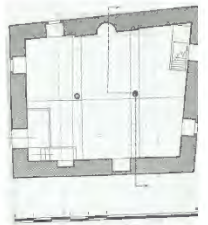
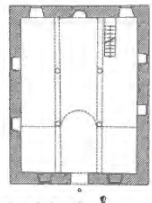
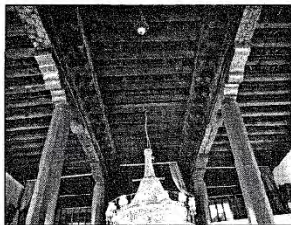
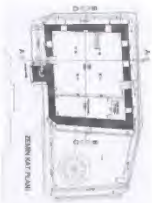
⁴³¹ Karpuz (2009), s. 1607-1609.

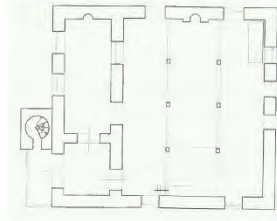
⁴³² Karpuz (2009), s. 1623-1625.

⁴³³ Karpuz (2009), s. 1434-1436.

⁴³⁴ Y. Demiralp (1990). *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, s. 85-87.

Tablo. 3 Ana Kirişleri Kuzey-Güney Doğrultusunda Uzanan, Mihraba Dik Üç Sahınlı, Kirişlemesi Üstten Kaplamalı, Orta Sahnın Geniş ve Yüksek Tutulduğu, Benzer Kuruluşlu Tavan Örtüsüne Sahip Yapıların Planları ve Tavan Fotoğrafları

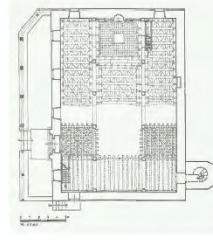
 Çizim: 56 Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii planı (Kaynak: Öney, 1989: 121) Fot. 588 Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii tavanı (Kaynak: Öney, 1989: 89)	 Çizim: 57 Konya Hüyük Köşk Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009c: 1904) Fot. 589 Konya Hüyük Köşk Camii tavanı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1904)	 Çizim: 58 Ankara Örtmeli Mescid planı (Kaynak: Öney, 1978: 342) Fot. 590 Ankara Örtmeli Mescid tavanı (Kaynak: http://wowturkey.com/t.php?p=/tr317/fikri_aktan_wowortmeli9.jpg)
 Çizim: 59 Ankara Sabunî Mescid planı (Kaynak: Öney, 1978: 344) Fot. 591 Ankara Sabunî Mescidi tavanı (Karanlık) (Kaynak: Özcan, 2006: 5)	 Çizim: 60 Ankara Susuz Köyü Camii restitüsyon planı (Kaynak: Çerkez, 2007: 217) Fot. 592 Ankara Susuz Köyü Camii tavanı (Kaynak: Çerkez, 2007: 222)	 Çizim: 61 Ayaş Ulu Camii planı (Kaynak: Karaçağ, 2010: 97) Fot. 593 Ayaş Ulu Camii tavanı (Kaynak: Karaçağ, 2010:118)

Çizim: 62 Konya Kadınhanı Hacı Mehmetli Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1990)

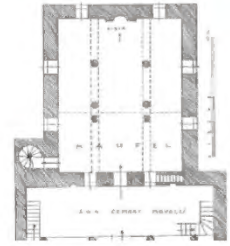
Fot. 594 Konya Kadınhanı Hacı Mehmetli Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1990)

Çizim: 63 Konya Doğanhisar Ulu Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1720)

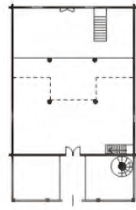
Fot. 595 Konya Doğanhisar Ulu Camii tavanından görünüm (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1720)

Çizim: 64 Kayseri Yanıkoğlu Camii planı (**Kaynak:** Özbek ve Arslan, 2008: 153)

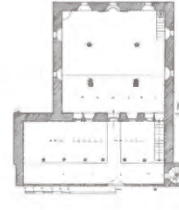
Fot. 596 Kayseri Yanıkoğlu Camii tavanından görünüm (**Kaynak:** Özbek ve Arslan, 2008: 156)

Çizim: 65 Kastamonu Tosya Geyikli Camii planı (**Kaynak:** Can, 2003: 119)

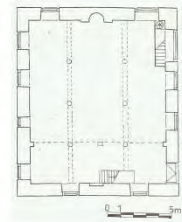
Fot. 597 Kastamonu Tosya Geyikli Camii tavanından görünüm (**Kaynak:** Can, 2003: 130)

Çizim: 66 Kayseri Hasinli Camii planı (**Kaynak:** Özbek ve Arslan, 2008: 188)

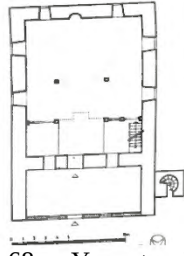
Fot. 598 Kayseri Hasinli Camii tavanı (**Kaynak:** Özbek ve Arslan, 2008: 187)

Çizim: 67 Konya Kadınhanı Çavundur Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1988)

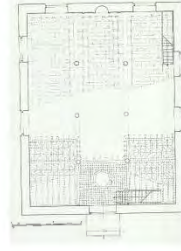
Fot. 599 Konya Kadınhanı Çavundur Camii hariminden görünüm (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1988)

Çizim: 68 Yozgat Yerköy Sarayköyü Çapanoğlu Camii planı (**Kaynak:** Acun, 1981: 709)

Fot. 600 Yozgat Yerköy Sarayköyü Çapanoğlu Camii tavanı (**Kaynak:** Acun, 1981: 677)

Çizim: 69 Konya Hüyük Kireli Yeni Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1901)

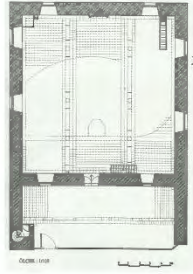
Fot. 601 Konya Hüyük Kireli Yeni Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1901)

Çizim: 70 Konya Selçuklu Tepeköy Merkez Camii planı (**Kaynak:** 2009: 903)

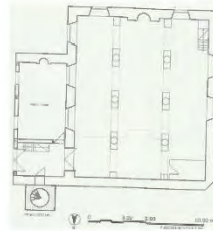
Fot. 602 Konya Selçuklu Tepeköy Merkez Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 902)

Çizim: 71 Konya Yukarı Çiğil Kasabası Büyük Mahalle Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1962)

Fot. 603 Konya Yukarı Çiğil Kasabası Büyük Mahalle Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1962)

Çizim: 72 Konya Beyşehir Yenidoğan Büyük Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1440)

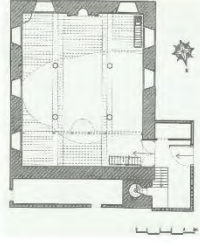
Fot. 604 Konya Beyşehir Yenidoğan Büyük Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1440)

Çizim: 73 Konya Meram Dikmeli Köyü Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 854)

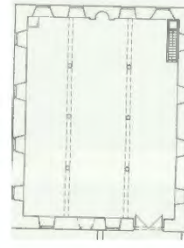
Fot. 605 Konya Meram Dikmeli Köyü Camii tavanı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 854)

Çizim: 74 Konya Ilgın Yukarı Çiğil Fazıl Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1966)

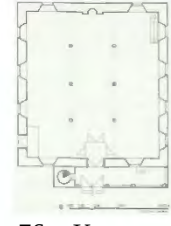
Fot. 606 Konya Ilgın Yukarı Çiğil Fazıl Camii tavanından görünüm (Kaynak: Karpuz, 2009: 1964)

Çizim: 75 Konya Meram İlçesi Hatunsaray Merkez Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 866)

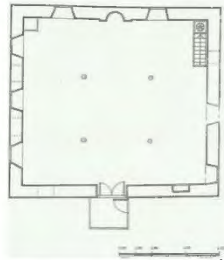
Fot. 607 Konya Meram İlçesi Hatunsaray Merkez Camii tavanından görünüm (Kaynak: Bozkurt, 2015: 34)

Çizim: 76 Konya Meram Kızılören Büyük Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 873)

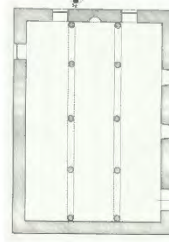
Fot. 608 Konya Meram Kızılören Büyük Camii tavanından görünüm (Kaynak: Karpuz, 2009: 873)

Çizim: 77 Konya Beyşehir İsaköy Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1433)

Fot. 609 Konya Beyşehir İsaköy Camii hariminden görünüm (Kaynak: Karpuz, 2009: 1432)

Çizim: 78 Konya Tuzlukçu Konarı Köyü Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 2202)

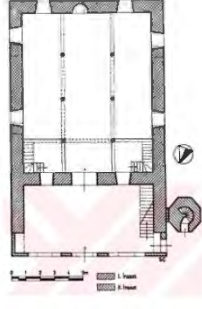
Fot. 610 Konya Tuzlukçu Konarı Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Karpuz, 2009: 2202)

Çizim: 79 Konya Karatay Kenan Dede (Yanık) Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 211)

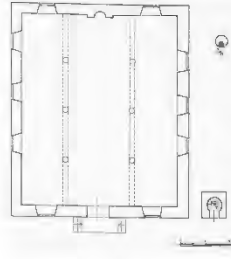
Fot. 611 Konya Karatay Kenan Dede (Yanık) Camii tavanından görünüm (Kaynak: Karpuz, 2009: 210)

Çizim: 80 Denizli Bekilli Çoğuşlı Köyü Camii planı (**Kaynak:** Çakmak, 1991, s. 96)

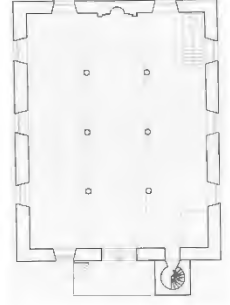
Fot. 612 Denizli Bekilli Çoğuşlı Köyü Camii orta sahnin tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Çakmak, 1991: 276)

Çizim: 81 Konya Çumra Dedemoğlu Köyü Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1609)

Fot. 613 Konya Çumra Dedemoğlu Köyü Camii hariminden görünüm (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1609)

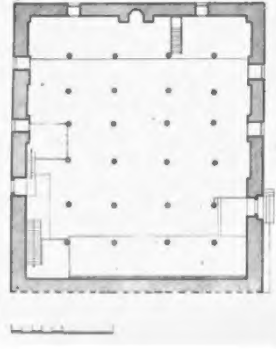

Çizim: 82 Konya Derbend Saraypınar Camiî planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1693)

Fot. 614 Konya Derbend Saraypınar Camiî planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 1693)

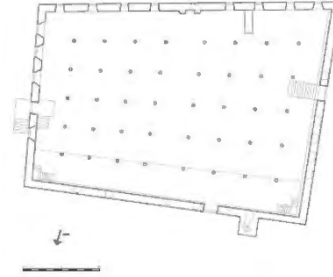
Tablo. 4 Ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, tavan kirişlemeleri üstten kaplamalı, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu, çok sahnı benzer kuruluşlu tavan örtüsüne sahip yapıların planları ve tavan fotoğrafları

Çizim: 83 Ankara Arslanhane Camii planı (**Kaynak:** Öney, 1990: 36)

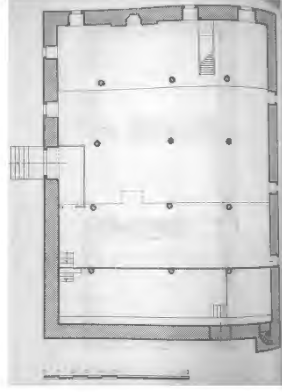
Fot. 615 Ankara Arslanhane Camii orta sahnın tavanından genel görünüm (**Kaynak:** http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=39231 Erişim Tarihi: 31.07.2014)

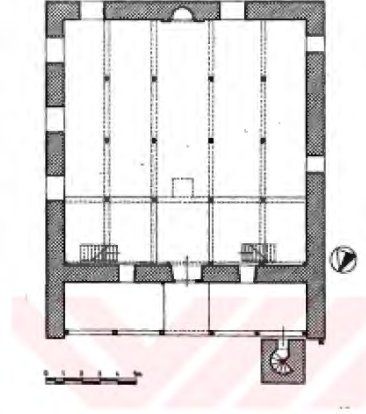
Çizim: 84 Afyon Ulu Camii planı (**Kaynak:** Hayes, 2010: 121)

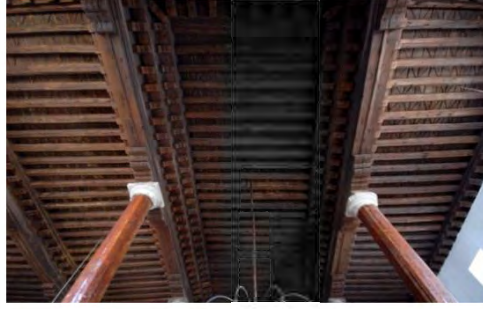
Fot. 616 Afyon Ulu Camii tavanından genel görünüm

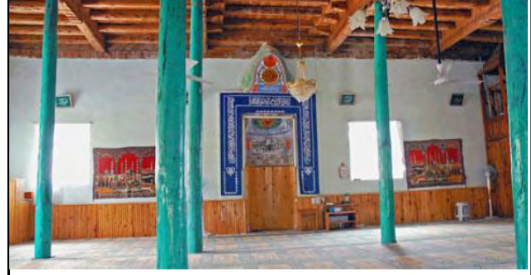
Çizim: 85 Ankara Ahi Elvan Camii planı
(Kaynak: Öney, 1971: 334)

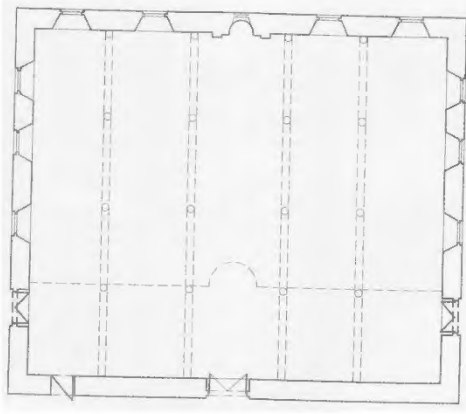
Çizim: 86 Denizli Baklan Tekke Camii planı
(Kaynak: Çakmak, 1991: 100)

Fot. 617 Ankara Ahi Elvan Camii tavanından
genel görünüm (Kaynak:
http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=28841 Erişim Tarihi: 10.08.2014)

Fot. 618 Denizli Baklan Tekke Camii
tavanından genel görünüm
(<http://www.sanalbasin.com/kartal-basi-figuru-denizlideki-baska-camide-yok-10225060/> Erişim Tarihi: 12.08.2015)

Çizim: 87 Konya Meram Gökyurt (Kilistra)
Camii planı (**Kaynak:** Karpuz, 2009: 858)

Fot. 619 Konya Meram Gökyurt (Kilistra)
Camii tavanından görünüm (**Kaynak:**
Karpuz, 2009: 858)

Üçler Camii ve Kızılkışlacık Köyü Camii'nde olduğu gibi kirişlemesi alttan kaplamalı, ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, üç sahnalı benzer yapılar arasında Yozgat Çayıralan Çandır Şahruh Bey Mescidi (XV.-XVI. yüzyıl),⁴³⁵ Seydişehir Muallimhane Camii (1529-1530),⁴³⁶ Konya Beyşehir İlçesi Emen Camii (1622),⁴³⁷ Kırşehir Mucur'da Hüseyin Ağa Camii (XVIII. y. y.) ve Emine Hanım(Çarşı) Camii (XVIII. y. y.),⁴³⁸ Denizli Baklan Çataloba Köyü Camii (XVIII.-XIX. yüzyıl),⁴³⁹ Karaman Kâzımkarabekir İlçesi Kızılkuyu Camii (XIX. yüzyıl),⁴⁴⁰ Denizli Acıpayam Yazır Kasabası Çarşı Camii (1801-1802),⁴⁴¹ Konya Beyşehir İlçesi Eğirler Köyü Camii (1802),⁴⁴² Konya Kızılören Büyük Camii (1803),⁴⁴³ Denizli Kale Cafer Paşa Camii (1819-1820),⁴⁴⁴ Konya Karatay İlçesi Kışla (Saray) Camii (1820),⁴⁴⁵ Konya Küçük Muhsine Köyü Yukarı Camii (XIX. yüzyıl),⁴⁴⁶ Yeşildere Köyü Merkez Camii (1869),⁴⁴⁷ Konya Ahırlı İlçesi Merkez Camii (XIX. yüzyıl),⁴⁴⁸ Denizli Çivril Savran Köyü Camii (1882),⁴⁴⁹ Konya Bozkır İlçesi Akçapınar Camii (1892),⁴⁵⁰ Konya Bozkır İlçesi Karacaardıç Köyü Camii (1884),⁴⁵¹ Konya Bozkır İlçesi Sorkun Aşağı Mahalle Camii (XX. Yüzyıl),⁴⁵² Konya Cumra İlçesi Alemdar Köyü Camii (1899),⁴⁵³ Konya Karatay İlçesi Araplar Camii (1907),⁴⁵⁴ Yozgat Paşaköy Bucağı Tokmak Hasan Paşa Camii (XIX. yüzyıl ikinci yarısı),⁴⁵⁵ Kayseri Akkışla İlçesi Gömürgen Köyü Merkez Camii

⁴³⁵ Acun (1981), s. 638-639.

⁴³⁶ Ş. Danışık (2007). *Seydişehir'deki Türk Devri Yapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi s. 30-32.

⁴³⁷ Karpuz (2009), s. 1428-1430.

⁴³⁸ Ş. Tali (2013). Kırşehir/ Mucur'daki Hüseyin Ağa Camii ile Emine Hanım (Çarşı) Camii'nin Kalem İşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6 (25). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt6/cilt6sayi25_pdf_ozelsayi/tali_serife.pdf (Erişim Tarihi:)

⁴³⁹ Çakmak (1991), s.103-106.

⁴⁴⁰ Karpuz (2009), s. 605-607.

⁴⁴¹ Çakmak (1991), s. 62-71

⁴⁴² Karpuz (2009), s. 1425-1427.

⁴⁴³ Karpuz (2009), s. 870-873.

⁴⁴⁴ Çakmak (1991), s. 78-84.

⁴⁴⁵ Karpuz (2009), s. 214-217.

⁴⁴⁶ Karpuz (2009), s. 881-883.

⁴⁴⁷ Karpuz (2009), s. 906-909.

⁴⁴⁸ Karpuz (2009), s. 1133-1137.

⁴⁴⁹ Çakmak (1991), s. 46-54.

⁴⁵⁰ Karpuz (2009), s. 1493-1494.

⁴⁵¹ Karpuz (2009), s. 1519-1521.

⁴⁵² Karpuz (2009), s. 1525-1527.

⁴⁵³ Karpuz (2009), s. 1599-1602.

⁴⁵⁴ Karpuz (2009), s. 111-113.

⁴⁵⁵ Acun (2005), s. 617-627.

(XIX. yüzyıl?),⁴⁵⁶ Konya Meram İlçesi Ayanbey Camii (XX. yüzyıl),⁴⁵⁷ Konya Meram İlçesi Gazezler Camii (XX. yüzyıl),⁴⁵⁸ Eskişehir Mihalıççık İlçesi Dinek Beldesi Cuma Camii (1925),⁴⁵⁹ Seydişehir Kuran Köyü Camii (1961)⁴⁶⁰ bulunmaktadır. Üçler Camii ve Kızılkışlacık Köyü Camii'nde olduğu gibi, orta sahnın geniş ve yüksek tutulduğu benzer yapılar arasında Yozgat Paşaköy Bucağı Tokmak Hasan Paşa Camii, Denizli Acıpayam Yazır Kasabası Çarşı Camii, Konya Karatay İlçesi Kışla (Saray) Camii yer almaktadır (Tablo: 5).

⁴⁵⁶ _ _ _ _ (2009), *Kayseri Kültür Envanteri*, s. 254.

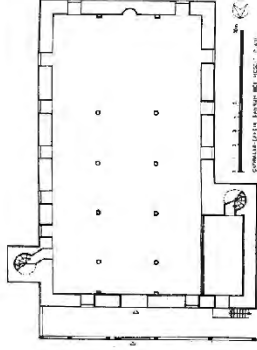
⁴⁵⁷ Karpuz (2009), s. 119-121.

⁴⁵⁸ Karpuz (2009), s. 148-150.

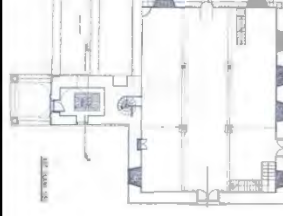
⁴⁵⁹ Altınsapan ve Parla (2004), s. 169-174.

⁴⁶⁰ Danışık (2007), s. 26-27.

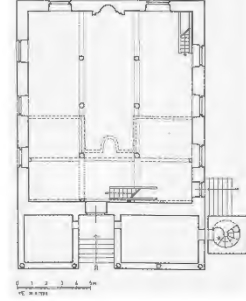
Tablo. 5 Ana kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanan, mihraba dik üç sahınlı, kirişlemesi alttan kaplamalı, benzer kuruluşlu tavan örtüsüne sahip yapıların planları

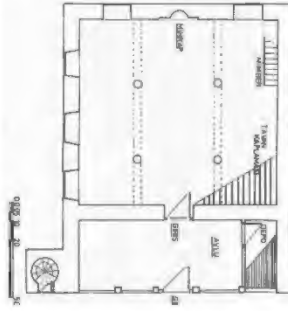
Çizim: 88 Yozgat Çayıralan Çandır Şahruh Bey Mescidi
(Kaynak: Acun, 1981: 708)

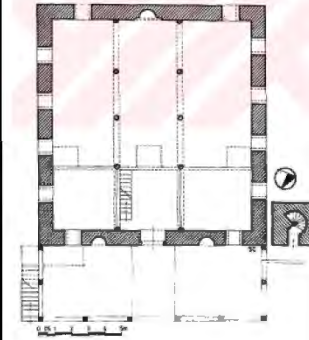
Çizim: 89 Seydişehir Muallimhane Camii planı
(Kaynak: Danışık, 2007: 100)

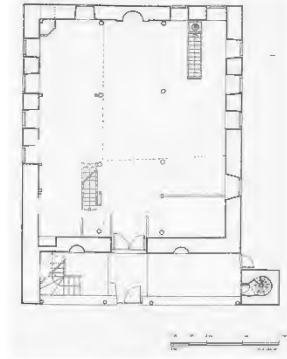
Çizim: 90 Konya Beyşehir İlçesi Emen Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1430)

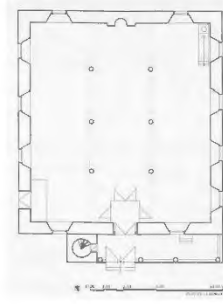
Çizim: 91 Karaman Kâzımkarabekir İlçesi Kızılkuyu Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 607)

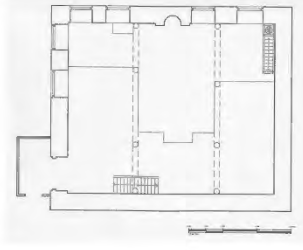
Çizim: 92 Denizli Acıpayam Yazır Kasabası Çarşı Camii planı (Kaynak: Çakmak, 1991: 62)

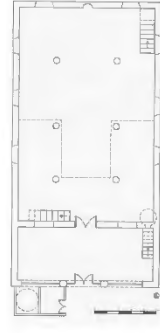
Çizim: 93 Konya Beyşehir Eğirler Köyü Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 1427)

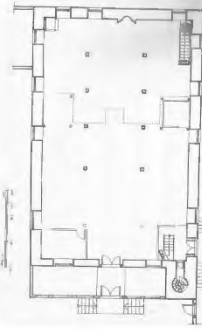
Çizim: 94 Konya Kızılören
Büyük Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 873)

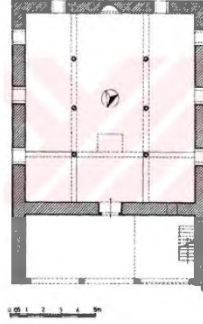
Çizim: 95 Konya Küçük
Muhsine Köyü Yukarı Camii
planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 883)

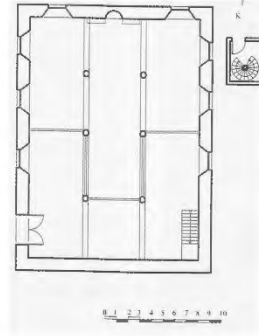
Çizim: 96 Konya Yeşildere
Köyü Merkez Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 909)

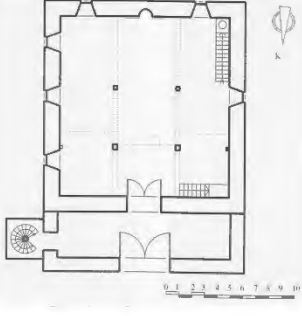
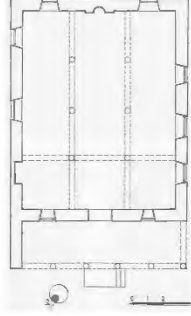
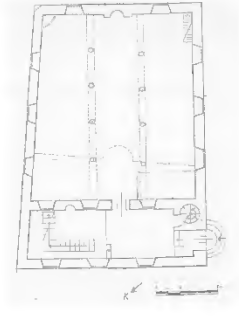
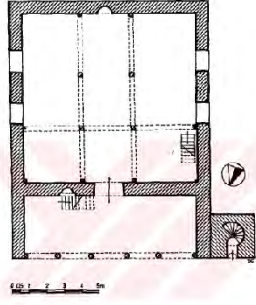
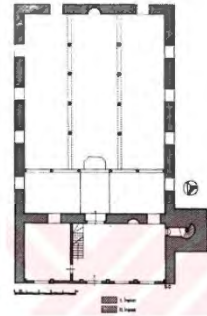
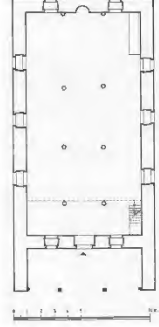
Çizim: 97 Konya Ahırlı
Merkez Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 1137)

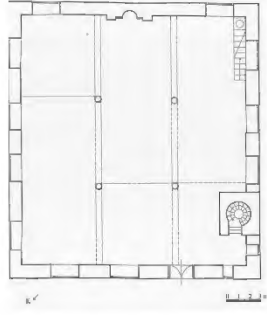
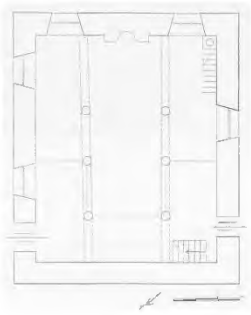
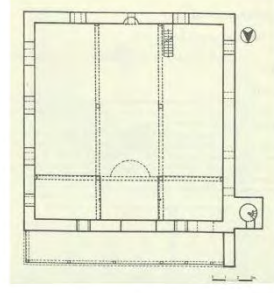

Çizim: 98 Denizli Çivril
Savran Köyü Camii planı
(Kaynak: Çakmak, 1991: 46)

Çizim: 99 Konya Bozkır
Akçapınar Camii planı
(Kaynak: Karpuz, 2009: 1494)

 Çizim: 100 Konya Bozkır Karacaardıç Köyü Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1521)	 Çizim: 101 Konya Çumra Alemdar Köyü Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 1602)	 Çizim: 102 Konya Karatay Araplar Köyü Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 113)
 Çizim: 103 Denizli Baklan Çataloba Köyü Camii planı (Kaynak: Çakmak, 1991: 104)	 Çizim: 104 Denizli Kale Cafer Paşa Camii planı (Kaynak: Çakmak, 1991: 79)	 Çizim: 105 Yozgat Paşaköy Bucağı Tokmak Hasan Paşa Camii planı (Kaynak: Acun, 2005: 619)

 Çizim: 106 Konya Meram Ayanbey Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 121)	 Çizim: 107 Konya Meram Gazezler Camii planı (Kaynak: Karpuz, 2009: 150)	 Çizim: 108 Eskişehir Mihaliçcik İlçesi Dinek Beldesi Cuma Camii planı (Kaynak: Altınsapan ve Parla, 2004:174)
 Çizim: 109 Konya Seydişehir Kuran Köyü Camii planı (Kaynak: Danışık, 2007: 98)		

Amasya'daki ahşap bindirme tavanlı camilerin, ikinci ana tavan grubunu kirişleri köşeli birleşen tavanlar oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan tavanlar, döner eksenli ve iç içe bindirmeli olmak üzere iki alt başlıkta sınıflandırılmıştır. Hiçbirinde de üstten kaplamaya rastlanmamıştır. Tavanların tümünde kirişlemeler alttan kaplamalıdır.

Amasya'daki döner eksenli ahşap bindime tavanlı camiler arasında en erken tarihli olanı Hanife Hatun Camii'dir (1826). Tavan örtüleri bu grupta yer alan diğer camiler İlyasköy Camii⁴⁶¹ (1960), Belmebük Köyü Camii⁴⁶² (1963), Aydınca Köyü

⁴⁶¹ Bkz. tezin 63- 65 sayfası

⁴⁶² Bkz. tezin 66-69. sayfası

Camii⁴⁶³ (1964), Mahmatlar Köyü Camii⁴⁶⁴ (1967), Sarılar Köyü Camii (1968), Dadı Köyü Camii⁴⁶⁵ (1979), Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii'dir⁴⁶⁶ (1986).

Hanife Hatun Camii dışındaki tüm yapılar, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimli bir alana otururken, Hanife Hatun Camii'nin oturduğu alan yamuktur. Hanife Hatun Camii'nin döner eksenli bindirme tavanı harimin büyük bir bölümünü kaplarken; İlyasköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, Sarılar Köyü Camii, Dadı Köyü Camii ve Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camilerinde döner eksenli bindirme tavan, harim merkezindeki biraz daha küçük bir alanı örtmektedir (Tablo:6). Hanife Hatun Camii'nin bir yönden duvara üç yönden kirişe oturduğu döner eksenli ahşap bindirme tavanı dışındaki tüm döner eksenli bindirme tavanlar dört yönden kirişe oturmaktadır (Tablo: 7).

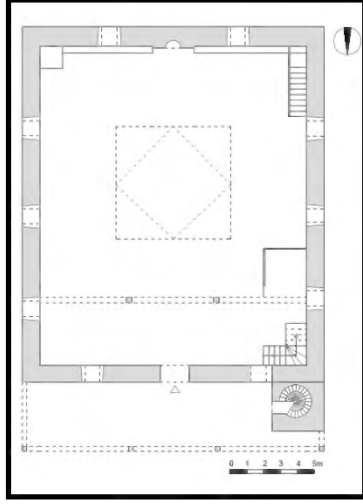
⁴⁶³ Bkz. tezin 70-72. sayfası

⁴⁶⁴ Bkz. tezin 73-76. sayfası

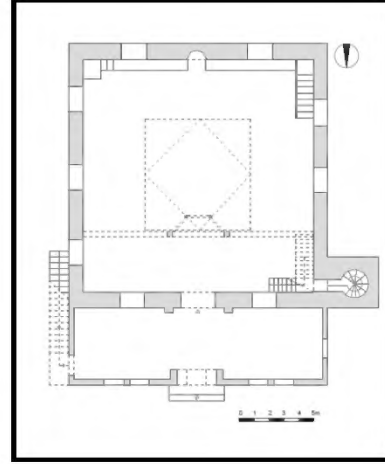
⁴⁶⁵ Bkz. tezin 80-82. sayfası

⁴⁶⁶ Bkz. tezin 83-84. sayfası

Tablo. 6 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, döner eksenli, dört yönden kirişe oturan, iki kat bindirmeli tavanlar

Çizim: 110 Merkez ilçe İlyasköy Camii planı

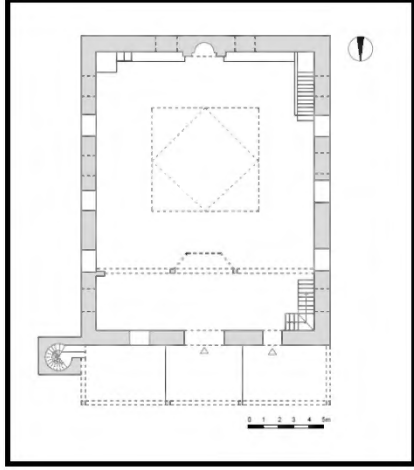
Çizim: 111 Merkez ilçe Belmebük Köyü Camii planı

Fot. 620 Merkez ilçe İlyasköy Camii tavanından genel görünüm

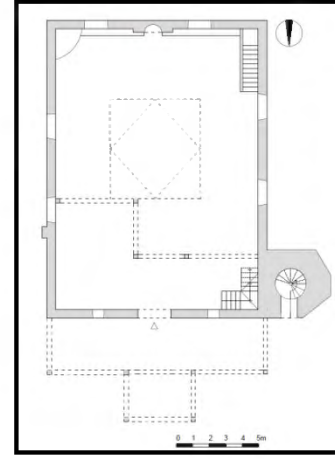
Fot. 621 Merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 112 Merkez ilçe Aydınca Köyü Camii planı

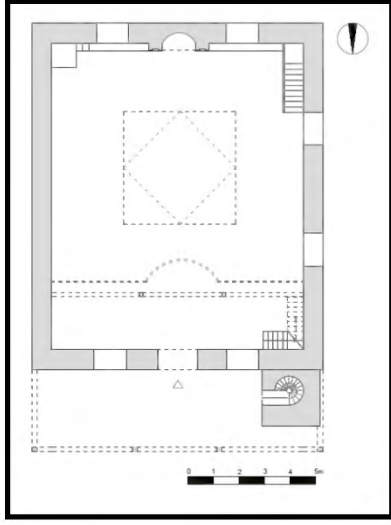
Fot. 622 Merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanından genel görünüm

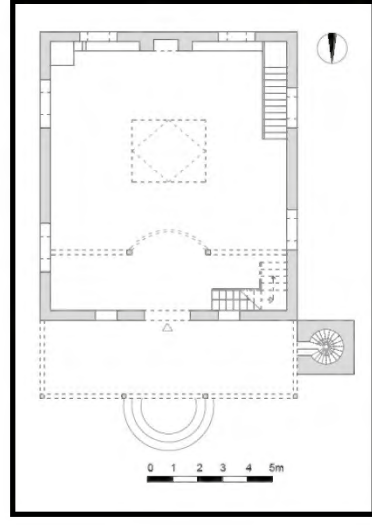
Çizim: 113 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii planı

Fot. 623 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 114 Merkez ilçe Sarılar Köyü Camii planı

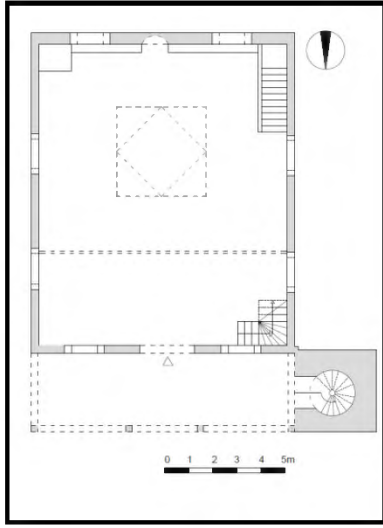
Çizim: 115 Merkez ilçe Dadı Köyü Camii planı

Fot. 624 Merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavanından görünüm

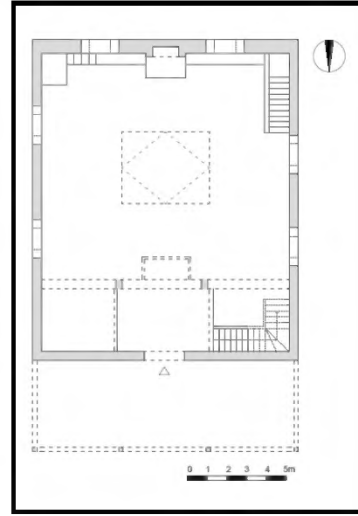
Fot. 625 Merkez ilçe Dadı Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 116 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii planı

Fot. 626 Merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii tavanından genel görünüm

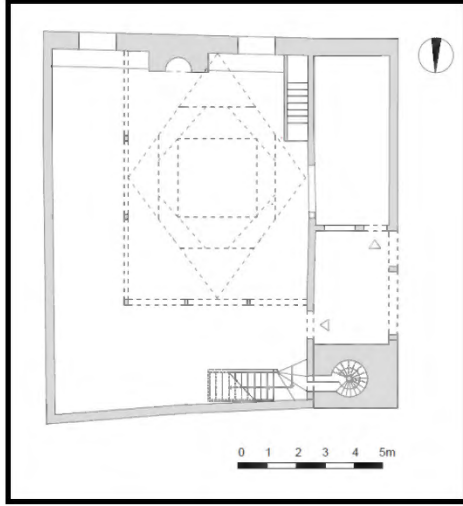

Çizim: 117 Merkez ilçe Kavaklıağıl Mezrası Camii planı

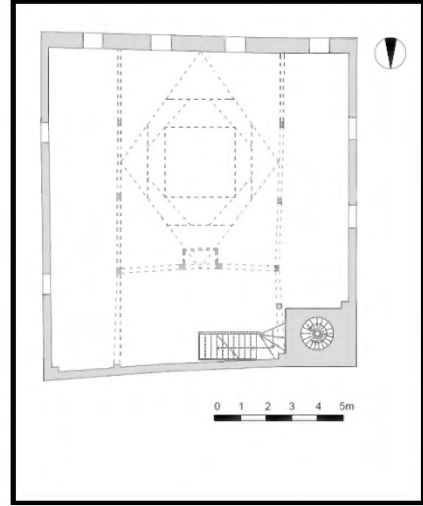

Fot. 627 Merkez ilçe Kavaklıağıl Mezrası Camii tavanından genel görünüm

Tablo. 7 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, döner eksenli, bir yönden duvara, üç yönden kirişe oturan, beş kat bindirmeli tavanlar

Çizim: 118 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii planı

Çizim: 119 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfil kotundan planı

Fot. 628 Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavanından genel görünüm

Hanife Hatun Camii'nin harimi doğudan ve batıdan ikişer desteğin taşıdığı kuzey-güney doğrultusunda atılan iki ana kirişle ve kuzeyde dört desteğin taşıdığı, doğu-batı doğrultusundaki bir ana kirişle bölünmüştür. Böylelikle üst yapı 'U' biçiminde çevrelenerek, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana dönüştürülmüştür.

Kuzeyde dört desteğin taşıdığı kiriş, bindirmeli örtünün oturtulduğu bölümün kuzey kenarını; doğu ve batıda yer alan kirişler ise örtünün oturtulduğu bölümün doğu ve batı kenarlarını oluşturmaktadır. Tavanın güney kenarı güney duvarına oturmaktadır. Bu şekilde kirişlerin ve güney duvarının kenarortayına atılan çapraz kirişlerin uçları birbirlerine değdirilerek eşkenar dörtgen biçimli bir alt yapı elde edilmiştir. Bir üstteki çapraz kirişler, alttaki kirişlerin kenarortaylarına getirilmiş ve aralarda boşluk bırakılarak, uçları birbirine değdirilmeyerek sekizgen bir alan oluşturulmuştur. Bunların üstüne yine benzer şekilde çapraz kirişler atılarak ikinci bir sekizgen alan elde edilmiştir. Son bindirme katın kirişleri sekizgenin kenarortayına gelecek şekilde duvarlara paralel olarak atılarak dörtgen bir alan kurulmuştur.

Hanife Hatun Camii dışındaki döner eksenli bindirme tavanlı diğer yedi caminin (İlyasköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, Sarılar Köyü Camii, Dadı Köyü Camii ve Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii) tavan kuruluşu benzer düzendedir. Yaklaşık olarak harimin merkezini kaplayan bu örtü sisteminde bindirme tavanlar dört yönden de kirişe oturmaktadır. İlk bindirme katı duvarlara paralel olarak atılan kirişlerin uçlarının, birbirine değdirilerek dörtgen bir alan oluşturulmasıyla kurulmuştur. Bu katın kirişlerinin kenarortaylarına denk gelecek şekilde çapraz olarak atılan ve uçları kesiştirilen kirişlerle, eşkenar dörtgen biçimli ikinci bindirme katı elde edilmiştir.

Hanife Hatun Camii'nin döner eksenli bindirme tavanı dört kattan oluşurken, İlyasköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, Sarılar Köyü Camii, Dadı Köyü Camii ve Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camileri iki kat bindirme tavanlıdır. Döner eksenli ve ikiden fazla bindirme katına sahip yapılar arasında Erzurum İspir Çarşı Camii (1220-1225),⁴⁶⁷ Tokat Zile Şeyh Eylük Türbesi (XIV. yüzyıl son çeyreği),⁴⁶⁸ Hacı Bektaş Tekkesi Meydan Evi tavanı (XV. yüzyıl),⁴⁶⁹ Sivrihisar Akdoğan Camii (XV. yüzyıl),⁴⁷⁰ Erzurum Yukarı Mumcu Camii (1607),⁴⁷¹ Erzurum Cedit Camii (1679),⁴⁷² Erzurum Ulu Camii mihrap önü kubbesi (XVIII.

⁴⁶⁷ Akın (1984), s. 34.

⁴⁶⁸ H. Çal (1993). Tokat Zile Yeşilce Köyü Şeyh Eylük Türbesi. *Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı*. Konya: Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayını, s. 293-306.

⁴⁶⁹ Önge (1975), s. 187.

⁴⁷⁰ Parla (2005), s. 13-18.

⁴⁷¹ Akın (1991), s.333.

⁴⁷² Akın (1991), s. 333.

yüzyıl),⁴⁷³ Bayburt Ulu Camii (XVIII.-XIX. yüzyıl.),⁴⁷⁴ Tokat Reşadiye Kızılcaören Camii (1688?),⁴⁷⁵ Eskişehir Mihaliççık Obruk Köyü Camii (1725),⁴⁷⁶ Eskişehir Sarıcakaya Laçın Belde Camii (1789-1799),⁴⁷⁷ Erzurum Kümbet Köyü Osman Efendi Camii (1793),⁴⁷⁸ Eskişehir Sarıcakaya Mayıslar Köyü Camii (1806),⁴⁷⁹ Bayburt Konursu Ulu Camii (1812),⁴⁸⁰ Eskişehir Sarıcakaya Cami-i Kebir (1829-1830),⁴⁸¹ Eskişehir Sivrihisar Elmalı Camii (1834-1835),⁴⁸² Eskişehir Mihaliççık İlçesi Gözeler Köyü Camii (1842),⁴⁸³ Eskişehir Sarıcakaya Sarıkaya Camii (1859-1860),⁴⁸⁴ Kırşehir Çarşı Camii (1864),⁴⁸⁵ Eskişehir Sarıcakaya İğdir Köyü Camii (XIX. yüzyıl sonu-XX. yüzyıl başı),⁴⁸⁶ Eskişehir Sarıcakaya İğdir Köyü Küçük Mahalle Camii (XIX. yüzyıl sonu-XX. yüzyıl başı),⁴⁸⁷ Eskişehir Günyüzü Dutlu Köyü Camii (XIX. yüzyıl sonu-XX. yüzyıl başı),⁴⁸⁸ Eskişehir Günyüzü Kuzören Köyü Camii (XIX. yüzyıl sonu-XX. yüzyıl başı),⁴⁸⁹ Eskişehir Sivrihisar Karacakaya Köyü Camii (1906),⁴⁹⁰ Eskişehir Beylikova Halil Bağı Köyü Eski Camii (1922),⁴⁹¹ Eskişehir Mihaliççık İlçesi Çarşı Camii (1925),⁴⁹² Eskişehir Sivrihisar Karaburhan Köyü Camii (1928-1929),⁴⁹³ Eskişehir Sivrihisar Karkın Köyü Camii (1931),⁴⁹⁴ Eskişehir Mahmudiye Yeniköy Camii (1932),⁴⁹⁵ Eskişehir Mahmudiye Kaymazayla Köyü Camii (1940),⁴⁹⁶ Eskişehir

⁴⁷³ Karamağaralı (1956), s. 137-177.

⁴⁷⁴ Akın (1991), s. 332.

⁴⁷⁵ Gündoğdu vd (2006), s. 575-576.

⁴⁷⁶ Altınsapan ve Parla (2004), s. 157.

⁴⁷⁷ Altınsapan ve Parla (2004), s. 215.

⁴⁷⁸ H. Karpuz (1988). Erzurum Kümbet Köyü'nde Yer Alan İki Yapı. *Vakıflar Dergisi*, Ankara: VGM Yayınları, (20), s.5-7.

⁴⁷⁹ Altınsapan ve Parla (2004), s. 351.

⁴⁸⁰ H. Özkan (2008). Bayburt Konursu Ulu Camii ve Çeşmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, (13). <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/view/1025003246/1025003135> (Erişim Tarihi: 14.08.2015).

⁴⁸¹ Altınsapan ve Parla (2004), s. 186.

⁴⁸² Parla (2005), s. 19-33.

⁴⁸³ Altınsapan ve Parla (2004), s.129.

⁴⁸⁴ Altınsapan ve Parla (2004), s.191.

⁴⁸⁵ Akın (1991), s. 333,345.

⁴⁸⁶ Altınsapan ve Parla (2004), s.205.

⁴⁸⁷ Altınsapan ve Parla (2004), s.208.

⁴⁸⁸ Altınsapan ve Parla (2004), s.50.

⁴⁸⁹ Altınsapan ve Parla (2004), s.74.

⁴⁹⁰ Parla (2005), s. 93-98.

⁴⁹¹ Parla (2013), s. 646-647.

⁴⁹² Altınsapan ve Parla (2004), s.104.

⁴⁹³ Parla (2005), s.87-92.

⁴⁹⁴ Parla (2005), s. 106-112.

⁴⁹⁵ Aktürk (2006), s.65-70.

⁴⁹⁶ Aktürk (2006), s.77-81.

Beylikova Kızılcaören Köyü Camii (1941),⁴⁹⁷ Eskişehir Beylikova Aşağı İğdebağacı Köyü Camii (1942),⁴⁹⁸ Eskişehir Sivrihisar Karadat Köyü Camii (1942),⁴⁹⁹ Eskişehir Sivrihisar Memik Köyü Camii (1946-1947),⁵⁰⁰ Eskişehir Sivrihisar Benlikuyu Köyü Camii (1947),⁵⁰¹ Eskişehir Sivrihisar Benliyaver Köyü Camii (1947),⁵⁰² Eskişehir Beylikova Süleymaniye Köyü Camii (1947),⁵⁰³ Eskişehir Beylikova Yukarı Dudaş Köyü Camii (1947),⁵⁰⁴ Eskişehir Beylikova Yeniyurt Köyü Camii (1950),⁵⁰⁵ Eskişehir Sivrihisar Sadıkbağı Köyü Camii (1951),⁵⁰⁶ Eskişehir Sivrihisar Demirci Köyü Camii (1952),⁵⁰⁷ Eskişehir Sivrihisar Mülk Köyü Camii (1952),⁵⁰⁸ Eskişehir Beylikova Yalınlı Köyü Camii (1956),⁵⁰⁹ Eskişehir Beylikova Akköprü Köyü Camii (1958),⁵¹⁰ Eskişehir Sivrihisar Gerenli Köyü Camii (1958),⁵¹¹ Eskişehir Sivrihisar Elcik Köyü Camii (1962),⁵¹² Eskişehir Sivrihisar Çandır Köyü Camii (1963),⁵¹³ Eskişehir Beylikova Parsibey Köyü Camii (1963),⁵¹⁴ Eskişehir Sivrihisar Dumlucu Köyü Camii (1965),⁵¹⁵ Eskişehir Beylikova Merkez Ata Mahallesi Camii (1966),⁵¹⁶ Eskişehir Sivrihisar Hüdavendigâr Camii (1968),⁵¹⁷ Eskişehir Sivrihisar Doğray Köyü Camii (1973)⁵¹⁸ bulunmaktadır (Tablo: 8).

⁴⁹⁷ Parla (2012), s. 649.

⁴⁹⁸ Parla (2012), s.650.

⁴⁹⁹ Parla (2005), s. 99-105.

⁵⁰⁰ Parla (2005), s. 113-119.

⁵⁰¹ Parla (2005), s. 39-43.

⁵⁰² Parla (2005), s.44-47.

⁵⁰³ Parla (2012), s. 650-651.

⁵⁰⁴ Parla (2012), s. 651-652.

⁵⁰⁵ Parla (2012), s.652

⁵⁰⁶ Parla (2005), s. 126-137.

⁵⁰⁷ Parla (2005), s. 54-62.

⁵⁰⁸ Parla (2005), s. 120-125.

⁵⁰⁹ Parla (2012), s. 652-653.

⁵¹⁰ Parla (2012), s. 653-654.

⁵¹¹ Parla(2005), s. 76-81.

⁵¹² Parla (2005), s. 70-75.

⁵¹³ Parla (2005), s. 48-53.

⁵¹⁴ Parla (2012), s. 654-655.

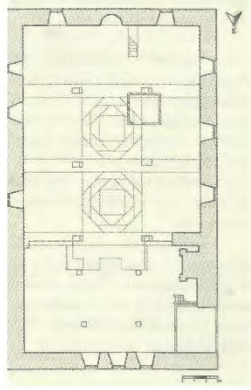
⁵¹⁵ Parla (2005), s. 63-69.

⁵¹⁶ Parla (2012), s. 655-656.

⁵¹⁷ Parla (2005), s. 82-86.

⁵¹⁸ Parla (2012), s. 657-658.

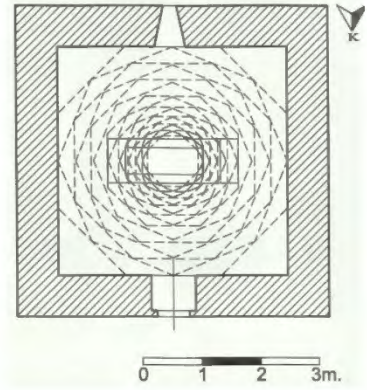
Tablo. 8 Döner eksenli, ikiden fazla bindirme katına sahip ahşap tavanlı benzer yapıların planları ve tavan fotoğrafları

Çizim: 120 Erzurum İspir Çarşı (Tuğrul Şah) Camii planı (**Kaynak:** Akın, 1991: 350)

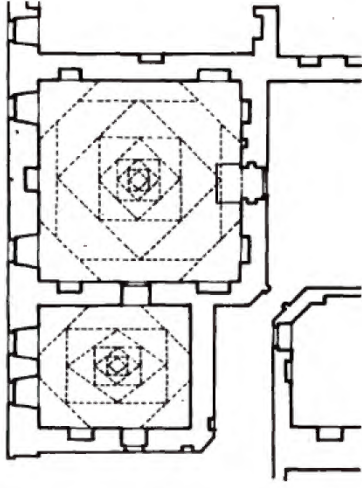
Fot. 629 Erzurum İspir Çarşı (Tuğrul Şah) Camii tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Gündoğdu, 2010: 333)

Çizim: 121 Tokat Zile Şeyh Eylük Türbesi planı (**Kaynak:** Gündoğdu vd. 2006: 715)

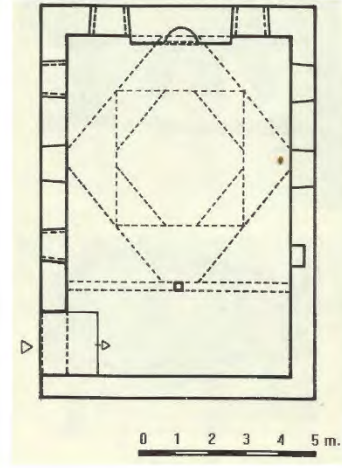
Fot. 630 Tokat Zile Şeyh Eylük Türbesi tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Gündoğdu vd. (2006: 363)

Çizim: 122 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Tekkesi Meydanevi planı (**Kaynak:** Akın, 1991: 354)

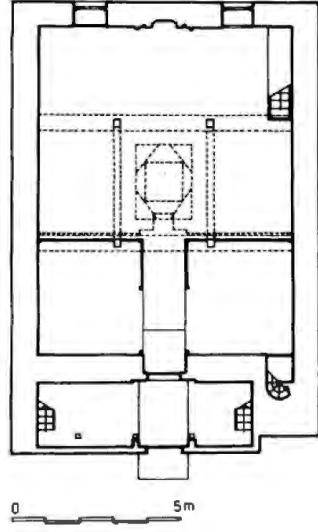
Fot. 631 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Tekkesi Meydanevi tavanından genel görünüşü (**Kaynak:** <http://hbektasveli.gazi.edu.tr/posts/view/title/albun-14596?siteUri=hbektasveli> Erişim Tarihi: 14.08.2015)

Çizim: 123 Sivrihisar Akdoğan Camii planı (**Kaynak:** Parla, 2005, s. 15)

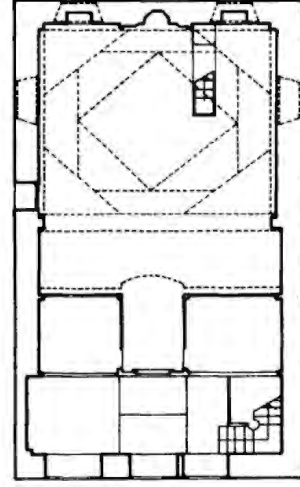
Fot. 632 Sivrihisar Akdoğan Camii tavanından genel görünüşü (**Kaynak:** <http://sivrihisar.web.tr/sivrihisar-gezi.html> Erişim Tarihi: 14.08.2015)

Çizim: 124 Erzurum Yukarı Mumcu Camii planı (**Kaynak:** Akın, 1991: 351)

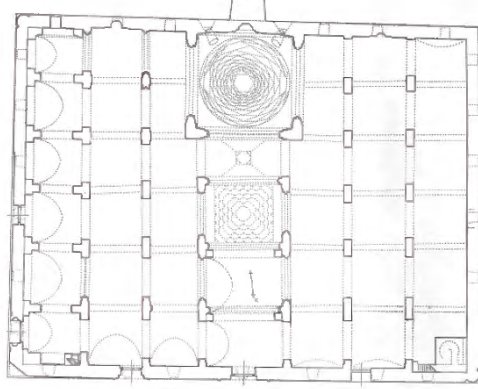
Fot. 633 Erzurum Yukarı Mumcu Camii tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Gündoğdu vd. 2010: 171)

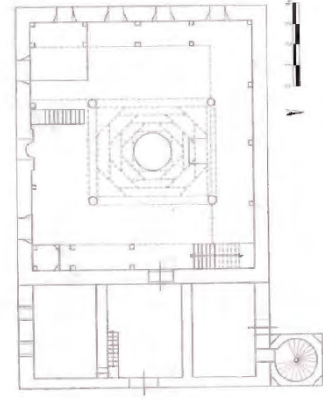
Çizim: 125 Erzurum Cedid Camii planı (**Kaynak:** Akın, 1991: 351)

Fot. 634 Erzurum Cedid Camii tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Gündoğdu vd. 2010: 105)

Çizim: 126 Erzurum Ulu Camii planı (**Kaynak:** Karamağaralı, 1981: 178)

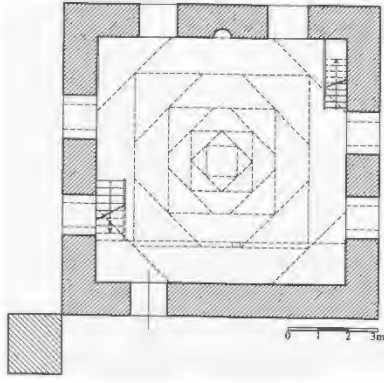
Çizim: 127 Bayburt Konursu Ulu Camii planı (**Kaynak:** Özkan, 2008: 62)

Fot. 635 Erzurum Ulu Camii mihrap önü üst örtüsünden genel görünüm (**Kaynak:** http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38801 Erişim Tarihi: 14.06.2014)

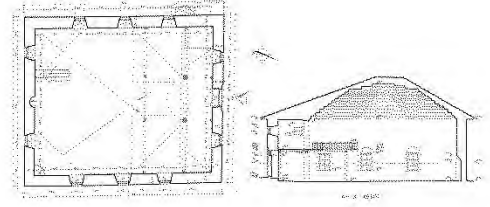
Fot. 636 Bayburt Konursu Ulu Camii tavanından görünüm (**Kaynak:** <http://takaonline.com/civisiz-cami-yuzyillardir-ayakta/> Erişim Tarihi: 15.08.2015)

Çizim: 128 Tokat Reşadiye Kızılcaören Camii planı (**Kaynak:** Gündoğdu vd. 2006: 748)

Fot. 637 Tokat Reşadiye Kızılcaören Camii tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Gündoğdu vd. 2006: 576)

Çizim: 129 Kırşehir Çarşı Camii planı ve kesiti

(**Kaynak:** V. G. M. Arşivinden)

Fot. 638 Kırşehir Çarşı Camii tavanından genel görünüm (**Kaynak:** Dr. Lokman Tay'ın arşivinden)

İlyasköy Camii, Belmebük Köyü Camii, Aydınca Köyü Camii, Mahmatlar Köyü Camii, Sarılar Köyü Camii, Dadı Köyü Camii ve Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camilerinde olduğu gibi döner eksenli iki kat bindirme tavandan oluşan benzer yapılar arasında Erzurum Tahta Camii (1738),⁵¹⁹ Yozgat Türkmensarılar Köyü Hüseyin Ağa Camii (1785-1786),⁵²⁰ Trabzon Dernekpazarı Akköse Köyü Camii (1865),⁵²¹ Ordu Çaybaşı Yeni Cuma Mahalle Camii (1867),⁵²² Eskişehir Sarıcakaya Beyköy Camii (1890),⁵²³ Eskişehir Mihalıççık Gürleyik Köyü Aşağı Mahalle Camii (1927)⁵²⁴ yer almaktadır.

Amasya'da iç içe bindirmeli ahşap tavanla örtülü olan toplam on sekiz cami bulunmaktadır. Bu yapılar arasında en erken tarihli olanı XVII. yüzyıla ait olan Eyüp Çelebi Camii'dir.⁵²⁵ XVIII. yüzyıla ait tek örnek 1714 tarihli Büyük Hacı Hasan Camii'dir.⁵²⁶ Yukarı Baraklı Köyü Camii,⁵²⁷ Akyazı Köyü Camii⁵²⁸ ve Şıhlar Köyü Camii⁵²⁹ XIX. yüzyıla ait olan yapılardır. Kalan 14 yapı ise XX. yüzyıla tarihlenmektedir. XX. yüzyıl ilk yarısına tarihlenen yapılar Ortaova Köyü Camii⁵³⁰ ve Çavuş Köyü Camii'dir.⁵³¹ Kayabaşı Mahallesi Camii,⁵³² Yıldız Köyü Camii,⁵³³ İpekköy Camii,⁵³⁴ Yeşilören Köyü Camii,⁵³⁵ Karasenir Mahallesi Camii,⁵³⁶ Serçoban Mahallesi Tamlar Camii,⁵³⁷ Karakise Köyü Camii,⁵³⁸ Köprübaşı Camii,⁵³⁹ Aktarla Köyü Camii⁵⁴⁰

⁵¹⁹ Gündoğdu vd. (2010), s. 158-159.

⁵²⁰ Acun (2005), s. 381-386.

⁵²¹ M. Yavuz (2009). Doğu Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/yavuz_mehmet2.pdf (Erişim Tarihi: 13.08.2014)

⁵²²

http://www.caybasi.gov.tr/ortak_icerik/caybasi/Haberler/Tarihi%20Camiler/Tarihi%20ve%20K%C3%BCl%C3%BCrel%20Yerlerimiz.pdf (Erişim Tarihi: 13.08.2015)

⁵²³ Altınsapan ve Parla (2004), s. 194-197.

⁵²⁴ Altınsapan ve Parla (2004), s. 138-141.

⁵²⁵ Bkz. tezin 157-161. sayfası

⁵²⁶ Bkz. tezin 151-156. sayfası

⁵²⁷ Bkz. tezin 121-127. sayfası

⁵²⁸ Bkz. tezin 139-142 sayfası

⁵²⁹ Bkz. tezin 128-132. sayfası

⁵³⁰ Bkz. tezin 91-93. sayfası

⁵³¹ Bkz. tezin 94-99. sayfası

⁵³² Bkz. tezin 100-102. sayfası

⁵³³ Bkz. tezin 103-104. sayfası

⁵³⁴ Bkz. tezin 105-106. sayfası

⁵³⁵ Bkz. tezin 107-108. sayfası

⁵³⁶ Bkz. tezin 109-113. sayfası

⁵³⁷ Bkz. tezin 114-116. sayfası

⁵³⁸ Bkz. tezin 119-120. sayfası

⁵³⁹ Bkz. tezin 133-135. sayfası

⁵⁴⁰ Bkz. tezin 136-138. sayfası

ve Kızılca Köyü İstasyon Camii⁵⁴¹ XX. yüzyıl ikinci yarısı ilk çeyreğine tarihlenen yapılardır. XX. yüzyıl ikinci yarısı son çeyreğine tarihlenen tek yapı Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'dir.⁵⁴²

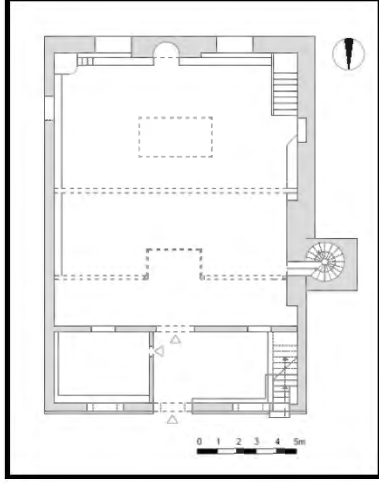
İç içe bindirmeli tavanlar bindirme katlarının sayısına göre tek, iki, üç ve dört kat olmak üzere dört alt grupta ele alınmıştır. Her bir grup kendi içinde katların biçimine göre kare, dikdörtgen ve sekizgen olmak üzere bir alt gruba daha ayrılmaktadır.

Kat eksenleri duvar eksenleriyle aynı doğrular üzerinde bulunan ve bu şekilde 90°'lik açılarla eksenleri birleşen bindirme tavana sahip yapılar Şıhlar Köyü Camii, Akyazı Köyü Camii, Ortaova Köyü Camii, Çavuş Köyü Camii, Kayabaşı Mahallesi Camii, Yıldız Köyü Camii, Büyük Kızılca Köyü Camii, Karakise Köyü Camii, İpekköy Camii, Yeşilören Köyü Camii, Karasenir Mahallesi, Camii, Köprübaşı Camii, Serçoban Tamlar Camii ve Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'dir. Bu yapıların tavanları, bindirme katlarının sayısına ve biçimlerine göre iki alt gruba ayrılmıştır. Bindirmesi tek kat olup, dikdörtgen biçimli bindirme katına sahip tavanlı yapılar Ortaova Köyü Camii, Çavuş Köyü Camii, Kayabaşı Mahallesi Camii, Yıldız Köyü Camii, İpekköy Camii, Yeşilören Köyü Camii, Karasenir Mahallesi Camii, Serçoban Mahallesi Tamlar Camii, Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'dir (Tablo: 9). Bindirme katları doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen biçimli tavanlı yapılar Ortaova Köyü Camii, Kayabaşı Mahallesi Camii'dir.

⁵⁴¹ Bkz. tezin 143-150. sayfası

⁵⁴² Bkz. tezin 117-118. sayfası

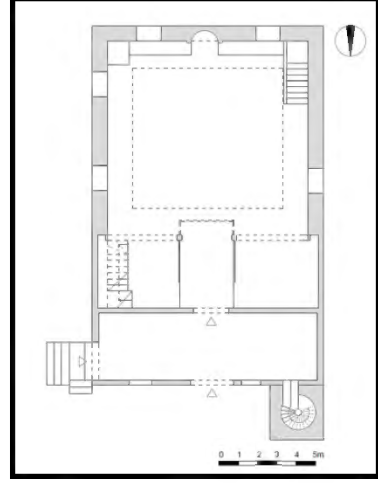
Tablo. 9 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar

Çizim: 130 Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii planı

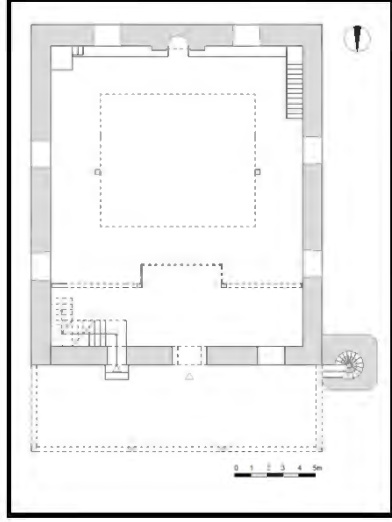
Fot. 639 Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 131 Merkez ilçe Çavuş Köyü Camii planı

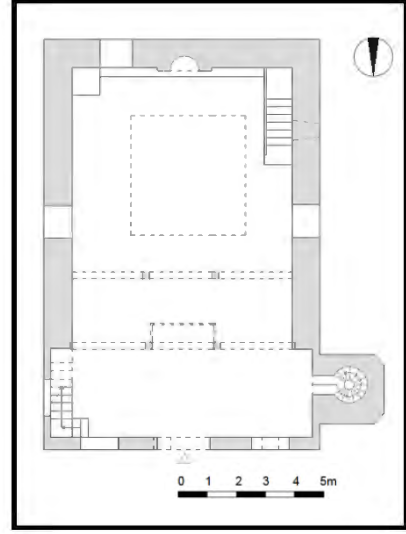
Fot. 640 Merkez ilçe Çavuş Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 132 Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii planı

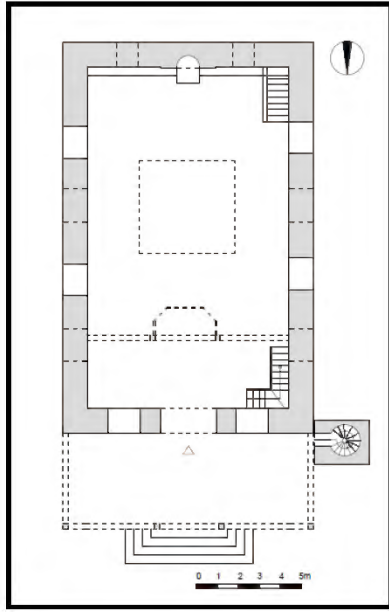
Fot. 641 Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 133 Merkez ilçe Yıldız Köyü Camii planı

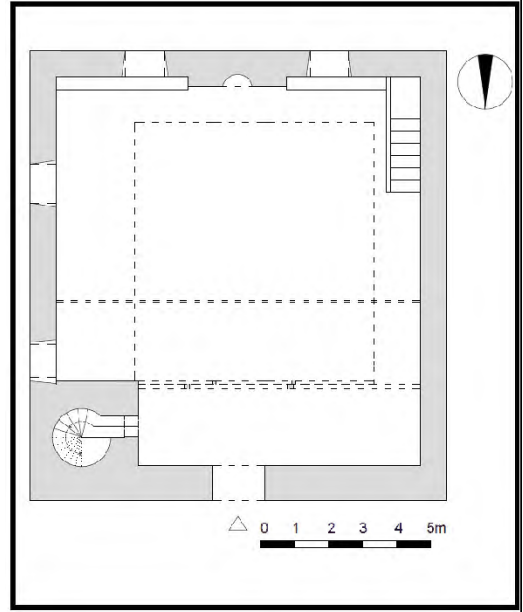
Fot. 642 Merkez ilçe Yıldız Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 134 Merkez ilçe İpekköy Camii planı

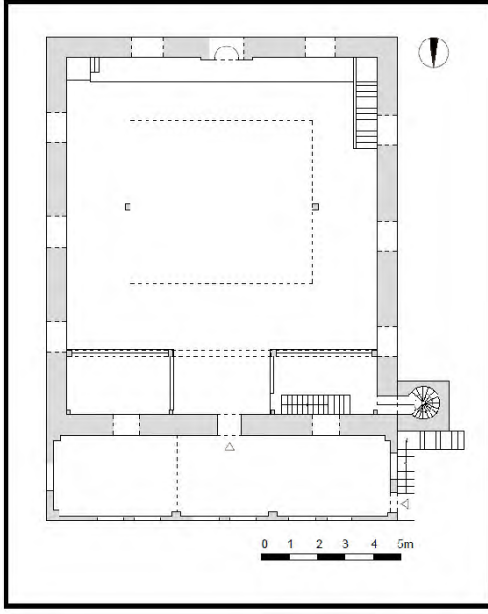
Fot. 643 Merkez ilçe İpekköy Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 135 Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii planı

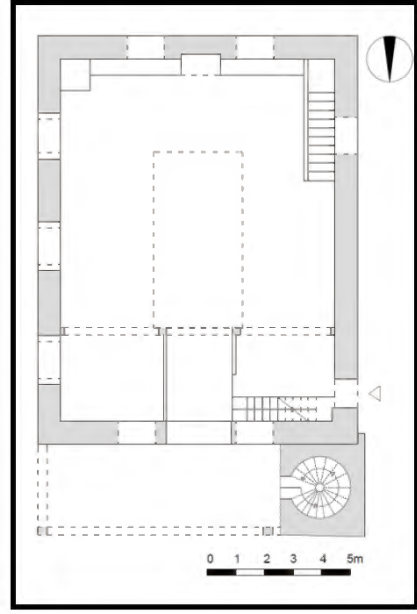
Fot. 644 Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 136 Merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil kotundan planı

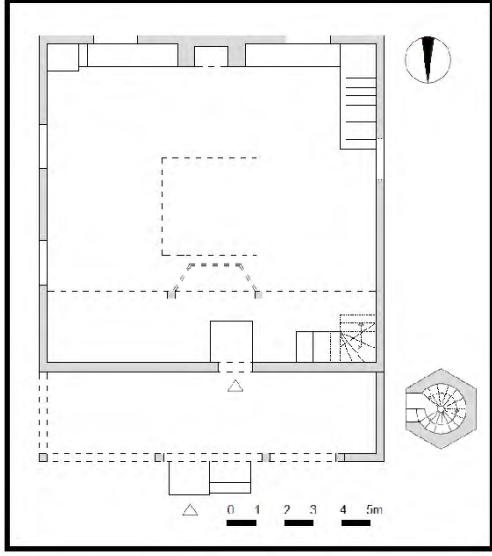
Fot. 645 Merkez Karasenir Mahallesi Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 137 Merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Aşağı Tamlar Camii planı

Fot. 646 Merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Aşağı Tamlar Camii tavanından genel görünüm

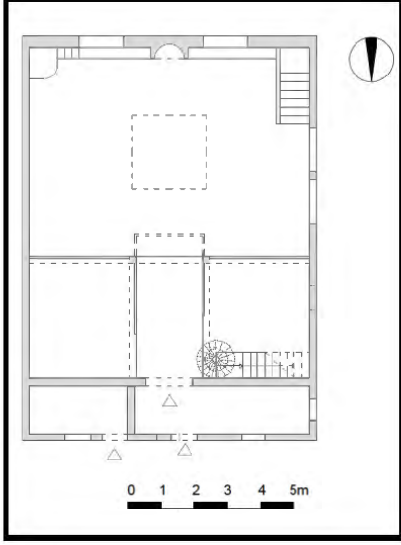
Çizim: 138 Merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii planı

Fot. 647 Merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Camii tavanından genel görünüm

Çavuş Köyü Camii, Yıldızköy Camii, İpekköy Camii, Yeşilören Köyü Camii ve Karasenir Mahallesi Camilerinin bindirme tavanları kareye yakın dikdörtgen biçimindedir. Sadece Serçoban Mahallesi Aşağı Tamlar Camii'nin tavanı kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimindedir.

Bindirmesi tek kat ve bindirme katı kare biçimli tavanlı tek yapı Karakise Köyü Camii'dir (Tablo. 10)

Tablo. 10 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, kare tabanlı tavanlar	
	
Çizim: 139 Merkez ilçe Karakise Köyü Camii planı	Fot. 648 Merkez ilçe Karakise Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çavuşköy Camii, Kayabaşı Mahallesi Camii, Yıldızköy Camii, Yeşilören Camii ve Karasenir Mahallesi Camii'nde bindirme tavan harimin büyük bir bölümünü kapatırken, Ortaova Köyü Camii, Karakise Köyü Camii, İpekköy Camii, Serçoban Mahallesi Camii, Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'nde bindirme tavan harimin merkezinde, daha küçük bir alanı kaplamaktadır. Tek kat bindirme tavanlı benzer camiler arasında Samsun Yayıncılar Şeyh Habil Camii (1211),⁵⁴³ Isparta Kavaklı

⁵⁴³ Caminin orta bölümünün mihrap ve doğu duvarına yakın olan kısmında, dört sütun arasında kalan bölümün tavanı, tek kat bindirme tavan şeklindedir, bkz. Can (2004). s. 26-34.

(Peygamber) Camii (1782-1783),⁵⁴⁴ Trabzon Çaykara Uzuntarla Köyü Camii (1841-1844),⁵⁴⁵ Samsun Çarşamba Porsuk Köyü Camii (1859),⁵⁴⁶ Samsun Asarcık Koşaca Camii (XIX. yüzyıl),⁵⁴⁷ Rize Çayeli İncesu Maribudam Camii (1862-1864),⁵⁴⁸ İshakçı Kalesi (Romanya) Mahmud Yazıcı Camii (1863-1864),⁵⁴⁹ Eskişehir Mihaliççık Cami-i Kebir (1886),⁵⁵⁰ Düzce Akçakoca Hemşin Köyü Camii (XIX. yüzyıl sonu),⁵⁵¹ Rize Çayeli Erenler Camii (1930?)⁵⁵² bulunmaktadır (Tablo: 11)

⁵⁴⁴ Bkz. M. K. Şahin (2004). Samsun- Çarşamba Yayıncılar -Şeyh Habil Köyü Camii. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020000099> (Erişim Tarihi: 24.08.2014). Ayrıca bkz. Çok (2010), s. 38-43.

⁵⁴⁵ Yavuz (2009), s.308.

⁵⁴⁶ M. Yavuz (2009), s. 309

⁵⁴⁷ Harim tavanının merkezi Şeyh Habil Camii'nde olduğu gibi tek kat bindirme tavan olarak düzenlenmiştir, bkz. Can (2003), s. 63-66.

⁵⁴⁸ O. Terzioğlu (2008). *Rize'nin Tarihi Tahta Camileri ve Oymacılık Sanatı*. İzmir: Rize Valiliği, s. 36-39.

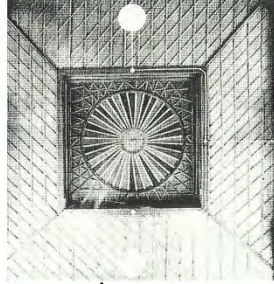
⁵⁴⁹ Ayverdi (1981a-b), s. 33-35.

⁵⁵⁰ Altınsapan ve Parla (2004), s. 99-103.

⁵⁵¹ ——— (2010). *Akçakoca Etnografik Kültür Envanteri*. Düzce: Düzce Valiliği, s. 79.

⁵⁵² Terzioğlu (2008), s. 41.

Tablo. 11 Bindirme katı tek, bindirmeleri dörtgen biçimli ahşap tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları

 Fot. 649 Samsun Şeyh Habil Camii tavanından görünüm (Kaynak: Şahin, 2004: 28)	 Fot. 650 Isparta Kavaklı (Peygamber Camii) tavanından görünüm (Kaynak: http://www.xn--adal-oza.net/wp-content/uploads/2010/02/cf-Peygamber-Kavakli-Camisi-08.jpg)	 Fot. 651 Trabzon Çaykara Uzuntarla Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Yavuz, 2009: 320)
 Fot. 652 Samsun Çarşamba Porsuk Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Yavuz, 2009: 319)	 Fot. 653 Rize İncesu Maribudam Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 39)	 Fot. 654 İshakçı Kalesi (Romanya) Mahmud Yazıcı Camii tavanından görünüm (Kaynak: Ayverdi, 2000: 35)
 Fot. 655 Artvin Aşağı Maden (A. Hod) Camii tavanından görünüm (Kaynak: http://www.artvinmuftulugu.gov.tr/icerik/5-asagi-maden-koyu-camii)	 Fot. 656 Düzce Akçakoca Hemşin Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Akçakoca Kültür Envanteri, 2010: 79)	 Fot. 657 Rize Çayeli Erenler Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 41)

Bu yapılar dışında Yukarı Baraklı Köyü Camii'nin⁵⁵³ tavanı iç içe bindirmeli tavanlar arasında ayrı bir grup oluşturmaktadır. Caminin tavanı eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, ortası kubbeli, tek kat bindirme tavan şeklindedir (Tablo: 12). Yukarı Baraklı Köyü Camii'nin tavanına benzer yapılar arasında Rize Hemşin Yaltkaya Köyü Papager Camii (1863),⁵⁵⁴ Balıkesir Burhaniye Şahinler Köyü Camii (1895),⁵⁵⁵ Rize Hemşin Nurluca Köyü Camii (1898),⁵⁵⁶ Artvin Orta Hopa Camii (XIX. yüzyıl sonu),⁵⁵⁷ Artvin Merkez Oruçlu Köyü Camii (1907)⁵⁵⁸ bulunmaktadır (Tablo: 13). Yukarı Baraklı Köyü Camii, Aşağı Baraklı Köyü'nde bulunan Baraklı Camii ile mimari ve süsleme açısından büyük benzerlikler göstermektedir. Her iki yapının da tavanı ahşap ve merkezde kubbeyle örtülüdür. Ancak Baraklı Camii Yukarı Baraklı Köyü Camii'nden farklı olarak bindirme tavan değil, düz ahşap tavan üzerine kubbe ile örtülüdür. Her iki yapıdaki benzer özellikler dikkate alındığında, aynı ustanın elinden çıkmış iki yapı olduğunu söylemek mümkündür. Baraklı Köyü Camii'nde giriş kapısı üzerindeki kitabede 'Laz Murad Usta' adı geçmektedir.⁵⁵⁹ Aynı ustanın Yukarı Baraklı Köyü Camii'ni inşa ettiği kanaatindeyiz.

⁵⁵³ Bkz. tezin 121-127 sayfası

⁵⁵⁴ Terzioğlu (2008), s. 48-49.

⁵⁵⁵ Ö. M. İrkin (2006). *Burhaniye'de Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, s. 36-53.

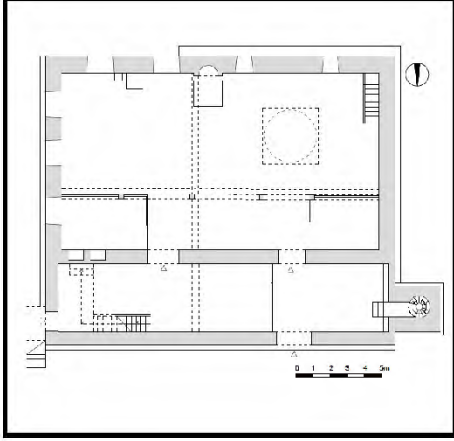
⁵⁵⁶ Terzioğlu (2008), s. 50-51

⁵⁵⁷ Aytekin (1999), s.179-181

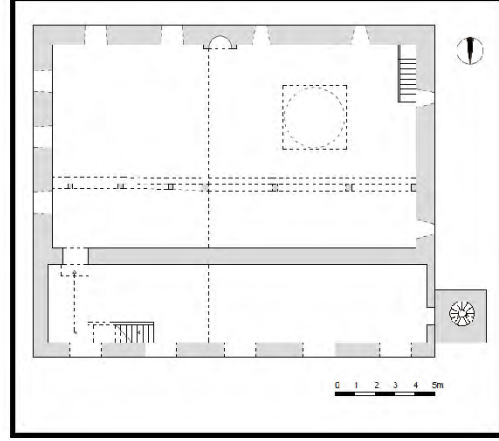
⁵⁵⁸ Aytekin (1999), s. 127-130.

⁵⁵⁹ M. Doğanbaş (2000). Özbaraklı Camii. *Arkitekt*, (3), s. 60-64.

Tablo. 12 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe tek kat bindirmeli, kare tabanlı, ortası kubbeli tavanlar

Çizim: 140 Taşova Yukarı Baraklı Camii planı

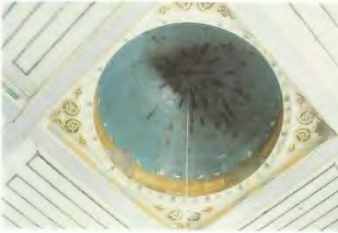

Çizim: 141 Taşova Yukarı Baraklı Camii mahfil kotundan planı

Fot. 658 Taşova Yukarı Baraklı Camii tavanından genel görünüm

Tablo. 13 İç içe bindirmeli, ortası kubbeli ahşap tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları

 Fot. 659 Rize Hemşin Yaltkaya Köyü Papager Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 49)	 Fot. 660 Balıkesir Burhaniye Şahinler Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: İrkin, 2006: 156)	 Fot. 661 Rize Hemşin Nurluca Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 51)
 Fot. 662 Artvin Orta Hopa Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 413)	 Fot. 663 Artvin Oruçlu Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 396)	

Amasya camilerinde bindirmesi iki kat olan yapılar Göynücek Şıhlar Köyü Camii,⁵⁶⁰ Merkez Köprübaşı Camii ve Merzifon Aktarla Köyü Camii'dir. Şıhlar Camii ve Köprübaşı Camii'nin bindirme katları dikdörtgen biçiminde; Aktarla Köyü Camii'nin bindirme katı ise sekizgen biçimlidir (Tablo: 14-15). Tavanları iki kat bindirmeli ve bindirme katları dörtgen biçimli benzer yapılar arasında Erzurum Olur Tavusker (Çataksu) Köyü Camii (1671),⁵⁶¹ Rize Güneyce Şimşirli Camii (1849),⁵⁶²

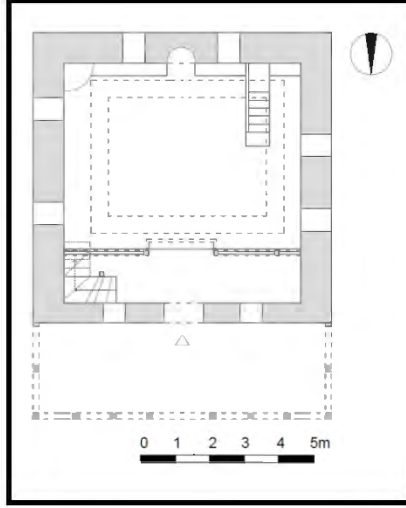
⁵⁶⁰ Bkz. tezin 128-132 sayfası

⁵⁶¹ Gündoğdu vd. (2010), s. 352-353.

⁵⁶² Terzioğlu (2008), s. 16-21.

Artvin Borçka Düzköy Merkez Camii (1850),⁵⁶³ Trabzon Dernekpazarı Günebakan Köyü Camii (1869),⁵⁶⁴ Samsun Havza Sivrikise Camii (XIX. yüzyıl sonu),⁵⁶⁵ Artvin Yusufeli Kılıçkaya Camii (1921)⁵⁶⁶ sayılabilir (Tablo: 16).

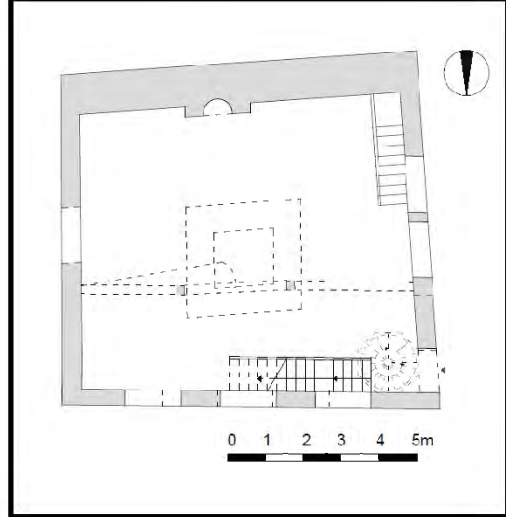
Tablo. 14 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen iç içe iki kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar

Çizim: 142 Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii planı

Fot. 664 Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavanından genel görünüm

Çizim: 143 Merkez Köprübaşı Camii planı

Fot. 665 Merkez Köprübaşı Camii tavanından genel görünüm

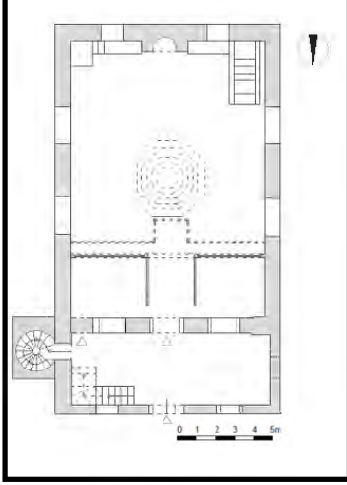
⁵⁶³ Aytekin (1999), s. 176.

⁵⁶⁴ Yavuz (2009), s. 310.

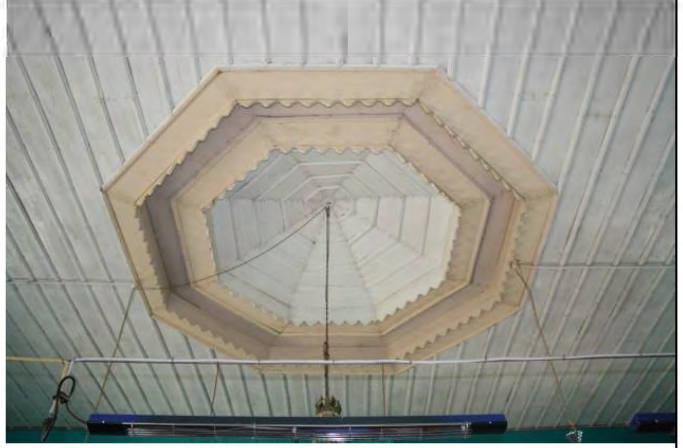
⁵⁶⁵ Y. Can (2006). Samsun Havza Sivrikise Camii. OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, (22), http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/1344377575_20062203073.pdf (Erişim Tarihi: 21.08.2014)

⁵⁶⁶ Aytekin (1999), s. 210-214.

Tablo. 15 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen iç içe iki kat bindirmeli, sekizgen tabanlı tavanlar

Çizim: 144 Merzifon ilçesi Aktarla Köyü
Camii planı

Fot. 666 Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii tavanından
genel görünüm

Tablo. 16 Bindirme katı birden fazla, bindirmeleri dörtgen biçimli tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları

		
Fot. 667 Erzurum Olur Tavusker (Çataksu) Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Gündoğdu vd. 2010: 353)	Fot. 668 Rize Güneyce Şimşirli Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 21)	Fot. 669 Artvin Borçka Düzköy Merkez Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 412)
		
Fot. 670 Trabzon Dernekpazarı Günebakan Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Yavuz, 2009: 320)	Fot. 671 Samsun Havza Sivrikise Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: http://samsun.com.tr/konum.aspx?id=108#.Vdxf7fntmko Erişim Tarihi: 15.08.2015)	Fot. 672 Artvin Yusufeli Kılıçkaya Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 425)

Aktarla Köyü Camii'nde olduğu gibi tavanları iki kat bindirmeli, bindirme katı sekizgen biçiminde olan benzer yapılar arasında Artvin Borçka Fındıklı Camii (XVIII. yüzyıl),⁵⁶⁷ Romanya Mecidiye (Medgidia) Şehri Sultan Mecid Camii (1860-1861),⁵⁶⁸ Artvin Şavşat Cevizli Camii (1889),⁵⁶⁹ Erzurum Pasinler Emir Şeyh Camii (1896),⁵⁷⁰ yer almaktadır. Tavanları tek kat bindirmeli, bindirme katı sekizgen biçiminde olan benzer yapılar da bulunmaktadır. Bu yapılar arasında Konya Doğanhisar Çarşı Camii (1521),⁵⁷¹ Trabzon Çaykara Taşören Köyü Camii (1841-1844),⁵⁷² Romanya Maglaj Şükiye Çarşı Camii (1847),⁵⁷³ Trabzon Sürmene Gültepe Köyü Yukarı Mahalle Camii (1899),⁵⁷⁴ Artvin Arhavi Ortacalar Merkez Camii (1908),⁵⁷⁵ Kosova Abdürrezzak Efendi Camii bulunmaktadır (Tablo: 17).

⁵⁶⁷ Aytekin (1999), s. 173-175

⁵⁶⁸ Ayverdi (1977), s. 53.

⁵⁶⁹ Aytekin (1999), s. 191-195.

⁵⁷⁰ Gündoğdu vd. (2010), s. 354-355.

⁵⁷¹ http://www.doganhisar.gov.tr/default_B0.aspx?content=245 (Erişim Tarihi: 24.08.2014)

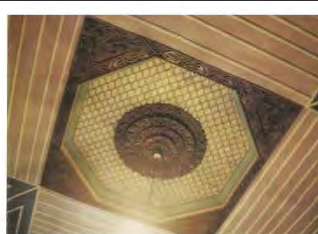
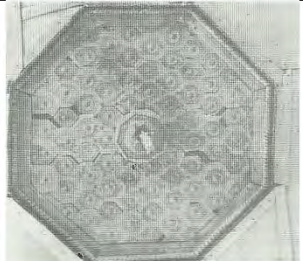
⁵⁷² Yavuz (2009), s. 308.

⁵⁷³ Ayverdi (1977), s. 251.

⁵⁷⁴ M. S. Bayraktar (2012). Samsun'da Cumhuriyetten Önce İnşa Edilen Ahşap (Çantı) Camiler. *Samsun Sempozyumu*. Samsun: Samsun Valiliği Yayınları. s. 2

⁵⁷⁵ Aytekin (1999), s. 156-158.

Tablo. 17 Bindirme katları bir ve birden fazla, bindirmeleri sekizgen biçimli tavana sahip benzer yapıların tavan fotoğrafları

		
Fot. 673 Artvin Borçka Fındıklı Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 410)	Fot. 674 Artvin Şavşat Cevizli Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 417)	Fot. 675 Trabzon Çaykara Taşören Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Yavuz, 2009: 320)
		
Fot. 676 Trabzon Sürmene Gültepe Yukarı Mahalle Camii tavanından görünüm (Kaynak: Bayraktar, 2012: 40)	Fot. 677 Artvin Arhavi Ortacalar Merkez Camii tavanından görünüm (Kaynak: Aytekin, 1999: 404)	Fot. 678 Romanya Maglaj Şükiye Çarşı Camii tavanından görünüm (Kaynak: Ayverdi, 2000: 241)
		
Fot. 679 Rize Kalkandere Hüseyin Hoca Köyü Köprübaşı Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 9)	Fot. 680 Trabzon Araklı Os Köyü Camii tavanından görünüm (Kaynak: Yavuz, 2009b: 294)	Fot. 681 Rize Güneyce Hacı Şeyh Camii tavanından görünüm (Kaynak: Terzioğlu, 2008: 15)

Akyazı Köyü Camii, Büyük Kızılca Köyü Camii ve Büyük Hacı Hasan Camii tavan bindirmeleri üç kat oluşturan yapılar içerisinde. Akyazı Köyü Camii ve Büyük Kızılca Köyü Camii'nin tavanının bindirme katları dikdörtgen biçimindeyken (Tablo: 18), Büyük Hacı Hasan Camii'nin tavanında bindirme katı sekizgen biçimindedir (Tablo: 19). Bindirme katı sekizgen biçiminde ve bindirme katı dört kat tavanlı tek örnek Eyüp Çelebi Camii'dir (Tablo: 20).

Akyazı Köyü Camii'nin tavan bindirme katları kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen biçimliyken, Büyük Kızılca Köyü Camii'nin tavan bindirme katları kareye yakın dikdörtgen biçimlidir. İç içe bindirmeli, bindirmeleri üç kat oluşturan ve bindirme katları dörtgen biçimli benzer tavana sahip yapılar arasında Erzurum Pasinler Yeni Camii (1810),⁵⁷⁶ Biga Bakacak Köyü Camii (1902),⁵⁷⁷ Biga Kazmalı Köyü Camii (1902)⁵⁷⁸ bulunmaktadır.

Büyük Hacı Hasan Camii'nin ve Eyüp Çelebi Camii'nin tavan bindirme katlarının sekizgen olması, Aktarla Köyü Camii'nin tavanı ile benzer özellik gösterirken, kat sayısı ve bindirme tavanın kapladığı alan açısından Aktarla Köyü Camii'nden ayrılmaktadır. Büyük Hacı Hasan Camii'nde ve Eyüp Çelebi Camii'nde bindirme tavan harimin büyük bir bölümünü kapatmaktadır. Büyük Hacı Hasan Camii'nin ilk bindirme katının doğu ve batı kenarlarının kirişleri, harimi kuzey-güney doğrultusunda mihraba dik üç sahna ayıran ahşap kirişlere dayanmaktadır. Büyük Hacı Hasan Camii'nin ilk ve ikinci katın kirişlerinin kenarları hemen hemen aynı uzunluktadır. İkinci kat aralıklı olarak yerleştirilmiş konsollarla ve konsolların üzerine bindirilen kirişlerle yükseltilerek merkeze doğru kaydırılmıştır. Üçüncü kat sekizgen tavanın merkezine yakın konumda başlatılarak küçük bir kubbe şekline dönüştürülmüştür. Eyüp Çelebi Camii'nde Büyük Hacı Hasan Camii'nde olduğu gibi ikinci bindirme katı konsollarla yükseltilmiştir. Tavanın üçüncü bindirme katı yine aynı Büyük Hacı Hasan Camii'nde olduğu gibi sekizgenin merkezine doğru kaydırılmıştır. Dördüncü bindirme katı ve üçüncü bindirme katın arası oldukça yakın tutulmuştur.

Bindirmesi üç katlı, bindirme katı sekizgen biçiminde ahşap tavana sahip olan benzer yapılar arasında Rize Kalkandere Hüseyin Hoca Köyü Köprübaşı Camii

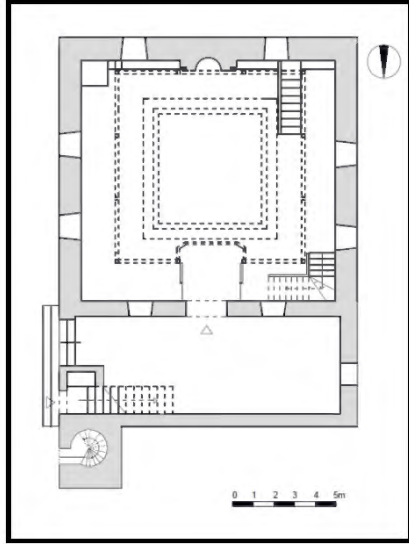
⁵⁷⁶ Gündoğdu vd. (2010), s. 360-361.

⁵⁷⁷ Çetin (2011), s. 49-52.

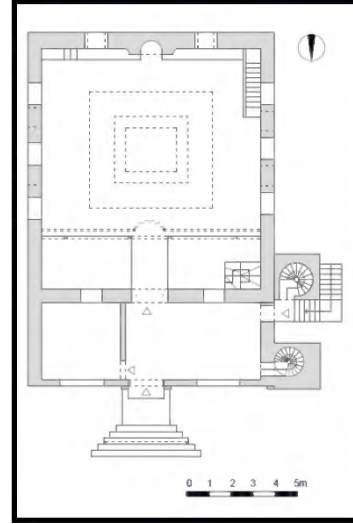
⁵⁷⁸ Çetin (2011), s. 66-68.

(1834),⁵⁷⁹ Trabzon Araklı Os Köyü Camii (1842),⁵⁸⁰ Artvin Aşağı Maden (A. Hod) Camii (XIX. yüzyıl ortası),⁵⁸¹ Rize Güneyce Hacı Şeyh Camii (1886)⁵⁸² yer almaktadır.

Tablo. 18 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe üç kat bindirmeli, dikdörtgen tabanlı tavanlar

Çizim: 145 Merkez ilçe Akyazı Köyü Camii planı

Çizim: 146 Merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü Camii planı

Fot. 682 Merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavanından genel görünüm

Fot. 683 Merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü Camii tavanından görünüm

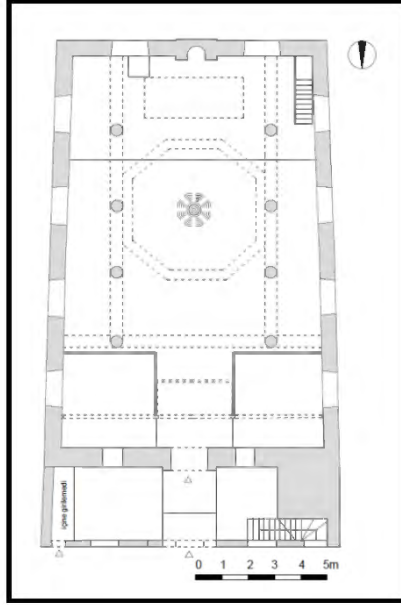
⁵⁷⁹ Terzioğlu (2008), s. 4-9.

⁵⁸⁰ M. Yavuz (2009). Oslu Müderris Hacı Hasan Efendi ve Onun Manevi Etki Alanında Oluşan Mimari Yapılanma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(7), s. 263-305 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/yavuz_mehmet1.pdf (Erişim Tarihi: 18.08.2015).

⁵⁸¹ Aytekin (1999), s. 131-134.

⁵⁸² Terzioğlu (2008), s. 10-15.

Tablo. 19 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe üç kat bindirmeli sekizgen tabanlı tavanlar

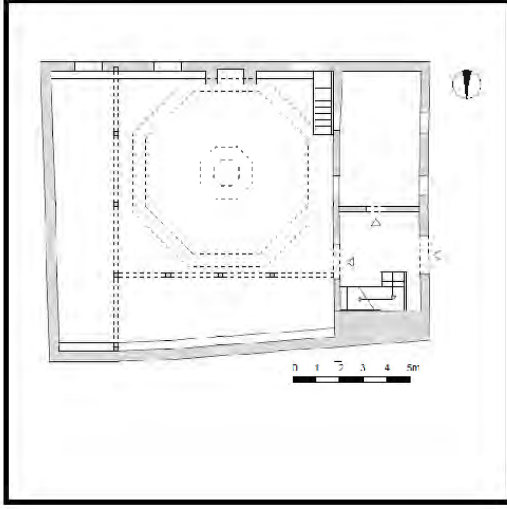

Çizim: 147 Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii planı

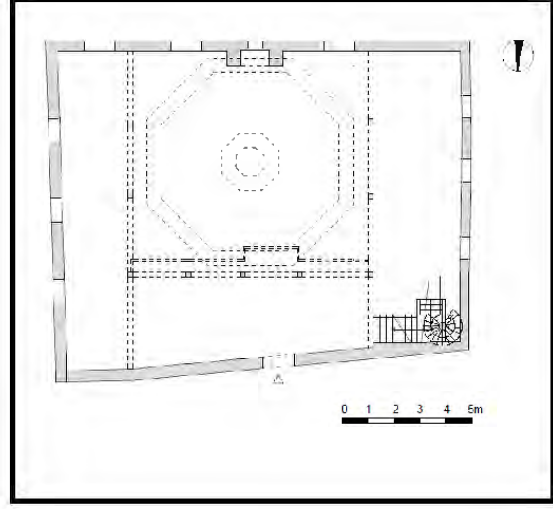

Fot. 684 Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanından genel görünüm

Tablo. 20 Amasya camilerinde kirişleri köşeli birleşen, iç içe dört kat bindirmeli, sekizgen tabanlı tavanlar

Çizim: 148 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii
planı

Çizim: 149 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii
mahfil kotundan planı

Fot. 685 Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavanından genel görünüm

6. Sonuç

Mimari üzerine yapılan çalışmalarda ağırlığın, genel mimari özelliklere ve yapılardaki süslemelere verildiği, özellikle ahşap tavanlı örneklerde tavanların yapısal özelliklerine değinilmediği, konunun yüzeysel irdellemelerle geçirildiği görülmektedir. Bu nedenle ahşap tavanlar ve bu tavanların yapısal özellikleriyle ilgili çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Ahşap tavan kurgusu içinde yer alan bindirme tavanlar ile ilgili yapılan araştırmalar ise sınırlı sayıdadır ve çalışmalarda genellikle bindirme tavanın bir türü olan döner eksenli bindirme tavanlar ele alınmıştır.

Tezimiz kapsamında Amasya merkezde, merkezine bağlı köylerde, ilçe merkezlerinde ve ilçelere bağlı köylerde tespit edilen ahşap bindirme tavanlı toplam otuz bir caminin ahşap bindirme tavanları, giriş ve bindirmeleri paralel tavanlar ve giriş bindirmeleri köşeli birleşen tavanlar olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır. Giriş ve bindirmeleri köşeli birleşen tavanlar ayrıca döner eksenli ve iç içe bindirmeli olmak üzere iki alt gruba ayrılarak değerlendirilmiştir. Ahşap tavanlı Amasya camilerinden Merzifon Sultan II. Murad Camii, Merkeze bağlı Kaleköy Camii, Merkez Üçler Camii ve Merkeze bağlı Kızılkışlacık Köyü Camii'nde tavanların ana girişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır. Paralel taşıyıcı giriş esasına dayanan ahşap tavanlara sahip bu dört yapı da, kendi içlerinde girişlemelerin üstten ve alttan kaplanma durumlarına göre iki ayrı grupta ele alınmıştır. Anadolu Selçuklu ve Beylikler devrinde erken örneklerini gördüğümüz bu tip tavana sahip benzer yapılarla Ankara, Konya ve yöresinde karşılaşılmış olması dikkat çekicidir. Özellikle Konya'da çok sayıda benzer örneğe rastlanmıştır.

Amasya'da döner eksenli ahşap bindirme tavanlı dokuz cami tespit edilmiştir. Bu yapılar da kendi içlerinde bindirme kat sayılarına göre iki grupta ele alınmıştır. Sekizinde (Merkeze bağlı İlyasköy Camii, Merkeze bağlı Belmebük Köyü Camii, Merkeze bağlı Aydınca Köyü Camii, Merkeze Bağlı Mahmatlar Köyü Camii, Merkeze bağlı Sarılar Köyü Camii, Merkeze Bağlı Dadı Köyü Camii, Merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii, Merkeze bağlı İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii tavanları) bindirmeler iki katlı, birinde (Merzifon Hanife Hatun Camii tavanı) dört katlıdır. Döner eksenli ahşap bindirme tavanlı yapılar, Anadolu'da Kırşehir, Tokat, Bayburt, Nevşehir, Trabzon ve Ordu'da bir veya iki örnekle temsil edilirken, özellikle Eskişehir ve Erzurum yörelerinde örneklerin yoğunlaştığı görülür.

Amasya camilerinde iç içe bindirmeli tavanlıların, tavan kat sayılarının bir ile dört kat arasında değiştiği ve kare, dikdörtgen veya sekizgen biçimli oldukları tespit edilmiştir. Tavan bindirmesi tek kat ve katı dikdörtgen biçiminde olan dokuz yapı (Merzifon İlçesi Ortaova Köyü Camii, Merkeze bağlı Çavuş Köyü Camii, Merkez Kayabaşı Mahallesi Camii, Merkeze bağlı Yıldız Köyü Camii, Merkeze bağlı İpekköy Camii, Merzifon İlçesi Yeşilören Köyü Camii, Merkez Karasenir Mahallesi Camii, Merkeze bağlı Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii, Merkeze bağlı Sarıyar Köyü Aşağıova Camii'nde) bulunurken; tavan bindirmesi tek kat ve kare biçiminde olan tek yapı (Merkez Karakise Köyü Camii) bulunmaktadır. Bindirme katı kare biçiminde ve ortası kubbeli tek tavan örneği Taşova İlçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii'nde bulunmaktadır.

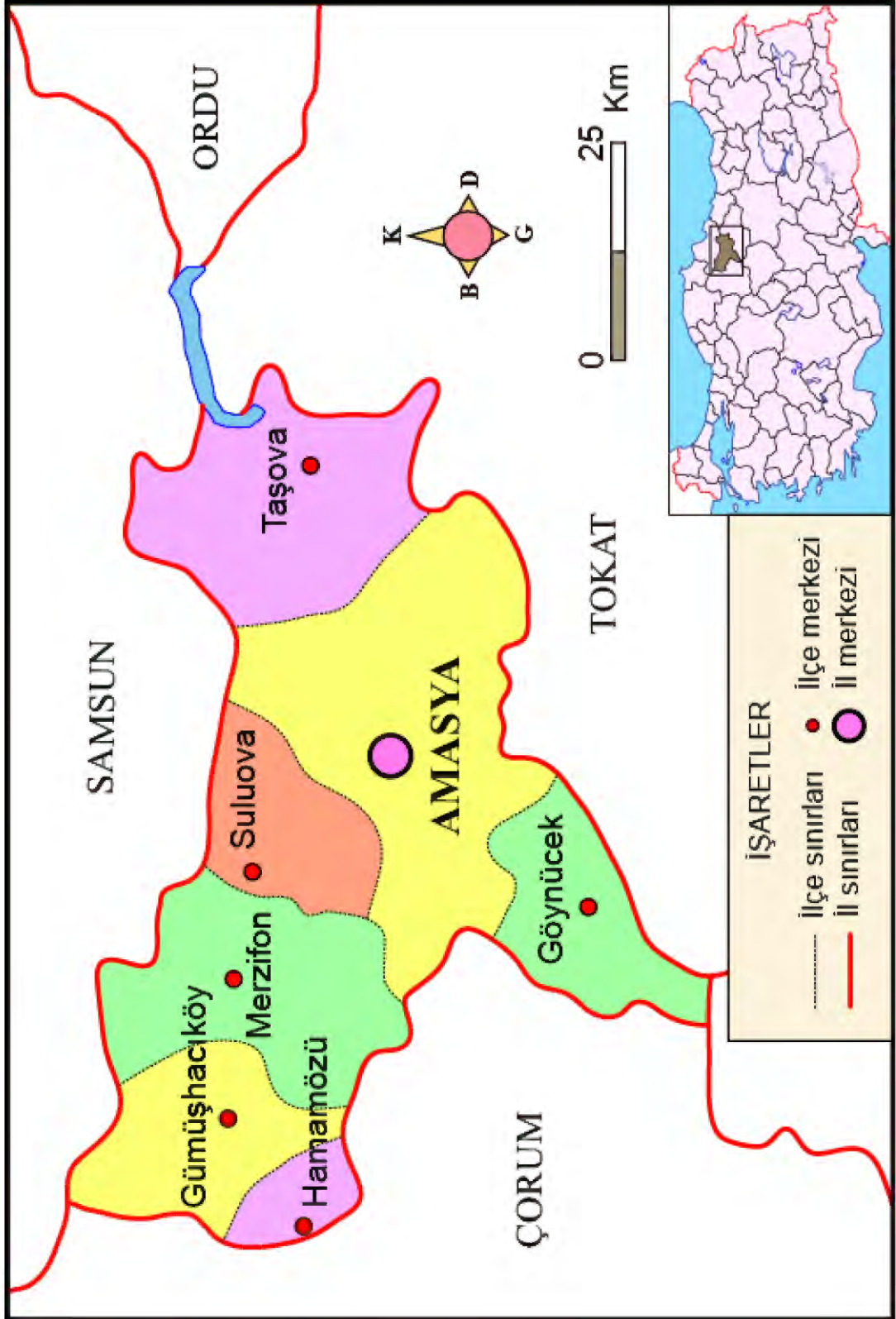
Bindirmesi iki kat ve katları dikdörtgen biçiminde iki tavan (Göynücek İlçesi Şıhlar Köyü Camii, Merkez Köprübaşı Camii'nde); bindirmesi iki kat ve katı sekizgen biçiminde tek tavan (Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii'nde) bulunmaktadır.

Bindirmesi üç kat ve katları dikdörtgen biçiminde iki tavan (Merkeze bağlı Akyazı Köyü Camii, Merkeze bağlı Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii'nde); bindirmesi iki kat ve katı sekizgen biçiminde tek tavan (Merzifon Büyük Hacı Hasan Camii'nde) bulunmaktadır.

Bindirmesi dört kat olan tek tavan Merzifon Eyüp Çelebi Camii'ne aittir. Katı sekizgen biçimindedir.

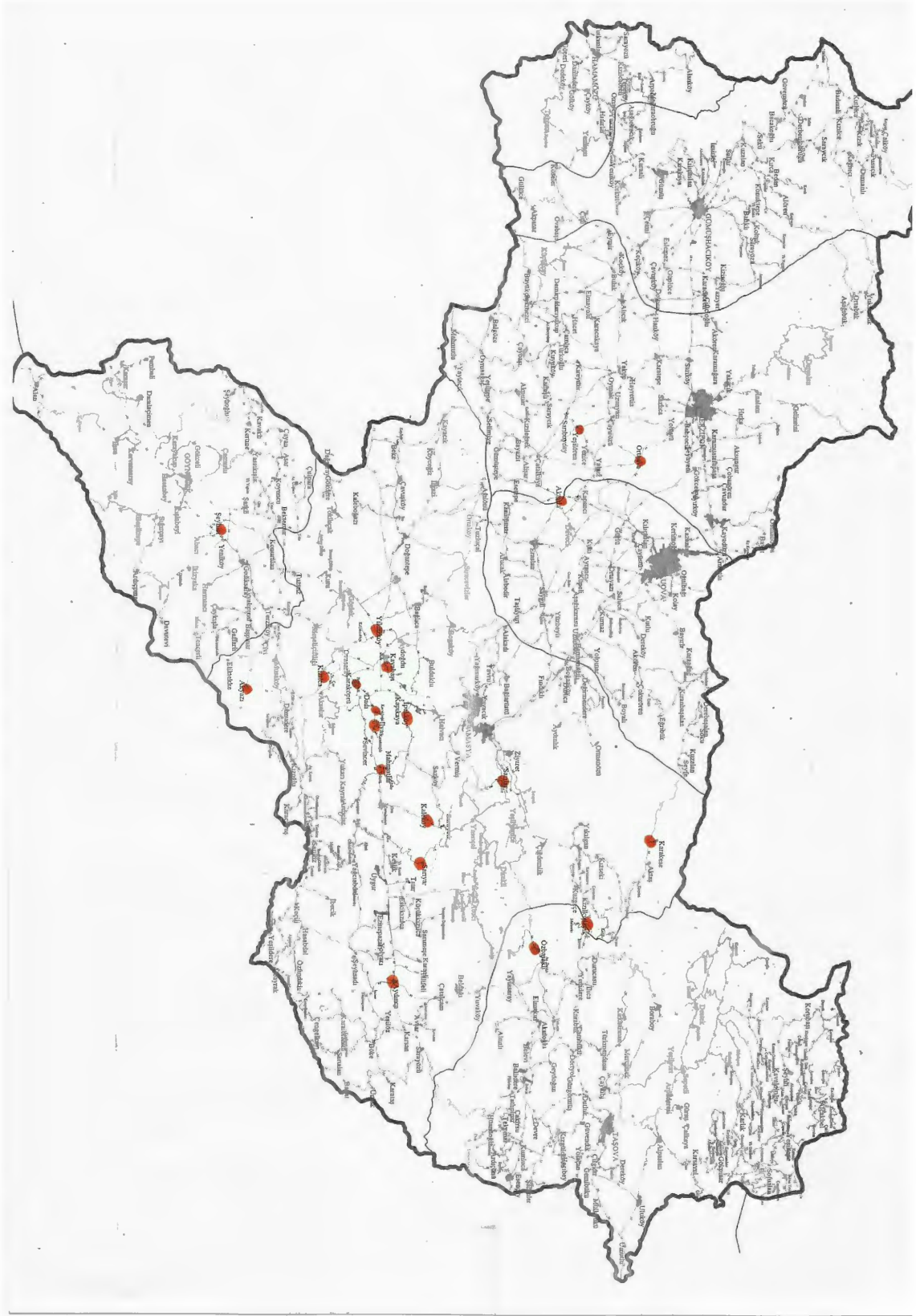
İç içe bindirme tavanlara sahip benzer yapıların örneklerine yoğunlukla Karadeniz Bölgesi'nde özellikle Artvin, Trabzon, Samsun ve Rize illerinde rastlanmaktadır.

Sonuç olarak, ahşap tavanlı yapıların, malzemeye kolay ulaşılabilir olan bölgelerde yoğunlaştığı; ahşap tavanın farklı kuruluş biçimlerinin, o coğrafyadaki mimari geleneğe bağlı olarak şekillendiği ileri sürülebilir.

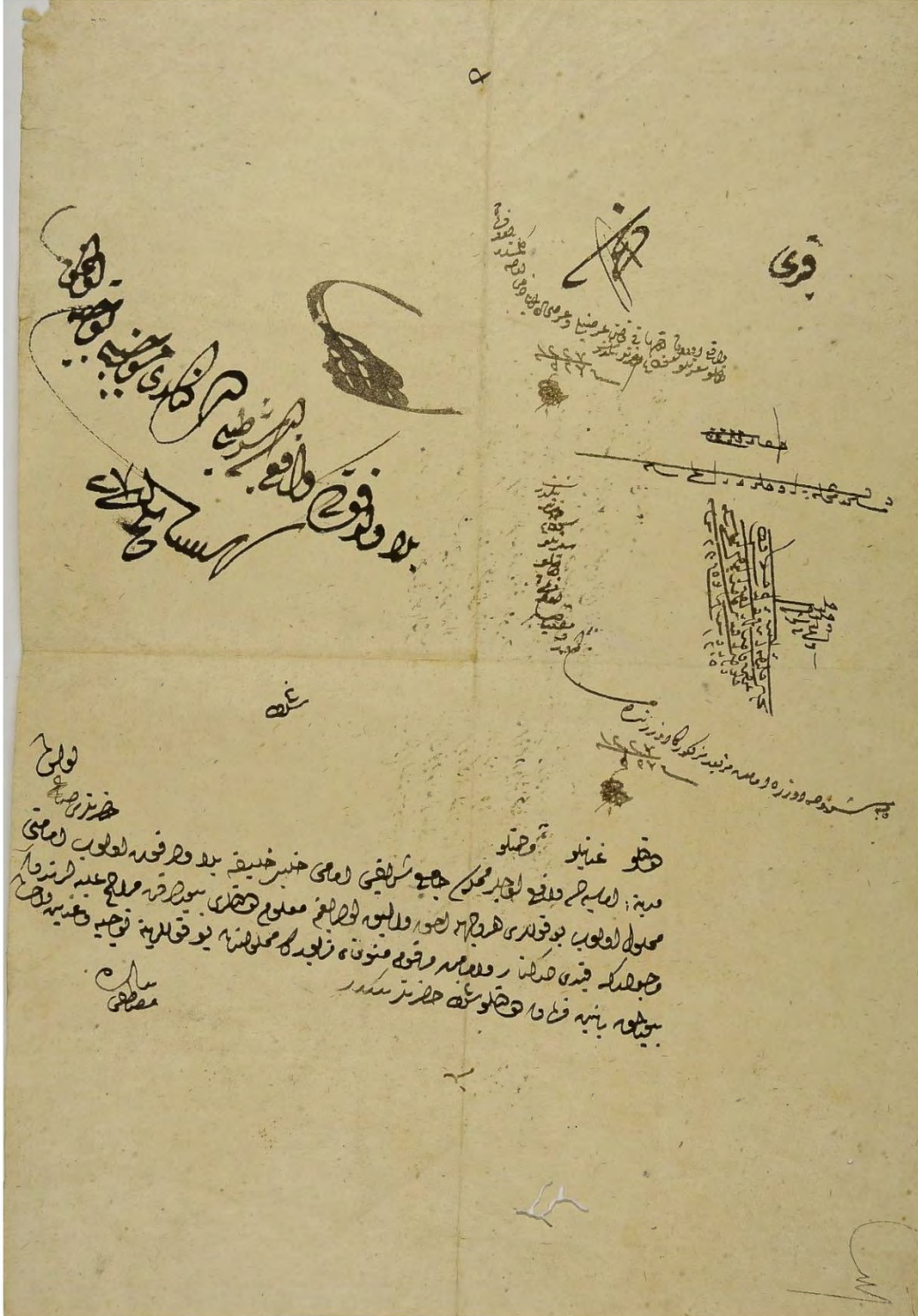
Harita:1 Amasya ili haritası

Kaynak: http://www.cografyaharita.com/haritalarim/4l_amasya_ili_haritasi.png (Erişim Tarihi: 9.12.2015)

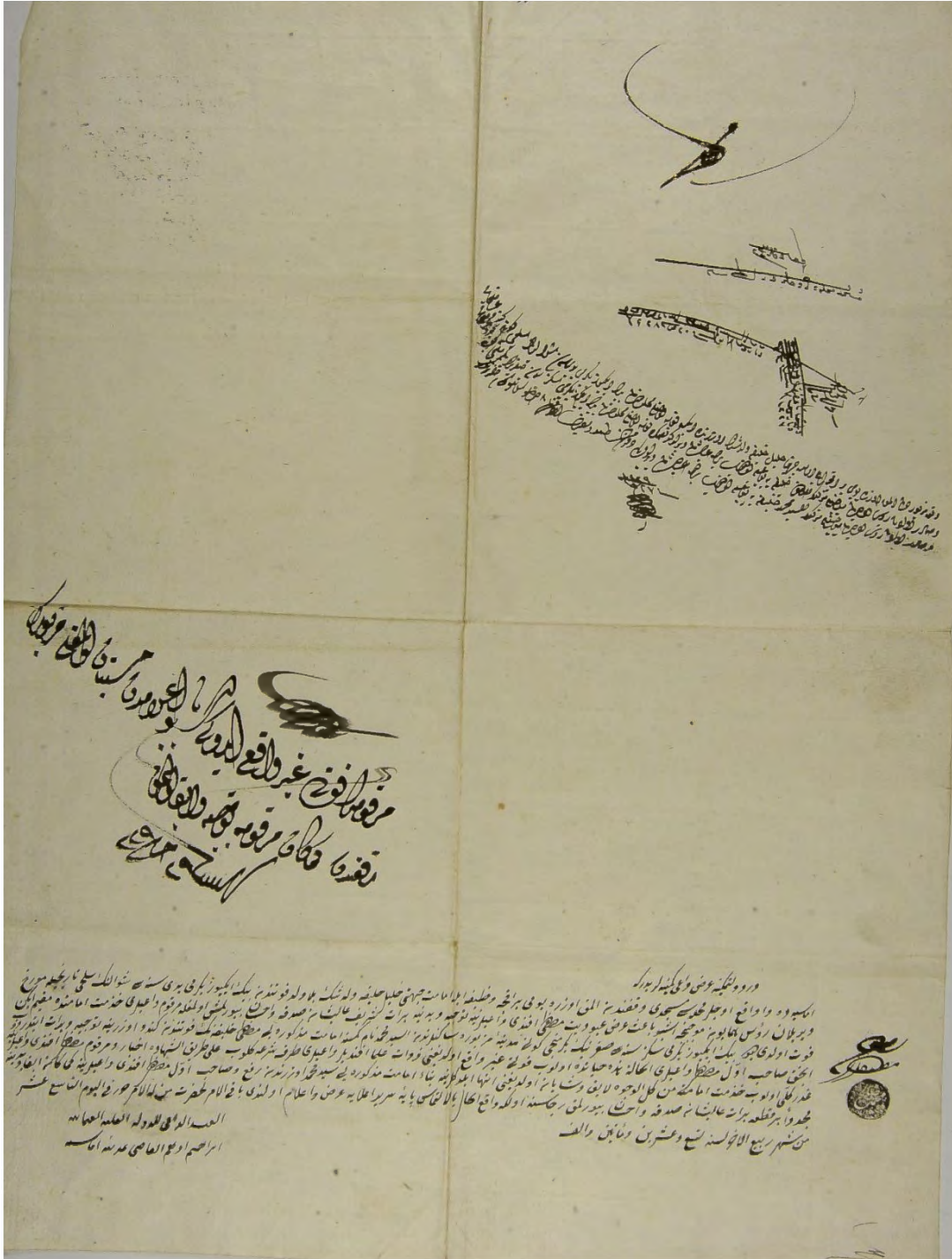

Harita: 2 Amasya'daki ahşap bindirme tavana sahip camilerin yer aldığı yerleşimleri gösteren harita

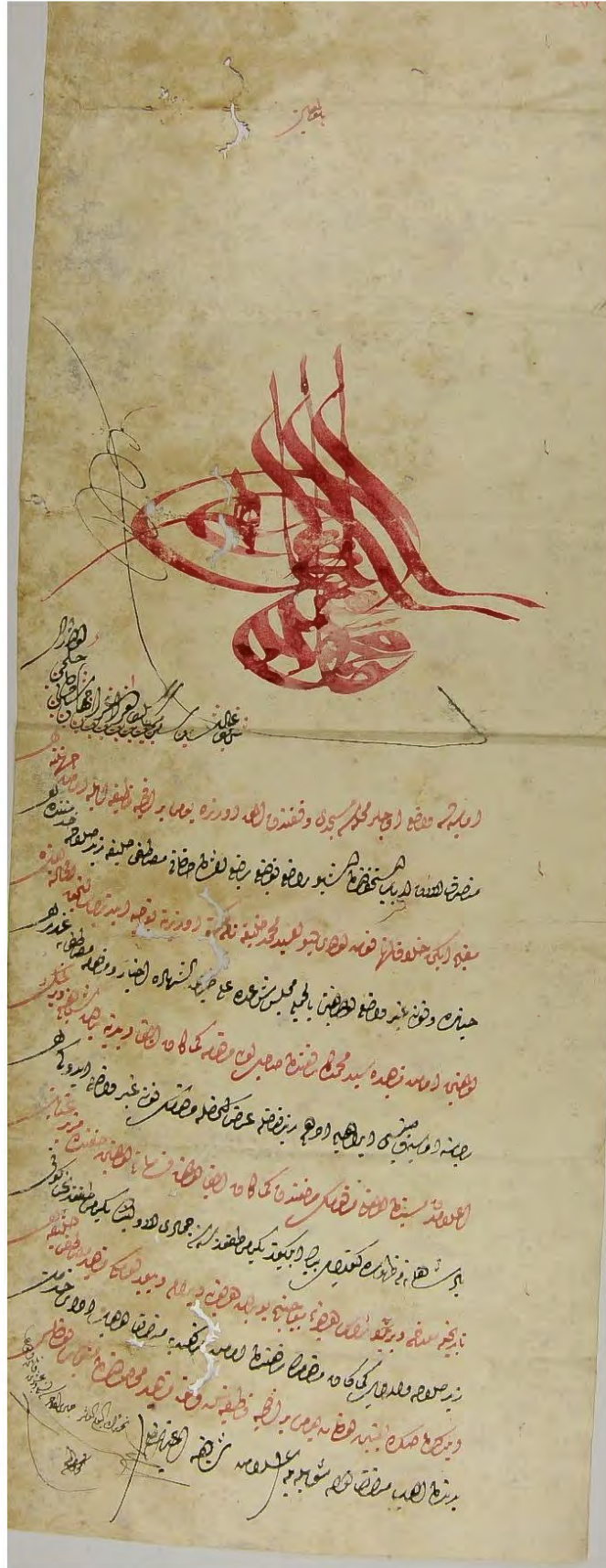
Arşiv Vesikaları

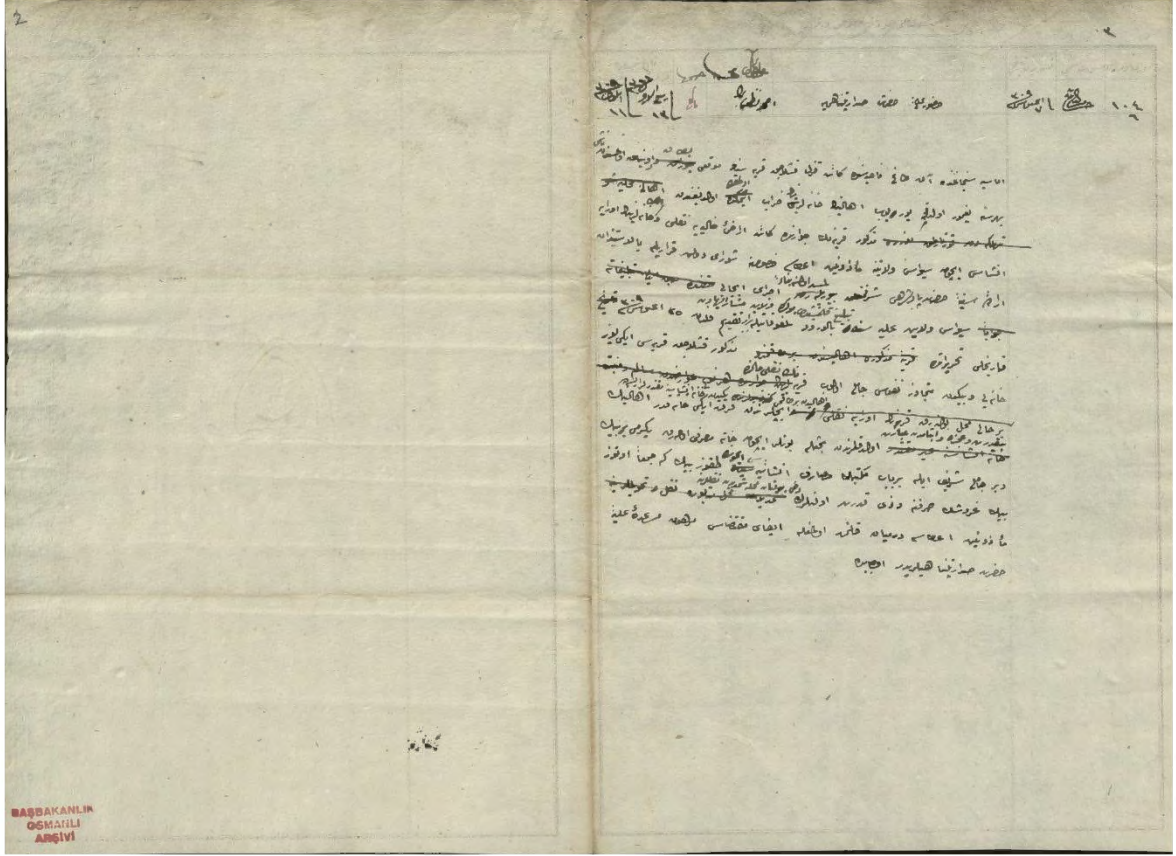
Belge: 1 B.O.A. Cevdet Evkaf 5863 No'lu arşiv belgesi

Belge: 2 B.O.A. Cevdet Evkaf 6116 No'lu arşiv belgesi

Belge: 3 B.O.A. Cevdet Evkaf 13673 No'lu arşiv belgesi

Belge: 4 B.O.A. DH. MKT. 0137 No'lu arşiv belgesi

شاهی کریمشما روزنو عانیو عاطفانو قدم حقیردی
اما به ده کائنات و جدی مدتی از قضا طویرا به اطفا انیرلس اولاده صریفی سی و غیره ایدیه عمده احوالی صدیقانه ایوزالی غرونی اعف اولادیه
و انرا اما به محبتک وارد اولاده بر فطم مضطری محس والیه لدی لاعف مضطه مذکور لک سوی عطوفتیه ارسالی لازم کدیکتی محس والادیه
اولون و نظور و فوری بولمه اوزره مضطه مرفومه لها کونرلس اولادیه بیایله تذکره تاوری ترقیه انبار قلدی (جملتی) ۱۹

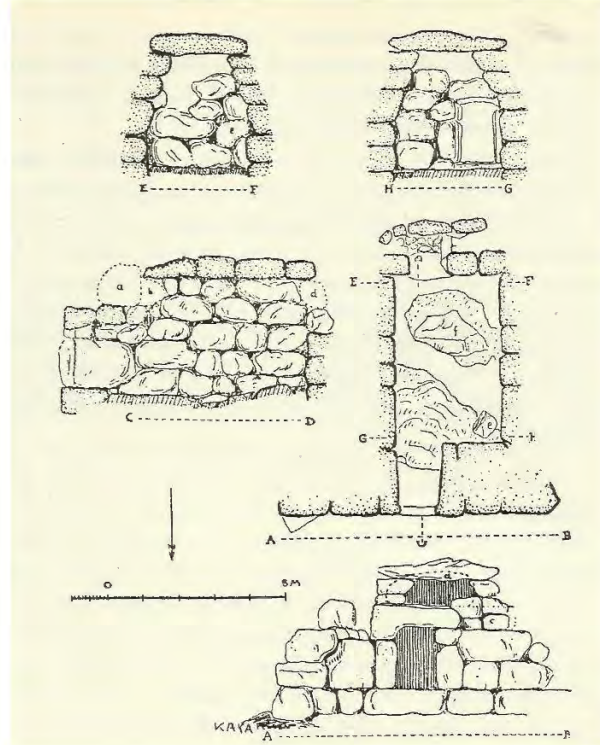
Belge: 6 B.O.A. MKT 80 No'lu arşiv belgesi

Çizimler

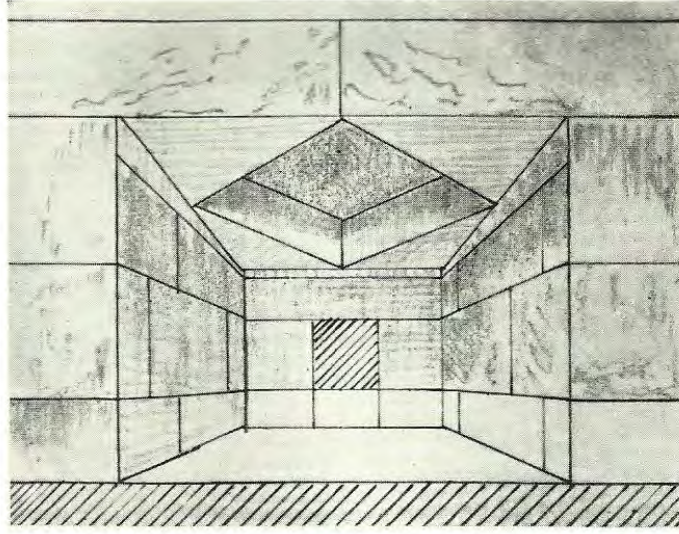
Çizim: 1 Su Nuraxi Barumini (İtalya) restitüsyon çizimi

Kaynak: <http://www.4gress.com/sights/entry/100628.html> (Erişim Tarihi: 28.10.2014)

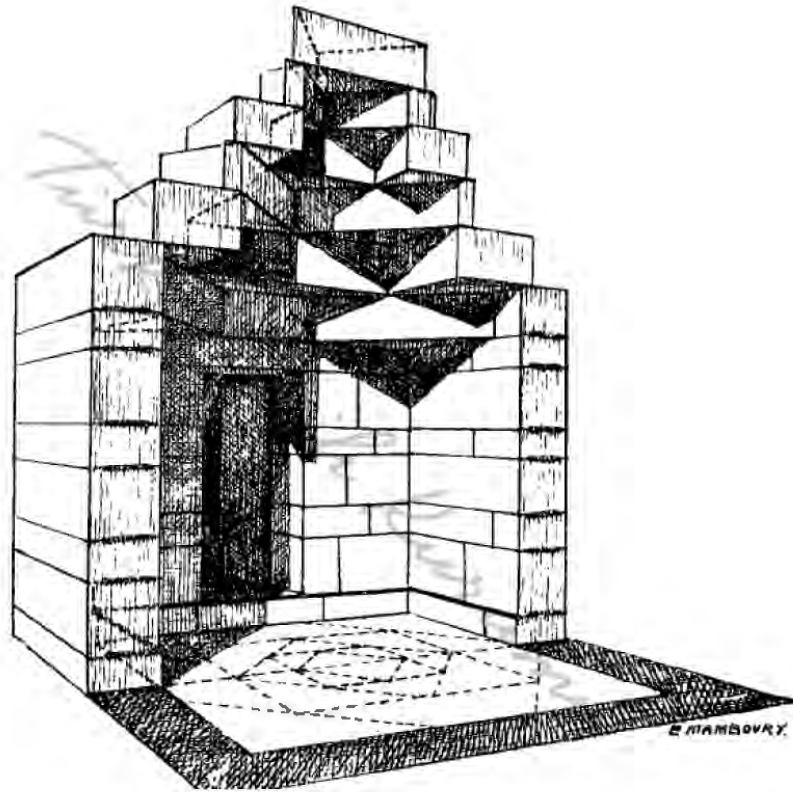
Çizim: 2 Gavurkale’de bindirme tavanlı gömüt odası

Kaynak: Naumann, 1985: 135

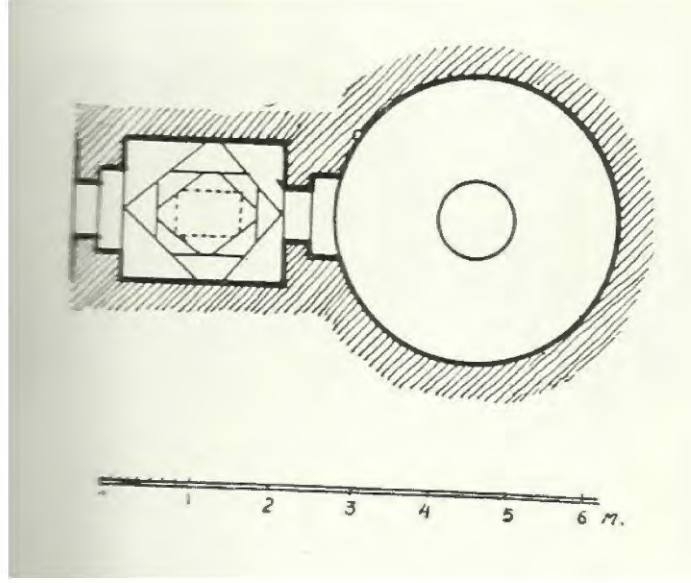
Çizim: 3 Belevi mezar binasının ön odası çizimi

Kaynak: Mansel, 1943: Levha XIII

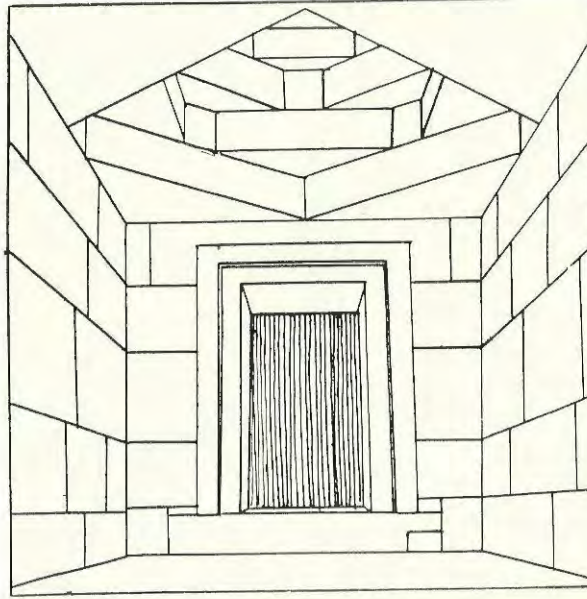
Çizim: 4 Mudanya Mezar odasının içi ve tavan konstrüksiyonu

Kaynak: Mansel, 1946: Levha XIII

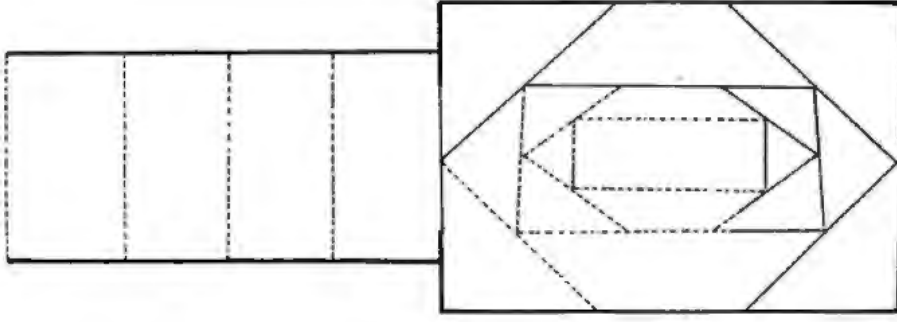
Çizim: 5 Kırklareli Mezek Kurtkale mezar yapısının planı

Kaynak: Mansel, 1943: Levha: XV

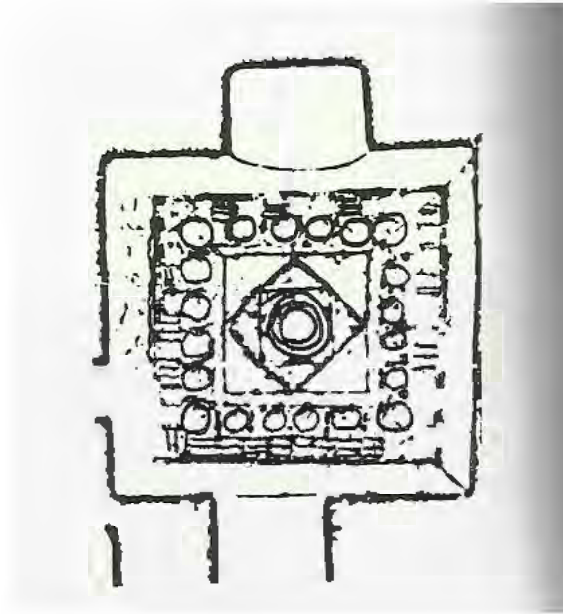
Çizim: 6 Kırklareli Mezek Kurtkale mezar yapısı ön odasının çizimi

Kaynak: Mansel, 1943: Levha: XV

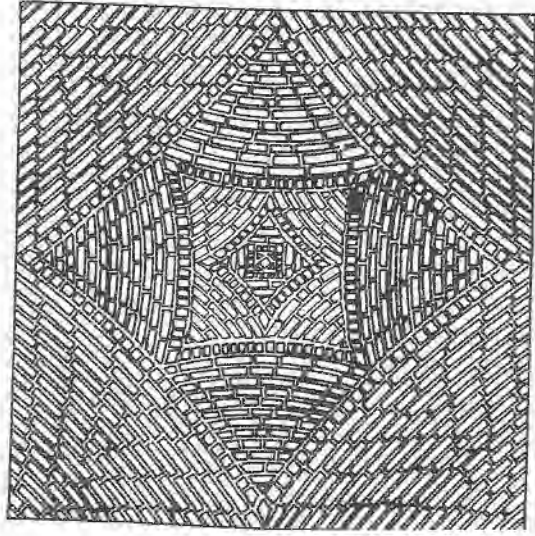
Çizim: 7 Eskişehir Sarıcakaya Iğdır mezarı planı

Kaynak: Tokgöz, 1975: 156

Çizim: 8 Tun Huang Mabe'di'nin krokisi

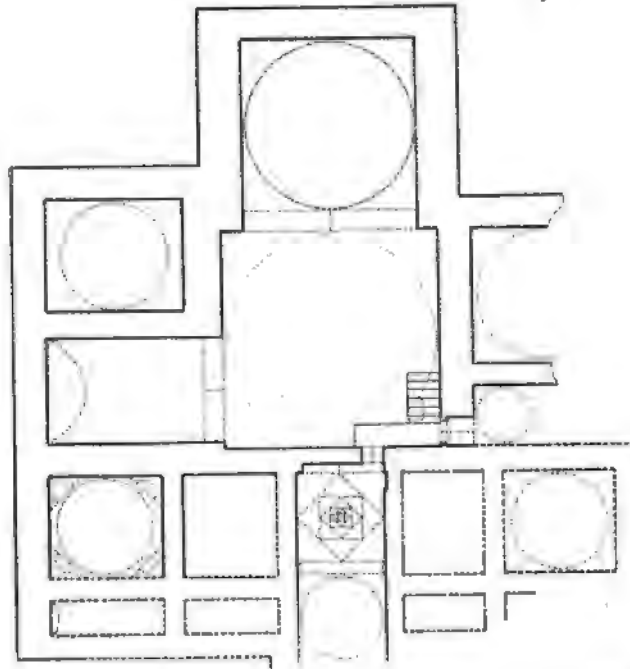
Kaynak: Esin, 1972: Lev. VI/bc

Çizim: 9 Aydın Nysa (Sultanhisar) antik tiyatro yanındaki yapının tonozu

Kaynak: Kolay, 1999: 86

AKSARAY MELİK MAHMUD GAZİ HANIKÂHI

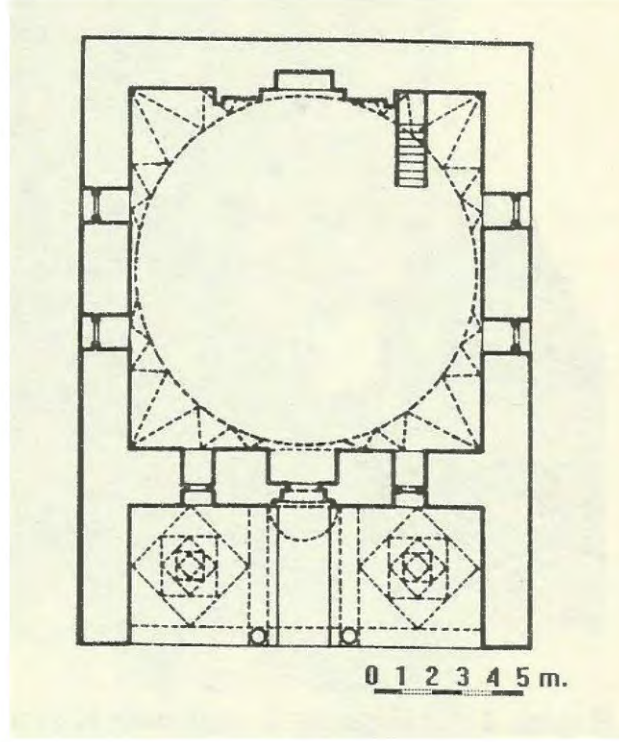

ÜST KAT PLANI

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 m
Çizim: Eser Gültekin

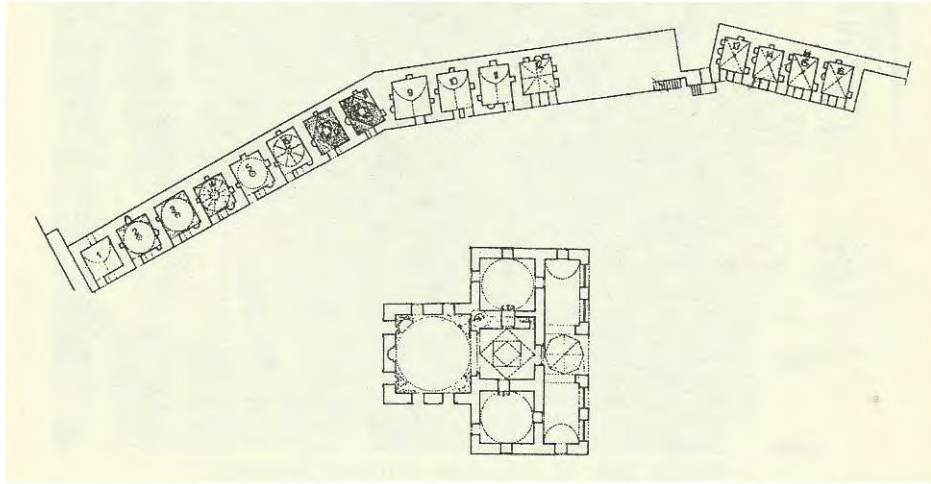
Çizim: 10 Aksaray Melik Mahmud Gazi Hanikâhi ikinci kat planı

Kaynak: Deniz, 1996: 35

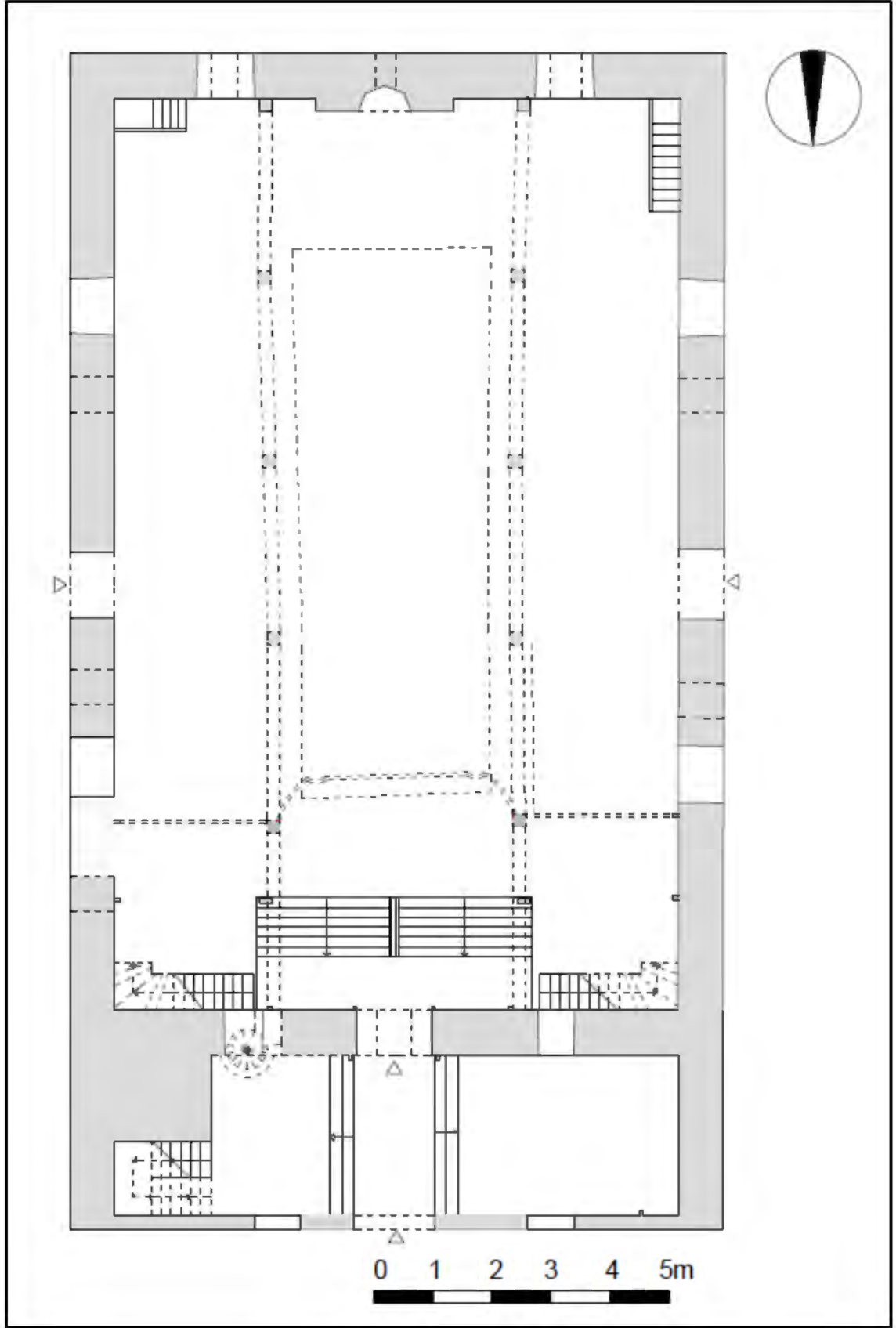
Çizim: 11 Behramkale Hüdavendigâr Camii planı

Kaynak: Akin, 1991: 325

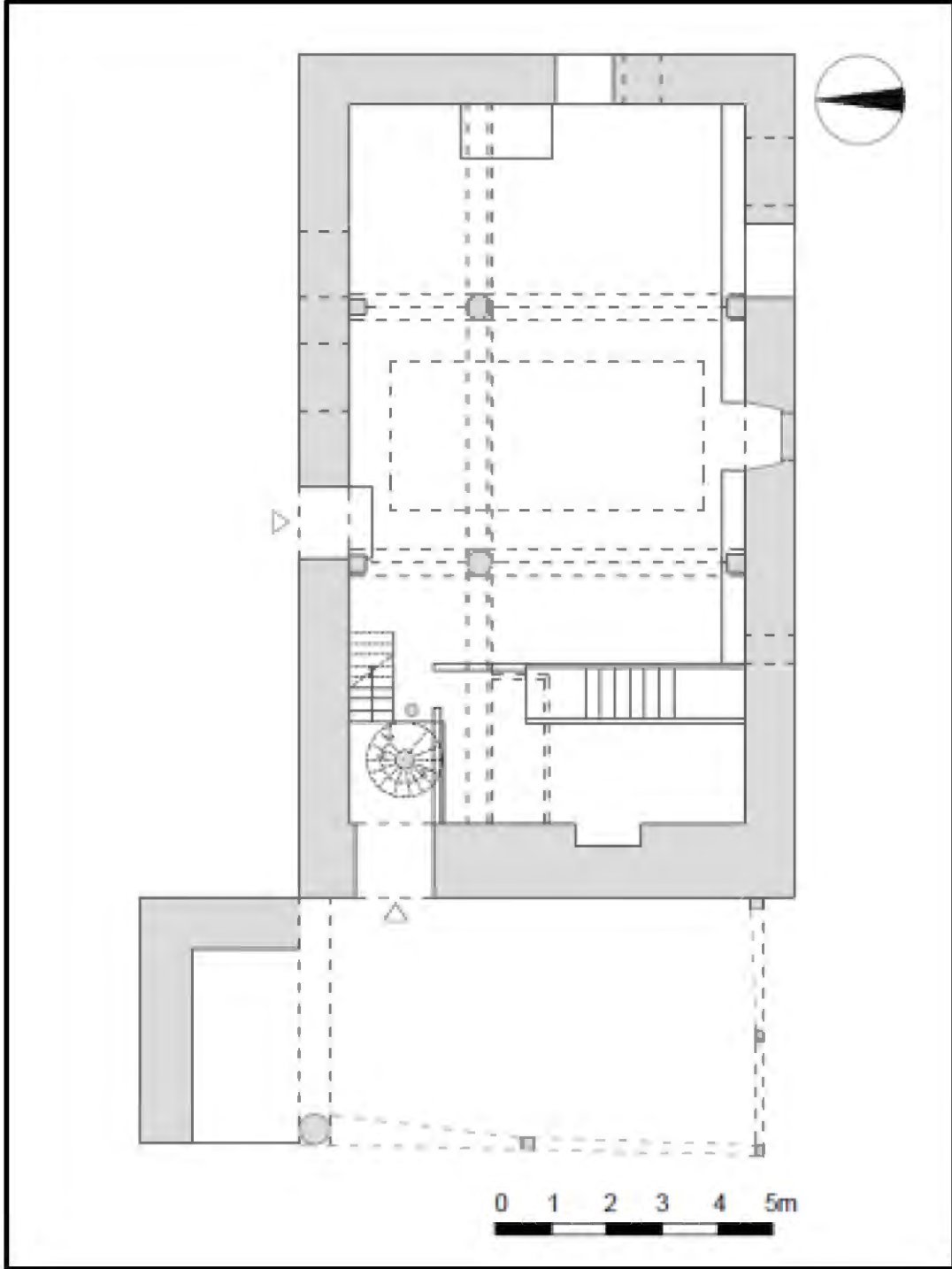

Çizim: 12 Milas Firuz Bey Külliyesi planı

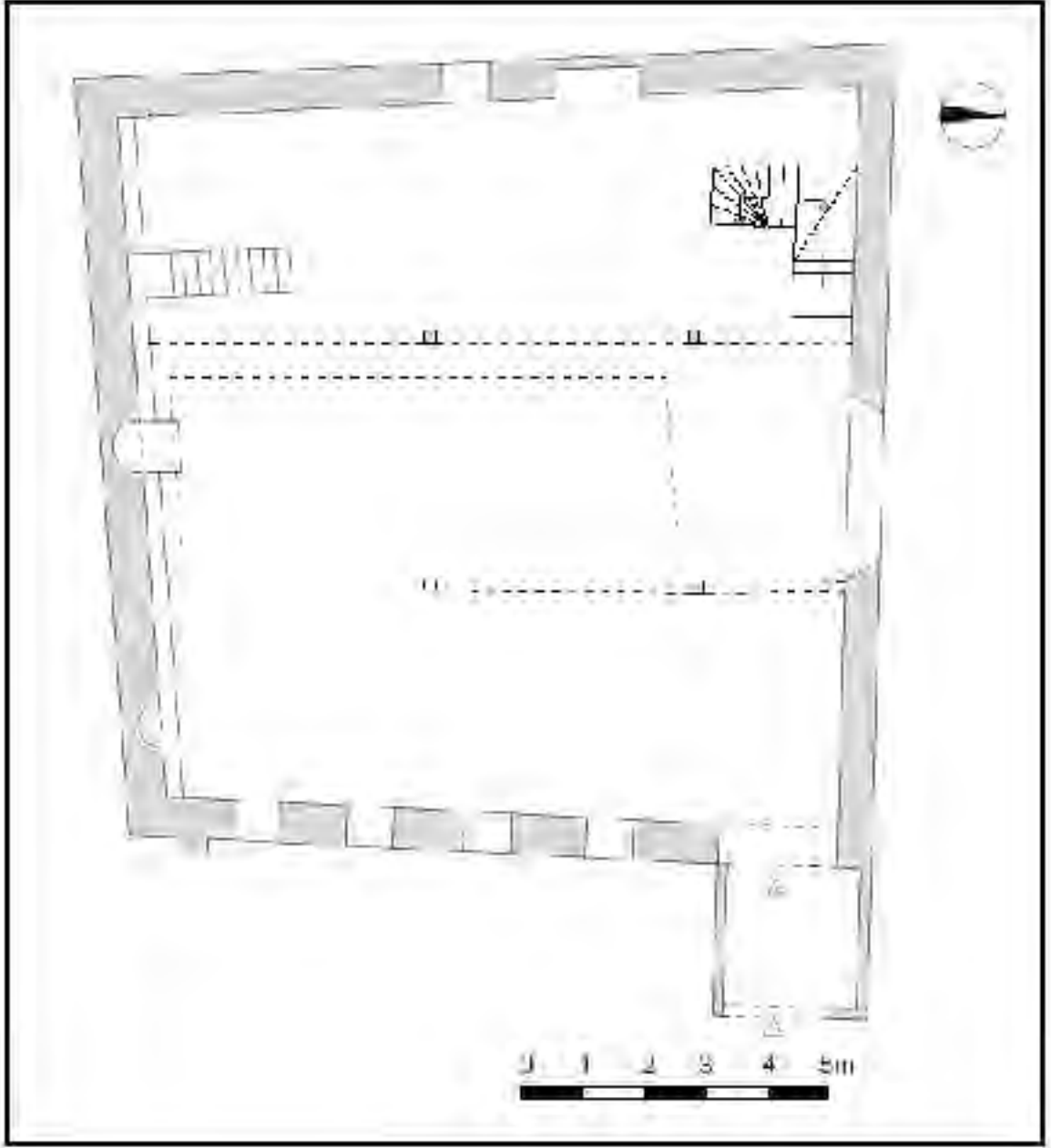
Kaynak: Parla, 2005: 201

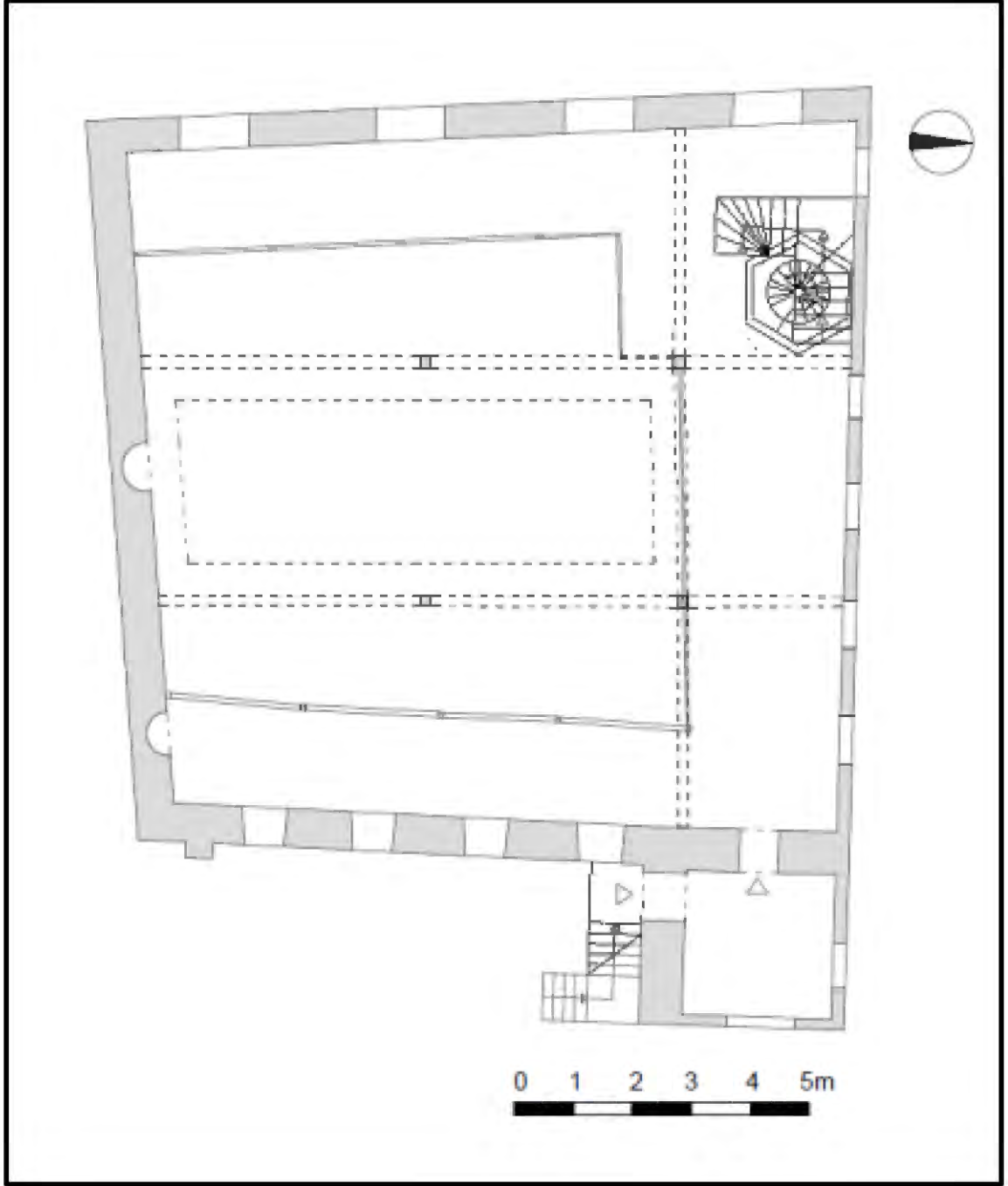
Çizim: 13 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II.Murad Camii planı

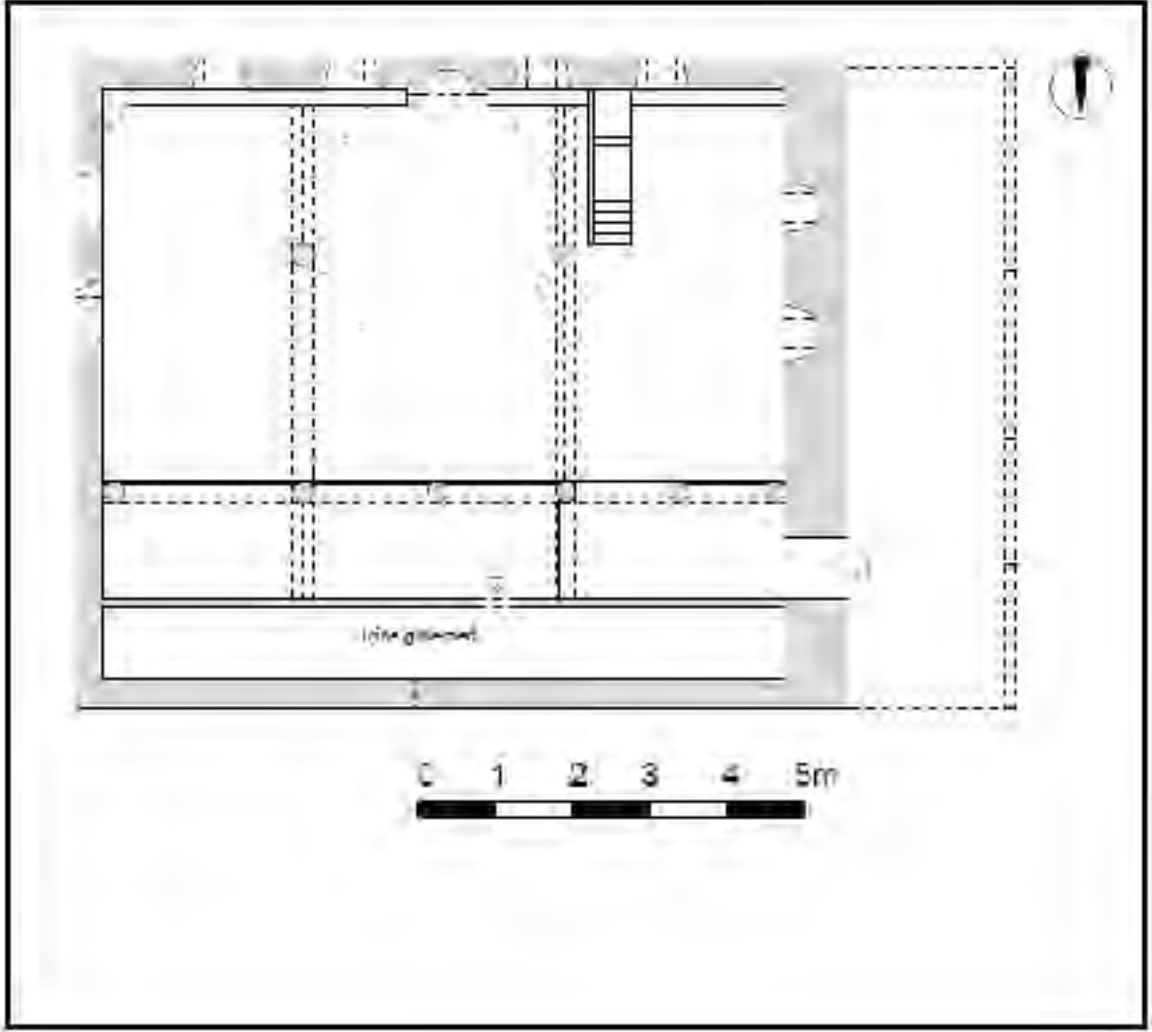
Çizim: 14 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii planı

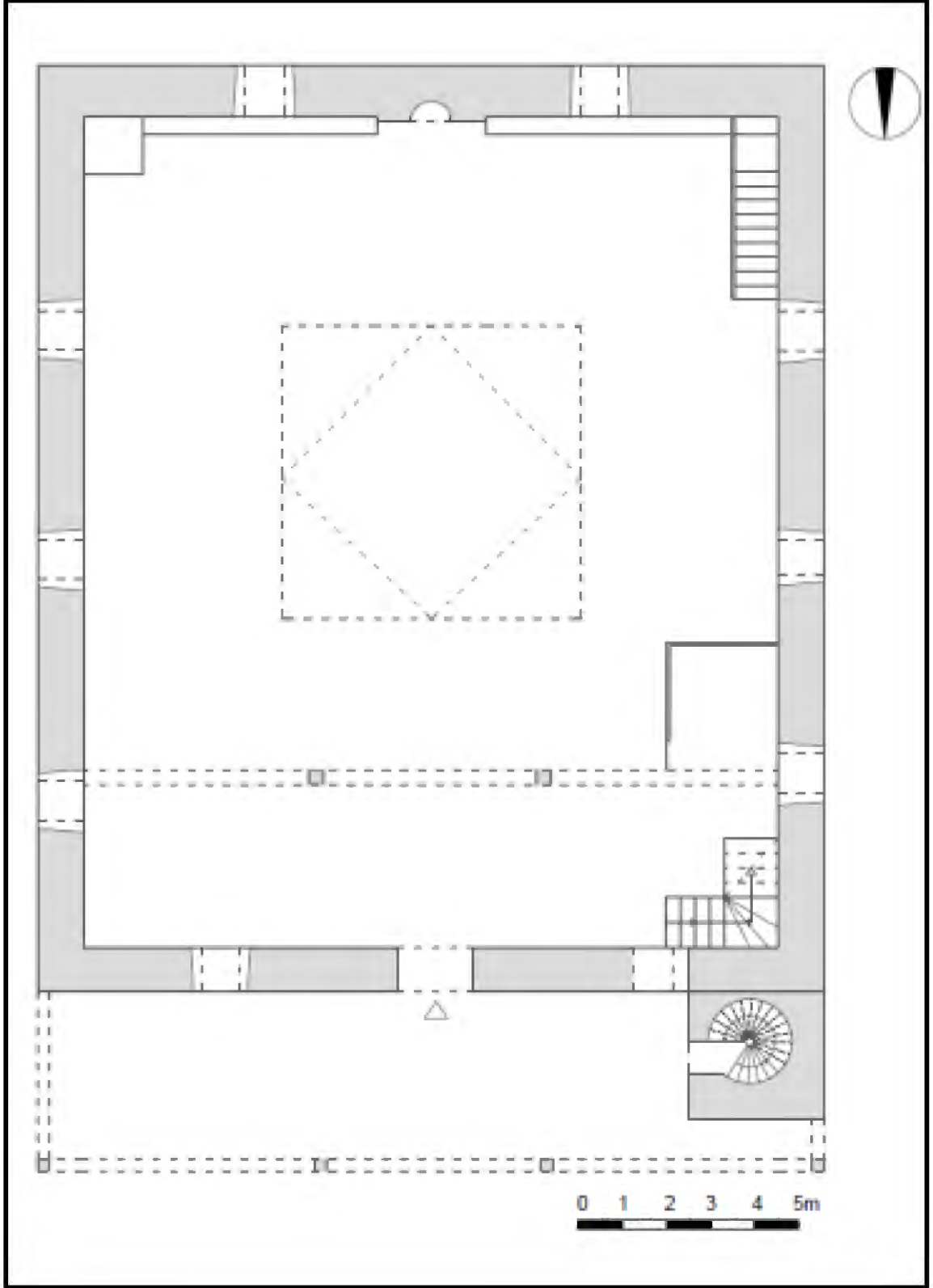
Çizim: 15 Amasya merkez Üçler Camii planı

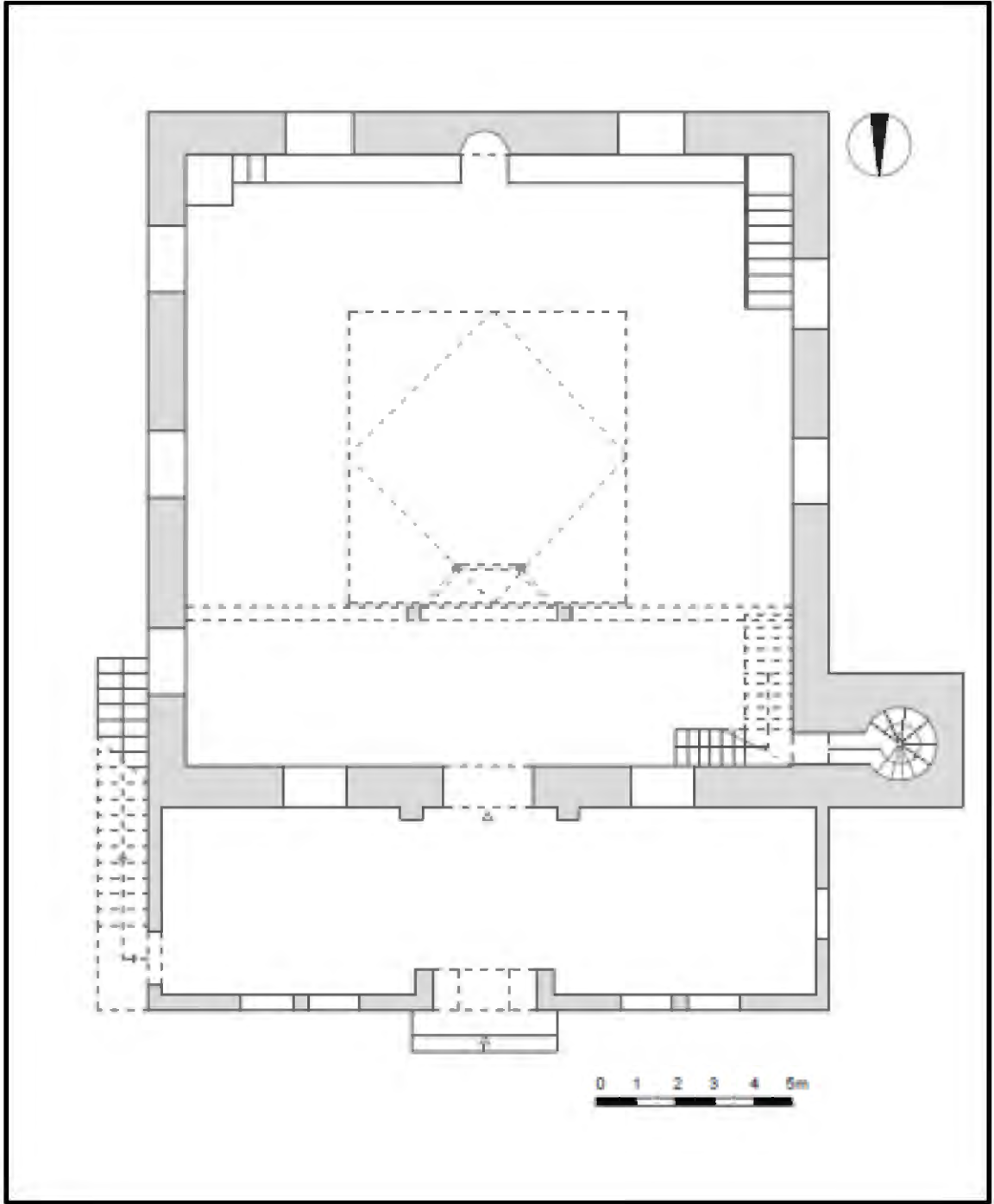
Çizim: 16 Amasya merkez Üçler Camii mahfil kotundan planı

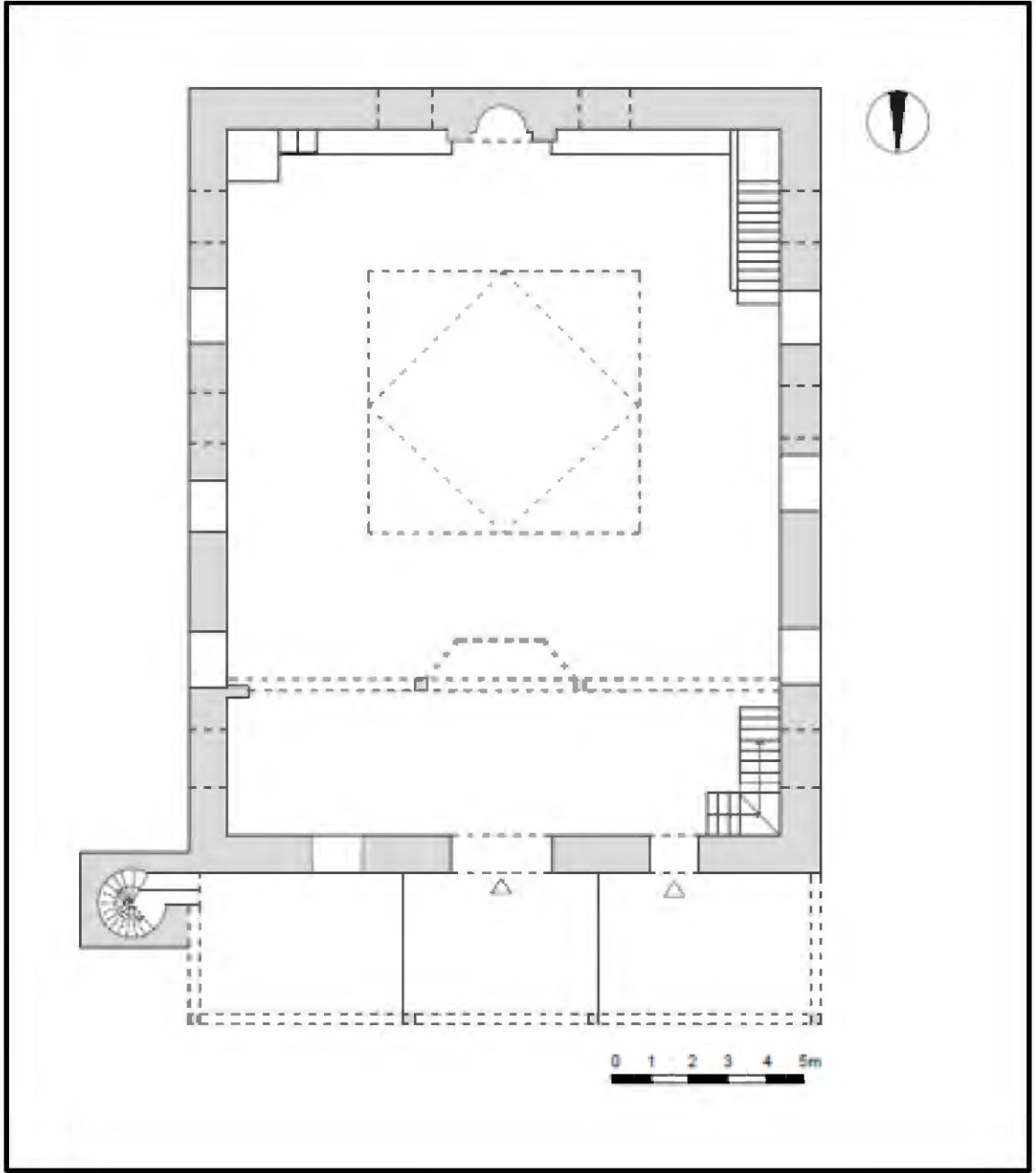
Çizim: 17 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii planı

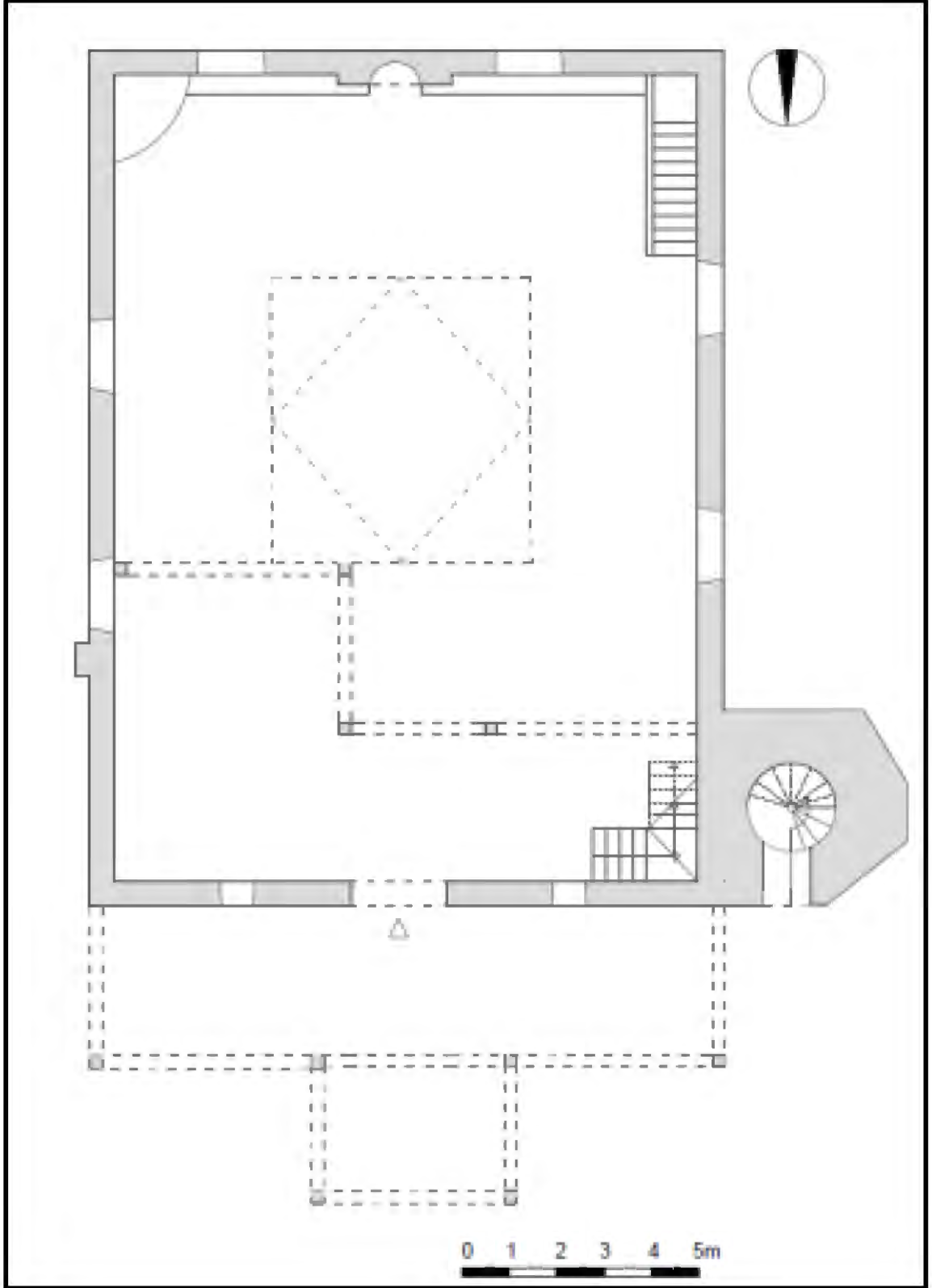
Çizim: 18 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii planı

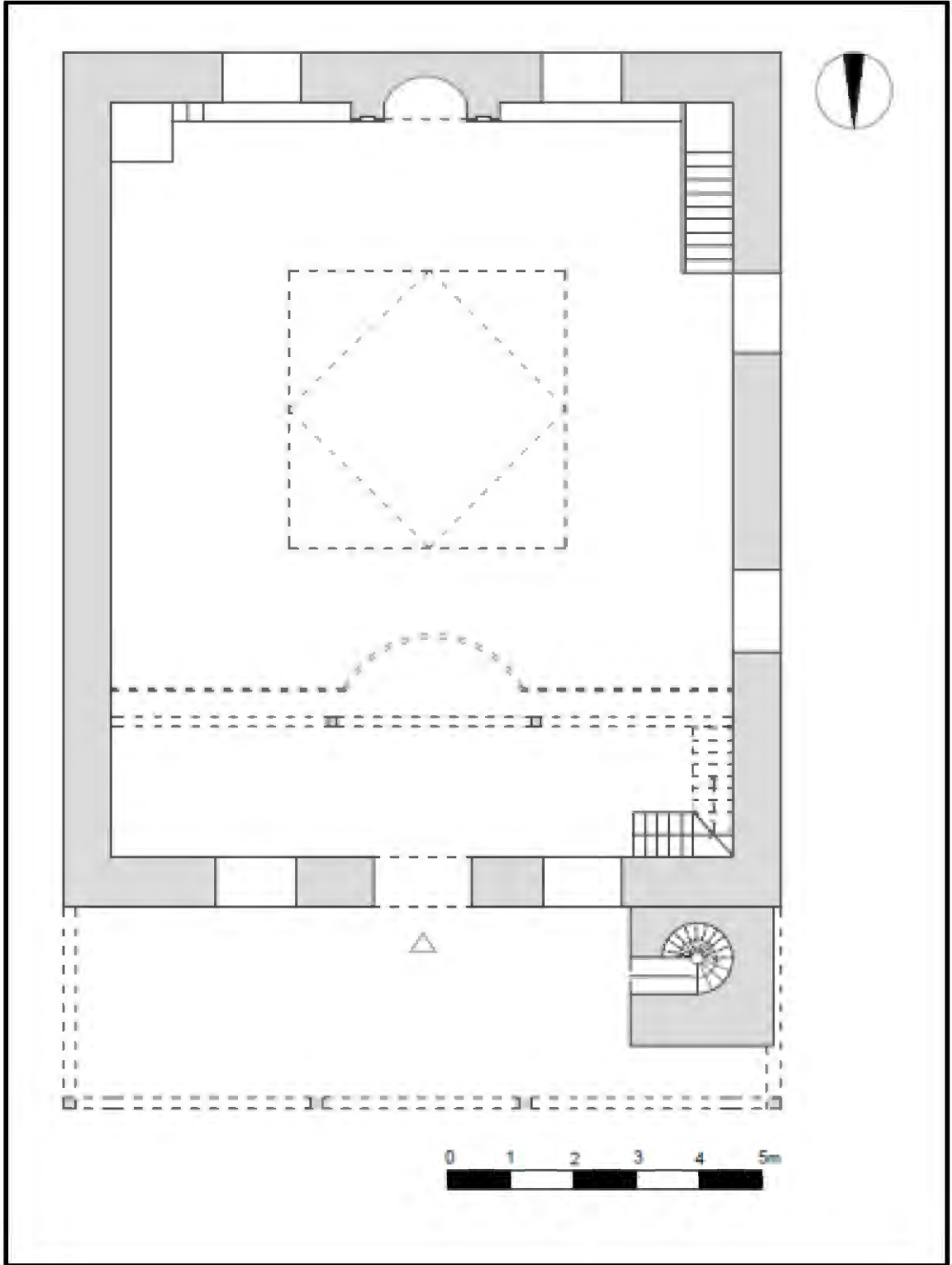
Çizim: 19 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii planı

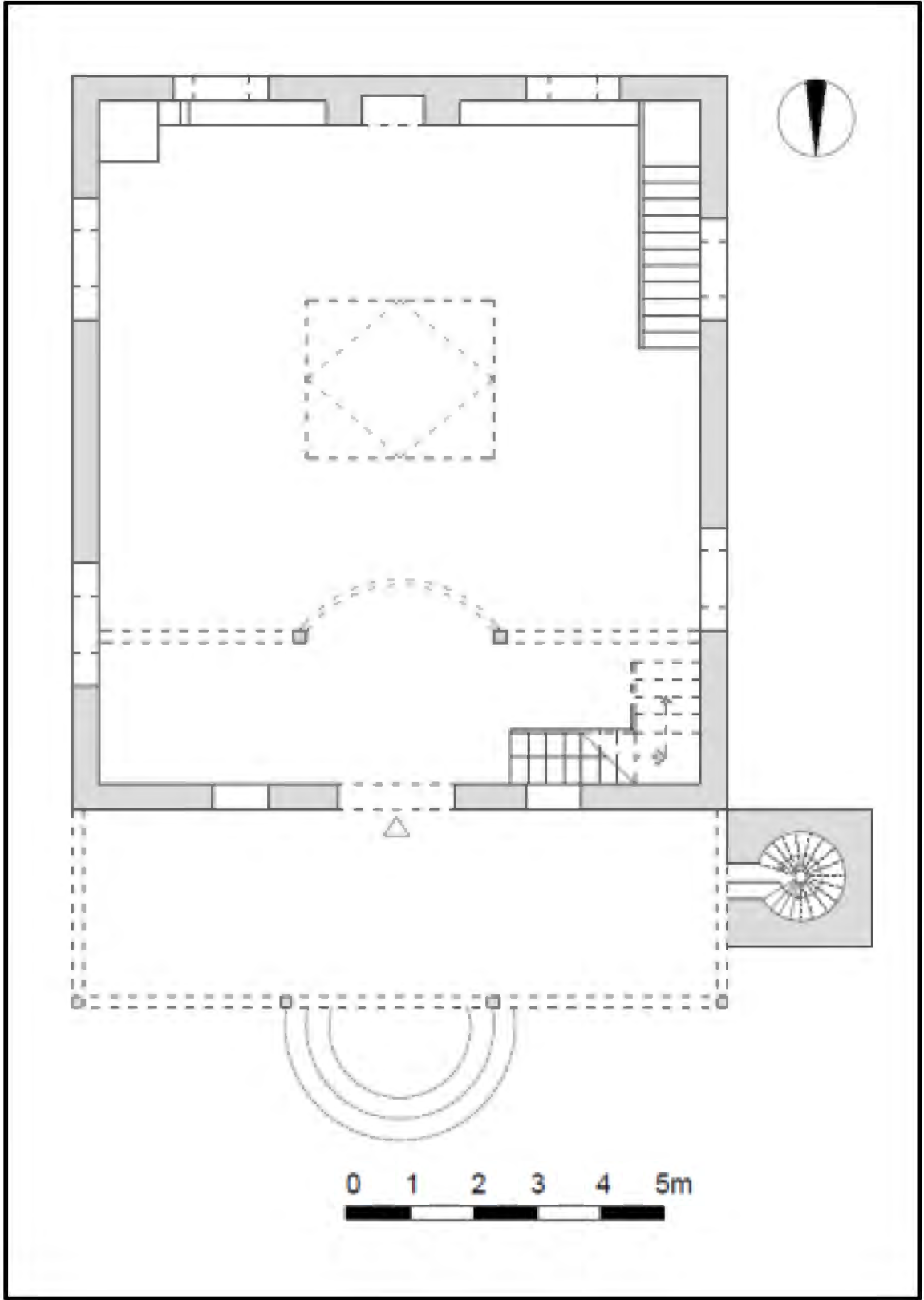
Çizim: 20 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii planı

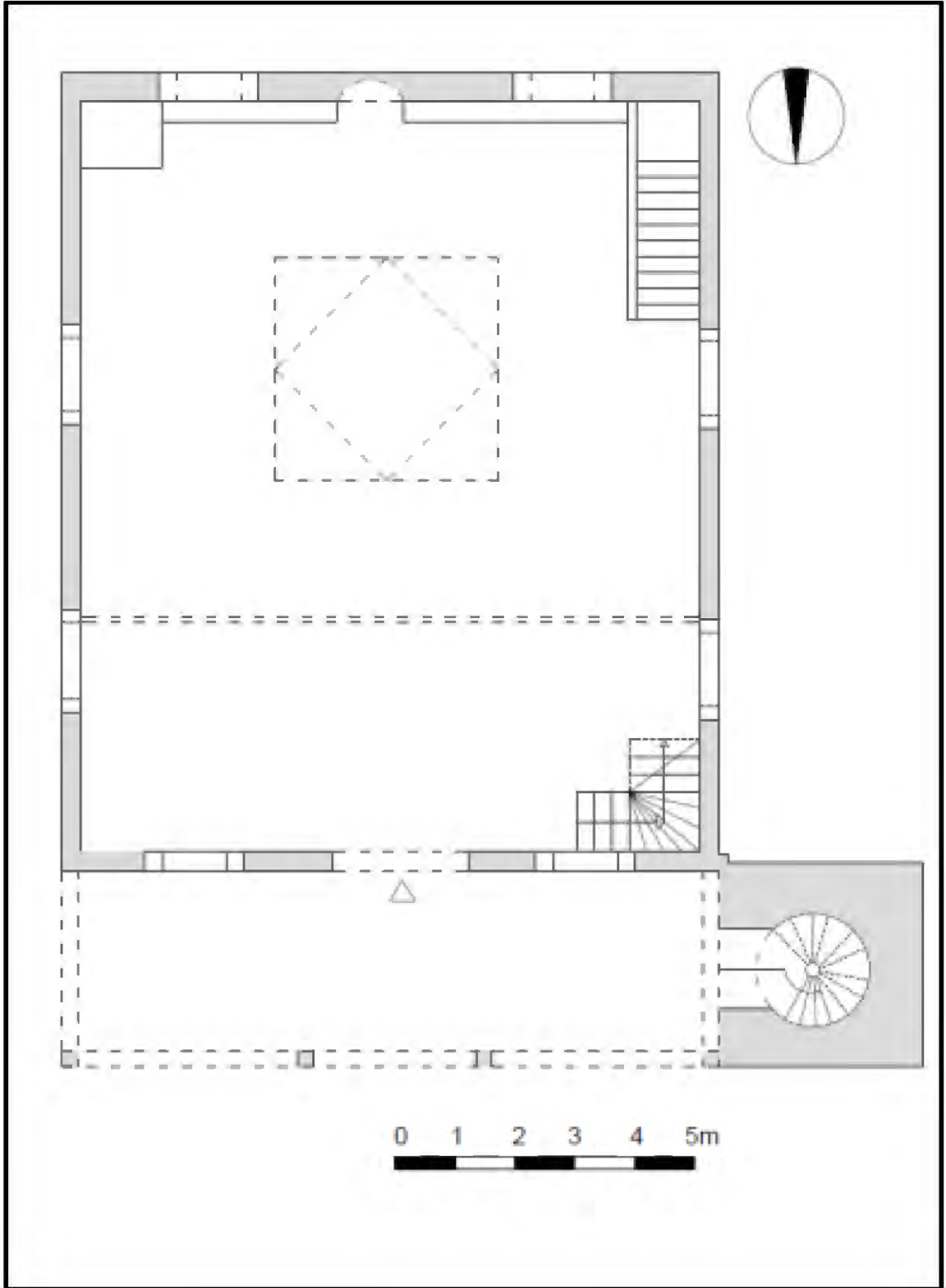
Çizim: 21 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii planı

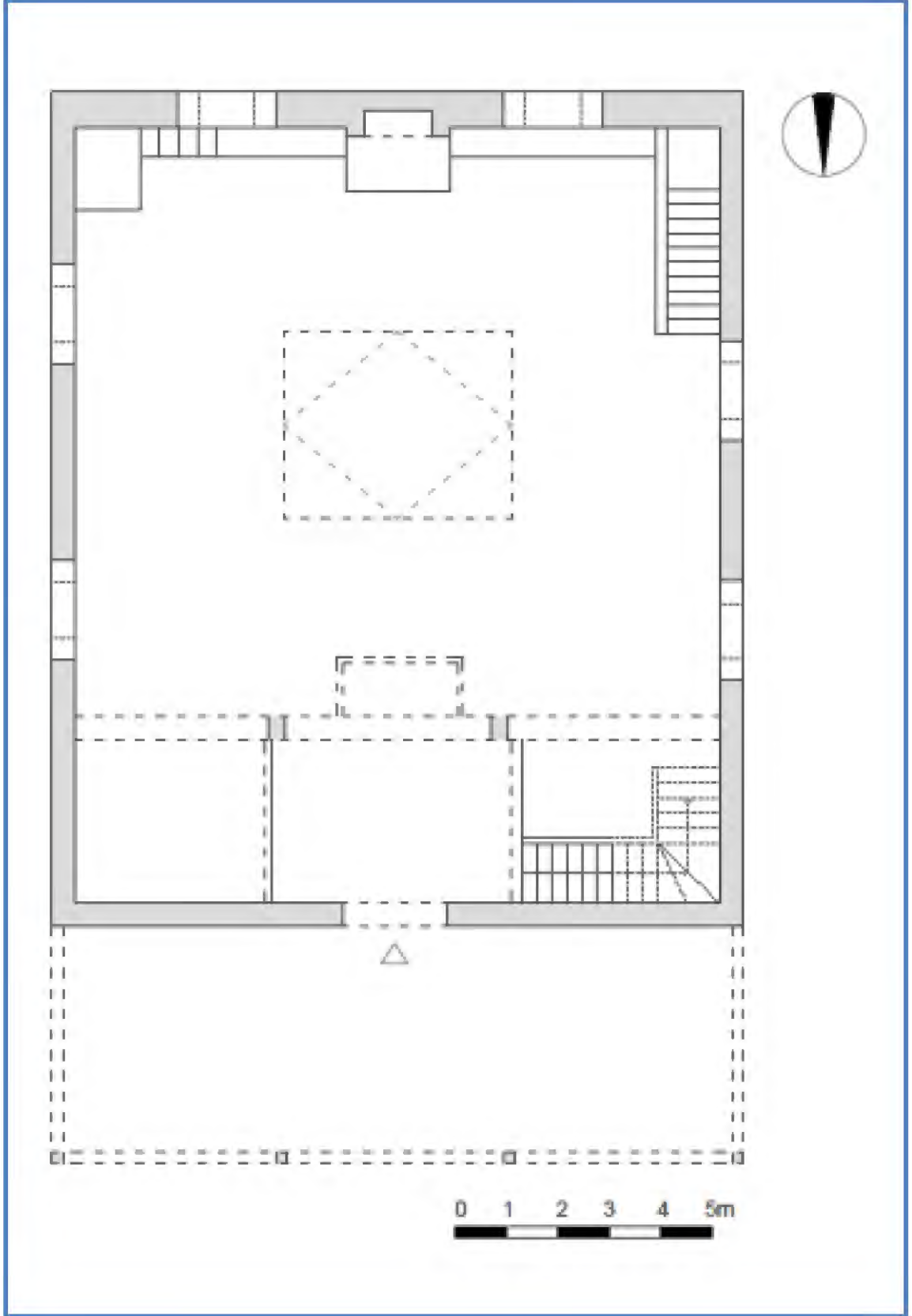
Çizim: 22 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii planı

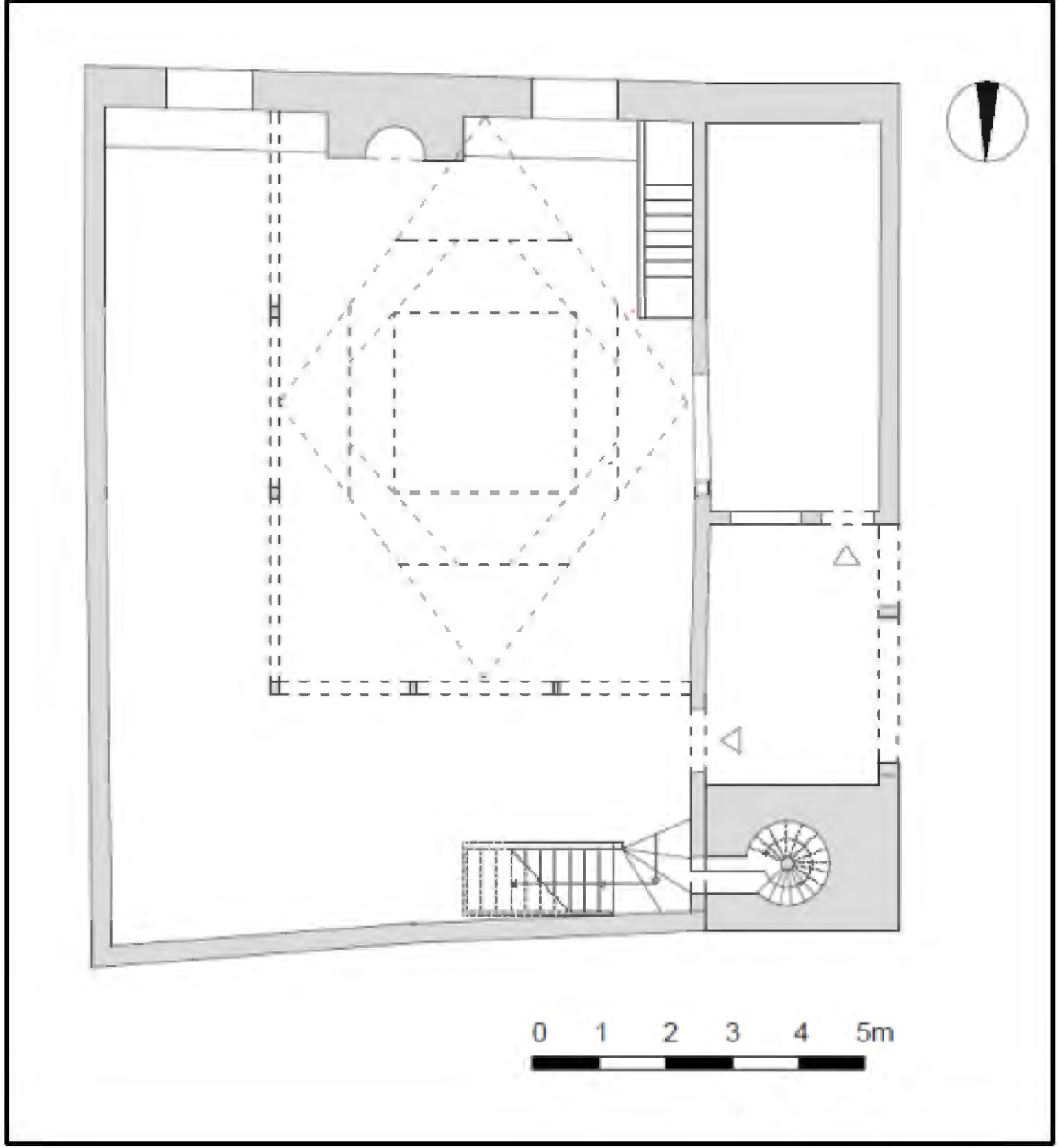
Çizim: 23 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii planı

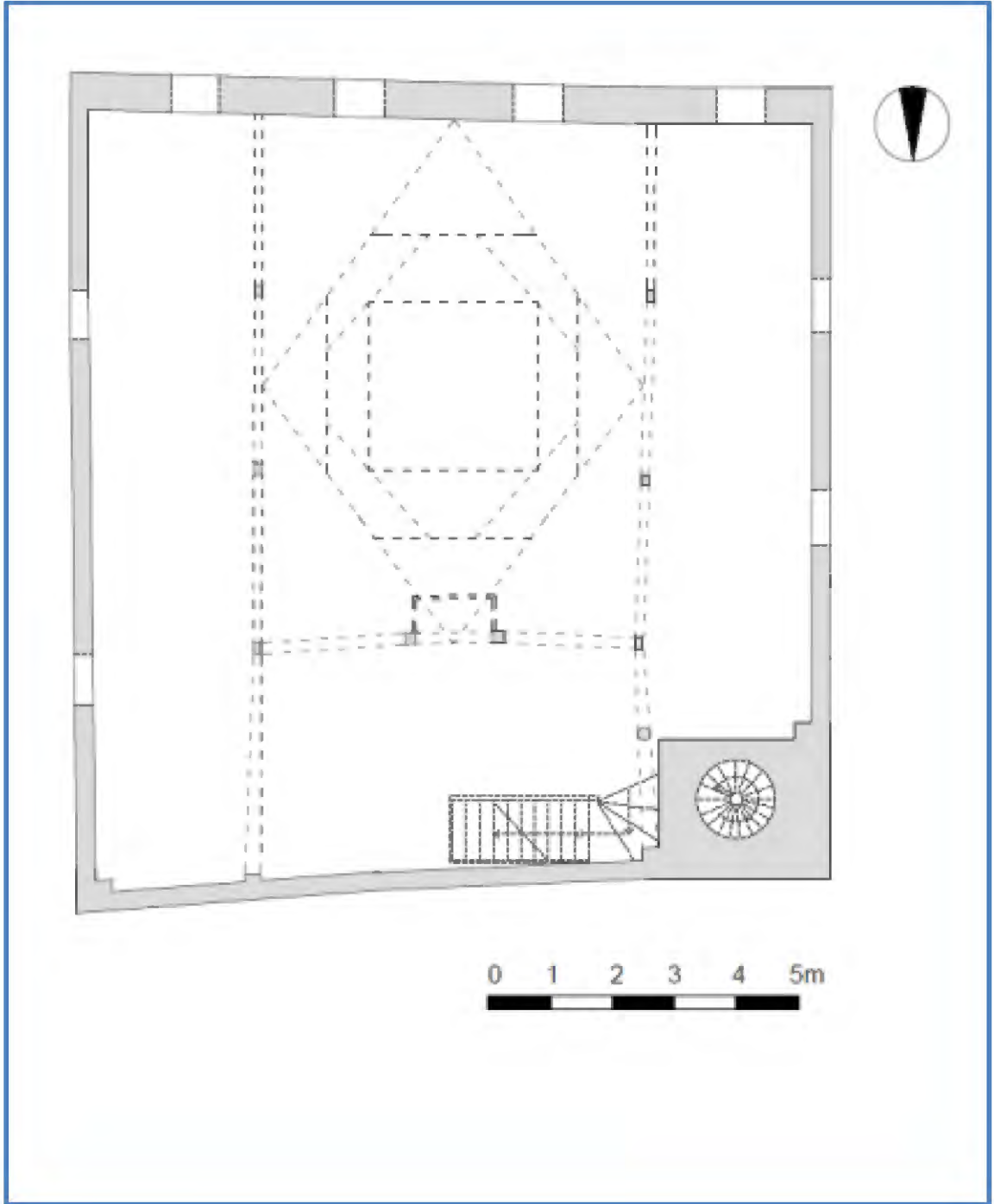
Çizim: 24 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii planı

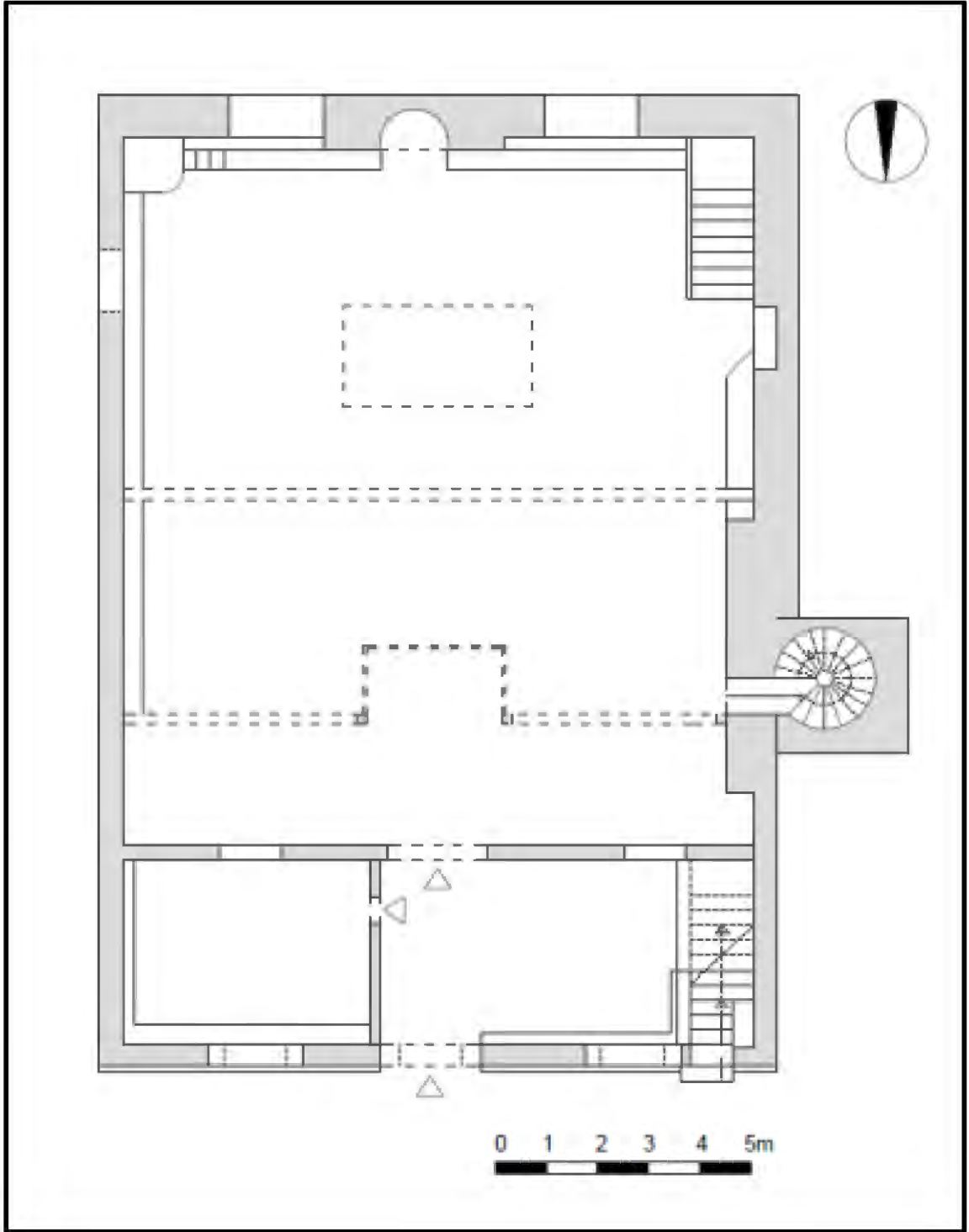
Çizim: 25 Amasya merkez ilçe İlyasköy Kavaklıağıl Mezrası Camii planı

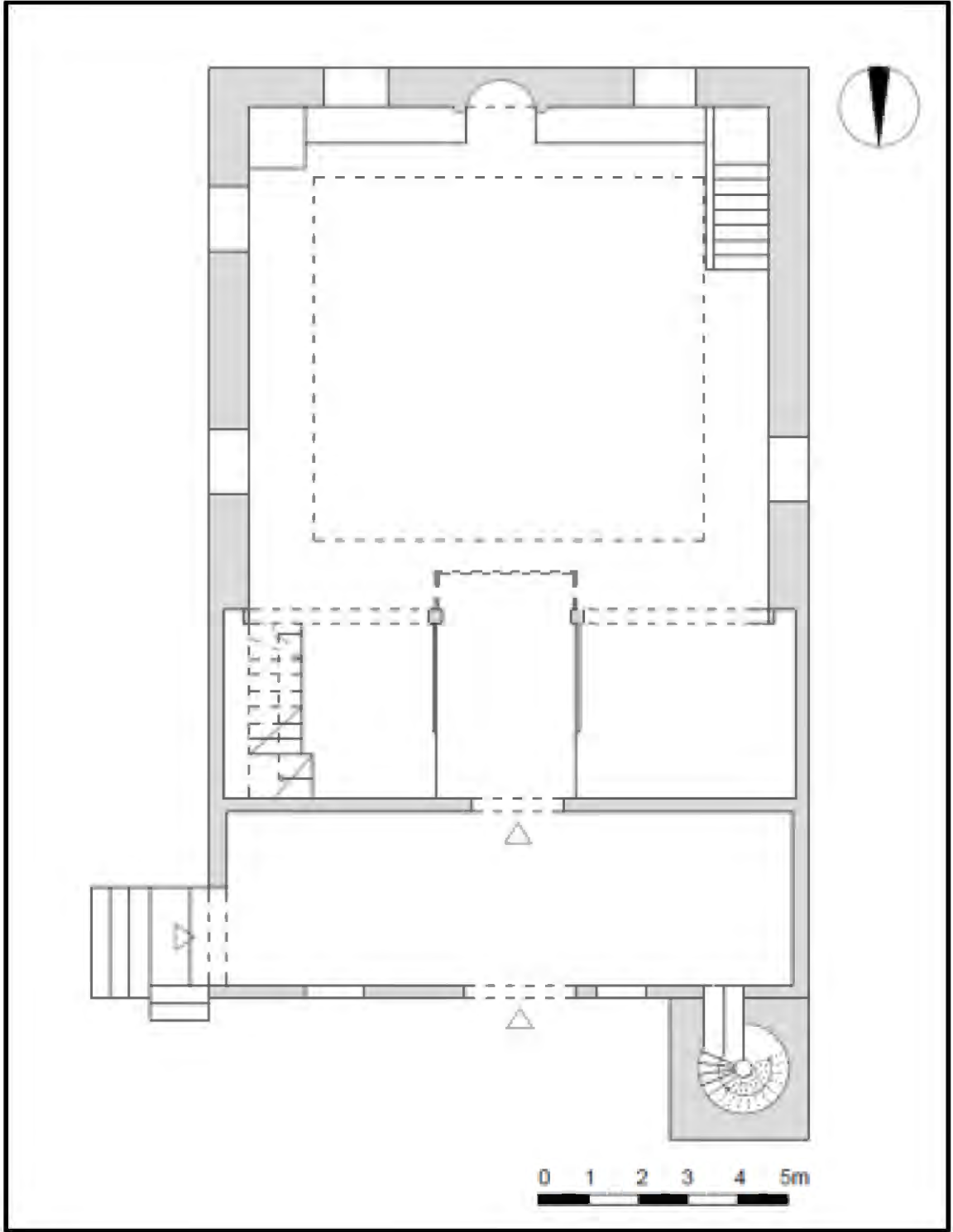
Çizim: 26 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii planı

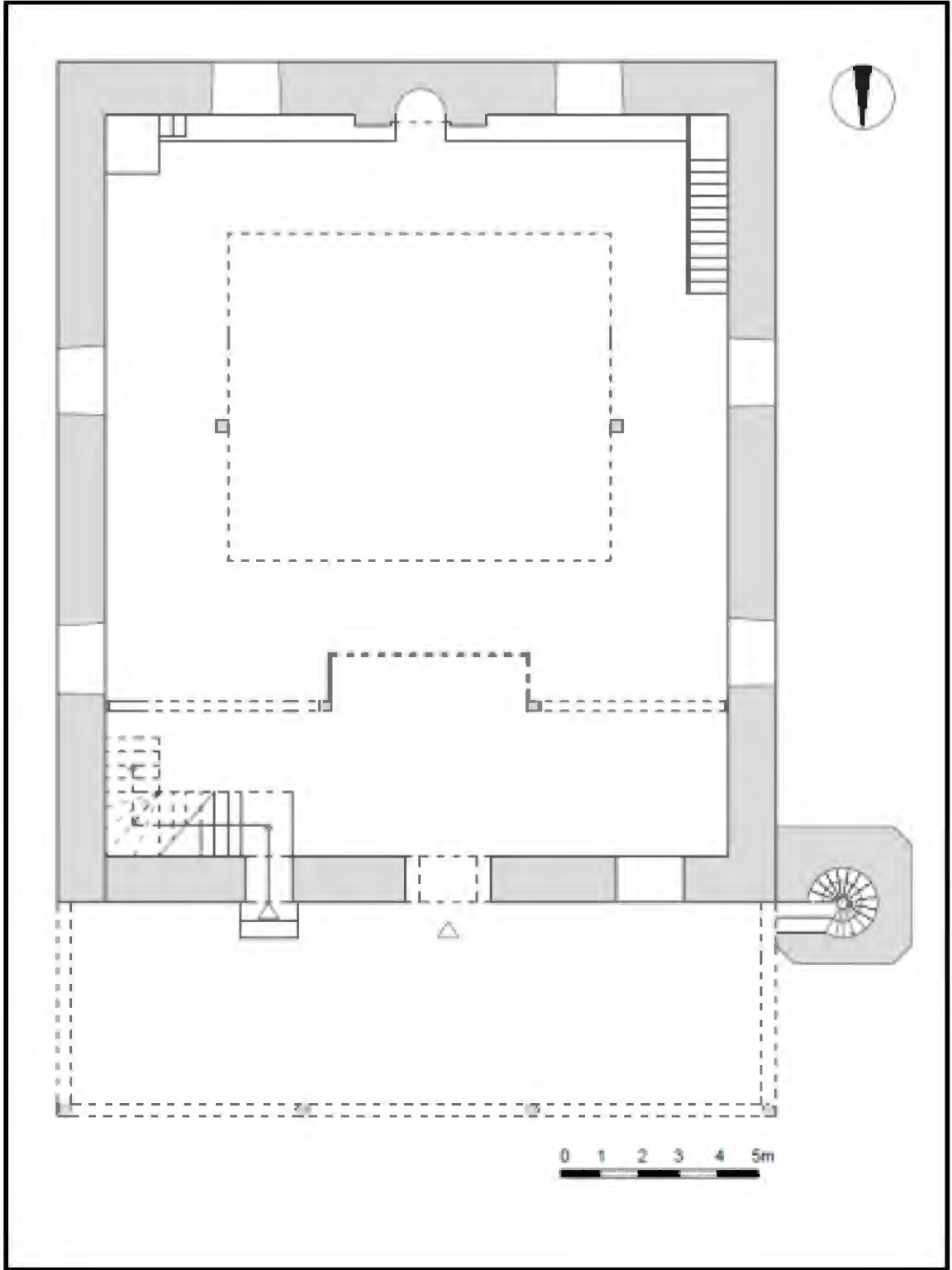
Çizim: 27 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfil kotundan planı

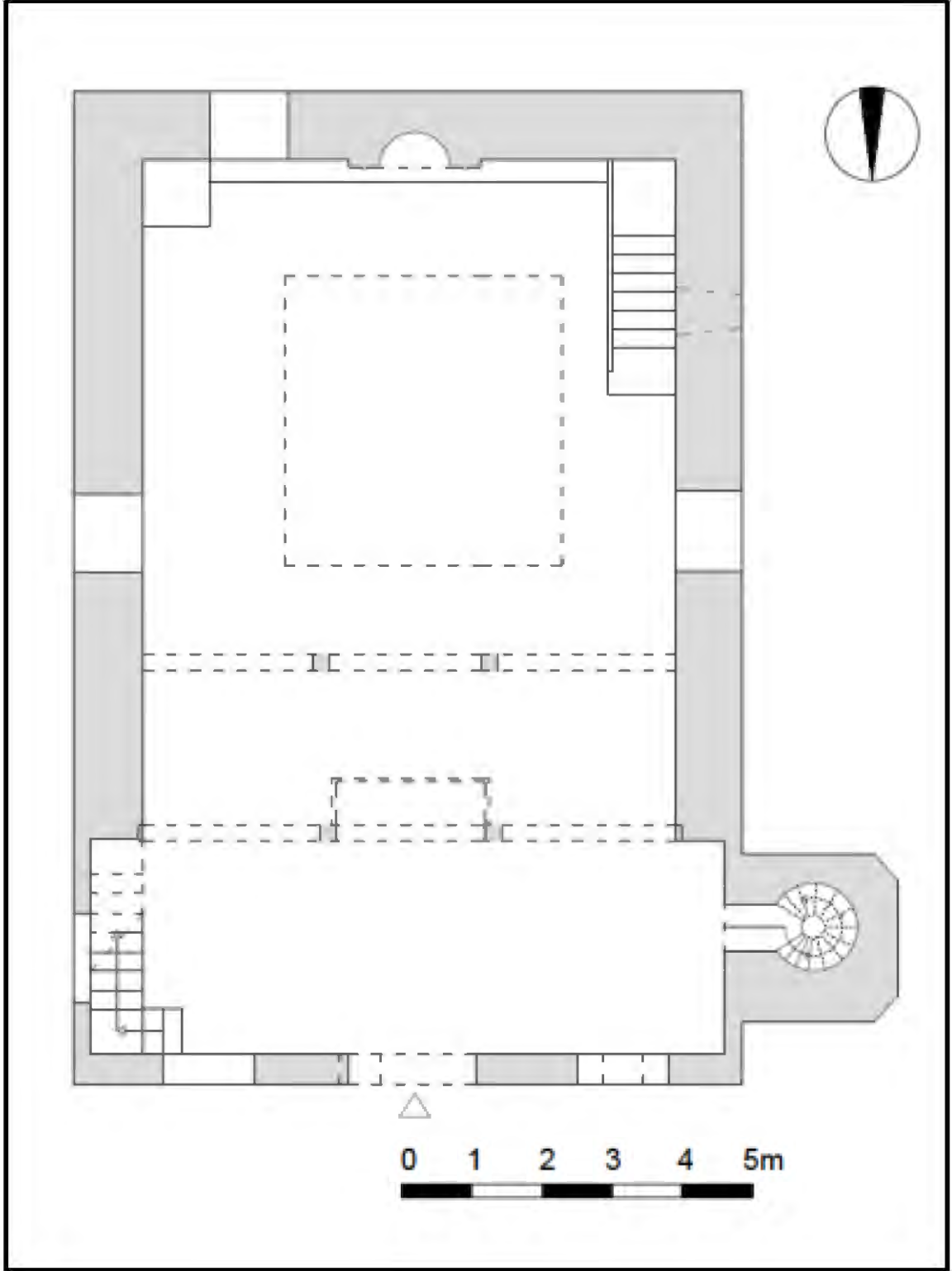
Çizim: 28 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii planı

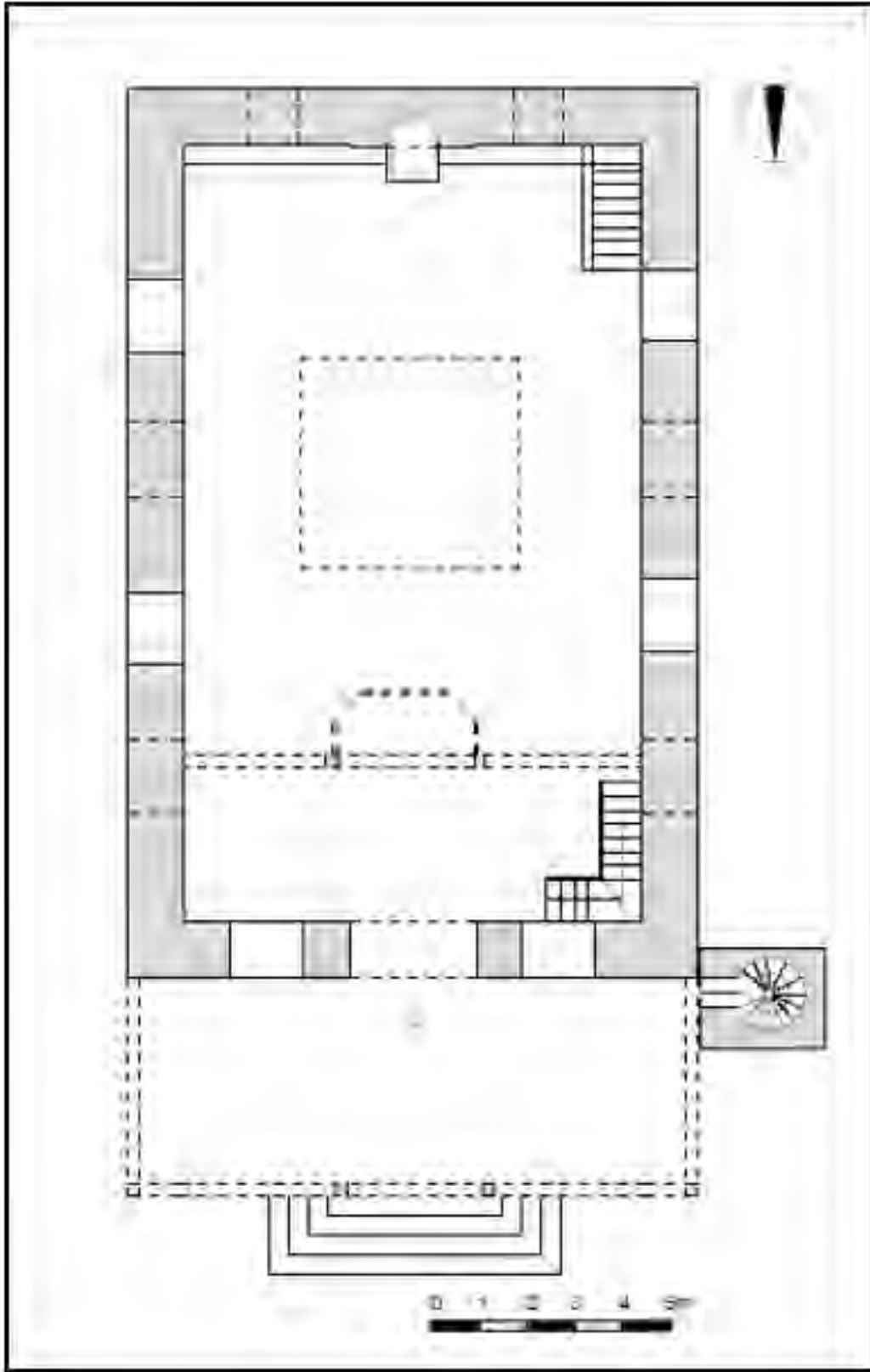
Çizim: 29 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii planı

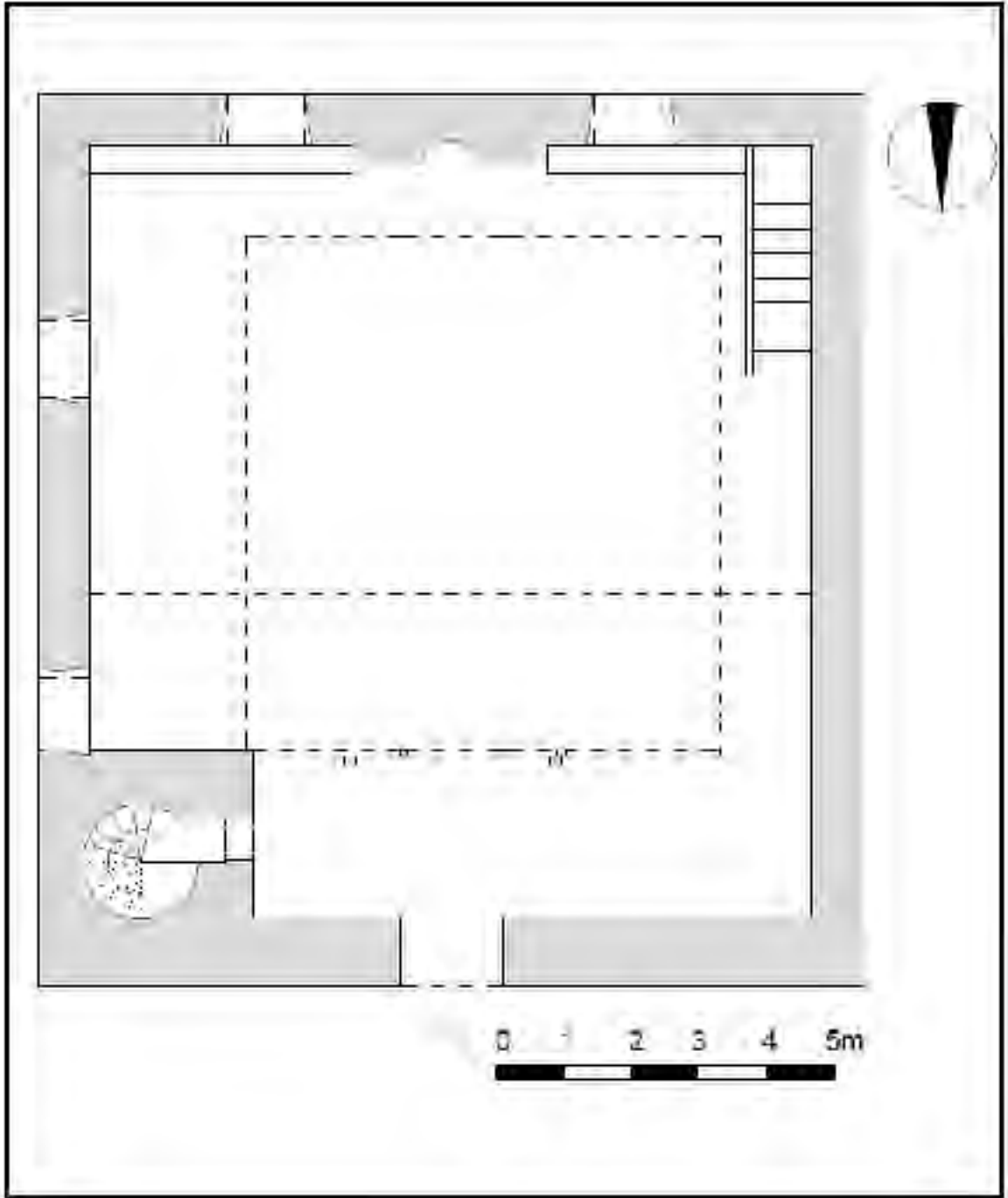
Çizim: 30 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii planı

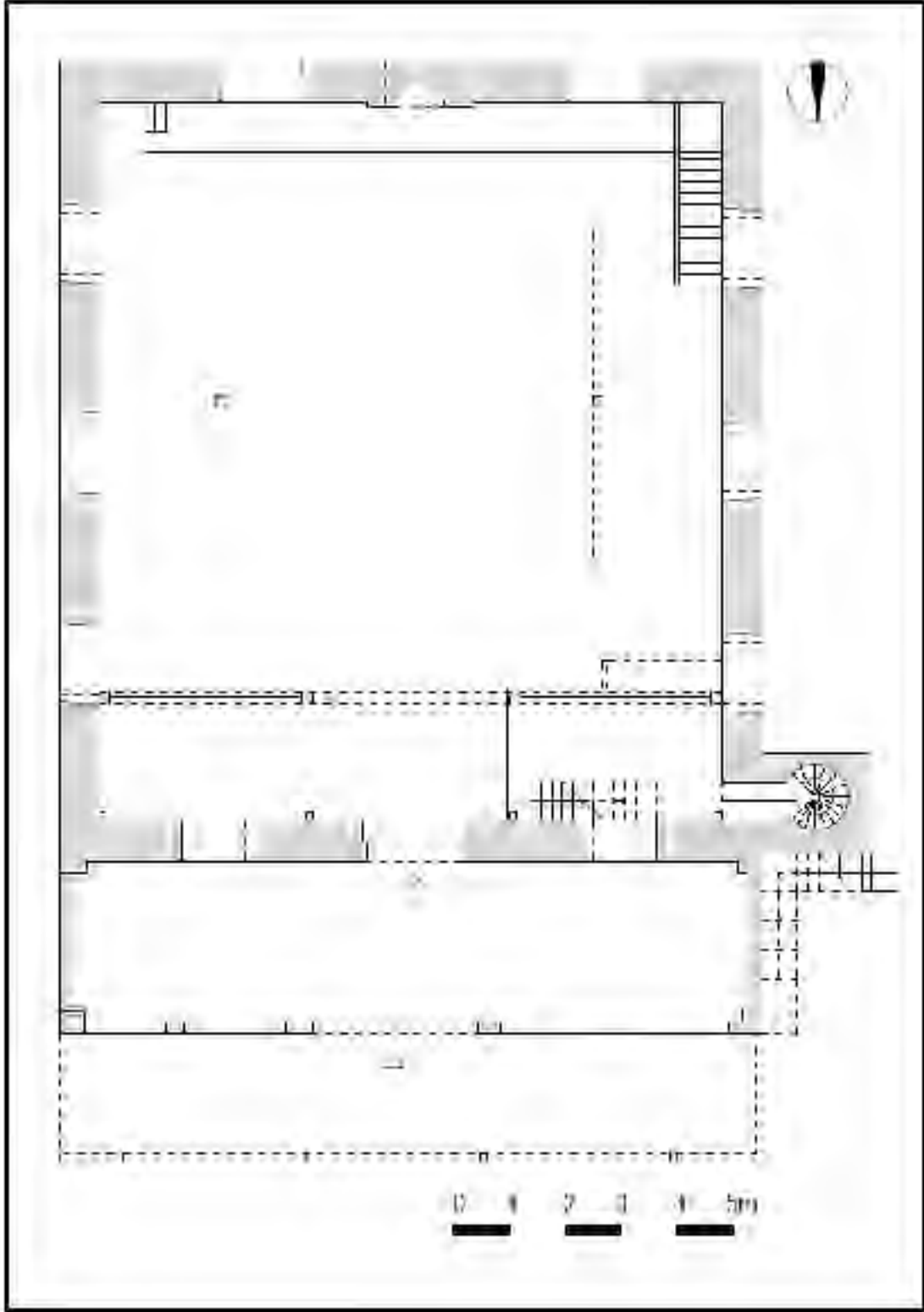
Çizim: 31 Amasya merkez ilçe Yıldız Köyü Camii planı

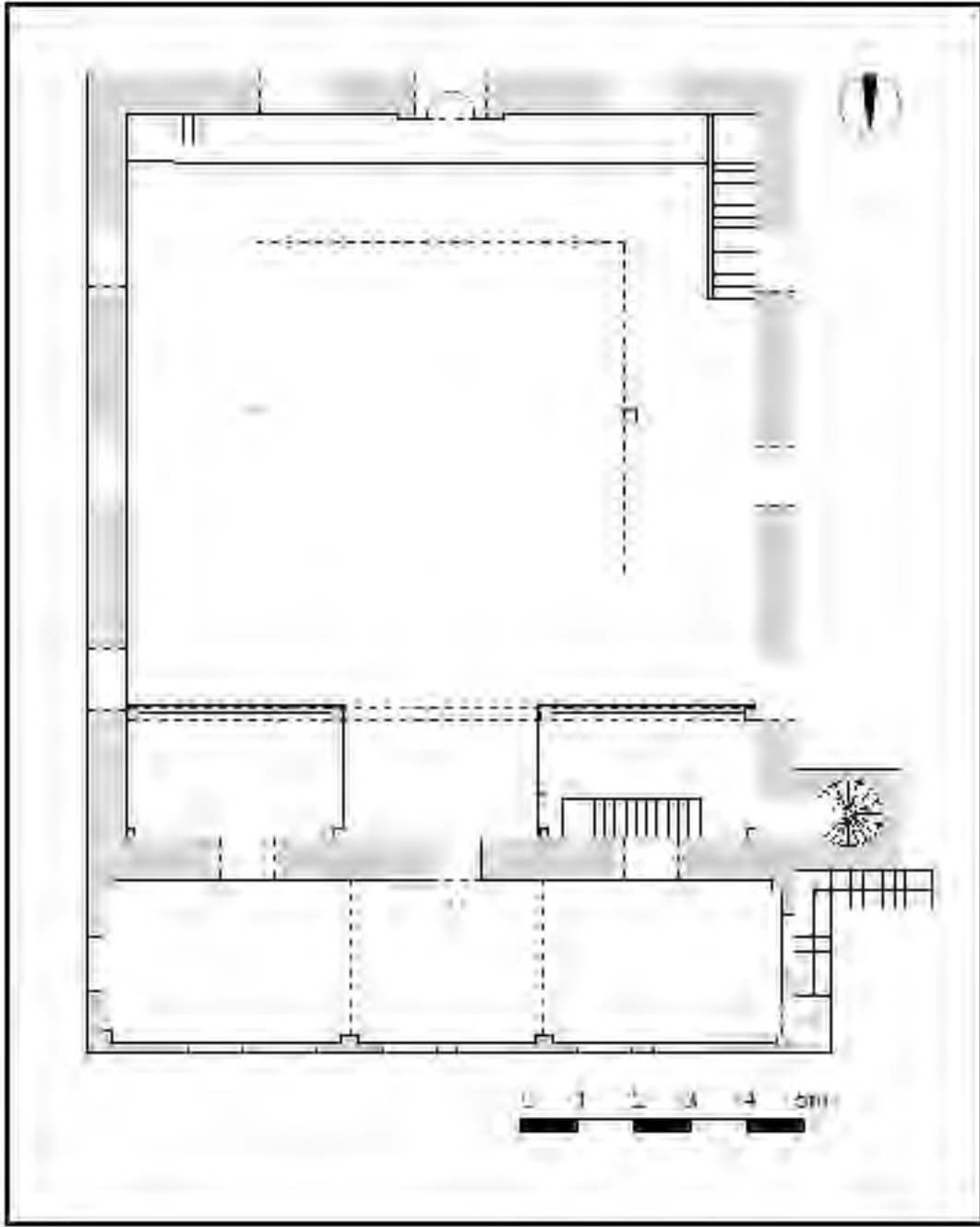
Çizim: 32 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii planı

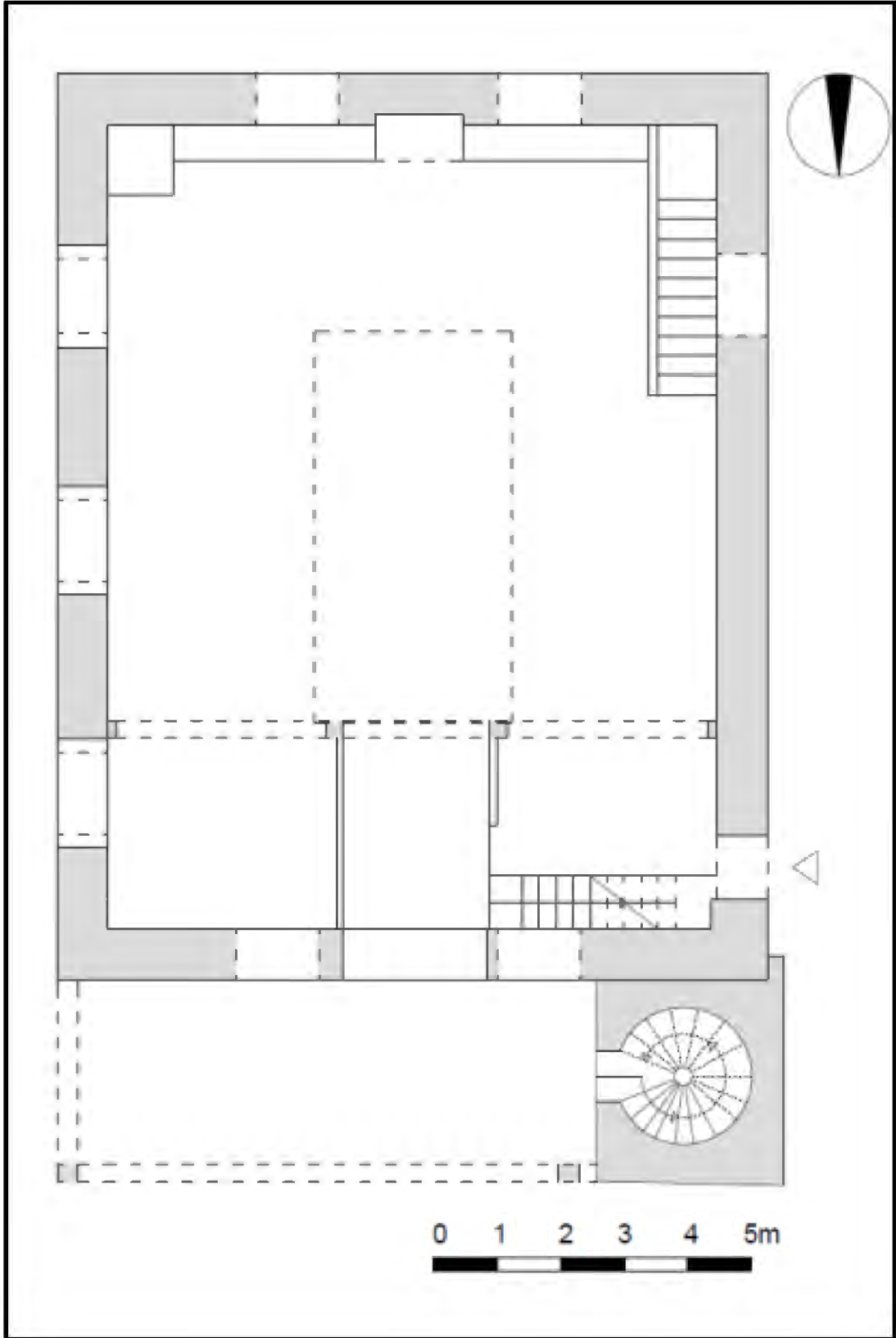
Çizim: 33 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii planı

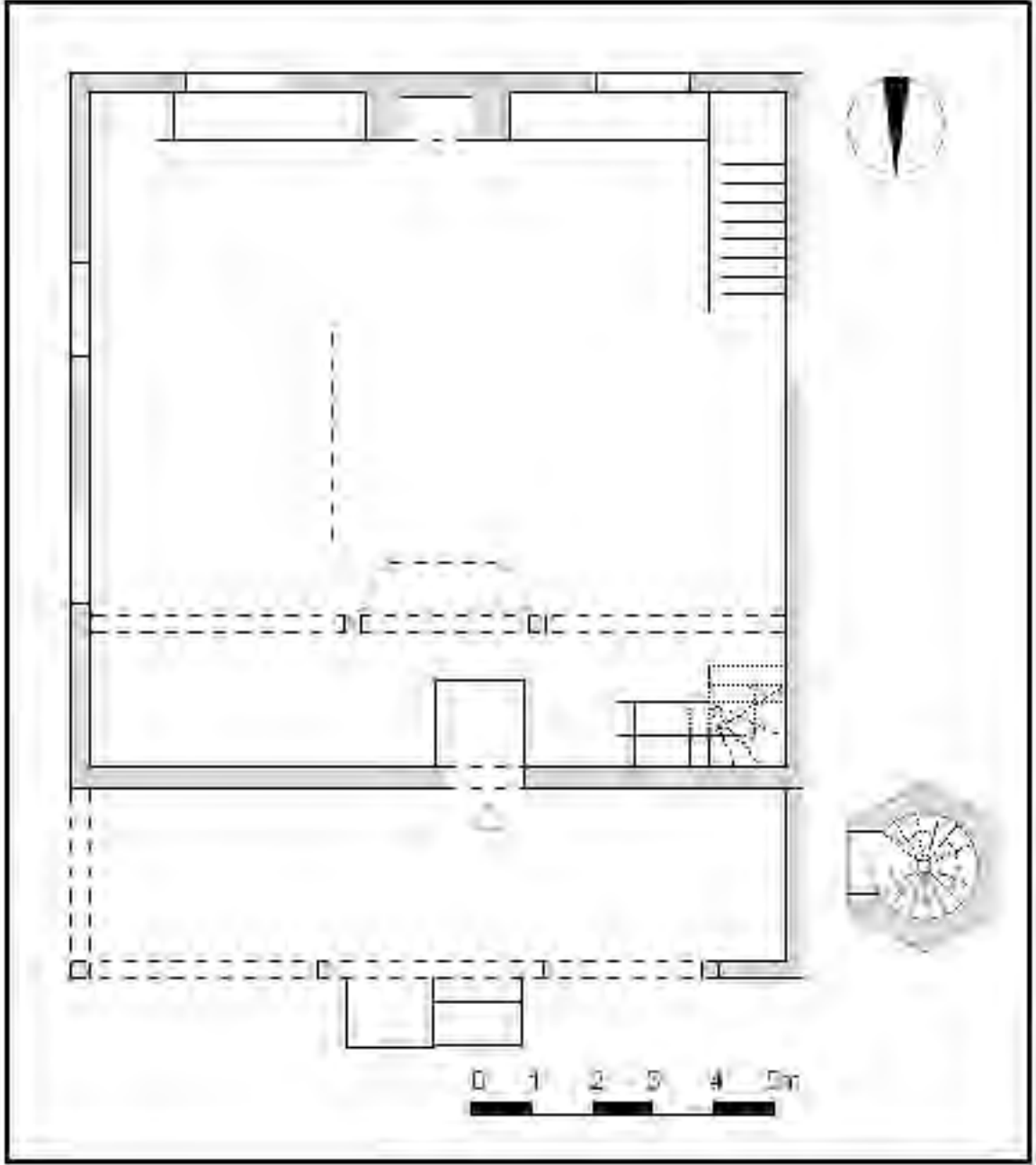
Çizim: 34 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii planı

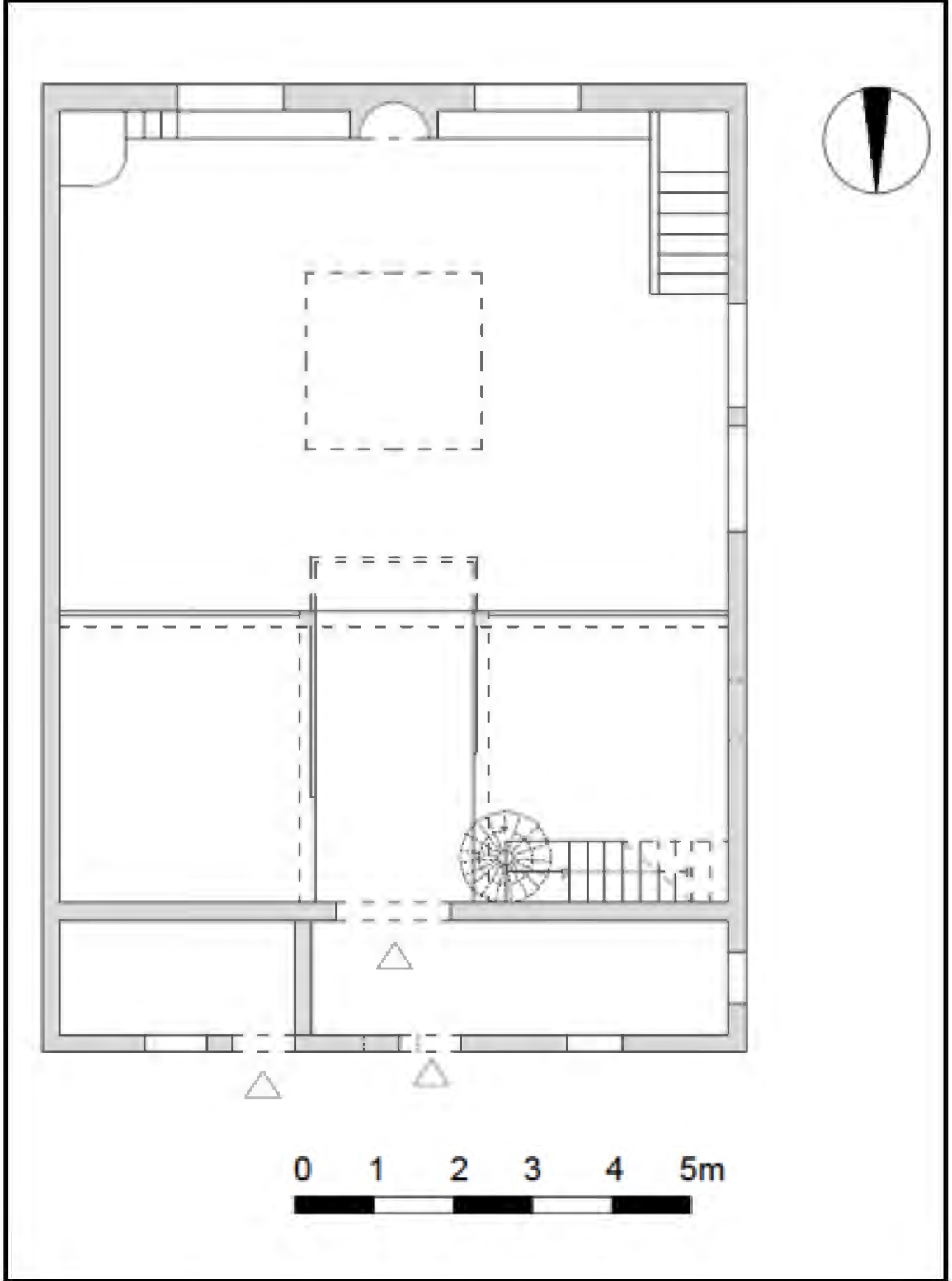
Çizim: 35 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil kotundan planı

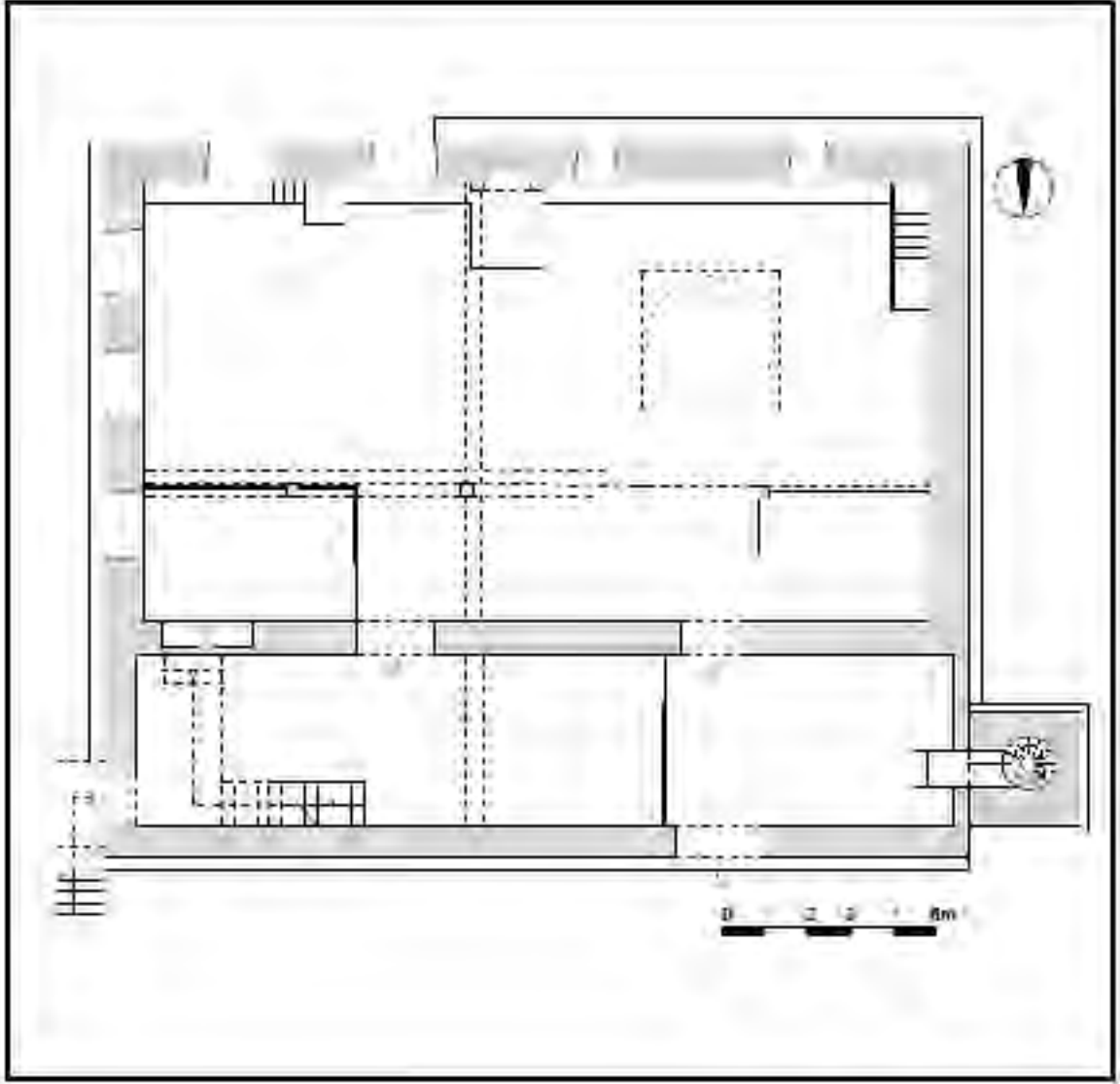
Çizim: 36 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Aşağı Tamlar Camii planı

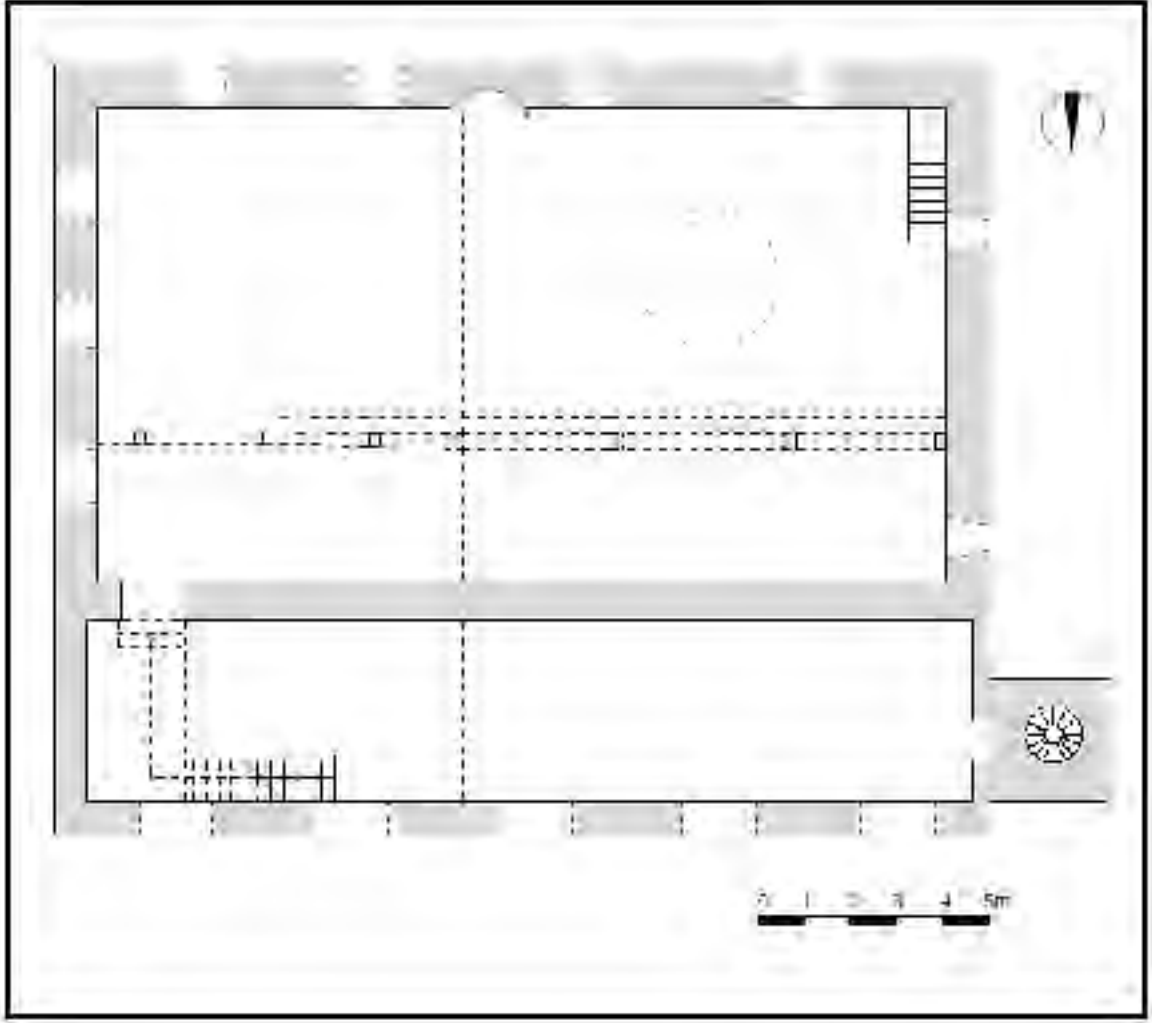
Çizim: 37 Amasya merkez ilçe Sarıyar Köyü Aşağıova Cami planı

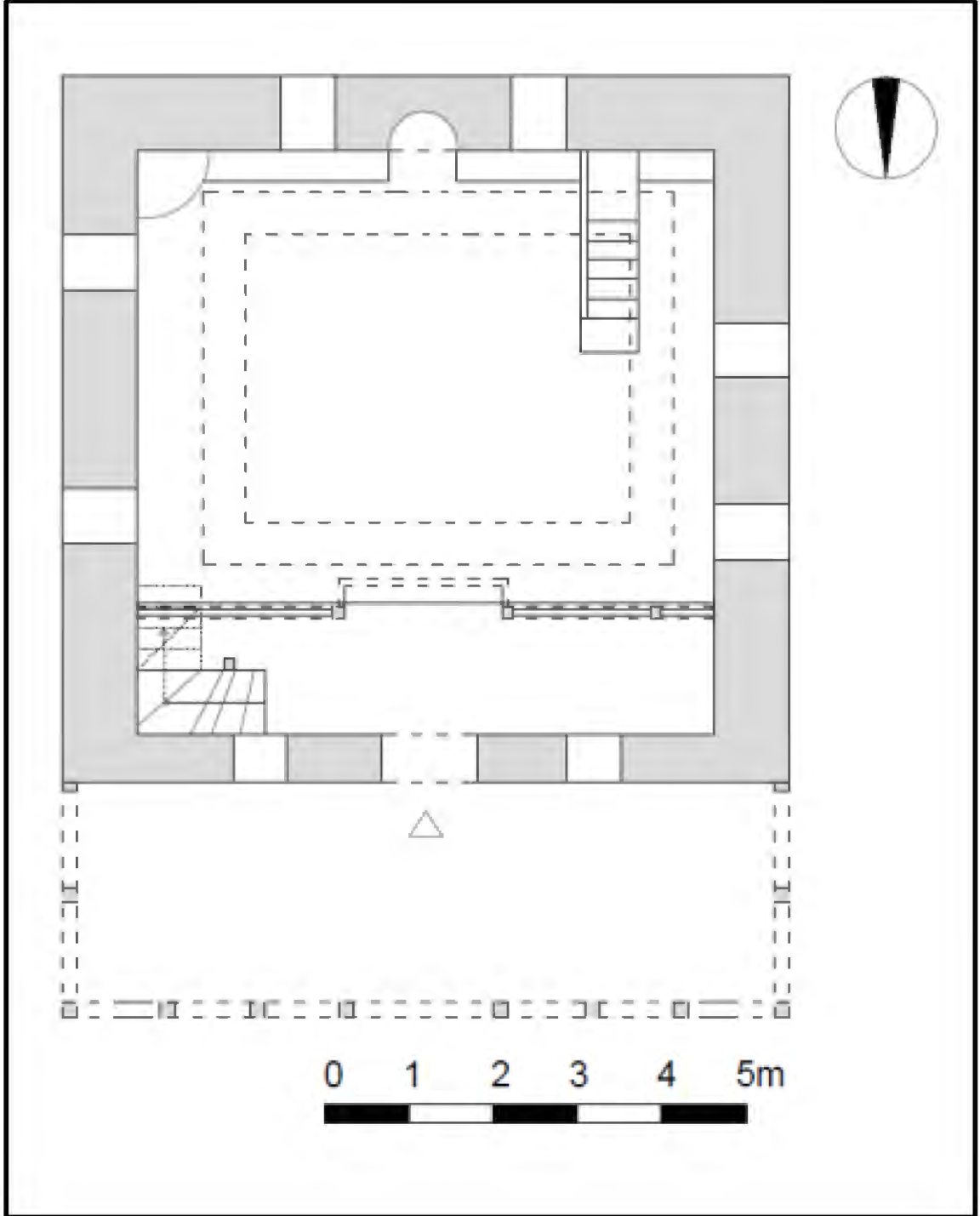
Çizim: 38 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii planı

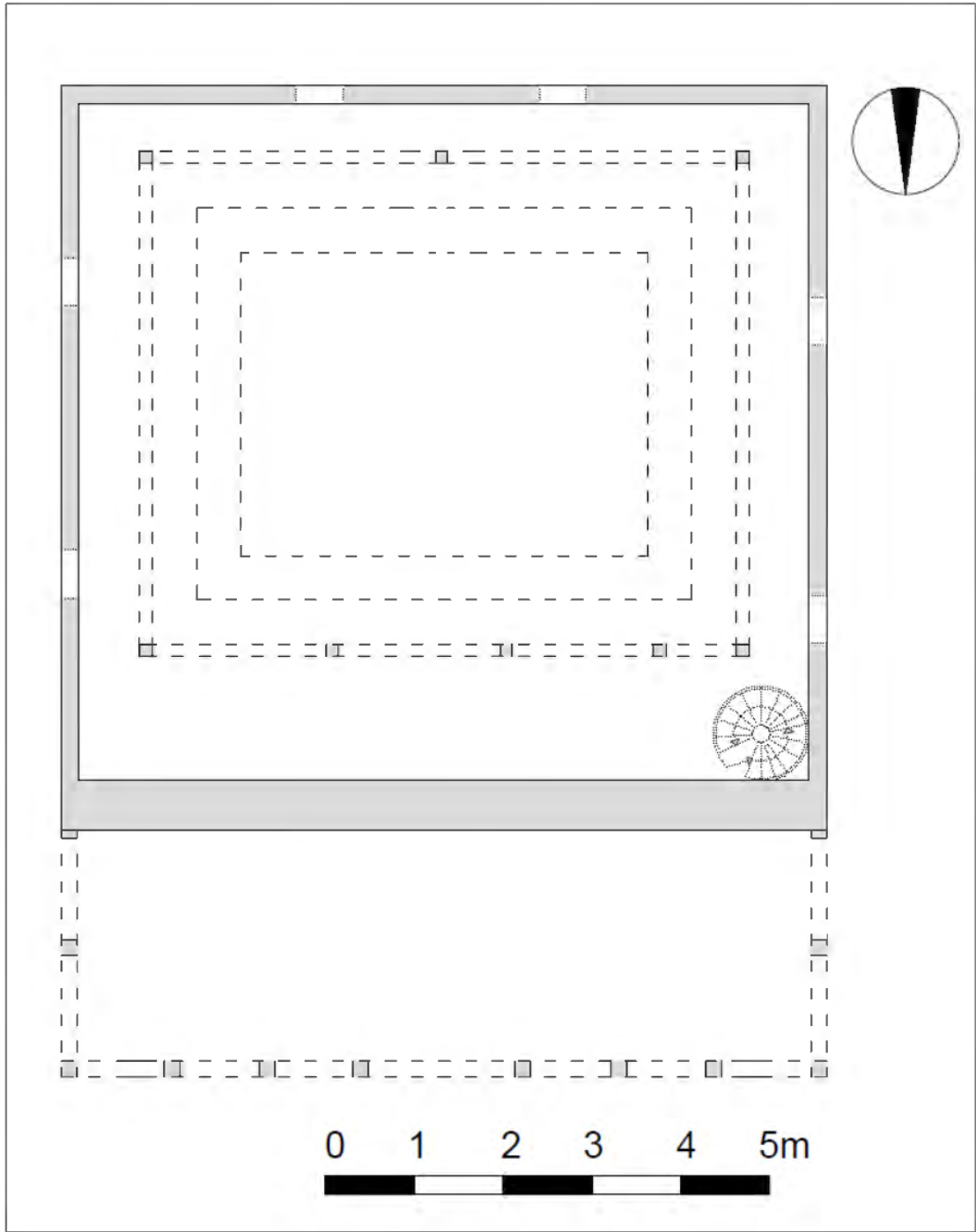
Çizim: 39 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii planı

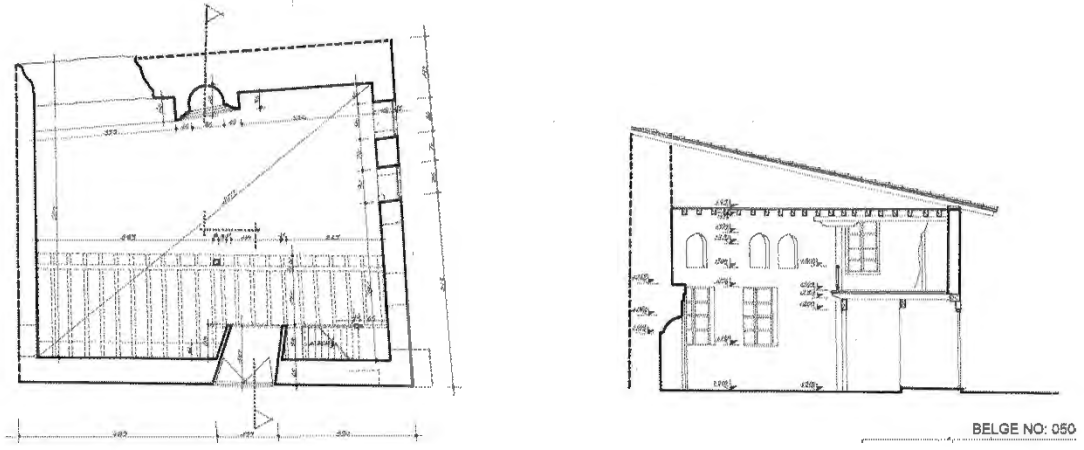
Çizim: 40 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Köyü Camii mahfil kotundan planı

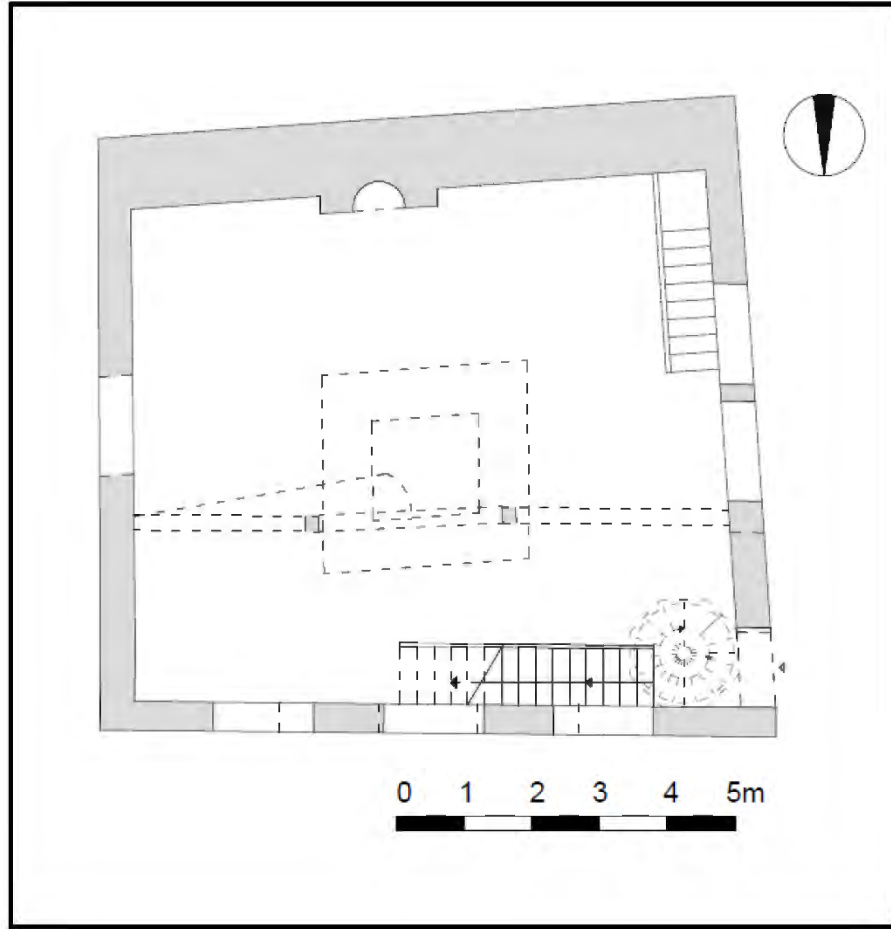
Çizim: 41 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlr Köyü Camii planı

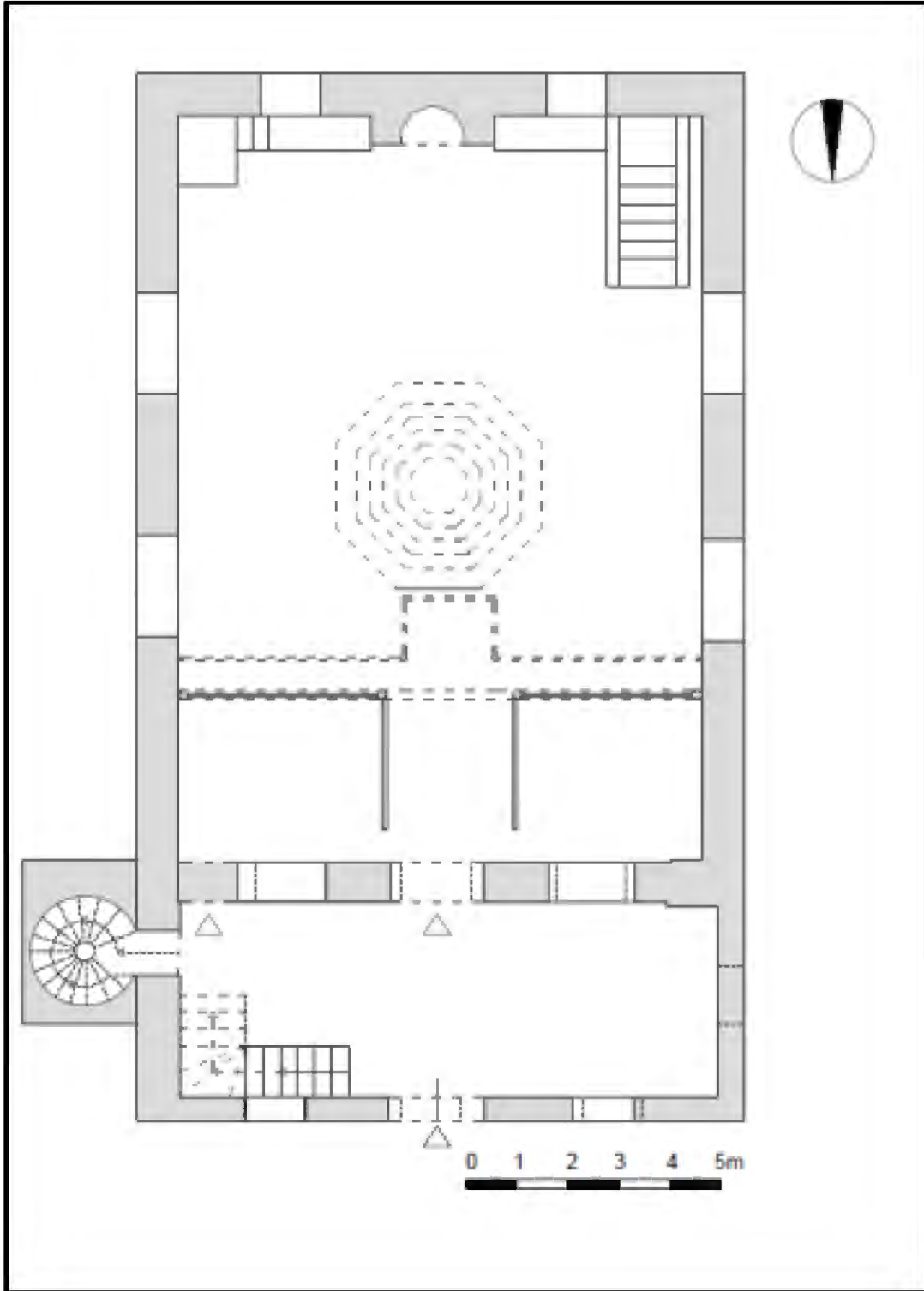
Çizim: 42 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlr Köyü Camii mahfil kotundan planı

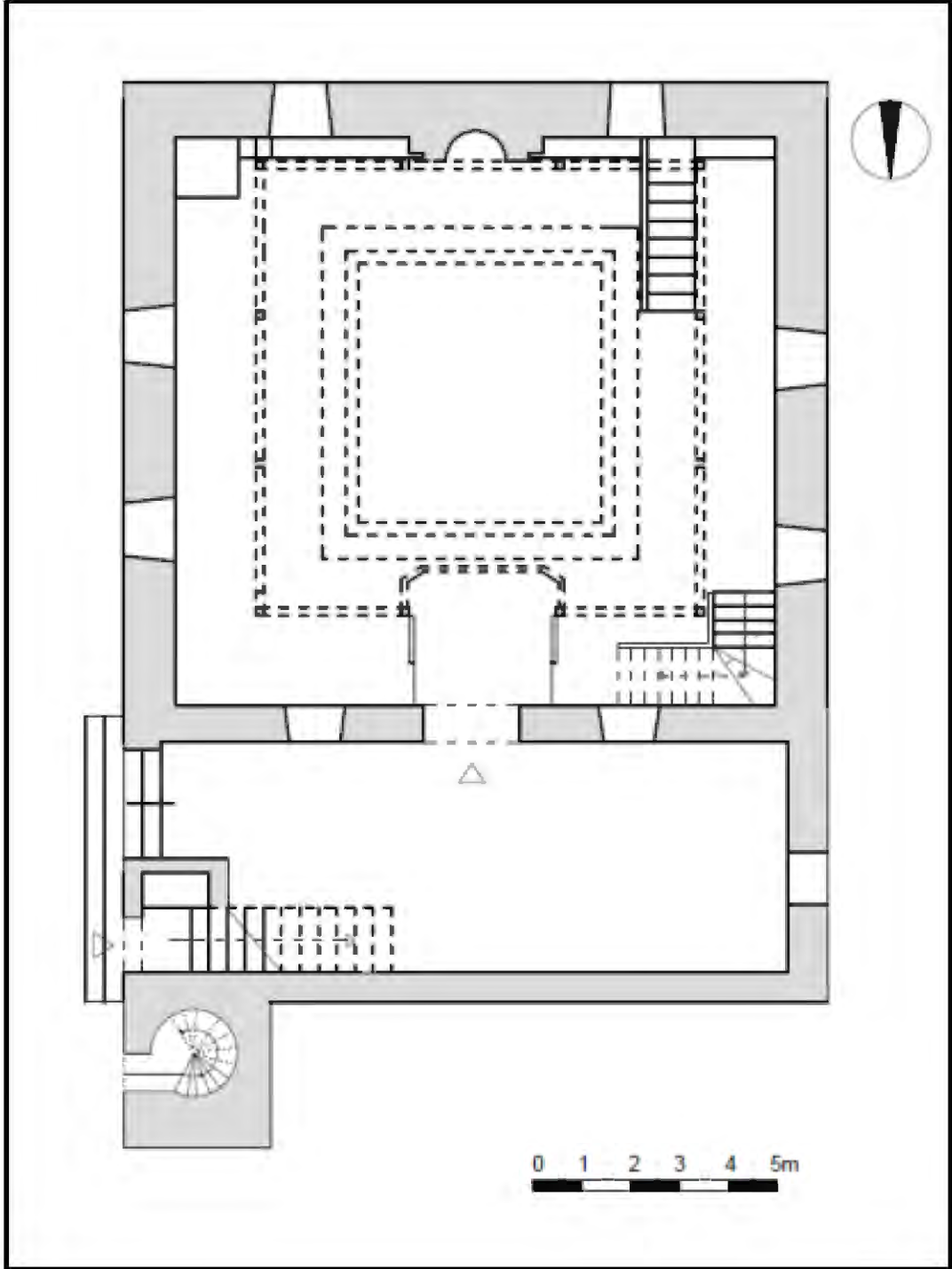
Çizim: 43 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal planı ve kesiti (VGM arşivinden)

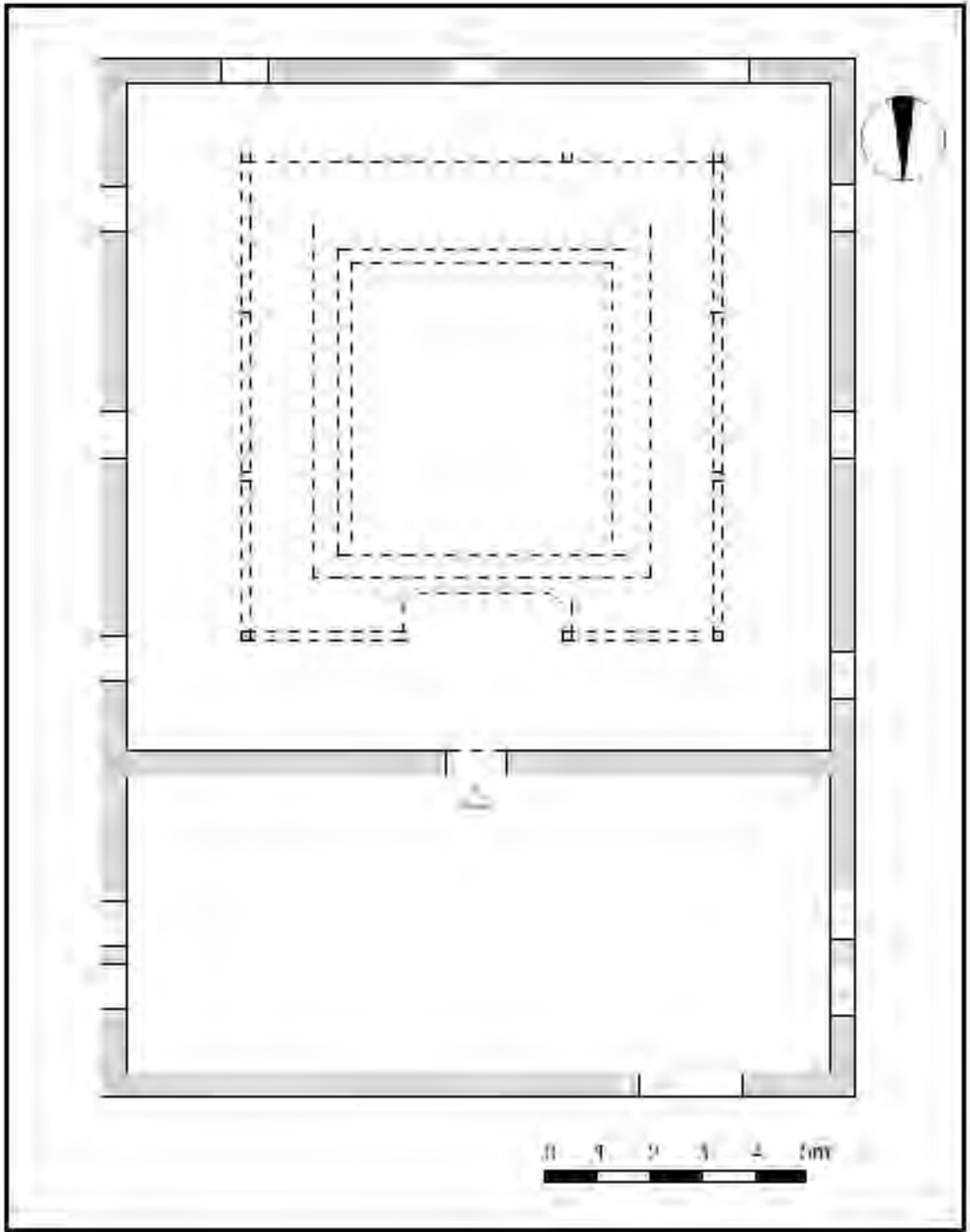
Çizim: 44 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki planı

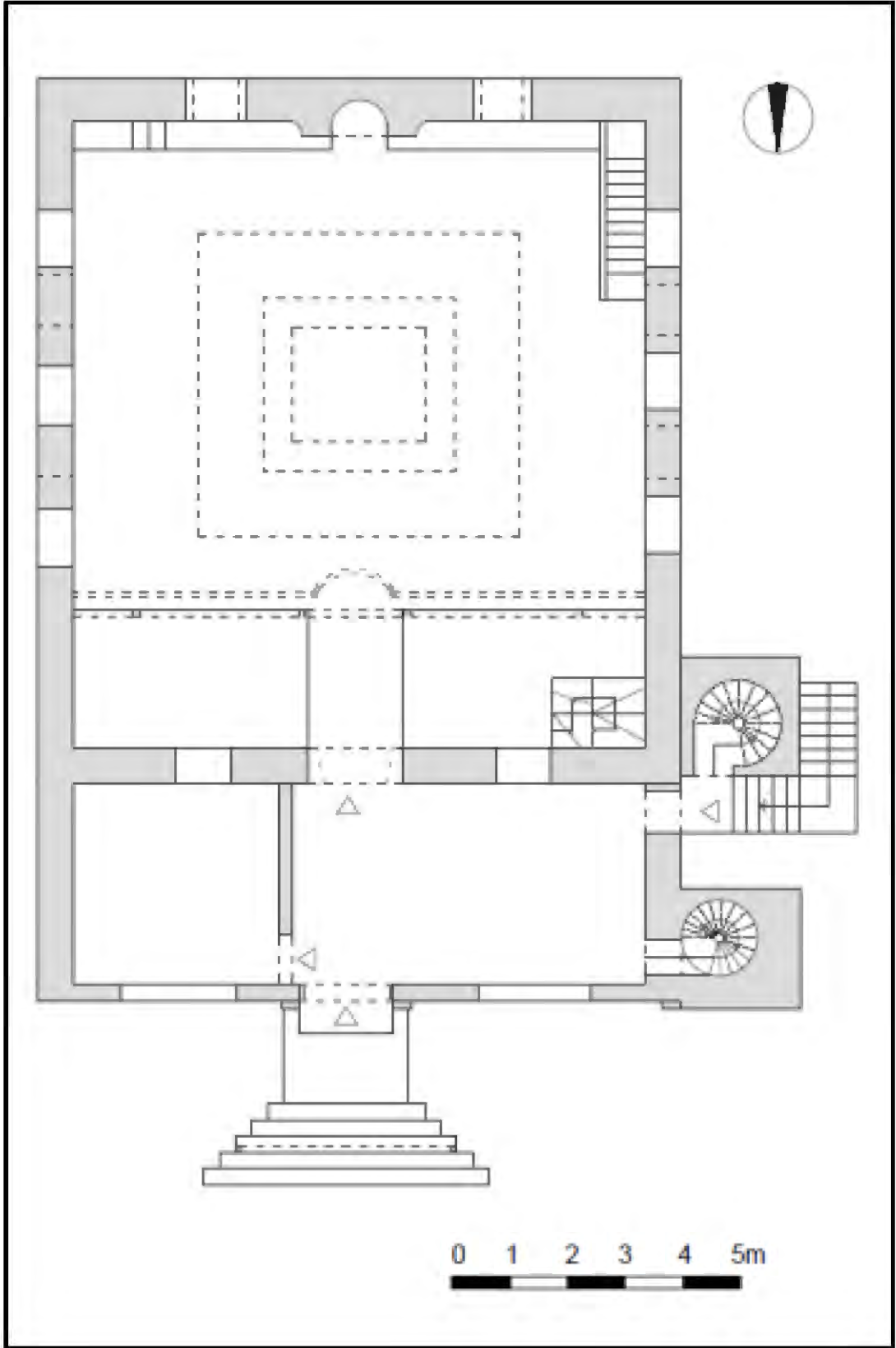
Çizim: 45 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii planı

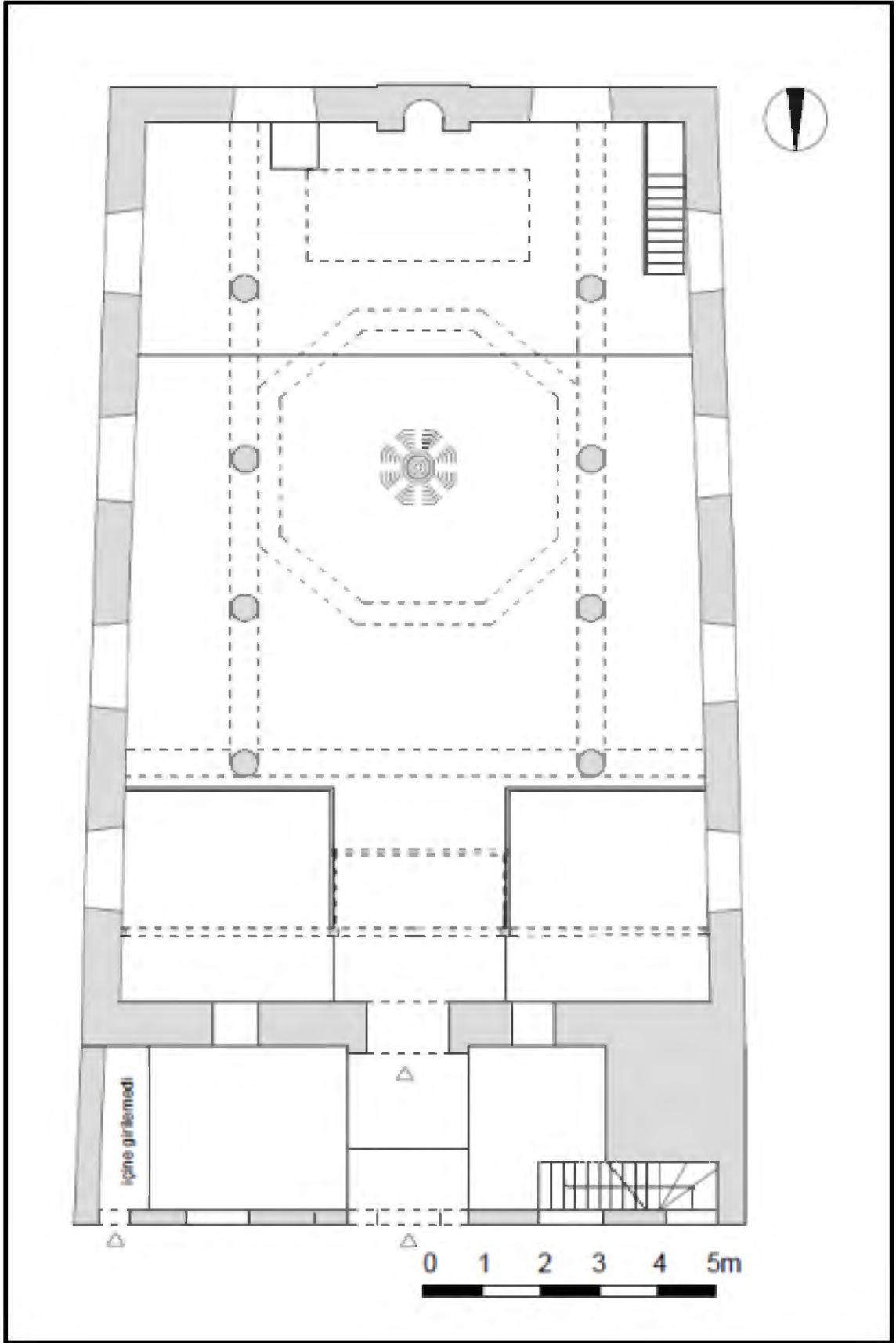
Çizim: 46 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii planı

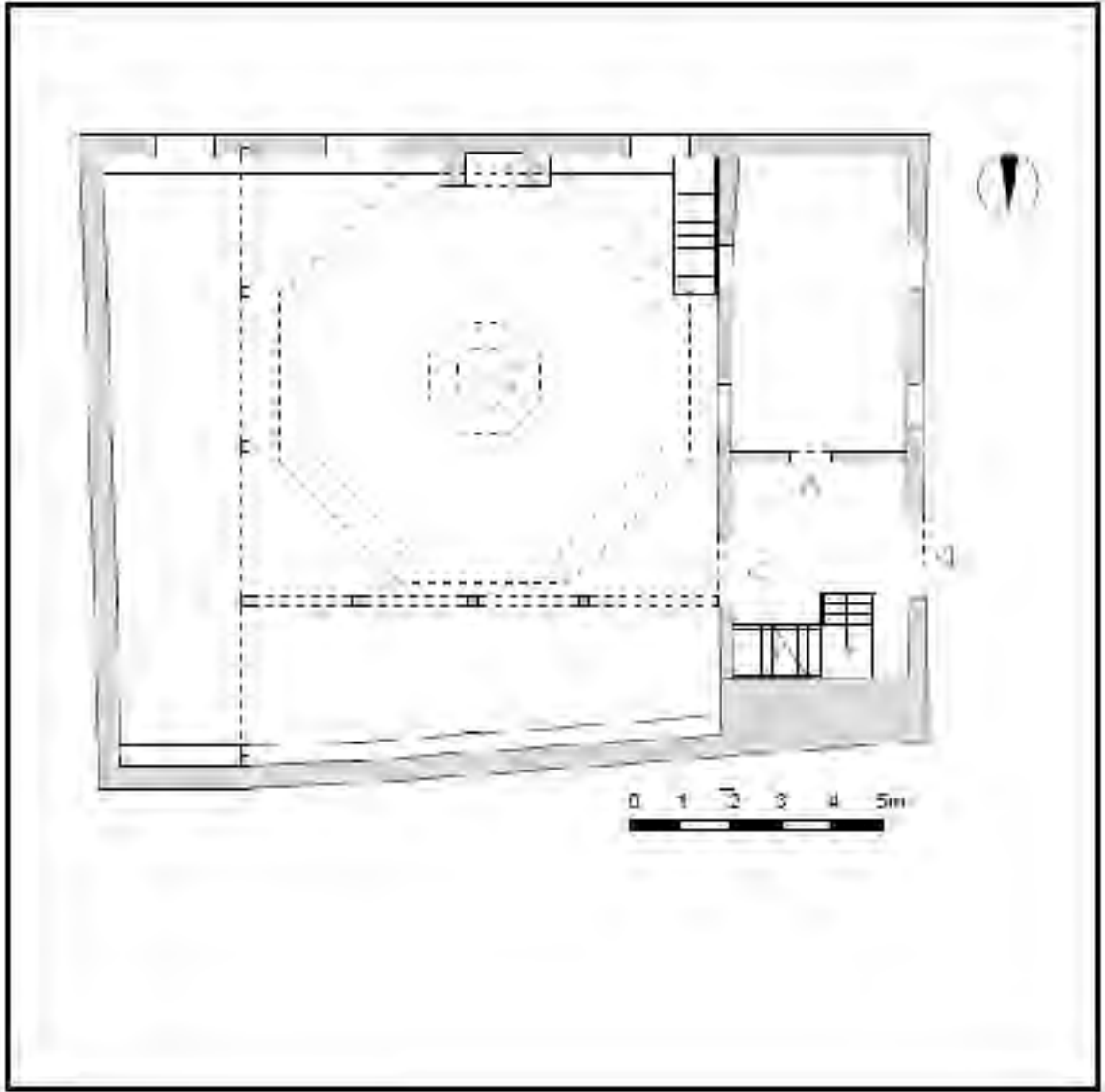
Çizim: 47 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mahfil kotundan planı

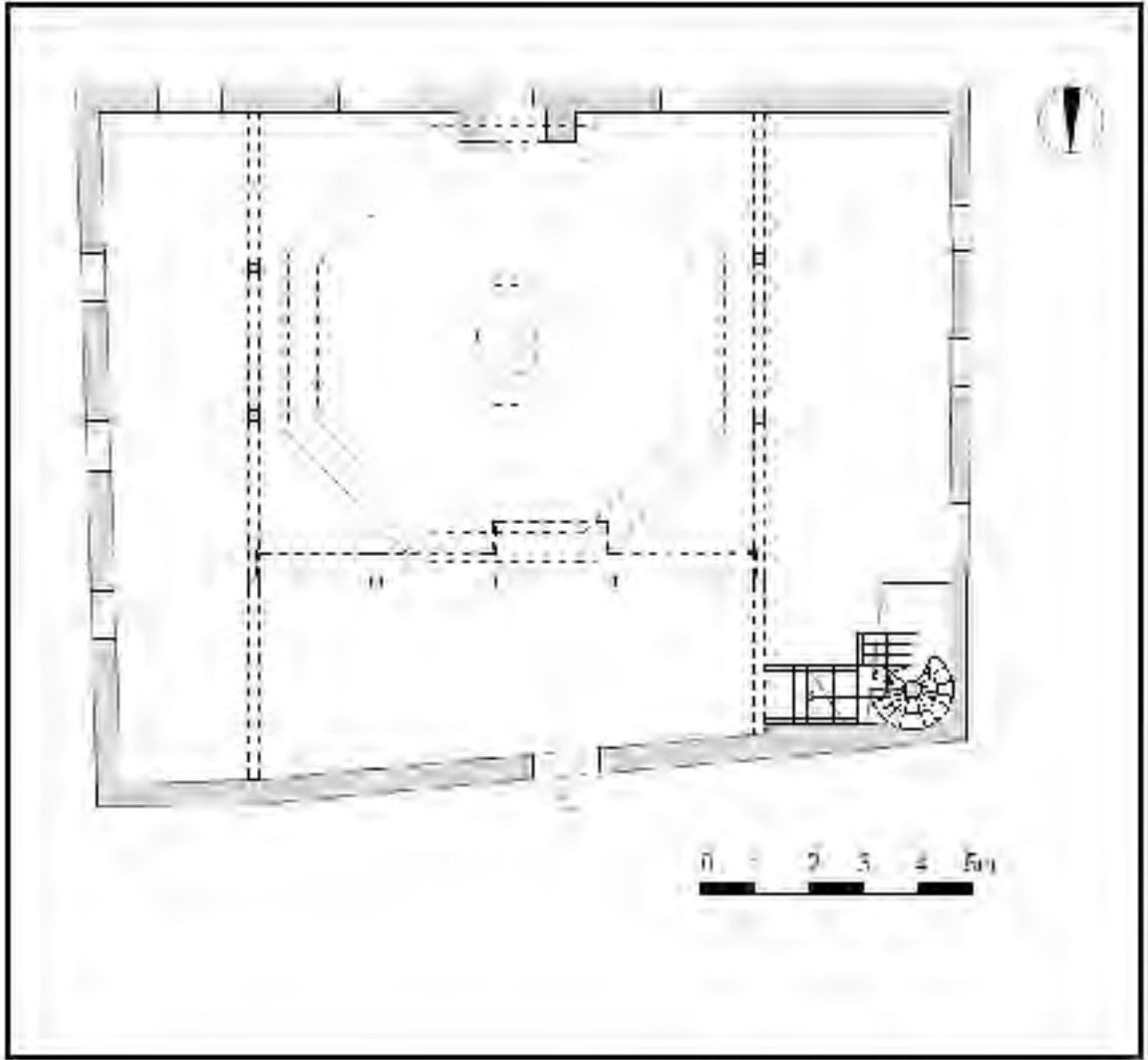
Çizim: 48 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii planı

Çizim: 49 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii planı

Çizim: 50 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii planı

Çizim: 51 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii mahfil kotundan planı

Fotoğraflar

Fot. 1 Ggantija Tapınağı'ndan (Malta) görünüm

Kaynak: Torpiano, 2011: 560

https://www.um.edu.mt/data/assets/pdf_file/0004/126391/2010_The_Engineering_of_the_Prehistoric_Megalithic_Temples_in_Malta.pdf

Fot. 2 Mnajdra Tapınağı'ndan (Malta) görünüm

Kaynak: Torpiano, 2011: 563

https://www.um.edu.mt/data/assets/pdf_file/0004/126391/2010_The_Engineering_of_the_Prehistoric_Megalithic_Temples_in_Malta.pdf

Fot. 3 Talayot (İspanya Balaeric Adaları)

Kaynak: <http://atlantisonline.smfforfree2.com/index.php?topic=2337.60> (Erişim Tarihi: 28.10.2014)

Fot. 4 Su Nuraxi Barumini (İtalya) bindirmeli kubbesinden görünüm

Kaynak: http://www.ivansgualdini.it/wordpress/archivio/slidenav.php?folder=Sardinia%20-%20Sardegna/Barumini/&file=slides/Barumini_Su_Nuraxi-0322_3_4_fused.jpg (Erişim Tarihi: 28.10.2014)

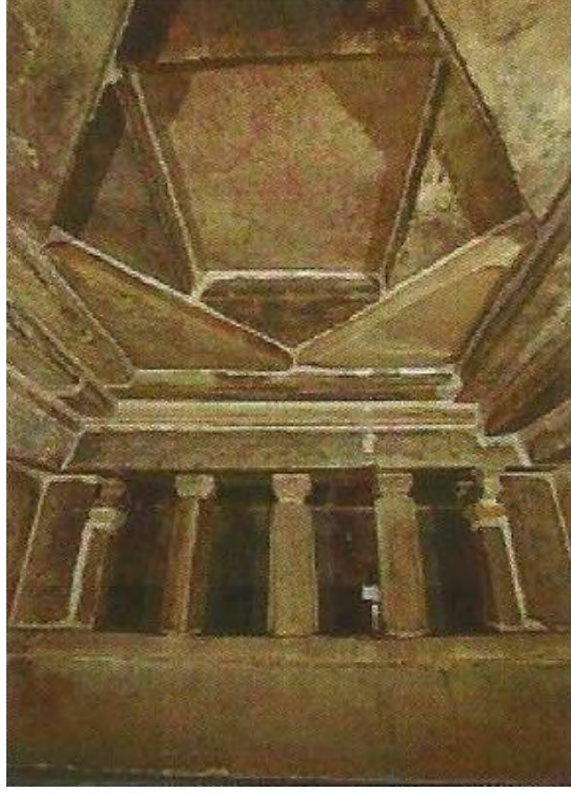

Fot. 5 Boğazköy’de bindirme tekniğinde yapılmış tonozlu poterne

Fot. 6 Milas Gümüşkesen Mezar Anıtı tavan görünümü

Kaynak: http://www.milas.gov.tr/default_b0.aspx?content=185 Erişim Tarihi: 27.06.2014

Fot. 7 Kore An-Ak'daki 3 No'lu mezar yapısının tavanı

Kaynak: Choi, 2012: 180

Fot. 8 Orta Asya'da Miragram'dan XIX. yüzyıla tarihlenen Ubeydullah'a ait evin tandırevinden görünüm

Kaynak: Karpuz, 1993: 144

Fot. 9 Tun Huang Mabedinin tavanından görünüm

Kaynak: <http://jysnow.pixnet.net/blog/post/41230417-tun-huang-cave-285-and-meditational-representation> (Erişim Tarihi: 02.11.2014)

Fot. 10 Bamyan kaya tapınaklarının (Afganistan) birinden tavan görünümü

Kaynak: http://ink361.com/app/users/ig-1583987442/afghanskichallenge/photos/ig-969523848509009438_1583987442 (Erişim Tarihi: 01.10.2014)

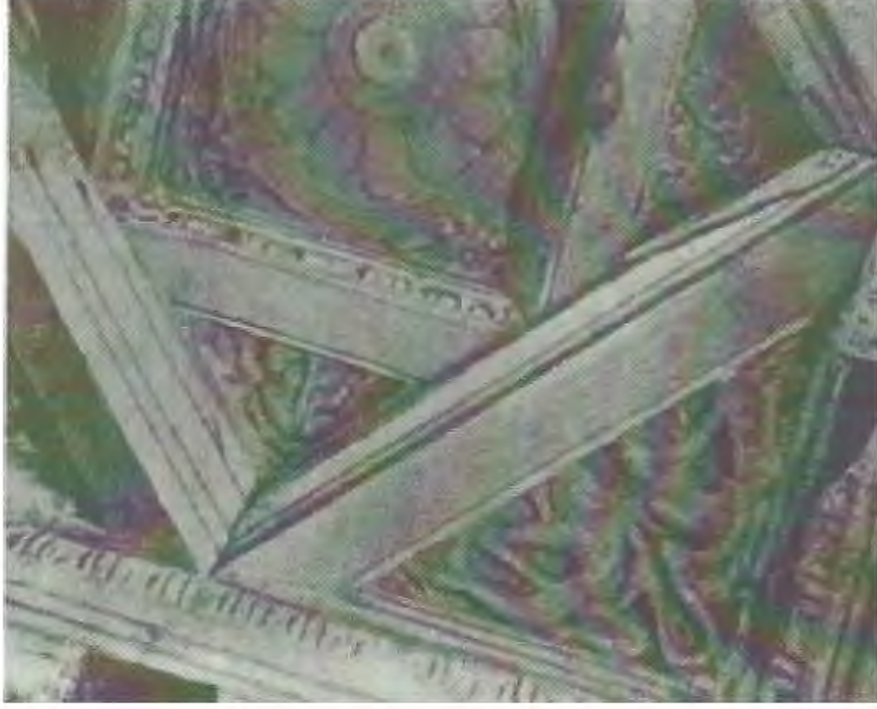
Fot. 11 Bamyan kaya tapınaklarının (Afganistan) birinden tavan detayı

Kaynak: <http://news.nationalgeographic.com/news/2008/02/photogalleries/Bamian-pictures/photo5.html> (Erişim Tarihi: 01.10.2014)

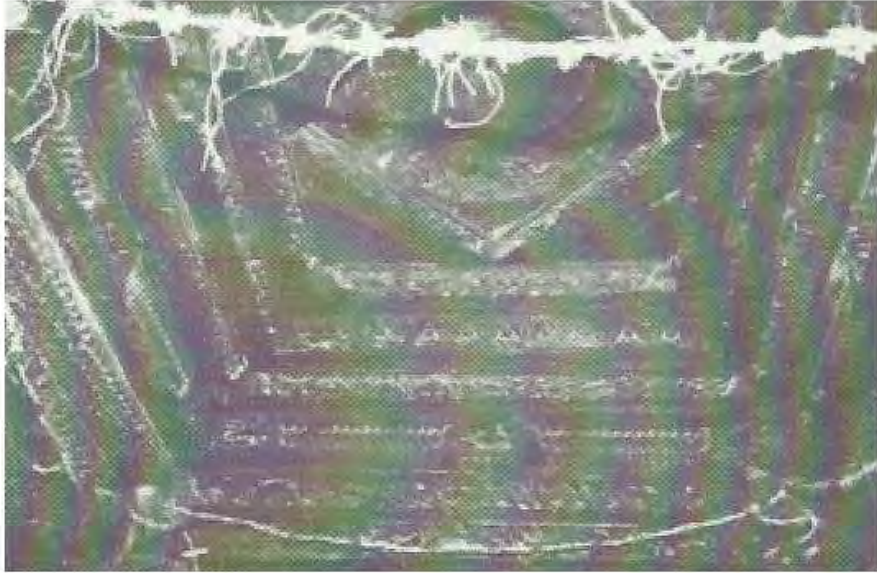
Fot. 12 Kızıl Kaya Tapınağı'nın tavanından görünüm

Kaynak: Soper, 1947: Figure 10

Fot. 13 Kaşmir Siva Tapınağı'nın (Padrethan) tavanından görünüm

Kaynak: Soper, 1947: Figure 3 (Erişim Tarihi: 31.08.2014)

Fot. 14 Trigavera Siva Tapınağı'nın (Jonog) tavanından görünüm

Kaynak: Choi, 2012: 181

Fot. 15 Ladakh Stupası'nın (Alchi) tavanından görünüm

Kaynak: Choi, 2012:181

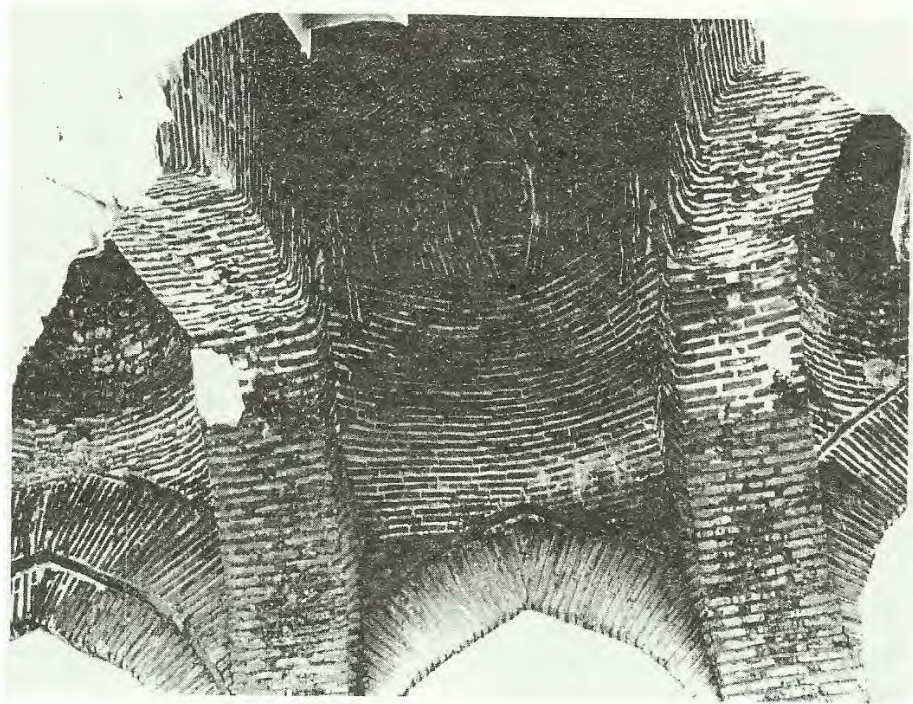
Fot. 16 Yemen San'a Ulu Camii mihrap önü bölümünün tavanından görünüm

Kaynak: Choi, 2012: 181

Fot. 17. Gemlik Theotokos H. Aberkios Manastırı Kilisesi apsis yarım kubbesinden görünüm

Kaynak: Karacan, 2009: Res.37

Fot. 18 Sivrihisar Hamamkarahisar Köyü Camii son cemaat yeri tonozundan görünüm

Kaynak: Parla, 2005: 428

Fot. 19 Sivrihisar Ulu Camii tavanından görünüm

Fot. 20 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey girişi üzerinde yer alan kitabe

Fot. 21 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii onarım öncesi harimden batı girişinin görünümü

Kaynak: VBM arşivi

Fot. 22 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrabının onarım öncesi görünümü

Kaynak: Ayverdi, 1972: 525

Fot. 23 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii onarım sonrası harimden batı girişinin görünümü

Fot. 24 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzeybatı köşedeki minareten görünüm

Fot. 25 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey cephedeki kapı açıklığından görünüm

Fot. 26 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 27 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 28 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 29 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney cepheden genel görünüm

Fot. 30 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin batısındaki görevli odası

Fot. 31 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin tavanından görünüm

Fot. 32 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin doğusundaki üst kata çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 33 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii son cemaat yerinin üst katından görünüm

Fot. 34 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii harimin kuzey duvarı eksenindeki kapı açıklığından genel görünüm

Fot. 35 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 36 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan kuzeybatı köşedeki merdiven

Fot. 37 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kadınlar mahfilinin balkonundan görünüm

Fot. 38 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mahfil tavanından görünüm

Fot. 39 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 40 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrabından genel görünüm

Fot. 41 Amasya Merzifon ilçesi II. Murad Camii minberi

Fot. 42 Amasya Merzifon ilçesi II. Murad Camii vaaz kürsüsü

Fot. 43 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihraba dik üç sahınlı harimden genel görünüm

Fot. 44 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii desteklerin üzerinde bulunan yastıklar

Fot. 45 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii orta sahnı örten yükseltilmiş tavandan genel görünüm

Fot. 46 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batıdaki sahnın tavanından görünüm

Fot. 47 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii orijinal giriş kapısının kanadı

Fot. 48 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısından genel görünüm

Fot. 49 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısının önceki durumu

Kaynak: Ağaoğlu, 1938: 25 (Erişim Tarihi: 11.06.2014)

Fot. 50 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısının kanatları

Fot. 51 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kapıdaki yazıdan detay

Fot. 52 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kapıdaki yazıdan detay

Fot. 53 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısı kanadından detay

Fot. 54 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı kapısından genel görünüm

Fot. 55 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarından detay

Fot. 56 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarından detay

Fot. 57 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii sütun başlıklarında görülen altı kolu yıldız motifleri

Fot. 58 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihraptan görünüm

Fot. 59 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii mihrap kavsarası

Fot.60 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii minberin aynalık ve süpürgelik kısmı

Fot. 61 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii kuzeybatı köşedeki üst pencere

Fot. 62 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı kapısı kemer yayındaki bezeme

Fot. 63 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu kapısı kemer yayındaki bezeme

Fot. 64 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki Hasan Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 65 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki kalem işi bezemeler

Fot. 66 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii Osman Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 67 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii batı duvarındaki kitap şeklindeki yazı

Fot. 68 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney duvarındaki Allah ve Muhammed yazıları

Fot. 69 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii güney duvarındaki Ömer Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 70 Amasya Merzifon ilçesi Sultan II. Murad Camii doğu duvarındaki rulo şeklindeki yazı

Fot. 71 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minaresinden görünüm

Fot. 72 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin güneybatı köşesinden görünüm

Fot. 73 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin tavanı

Fot. 74 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii son cemaat yerinin batı sınırındaki destekler

Fot. 75 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii imam odasından görünüm

Fot. 76 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey cepheden görünüm

Fot. 77 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu cepheden görünüm

Fot. 78 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney cepheden görünüm

Fot. 79 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvarında yer alan Latince yazılı Roma steli

Fot. 80 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harime girişi sağlayan kapı açıklığı

Fot. 81 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 82 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 83 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfiline girişı sağlayan, kuzey duvarındaki kapı açıklığı

Fot. 84 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kadınlar mahfilinin balkon kısmı

Fot. 85 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki desteklerden birinin başlığı

Fot. 86 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 87 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki kapı ve pencere açıklıkları

Fot. 88 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabı

Fot. 89 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabındaki Arapça yazı

Fot. 90 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minberi

Fot. 91 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii vaaz kürsüsü

Fot. 92 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii tavanından görünüm

Fot. 93 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harime girişı sağlayan kapıdan detay görünüm

Fot. 94 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii desteklerin başlıkları altındaki bezemeler

Fot. 95 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimindeki bir destek başlığı üzerindeki bezemeden görünüm

Fot. 96 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimindeki desteklerden birinin başlık yan yüzündeki bezemeden görünüm

Fot. 97 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii harimin kuzey duvarına saplanan desteklerden birinin başlığındaki bezemeden görünüm

Fot. 98 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii minberinin doğu aynalığının görünümü

Fot. 99 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabının kavsarasından görünüm

Fot. 100 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrap nişinin alt kısmındaki bezemeler

Fot. 101 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrap nişini çevreleyen silmelerdeki bezemelerden görünüm

Fot. 102 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii tavanın hemen alt seviyesinde yer alan kalem işi bezemeler

Fot. 103 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvar yüzeyindeki kalem işi bezemeler

Fot. 104 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii batı duvar yüzeyindeki yazılardan görünüm

Fot. 105 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki pencere kenarlarındaki kalem i i bezemeli bordürlerden detay

Fot. 106 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii mihrabın üst kısmındaki yazılardan görünüm

Fot. 107 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki ‘Ebubekir Radiyallahü Anh’ yazısı

Fot. 108 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarındaki ‘Ömer Radiyallahü Anh’ yazısı

Fot. 109 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii ‘Lâ İlâhe İllallah Muhammedur Resulullah’ yazısı

Fot. 110 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii güney duvarının doğu köşesindeki bezeme

Fot. 111 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu duvarındaki yazılar

Fot. 112 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii doğu duvarındaki bezeme

Fot. 113 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarındaki bezeme

Fot. 114 Amasya merkez ilçe Kaleköy Camii kuzey duvarının batı köşesindeki bugün var olmayan bezemeden kalıntı

Fot. 115 Amasya merkez Üçler Camii yapılış tarihini gösteren günümüz yazısı

Fot. 116 Amasya merkez Üçler Camii haziresi

Fot. 117 Amasya merkez Üçler Camii minaresi

Fot. 118 Amasya merkez Üçler Camii doğu cephesindeki avlu

Fot. 119 Amasya merkez Üçler Camii doğu cepheden genel görünüm

Fot. 120 Amasya merkez Üçler Camii kuzey cepheden genel görünüm

Fot. 121 Amasya merkez Üçler Camii güney cepheden genel görünüm

Fot. 122 Amasya merkez Üçler Camii batı cepheden genel görünüm

Fot. 123 Amasya merkez Üçler Camii harimde yer alan serbest destekler

Fot. 124 Amasya merkez Üçler Camii harimdeki desteklerin taşıdığı ana kirişler

Fot. 125 Amasya merkez Üçler Camii kadınlar mahfili

Fot. 126 Amasya merkez Üçler Camii mahfile çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 127 Amasya merkez Üçler Camii kadınlar mahfilinin batı sınırındaki destekler

Fot. 128 Amasya merkez Üçler Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 129 Amasya merkez Üçler Camii mahfilin doğusundaki küçük odaya açılan kapı

Fot. 130 Amasya merkez Üçler Camii mihrabı

Fot. 131 Amasya merkez Üçler Camii minberi

Fot. 132 Amasya merkez Üçler Camii vaaz kürsüsü

Fot. 133 Amasya merkez Üçler Camii harimin batı duvarındaki, sonradan kapatılan pencere açıklığı

Fot. 134 Amasya merkez Üçler Camii orta sahnının kirişlemesi alttan kaplamalı, iç içe tek kat bindirmeli tavanı

Fot. 135 Amasya merkez Üçler Camii minberinin batı yüzü

Fot. 136 Amasya merkez Üçler Camii mahfil merdiveni altındaki bölümün kapı kanatları

Fot. 137 Amasya merkez Üçler Camii doğu duvarındaki odunluğa bakan pencere

Fot. 138 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii genel görünümü

Fot. 139 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 140 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerini örten kirişlemesi üstten kaplamalı tavanından görünüm

Fot. 141 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin batı sınırı

Fot. 142 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin yarı yıkık kuzey sınırı

Fot. 143 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii son cemaat yerinin tabanından görünüm

Fot. 144 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kuzey cepheden görünüm

Fot. 145 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğu cepheden genel görünüm

Fot. 146 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii batı cephesinde sonradan kapatılan pencere açıklıkları

Fot. 147 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harime girişi sağlayan kapı açıklığı

Fot. 148 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harimin kuzeyindeki, depo olarak kullanılan bölüm

Fot. 149 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 150 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mahfil tabanından görünüm

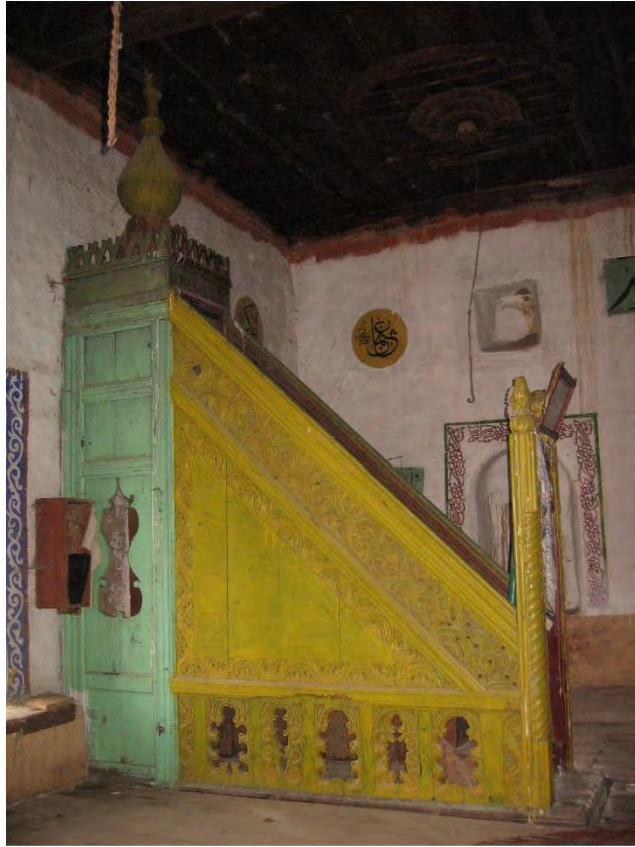
Fot. 151 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mahfili taşıyan burmalı desteklerden biri

Fot. 152 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 153 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mihrabı

Fot. 154 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberi

Fot. 155 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii vaaz kürsüsü

Fot. 156 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii harimin batı duvarında yer alan nişler

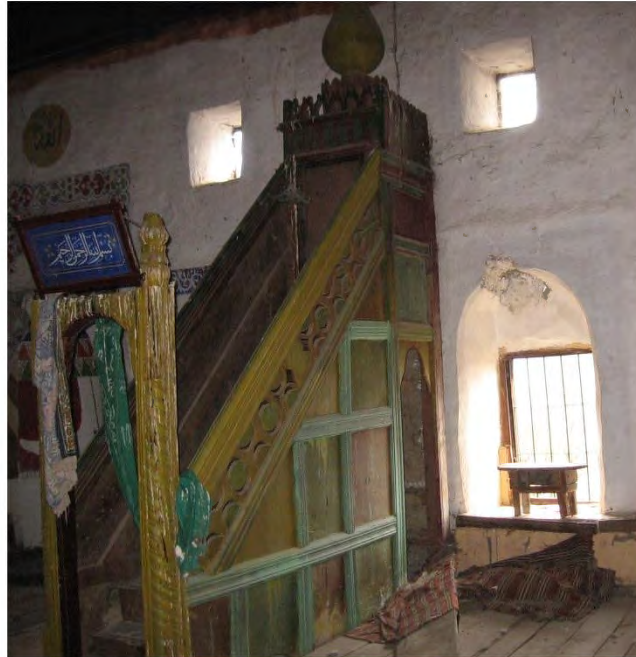
Fot. 157 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kapı kanatları

Fot. 158 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kapısından detay

Fot. 159 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minber kapısı

Fot. 160 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberin batı yüzü

Fot. 161 Amasya merkez ilçe Kızılıklı Köyü Camii minberinin süpürgeliği

Fot. 162 Amasya merkez ilçe Kızılıklı Köyü Camii minberi süpürgeliğinden detay

Fot. 163 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii minberi külâhı

Fot. 164 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii orta sahnın tavan göbeği

Fot. 165 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğudaki sahnın tavan göbeği

Fot. 166 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii batıdaki sahnın tavan göbeği

Fot. 167 Amasya merkez ilçe Kızılıklıslacık Köyü Camii batı duvar yüzeyindeki kalem işi süsleme

Fot. 168 Amasya merkez ilçe Kızılıklıslacık Köyü Camii kuzey duvarındaki kalem işi bezeme

Fot. 169 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii kuzey duvarındaki kalem işi bezeme

Fot. 170 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii doğu duvarındaki kalem işi bezeme

Fot. 171 Amasya merkez ilçe Kızılkışlacık Köyü Camii mihrabındaki kalem işi bezemeler

Fot. 172 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii minaresinden genel görünüm

Fot. 173 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 174 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii kuzey cepheden genel görünüm

Fot. 175 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii doğu cepheden genel görünüm

Fot. 176 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii batı cepheden genel görünüm

Fot. 177 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii güney cepheden genel görünüm

Fot. 178 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 179 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii mihrabından genel görünüm

Fot. 180 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii minberi

Fot. 181 Amasya merkez ilçe İlyasköy Camii tavanından genel görünüm

Fot. 182 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii minaresi

Fot. 183 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii son cemaat yeri kuzey cephesinden görünüm

Fot. 184 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 185 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 186 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 187 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 188 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mahfilinin girişlemesi alttan kaplamalı tabanı

Fot. 189 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mahfilin kuzeyindeki ek bölümden genel görünüm

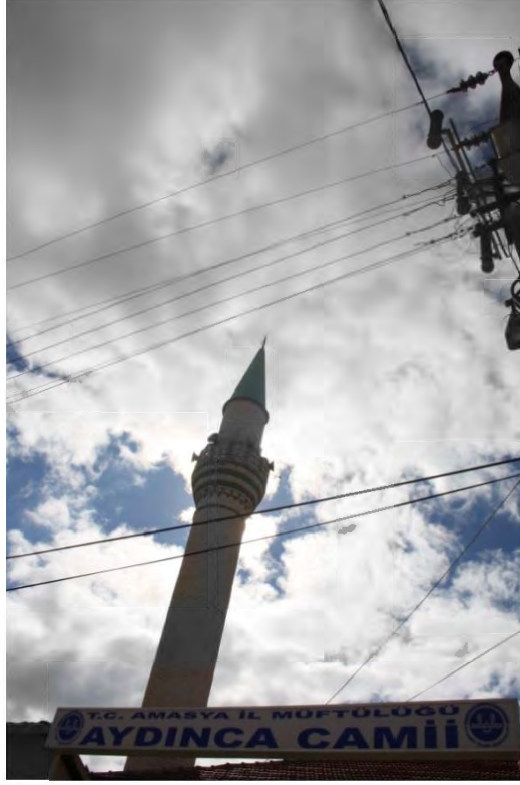
Fot. 190 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii mihrabı

Fot. 191 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii minberi

Fot. 192 Amasya merkez ilçe Belmebük Köyü Camii tavanında genel görünüm

Fot. 193 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii minaresinden genel görünüm

Fot. 194 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii son cemaat yerinin batısından görünüm

Fot. 195 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii son cemaat yerinin doğusundan görünüm

Fot. 196 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii doğu cepheden genel görünüm

Fot. 197 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii batı cepheden genel görünüm

Fot. 198 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii batı ve güney cephelerden genel görünüm

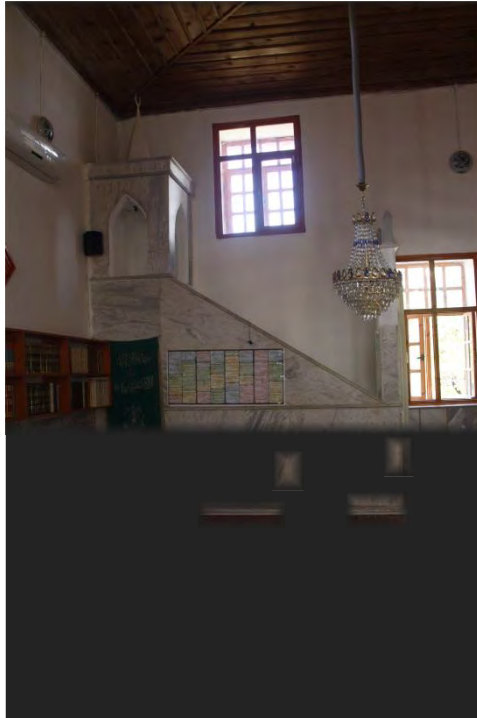
Fot. 199 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 200 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii girişlemesi alttan kaplamalı mahfil tabanı

Fot. 201 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii mihrabı

Fot. 202 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii minberi

Fot. 203 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavanından genel görünüm

Fot. 204 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii döner eksenli tavanının eksen kenarındaki süsleme

Fot. 205 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii tavan göbeği

Fot. 206 Amasya merkez ilçe Aydınca Köyü Camii minaresinden görünüm

Fot. 207 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 208 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii kuzey cepheden genel görünüm

Fot. 209 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii doğu ve güney cephelerden görünüm

Fot. 210 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii batı ve güney cephelerden genel görünüm

Fot. 211 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 212 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii orijinal minareye çıkışı sağlayan kapı

Fot. 213 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii mihrabı

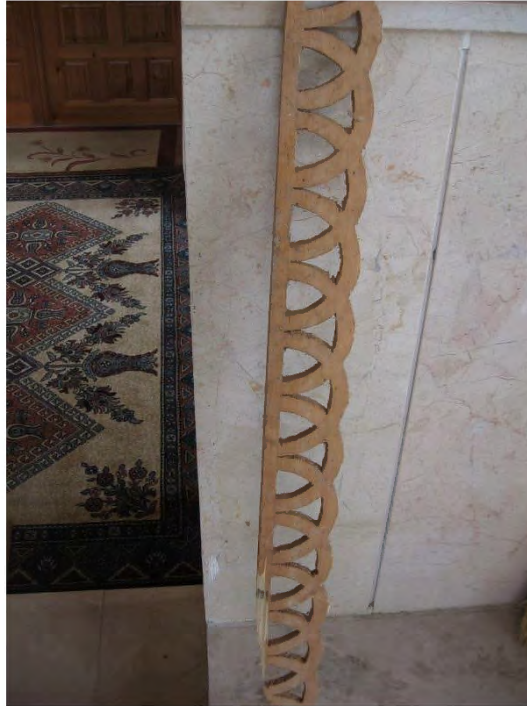
Fot. 214 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii minberi

Fot. 215 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii vaaz kürsüsü

Fot. 216 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii tavanından genel görünüm

Fot. 217 Amasya merkez ilçe Mahmatlar Köyü Camii döner eksenli bindirme tavanın, eksen kenarlarında bugün var olmayan bordürden parça

Fot. 218 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii minaresinden genel görünüm

Fot. 219 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 220 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii batı ve güney cephelerden görünüm

Fot. 221 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii doğu cepheden görünüm

Fot. 222 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 223 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii mihrabı

Fot. 224 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii minberi

Fot. 225 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavanından genel görünüm

Fot. 226 Amasya merkez ilçe Sarılar Köyü Camii tavan göbeğinden görünüm

Fot. 227 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 228 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 229 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 230 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 231 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 232 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii mihrabı

Fot. 233 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii minberi

Fot. 234 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii vaaz kürsüsü

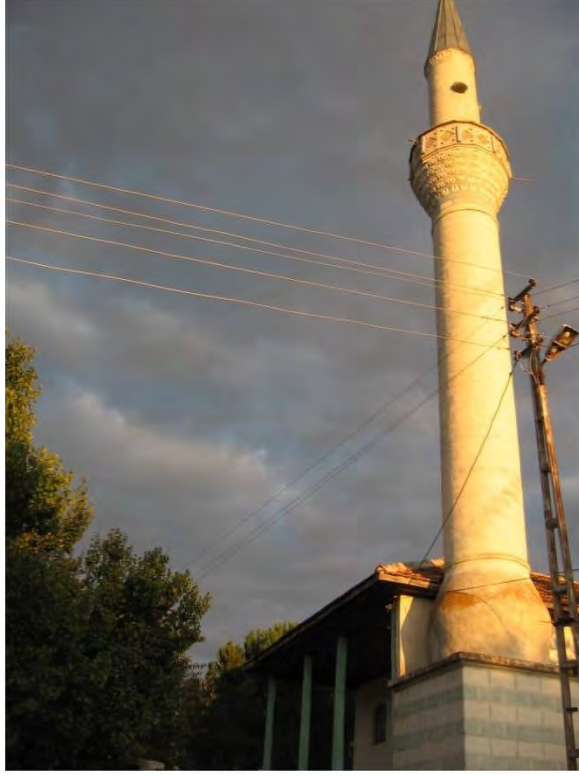
Fot. 235 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii tavanından genel görünüm

Fot. 236 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii doğu duvarındaki pencere kenarlarındaki süslemeler

Fot. 237 Amasya merkez ilçe Dadı Köyü Camii eksen kenarlarındaki süsleme

Fot. 238 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii minaresinden görünüm

Fot. 239 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 240 Amasya merkeze bağı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 241 Amasya merkeze bağı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 242 Amasya merkeze bağı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 243 Amasya merkeze bağı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 244 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii mihrabı

Fot. 245 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii minberi

Fot. 246 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii mahfil tavanından görünüm

Fot. 247 Amasya merkeze bağlı Mahmatlar Köyü Yol Kenarı Camii tavanından genel görünüm

Fot. 248 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 249 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 250 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 251 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 252 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii doğı cephesinden genel görünüm

Fot. 253 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 254 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii mihrabı ve vaaz kürsüsü

Fot. 255 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii minberi

Fot. 256 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii mahfil tavanı

Fot. 257 Amasya merkeze bağı Kavaklıağıl Mezrası Camii tavanından genel görünüm

Fot. 258 Amasya merkeze bağlı Kavaklıağıl Mezrası Camii tavan göbeği

Fot. 259 Amasya Merzifon ilėesi Hanife Hatun Camii minaresinden görünüm

Fot. 260 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 261 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 262 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 263 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii son cemaat yeri tavanından görünüm

Fot. 264 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii harimin doğusunda yer alan desteklerden görünüm

Fot. 265 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu kirişler

Fot. 266 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 267 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii son cemaat yerinin mahfile katılan bölümü

Fot. 268 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfilin kuzeyi

Fot. 269 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mahfilin kirişlemesi alttan kaplamalı tavanı

Fot. 270 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii mihrabı

Fot. 271 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii minberi

Fot. 272 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii döner eksenli bindirme tavanından genel görünüm

Fot. 273 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavanındaki çarkıfelek motifi

Fot. 274 Amasya Merzifon ilçesi Hanife Hatun Camii tavanındaki geometrik bezemeler

Fot. 275 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii minaresinden görünüm

Fot. 276 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 277 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinin doğusundaki bölüm

Fot. 278 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerinin kirişlemesi üstten kaplamalı tavanı

Fot. 279 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 280 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii mihrap ve minberi

Fot. 281 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 282 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii minaresi

Fot. 283 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerine geçişi sağlayan kuzey kapısı

Fot. 284 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii son cemaat yerine geçişi sağlayan doğu kapısı

Fot. 285 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 286 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii doğu cepheden genel görünüm

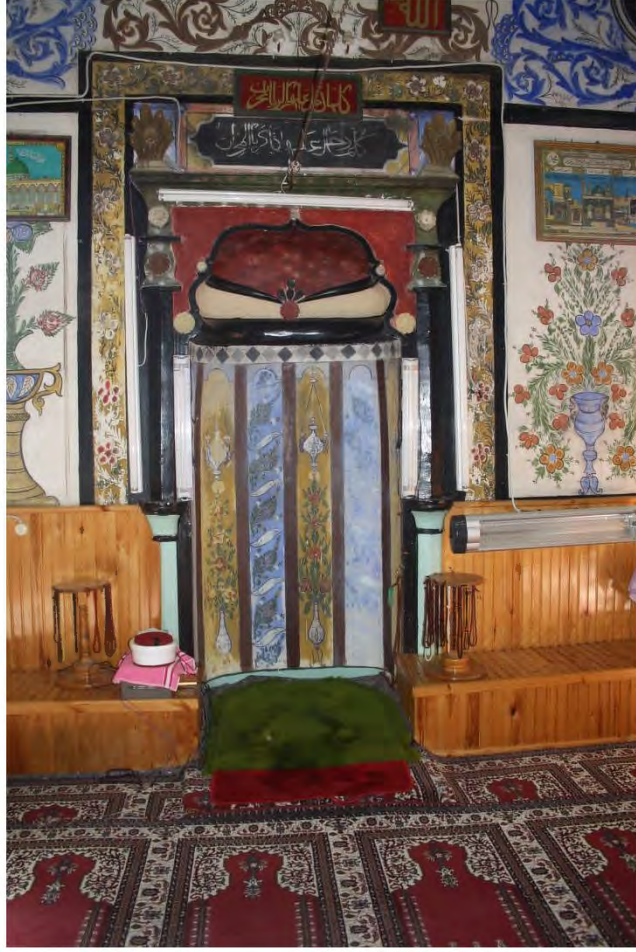
Fot. 287 Amasya Merzifon ilçesi Ortaova Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 288 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 289 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii kadınlar mahfili

Fot. 290 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabı

Fot. 291 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii minberi

Fot. 292 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 293 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin kuzey duvarındaki bezemeler

Fot. 294 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin kuzey duvarındaki bezeme

Fot. 295 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin batı duvar yüzeyindeki yıldız kompozisyonu

Fot. 296 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii harimin batı duvar yüzeyi üzerindeki bezeme

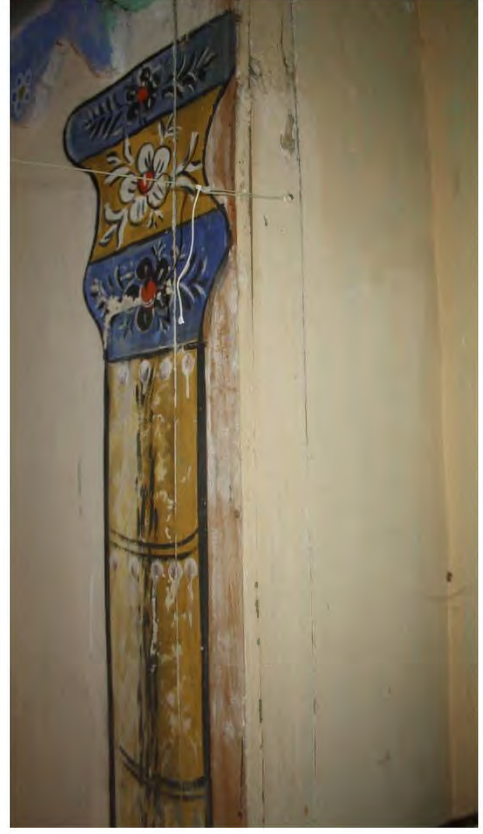
Fot. 297 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Hasan Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 298 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Ali Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 299 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii batı duvar yüzeyi üzerindeki Ebu Bekir Radiyallahü Anh yazısı

Fot. 300 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii vazo içinden çıkan çiçekler **Fot. 301** Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ahşap destek üzerindeki bezeme

Fot. 302 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabı üzerindeki yazı

Fot. 303 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabın iki yanındaki bezemelerden

Fot. 304 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ibrikten çıkan çiçek demetleri

Fot. 305 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii soyut bitki tasviri

Fot. 306 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii Allah Celle Celalühu yazısı

Fot. 307 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii Muhammed Aleyhissalam yazısı

Fot. 308 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii vazo içinden çıkan çiçek tasvirleri

Fot. 309 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabındaki haşhaş tasviri

Fot. 310 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabındaki vazo ve kandil motifi

Fot. 311 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrap kavsarası

Fot. 312 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii mihrabı sütunceleri üstündeki gülbezeler

Fot. 313 Amasya merkez ilçe Çavuş Köyü Camii ahşap tavan eteği

Fot. 314 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii minaresi

Fot. 315 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 316 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 317 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 318 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 319 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 320 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii mihrabı

Fot. 321 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii minberi

Fot. 322 Amasya merkez Kayabaşı Mahallesi Camii tavanından görünüm

Fot. 323 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii minaresi

Fot. 324 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 325 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 326 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii doğu cephesinden görünüm

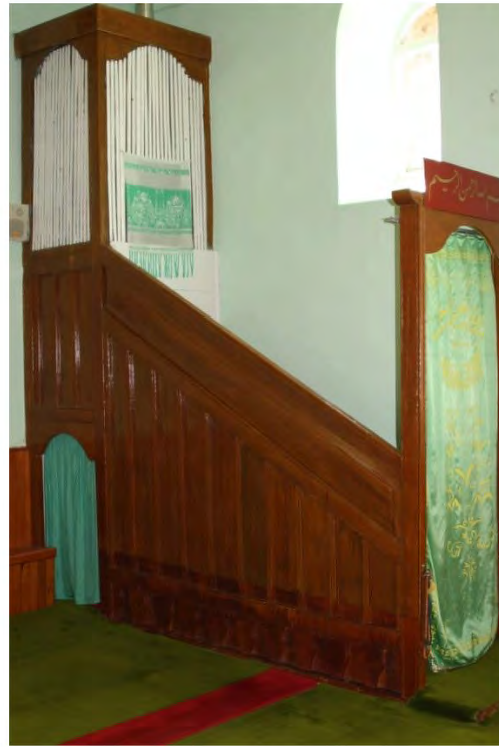
Fot. 327 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 328 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 329 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii mihrabı

Fot. 330 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii minberi

Fot. 331 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii tavanından görünüm

Fot. 332 Amasya merkez ilçe Yıldızköy Camii minaresi

Fot. 333 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii son cemaat yerinden genel görünüm

Fot. 334 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 335 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 336 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 337 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 338 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii mihrabı

Fot. 339 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii minberi

Fot. 340 Amasya merkez ilçe İpekköy Camii tavanından görünüm

Fot. 341 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii minaresi

Fot. 342 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 343 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 344 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 345 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 346 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 347 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mahfile ve minareye çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 348 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mahfilden görünüm

Fot. 349 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii mihrap ve minberden görünüm

Fot. 350 Amasya Merzifon ilçesi Yeşilören Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 351 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minaresi

Fot. 352 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 353 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 354 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 355 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 356 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii son cemaat yerinin güneyindeki kapalı mekândan görünüm

Fot. 357 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 358 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minareye çıkışı sağlayan kapı açıklığı

Fot. 359 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfil katından görünüm

Fot. 360 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfilin güneyindeki bölümde bulunan yastıklardan detay görünüm

Fot. 361 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mahfilin güneyindeki bölümün tavanından görünüm

Fot. 362 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii mihrabı

Fot. 363 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii minberi

Fot. 364 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii tavanından görünüm

Fot. 365 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Camii pencere kenarlarındaki süslemeler

Fot. 366 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii minaresi

Fot. 367 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 368 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii batı ve güney cephelerinden görünüm

Fot. 369 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 370 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 371 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii mahfil tabanından görünüm

Fot. 372 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii mihrabı ve vaaz kürsüsü

Fot. 373 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii minberi

Fot. 374 Amasya merkez Karasenir Mahallesi Serçoban Tamlar Camii tavanından görünüm

Fot. 375 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii minaresi

Fot. 376 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 377 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 378 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 379 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 380 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 381 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii mahfil tabanından görünüm

Fot. 382 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii mihrabı

Fot. 383 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii minberi

Fot. 384 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii tavanından görünüm

Fot. 385 Amasya merkez Sarıyar Köyü Aşağıova Camii bindirme tavanın eksen kenarındaki süslemeden detay

Fot. 386 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 387 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii batı ve kuzey cephelerinden genel görünüm

Fot. 388 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 389 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot 390 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 391 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii mihrabı, minberi ve vaaz kürsüsü

Fot. 392 Amasya merkez ilçe Karakise Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 393 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kitabesinden görünüm

Fot. 394 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minaresi

Fot. 395 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 396 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 397 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 398 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 399 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minareye çıkışı sağlayan kapı açıklığı

Fot. 400 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 401 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii son cemaat yeri tavan göbeği

Fot. 402 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii son cemaat yeri tavanındaki giriş

Fot. 403 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii harime geçişi sağlayan orijinal kapısı

Fot. 404 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 405 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii mahfil tabanından görünüm

Fot. 406 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii mahfil katından görünüm

Fot. 407 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii mihrabı

Fot. 408 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minberi

Fot. 409 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii harimin kuzey duvarındaki niş

Fot. 410 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii harimin doğusundan görünüm

Fot. 411 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii orijinal ahşap tavandan görünüm

Fot. 412 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kitabeden detay görünüm

Fot. 413 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kapı sövesindeki süslemeden detay

Fot. 414 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kapısından süsleme detayı

Fot. 415 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kapısından süsleme detayı

Fot. 416 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kapısından süsleme detayı

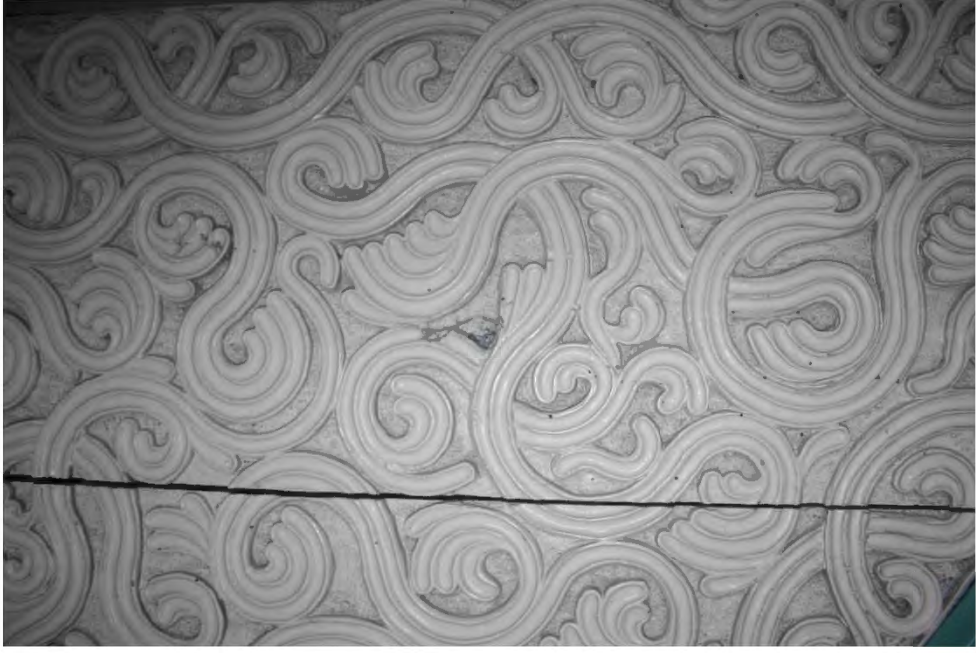
Fot. 417 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii kapısından süsleme detayı

Fot. 418 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber tacı

Fot. 419 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber korkuluğu

Fot. 420 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber aynalığında süsleme detayı

Fot. 421 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber süpürgeliğinden detay

Fot. 422 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber süpürgeliğinden detay

Fot. 423 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber süpürgeliğinden detay

Fot. 424 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber süpürgeliğinden detay

Fot. 425 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber köşkü altından detay

Fot. 426 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii minber köşkü

Fot. 427 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii bindirme tavanın eksen kenarlarındaki süslemeler

Fot. 428 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii tavanın köşelerindeki süsleme

Fot. 429 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii tavan göbeği

Fot. 430 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii tavanındaki kalem işinden detay

Fot. 431 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii tavanındaki kalem işinden detay

Fot. 432 Amasya Taşova ilçesi Yukarı Baraklı Camii tavanındaki kalem işinden detay

Fot. 433 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii minaresi

Fot. 434 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 435 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii son cemaat yerindeki desteklerden detay

Fot. 436 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kuzey cephedeki kapı açıklığı

Fot. 437 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 438 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 439 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 440 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 440 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 442 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfil tabanından görünüm

Fot. 443 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfile çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 444 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii minareye çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 445 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mahfilden harime bakış

Fot. 446 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 447 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii mihrabı

Fot. 448 Amasya Göynücek ilçesi Şihlar Köyü Camii minberi

Fot. 449 Amasya Göynücek ilçesi Şihlar Köyü Camii batı duvarındaki yazılar

Fot. 450 Amasya Göynücek ilçesi Şihlar Köyü Camii pencere kenarındaki bezemeler

Fot. 451 Amasya Göynücek ilçesi Şihlar Köyü Camii mahfil desteklerinden görünüm

Fot. 452 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii eksen kenarlarındaki süslemeler

Fot. 453 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavan göbeği

Fot. 454 Amasya Göynücek ilçesi Şıhlar Köyü Camii tavanı köşesindeki hilal ve yıldız motifi

Fot. 455 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının kuzey cephesindeki kapı açıklığı (Kaynak: VGM arşivi)

Fot. 456 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının batı cephesindeki pencere açıklıkları (**Kaynak:** VGM arşivi)

Fot. 457 Amasya merkez Köprübaşı Camii ana destekten görünüm (**Kaynak:** V.G.M. arşivi)

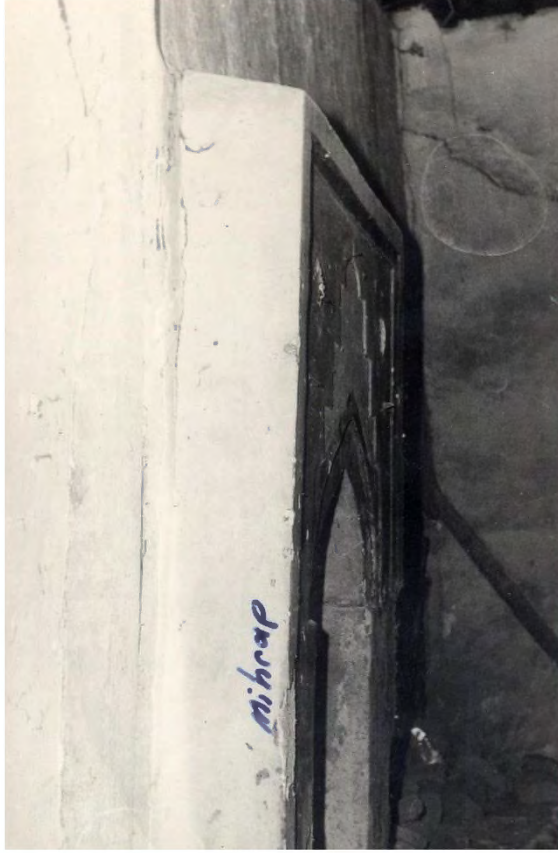
Fot. 458 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının hariminden doğu duvarına bakış (**Kaynak:** VGM arşivi)

Fot. 459 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının kadınlar mahfilinden genel görünüm (**Kaynak:** VGM arşivi)

Fot. 460 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının batı duvarındaki pencere açıklıkları (**Kaynak:** VGM. arşivi)

Fot. 461 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının mihrabı (**Kaynak:** VGM. arşivi)

Fot. 462 Amasya merkez Köprübaşı Camii orijinal yapının minber kalıntısı (**Kaynak:** VGM arşivi)

Fot. 463 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minaresi

Fot. 464 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının genel görünümü

Fot. 465 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının hariminden doğu duvarındaki sonradan kapatılan pencere açıklığı

Fot. 466 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 467 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının batı cephesinden genel görünüm

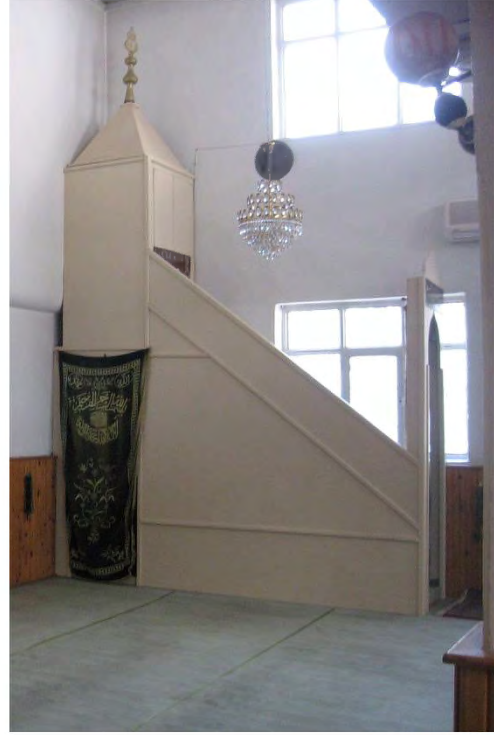
Fot. 468 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 469 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minareye çıkışını sağlayan çevresi kapatılmış merdivenler

Fot. 470 Amasya merkez Köprübaşı günümüzdeki yapının mihrabı

Fot. 471 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının minberi

Fot. 472 Amasya merkez Köprübaşı Camii günümüzdeki yapının tavanından genel görünüm

Fot. 473 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii minaresi

Fot. 474 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 475 Amasya Merzifon ilçesi Akarla Köyü Camii kuzey ve batı cephelerinden görünüm

Fot. 476 Amasya Merzifon ilçesi Akarla Köyü Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 477 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 478 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii son cemaat yerinden mahfile çıkış

Fot. 479 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii son cemaat yerinin üst katından görünüm

Fot. 480 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

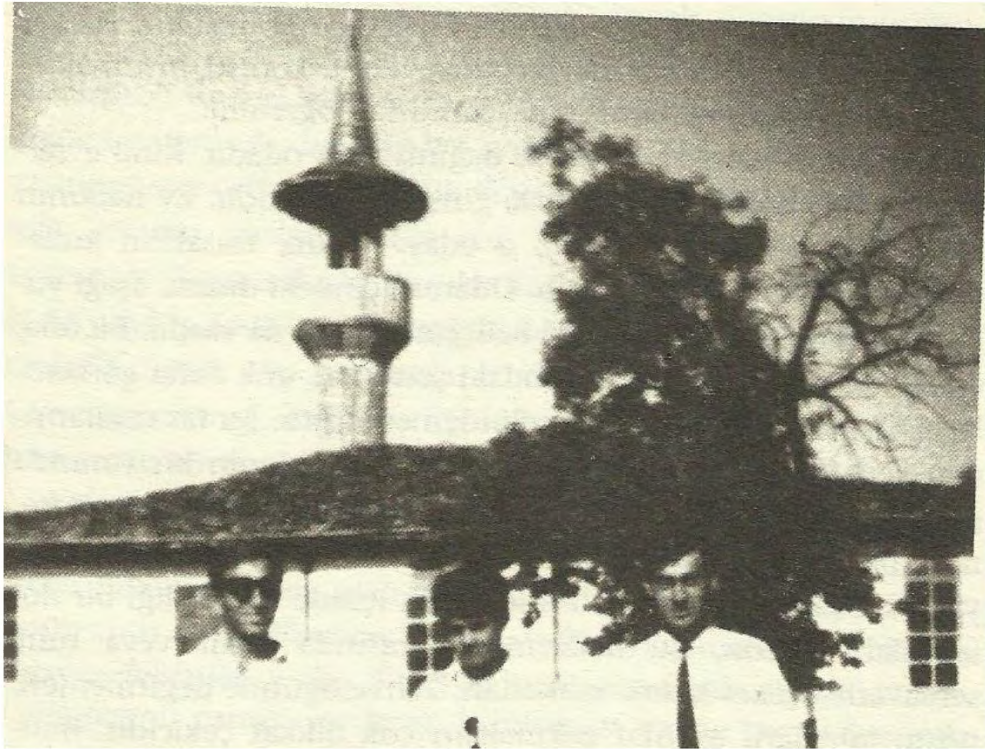
Fot. 481 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii mihrabı

Fot. 482 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii minberi

Fot. 483 Amasya Merzifon ilçesi Aktarla Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 484 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii orijinal yapıdan görünüm

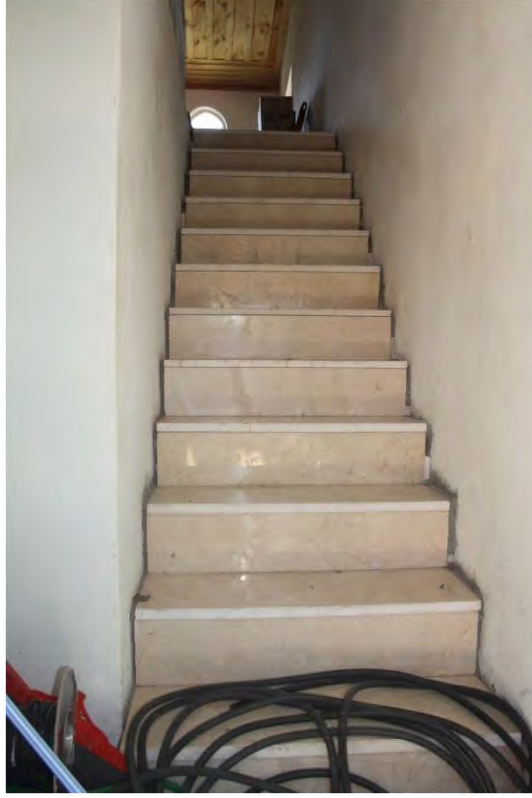
Kaynak: Tekin, 2004: 38

Fot. 485 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii minaresi

Fot. 486 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 487 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii son cemaat yerinin üst katına çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 488 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 489 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 490 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 491 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 492 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 493 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii harimi çevreleyen galeriden görünüm

Fot. 494 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mahfilin kuzeyindeki bölümden görünüm

Fot. 495 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii mihrap, minber ve vaaz kürsüsü

Fot. 496 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavanından görünüm

Fot. 497 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii pencere kenarındaki bezemeler

Fot. 498 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii bindirme tavanın eksen kenarındaki bezeme

Fot. 499 Amasya merkez ilçe Akyazı Köyü Camii tavan göbeği

Fot. 500 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minareleri

Fot. 501 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii orijinal minareden görünüm

Fot. 502 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 503 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 504 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 505 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii güney cephesinden görünüm

Fot. 506 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat yerinin doğusundan görünüm

Fot. 507 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat yerinin batısından görünüm

Fot. 508 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son cemaat yerinin tavanı

Fot. 509 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 510 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii harimin kuzey duvarındaki üst pencere açıklığı

Fot. 511 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii mahfilin kuzeyindeki bölümden görünüm

Fot. 512 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii mihrabı

Fot. 513 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minberi

Fot. 514 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii tavanından görünüm

Fot. 515 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii ahşap kapı kanatları

Fot. 516 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minber tacı

Fot. 517 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii minber aynalı

Fot. 518 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii doğu duvarındaki yazılar

Fot. 519 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının dışında kalan yan kısımlar

Fot. 520 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının güney yüzündeki yazı

Fot. 521 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının güney yüzündeki yazı

Fot. 522 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının güney yüzündeki yazı

Fot. 523 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının doğu yüzündeki yazı

Fot. 524 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının doğu yüzündeki yazı

Fot. 525 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının doğu yüzündeki yazı

Fot. 526 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının kuzey yüzündeki yazı

Fot. 527 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının kuzey yüzündeki yazı

Fot. 528 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının kuzey yüzündeki yazı

Fot. 529 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının batı yüzündeki yazı

Fot. 530 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının batı yüzündeki yazı

Fot. 531 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii bindirme tavanının batı yüzündeki yazı

Fot. 532 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii aplike altı kollu yıldız ve gülbezek motifi

Fot. 533 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii ikinci bindirme katın bezemeleri

Fot. 534 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın kenarındaki bezemeler

Fot. 535 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın köşelerindeki bezemeler

Fot. 536 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii son bindirme katın kenarındaki ışınsal kollar

Fot. 537 Amasya merkez ilçe Büyük Kızılca Köyü İstasyon Camii tavan göbeği

Fot. 538 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii yıkılan minareden görünüm
(Kaynak: VGM arşivi)

Fot. 539 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minberin önceki konumu
(Kaynak: VGM arşivi)

Fot. 540 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minaresi

Fot. 541 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kuzey cephesinden görünüm

Fot. 542 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii batı cephesinden görünüm

Fot. 543 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii doğu cephesinden görünüm

Fot. 544 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii güney ve batı cephelerden görünüm

Fot. 545 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii son cemaat yerinin batısı

Fot. 546 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kadınlar mahfilinden görünüm

Fot. 547 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii mahfilden görünüm

Fot. 548 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minareye çıkışı sağlayan kapı açıklığı

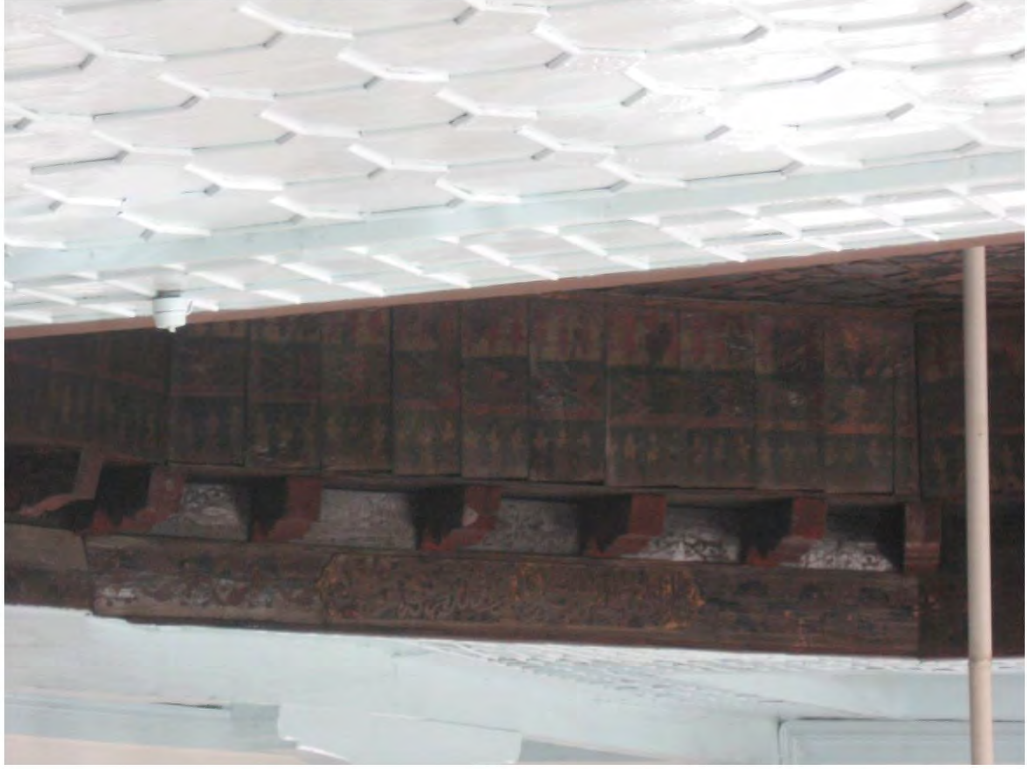
Fot. 549 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii mihrabı

Fot. 550 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Cami minberi

Fot. 551 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii harim tavanından görünüm

Fot. 552 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavandaki konsollardan görünüm

Fot. 553 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii kademeli yükselen tavan göbeği

Fot. 554 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanın kuzeyindeki bölüm

Fot. 555 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii minber aynalığı

Fot. 556 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavan göbeğindeki kalem işi bezemeler

Fot. 557 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii tavanındaki altı kollu yıldız motifleri

Fot. 558 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii eksen kenarlarındaki kalem işi bezemeler

Fot. 559 Amasya Merzifon ilçesi Büyük Hacı Hasan Camii eksen kenarındaki yazı

Fot. 560 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kitabesi

Fot. 561 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii batı cephesindeki çeşme

Fot. 562 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii batı cephedeki çeşmenin kitabesi

Fot. 563 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minaresi

Fot. 564 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii batı cephesinden genel görünüm

Fot. 565 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii güney cephesinden genel görünüm

Fot. 566 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii doğu cephesinden genel görünüm

Fot. 567 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey cephesinden genel görünüm

Fot. 568 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan merdiven

Fot. 569 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii son cemaat yerinden görünüm

Fot. 570 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harim girişinin güneyindeki pencere açıklıkları

Fot. 571 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harimin kuzeyindeki destekler

Fot. 572 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii harimin doğusundaki destekler

Fot. 573 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfilinin balkon kısmından görünüm

Fot. 574 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii son cemaat yerinin üst katının mahfil katına dahil edilen kısmı

Fot. 575 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kadınlar mahfilinden genel görünüm

Fot. 576 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minareye çıkışı sağlayan ahşap paravanla çevrelenmiş merdiven

Fot. 577 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii mihrabı

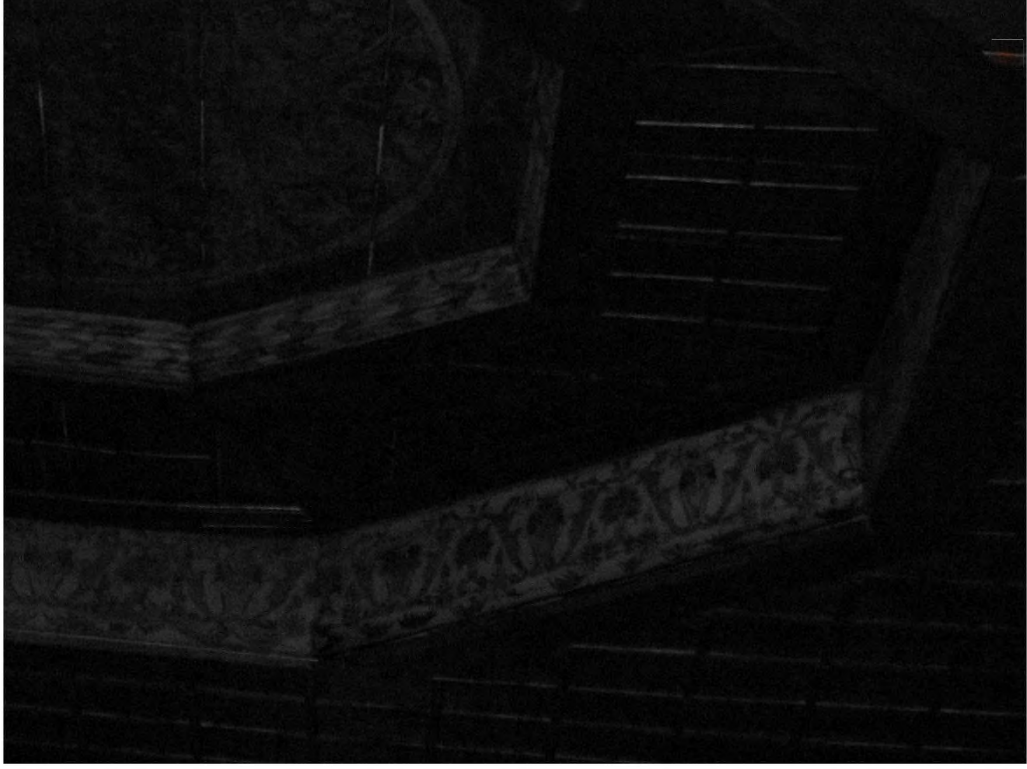
Fot. 578 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii minberi

Fot. 579 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavanından görünüm

Fot. 580 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii tavan göbeğindeki kalem işi bezeme

Fot. 581 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii bindirme tavanının üçüncü katının eksen kenarlarındaki bezemeler

Fot. 582 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey cephedeki çift kanatlı ahşap kapı

Fot. 583 Amasya Merzifon ilçesi Eyüp Çelebi Camii kuzey kapısındaki kalem işi süsleme kalıntıları

Kaynakça

- Abdizade Hüseyin Hüsameddin. (2007). *Amasya Tarihi 1-5*. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Acun, H. (2005). *Bozok Sancağı'nda (Yozgat İli) Türk Mimarisi*. Ankara: TTK Yayınları.
- Acun, H. (2001). İlyakut (İlyağut) Köyü Camii. EJOS, IV (M. Kiel- N. Landman&H. Theunissen-eds.) Proceedings of the 11 th International Congress of Turkish Art, Utrecht-The Netherland, August 23-28, 1999), s. 1-22.
- Acun, H. (1981). *Yozgat ve Yöresi Türk Devri Yapıları. Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (13), ss. 635-715.
- Acun, H. (1999). *Manisa'da Türk Devri Yapıları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ağaoğlu, M. (1938). Unpublished Wooden Doors of The Seljuk Period. *Parnassus*. New York: College Art Association, 1(10), ss.411-414.
- Ahunbay, Z. (2011). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Akın, G. (1985). *Doğu ve Güneydoğu'daki Tarihsel Ev Tiplerinde Anlam*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İTÜ.
- Akın, G. (1991). Tüteklikli Örtü Geleneği: Anadolu Cami ve Tarikat Yapılarında Tüteklikli Örtü. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (22), ss. 323-354.
- Akok, M. (1968). Hacıbektaş Veli Mimari Manzumesi. *Türk Etnografya Dergisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, (10), ss. 27-58
http://www.kulturvarliklari.gov.tr/sempozyum_pdf/turk_etnografya/10.turk.etnografya.pdf (Erişim Tarihi: 23.10.2014)
- Akok, M. (1976). Konya Beyşehirinde Eşrefoğlu Camii ve Türbesi. *Türk Etnografya Dergisi*. Ankara: TTK Basımevi, (15), ss. 5-34.

- Akurgal, E. (2005). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları İşletme Müdürlüğü.
- Akşın, S. (1988). *Türkiye Tarihi 2 Osmanlı Devleti 1300-1600*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Aktürk, G. (2006). *Eskişehir'in Mahmudiye İlçesi'ndeki Döner Eksenli Bindirme Tavanlı Camiler ve Döner Eksenli Bindirme Tavanlı Cami Geleneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Alp, S. (1995). *Ahşap ve Alçı Sslemeciliğinde Çelebi Mehmed Dönemi Süsleme Repertuarı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Alp S. (1961/1962). Amasya Civarında Zara Bucağında Bulunan Hitit Heykeli ile Diğer Hitit Eserleri, *Anatolia*. Ankara, 6, ss. 191-216.
- Altınsapan, E. (1988). *Sivrihisar'da Türk Mimarisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Altınsapan, E. ve Parla, C. (2004). *Eskişehir Selçuklu ve Osmanlı Yapıları I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altun, A. (1981-1982). Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi "bir deneme". *Atatürk'n Doğumunun 100.Yılına Armağan Kütahya*. İstanbul: Formül Matbaası, ss. 171-700.
- Arık, R. (1973). *Batılılasma Dönemi Türk Mimarisi rneklerinden Anadolu'da üç Ahşap Cami*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Arık, R. (1974). Camide Resim. *Türkiyemiz*. İstanbul: Ak Yayınları, 5(14), ss. 2-9.
- Arık, R.(1988). *Batılılasma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Arslan, H. (2005). *Osmanlı Mimarisinde Ahşap Tavan Göbekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Arslan, M. (1992). Roma Dönemi Pontus- Paphlagonia Bölgesi şehir Sikkeleri. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1990 Yıllığı*. Ankara: Dönmez Ofset, ss. 76-97.

- Arslan, M. (2007). Amasyalı Hattatlar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2(4), ss. 123-143
<http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi6/9arslanmustafa.pdf>. (Erişim Tarihi: 13.03.2013).
- Aslanapa, O. (2007). *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi*. Ankara: AKMB Yayınları.
- Aslanapa, O. (1993). *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aslanapa, O. (2004). *Osmanlı Devri Mimarisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Aslanapa, O. (1996). *Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri*. Ankara: Türksoy Yayınları.
- Ayar, A. R. ve Özel, R. O. (2013). Ord. Prof. Süheyl Ünver'in Amasya Günlüklerinin Tanıtımı ve Sadeleştirilmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1(1), ss. 147-167
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/amaufd/article/view/5000079760/5000074136>
(Erişim Tarihi: 24.09.2015)
- Aylar, F. (2007). Amasya'nın Genel Coğrafya Özellikleri. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayınları, ss. 19-111.
- Aytaç, İ. (2013). *Malatya Türk-İslam Eserleri II*. İstanbul: Malatya Kitaplığı.
- Aytekin, O. (1999). *Ortaçağdan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ayverdi, E. H. (1972). *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri (1403-1451)*. İstanbul: İstanbul Fatih Cemiyeti.
- Ayverdi, E. H. (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Romanya Macaristan I*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Ayverdi, E. H. (2000). *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri Yugoslavya II*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

- Ayverdi, E. H. (2000). *Avrupa’da Osmanlı Mimari Eserleri Yugoslavya III*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Azizov, A. (2007). Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. ss. 1-15
file:///C:/Users/Neslihan%20Korkmaz/Downloads/Turk_Konut_Mimarisi_Ile_Anitsal_Mimari_A.pdf (Erişim Tarihi: 24.11.2015)
- Bakır, B. (1999). XVIII. Yüzyılda Türk Baroku Camiler. *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 10, ss. 265-275.
- Baş, G. (2006). *Diyarbakır’daki İslâm Dönemi Mimarisinde Süsleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Baş, E. (2008). *62 Numaralı Amasya Şer’iyye Sicil Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Baş, G. (2006). *Diyarbakır’daki İslam Dönemi Mimarisinde Süsleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Baydaş, Ö.G. (1998). *Siirt İli Aydın (Tillo’daki) Mimari Eserler*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Bayhan, A. A. (2006). Ordu’da Yeni Tespit Edilen Ahşap Camiler. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*. (16). 33-48.
- Bayraktar, M. S. (1996). *Tire’de Osmanlı Dönemi Cami ve Mescitleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Bayraktar, M. S. (2012). Samsun’da Cumhuriyetten Önce İnşa Edilen Ahşap (Çantı) Camiler. *Samsun Sempozyumu*. Samsun: Samsun Valiliği Yayınları.
- Bayraktar, M. S. (2006). Samsun’da Türk Mimarisinin Gelişmesi. *Geçmişten Geleceğe Samsun 1. Kitap*. Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları, s. 399-426.
- Bayraktar, M. S. (2007). Samsun ve Bafra Ulu Camileri. *Geçmişten Geleceğe Samsun 2. Kitap*. Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

- Bayram, F. (1994). *Amasya'nın Gümüşhacıköy İlçesi ve Gümüş Nahiyesindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bayram, S. (1988). Bulgaristan'daki Türk Vakıfları ve Vakıf Abideleri. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (20) ss. 475-482.
- Bayram, S. (1990). Merzifon Ulu Camisinin Yeri ve Merzifon'da Türk İslam Eserleri. *Kültür ve Sanat*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, (5), ss. 69-77.
- Bayram, S. (2001). Tarihin Derinliklerinde Merzifon. *Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslararası Sempozyumu 08-11 2000*. Ankara: Merzifon Vakfı Yayınları, ss. 493-514.
- Bayram, S. (2012). *Tarihte Merzifon*. Ankara: Önder Matbaası.
- Bayram, S. (2005). *Merzifon Tarihinden Yapraklar*. <http://www.sadibayram.com/?page=makaleler&mid=320&id=3> (Erişim tarihi 02.04.2014)
- Bayram, S. (2003). Amasya Vakıflarına Genel Bir Bakış. Amasya Sempozyum'unda sunulmuş bildiri. <http://www.sadibayram.com/?page=makaleler&mid=243&id=3> (Erişim Tarihi: 13.01.2012).
- Bean, G. E. (1992). *Eski Çağ'da Ege Bölgesi*. (Çev: İnci Delemen). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Beyazıt, M. (2007). Ankara Hacı İvaz Mescidi. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 47(1), ss. 179-201. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/919/11472.pdf>
- Bilgin, İ. (1988). Merzifon'da Bulunan Bir Çift Ahşap Kapı Kanadı. *İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, ss. 411-414.
- Bilici, Z. K. (1988). Kastamonu ve Kasabaköy'deki İki Eseriyle Nakkaş Abdullah bin Mahmud ve Sanat Tarihimizdeki Yeri. *Vakıflar Dergisi*, (20), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 85-94.

- Bilgin, H. (2009). *Ahşap Yapıların Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi ve Günümüzde Ahşap Yapı Kullanımı*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bilici, Z. K. (1991). *Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (XVIII. Yüzyıl Sonuna Kadar)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Boran, A. (2001). *Anadolu'daki İç Kale Cami ve Mescidleri*. Ankara: TTK Yayınları.
- Bozer, R. (1999). Amasya ve Çevresinde Erken Osmanlı Dönemine Ait Üç Ahşap Kapı. *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 11, s. 285-293.
- Bozer, R. (2002). *15. Yüzyılın Ortasına Kadar Anadolu Türk Sanatında Ahşap Kapılar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bozer, R. (2002). Ortaçağ Anadolu Türk Ahşap Sanatında Kündekâri Tekniği. *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 7, ss. 911-917.
- Bozkurt, T. (2002). *Beypazarı'ndaki Türk Devri Yapıları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozkurt, T. (2015). Konya-Hatunsaray (Lystra) ve Çevresindeki Cami Ve Mescitler. *AÜDTCF Dergisi*, 55(1), ss. 1-54.
- Bubur, R. (1997). *Buhara Camileri (XII.-XVIII. Yüzyıl)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Budak, A.(2014). *Halvetî Tarikatının Osmanlı Toplum Yapısıyla Sosyo-Politik ve Kültürel Etkileşimi (XV. y. y. Amasya Şehri Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Bulak, S. (1997). *Safranbolu Çevresindeki Türk Devri Yapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Butasım, N. (2010). *Bingöl'deki Mimari Eserler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

- Cahen, C. (1953). Baba İshak, Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), ss.193-202.
- Can, Y. (2004). *Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler*. Samsun: Etüt Yayınları.
- Can, Y. (2003). Kastamonu ve Sinop Yöresinde Ahşap Camiler. *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (14-15)
https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CBsQFjAAahUKEwjQy_2LjIDHAhVC2SwKHTwnAW0&url=http%3A%2F%2Fdergipark.ulakbim.gov.tr%2Fomuifd%2Farticle%2Fdownload%2F5000073497%2F5000067756&ei=56W4VZC8HcKyswG8zoToBg&usg=AFQjCNEIR_N7utQ2wtxalB_iF992d6xEMQ (Erişim Tarihi: 22.05.2014)
- Can, Y. (2006). Samsun Havza Sivrikise Camii. *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (22), ss. 49-58.
http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/1344377575_20062203073.pdf
- Can, Y. (2007). Samsun'da Bulunan İki Önemli Ahşap Eser Gökçeli ve Bekdemir Camileri. *Geçmişten Geleceğe Samsun 2.Kitap*, s. 509-527.
- Canca, G. E. (1999). *Bir Geçiş Dönemi Olarak İstanbul'da III. Ahmet Devri Mimarisi (1703-1730)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.
- Cantay, G. (1992). *Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Dariüşşifaları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Chmelnizkij, S. (1997). Orta Asya Mimarisinde Kaybolan Bir Form Üzerine. *Sanatın Ortaçağı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, ss. 13-35.
- Chmelnizkij, S. (2007). Şeybaniler ve Hanlıklar Mimari. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (Edt. M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss:436-447.
- Choi. S. (2012). Bindirme Tavan: Asya'dan Anadolu'ya Bir Örtü Biçiminin Tarihi Evrim Süreci Üzerine Bazı Düşünceler. *I. Uluslararası Avrasya Türk Sanatları Kongresi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Türk Sanatı Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi, ss. 177-184.

- Cömertler, E. (2004). *Çermik ve Çüngüş'teki Türk Dönemi Eserleri*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.
- Çakmak, Ş. (1991). *Denizli İli'ndeki Türk Anıtları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Çal, H. (1993). Tokat Zile Yeşilce Köyü Şeyh Eylük Türbesi. *Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı*. Konya: Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayını, ss. 293-305.
- Çal, H. (2000). *Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çalışır, D. (1994). Osman Ağa Camii. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 7, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss. 159.
- Çam, N. (1999). *Yunanistan'daki Türk Eserleri*. Ankara: TTK Yayını.
- Çam, N. (2010). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Çatal, A. C. (2009). *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Amasya Şehri'nin Demografik Yapısı ve İskân Siyaseti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Çaycı, A. (2008). *Eşrefoğlu Beyliği Dönemi Mimari Eserleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Çaycı, A. (2010). *Ürdün'de Osmanlı Mimarisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Çeko, B. (2009). *Balkanlardaki Osmanlı Dönemi Camileri ve Prizren Sinan Paşa Camii Örneğinde Koruma Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Çelebi, R. (2012). *Anadolu Kerpiç Mimarlığı*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.

- Çerkez, M. (2007). Ankara Susuz Köyü Camii. *EKEV Akademi Dergisi*, (32), ss. 209-224. http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D01777/2007_32/2007_32_CERKEZM.pdf (Erişim Tarihi: 09.07.2013)
- Çerkez, M. (2005). *Merzifon'da Türk Devri Mimarisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çetin, G. (2011). *Biga İlçesi Osmanlı Dönemi Yapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çetin, Y. (1999). *Sakarya ve Çevresinde Osmanlı Dönemi Dini Mimari Eserler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Çetin Y. (2007). Kuruluş Dönemi Osmanlı Mimarisine Ait İki Çantı Camii: Sakarya Büyük Tersiyeye (Büyük Esence) Köyü Orhan Gazi Camii ve Büyük Kaynarca (Topçu) Köyü Şeyh Muslihuddin Camii. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (18), ss. 1-15 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsed/article/viewFile/1025002258/1025002268>
- Çok, B. (2010). *Isparta ve İlçeleri Cami Süslemeleri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çolak, M. (1991). XVI. y. y. *Başlarında Merzifon Kazâsı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Danışık, Ş. (2007). *Seydişehir'deki Türk Devri Yapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Delen, M. (2005). *Kars İli ve İlçelerindeki Türk Mimari Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Demir, N. (2004). *Danışmendname*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demir, N. (2004). Trabzon ve Yöresinde Ahşap Camiler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (29). <http://www.necatidemir.net/images/demir/bkosem/acami.pdf> (Erişim Tarihi: 21.05.2012)

- Demiralp, Y. (1990). *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Demiray, A. (1954). *Resimli Amasya*. İstanbul: Güney Matbaacılık.
- Demiriz, Y. (1979). *Osmanlı Mimarisinde Süsleme I Erken Devir (1300-1453)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Denike, B. (1988). Batı Türkistan'da Ahşap Oymalı Birkaç Abide. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (20), ss. 29-38.
- Deniz, B. (2002). Aksaray Melik Mahmud Hanigâhı (Darphane) Kazısı 2001. 24. *Kazı Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, ss. 185-196.
- Deniz, B. (1996). Belgeler Işığında Aksaray Melik Mahmud Gazi Hangâhı veya Darphane Diye Bilinen Yapının Tarihlendirilmesi. *Sanat Tarihi Dergisi*, (8), İzmir: Ege Üniversitesi, ss. 33-44. http://www.sanattarihidergisi.ege.edu.tr/index.htm_files/STD%20VIII-Deniz,%20Bekir.pdf (Erişim Tarihi: 23.20.2014).
- Deniz, B. (1988). Aksaray'da (Niğde) Ahşap Sütunlu İki Köy Camii. *Ege Üniversitesi Arkeoloji- Sanat Tarihi Dergisi*, (4), ss. 19-56 http://www.dlir.org/archive/archive/files/arkeoloji_sanat_tarihi_der_gisi_v-4_p19-56_61ccb7eefb.pdf (Erişim Tarihi: 08.05.2014)
- Denktaş, M. (2004). Pınarbaşı Uzunyayla'daki Ahşap Direkli Camiler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16(1), ss. 53-89 http://sbedergi.erciyes.edu.tr/sayi_16/06_denktas.pdf (Erişim Tarihi: 29.06.2013)
- Dernschwam H. (1992). *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü*. (Çev. Y. Önen). Mersin: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Dinçol, A.M ve Yakar, J. (1974). Nerik Şehrinin Yeri Hakkında. *Belleten*. Ankara: TTK Yayını, 38(152), ss. 563-582.
- Dişören, N.E. (1993). *İstanbul'daki Ahşap Cami, Mescit ve Tekkeler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- Doğanbaş, M. (1998). Amasya Yöresi Ahşap Sanatı. *Sanatsal Mozaik*. İstanbul: Eko Yayıncılık, 3(31), ss. 64-67.
- Doğanbaş, M. (2000). Özbaraklı Cami. *Arkitekt*. İstanbul, 67(473), ss. 60-64.
- Doğanbaş, M. (2007). Tarihte Amasya İlk Dönemlerden Türk Fethine Kadar. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayınları, ss. 149-156.
- Dönmez, E. E. (2010). Merzifon Hacı Hasan Camii Ahşap Kubbesi ve Süslemeleri. *XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu 15-17 Ekim 2008*. İzmir: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yayınları, ss. 301-307.
- Dönmez, M. T. (2012). *Osmanlı Dönemi Vakıf Eserlerinin Onarım Süreçlerinin İrdelenmesi: İzmir Kemeraltı Camileri Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dönmez, Ş. (1999). Sinop-Samsun-Amasya İlleri Yüzey Araştırması, 1997. *XVI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2, ss. 513-536.
- Duman, N. (1973). *İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi-1972/1973 Ahşap Yapılar Ders Notu Özetleri*. İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Duman, Ü. (2010). *Anadolu Selçukluları Devrinde Amasya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Duran, R. (1988). Konya-Sarayönü'nde Üç Ahşap Cami. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (20), ss. 47-62.
- Duran, R. vd. (2006). Konya'daki Geç Dönem Osmanlı Yapıları. *Yeni İpekyolu Konya Ticaret Odası Dergisi Konya Kitabı IX*. (Ed. Karpuz, H. ve Eravşar, O.), ss. 235-263 <http://www.akademiktarih.com/pdfler/store/remziduran4.pdf> (Erişim Tarihi: 25.05.2014).
- Durma, A. (2008). *Evliler Şehri Amasya*. Ankara: Yenigün Matbaacılık.
- Durmuş, A. (2000). *Giresun ve İlçelerindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

- Durmuş, S. (2010). *Edremit ve Köylerindeki Türk Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Dündar, M. (2001). *Niğde Bor'da Türk Mimari Eserleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Dündar, A. (2004). *Çorum Cami ve Mescitleri*. Ankara: Motif Yayınları.
- Dündar, M. (2009). Bor Camileri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (26), ss. 59-80
http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2009GUZ/dndar_mesut_s.59-80.pdf (Erişim tarihi: 20.05.2012)
- Dürüst, M. K. (1988). Varna'da Akyazılı Sultan Tekkesi. *Vakıflar Dergisi*, (20), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 443-452.
- Eken, G. (2001). XIX. Yüzyılda Merzifon Vakıflarına Dair. *Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslararası Sempozyumu*. Ankara: Merzifon Vakfı Yayınları, ss. 345-362.
- Ekiz, M. (2006). *Nevşehir'de Türk Dönemi Mimari Eserleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Eldem, H. E. (1333). Merzifon'da Pervâne Muînüddin Süleyman Namına Bir Kitabe. *TOEM*, VIII-4(43).
- Elmalılı Hamdi Yazır. (2012). *Kur'an-ı Kerim Meali*. İstanbul: Asır Yayıncılık.
- Elmacı, S. (2010). *Amasya Şehri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Enderlein, V. (2007). Suriye ve Filistin: Emevi Halifeliği. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss: 58-87.
- Er, F. (2009). *XV. ve XVI. Yüzyılda Amasya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Erdemir, Y. (1985). Konya Beyşehir Bayındır Köyü Camii. *Vakıflar Dergisi*. (19). Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 193-206.

- Erdemir, Y. (1987). Tokat Yöresindeki Ahşap Camilerin Kültürümüzdeki Yeri. *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu*. Ankara: Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn-i Kemal Araştırma Merkezi Yayını, ss. 295-312.
- Erdemir, Y. (2002). Nakışlı Ahşap Camilerimizin Klâsik Dönemdeki Zengin Bir Temsilcisi: Doğanhisar Ulu Camii. *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Basımevi, ss. 381-396.
- Erdemir, Y. (1987). Tokat Yöresindeki Ahşap Camilerin Kültürümüzdeki Yeri. *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu 2-6 Temmuz 1986*. Ankara: Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, ss. 295-312.
- Erdoğan, İ. (1996). *XX. Yüzyıl Amasya Tarihi ve İnanç Coğrafyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Erdoğan, A. (2010). *71 No'lu Amasya Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Erken, S. (1983). *Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler I*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Eroğlu, S. (2013). Burdur- Dengere Köyü Cami'sinin Ahşap Üzerine Kalem İşi Bezemeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(25), ss. 233-248 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt6/cilt6sayi25_pdf_ozelsayi/eroglu_sureyya.pdf (Erişim Tarihi: 14.08.2015).
- Ersoy, A. (1993). *XV. Yüzyıl Osmanlı Ağaç İşçiliği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Eruzun, C. (1997). Ahşabın Kimlik Bulduğu Doğu Karadeniz Mimarisi. *Sanatsal Mozaik*. İstanbul: Eko Yayıncılık, 2(24), ss. 28-37.
- Erünsal, İ. E. (2011). Tacizade Sadi Çelebi. *İslâm Ansiklopedisi*, 39, ss. 356.
- Eser, E. (1997). Küre-i Hadid Köyü'nde Candaroğlu İsmail Bey Camii. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (26), ss. 237-248.

- Eskici, B. (2013). *Malatya Türk-İslam Eserleri I*. İstanbul: Malatya Kitaplığı.
- Evliya Çelebi (1999). *Seyahatname*. (Çev. Z. Kurşun-S. A. Kahraman-Y. Dağlı). İstanbul: YKY.
- French, D. H. (1987). Küçük Asya Roma Yolları ve Miltaşları. *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 191-204.
- Garthwaite, G. R. (2011). *İran Tarihi Pers İmparatorluğu'ndan Günümüze*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Gladiß, A.V. (2007). Murabıtlar ve Muvahidler Bezeme Sanatları. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss:268-271.
- Göde, K. (1994). *Eratnalılar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Guidetti, M. (2009). The Byzantine Heritage In The Dār al-Islām : Churches And Mosques In Al-Ruha Between The Sixth and Twelfth Centuries. *Muqarnas*. (26). <http://www.jstor.org/stable/27811133> (Erişim Tarihi: 19.05.2014)
- Gülgen, H. (1996). *Merzifon Kara Mustafa Paşa Camii ve Hamamı ile Narince Abide Hatun Camii*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Gün, R. (1993). *Amasya ve Çevresindeki Eserlerde Yazı Kullanımı*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Günay, R. (2007). *Geleneksel Ahşap Yapılar (Sorunları ve Çözüm Yolları)*. İstanbul: Birsan Kitabevi.
- Gündoğdu, H.; Bayhan, A. A.; Aktemur, A. M.; Kukaracı, İ. U.; Çelik, A. ve Güneş, B. (2006). *Tarihi Yaşatan İl Tokat*. Ankara: PYS Vakıf sistem Matbaa.
- Gündoğdu, H.; Bayhan, A. A. ve Arslan, M. (2010). *Sanat Tarihi Açısından Erzurum*. Erzurum: Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayını.
- Güneş, H. (2001). *Lale Devrinde Amasya (XVIII. yüzyıl İkinci Çeyreği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Samsun: OMÜ.

- Güngör, B. B. (2000). *H.1226-1229 (M.1811-1814) Tarihli Şer'iyye Sicil Defterine Göre Amasya'nın İdari, İçtimai ve İktisadi Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Gürbıyık, C. (2007). *Bodrum Yarımadası'ndaki Türk Eserleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gürbüz, A. (1993). *Toprak Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. yüzyılda Amasya Sancağı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Gürbüz, A. (2007). Osmanlı Klasik Döneminde Amasya. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği, ss. 165-182.
- Güreşsever, G. ve Altun, A. (1970). Bayburt Köylerinde Türk Mimari Eserleri. *Sanat Tarihi Yıllığı III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Enstitüsü, ss.33-47.
- Hagedorn, A. (2007). Egzotik Doğu'nun Peşinde. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss: 586-591.
- Hamilton, W. J. (2013). *Küçük Asya*. Çev. Kasım Toraman. Ankara: Midas Yayın.
- Hasol, D. (1998). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları
- Hoag, J.D. (1977). *Islamic Architecture*. New York: Electa/Rizzoli.
- Hayes, K. (2010). *The Wooden Hypostyle Mosques of Anatolia Mosque and State Building Under Mongol Suzerainty*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: ODTÜ.
- Işık, A. (2001). *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*. Ankara: TTK Yayını.
- İbrahimgil, M. Z. Ve Konuk, N. (2006). *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri I-II*. Ankara: TTK Yayınları.
- İbrahimgil, M. Z. (2006). Balkanlarda Osmanlı Mimarisi. *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, (10), ss. 499-509.

- İnce, K. (1990). *Eskişehir ve Çevresindeki Osmanlı Devri Yapıları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İnan, A. A. (1978). *Cumhuriyet'in 50.Yılı İçin Köylerimiz*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi. 118 sayfa.
- İrkin, Ö. M. (2006). *Burhaniye'de Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Johns. J. (2003). Archaeology and the History of Early Islam: The First Seventy Years. *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 46(4) s.411-436 <http://www.jstor.org/stable/3632827> (Erişim Tarihi: 19.05.2015).
- Kahraman, Ö. (2003). *Trabzon'daki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kanar, M. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kara, B. (2000). *Tunceli'deki Türk Dönemi Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Karacan, E. (2009). *Bursa ve Çevresindeki Bizans Dini Mimarisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Karaçağ, A. (1992). *Denizli-Gümüşsuyu ve Işıklı'daki Türk Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Karaçağ, A. (2010). Ayaş Ulu Cami. *Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi*. 3(5) <http://edergi.akdeniz.edu.tr/index.php/akdenizsanat/issue/view/30> (Erişim Tarihi: 26.02.2015)
- Karadeniz, Y. (1996). *H.1182 Tarihli Şer'iyye Siciline Göre Amasya'nın İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi
- Karamağaralı, (H. 1956). Erzurum Ulu Cami. *Yıllık Araştırmalar Dergisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü

Yayınları, 3, ss. 137-178 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/70/1757/18632.pdf>
(Erişim Tarihi: 23.07.2015)

Karaman, F. (2001). *Sâlnâme-i Vilâyet-i Sivas (Sivas, Amasya, Tokat ve Karahisar-ı Şarkî 1308/1890)*. İstanbul: Sivaslılar Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı.

Karanfil, Ö. (2009). *Edirne'deki Erken Osmanlı Dönemi Yapılarında Malzeme Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

Karpuz, H. (1984). *Türk İslâm Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Karpuz, H. (1988). Erzurum Kümbet Köyü'nde Yer Alan İki Yapı. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (20), ss. 5-12.

Karpuz, H. (1990). Trabzon'un Çaykara İlçesi Köylerinde Bulunan Bazı Camiler. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (26), ss. 281-298.

Karpuz, H. (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Karaman 70*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Karpuz, H. (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42 1-2-3*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Katırcıoğlu, V. (1994). *Çerkeş'teki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Kavaklı, S. (2011). *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Amasya (Şer'iyye Sicillerine Göre)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kaya, M. A. (2005). Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi. *Tarih Araştırmaları Dergisi*. (38), ss. 11-30.

Kayaoğlu, İ. (1952). Mevlana'nın Çağdaşı Derviş Tarikatları, Babalar, Kalenderiler ve Diğerleri. *A.Ü. Dergisi*, 31(1), ss. 147-148
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/775/9904.pdf> (Erişim Tarihi: 15.06.2014)

- Kayserili, A. ve Altaş, N. T. (2010). Horasan İlçesindeki Kır Meskenlerinin Kültürel Coğrafya Bakış Açısıyla İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, (23), ss. 81-102 e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/article/download/.../1021006381 (Erişim Tarihi: 24.07.2015).
- Kılavuz, B. N. (1996). *Muş ve Çevresindeki Türk Devri Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Kılcı, A. (2012). Fatihin Hocası Akşemseddin'in İskilip'teki Ahşap Camisi. *Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 493-502.
- Kılınç, H. (2005). *72 Numaralı Amasya Şer'iyye Sicili (H. 1241-1243/M. 1825-1827)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kızıltan, A. (1958). *Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescitler*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Kolay, İ. A. (1999). *Batı Anadolu 14. Yüzyıl Beylikler Mimarisinde Yapım Teknikleri*. Ankara: AKMB Yayınları.
- Konyalı, İ. H. (1961). *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi*. İstanbul: Erzurum Tarihini Araştırma ve Tanıtma Derneği Yayınları.
- Koşay, H.-Akok, M. (1995). Amasya Mahmatlar Köyü Definesi. *Belleten*. Ankara: TTK Basımevi, 14(55), ss. 481-485.
- Kök, M. (2006). *H. 1200-1201 (M. 1785-1787) Tarihli Şer'iyye Siciline Göre Amasya'nın İdari, Sosyal ve İktisadi Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Köroğlu, K. (2006). *Eski Mezopotamya Tarihi Başlangıcından Perslere Kadar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kuban, D. (2008). *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kubisch, N. (2007). Endülüs Emevileri Mimari. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (Edt. M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları, ss:218-237.

- Kuran, A. (1993). Anadolu'da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi. *Malazgirt Armağanı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, ss. 180-186.
- Kuyumcu, A. İ. ; Kurt, C. ve Güllü, A. (Yılı yok). *Dünden Bugüne Fotoğraflarla Elbistan*. Elbistan: Elbistan Yayınları.
- Kurucu, M. (2006). *XIII.-XX. Yüzyıllar Arasındaki Birecik'teki Mimari Eserler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Kuzucular, K. (1994). *Amasya Kentinin Fiziksel Yapısının Tarihsel Gelişimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- López, J.B. (2007). Elhamra Sarayı. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (Edt. M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss:278-297.
- Leonid, S. (2002). M.Ö. IX-VII. Yüzyıllarda Sayan-Altay Göçebeleri. *Türkler*. (Ed. Hasan Celâl Güzel vd.). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1, ss. 526-532.
- Mahmudi, G. (1993). *Tebriz'deki İslâm Mimari Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Mansel, A. M. (1943). *Trakya-Kırklareli Kubbeli Mezarları ve Sahte Kubbe ve Kemer Problemi*. Ankara: TTK Yayını.
- Mansel, A. M. (1946). Mudanya Mezar Binası. *Belleten*. Ankara: TTK Basımevi, 10(37), ss. 1-12.
- Mazot, S. (2007). Tunus ve Mısır: Aglebiler ve Fatımiler. *İslâm Sanatı ve Mimarisi*. (M. Hattstein ve P. Delius). İstanbul: Literatür Yayınları. ss:128-157.
- Menç, H. (2014). *Tarih İçinde Amasya*. Ankara: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Mustafa Vâzih Efendi. (2011). Amasya Fetvâları ve İlk Amasya Şehir Tarihi. (Edt. A. R. Ayar ve R. O. Özel). Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Naumann, R. (1985). *Eski Anadolu Mimarlığı*. Ankara: TTK Yayınları.
- Nemlioğlu, C. (1989). *15. 16. Ve 17.Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Kalem İşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- Nefes, E. (2010). Çarşamba'da Yıkmak Üzere Olan Ahşap Camilerden Biri: Paşayazı Köyü Camii. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(14), ss. 385-397 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi14pdf/nefes_eyup.pdf (Erişim Tarihi: 22.05.2014).
- Nefes, E. (2010). Samsun'da Ahşap Bir Osmanlı Eseri Ayvacık /Tiryakioğlu Camii. OMÜ *İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (28), ss. 151-174 http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/2101135818_20102808006.pdf (Erişim Tarihi: 22.06.2014)
- Nefes, E. (2012). Samsun/Çarşamba'da Çantı Tekniğinde İnşa Edilmiş İki Ahşap Camii; Ustacalı Köyü Cami ve Kocakavak Köyü Camii. *Vakıflar Dergisi*, (38), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 155-164.
- Nemlioğlu, C. (1989). *XV. XVI. ve XVII. Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Kalem İşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Ocak, A. Y. (1992). Barak Baba. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5, ss. 61-62.
- Odabaşı, Y. (1981). *Ahşap Çatıların Hesap ve Detayları*. İstanbul: Matbaa Teknisyenleri Basımevi.
- Olca, O. F. (2010). *Amasya Şehri*. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Osmanî, S.(2001). *Makedonya Türk Dini Yapılarında Ahşap Süsleme Sanatı (XIV.-XIX. Yüzyıl)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Onuk, T. (2005). *Osmanlı Çadır Sanatı (XVII-XIX. Yüzyıl)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Okuyucu, A. (2011). *Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Ögel, B. (1957). Selçuk Devri Anadolu Ağaç İşçiliği Hakkında Notlar. *Yıllık Araştırmalar Dergisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü Yayınları, (5), ss. 199-220.
- Önder, M. (1988). Seydişehir’de Seyyid Harun Külliyesi, Vakıfları ve Banisi. *Vakıflar Dergisi*, (20), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 13-28.
- Öney, G. (1967). *Akşehir Ulu Camisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Öney, G. (1971). *Ankara’da Türk Devri Dini ve Sosyal Yapıları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Öney, G. (1990). *Ankara Arslanhane Camii*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öney, G. (1989). Beylikler Devri Sanatı XIV.-XV. Yüzyıl. Ankara: TTK Basımevi.
- Öney, G. (1970). Anadolu’da Selçuklu ve Beylikler Devri Ahşap Teknikleri. *Sanat Tarihi Yıllığı III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, ss. 135-149
- Önge, Y. (1975). Selçuklularda ve Beyliklerde Ahşap Tavanlar. *Atatürk Konferansları V 1971-1972*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, ss. 179-195.
- Özbek, Y. ve Arslan, C. (2008). *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri 1-2-3*. Ankara: Kayseri Büyükşehir Belediyesi.
- Özbucak, Ö.(2005). *Amasya Kurtuluş Evleri’nin Restorasyon Önerisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özcan, Ü. (2006). Ankara Karanlık (Sabuni) Mescidi Rapor. <http://www.dapaturk.com/docs/siyasi/SabuniRapor.pdf> (Erişim Tarihi: 24.09.2014)
- Özdemir, Y. (2003). *H. 1109-1110 (M. 1697-1699) Tarihli ve 22 No’lu Amasya Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Tahlili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Özdemir, C. ve diğerleri (2007). *Amasya Kültür Envanteri*. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları.

- Özdemir, E. (2011). *Ordu ve İlçelerindeki Türk Dönemi Mimari Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Özgüner, O. (1970). *Köyde Mimari, Doğu Karadeniz*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Özhan, N. (2006). *Anadolu'nun Geleneksel Konutlarında Ahşap Kullanıma Ait Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Özkan, H. (2008). Bayburt Konursu Ulu Camii ve Çeşmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, (13), ss. 57-66 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/view/1025003246/1025003135> (Erişim Tarihi: 14.08.2015).
- Özsait, M. (1991). 1989 Yılı Göynücek ve Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. VIII. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss. 45-54.
- Özsait, M. (1990). 1988 Yılı Gümüşhacıköy Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. VII. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss. 367-380.
- Özsait, M. (1988). 1987 Yılı Amasya-Suluova Tarih Öncesi Araştırmaları. VI. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss. 287-300.
- Özsait, M. (1987). 1986 Yılı Amasya- Ladik Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları. V. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2, ss. 239-256.
- Papila, A. (2006). *Mimar Sinan'ın 1540-1570 Yılları Arasında İstanbul'da İnşa Ettiği Camilerdeki Süsleme Programı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul: MSGSÜ.
- Parla, C. (2013). Eskişehir Beylikova İlçesinin Döner Eksenli Ahşap Bindirme Tavanlı Camileri. *Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2, ss. 645-666.
- Parla, C. (2005). *Sivrihisar Bindirme Tavanlı Camiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Peker, A.U.(2006). Anadolu Bazilika Geleneği ve Selçuklu Anıtsal Mimarisine Etkisi. *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı 2*. (Ed. A.U.Peker ve K. Bilici). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, ss. 55-65.
- Pektaş, K. (1997). *Tunus'ta Osmanlı Dönemi Mimarisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Prokopius (2014). *Bizans'ın Gizli Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Xsenophon (1962). *Anabasis*. (Çev: H. Örs). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sakaoğlu, N. (1999). Murad II. *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2, ss. 235-238.
- Sarre, F. (1989). *Konya Köşkü*. (Çev: Ş. Uzluk). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sarre, F. (1998). *Küçükasya Seyahati*. Çev. Dârâ Çolakoğlu. İstanbul: Pera Turizm.
- Sayan, Y. (1998). *Türkmenistan'daki Mimari Eserler*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Sevim, A. ve Merçil, E. (1995). *Selçuklu Devletleri Tarihi*. Ankara: TTK Yayını.
- Sevin, Veli. (1999). *Anadolu Arkeolojisi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Sevin, V. (2003). *Eski Anadolu ve Trakya Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sezgin, U. (2002). *XVIII. Yüzyılda Nevşehir ve İlçelerindeki Osmanlı Dönemi Dini Mimari Eserler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Shaaban. T. M. (1988). *Suudi Arabistan'ın Kuzeybatısında Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Bazı Kaleler ve Camiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Soper, A. C. (1947). The Dome of Heaven in Asia. *The Art Bulletin*. New York: College Art Association, 4(29),

- Sönmez, Z. (1995). *Başlangıcından XVI. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk-İslâm Mimarisinde Sanatçılar*. Ankara: TTK Yayınları.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2011). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Strabon. (1993). *Antik Anadolu Coğrafyası*. (Çev: A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Şahin İ. ve Emecen, F.(1991). Amasya. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: T.D.V. Yayınları, 3, ss. 1-4.
- Şahin, M. K. (2004). Samsun- Çarşamba Yayıncılar -Şeyh Habil Köyü Camii. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), ss. 15-36 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020000099> (Erişim Tarihi: 24.08.2014).
- Şahin, M. K. (2004). *Anadolu'da Selçuklu Döneminde Dikine Planlı Camiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir Ege Üniversitesi.
- Şahin, K. (2007). Amasya'nın Danışmendililer Tarafından Fethi ve Amasya'da Yapılan İlk Çevre Düzenlemesi. *I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu*, ss. 143-151.
- Şahin, A. (2010). *62 No'lu (H. 1200-1201/M. 1785-1787) Amasya Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: OMÜ.
- Şahin, L. (2008). *26 No'lu Amasya Şer'iyye Sicil Defterinin Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Şancı, F. (2006). *Hatay İlinde Türk Mimarisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Şancı, F. (2013). *Malatya Türk-İslam Dönemi Eserleri III*. İstanbul: Malatya Kitaplığı.

- Tanyeli, U.(1987). *Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci(11-15.yüzyıl)*.İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Tanyeli, U. (1998). İstanbul'un Ahşap Geleneği Bir Tarihlendirme Denemesi. *İstanbul Dergisi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayını, (25), ss. 52-57.
- Tarhan, M. T. (1984). Eski Anadolu Tarihinde Kimmerler. *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, ss. 109-120.
- Taşan, A. (1979). *Dünden Bugüne Merzifon*. Merzifonlular Derneği.
- Tayla, H. (2007). *Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları I-II*. İstanbul: TAC Vakfı.
- Tekin, M. (2004). *Asırlık Yazımız Akyazımız*. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Tekin, B. B. (2000). *Timur Döneminde Mimari Bezeme Olarak Ahşap Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Tekin, K. H. (2008). *Halep'teki Osmanlı Dönemi Dini Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Tektaş, M. (1984). Amasya'da Unutulmuş Bir İlkçağ Kenti: Kaleköy. *Türkiyemiz*, (43), ss. 18-23.
- Terzioğlu, O. (2008). *Rize'nin Tarihi Tahta Camileri ve Oymacılık Sanatı*. İzmir: Rize Valiliği.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya 1-2-3*. Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayını.
- Tokçu, T. (1994). Ali Kethüda Camii. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 1, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss. 193-194.
- Topal, C. (2005). *Karaman Kültür Envanteri*. Karaman: Karaman Valiliği.
- Topçu, S. (2005). *Develi'deki Türk Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

- Toruk, F. (2005). Amasya Kentinin Fiziksel Oluşum Süreci İçerisinde Saray Olgusu. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (29). ss: 429-450.
- Torpiano. A. (2011). The Engineering of Prehistoric Megalithic Temples in Malta. *Sustainability of Constructions: Towards a better built enviroment*. Malta: Malta Üniversitesi
https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0004/126391/2010_The_Engineering_of_the_Prehistoric_Megalithic_Temples_in_Malta.pdf (Erişim Tarihi: 28.10.2014)
- Tuncel, Y. (2001). *Amasya Şer'iyye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Tuncer, O. C. (1979). Selçuklularda Ahşap Örtü. *Ulusal Kültür*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (6), ss. 152-162.
- Tuzcu, A. (2007). *İlkçağlardan Cumhuriyete Seyahatnamelerde Amasya*. Kayseri: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Tüfekçioğlu, A. (2001). *Erken Osmanlı Mimarisinde Yazı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Türkmen, K. (1997). Talas'ta Türk Devri Yapıları. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (26), ss. 153-192.
- TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013. Ankara: 2014, s. 11
www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id= (Erişim Tarihi: 23.03.2015)
- Uluçam, A. (1983). *Irak'ta Türk Mimari Eserlerinin Gelişmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Urak, G. (1994). *Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Uysal, A. O. (1987). Tokat'taki Osmanlı Camileri. *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu*. Ankara: Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, ss. 313-364.
- Uysal, Z. (2014). XVIII. Yüzyıldan Ahşap Direkli İki Cami. *Turkish Studies*, (9/10), ss. 1107-1123 http://www.turkishstudies.net/Makaleler/2098543713_54UysalZekiye-ntt-1107-1123.pdf (Erişim Tarihi: 15.07.2015)
- Ülkü, C. (2006). Bazı Örnekleriyle Silifke Evlerinde Ahşap Tavanlar. *IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, ss. 457-465.
- Ünal, R. H. (1974). Erzurum İli Dahilindeki İslâmi Devir Anıtları Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, (5), ss. 49-147.
- Ünal, S. (2008). *Bilecik'teki Osmanlı Dönemi Yapıları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ünver, S. A. (1977). Türk Sanatında Çiçekler ve Buketler. *Türkiyemiz*. İstanbul: Ak Yayınları, 8(22), ss. 15-17.
- Vırnıç, R. (2009). *Kosova'da Fatih Devri Eserleri Kosova Efsaneleri*. http://www.23nisan-ktmb.org/pdf/Fatih_Devri_Eserleri.pdf (Erişim Tarihi: 24.07.2015).
- Vitruvius. (1993). *Mimarlık Üzerine On Kitap*. (Çev. S. Güven). İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.
- Yavaş, A. (2008). Ayvacık Tuzla ve Behramkale'deki Hüdavendigâr Eserleri. *Ayvacık Değerleri Sempozyumu*. Çanakkale: ÇOMÜ Yayınları, ss. 171-201.
- Yavuz, H. A. (1999). *(56. ve 57. Şer'iyye Sicillerine Göre) 1777-1780 Yılları Arasında Amasya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Yavuz, M. (2009). Oslu Müderris Hacı Hasan Efendi ve Onun Manevi Etki Alanında Oluşan Mimari Yapılanma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), ss.

263-305 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/yavuz_mehmet1.pdf
(Erişim Tarihi: 18.08.2015).

Yavuz, M. (2009). Doğu Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), ss. 306-322
http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/yavuz_mehmet2.pdf (Erişim Tarihi: 13.08.2014)

Yavuz, A. T. (2007). Anadolu Selçuklu Mimarisinin Yapı zellikleri. *Selçuklu ağında Anadolu Sanatı*. (Ed. D. Kuban). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, ss. 281-299.

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 29 Temmuz). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 1. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 5 Ağustos). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 2. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 12 Ağustos). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 3. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 19 Ağustos). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 4. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 26 Ağustos). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 5. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2013, 2 Eylül). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 6. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 27 Ocak). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 7. (Televizyon belgeseli). Ankara TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 3 Şubat). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 8. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 10 Şubat). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 9. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel

- Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 17 Şubat). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 10. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel
- Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 24 Şubat). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 11. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel
- Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 3 Mart). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 12. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel
- Yıldırım, H. (Yapımcı-yönetmen). (2015, 10 Mart). *Dünden Bugüne Ahşap Camiler* 13. (Televizyon belgeseli). Ankara: TRT Belgesel
- Yıldırım, S. (2013). Ankara'nın Kalecik İlçesindeki Camiler', *History Studies*, 5 (2), ss: 539-563
http://www.historystudies.net/Makaleler/238969849_sava%C5%9F%20y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m.pdf (Erişim Tarihi: 04.02.2014)
- Yıldız, Ş. Ö. (2008). Eğridere ve Ömerler'de (Bulgaristan'da) Bilinmeyen İki Cami. *Sanat Tarihi Dergisi*, 17(1), ss. 77-104
http://www.sanattarihidergisi.ege.edu.tr/index.htm_files/STD%20XVII-1,%20Ozgur%20Yildizi%20Senay.pdf (Erişim Tarihi: 01.07.2015)
- Yıldız, İ. (2009). Sivas Şarkışla Hardal Köyü Camisi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (23), Erzurum, ss. 215-225.
- Yıldız, H. (2011). Amasya Yöresi Örneğinde Alevi/Bektaşî Kültüründe İnanç Merkezleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(16), ss. 471-480.
- Yılmaz, F. (1987). *Amasya'nın 1 Numaralı Şer'iyye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Yinanç, M. H. (2010). *İbn-i Bîbî Selçuknâme*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Yolcu, S. (2001). *Amasya'nın 2191 Numaralı Şer'iyye Sicili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Yurdakul, E. (1994). Amasya –Yolpınar (Hakala-Kağla-Kağala) Köyünde Bulunan İslâmi Yapılar. *Vakıflar Dergisi*. Ankara: VGM Yayınları, 24, ss. 177-198.

- Yücel, E. (1967). Beyşehir Demirli Mescit ve Çinileri. *Arkitekt.* (37), ss. 177-179
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/173/2190.pdf> (Erişim Tarihi: 26.05.2013).
- Yüksel, İ. A. (1988). Bulgaristan’da Türk Mimari Eserleri. *Vakıflar Dergisi*, (20),
Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 468-474.
- Zeyrek, Y. (2007). Amasya’nın Türkler Tarafından Fethi ve Türk Yönetiminin
Kurulması. *Amasya İl Yıllığı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayınları, ss. 157-182.
-(1987). Amasya. *Yurt Ansiklopedisi*, 1.
-(2010). *Isparta Kültür Envanteri 2*. Ankara: Isparta İl Kültür ve Turizm
Müdürlüğü Yayınları.
-(2006). *Amasya Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü 2005 Çevre Durum
Raporu*. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları.
-(2009). *Elazığ Kültür Envanteri*. Elazığ: Elazığ Valiliği.
-(2010). *Akçakoca Etnografik Kültür Envanteri*. Düzce: Düzce Valiliği.
-Vatan gazetesi ilave ek ‘Amasya’ Vatan’ın Memleket Serisi no: 43.
-(2010). Akçakoca Kültür Envanteri. Düzce: Düzce Valiliği İl Kültür ve Turizm
Müdürlüğü.
- (2011). *Samsun Ahşap Camiler*. Samsun: Samsun Valiliği Yayınları.
-(2011). *Tarihin Tanığı Amasya*. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları
-(2009). *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri* (Koordinatör: Hasan
Elmaağaç). Kayseri Valiliği İl Kültür ve turizm Müdürlüğü:1

www.amasya.web.tr/koymuhtar.html

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR,59460/iklim.html>